

เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ : การสร้างสรรค์และบทบาทในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย

นางสาวภัทรธรรณ แสนพิณีจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาบาลี-สันสกฤต และพุทธศาสนศึกษา ภาควิชาภาษาตะวันออก

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

NARRATIVES OF RĀHU IN MODERN MEDIA :
CREATION AND ROLES IN THAI BUDDHIST CONTEXT

Miss Pattaradhorn Sanpinit

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Pali-Sanskrit and Buddhist Studies

Department of Eastern Languages

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2019

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่: การสร้างสรรค์และบทบาทใน
บริบทสังคมพุทธศาสนาไทย

โดย

นางสาวภัทรธรรณ์ แสนพินิจ

สาขาวิชา

ภาษาบาลี-สันสกฤต และพุทธศาสนศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

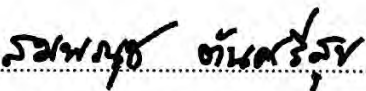
อาจารย์ ดร.สมพรนุช ตันศรีสุข

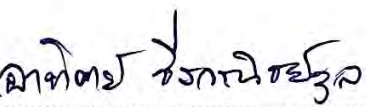
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

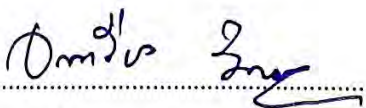
.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช โชติอุดมพันธ์)

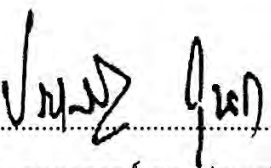
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชานปวิช ทัตแก้ว)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.สมพรนุช ตันศรีสุข)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ชีรวณิชกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ดาวเรือง วิทยารัฐ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ รุนรา)

ภัทรธรรณ แสณพิณิจ : เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่: การสร้างสรรค์และบทบาทในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย (NARRATIVES OF RĀHU IN MODERN MEDIA: CREATION AND ROLES IN THAI BUDDHIST CONTEXT) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์ ดร.สมพรนุช ตันศรีสุข, 373 หน้า.

วิทยานิพนธ์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่และวิเคราะห์บทบาทในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ที่ศึกษามีทั้งหมด 45 แหล่ง ทั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือและนิตยสาร มี 17 แหล่ง และสื่อดิจิทัล ได้แก่ เว็บไซต์, เฟซบุ๊กและยูทูป มี 28 แหล่ง

ผลการศึกษาพบว่าเรื่องเล่าราหูในหนังสือรวบรวมเรื่องของราหูฉบับเต็มและเป็นแหล่งข้อมูลต้นตอของเรื่องเล่าราหูในสื่ออื่นๆ เรียบเรียงขึ้นใหม่โดยอิงกับตำนานราหูจากวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู, วรรณคดีพุทธศาสนา และวรรณกรรมไทยด้วยกลวิธี 3 แบบ ได้แก่ (1) ตัดต่อ, (2) ปรับเปลี่ยนเนื้อหาโดยการตัดแปลง กับขยายความ และ (3) สร้างเรื่องเล่าขึ้นใหม่ การตัดต่อคือการเลือกตำนานสำคัญเพื่ออธิบายภูมิหลังและบทบาทของราหูในเรื่องเล่า ได้แก่ ตอนกำเนิดเทพนพเคราะห์และตอนบุพกรรมกับพระอาทิตย์และพระจันทร์จากเฉลิมไตรภพ, พระพุทธเจ้าทรมานราหูจากจันทิมสูตรและสุริยสูตร ราหูฟังธรรมและได้รับพุทธพยากรณ์จากอรรถกถาโสณทัณฑสูตร การปรับเปลี่ยนเนื้อหาคือการตัดแปลงตำนานที่มีอยู่เดิมมาอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้ราหูมีภาพลักษณ์ที่ดี เป็นเทพที่ควรได้รับการบูชาในพุทธศาสนา ตำนานที่ตัดแปลง ได้แก่ ตอนราหูดื่มน้ำอมฤตเพื่อแสดงว่าราหูมิได้เป็นผู้กระทำความผิด และตอนที่ได้รับพุทธพยากรณ์ การสร้างขึ้นใหม่เป็นการเล่าที่มาของสถานะความเป็นเทพของราหู และประสบการณ์บุคคลซึ่งไม่อิงกับตำนานที่มีอยู่เดิม ได้แก่ โชคลาภจากราหูและความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องราง เรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัลมีพื้นที่จำกัดจึงมีเฉพาะตอนสำคัญ ได้แก่ กำเนิดและพงศ์พันธุ์, การลักดื่มน้ำอมฤต, การพบพระพุทธเจ้าและได้รับพุทธพยากรณ์, และการร่วมรจนาบทพระโม เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่มีบทบาทสำคัญทำให้ตำนานราหูจากวรรณคดีศาสนาและวรรณกรรมไทยเป็นที่รู้จักในสังคมไทยปัจจุบัน ช่วยสร้างเสริมความมั่นใจของผู้บูชา รับรองหรือสนับสนุนการบูชาราหูทั้งในแง่อามิสบูชาและปฏิบัติบูชา และช่วยอธิบายรูปแทนและเครื่องรางพระราหูที่ถูกสร้างขึ้นภายหลัง รวมถึงพิธีทรงเจ้าซึ่งอ้างว่าราหูเข้าร่างทรงเพื่อช่วยเหลือมนุษย์ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นบทบาทของตำนานเทพปรกรณ์ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูซึ่งเป็นพื้นฐานของตำนานเทวดาในพุทธศาสนาในการสร้างเรื่องเล่ารองรับความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีและวิญญาณในพุทธศาสนาปัจจุบัน

ภาควิชา ภาษาตะวันออก

ลายมือชื่อนิสิต.....

ภัทรธรรณ แสณพิณิจ

สาขาวิชา ภาษาบาลี-สันสกฤต และพุทธศาสนศึกษา

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษา.....

สมพรนุช ตันศรีสุข

ปีการศึกษา 2562

5980518122 : MAJOR PALI-SANSKRIT AND BUDDHIST STUDIES

KEYWORDS: RĀHU / NARRATIVES / MODERN MEDIA / THAI BUDDHIST CONTEXT

PATTARADHORN SANPINT: NARRATIVES OF RĀHU IN MODERN MEDIA: CREATION AND ROLES IN THAI BUDDHIST CONTEXT. ADVISOR: SOMPORNNUCH TANSRISOOK, Ph.D., 373 pp.

The dissertation aims to study the creation of narratives of Rāhu in modern media and to analyze their roles in Thai Buddhist context. There are 45 narratives, 17 are publications (i.e., paperback and periodicals), and 28 are digital media (i.e., website, Facebook, and YouTube).

It is found that narratives of Rāhu published in paperback are more comprehensive in covering the full extend of Rāhu stories and become the original versions for the other media. They are composed based on Brahman-Hindu literature, Buddhist literature, and Thai literature with 3 methods: (1) editing, (2) modification with content adaptation and elaboration, and (3) new creation. Editing is an act of selecting original texts about the background and Rāhu's role in the creation. The most common texts are the birth of the Nine Planets (Navagraha) and the previous deeds of the sun god and the moon god from *Chalermtraibhop*, the Buddha's taming of Rāhu from *Candima-Suriyasutta* and Rahu's hearing of Buddha's sermon and receiving Buddha's prediction from commentary of *Soṇadaṇḍasutta*. Modification is an act of changing original text, while adding information to improve Rāhu's image in order to increase worth for worship in Buddhism. The most modified texts are Rahu's drinking elixir of immortality to propose that Rāhu did not cheat the drink and Rahu's hearing Buddha's sermon to state that Rāhu attained Sotapanna. New creation is an act of developing Rāhu's godhood and retelling a story about experience of luck with Rāhu and his amulet. Digital media provide limited area of information, normally offering the important parts of Rāhu's life, i.e. birth and relatives, cheating drink of elixir of immortality, encounter with Buddha, Buddha's prediction, and co-composition of reverence to Buddha. The narratives of Rāhu in modern media play a significant role in making the legend of Rāhu from religious literature and Thai literature that are widely known in Thai society, enhancing a Buddhist's confidence in Rāhu, supporting Rāhu worships, explaining new-style Rāhu images and amulets, and presenting Rāhu shaman. The created narratives reflect the role of Brahman-Hindu mythology in the foundation of Buddhist gods and new narratives supporting animism and spiritualism in Thai Buddhism.

Department: Eastern Languages
Field of Study: Pali-Sanskrit and
Buddhist Studies

Student's Signature.....*P. Sanpint*.....
Advisor's Signature.....*S. Tansrisook*.....

Academic Year: 2019

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้เป็นอย่างดียิ่งเพราะความเมตตาของคณาจารย์ และ
กัลยาณมิตรที่ให้ความร่วมมือจนสำเร็จเสร็จสิ้นได้ในที่สุด

ขอขอบพระคุณ *ผศ.ดร.สมพรนุช ตันศรีสุข* อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้
คำแนะนำทั้งในการวิจัยและเรื่องอื่น ๆ เป็นอย่างดี ทำให้ข้าพเจ้ามีกำลังใจในการทำงานนี้อย่างเต็มที่
จนกระทั่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ขึ้น ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ *ผศ. ฐานิสร์ ชาครัดพงศ์*
อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาบาลีในขณะที่ข้าพเจ้าศึกษาปริญญาบัณฑิต *ผศ. ทศนีย์ ลินสกุล* และ
ผศ.ดร.ชานบีวิษฐ์ ทัดแก้ว อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาสันสกฤตและวรรณคดีสันสกฤตในขณะที่ข้าพเจ้า
ศึกษาที่คณะอักษรศาสตร์แห่งนี้ และขอขอบคุณกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ *ผศ.ดร.ประเสริฐ รุณรา,*
ผศ.ดร.อาทิตย์ ชีรวณิชกุล และ *อาจารย์ ดร.ดาวเรือง วิทยารัฐ* ที่กรุณาให้คำแนะนำในการทำวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาจากทุนการศึกษาหลักสูตร
ดุขฎิบัณฑิต “100 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย “ทุนอุดหนุน
วิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต” บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุนรางวัลด้านพุทธศาสนศึกษา
จาก Khyentse Foundation และทุนการศึกษาจากมูลนิธิคีตาอาศรมแห่งประเทศไทย ในระหว่าง
การศึกษานั้น ข้าพเจ้ายังได้รับการสนับสนุนจากวิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดลซึ่งเป็น
ต้นสังกัดที่ให้การส่งเสริมด้วยดีเพื่อให้เข้ารับการศึกษาต่อในระดับดุขฎิบัณฑิตจนสำเร็จการศึกษา

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรผู้ให้ความช่วยเหลือ และส่งความปรารถนาดีให้อย่างสม่ำเสมอ
อาจารย์สิรินทร์ญาดา พรตระกูลเสรี, อาจารย์ ดร.บุญชริกา บุญโญ, อาจารย์ภัศรา บุญญฤทธิ์,
นายพิชญาวุฒิ กุมภีโร และ *นางสาวสุกัญญา เจริญวีรกุล* ตลอดจนกัลยาณมิตรที่ไม่อาจเอ่ยนามได้
ทั้งหมดทั้งวิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล และสาขาวิชาภาษาเอเชียใต้ คณะอักษรศาสตร์
ที่หมั่นถามไถ่ ส่งความห่วงใย และให้กำลังใจตลอดมา

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ *คุณพ่อและคุณแม่* ผู้เลี้ยงดูและปลูกฝังให้รักการศึกษา สนับสนุนให้
เรียนในสาขาวิชาที่ข้าพเจ้าสนใจ และให้คำสั่งสอนบ่มเพาะจนเกิดเป็นข้าพเจ้าในวันนี้ ขอขอบคุณ
ร.อ. เดช พงศาสกุล ผู้ที่ให้ความห่วงใย ความปรารถนาดี และกำลังใจในการศึกษาและการทำงาน
แม้ในยามที่ประสบปัญหาต่าง ๆ ก็จะคอยอยู่เคียงข้างเป็นเพื่อนคู่คิด และให้ความช่วยเหลือเสมอ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ	ช
คำอธิบายอักษรย่อ สัญลักษณ์ และคำชี้แจงการอ้างอิงที่ใช้ในวิทยานิพนธ์	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	6
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	6
1.4.1 เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่	6
1.4.1.1 สื่อสิ่งพิมพ์.....	7
1.4.1.2 เว็บไซต์ (Website).....	7
1.4.1.3 ยูทูบ (YouTube).....	8
1.4.2 วรรณคดีศาสนา.....	9
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย	10
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
1.7 คำจำกัดความในงานวิจัย.....	11
1.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
1.8.1 พุทธศาสนาไทย.....	11
1.8.2 คุณค่าและความสำคัญของตำนานศาสนา.....	14
1.8.3 สื่อสมัยใหม่	25
1.8.4 การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับราหู.....	34
บทที่ 2 ตำนานราหูในวรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพุทธ	42
2.1 ตำนานราหูในวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู.....	42
2.1.1 ราหูในฐานะบุคลลาธิษฐานของปรากฏการณ์ธรรมชาติ.....	42
2.1.2 ภูมิหลังของราหูและตำนานการกวนเกษียรสมุทร	49

2.1.3	ความเชื่อและการบูชาราหูในฐานะดาวพระเคราะห์.....	58
2.1.4	ราหูในโหราศาสตร์และดาราศาสตร์.....	63
2.2	ตำนานราหูในวรรณคดีพุทธศาสนา.....	68
2.2.1	ราหูในพระสุตตร.....	69
2.2.2	ราหูในอรรถกถา.....	75
2.2.3	ราหูในคัมภีร์อนาคตวงศ์.....	79
2.2.4	ราหูในวรรณคดีโลกศาสตร์.....	84
2.3	สรุป	97
บทที่ 3	ราหูในวรรณกรรมของไทย	99
3.1	ราหูในนิทานไทย	99
3.1.1	ราหูในนิทานเฉลิมไตรภพและสุริยาศศิธร.....	100
3.1.2	ราหูในนิทานสามฤดูหรือเทพสามฤดู.....	113
3.1.3	ราหูในเรื่องเล่าเทพเจ้า.....	120
3.2	ราหูในตำราโหราศาสตร์ไทย.....	128
3.3	สรุป	136
บทที่ 4	เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่.....	138
4.1	สื่อสมัยใหม่ที่มีเรื่องเล่าราหู.....	138
4.2	กลวิธีการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่.....	148
4.2.1	การคัดเลือกและตัดต่อเรื่องจากตำนานราหู.....	148
4.2.1.1	การคัดเลือกและตัดต่อเรื่องจากตำนานราหู.....	149
4.2.1.2	การคัดเลือกและตัดตอนเรื่องมาจากสื่อสิ่งพิมพ์	153
4.2.2	การปรับเปลี่ยนเนื้อหาโดยการดัดแปลง และขยายความจากตำนานราหู.....	157
4.2.2.1	การดัดแปลงตำนานที่ราหูมีภาพลักษณ์ไม่ดีให้เป็นที่.....	157
4.2.2.2	การขยายความตำนานราหูให้มีภาพลักษณ์ที่ดียิ่งขึ้น	160
4.2.3	การสร้างเรื่องเล่าขึ้นใหม่.....	164
4.2.3.1	ประวัติของราหูที่สร้างขึ้นใหม่	164
4.2.3.2	เรื่องเล่าประสบการณ์ปาฏิหาริย์เกี่ยวกับราหู.....	168
4.3	ความสัมพันธ์ของเรื่องเล่าราหูในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล	175
4.4	สรุป	178
บทที่ 5	บทบาทของเรื่องเล่าราหูต่อพุทธศาสนาไทย	180
5.1	ภาพลักษณ์ของราหูจากเรื่องเล่าในสื่อสมัยใหม่.....	180

5.2 บทบาทของเรื่องเล่าราหูในพุทธศาสนาไทย	183
5.2.1 การทำให้ราหูเป็นส่วนหนึ่งของคติทางพุทธศาสนา	183
5.2.1.1 ราหูในฐานะพระโพธิสัตว์	184
5.2.1.2 ราหูในฐานะเทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนา	185
5.2.1.3 ราหูในฐานะเทวดาในพุทธศาสนา	186
5.2.1.4 ราหูในฐานะอุบาสกในพุทธศาสนา	186
5.2.1.5 ราหูในฐานะภาพสะท้อนคติธรรมทางพุทธศาสนา	187
5.2.2 การรับรองพฤติกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับราหู	188
5.2.2.1 อามิสบูชา	189
5.2.2.2 ปฏิบัติบูชา	191
5.2.3 การอธิบายประติมากรรมราหูที่สร้างใหม่	197
5.2.3.1 การสร้างพระพุทธรูปที่สัมพันธ์กับราหู	198
5.2.3.2 การสร้างเทวรูปราหูทรงครุฑ	200
5.2.3.3 การสร้างเครื่องรางราหู	204
5.2.4 ความเชื่อเรื่องร่างทรงราหูในพุทธศาสนาไทย	209
5.3 สรุป	212
บทที่ 6 บทสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล	214
6.1 สรุปผลการวิจัย	214
6.2 อภิปรายผลการวิจัย	219
6.3 ข้อเสนอแนะ	222
บรรณานุกรม	223
ภาคผนวก	241
ภาคผนวก ก ต้นฉบับและคำแปลวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดูฉบับภาษาสันสกฤต	242
ภาคผนวก ข ต้นฉบับวรรณคดีพุทธศาสนาฉบับภาษาบาลี	272
ภาคผนวก ค สรุปโครงเรื่อง เนื้อเรื่องย่อ และลักษณะเด่นของเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่	279
ภาคผนวก ง นิทานชาติเวรในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย	363
ประวัติผู้เขียน	372

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 เรื่องเล่าราหูในสื่อสิ่งพิมพ์.....	7
ตารางที่ 2 เรื่องเล่าราหูในเว็บไซต์.....	8
ตารางที่ 3 เรื่องเล่าราหูในยูทูป	8
ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของสื่อมุขปาฐะเดิมและสื่อมุขปาฐะสมัยใหม่.....	29
ตารางที่ 5 จันทรปริตรและสุริยปริตรในหนังสือสมุจจัย อรรถกถาภาณวาร.....	72
ตารางที่ 6 ตำนานราหูที่ปรากฏในเรื่องเล่าเทพเจ้าของไทย.....	127
ตารางที่ 7 เปรียบเทียบคุณลักษณะของสื่อสมัยใหม่	146
ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของเรื่องเล่าในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล.....	147
ตารางที่ 9 กลวิธีการคัดเลือกและตัดต่อเรื่องจากตำนานราหู.....	150
ตารางที่ 10 การคัดเลือกตอนของเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัล.....	154
ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบเรื่องเล่าระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือกับเว็บไซต์ประเภทข่าวสาร.....	155
ตารางที่ 12 รายชื่อสำนวนเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัลที่มีการเลือกรับเรื่องเล่าจากสื่อสิ่งพิมพ์.....	156
ตารางที่ 13 สถานะของราหูจากเรื่องเล่าในสื่อสมัยใหม่.....	180
ตารางที่ 14 เรื่องเล่าราหูในเพลงเพ็ญกุศสุรินทรราหูเทวาทิราชจำว.....	333
ตารางที่ 15 เครื่องขายสังคมออนไลน์ของนาย ลักษณะ เรชานีเทศ และจำนวนผู้ติดตาม	354

สารบัญภาพ

	หน้า
รูปที่ 1 สัญลักษณ์แสดงความรู้สึกของผู้รับสารในเฟซบุ๊ก.....	32
รูปที่ 2 สัญลักษณ์แสดงความรู้สึกของผู้รับสารในยูทูป	32
รูปที่ 3 ชุดภาพปูนดำเทพพระเคราะห์.....	60
รูปที่ 4 ปกหน้าต้นฉบับนิทานวัดเกาะเรื่องสามฤดู รศ. 108	113
รูปที่ 5 คู่ธาตุประจำดาวพระเคราะห์ทั้ง 9.....	132
รูปที่ 6 ภาพหน้าปกของหนังสือที่เล่าเรื่องเทพเจ้า	140
รูปที่ 7 นิตยสารพระเกจิ ฉบับที่ 332.....	142
รูปที่ 8 นิตยสารแรงศรัทธา เล่มที่ 5.....	143
รูปที่ 9 พระพุทธรูปโปรดอสุรินทรานูในวิหาร วัดสามพระยาวรวิหาร	200
รูปที่ 10 เทวรูปปราสาททรงครุฑ สร้างใหม่ตามเรื่องเล่าราหูของนายลักษณะ เรขานิเทศ.....	201
รูปที่ 11 เทวรูปปราสาททรงครุฑ สร้างในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย.....	202
รูปที่ 12 เครื่องรางและเหรียญขุขาราหู.....	205
รูปที่ 13 เครื่องรางพระราหูและเทวรูปปราสาทที่บันดาลโชคลาภและทรัพย์	206

คำอธิบายอักษรย่อ สัญลักษณ์ และคำชี้แจงการอ้างอิง ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

อักษรย่อที่อรรถกถาศันสกฤต

AP.	: Agni Purāṇa
AV.	: Atharva veda
BhP.	: Bhāgavatamahā Purāṇa
BrP.	: Brahma Purāṇa
Brh.	: Bṛhat Saṃhitā
MBh.	: Mahābhārata
MP.	: Matsya Purāṇa
PB.	: Pañcaviṃśa Brāhmaṇa
PM.	: Padma Purāṇa
R.	: Rāmāyāṇa
RV.	: Ṛgveda
VP.	: Viṣṇu Purāṇa
VMP.	: Vāmana Purāṇa

อักษรย่อที่อรรถกถาศันบาลี

อง.จตุกก.อ.	: องคตตตรนิกาย จตุกกนิปาต อฏฐกถา
ช. ชา.	: ชุททกนิกาย ชาตกปาติ
ช.ม.	: ชุททกนิกาย มหานิเทศปาติ
ช.ป.อ.	: ชุททกนิกาย ปฐีสสมภิทามคคปาติ อฏฐกถา
ช.ชา.อ.	: ชุททกนิกาย ชาตกปาติ อฏฐกถา
ชา.อ. ทุก.	: ชาตกฏฐกถา ทุกนิปาตวณณนาปาติ
ชา.อ.ติก.	: ชาตกฏฐกถา ติกนิปาตปาติ
ชา.อ.มหา	: ชาตกฏฐกถา มหานิเทศปาติ
ชา.อ.ปญ.	: ชาตกฏฐกถา ปญญาส-อสีตินิปาต
ชา.อ.วี.	: ชาตกฏฐกถา วีสติ-จตตาทีส
ที.ปา.	: ทีฆนิกาย ปาฐิกวคค

ที.มหา.	: ทีฆนิกาย มหาเวคคปาลี
ที.สี.อ.	: ทีฆนิกาย สีลชนธวคค อฎฐกถา
ม.ม.พ.อ.	: มชุณิมนิกาย มชุณิมปณณาส พราหมณวคค อฎฐกถา
วิ.จู.	: วินยปิฎก จุฬวคคปาลี
วินย.อ.	: วินยปิฎก อฎฐกถา (สมนตปาสาทิกา)
สุต.ส.สคา.	: สุตตนตปิฎก สยุตตนิกาย สคาถวคคปาลี
โลกที่ปก.	: โลกที่ปกสาร (สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร)

คำชี้แจงในการใช้อักษรย่อชื่อกัมภีร์ และเลขบอกเล่ม ข้อ หน้า

1. กัมภีร์ในหมวดพระไตรปิฎก มีตัวเลขตามหลังอักษรย่อชื่อกัมภีร์ 3 ชุด บอกเล่ม ข้อ และหน้าตามลำดับ ตัวอย่างเช่น
 สุต.ส.สคา. 15/241-245/96 หมายถึง สุตตนตปิฎก สยุตตนิกาย สคาถวคคปาลี
 เล่มที่ 15 ข้อ 241-245 หน้า 96
2. กัมภีร์อรรถกถาชาดก มีตัวเลขตามหลังอักษรย่อชื่อกัมภีร์ 2 ชุด บอกเล่มและหน้าตามลำดับ ตัวอย่างเช่น ที.สี.อ. 1/27 หมายถึง ทีฆนิกาย สีลชนธวคค อฎฐกถา เล่มที่ 1 หน้า 2

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

สุริยุปราคาหรือจันทรุปราคา เงามดำที่บดบังดวงอาทิตย์หรือดวงจันทร์ชั่วขณะเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติอย่างหนึ่งที่สามารถอธิบายได้ด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน แต่ในสมัยโบราณปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติที่มนุษย์หัวนเกรง มีตำนานหรือนิทานอธิบายเหตุซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามสภาพทางธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละถิ่นฐานสืบต่อกันมาช้านาน (Stith Thompson, 1997: 3) ชาวอียิปต์เชื่อว่ามิงูใหญ่ชื่ออาเปปิกลิ้นดวงอาทิตย์เข้าไปจึงทำให้เกิดสุริยุคราส ส่วนชาวจีนเล่าว่าเกิดจากมังกรใหญ่ไล่ล่าและกลืนกินดวงอาทิตย์เข้าไป ดังนั้น ชาวจีนจึงระดมคนเพื่อตีกลองให้เกิดเสียงดังกึกก้องและยิงธนูขึ้นไปบนท้องฟ้าเพื่อขับไล่มังกรยักษ์ให้คลายดวงอาทิตย์และหนีออกไปเสีย ส่วนชาวเกาหลีเล่าว่ามีสุนัขไล่ล่าและกินดวงอาทิตย์กับดวงจันทร์เช่นเดียวกับชนชาติอื่น ๆ ชาวอินเดียมองว่าเงาดำในปรากฏการณ์สุริยุปราคาหรือจันทรุปราคาเป็นอมนุษย์ ชื่อว่า “ราหู” (Rāhu) แต่ที่พิเศษกว่าตำนานของชนชาติอื่น ๆ คือชาวอินเดียบโบราณได้ขยายความเรื่องราวของอมนุษย์ตนนั้นในคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูของตนเรื่อยมา ตั้งแต่เป็นอสูรร้ายผู้บดบังพระอาทิตย์กับพระจันทร์ จนกระทั่งเป็นเทพเจ้าตนหนึ่งในตำนานซึ่งภายหลังเข้ามามีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทย

คนไทยเรียกเงาดำนั้นว่า “ราหู” เช่นเดียวกัน อย่างคำว่า “ราหูอมอาทิตย์” กับ “ราหูอมจันทร์” สะท้อนความคิดว่า เงามดำที่เห็นนั้นเป็นการปรากฏตัวขึ้นของอมนุษย์ดังกล่าว Monier Williams (2008: 879-880) กล่าวว่า ราหู มาจากธาตุ rabh หมายถึง จับหรือยึดไว้ ดังนั้น ความหมายของคำว่าราหู คือผู้จับกุม ผู้ยึด หรือผู้คว้า (Seizer) ความหมายดังกล่าวเป็นบุคลาธิษฐานของปรากฏการณ์ธรรมชาติ คือเงาดำที่บดบังหรือจับดวงอาทิตย์หรือดวงจันทร์ ทำนองเดียวกับคำว่า “คราส” หรือ “อุปราคา” คำว่า คราส มาจากธาตุ gras ในภาษาสันสกฤต แปลว่า กิน, ดูดกลืนหรือนำเข้าไปในปาก (เรื่องเดียวกัน, หน้า 371) ส่วนคำว่าอุปราคา มาจาก อุปราคา ประกอบจากอุปสรรค อุป แปลว่า ไกล, ลง, ไปสู่ และ ราค นามกิตก์หรือคำนามที่สร้างขึ้นจากธาตุ รช ในภาษาบาลีหรือ rajj ในภาษาสันสกฤต แปลว่าย่อม ลง อ ปัจจัย ดังนั้น อุปราคา จึงหมายถึง การย่อมมี, การทำให้มีมืดมิด, ปรากฏการณ์คราสของพระอาทิตย์และพระจันทร์ และอาจหมายถึง ราหูผู้ทำให้เกิดคราสด้วย (ชานบีริช ทัดแก้ว [ออนไลน์], 2562) คัมภีร์ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู อธิบายว่าราหูนั้นเป็นแทตย์หรืออสูรซึ่งจับพระอาทิตย์และพระจันทร์มากลิ้นกินอันเป็นเหตุให้เกิดคราส ในชั้นหลัง ราหูเป็นหนึ่งในเทวดานพเคราะห์ มีพาหนะเป็นรถเทียมด้วยม้าสีดำ 8 ตัว มีตั่งคว้นไฟ และวิ่งเร็วราวกับลมพัด

(ศักดิ์ศรี แย้มนัตตา, 2534: 93) ส่วนคัมภีร์พุทธศาสนาเรียกว่า “อสุรินทราหู” ซึ่งมีความหมายว่าอสุรผู้ยิ่งใหญ่ผู้เป็นหัวหน้าแห่งอสุรทั้งปวง หรือราหูผู้เป็นจอมอสุร

เรื่องเล่าราหูที่รับรู้กันในสังคมไทยมีที่มาจากตำนานหลายสาย ทั้งจากวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู วรรณคดีพุทธศาสนา นิทานไทย ตำนานท้องถิ่น กล่าวถึงราหูในแง่ของประวัติความเป็นมา บทบาทความสัมพันธ์กับปรากฏการณ์อื่นของโลกและชีวิตมนุษย์ เรื่องเล่าเหล่านี้มีเนื้อหาอธิบายว่าเงาดำนั้นเป็นใคร มีที่มาอย่างไร เพราะเหตุใดจึงมีรูปร่างเช่นนั้น ทำไมต้องบดบังดวงอาทิตย์หรือดวงจันทร์ การบดบังนั้นเป็นคุณหรือโทษต่อมนุษย์เพียงใด มนุษย์ควรปฏิบัติอย่างไรต่อราหูให้ถูกต้องและไม่เป็นภัยต่อตนเอง รายละเอียดแตกต่างกันไปตามภูมิหลังและกิจกรรมเกี่ยวกับราหูซึ่งผู้เล่าเรื่องนั้นกำลังดำเนินการอยู่ น่าสังเกตว่า ไม่ว่าสังคมไทยจะมีความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์หรือดาราศาสตร์มากเพียงใด เรื่องของราหูยังคงดำรงอยู่ และมีอิทธิพลต่อผู้คนจำนวนหนึ่งในสังคมไทย

ราหูอยู่ในความเชื่อของคนไทยมาช้านาน กล่าวได้ว่า เป็นส่วนหนึ่งในเทวดานพเคราะห์ซึ่งอยู่ในความรับรู้ของชนชาติไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยเรื่อยมา โดยเฉพาะในชนชั้นปกครอง ดังที่ปรากฏในหลักฐานทางโบราณคดี ได้แก่ ศิลาจารึกปูชนียจุดขุนจอตมียายุราวในปี พ.ศ.1935 มีเนื้อความกล่าวถึงเทพเจ้าต่าง ๆ โดยปรากฏข้อความหนึ่งว่า “...เทพदानพเคราะห์ ทวาทศรา...” (จตุพร ศิริสัมพันธ์และคณะ, 2548: 152-158) เรื่องของราหูยังมีกล่าวถึงในไตรภูมิกถา (กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, 2539) และในไตรภูมิวิวินิจฉัยกถา และสมุดภาพไตรภูมิซึ่งปรากฏอยู่บนจารึกที่เสววิหารวัดสุทัศน์เทพวราราม 18 (ยมโลก) ด้านที่ 1 ความตอนหนึ่งว่า “เสวยเวทนาอยู่จนสิ้นกำหนดกลางเสามีอสุรินทราหูกับเทพดาแลยักษ์ราชอันมีฤทธิ์ลงหลุมมหาสมุทรเที่ยวหาแก้วต่าง ๆ มาชมเล่น ปลายเสามีวิมานเทพดาอดเขาจักรวาล” (ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2550 [ออนไลน์]) ราหูเป็นเทพเจ้าองค์หนึ่งในพระราชพิธีเกี่ยวเนื่องกับการบูชาเทวดานพเคราะห์โดยตรงและพระราชพิธีสำคัญในกรุงรัตนโกสินทร์

เรื่องราวของราหูเป็นที่นิยมกล่าวถึงในสื่อต่าง ๆ เช่น คอลัมน์หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เว็บไซต์ข่าว โดยเฉพาะเมื่อเกิดเหตุการณ์สุริยุปราคา จันทรุปราคาเต็มดวงครั้งหนึ่งๆ หรือเมื่อมีข่าวการยกออกหรือยกเข้าจักรราศีต่าง ๆ ของราหูตามคติโหราศาสตร์ สิ่งหนึ่งที่สะท้อนความสนใจของคนไทย คือหนังสือเกี่ยวกับราหูหลายฉบับที่ขายอยู่บนแผงหนังสือของไทย หรือแม้กระทั่งในรายการข่าวหรือรายการวาไรตี้ทางโทรทัศน์ หรือในโลกออนไลน์ ก็มีสื่อบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับราหู นำเสนอโดยผู้รู้หลายคนจากหลากหลายอาชีพ เช่น นักเล่าเรื่องเทพปกรณัม นักเล่นพระเครื่อง นักโหราศาสตร์ หรือแม้กระทั่งจิตรกรไทย ในปี พ.ศ. 2546 ปรากฏเรื่องเล่าราหูในสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือและนิตยสารที่เน้นบทบาทราหูในฐานะหนึ่งในเทพนพเคราะห์ ตลอดจนเรื่องเครื่องรางและวัตถุมงคลต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2553 มีการตีพิมพ์เป็นหนังสือที่บรรจุเรื่องของราหูโดยเฉพาะ กล่าวถึงประวัติความเป็นมา เรื่องเล่าปาฏิหาริย์และความศักดิ์สิทธิ์ของราหู การบูชาและพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อ

ตอบสนองต่อกลุ่มผู้สนใจและผู้บูชาราหู เรื่องราวของราหูจัดเป็นมรดกทางความคิดที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งปรากฏอยู่ในสังคมไทยโดยคนไทยหลายกลุ่ม ซึ่งได้รับเอาความเชื่อเกี่ยวกับราหูเข้ามาในวิถีชีวิตอย่างไม่ชัดเจน (ประเสริฐ รุณรา, 2560: 1) โดยมองว่าราหูเป็นเทพผู้มีพละนาภาพช่วยคุ้มครองและลดอันตรายสิ่งต่าง ๆ ตามที่ปรารถนาได้

ในอดีตมีเหตุการณ์ปรากฏการณ์สุริยุปราคาเต็มดวงในปี พ.ศ. 2538 สังคมไทยมีความตื่นตัวต่อปรากฏการณ์ธรรมชาติ ดังข้อความที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์

“วันนี้ร่วมต้อนรับ ‘ราหู’ ภาพสะท้อนความดีงามของบรรพชน ในวันที่ 24 ตุลาคม 2538 จะมีปรากฏการณ์สุริยุปราคา ที่กล่าวกันว่าสำคัญและตื่นเต้นกันมากทั้งนักดาราศาสตร์และผู้สนใจทั่วไปก็เพราะเป็นสุริยุปราคาเห็นเต็มดวงในประเทศไทย...หลังจากเกิดในวันที่ 24 ตุลาคม 2538 แล้วจะเกิดขึ้นอีกทีในอีก 75 ปีข้างหน้า”

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน
(วิสุทธิ ภิภูโตวานิชตะ, 2538: 23)

ในช่วงเวลาเดียวกันนั้น เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจในประเทศไทยอย่างฉับพลัน วิกฤตการณ์เศรษฐกิจต้มยำกุ้งและภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่แตกอย่างต่อเนื่องมา ในปี พ.ศ. 2540 เป็นเหตุการณ์สำคัญหนึ่งในประวัติศาสตร์ของประเทศไทยที่สร้างกระแสสังคมและกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวต่อเรื่องราวในสังคมไทยกลายเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้คนไทยตื่นกลัวและสนใจเรื่องราวของราหูอย่างจริงจัง ในปี พ.ศ.2539-2540 มีการสร้างเทวรูปราหูที่วัดศิระชะทอง อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม (กองบรรณาธิการข่าวสด 2553: 66) ลัทธิการบูชาราหูในวัดพุทธศาสนาได้เกิดขึ้นพร้อมกับความนิยมการบูชาราหูแพร่หลายไปทั่ว ตามวัดพุทธศาสนาหลายแห่งกระจายไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยเฉพาะที่วัดศิระชะทอง จังหวัดนครปฐม เมื่อผู้ที่ไปบูชาราหูสามารถผ่านพ้นวิกฤตเศรษฐกิจ ตลอดจนมีความมั่นคงทางการเงินมากขึ้น ทำให้เกิดความเชื่อว่าการบูชาราหูเป็นสิ่งที่ดีและอำนวยผลในทางมงคลได้ นี่อาจเป็นมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการตีความราหูใหม่ว่าเป็นสัญลักษณ์ของโชคลาภ นับจากนั้นก็เกิดกระแสการบูชาราหูขึ้นพร้อมกับกระบวนการบูชาราหูและการสร้างความหมายใหม่ให้ราหูเป็นเทพเจ้าแห่งโชคลาภและโภคทรัพย์และบูชาเพื่อให้งดโทษภัยต่าง ๆ (ประเสริฐ รุณรา, 2562: 201-211)

คนไทยบูชาราหูแยกออกมาจากการบูชาบรรดาเทวดานพเคราะห์อื่นอย่างสิ้นเชิง น่าสังเกตว่าในบรรดาเทวดานพเคราะห์ 9 ดวงนั้น ราหูได้รับการบูชาเป็นพิเศษเพียงองค์เดียว ด้วยจุดประสงค์ที่จะสะเดาะเคราะห์ต่อชะตาและขอโชคลาภ มีพิธีกรรมบูชาบวงสรวงราหู และการสร้างเครื่องราง

ของขลังราหูเป็นที่นิยมแพร่หลายในกลุ่มคนไทย กระแสดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะเติบโตต่อไปในอนาคต (Kosuta, M., 2016: 1) ตามข้อความในหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่ยกมานี้

“พระราหู กลายเป็นพระเอกเรื่องสุริยุปราคาอย่างเต็มตัวไปแล้ว ขนาดพระอาทิตย์ที่ครั้งหนึ่งเป็น “สุริยเทพ” ผู้ยิ่งใหญ่ในเกือบทุกอารยธรรม และผู้ได้ชื่อ “เทพเจ้าผู้จรขั้วนิจนิรันดร” ไม่เคยเดินถอยหลังเหมือนดาวบางดวงยัง “ดับ” เพราะราหู แล้วคนสามัญจะรอดพ้นฤทธิ์พระราหูได้หรือ”

นิตยสารสารคดี

(วิวัฒน์ พันธุณยานนท์, 2538: 44)

“ดารารหลายคนพากันเคารพศรัทธาและกราบไหว้ ‘พระราหู’ เพราะเชื่อว่าพระราหูเป็นสิ่งที่นำความรุ่งเรืองมาสู่ชีวิต อาทิ พระเอกเชตต์ ฐานทัพ หวานใจนางเอก นุ่น-วรรณช วงษ์สวรรค์ กล่าวว่าได้ไปไหว้พระราหูที่วัดศิระชะทอง จ.นครปฐม มาแล้ว...ขณะที่แฟนสาว นุ่น-วรรณช กล่าวว่า การไปไหว้พระราหูของนุ่น ในความรู้สึกไม่ใช่สิ่งเสียหาย เมื่อพระราหูถือเป็นเทพองค์หนึ่ง การบูชาจึงเป็นเรื่องดี”

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

(ไทยรัฐ, 2548: 10)

“เทวดาพระราหูทรงครุฑดำเป็นเทพประจำตัวคนที่เกิดวันพุธกลางคืน สัญลักษณ์ความเป็นเลิศที่เหนือกว่าเทพเจ้าแห่งอำนาจบารมี เจ้าเงินตรา เปลี่ยนชะตาชีวิตร้ายเป็นดี การถือเทวดากำเนิดเทพพระราหูเกิดจากหัวผีโขมด 12 หัว ธาตุประจำตัว คือ ธาตุลม สปีประจำตัวคือสีตะกั่ว สีบรอนซ์ คุณลักษณะดังกล่าวนี้เป็นเอกลักษณ์ของเทพประจำวันที่ไม่เหมือนเทพองค์ใดในจักรวาล”

(สุขพัฒน์ อนนท์จารย์, 2556: 141 - 142)

การบูชาราหูเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในสังคมไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 นั้น เริ่มต้นจากการสร้างพระราหูที่วัดศิระชะทอง อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ในครั้งนั้นมีการหล่อเทวรูปราหูด้วยทองเหลือง หน้าตักกว้าง 108 นิ้ว สูง 3.18 ตามตำนานพราหมณ์-ฮินดู ประดิษฐานกลางศาลาแปดเหลี่ยมหรือตำหนักอัฐฐาพระราหูเทवासถิต ซึ่งถือว่าเป็นราหูองค์ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยในขณะนั้น การบูชาราหูในวัดพุทธศาสนาได้รับความนิยมแพร่หลายไปทั่วดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ตามวัดพุทธศาสนาหลายแห่งและเทวาลัยในภูมิภาคต่าง ๆ ของไทยมักนิยมสร้างเทวรูปราหูขนาดใหญ่ในรูปลักษณะต่าง ๆ จัดให้มีพิธีบูชาอย่างยิ่งใหญ่ มีการสร้างเครื่องรางของขลังซึ่งเป็นรูปแทนราหูได้รับความนิยมจากคนไทยทั่วสารทิศ

ท่ามกลางความนิยมในการบูชาราหู มีคนไทยจำนวนมากที่มีข้อกังขาในการสร้างเทวรูปราหู การบูชาราหู หรือการสร้างเครื่องรางของขลังเกี่ยวกับราหูภายในวัดพุทธศาสนา และมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่เหมาะสม ดังที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ข่าวสดออนไลน์ซึ่งมีการพาดหัวข่าวใหญ่ว่า “คลุมจีวรปิดแล้วพระราหู! วัดศิระชะทองทำตามมติ มส. จดหมุดของดำเครื่องเช่น 8” (ข่าวสดออนไลน์ 2560, 7 ตุลาคม) ทำให้วัดต่าง ๆ ที่มีเทวรูปราหูต้องนำผ้ามาปิดคลุมไว้ชั่วคราว จนกระทั่งในปลายปี พ.ศ. 2560 ทางวัดก็กลับมาเปิดให้ผู้คนเข้ามากราบไหว้ได้ตามปกติ เพราะไม่สามารถจะต้านทานกระแสความเชื่อของคนไทยจำนวนหนึ่งได้ (โพสต์ทูเดย์ 2560, 3 ธันวาคม) แม้กระนั้นยังคงมีคำสั่งของมหาเถรสมาคมออกมาเพื่อการสอดส่อง กำกับและดูแลวัดในเขตปกครองอยู่ ในช่วงเวลาเดียวกันนั่นเอง มีผู้นำเอาเรื่องราวเกี่ยวกับราหูมาเรียบเรียงในหนังสือหรือให้ข้อมูลในสื่อต่าง ๆ เรื่องเล่าดังกล่าวได้กลายเป็นแหล่งอ้างอิงสำคัญที่ช่วยรองรับการดำรงอยู่ของเทวรูปหรือพิธีกรรมการบูชาในวัดพุทธศาสนา แม้จะยังไม่เป็นที่ยอมรับของชาวพุทธส่วนใหญ่ เป็นที่น่าสังเกตว่า เรื่องเล่าราหูเหล่านี้พยายามอธิบายมิใช่แต่เฉพาะประวัติความเป็นมาในแง่ของการเป็นเงาดำที่บดบังดวงอาทิตย์ หรือดวงจันทร์ตามตำนานศาสนาหรือตำนานพื้นเมืองเพียงอย่างเดียว แต่ยังได้แสดงถึงสถานะและพลังวิเศษของราหูในแง่ต่าง ๆ มีการเชื่อมโยงกับพระพุทธรูปเจ้า ความเป็นพระโพธิสัตว์ เป็นผู้ที่ประกอบคุณงามความดีหรือบำเพ็ญบารมี สอดคล้องกับคุณสมบัติของผู้ควรได้รับการบูชาในพุทธศาสนา ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้เดิมไม่เป็นที่รับรู้แพร่หลายนักในสังคมไทย

ตามปกติเทพปรณัมหรือเรื่องของเทพเจ้าที่รับรู้ในสังคมไทยส่วนใหญ่มิที่มาจากวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู อินเดียบราฮ์นเป็นแหล่งที่มาของข้อมูลเกี่ยวกับความคิดความเชื่อ และพิธีกรรม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเทวดาซึ่งมีที่มาจากบุคลาธิษฐานของธรรมชาติ (Macdonell, A., 1981: 2-3) และวิวัฒนาการมาเป็นเทพเจ้าต่าง ๆ เช่น พระอิศวร พระนารายณ์ รวมถึงอสูร ยักษ์ หรืออมนุษย์ที่มีบทบาทในวรรณคดี เช่น ครุฑ นาค แต่เทพเจ้าและอมนุษย์เหล่านี้ สำหรับคนไทยถือว่าเป็นตัวละครในวรรณคดี ไม่ได้เป็นเทพเจ้าสำหรับเคารพบูชาในทางศาสนา เรื่องราวของเทพเจ้าโดยเฉพาะในฝ่ายพราหมณ์-ฮินดูที่ถูกเล่าเป็นเทพปรณัม เดิมบรรจุแต่เพียงในคัมภีร์หรือตำราเท่านั้น แม้ต่อมา คนไทยบางกลุ่มจะนิยมนับถือบูชาเทพเจ้าพราหมณ์-ฮินดู เช่น พระพรหม พระอิศวร พระแม่อุมา พระพิฆเนศ ประวัติความเป็นมาของเทพเจ้าเหล่านี้ เช่น กำเนิด พงศ์พันธุ์ รูปลักษณ์ อิทธิฤทธิ์ และวีรกรรม ที่เผยแพร่ทั่วไปก็ยังคงยึดตำนานดั้งเดิมจากวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู

ในกรณีของเรื่องเล่าราหู ผู้เล่ามิได้เพียงแต่ต้องการนำเสนอประวัติความเป็นมาของราหูเท่านั้น แต่ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้ราหูได้รับการยอมรับในสังคมไทยด้วย การนำเอาตำนานเก่าหรือเทพปรณัมจากวรรณคดีทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดูมาเล่าจึงไม่เพียงพอ จะต้องมีการสร้างสรรค์เพิ่มเติมอีกมากให้สอดคล้องกับความสนใจ และรสนิยมของคนไทย ให้คนไทยรู้สึกว่าร่าหูควรค่าแก่การบูชาตามหลักพุทธศาสนา มิใช่สิ่งแปลกปลอมทางความเชื่อ ทำให้มีคำถามว่า เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่นั้นมี

การสร้างสรรคจากวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู วรรณคดีพุทธศาสนา และตำนานความเชื่อราหูของไทย อย่างไรก็ตาม มีอะไรที่ถูกระบุหรือเพิ่มเติมเข้ามา ที่เป็นเช่นนั้นเป็นเพราะเหตุใด เรื่องเล่าราหูเหล่านั้นมีบทบาทอย่างไรในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย การศึกษาวิจัยนี้จึงช่วยสะท้อนความสำคัญของวรรณคดีศาสนาทั้งพราหมณ์-ฮินดูและพุทธศาสนา ตลอดจนตำนานความเชื่อราหูของไทยในฐานะต้นทุนของการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ที่มีอิทธิพลต่อคติความเชื่อ และบทบาทที่มีต่อผู้คนและสังคมพุทธศาสนาไทย แม้ว่าจะมีงานวิจัยเท่าที่ผ่านมาศึกษาวิจัยคติความเชื่อเรื่องราหู แต่ยังไม่สามารถอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับพุทธศาสนาไทย ดังนั้น การศึกษาวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในหลายมิติ นอกจากจะสะท้อนถึงพัฒนาการเทพปกรณัมจากวรรณคดีศาสนาหรือวรรณคดีพื้นเมือง กลายเป็นเรื่องเล่าราหูในวรรณกรรมร่วมสมัยแล้ว ยังจะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของเรื่องราวที่สอดคล้องกับค่านิยมทางพุทธศาสนาและสังคมไทยด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาการสร้างสรรคเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย
- 1.2.2 เพื่อวิเคราะห์บทบาทของเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ในบริบทดังกล่าว

1.3 สมมติฐานการวิจัย

เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่สร้างสรรค์ขึ้นจากตำนานทั้งในวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู วรรณคดีพุทธศาสนา และตำนานความเชื่อราหูของไทยโดยนำมาตัดต่อ ปรับเปลี่ยน และอธิบายใหม่เพื่อยกย่องราหูให้เป็นเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่เหล่านี้มีบทบาทสร้างภาพลักษณ์ที่ศักดิ์สิทธิ์และก่อให้เกิดความศรัทธาต่อราหูในบริบทของสังคมพุทธศาสนาไทยสมัยใหม่

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยจะศึกษาและวิเคราะห์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่เป็นหลัก พร้อมทั้งการศึกษาข้อมูลเรื่องราหูจากเอกสารหลักฐานชั้นต้นโดยมุ่งเน้นศึกษาไปที่วรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู วรรณคดีพุทธศาสนา และตำนานความเชื่อราหูของไทยในฐานะเป็นแหล่งข้อมูลในการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ ดังต่อไปนี้

1.4.1 เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่

ผู้วิจัยได้รวบรวมเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ไว้จำนวน 45 เรื่อง สามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ (Website, Facebook) และสื่อมุขปาฐะสมัยใหม่ ได้แก่ คลิปวิดีโอบนยูทูป (YouTube) ซึ่งเป็นแหล่งรวมสื่อวีดิทัศน์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน โดยผู้วิจัยจะแสดงข้อมูลในรูปแบบของตาราง ดังนี้

1.4.1.1 สื่อสิ่งพิมพ์

หนังสือความเชื่อเรื่องราหูตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546–2563 มี 17 เรื่อง ดังนี้

ตารางที่ 1 เรื่องเล่าราหูในสื่อสิ่งพิมพ์

ชื่อหนังสือ	ผู้แต่ง	ปีพิมพ์
คู่มือบวงสรวงบูชาเทพ: เพื่อความเจริญรุ่งเรือง	ศาตะนันท์ โพธิมาลา	2546
เทพอสูรผู้บันดาลทรัพย์	ทิพยจักร	2550
12 เทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์บูชาแล้วชีวิตรุ่งเรือง	ทศพล จังพานิชย์กุล	2550
เครื่องรางของขลัง ต้นฉบับ โคตรเศรษฐี บูชาแล้วดี บูชาแล้วรวย	ชัย ป่ายางหลวง	2550
อิทธิปาฏิหาริย์สิ่งศักดิ์สิทธิ์ บูชาเสริมมงคลชีวิต ให้ลาภ ให้รวย	บุญชัย ใจเย็น	2552
พระราหู พลังแห่งอำนาจเทพผู้เปลี่ยนเคราะห์กรรมเป็นโชคลาภ	เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์	2553
เรื่องโบราณตำนานยักษ์	ดิษฎีกษ์	2554
พระราหูเทพเจ้าแห่งโชคลาภ	พรหมฉนิส	2554
สิบสององค์เทพศักดิ์สิทธิ์บูชาเพิ่มบุญ เพิ่มลาภ เพิ่มรวย	สรวง สวรรินทร์	2555
อิทธิปาฏิหาริย์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพไท่ทเวท พลังภาพทั่วไทยในแผ่นดิน	ภัทรรักษ์	2555
เทพรักษา เทวดาคุ้มครอง	แก้วธารา	2557
9 เทพนพเคราะห์ บูชาเทพประจำตัวกฎวิธีปิดเป่าเคราะห์ดวงดี ชีวิตมีแต่รุ่ง	ตรีนิสิงเห	2559
นิตยสารแรงศรัทธา (เล่มที่ 5 ฉบับ เดือนกันยายน)	บ.วงศ์สว่าง ศรีเอชชั่น	2560
รวมเครื่องรางและตำนานพระราหู (แหวนราหู เหนือดวง)	สุวัฒน์ บุญรอด	2561
เทพพระราหูบรมเทวโพธิสัตว์	ลักษณ์ เรขานิเทศ	2561
นิตยสารแม่เฒ่า: อิทธิฤทธิ์แห่งองค์เทพ “พระราหูเทพแห่งทรัพย์”	บ.ก.นิตยสารแม่เฒ่า	2562
นิตยสารพระเกจิ: มหาโพธิสัตว์เทพพระราหู รุ่น “เสาร์ 5”	พระอธิการพร เขมนันโท	2563

1.4.1.2 เว็บไซต์ (Website)

เว็บไซต์ที่มีเรื่องเล่าและวิธีการบูชาราหู แบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ ข่าวสาร, ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า, วัตถุประสงค์ศาสนาไทย เครื่องรางของขลัง และเพลงเพชฌัญที่เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2554 – 2563 จำนวน 14 แหล่ง ดังนี้

ตารางที่ 2 เรื่องเล่าราหูในเว็บไซต์

ชื่อเว็บไซต์	ประเภท	ปี
https://horoscope.kapook.com	ข่าวสาร	2555
https://www.tnews.co.th	ข่าวสาร	2559
https://www.phenkhao.com	ข่าวสาร	2560
https://www.siamganesha.com	ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า	ไม่ระบุ
http://dew590.blogspot.com	ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า	2560
http://เทพพระเจ้า.com	ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า	ไม่ระบุ
http://www.วัดท่าการ้อง.com	วัดพุทธศาสนาไทย	ไม่ระบุ
https://www.watphrarahoo.com	วัดพุทธศาสนาไทย	ไม่ระบุ
https://www.watmaikhamwan.com	วัดพุทธศาสนาไทย	2554
https://www.watthakhanun.com/webboard	วัดพุทธศาสนาไทย	2554
http://www.itti-patihan.com	เครื่องรางของขลัง	ไม่ระบุ
https://www.thepunditsmiracles.com/	เครื่องรางของขลัง	ไม่ระบุ
http://tienjakkapad.blogspot.com/	เครื่องรางของขลัง	2560
https://m.facebook.com/pages/category/ Public-Figure/อสุรินทรานู-เทวาจิราชจ้าว	เพจ Facebook	2560 -ปัจจุบัน

1.4.1.3 ยูทูบ (YouTube)

ได้แก่ กลุ่มเรื่องเล่าในสื่อออนไลน์บนยูทูบ ซึ่งเป็นเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน ซึ่งมีภาพและเสียงที่เผยแพร่เรื่องเล่าและการบูชาราหู ตั้งแต่ปี 2555 - 2562 จำนวน 14 คลิปวิดีโอ ที่มีจำนวนการเข้าชมเป็นจำนวนมาก ดังนี้

ตารางที่ 3 เรื่องเล่าราหูในยูทูบ

ชื่อเรื่อง	ความยาว (นาที)	ปี
สักการะเทพพระราหูทรงครุฑ	4.50	2555
อธิษฐานขอพรเทพพระราหูทรงครุฑ	4.45	2555
ตำนานพระราหู (รายการห้องสมุด 4 มิติ)	21.17	2556
ตำนานพระราหู	24.58	2557
ตำนานพระราหู เจ้าแห่งโชคลาภและความร่ำรวย	4.25	2558

ชื่อเรื่อง	ความยาว (นาที)	ปี
พระพุทธเจ้าปราบพระราหู และตำนานพระพุทธรูปปางไสยาสน์	10.17	2560
อำนาจทิพย์ ปี 7-01 ตำนานและการไหว้พระราหู	16.56	2560
อาจารย์ยอด: ตำนานพระราหู [น่ารู้]	35.48	2560
ราหูจะย้าย ราศีนี้จะรวย (หมอลักษณ์ฟันธง)	1.11.14	2560
ราหูกลืนทรัพย์	48.15	2560
หมอลักษณ์ ฟันธง ไ้เลขเด็ด (ตอนกำเนิดพระราหูทรงครุฑ)	1.20.38	2561
เรื่องเล่าวันนี้: พระราหู เทพโพิศสัตว์ผู้คุ้มครองดวงชะตา	21.21	2562
บูชาพระราหู ขอโชคลาภ?	14.42	2562
สุริยบุตรเรื่องเล่า: ไหว้พระราหู ปีชง เกี่ยวกับพุทธหรือไม่ ไหว้ทำไม?	12.43	2562

กลุ่มข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาและวิเคราะห์ การสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่เท่านั้น โดยไม่ได้มีเจตนากล่าวพาดพิงทำให้เกิดความเสียหาย แก่บุคคลใด

1.4.2 วรรณคดีศึกษา

- วรรณคดีศึกษาพราหมณ์-ฮินดู ได้แก่ พระเวท พราหมณะ อิติहास ปุราณะ และวรรณคดีประเภทศาสตร์ ดังนี้

ฤคเวท อถรรพเวท พราหมณะ มหาภารตะ รามายณะ วิษณุปุราณะ มัตสยปุราณะ อัคนิปุราณะ ภาควตปุราณะ วามนปุราณะ พรหมปุราณะ ปัทมปุราณะ พุทธสัมมิตา นวครหะโสตรัม

- คัมภีร์และวรรณคดีพุทธศาสนาที่เขียนด้วยภาษาบาลี ดังนี้

พระไตรปิฎก อรรถกถา อนาคตวงศ์ จักกวาฬทีปนี และศึกษาคำอธิบายเพิ่มเติม จากคัมภีร์โลกทีปการซึ่งมีคำอธิบายเรื่องราหูไว้เป็นพิเศษ

- วรรณคดีพุทธศาสนาที่เขียนด้วยภาษาไทย ดังนี้

ไตรภูมิกถา ไตรภูมิโลกวินิจจยกถา และโลกทีปนี (พระพรหมโมลี)

- วรรณกรรมไทย

กลุ่มนิทานเก่า กลุ่มเทพปกรณัม และกลุ่มตำราโหราศาสตร์ ดังนี้

กลุ่มตำนานและนิทานเก่า ได้แก่ สุริยาศศิธร เฉลิมไตรภพ นิทานสามฤดู

กลุ่มเทพปกรณัมหรือเทวนิยาย (ภาษาไทย) ได้แก่ รัชกาลที่ 6 (เทพเจ้าและสิ่งน่ารู้/ พระเป็นเจ้าของพราหมณ์), พระยาอัชจาภิรมย์ (เทวกำเนิด), ส.พลายน้อย (เทวนิยาย), อุดม รุ่งเรืองศรี (เทวดาพระเวท/เทวดาพุทธศาสนา), พลุหลวง (เทวโลก), ประจักษ์ ประกายพิทยาดรา (เทวดานุกรมในวรรณคดี)

กลุ่มตำราโหราศาสตร์

ตำราพรหมชาติ ฉบับสมบูรณ์/ โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (เทพย์ สาริกบุตร) / ตำราโหราศาสตร์ฉบับสมบูรณ์ (หลวงวิศาลดรุณกร) และอุปกโหราศาสตร์ที่อธิบายตำนานความเชื่อเรื่องราวไว้เป็นพิเศษ ได้แก่ กาลีกัปโลก (วิ.จอม ปรีดา) และอัญญุเคราะห์ (ภูมิ กาญจนัญญา)

เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกขอบเขตข้อมูลคือหลักฐานชั้นต้นที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับราหูในวรรณคดีสันสกฤต และ วรรณคดีบาลี หากคัมภีร์ใดที่มีการแปลไว้แล้ว ผู้วิจัยจะใช้คัมภีร์ฉบับแปลในการศึกษาเพื่อตรวจสอบและเทียบเคียงกับต้นฉบับ และใช้ประกอบกับหลักฐานชั้นรองที่เกี่ยวข้องอย่างงานเขียนทางวิชาการที่มีความเกี่ยวข้องกับราหูซึ่งนักปราชญ์เขียนขึ้นใช้ในการสนับสนุนและเทียบเคียงความคิดของผู้วิจัยเพื่อให้ประเด็นที่กำลังศึกษามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และการใช้ตัวอักษรในการปริวรรต ผู้วิจัยจะใช้อักษรโรมันสำหรับภาษาสันสกฤต ส่วนภาษาบาลีผู้วิจัยจะใช้อักษรไทยให้เป็นไปตามความนิยมทางวิชาการ

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 1.5.1 ศึกษาเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ตามขอบเขตวิจัย
- 1.5.2 ศึกษาเรื่องเล่าราหูจาก วรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดู วรรณคดีพุทธศาสนา และตำนานความเชื่อของไทยตามที่กำหนดในขอบเขตวิจัย ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.5.3 วิเคราะห์บทบาทของเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย
- 1.5.4 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และเรียบเรียงวิทยานิพนธ์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.6.1 เข้าใจการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ซึ่งสะท้อนความนิยมการบูชาราหูในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย
- 1.6.2 เป็นแนวทางในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่กับพุทธศาสนาในสังคมไทย

1.7 คำจำกัดความในงานวิจัย

ตำนานราหู คือ เรื่องราหูในวรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดู พุทธ และนิทานไทยต่าง ๆ

วรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดู คือ วรรณคดีกลุ่มพระเวท อติหาสะ ปุราณะ และคัมภีร์ประเภทศาสตร์ตามขอบเขตวิจัย

วรรณคดีพุทธศาสนา คือ วรรณคดีภาษาบาลี ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา อนาคตวงศ์ รวมถึงคัมภีร์กลุ่มโลกศาสตร์ภาษาไทยตามขอบเขตวิจัย

เรื่องเล่าราหู คือ เรื่องเล่าที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ในสื่อสมัยใหม่ซึ่งอาจเป็นหนังสือหรือสื่อดิจิทัล

สื่อสมัยใหม่ คือ สิ่งที่ช่วยนำวรรณกรรมลายลักษณ์และวรรณกรรมมุขปาฐะให้ถึงผู้รับสารในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์สมัยใหม่ ได้แก่ หนังสือ นิตยสารหรือสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ และสื่อดิจิทัล ได้แก่ เว็บไซต์ ยูทูป หรือแอปพลิเคชัน

มุขปาฐะสมัยใหม่ คือ วรรณกรรมมุขปาฐะที่ถ่ายทอดด้วยสื่อดิจิทัลซึ่งมีการนำเสนอข้อมูลเป็นภาพเคลื่อนไหวและเสียงพูด เช่น ยูทูป ซึ่งรับสารด้วยการเห็นและการฟัง กล่าวคือเป็นคลิปวิดีโอที่มีการบันทึกภาพและเสียงพูดซึ่งเผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้รับสารจากทุกมุมโลกสามารถเข้าถึงได้

1.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยองค์ความรู้หลายส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษานี้ ได้แก่ เรื่องพุทธศาสนาไทยซึ่งแสดงให้เห็นหลายลักษณะเพื่อเป็นพื้นฐานในศึกษาเรื่องสังคมพุทธศาสนาไทย เรื่องตำนานศาสนาซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญต่อความคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ และเรื่องสื่อสมัยใหม่ที่ผู้วิจัยค้นคว้าข้อมูลเชิงลึกในแขนงนิเทศศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจเรื่องคุณลักษณะและประเภทของสื่อสมัยใหม่ที่เผยแพร่ข้อมูลในปัจจุบัน ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวจะนำไปใช้ในการศึกษาและอ้างอิงในงานวิจัยนี้ต่อไป อีกส่วนที่สำคัญคืองานวิจัยที่เกี่ยวกับราหู ซึ่งมีนักวิชาการจากหลายสาขาวิชาที่สนใจศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ ประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องราหูในสังคมไทย ซึ่งม้งงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องของราหูในหลายแขนงศาสตร์ อาทิ ศาสนา คติชน มานุษยวิทยา โบราณคดี และประวัติศาสตร์ศิลปะ นอกเหนือจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการสร้างสรรค์ตำนานความเชื่อเรื่องเทพเจ้าในสังคมไทยที่ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยคติชนวิทยา ซึ่งนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาด้วย

1.8.1 พุทธศาสนาไทย

1.8.1.1 ลักษณะและประเภทของพุทธศาสนาไทย

นักวิชาการได้ศึกษาลักษณะของพุทธศาสนาในประเทศไทยและพยายามจำแนกประเภทของพุทธศาสนาไว้หลายประเภท แม้ว่าพุทธศาสนาในประเทศไทยจะมีการแบ่งเป็นนิกาย

ต่าง ๆ กล่าวคือมีนิกายเถรวาทและมหายาน ความแตกต่างกันอีกประการคือแนวคิดและแนวปฏิบัติ ตามจริตและความเชื่อถือของกลุ่มชนในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทยเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ลักษณะหนึ่ง ได้แก่ พุทธศาสนาแบบจารีตนิยม แบบปัญญานิยม แบบพัฒนาสังคม แบบประชานิยม และแบบนอกแนวจารีต (ภัทรพร สิริกาญจน, 2557: 277-285) ซึ่งเป็นการจำแนกประเภทของ พุทธศาสนาไทยตามความแตกต่างทางแนวคิดและแนวปฏิบัติ ได้แก่ พุทธศาสนาแบบจารีตนิยมเป็น พุทธศาสนาที่มุ่งอนุรักษ์แนวคิดและแนวปฏิบัติทางพุทธศาสนาตามที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนา และมีการผูกโยงชาวพุทธไว้กับจารีตประเพณีและวัฒนธรรมไทยอย่างแนบแน่นโดยได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนจากสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันสงฆ์มาอย่างช้านานทำให้พุทธศาสนาแนวนี้ กลายเป็นกระแสหลักของสังคมไทยนับตั้งแต่ในอดีต

1. พุทธศาสนาแบบจารีต (Normative Buddhism) เป็นพุทธศาสนาที่มุ่งอนุรักษ์ แนวคิดและแนวปฏิบัติทางพุทธศาสนาตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก และอรรถกถาของพระพุทธโฆสอาจารย์ พระพุทธศาสนาแบบดังกล่าวได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากรัฐและคณะสงฆ์ให้เป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย
2. พุทธศาสนาแบบปัญญานิยม (Intellectual Buddhism) ให้ความสำคัญกับ แนวคิดและแนวปฏิบัติเพื่อเข้าถึงประโยชน์สุขด้วยปัญญาจากการแสวงหา วิธีจัดการความคิด การใช้ชีวิต การลดละกิเลส และการพึ่งตนเองตามหลักธรรม พุทธศาสนาเพื่อประโยชน์สุขยั่งยืน
3. พุทธศาสนาแบบพัฒนาสังคม (Social Engaged Buddhism) ให้ความสำคัญต่อ การส่งเสริมให้พระภิกษุและสามเณรช่วยเหลือสังคมในรูปแบบที่สร้างสรรค์ เช่น การส่งเสริมชุมชนให้เน้นการพึ่งพาตนเอง การพัฒนาจิตใจให้เลิกลอบาบายมุขและ มีอาชีพ ตลอดจนการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมเพื่อชุมชนน่าอาศัย ล้วนเน้นการสร้าง ประโยชน์สุขให้กับผู้อื่นทั้งสิ้น
4. พุทธศาสนาแบบประชานิยม (Popular Buddhism) เป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่มีอยู่ ในสังคมก่อนการเข้ามาของพุทธศาสนา คือ ลัทธิวิญญาณนิยม (Animism) แทรกซึมและเข้ามาปะปนกับพุทธศาสนาแล้วก็แปรเปลี่ยนไปเป็นพุทธศาสนา แบบผสมผสานซึ่งมีความนับถือทั้งพระรัตนตรัย เทวดา ผีศาจหรือภูตผี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิปาฏิหาริย์ และมนตร์คาถาทางไสยศาสตร์ต่าง ๆ ผู้เชื่อ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นคนส่วนใหญ่ทั้งในเมืองและชนบท
5. พุทธศาสนาแบบนอกแนวจารีต (Unorthodox Buddhism) เป็นพุทธศาสนา ที่ไม่มีแนวคิดและการปฏิบัติตามจารีตนิยมใด ดังนั้น จึงมีคำสอน พิธีกรรม และ

ประเพณีเป็นของตนเอง โดยไม่ยอมรับอำนาจการปกครองของคณะสงฆ์ไทย เช่น สำนักสันตติโคศก

จากการจำแนกพุทธศาสนาไว้หลายประเภทข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปประเภทของชาวพุทธในสังคมไทยโดยกว้าง ๆ ได้ 2 ลักษณะ คือ ชาวพุทธแบบจารีตนิยม และชาวพุทธแบบประชานิยมซึ่งมีลักษณะของความเชื่อและการปฏิบัติที่แตกต่างกัน กล่าวคือชาวพุทธแบบจารีตนิยมให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์แนวคิดและแนวปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถาของพระพุทโธษาจารย์ จึงให้ความสำคัญกับภาษาบาลีในฐานะของภาษาที่รักษาพุทธพจน์ โดยการทรงจำและจารึกคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้แต่เดิม (ภัทรพร สิริกาญจน, 2557: 106-107) สังคมชาวพุทธนี้มีความคาดหวังในพระภิกษุสงฆ์ว่าเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีความรู้ในพระธรรมมากกว่าฆราวาส และเป็นผู้สละชีวิตทางโลกิยะแล้ว ดังนั้น คุณของพระสงฆ์ในทัศนะของชาวพุทธแบบจารีตนิยมคือผู้ปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้าและเป็นผู้เผยแผ่พุทธศาสนา ประการสำคัญคือชาวพุทธกลุ่มนี้ส่งเสริมด้านการศึกษาและการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในสังคมไทย มีความเชื่อมั่นศรัทธาในพุทธศาสนาที่ผูกโยงกับจารีตประเพณีและวัฒนธรรมไทย เช่น ความเชื่อในบุญบารมีของพระมหากษัตริย์ การเคารพผู้อาวุโส การทำบุญ การกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย การสร้างวัด (เพื่อสะสมบุญกุศลเพื่อชีวิตที่ดีในอนาคต) และการอุปสมบทเพื่อสร้างบุญบารมีสำหรับตนเองหรือบุพการีเพื่อแสดงความกตัญญูและเพื่อนำทางเข้าสู่สวรรค์หรือภพภูมิที่ดีในชาติภพหน้า

ส่วนชาวพุทธแบบประชานิยมเป็นพุทธศาสนาแบบผสมผสานซึ่งมีความนับถือหลากหลายที่มีไม่แค่เพียงพระรัตนตรัย แต่มีความเชื่อเรื่องเทวดา ผีสางหรือภูตผี และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ดังที่ Stanley J. Tambiah (1984: 243) กล่าวว่าคนไทยทั่วไปมีความเชื่อแบบผสมผสานและให้ความสำคัญกับอำนาจเหนือธรรมชาติอย่างการเชื่อมโยงเรื่องการปลุกเสกเข้ากับการบูชาพระพุทธเจ้า โดยเชื่อว่าการปลุกเสกทำให้เกิดอำนาจพิเศษในวัตถุ แม้ว่าจะมีความแตกต่างไปตามพิธีก็ตาม แต่มีการเสกคาถาและถ่ายทอดพลังอำนาจจากผู้ปลุกเสกไปยังวัตถุคล้ายกับการทำพิธีเบิกพระเนตรพระพุทธรูป ตลอดจนการอัญเชิญเทวดาหรือวิญญาณศักดิ์สิทธิ์มาสิงอยู่ทั้งในวัตถุที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต นอกจากนี้ ชาวพุทธไทยแบบประชานิยมยังเชื่อถือการสวดมนต์และคาถาต่าง ๆ ที่พระสงฆ์สวดในการประกอบพิธีทางศาสนานั้นกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งวัตถุที่ปลุกเสกด้วยมนต์คาถาภาษาบาลี โดยเชื่อว่าพระพุทธเจ้าเคยใช้ข้อความภาษาบาลีดังกล่าวในการตรัสสอนมาก่อน (De Young John E, 1958: 145) ในวิถีชาวไทยต่างเชื่อมั่นในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งแม้แต่พระพุทธเจ้าในทัศนะของชาวพุทธแบบประชานิยมก็แปรสภาพให้กลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ เพราะทรงสามารถแสดงปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ได้ และเมื่อเสด็จปรินิพพานไปแล้ว พระบรมสารีริกธาตุ ตลอดจนพระพุทธรูปและรอยพระพุทธรูปก็ได้กลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำหรับชาวพุทธไทยจำนวนหนึ่งไปด้วย (Tambiah, op.cit.,43) สิ่งที่ชาวพุทธส่วนใหญ่ทั้งชาวไทย ชาวนา และผู้ใช้แรงงานต้องการ

มากที่สุดคือ ความสุขในโลกปัจจุบันหรืออนาคตอันใกล้ จึงมิได้สนใจอุดมคติในพุทธศาสนาอย่างพระนิพพาน เพราะเป็นสิ่งที่ยากเกินความพยายามซึ่งต้องใช้ความเพียรอย่างยิ่งยวด พวกเขาจึงแสวงหาที่พึ่งจากอำนาจพิเศษเหนือธรรมชาติได้หลากหลายวิธีการ เช่น การบูชา การบนบานขอพร พิธีกรรมการเช่นสรวงบูชา เครื่องรางของขลัง การเข้าทรงเจ้า และการทำนายโชคชะตา ซึ่งเป็นกระแสความเชื่อของชาวไทยพุทธจำนวนหนึ่งที่นับถือพุทธศาสนาควบคู่ไปกับความเชื่อผีและไสยศาสตร์สะท้อนให้เห็นการเลือกนับถือของผู้คนจำนวนหนึ่งในสังคมไทยตามความเชื่อและความศรัทธาในแนวทางของตนเอง นับว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของแต่ละบุคคลในสังคมพุทธศาสนาไทย

จะเห็นได้ว่าลักษณะของความเป็นพุทธศาสนาในบริบทสังคมไทย เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ความเชื่อต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานกับพุทธศาสนาในสังคมไทยได้โดยง่ายเป็นเพราะลักษณะของพุทธศาสนาแบบไทยที่เปิดกว้างต่อการรับความเชื่อต่าง ๆ และด้วยเหตุที่ชาวพุทธไทยในปัจจุบันมิได้สนใจในการพยายามเพื่อบรรลุพระนิพพานหรือการปฏิบัติเพื่อแสวงหาทางหลุดพ้นเป็นสิ่งสำคัญ แต่กลับมุ่งเน้นไปที่การแสวงหาประโยชน์ที่เป็นคุณจากอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้า ภูตผี และวิญญาณที่สิงสถิตตามสิ่งธรรมชาติต่าง ๆ เรียกว่าเป็นพุทธศาสนาแบบประชานิยม (ภัทรพรสิริกาญจน, 2557) ซึ่งสิ่งที่ชาวพุทธแบบประชานิยมเคารพบูชาคือ สิ่งที่มีความศักดิ์สิทธิ์ในความเข้าใจของตนทั้งสิ้น เช่น จตุคามรามเทพ เหริยญหลวงปู่ทวด เป็นต้น

ดังนั้น การบูชาราหูจึงเป็นความเชื่อหนึ่งในพุทธศาสนาแบบประชานิยมคือความเชื่อถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันหลากหลายในหมู่ของชาวพุทธไทย นอกจากนี้ ราหูยังเกี่ยวข้องกับโชคชะตาซึ่งสะท้อนให้เห็นอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรมไสยศาสตร์จึงมีการเช่นสรวงบูชาราหูเพื่อให้ตนเองรอดพ้นจากภัยอันตรายและความเดือดร้อนต่าง ๆ (ประเสริฐ รุณรา, 2560: 141-142) ดังนั้น การบูชาราหูจึงเป็นการขจัดความกลัวในจิตใจของมนุษย์และสร้างความหวังให้แก่ผู้ที่พึ่งปรารถนาโชคลาภและความร่ำรวยในภาวะเศรษฐกิจถดถอยในสังคมปัจจุบัน

1.8.2 คุณค่าและความสำคัญของตำนานศาสนา

1.8.2.1 คุณค่าของวรรณคดีศาสนาต่อเรื่องเล่าเทพเจ้า

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ศาสนาเป็นกลุ่มสังคมที่เหนียวแน่นมั่นคง ไม่มีการรวมตัวกันของมนุษย์แบบใดที่จะมีอำนาจแผ่กว้างและเป็นสากลมั่นคงยิ่งใหญ่มากกว่า “สังคมของผู้มีศาสนาเป็นแกนกลางของชีวิต” (นิรุทธิ์ จันทร์ก้อน, 2559) James Frazer มองว่าศาสนาเป็นการรวมตัวของมนุษย์เป็นกลุ่มสังคมที่เชื่อในอำนาจที่ยิ่งใหญ่กว่ามนุษย์ ซึ่งมนุษย์พยายามสร้างสัมพันธภาพกับอำนาจนั้นผ่านพิธีกรรม คัมภีร์ศาสนาซึ่งบันทึกเรื่องราวทั้งตำนาน เรื่องเล่า คำสั่งสอนขนบธรรมเนียมปฏิบัติและพิธีกรรม (James Frazer, อ่างโนนงเยาว์ ชาญณรงค์, 2545: 4) จึงถือว่าเป็นวรรณกรรม

สำคัญในสังคมมนุษย์ เพราะมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการกระทำความเชื่อที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ ที่พึงปรารถนาของมนุษย์ในโลกนี้หรือในโลกหน้า

ถ้อยคำต่าง ๆ ในคัมภีร์ศาสนาเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าที่ศาสนิกชนในอดีตต้องการฝากไว้แก่ชนรุ่นหลัง Richard D. Heah & Ninian Smart (1982: xiv) กล่าวว่า คัมภีร์ศาสนาที่สำคัญของโลกถูกมองว่ามีความพิเศษเพราะเป็นคัมภีร์เก่าแก่ สืบทอดความคิดหรือภูมิปัญญาทางศาสนา ด้วยประเพณีการทรงจำความรู้ที่ยิ่งใหญ่ (Great oral traditions) จึงกล่าวได้ว่า การทรงจำและถ่ายทอดความรู้สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลาช้านานเพื่อรักษาเนื้อความ จึงเป็นการสร้างคุณค่าให้คัมภีร์มีความสำคัญโดยเฉพาะต่อชนรุ่นหลัง เดือน คำดี (2545: 37) กล่าวถึงความสำคัญของคัมภีร์ศาสนาในฐานะเป็นแหล่งรวมเรื่องศาสนา คำสั่งสอนของศาสดาและพระสาวก ตลอดจนบันทึกเหตุการณ์เกี่ยวกับศาสนา ศาสดา และเทพเจ้าในศาสนานั้นที่ผ่านกระบวนการทรงจำ โดยนักบวชหรือผู้เชี่ยวชาญในศาสนาจะมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์เพื่อมิให้สูญหายไปตามกาลเวลา นับว่าเป็นความพยายามในการรักษาเนื้อความอันมีค่านั้น John.F.A.Sawyer (1999: 3) กล่าวถึงกระบวนการทรงจำเนื้อความในสมัยโบราณด้วยการใช้การออกเสียงในทุกพยางค์ให้มีความหนักเบาของแต่ละคำเพื่อช่วยในการจดจำถ้อยคำสำคัญเหล่านั้นให้ครบถ้วนมากที่สุด ในเวลาต่อมาจึงเกิดการบันทึกเป็นลายลักษณ์ ด้วยเหตุนี้ เรื่องราวที่บันทึกในคัมภีร์ศาสนาทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในความรู้สึกของคนในยุคหลัง

Richard D. Heah & Ninian Smart (op.cit., pp. xvi-xviii) ได้กล่าวถึงเรื่องคุณสมบัติพิเศษของคัมภีร์ศาสนาใน 6 มิติที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อของมนุษย์ ได้แก่

(1) เรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Narratives) ได้แก่ ตำนานพระเจ้า เทพ บุคคลสถานที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์

(2) มิติคำสอนของศาสนา (The Doctrinal dimension of religion) หมายถึง หลักการทั่วไปในศาสนา ได้แก่ คำสอน กฎเกณฑ์ และหลักความเชื่อ (Dogmas) ตลอดจนระบบความคิดเรื่องธรรมชาติของโลกและจักรวาลวิทยา

(3) เรื่องเล่าและหลักการปฏิบัติในพิธีกรรมศาสนา (Narratives and Doctrines in the practical context of the ritual) ได้แก่ การบูชา การปฏิบัติสมาธิ พิธีกรรม การแสวงบุญ และกิจกรรมที่มนุษย์ใช้ในการติดต่อเทพเจ้าหรือทำให้เกิดการหลุดพ้นตามคำสอนและหลักปฏิบัติของศาสนานั้น

(4) ขนบธรรมเนียมและประเพณี (Institutions and traditions) เกิดจากการรวมของพิธีกรรม หลักการปฏิบัติทางศาสนาและเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ที่ประยุกต์ไปสู่ความเป็นขนบธรรมเนียมและประเพณีศาสนา

(5) ประสบการณ์ทางศาสนา (Experiential) ได้แก่ ประสบการณ์ทางจิตวิญญาณ (Spiritual experiences) ที่กระทำได้โดยฝึกจิตภายในด้วยการควบคุมประสาทสัมผัส เช่น ความสงบเงียบ (Serenity) ญาณหรืออณูพิเศษ (Inner insight) ซึ่งตรงตามที่ระบุไว้ในคัมภีร์ศาสนานั้น

(6) จริยธรรม (Ethic) เป็นหลักจรรยาในศาสนามีลักษณะเป็นคำสอนที่พึงปฏิบัติ และพึงงดเว้นเพื่อควบคุมมิให้เกิดการกระทำที่ผิดบาป และเป็นโทษทั้งต่อตัวเองและผู้อื่น

มิติทางศาสนาทั้ง 6 ประการ สะท้อนความสำคัญของคัมภีร์ศาสนาในการชี้นำแนวทางการดำเนินชีวิตและเป็นแรงผลักดันให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมในตัวบุคคล ทั้งยังเป็นที่มาของขนบธรรมเนียมและประเพณีศาสนาที่มีบทบาทสนับสนุนความเชื่อ ตลอดจนเป็นที่ประมวลรวมความเชื่อของคนในสังคม

วรรณคดีศาสนาอินเดียโบราณทั้งในกลุ่มของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูกับพุทธศาสนาต่างมีความสำคัญในฐานะเป็นมรดกความรู้เก่าแก่ที่ได้รับการยอมรับในสังคมไทยท่ามกลางระบบความเชื่อที่หลอมรวมกันทั้งผี พราหมณ์ และพุทธเข้าด้วยกัน บทบาทของทั้งสองศาสนาในสังคมไทยจึงปรากฏเป็นความเชื่อที่สามารถไปด้วยกันได้ แม้ว่าศาสนาพราหมณ์-ฮินดูจะต่างจากศาสนาพุทธอย่างตรงกันข้ามในแง่ของการนับถือบูชาเทพเจ้า แต่ทั้งสองศาสนากลับสอดคล้องกันในเรื่องของเทพเจ้า และอมนุษย์ที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ กล่าวคือ ศาสนาพราหมณ์เป็นศาสนาพหุเทวนิยมที่กล่าวถึงเทพเจ้าซึ่งมีอยู่มากมาย มีรายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมาและพิธีกรรมสำหรับเทพเจ้าแต่ละองค์ ส่วนศาสนาพุทธเป็นศาสนาอเทวนิยมซึ่งไม่ได้ยึดถือความเชื่อเรื่องเทพเจ้า แต่ยังคงมีความคิดเรื่องเทวดา หรืออมนุษย์ที่สามารถให้คุณให้โทษแก่มนุษย์ได้ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2560: 229-230) ดังนั้น วรรณกรรมศาสนาทั้งสองแหล่งจึงเป็นหลักฐานสำคัญที่ช่วยรับรองความคิดความเชื่อเรื่องของผี หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มองไม่เห็นในสังคมไทยได้

ด้านความเก่าแก่และอายุของศาสนา คัมภีร์และวรรณคดีของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพุทธล้วนมีความเก่าแก่หลายศตวรรษ (Sawyer, op.cit., pp. 24-25) มีประมาณการอายุของคัมภีร์พระเวทของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูว่ามีอายุราว 3,500 – 4,000 ปีมาแล้ว (ศักดิ์ศรี แย้มนัตตา, 2545ก) ส่วนพุทธศาสนาแม้จะกำเนิดภายหลังศาสนาพราหมณ์ แต่ก็มีอายุนานถึง 2,500 ปี และมีกระบวนการทรงจำสืบทอดคำสอนด้วยวิธีมุขปาฐะด้วยภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาอปรภัมสะ ภาษาปรากฤต (พระมหาสมชาย กุศลจิตโต, 2535) ลักษณะของการเรียบเรียงและภาษาที่มีความเก่าแก่เหล่านี้ บ่งบอกถึงกำเนิดและวิวัฒนาการของคัมภีร์ศาสนาในสมัยโบราณ การเรียนรู้ด้วยการทรงจำทำให้การเรียนคัมภีร์ศาสนามุ่งเน้นจำกัณฑ์ ซึ่งชาวบ้านทั่วไปไม่มีความรู้และความสามารถที่จะเข้าใจภาษานั้นได้ เช่น ภาษาสันสกฤตในวัฒนธรรมพระเวทที่สงวนไว้เฉพาะกลุ่มของพราหมณ์และผู้มีวรรณะสูงในสังคมอินเดีย สำหรับคนไทย ถ้อยคำหรือเรื่องราวจากคัมภีร์ในภาษาบาลีและสันสกฤต ช่วยทำให้เกิดความคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในพิธีกรรมความเชื่อที่

ต้องการความเข้มแข็ง และมีนัยยะสู่ความเชื่อเรื่องมนตร์คาถาและไสยศาสตร์ที่มีความลึกลับ (สุกัญญา สุจฉายา, 2556) คัมภีร์ศาสนาจึงเป็นต้นกำเนิดตำนานที่น่าเชื่อถือสำหรับคนไทยได้อย่างดี

ในด้านของตำนาน บุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปรากฏอยู่ในวรรณคดีศาสนาทั้งสองสาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคแรกของศาสนาพราหมณ์ซึ่งนับถือเทพเจ้าจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากคัมภีร์พระเวทที่บรรจุเนื้อหาของตำนานปรัมปราและบทสวดสรรเสริญเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เก่าแก่มากที่สุดในโลกจึงได้รับการนับถือว่าเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาจวบจนถึงปัจจุบัน (Basham, A.L., อ้างใน กาญจนี ละอองศรี, 2559: 502) นอกจากคัมภีร์พระเวทแล้วยังมีคัมภีร์ศาสนาและวรรณกรรมเทพปกรณัมของศาสนาพราหมณ์และฮินดูที่บอกเล่าตำนานปรัมปราเกี่ยวกับเทพเจ้าด้วย ส่วนคัมภีร์พุทธศาสนาคือพระไตรปิฎก (Tripitaka: Canonical Books) ซึ่งเป็นคัมภีร์แรกที่บรรจุคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาที่มีบุคลิกและคุณสมบัติพิเศษ (Charisma) กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า ได้แก่ เรื่องราวการกำเนิดและช่วงชีวิตของพระพุทธเจ้าคือ “พุทธประวัติ” (Legend of Buddha) รวมทั้งการบันทึกเรื่องราวของการเกิดพุทธศาสนาที่เล่าความเจริญเติบโตของศาสนาพุทธ กฎบัญญัติหรือวัตรปฏิบัติของนักบวช การแสดงเทศนาพระธรรมคำสอน และคำสอนต่าง ๆ ดังนั้น ข้อมูลวัฒนธรรมประเภทตำนานในคัมภีร์ศาสนานั้นมีบทบาทในการสร้างการยอมรับของคนรุ่นหลังได้ ได้กล่าวถึงความสำคัญของตำนานปรัมปราที่บรรจุรหัสของความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเรื่องราวของผู้ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติที่กลุ่มคนทั่วไปเชื่อว่ามีอยู่จริงตั้งแต่สมัยบรรพกาล ดังนั้น ตำนานศาสนาจึงเป็นเรื่องเล่าที่มีพลังและมีคุณค่าสูงส่งมาก (Bronislaw Malinowski, 1984 :199 อ้างถึงใน อภิลักษณ์ เกษมผลกุล, 2558: 27)

ด้วยเหตุที่ศาสนาและความเชื่อมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจและความศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ ดังนั้น ความเป็นเทพเจ้า บุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงมีคุณสมบัติพิเศษที่จะนำไปสู่การเกิด “ลัทธิพิธี” (Cult) สำหรับในสังคมไทยมีความเชื่อถือที่ผสมผสานทั้งผีสาร เทพเจ้า และสิ่งศักดิ์สิทธิ์หลายประเภท ลักษณะของความศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อถือที่ปรากฏในสังคมไทย มักสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติที่มีพลังอำนาจลึกลับสามารถให้คุณหรือโทษได้ ดังนั้น จึงเกิดการยอมรับในพลังอำนาจนั้นเพราะความกลัวเกรง ในขณะเดียวกัน ก็แสวงหาวิธีการอันหลากหลายที่จะป้องกันตัวเองจากภัยและแสวงหาที่พึ่งอันก่อให้เกิดความอบอุ่นใจจึงแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น ได้แก่ ความเคารพอ่อนน้อม (Respect) การเช่นสรวงบูชา (Worship and offering) และการมอบตน (Sacrifice) (เดียน คำดี, 2545) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มของบุคคลที่ถือว่าเป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า (Intermediary) ที่มีคุณสมบัติพิเศษสามารถประกอบพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ด้วยมนตร์คาถาจากภาษาโบราณในคัมภีร์ด้วยความเชี่ยวชาญซึ่งไม่มีในคนทั่วไป ดังนั้น พวกเขาย่อมเป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีกรรมสำคัญ และที่พึ่งทางจิตวิญญาณได้

ส่วนในพุทธศาสนา แม้จะเป็นศาสนาอเทวนิยมซึ่งยึดถือพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ก็มีความคิดเรื่องผีสางเทวดารับรองอยู่ในพระไตรปิฎก จากประสบการณ์ของบุคคลศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่เคารพนับถือในพุทธศาสนา คือพระอรหันต์บุคคลตั้งแต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธสาวก พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระโพธิสัตว์ คนเหล่านี้มีญาณวิเศษที่สามารถสื่อสารกับอมนุษย์ต่าง ๆ เช่น เทวดา ยักษ์ เปรต สัตว์นรก ทำให้ชาวพุทธที่ศึกษาเรื่องราวเหล่านี้มีความรับรู้ว่ามีอมนุษย์เหล่านี้มีอยู่จริง นอกจากนี้แล้ว ในสังคมไทยยังมีความเชื่อเรื่องพระเกจิอาจารย์ผู้ปฏิบัติดี ซึ่งมีอิทธิฤทธิ์สามารถเห็นและสื่อสารกับอมนุษย์ได้ในลักษณะเดียวกันดังที่เกิดเป็นเรื่องเล่าต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ ชาวพุทธจึงยอมรับความคิดเรื่องร่างทรงของเทพเจ้าและบุคคลสำคัญ ตลอดจนความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง เพราะมีความเป็นไปได้ สอดคล้องกับเรื่องเล่าในคัมภีร์พุทธศาสนา

จากที่ผู้วิจัยประมวลความคิดข้างต้น พบว่าคัมภีร์และวรรณคดีศาสนามีคุณสมบัติที่ทำให้ชนรุ่นหลังยอมรับ เพราะมีคุณสมบัติบางประการ ดังนี้

- 1) สถานะของความเป็นคัมภีร์ศาสนา (Sacred Text)
- 2) กระบวนการทรงจำคัมภีร์โบราณและความเกี่ยวข้องกับนักบวช (Great oral traditions and priest)
- 3) ความเก่าแก่หรืออายุของคัมภีร์ศาสนา (Age-long Religious Text)
- 4) ภาษาที่ใช้ในคัมภีร์ (Sacred Languages)
- 5) ตำนานและเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้า บุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (Mythology and Holy tales)
- 6) ความเชื่อ พิธีกรรมและประเพณีทางศาสนา (Beliefs Rituals and Traditions)

จากคุณสมบัติดังกล่าวนี้ คัมภีร์ทางศาสนาอินเดียโบราณจึงมีความพิเศษในสายตาของชนรุ่นหลัง นอกจากจะเป็นแหล่งของข้อมูลทางศาสนาที่น่าเชื่อถือ เป็นศูนย์รวมความศรัทธาแล้วยังสัมพันธ์กับความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่มนุษย์มองไม่เห็น (สุริยา รัตนกุล, 2549: 2-3) วรรณคดีทางศาสนาทั้ง 2 กลุ่มมีอิทธิพลต่อคนไทย ดังนี้

● วรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นศาสนาที่ไม่ปรากฏศาสดาหรือผู้ตั้งศาสนา จึงไม่สามารถระบุวันเวลาได้แน่ชัดว่าเริ่มต้นขึ้นมาเมื่อใด แต่อาจกล่าวได้ถึงวิวัฒนาการเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกสมัยก่อนพุทธกาล เรียกศาสนาพราหมณ์หรือสนาตนธรรม และช่วงที่สองคือช่วงหลังพุทธกาลประมาณ 500 ปี เรียกศาสนาฮินดู แต่เนื่องจากศาสนาฮินดูมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อมาจากศาสนาพราหมณ์จึงได้เรียกว่า “ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู” ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูมีต้นกำเนิดในอินเดีย ซึ่งเป็นแหล่งของอารยธรรมลุ่มน้ำสินธุและคงคา เป็นที่อุบัติขึ้นของศาสนาและศาสดามากที่สุดในโลก ได้แก่ ศาสนา

พราหมณ์-ฮินดู ศาสนาเซน ศาสนาพุทธ และศาสนาสิกข์ รวมเรียกว่ากลุ่มศาสนาอารยัน จุดเริ่มต้นที่เก่าแก่ที่สุดเกิดมาจากอารยธรรมของกลุ่มชนเผ่าเร่ร่อนที่เรียกว่าชาวอารยันในชนชาติของ อินโด-ยูโรเปียน หลักฐานซึ่งแสดงอารยธรรมของกลุ่มชนดังกล่าว เรียกว่า วรรณคดียุคพระเวทในช่วง 500 – 1,000 ปีก่อนพุทธกาล มีคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์ที่เก่าแก่ที่สุด คือ “พระเวท” คัมภีร์พระเวท เป็นฉันทลักษณ์ที่เรียกว่า “โคลก” เพื่อทำให้เกิดการจดจำได้และสามารถท่องได้คล่องสะท้อนให้เห็น ถึงกระบวนการแบบมุขปาฐะและประโยชน์เพื่อนำไปใช้ในการสวดในพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งเป็นลักษณะ ของคัมภีร์ศรุต (śruti) มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ (2551: 3) กล่าวว่า เนื้อหาของวรรณคดียุคพระเวทซึ่ง เกี่ยวข้องกับศาสนา เทพเจ้า การบูชา ยัญจารีต ประเพณี และกฎหมายสะท้อนลักษณะทั่วไปของสังคม มนุษย์ที่อยู่ในช่วงตั้งรกรากในถิ่นฐานใหม่ซึ่งยังไม่มีควมก้าวหน้าด้านวิทยาการและเทคโนโลยีมาก สิ่งสำคัญคือต้องการเครื่องยึดเหนี่ยวควบคุมสมาชิกให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ในราว 1,500 ปี ก่อนคริสตศักราชเรื่อยมาจนถึงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 12 วรรณคดีสันสกฤตที่แต่งขึ้นในยุคแรก เกิดขึ้นในพวกอารยันที่ได้ชื่อว่า เป็นผู้สร้างสรรค้อพยพจากเอเชียกลางเข้ามาตั้งหลักปักฐานอยู่ทาง ตะวันตกเฉียงเหนือของอนุทวีปอินเดีย เมื่อกาลผ่านไปราว 2,500 ปี พวกอารยันได้สร้างวรรณคดีที่ หลากหลายที่ครอบคลุมในเขียนทุกประเภท ทั้งที่แต่งเป็นร้อยแก้ว และร้อยกรองโดยเนื้อหาที่ตั้งแต่ ศาสนา บทสวดตีวีรบุรุษ ลำนำ บทละคร คำสอน นิทาน นิยายตลอดจนศาสตร์และตำราต่าง ๆ

คำว่า “พระเวท” แปลว่า ความรู้ (knowledge) มาจากธาตุ วิท ในภาษาสันสกฤต ซึ่งแปลว่า รู้ คัมภีร์พระเวทในวัฒนธรรมพราหมณ์-ฮินดูถือว่าเป็นศรุต (Audition) อันเป็นสิ่งที่ได้ยิน ได้ฟังจากพระผู้เป็นเจ้า ความรู้ในพระเวทจึงไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์เป็นผู้เขียนขึ้นเอง แต่เป็นความรู้ที่ได้ยิน และได้ฟังด้วยญาณมาจากพระผู้เป็นเจ้า โดยมีฤषี (Seer) เป็นผู้ได้รับสารหรือโองการในรูปเสียง (Sacred Voice) ซึ่งถูกสงวนอยู่ในกลุ่มชนชั้นพราหมณ์และชนวรรณะสูงเท่านั้น จากการที่ บุรพาจารย์ของศาสนาพราหมณ์ได้สดับมาแล้วนำมาถ่ายทอดและส่งต่อให้สืบทอดในกลุ่มของ พราหมณ์ด้วยการทรงจำด้วยวิธีมุขปาฐะ พระเวทจึงเป็นแหล่งความรู้ที่สะท้อนเส้นทางการทรงจำและ สืบทอดที่มีพลังและศักดิ์สิทธิ์ (Sacred knowledge) เสมือนเป็นตัวแทนของฤषีหรือนักบวชและ นักปราชญ์แต่ละยุคสมัยในอดีต ศักดิ์ศรี แยมันดดา (2545: 70) กล่าวถึง คัมภีร์ฤคเวท หรือ “ฉันท พระเวท” ซึ่งมีอายุเก่าแก่มาประมาณ 4,000 ปี เชื่อว่าได้รับการถ่ายทอดมาจากวิจนะของ พระผู้เป็นเจ้า ดังนั้น ถ้อยคำศักดิ์สิทธิ์ได้ออกมาจากปากของพระฤषีล้วนเป็นฉันทโบราณโดยมี พระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้ดลใจซึ่งในสมัยแรกยังไม่มีการบันทึกเอาไว้ แต่ใช้วิธีการทรงจำและถ่ายทอดแบบ มุขปาฐะโดยรักษาไว้ตามแบบแผน เพื่อไม่ให้มีการออกเสียงผิดเพี้ยนแม้แต่พยางค์เดียว เพราะถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ หากผิดเพี้ยนไป เชื่อว่าพระผู้เป็นเจ้าจะสาปแช่งและอาจเป็นโทษแก่บุคคลนั้นได้ ดังนั้น ความจำเป็นในการรักษาเนื้อความและการออกเสียงให้ถูกต้องเป็นเรื่องสำคัญมาก เมื่อเป็น เช่นนั้น บทบาทของชนชั้นพราหมณ์ในฐานะของผู้ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมเพื่อติดต่อเทพเจ้าของ

ชาวอารยันจึงสำคัญอย่างยิ่ง เพราะบทสวดทุกบทในคัมภีร์ที่เรียกว่ามนตร์หรือ มंत्रะ (Mantras) เป็นหัวใจในการประกอบพิธีกรรมในศาสนา

ด้วยเหตุนี้ หัวใจของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูคือการบูชาบวงสรวงเทพเจ้า วิวัฒนาการของศาสนาเริ่มต้นจากการบูชาเทพเจ้าหลายพระองค์ ส่วนใหญ่เป็นบุคลาธิษฐานของธรรมชาติ เช่น ท้องฟ้า แสงสว่าง น้ำ ลม ไฟ เป็นต้น ล้วนแต่เป็นเทพเจ้าทั้งสิ้น คัมภีร์พระเวทมีเนื้อหาเกี่ยวกับบทสวด และวิธีการประกอบพิธีกรรม การออกเสียง ซึ่งมีความสำคัญในการบูชาต่อเทพเจ้าให้ดลบันดาลประโยชน์สุขและขจัดโทษภัยอันตรายต่าง ๆ (ประพจน์ อัครวิรุฬหการ, 2549: 3-4) คัมภีร์พระเวทและอรรถกถาเหล่านี้จึงเป็นหลักฐานสำคัญของการเกิดอารยธรรมอินเดียโบราณ และเป็นรากฐานของความคิดทางศาสนาและปรัชญาของอินเดียในสมัยแรกซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่ การสรรเสริญเทพเจ้า การประกอบพิธีกรรม และการเซ่นสรวงสังเวยและบูชาต่อเทพเจ้าโดย ความสำคัญอยู่ที่บทสวด พิธีกรรม การจัดวางเครื่องสังเวย และการออกเสียงบทสวดหรือมนตร์ให้ ถูกต้องด้วยมนตร์และองค์ความรู้ในคัมภีร์นั้น ดังนั้น คัมภีร์พระเวทและอรรถกถาจึงเป็นแหล่ง ประมวลความรู้เกี่ยวกับเทพเจ้าที่สำคัญของอินเดียโบราณ

คุณค่าของคัมภีร์พระเวทในฐานะแหล่งประมวลความรู้ที่เป็นบทสวด คาถา และพิธีกรรมแล้ว ยังได้รับการนับว่าเป็นเทพปกรณ์อินเดียโบราณเล่มแรกซึ่งเป็นต้นแบบเรื่องราวที่ส่งต่อไปถึงในยุคหลัง ๆ คือ ยุคมหากาพย์และปุราณะ จากนั้นจึงเป็นระยะที่เริ่มแพร่หลายไปยังหลายดินแดนซึ่งรวมทั้งในประเทศไทยด้วย (ศักดิ์ศรี แย้มนัตตา 2545ก, หน้า 24) ดังนั้น คัมภีร์พระเวทจึงเป็นแหล่ง ความรู้ที่ทรงคุณค่าแสดงวิวัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม ก่อให้เกิดวิวัฒนาการทางแนวคิด วรรณกรรมซึ่งได้ส่งอิทธิพลต่อรูปแบบของวิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งเป็นรากเหง้า ของความยิ่งใหญ่ในอารยธรรมอินเดียจนถึงปัจจุบัน คัมภีร์พระเวทนำไปสู่ศาสตร์อันเป็น สรรพวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งวางรากฐานทางจริยศาสตร์ และกฎเกณฑ์การดำรงชีวิต บทสวดในคัมภีร์ พระเวทแสดงถึงความอัจฉริยภาพของธรรมชาติโดยยกย่องปรากฏการณ์ให้มีฐานะเป็นเทพเจ้า เป็นหัวใจ ของบทสวดและพิธีกรรมในยุคแรกจนพัฒนาไปสู่แนวคิดเชิงปรัชญา

นอกจากคัมภีร์พระเวทแล้ว ในช่วงระยะเวลานี้ได้เกิดอรรถกถาซึ่งอธิบายความในพระเวท เรียกว่า “คัมภีร์พราหมณะ” และ “คัมภีร์อาร์ณยกะ” ตีความบทสวดออกมาในแง่ปรัชญา จนไปถึง การตีความและตรึงตรองทางความคิดที่ลึกซึ้งขึ้นเป็นปรัชญาศาสนาพราหมณ์อย่าง “คัมภีร์อุปนิษัท” ซึ่งล้วนแต่เป็นรากฐานของความคิดทางศาสนาและปรัชญาของอินเดีย ผู้ที่จะเข้ารับการศึกษาได้ต้อง ผ่านพิธีอุปนยณะแล้วเท่านั้น โดยมากคือพวกคณวณะสูง ต่อมาเมื่อมีการรจนาคัมภีร์ประเภท “สมฤติ” เป็นคัมภีร์ที่แท้จริงของความเป็นฮินดูในยุคหลังซึ่งทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ได้แก่ มหากาพย์ รามายณะ มหาภารตะ ภาควัทศิตา คัมภีร์ปุราณะ และวรรณกรรมศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็น

แหล่งรวมนิยายที่หลากหลาย ล้วนเป็นที่เกิดเทพปกรณัมอินเดียทั้งสิ้น¹ (เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน) วรรณกรรมเหล่านี้แต่งขึ้นโดยนักปราชญ์ในแต่ละยุคสมัยแพร่หลายในหมู่ของประชาชน ส่วนคัมภีร์ปุราณะเป็นแหล่งตำนานปรัมปราเทพปกรณัมวิทยาอินเดียโบราณ มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้า คัมภีร์ปุราณะแสดงความคิดของอินเดียโบราณในเรื่องจักรวาลวิทยาตลอดจนการเกิดคัมภีร์ประเภทศาสตร์ในยุคสมัยหลังที่มีนักปราชญ์เขียนขึ้น เพื่อเป็นแหล่งรวมและประมวลศาสตร์ความรู้ที่หลากหลาย เช่น อายurveda ไวยากรณ์ ดาราศาสตร์ โหราศาสตร์ เป็นต้น ความงอกงามของแหล่งความรู้เหล่านี้นำไปสู่วิทยาการ เช่น แพทยศาสตร์ ภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศาสนศาสตร์ สถาปัตยกรรม และตรรกศาสตร์ เป็นต้น ล้วนเป็นคุณค่าของวรรณคดีอินเดียโบราณในยุคแรกที่เจริญงอกงามในดินแดนภารตะ และแพร่หลายไปสู่ดินแดนอื่น ๆ รวมทั้งไทยด้วย

โดยสรุป วรรณคดีพราหมณ์-ฮินดูมีคุณค่า ดังนี้

1. แหล่งรวมบทสวดบูชาเทพเจ้า (Hymns)
2. แหล่งความรู้และปรัชญาของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู
3. คลังความรู้และคติความเชื่อเรื่องเทพปกรณัมอินเดียโบราณ
4. แบบแผนการประกอบพิธีกรรมโบราณ
5. แหล่งความรู้ด้านนาศาสตร์ เช่น โหราศาสตร์ ดาราศาสตร์ เป็นต้น

● วรรณคดีพุทธศาสนาภาษาบาลี

พุทธศาสนามีคัมภีร์สำคัญคือ พระไตรปิฎก เป็นที่รวบรวมพระพุทฺธพจน์และองค์ความรู้สำคัญในพระพุทธศาสนาซึ่งได้ผ่านการทรงจำ รวบรวม และบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรมาเป็นลำดับ คักดิ์ศรี แยมันดดา (2545: 1) แบ่งได้เป็นพระวินัยปิฎก คือ ประมวลสิกขาบท ประเพณี และหลักการปฏิบัติที่บัญญัติไว้แก่ภิกษุ ภิกษุณี พระสุตตันตปิฎก คือ ประมวลพุทฺธพจน์ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในวาระโอกาสต่าง ๆ รวมถึงคำสอนของพระอรหันต์สาวก และพระอภิธรรมปิฎก คือ ประมวลพุทฺธพจน์ที่เป็นคำสอนทั้งหมด ทั้งสามปิฎกถือเป็นองค์ความรู้ในพุทธศาสนาที่สำคัญ (Kōgen Mizuno, 1982: 16-17) พระไตรปิฎกทำให้เราได้รู้จักพุทธศาสนาอย่างที่ได้รับการทรงจำและสืบทอดกันมา (Pisit Kobbun, 2560: 1-2) เป็นหลักฐานสำคัญที่เล่าเรื่องของพระพุทธเจ้า และบุคคลต่าง ๆ ซึ่งอยู่ร่วมสมัยของพระองค์ พระไตรปิฎกเป็นวรรณคดีชั้นต้นที่ทำให้เกิดวรรณคดีบาลีชั้นอื่น ๆ ตามมา เช่น อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส เป็นต้น

¹ เทพปกรณัมหรือเทพปกรณัม (Mythology) เป็นคัมภีร์หรือเรื่องราวของทวยเทพที่เล่าสืบกันมาแต่โบราณ รวมทั้งเรื่องราวของบุคคลอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับทวยเทพอีกด้วย ภาษาของชาวบ้านอาจเรียกง่าย ๆ ว่า “เทพนิยาย” (เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน)

แม้ว่าพุทธศาสนาจะนับว่าเป็นศาสนาอเทวนิยม แต่ในคัมภีร์และวรรณคดีพุทธศาสนามีเรื่องราวของเหล่าเทวดา ยักษ์ เปรต และสัตว์นรกมีบทบาทและเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาอยู่เป็นจำนวนมาก อมนุษย์เหล่านี้ถือว่าเป็นสัตว์โลกที่อยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์และกฎแห่งกรรม ซึ่งมีการติดต่อกับมนุษย์ได้ ดังจะเห็นได้ว่าพระพุทธเจ้า พระสาวก สนทนากับเทวดา พรหม และเปรต เป็นปกติ เช่น คัมภีร์สคาถวรรคแห่งสังยุตตนิกาย มีเรื่องราวของเหล่าเทวดา พระพรหม พระอินทร์ และยักษ์มีบทบาทเป็นผู้ขอถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง มีความขวนขวายในการฟังธรรม ทำหน้าที่บำรุงพระศาสนา และช่วยเหลือเกื้อกูลศาสนิกชนให้เห็นธรรม (เอกชัย สถาพรชนพัฒน์, 2561: (10) คัมภีร์เปตวัตถุมิเรื่องราวของเปรตที่อดอยากหิวโหยแสดงตัวต่อพระเถระเพื่อขอส่วนบุญ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างอมนุษย์กับมนุษย์เกิดขึ้นเป็นปกติ หากมีรูปกาย บุคลิกลักษณะที่แตกต่างจากมนุษย์สามัญก็อาจจะคิดว่าอาจเป็นอมนุษย์ที่ปรากฏกายให้เห็น ดังเช่นกรณีในโทณสูตร อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต สมัยหนึ่งโทณพราหมณ์บังเอิญพบพระพุทธเจ้าที่โคนไม้แห่งหนึ่งโดยบังเอิญ จึงเข้าไปทูลถามว่าพระพุทธองค์ว่าเป็นเทวดา คนธรรพ์ ยักษ์หรือมนุษย์ แต่พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่าตัวพระองค์มิใช่เทพ คนธรรพ์ ยักษ์ หรือมนุษย์ปุถุชน เพราะทั้งหมดยังมีอาสวะอยู่ ส่วนพระองค์เป็นมนุษย์ที่สิ้นอาสวะแล้วจึงพ้นจากภาวะเหล่านั้น (อง.จตุก. 21/36/49)

ยักษ์จัดว่าเป็นอมนุษย์จำพวกหนึ่ง มีกายทิพย์ และมีฤทธิ์เดชมาก (อมนุษย์โส ยกโฆ) ปรากฏในหลายพระสูตร (ที.ปา. 11/2114) เช่น อานาถียสูตร กล่าวถึงยักษ์มี 3 จำพวก มียักษ์ชั้นสูง, ยักษ์ชั้นกลาง และยักษ์ชั้นต่ำซึ่งมีบางพวกที่เลื่อมใสและไม่เลื่อมใสต่อพระพุทธเจ้า ซึ่งยักษ์เหล่านั้นเป็นบริวารของท้าวเวสสุวัณ ครั้งหนึ่งได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าจึงทูลให้ทราบลักษณะของยักษ์ และทูลถวายอภินาถียสูตรเพื่อเป็นเครื่องป้องกันภัยอันตรายจากยักษ์ที่ไม่เลื่อมใสเหล่านั้น (ที.ปา. 11/208/209) ส่วนยักษ์ที่ดีมีศรัทธาต่อพุทธศาสนานั้นมีส่วนช่วยส่งเสริมในหลายด้าน เช่น สاداتิรียักษ์และอาฬวกยักษ์ผู้นับถือพุทธศาสนา และมีส่วนช่วยประกาศพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมียักษ์ผู้มีปัญญาบรรลุโสดาบัน อย่างสุจิตโยมยักษ์ที่เมื่อบรรลุโสดาบัตติผลแล้ว อัดภาพของยักษ์ที่น่ารังเกียจก็อันตรายันไป ได้นุ่งผ้าทิพย์ (พระมหาประภาส แก้วสุวรรณ, 2540: 43)

คัมภีร์พุทธศาสนาภาษาไทยที่สำคัญ ได้แก่ ไตรภูมิพระร่วง, พระปฐมสมโพธิกถา, สมบัติอมรินทร์คำกลอน, ภูมิวิลาสินี และไตรภูมิโลกวินิจฉัยกถา ล้วนแสดงออกถึงความเชื่อเรื่องเทวดาและอมนุษย์หลายจำพวกในฐานะที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และมีความเชื่อเรื่องของภพภูมิของเทวดาหรือเหล่าอมนุษย์ในพุทธศาสนาด้วย (พินิจ สุขสถิต, 2537: 92-96) ซึ่งคติความเชื่อดังกล่าวทำให้เห็นว่าพุทธศาสนาไทยยอมรับว่าเทวดามีอยู่จริง และเป็นผู้วิเศษ ซึ่งก่อให้เกิดความเชื่อโยงทางศีลธรรมระหว่างเทวดากับมนุษย์เพราะมีความคิดเรื่องเทวดามาจากมนุษย์ที่มีพฤติกรรมสุจริตทั้งกาย วาจา และใจ ทำให้เกิดเป็นเทวดาได้ นอกจากนี้ ความเชื่อเรื่องเทวดายังทำให้เกิดวรรณกรรม ประติมากรรม

จิตรกรรม พิธีกรรม และวิถีชีวิตของไทยที่สัมพันธ์กับความคิดเรื่องเทวดาอย่างเช่นการอุทิศบุญ เป็นต้น (พระจักรกฤษณ์ ธีระมโน, 2558 : 82-83)

จากที่ผู้วิจัยศึกษาคุณค่าของคัมภีร์และวรรณคดีพุทธศาสนาแล้ว พบว่ามีคุณค่า ดังต่อไปนี้

1. แหล่งบันทึกประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนา พระศาสนาและบุคคลศักดิ์สิทธิ์
2. แหล่งบันทึกพระวินัยและคำสอนในพุทธศาสนา
3. เครื่องมือในการสอบทานหลักคำสอนและหลักปฏิบัติของพุทธศาสนา
4. แหล่งศึกษาแนวความคิด ปรัชญา คำสอนและหลักปฏิบัติของเหล่าพุทธบริษัท 4
5. แหล่งรวมความเชื่อ ประเพณีและแบบแผนพิธีกรรมของพุทธศาสนาในยุคพุทธกาล
6. คติความเชื่อเรื่องอมนุษย์ในพุทธศาสนา

จากที่ประมวลคุณค่าไว้สะท้อนให้เห็นบทบาทของคัมภีร์และวรรณคดีพุทธศาสนาอย่างกว้าง หากพิจารณากรณีในสังคมไทย จำแนกได้ทั้งระดับปัจเจกชนและระดับสังคม ผู้วิจัยพบว่าในระดับปัจเจกชน คัมภีร์ศาสนา โดยเฉพาะพระไตรปิฎกเป็นบันทึกหรือจดหมายเหตุเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า พระธรรมคำสอน และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่น่าเชื่อถือในสายตาของคนรุ่นหลัง และในระดับสังคม คัมภีร์ศาสนาเป็นพื้นฐานของพิธีกรรม การนับถือและบูชาเทวดาหรืออมนุษย์ ขนบธรรมเนียมและประเพณีซึ่งสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาจนถึงปัจจุบัน

1.8.2.2 การสร้างสรรค์ตำนานความเชื่อตามแนวทางคติชนวิทยา

ผู้วิจัยพบว่าม้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ตำนานความเชื่อโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบคติชนวิทยา เน้นศึกษาเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยหลายลักษณะ และศึกษาข้อมูลผ่านทั้งเรื่องเล่า นิทาน ตำนานพื้นบ้าน ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่มีการปรับเปลี่ยนยุคใหม่ ในบริบทสังคมไทยร่วมสมัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในสังคมโลกาภิวัตน์ สังคมทุนนิยม สังคมการท่องเที่ยว และสังคมข้ามพรมแดน จึงเป็นเหตุให้เกิดการวิจัยในแนวทางของ “คติชนสร้างสรรค์” โดยเน้นนำหลักของคติชนไปใช้ในการสร้างสรรค์และตีความใหม่เพื่อสร้างมูลค่าหรือมุ่งเน้นการสร้างอัตลักษณ์ให้ท้องถิ่นและชาติพันธุ์ (ศิริพร ฤ กลาง, 2555: 19) โดยผู้วิจัยพบว่ามีหลายเรื่องที่น่าสนใจในโครงการวิจัยดังกล่าวที่วิจัยในช่วง พ.ศ. 2552-2560 ซึ่งมีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาศึกษาการสร้างสรรค์ตำนาน การผลิตซ้ำตำนาน และการสร้างลัทธิพิธีในสังคมไทยสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับความคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นวิธีคิดในการสร้างสรรค์คติชนที่มีรากเหง้าจากศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อการสร้างสรรค์ประเพณี พิธีกรรมหรือการแสดงในรูปแบบใหม่ๆ โดยใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมในสังคมมาปรับใช้และสร้างความหมายใหม่ เพื่อสนองวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งในบริบทสังคมโลกาภิวัตน์และทุนนิยมท่ามกลางสังคมร่วมสมัยใหม่ ได้แก่

อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล.2552. **ตำนานพระศรีอารีย์ในสังคมไทย: การสร้างสรรค์และบทบาท.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาวิเคราะห์การสร้างสรรค์ตำนานและบทบาทหน้าที่ของตำนานพระศรีอารีย์สำนวนต่าง ๆ ในประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมตำนานพระศรีอารีย์ทั้งจากข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนามใน 4 ภูมิภาคของไทยทั้งสิ้น 149 สำนวน จากการศึกษาพบว่า ตำนานพระศรีอารีย์มีบทบาททั้งในฐานะของตำนานศาสนาซึ่งช่วยเสริมความมั่นคงทางจิตใจ ควบคุมระเบียบของสังคมและรักษาประเพณีของพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการสร้างสถานภาพและความชอบธรรมทางการเมือง ตลอดจนมีบทบาทในทางศิลปกรรมหรือเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานศิลปะแขนงต่าง ๆ ดังนั้น ตำนานพระศรีอารีย์จึงเป็นมรดกทางความคิดอันเป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีประโยชน์ทั้งในแง่การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับลัทธิพิธีต่าง ๆ ในสังคมและในแง่ของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วย

วริศรา อนันตโท. 2559. **จามเทวีบุชา: การผลิตซ้ำตำนานและการสร้างพิธีบวงสรวงในสังคมไทยร่วมสมัย.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาคติชนวิทยา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาการใช้ตำนานกับการสร้างพิธีบวงสรวงพระนางจามเทวีในสังคมร่วมสมัยในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์คติชนสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันความเชื่อและการบูชาพระนางจามเทวีเป็นไปอย่างไม่หยุดนิ่ง มีพลวัตปรับไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามระบบเศรษฐกิจทุนนิยม และสังคมโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะนโยบายทางการท่องเที่ยว ทำให้มิติทางด้านสถานภาพของพระนางจามเทวีเปลี่ยนจากบุคคลศักดิ์สิทธิ์ไปอยู่ในรูปแบบของสินค้าการท่องเที่ยวผ่านรูปแบบพิธีกรรมการท่องเที่ยว พิธีกรรมท้องถิ่นที่ถูกดัดแปลงเสริมแต่งเป็นระดับเมือง ซึ่งบรรจุความเชื่อศรัทธาของกลุ่มคนที่มีต่อพระนางจามเทวีซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อและการพึ่งพาอำนาจเหนือธรรมชาติ ในปัจจุบันมีการแผ่วงวัดอุปสงค์บางประการทางสังคมที่มียุทธศาสตร์ของการช่วงชิงต่อรอง การสร้างพื้นที่ทางสังคม การสร้างสำนักท้องถิ่นนิยม การสร้างอัตลักษณ์ และการใช้คติชนเป็นเครื่องมือในการดึงดูดลูกค้าในบริบทการท่องเที่ยวโดยผนวกกับวิถีคิดใช้ทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมมาผลิตซ้ำ ประยุกต์ หรือสร้างใหม่ เพื่อสอดรับตามสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคมสมัยต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นการปรับใช้กับสังคมไทยเพื่อต่อยอดความเชื่อโดยใช้พิธีกรรมสืบสานและสืบทอดให้ดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันต่อไป

อภิวัฒน์ สุธรรมดี. 2560. **ลัทธิพิธีบูชาพระพรหมในสังคมไทยร่วมสมัย: พลวัตของตำนาน ความเชื่อ และพิธีกรรม.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาคติความเชื่อพระพรหมที่ดำรงอยู่ในวัฒนธรรมไทยมาอย่างยาวนาน เดิมทีตำนานของพระพรหมเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา แต่ต่อมามีการปรับปรุงแต่งจากกลุ่มนักการเมืองได้นำรากของความเชื่อพระพรหมมาปรุงแต่งใหม่ เพื่อสร้างเป็นพระพรหมเอราวัณ ประกอบกับเรื่องราวของความศักดิ์สิทธิ์เรื่องพระพรหมเอราวัณได้แพร่หลายกว้างขวางในสื่อสมัยใหม่ เกิดเป็นความนิยมการบูชาพระพรหม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสังคมเมืองก่อให้เกิดเป็นลัทธิพิธีบูชาพระพรหมซึ่งได้รับการยอมรับนับถือในภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย โดยลัทธิพิธีนั้นถือว่าเป็นทุนวัฒนธรรมที่ถูกนำมาสร้างเป็นจุดขายและส่งออกสากลได้อย่างดี สัญลักษณ์พระพรหมเกี่ยวข้องกับลัทธิพิธีบูชาเป็นตัวแทนของความดีงามและตัวแทนของคนในวัฒนธรรมสังคมเมือง สะท้อนให้เห็นการผสมผสานลัทธิความเชื่อต่าง ๆ ในวัฒนธรรมไทยที่แสดงจุดรวมอันมีพลวัตหลายด้านทั้งตำนานเรื่องเล่า ความเชื่อ พิธีกรรม คุณสมบัติ ภาพลักษณ์จากสื่อที่เผยแพร่ในด้านดี เป็นผลให้คนนำความเชื่อมาปรุงแต่งเพื่อรับใช้สังคมปัจจุบัน ดังนั้น ลัทธิพิธีพระพรหมดังกล่าวกลายเป็นลัทธิในวัฒนธรรมเมืองซึ่งมีไว้เพื่อตอบสนองต่อคนเมืองในปัจจุบัน

1.8.3 สื่อสมัยใหม่

สื่อสมัยใหม่ คือ ตัวกลางหรือสิ่งที่ช่วยนำข้อมูลให้ถึงผู้รับสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เทคโนโลยีการพิมพ์ หรืออินเทอร์เน็ต จำแนกกว้าง ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ สื่อสิ่งพิมพ์สมัยใหม่ ได้แก่ หนังสือ นิตยสารหรือสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ และสื่อดิจิทัล ได้แก่ เว็บไซต์ ยูทูบ หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้จำกัดความไว้ไปแล้วข้างต้น ซึ่งสื่อสมัยใหม่เป็นสิ่งสำคัญที่กระจายเรื่องเล่าราหูให้เป็นที่รับรู้ในสังคมไทยอย่างแพร่หลาย เพื่อความเข้าใจเรื่องความเป็นมา คุณลักษณะ ประเภทและศักยภาพของสื่อสมัยใหม่ ผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องในสื่อสมัยใหม่เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาและการอ้างอิง

1.8.3.1 สื่อสิ่งพิมพ์สมัยใหม่

สื่อสิ่งพิมพ์สมัยใหม่เป็นสื่อมวลชนที่มีศักยภาพในการนำเสนอข้อมูล ข่าวสารและความรู้ในสังคมไทย จำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่ นิตยสารและหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ในประเทศไทยมีวิวัฒนาการตั้งแต่หมอบรัดเล (Dan Beach Bradley) เริ่มต้นกิจการงานพิมพ์ปลายรัชกาลที่ 3 มีการตีพิมพ์คัมภีร์สอนศาสนาคริสต์ และหนังสือความรู้ต่าง ๆ ออกเผยแพร่แก่คนไทย (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2530) จนกระทั่งเกิดเทคโนโลยีการพิมพ์ก้าวหน้าทีละขั้นนำมาใช้สามารถผลิตหนังสือได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นจำนวนมาก และเทคนิควิทยาการพิมพ์ก็มีวิวัฒนาการเรื่อยมา เริ่มมีการตีพิมพ์หนังสือพิมพ์และนิตยสารไทยเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2387 และเริ่มมีการตีพิมพ์

หนังสือไทยชนิดเล่ม นับจากนั้นธุรกิจการพิมพ์จำหน่ายหนังสือไทยก็เริ่มเข้าสู่ความนิยมจนกระทั่งปัจจุบัน (อรทัย พนาราม, 2547) นับได้ว่าสื่อสิ่งพิมพ์อยู่คู่คนไทยตั้งแต่สังคมไทยกลายเป็นสังคมสมัยใหม่ วิภา กงกะนันทน์ (2561 : 9) ได้ให้คำนิยามของ “สังคมไทยสมัยใหม่” ว่าเป็นสังคมไทยหลังการเลิกทาส สังคมมีการปฏิสัมพันธ์กับประชาชาติตะวันตกเพิ่มมากขึ้น เป็นสังคมที่กระแสการเปลี่ยนแปลงเห็นได้ชัดเจนทั้งทางรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งจากนิยามดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าคนไทยได้รับเอาวิทยาการตะวันตกด้านเทคนิควิทยาการพิมพ์เข้ามาใช้เพราะเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้เผยแพร่ความรู้ ความคิดและความบันเทิงไปสู่ประชาชน สื่อสิ่งพิมพ์ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้นเป็นต้นมาจึงสามารถเรียกได้ว่าเป็น “สื่อสิ่งพิมพ์สมัยใหม่”

สื่อสิ่งพิมพ์สมัยใหม่ ได้แก่ นิตยสาร และหนังสือ เป็นสื่อพื้นฐานทางเลือก (Alternative and Radical Media) สำหรับกลุ่มคนที่มีความสนใจเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นไปเพื่อการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ต่อกันและการมีส่วนร่วมของคนในกลุ่มหรือสังคมหนึ่ง (Chris Atton, 2002) อย่างไรก็ตาม นิตยสารมีความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงและนำเสนอเหตุการณ์และเรื่องราวที่ทันตามยุคสมัยซึ่งมีความแปรผันไปตามความซับซ้อนของสังคมได้อย่างต่อเนื่องมากกว่า มีการกำหนดเวลาออกเป็นระยะเพื่อนำเสนอเรื่องราวตามช่วงเวลาจึงมักออกเป็นรายคาบ เช่น รายวัน รายสัปดาห์ รายปักษ์ และรายเดือนจึงทำให้ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ มากกว่า แต่มีรายละเอียดของเนื้อหาละเอียดน้อยกว่าหนังสือรูปเล่ม นิตยสารเป็นแหล่งรวมข้อเขียนที่มีเนื้อหาหลากหลาย ได้แก่ บทความ สารคดี ข้อเขียนที่ให้ความรู้ และความบันเทิงแก่ผู้อ่านซึ่งมีลักษณะวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้และความบันเทิง แต่มีลักษณะรูปแบบขนาดกะทัดรัด มีจำนวนหน้าไม่มาก ทำให้เนื้อหาถูกจำกัด (สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2540: 35-36) ผู้ผลิตจึงต้องพยายามออกแบบนิตยสารอย่างดีด้วยการวางแผน และกำหนดรูปแบบของนิตยสารเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านและกระตุ้นให้ผู้อ่านติดตามนิตยสารตั้งแต่หน้าปกไปจนถึงปกหลังของนิตยสารนั้นและมีกำหนดช่วงเวลาการวางแผนอย่างต่อเนื่อง (ประชัน วัลลิโก, 2554) วิวัฒนาการของสื่อสิ่งพิมพ์เริ่มตั้งแต่หนังสือพิมพ์ไปเป็นนิตยสาร จากการนำเสนอเรื่องใดเรื่องหนึ่งหลากหลายประเภทตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์และนิตยสารเป็นตอนๆ ก่อนจะได้รวมพิมพ์เป็นเล่ม วิภา กงกะนันทน์ (2561 : 98-99) หนังสือ จึงเป็นผลผลิตอย่างหนึ่งจากการรวบรวมบทความในนิตยสารที่เคยตีพิมพ์มาแล้ว เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งที่มีเนื้อหาเฉพาะเรื่องและเป็นเรื่องเดียวกันอย่างละเอียดทั้งเล่มสามารถอ่านจบได้ในคราวเดียว

1.8.3.2 สื่อดิจิทัล

- ความเป็นมาและคุณลักษณะของสื่อดิจิทัล

เมื่อเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่การสื่อสารไร้พรมแดนและขีดจำกัด มนุษย์จึงปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ จะเห็นได้ว่าการวิวัฒนาการของ

การเปลี่ยนแปลงเป็นลำดับไล่เรียงตามลำดับเวลาอย่างต่อเนื่อง นับจากการเกิดตัวอักษรขึ้นมาจึงมีวรรณกรรมลายลักษณ์ซึ่งส่งต่อโดยผ่าน “สื่อกลาง” ในรูปแบบต่าง ๆ โดยอาศัยช่องทางที่หลากหลาย ซึ่งพัฒนาจากเดิมไปสู่ความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตามบทวิเคราะห์ของ McQuail (1987) ได้เสนอองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงของสื่อมวลชนในยุคโลกาภิวัตน์ ได้แก่ เทคโนโลยีสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ภารกิจสื่อที่ได้รับมอบหมายเพื่อตอบสนองความจำเป็นของสังคม และประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในฐานะผู้บริโภคสื่อและผู้เกี่ยวข้องกับสื่อทุกรูปแบบ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำหน้าที่ในการผลักดันกิจกรรมของสื่อ ตลอดจนการพัฒนาปรับเปลี่ยนของสื่อที่เป็นปัจจัยของการเร่งความเร็วก้าวหน้าในวงการสื่อสารมวลชน

จากการพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคสมัยใหม่ ทำให้เกิดความพยายามที่จะทำให้สามารถเข้าถึงและรับสารได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ นอกจากนี้ยังสร้างพื้นที่ให้กับผู้รับสารเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ส่งสารที่สามารถสร้างสื่อภาพและเสียงในแบบของตนเองและเผยแพร่สู่สาธารณะในระบบอินเทอร์เน็ตได้ และผู้รับสารยังสามารถเข้ามาติดต่อและตอบโต้กันได้ทันที (Interactive) โดยไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงของตนเอง นับว่าเป็นการไหลของข้อมูลจำนวนมหาศาลในโลกออนไลน์ที่มากกว่าเดิมมีทั้งตัวหนังสือ ภาพ เสียง คลิปวิดีโอ เพื่อเผยแพร่ไปสู่สาธารณะในวงกว้างโดยไม่มีขอบเขตจำกัดใด (อรพินท์ คำสอน, 2559: 91) ซึ่งพัฒนาให้เข้ามาอยู่ในรูปของ “สื่อใหม่” (New Media) ตามการนิยามในวงการนิเทศศาสตร์ได้ให้คำนิยามไว้เพื่อหมายถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology - ICT) ซึ่งมีลักษณะสำคัญในการขยายสัมผัสของมนุษย์ให้กว้างขวางและสลับซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะการปฏิสัมพันธ์และการนำไปใช้ในอาณาจักรของสื่อเดิมได้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2555: 15-16) ซึ่งครอบคลุมเทคโนโลยีขนาดใหญ่หลายประเภท ได้แก่ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์, เทคโนโลยีระบบการสื่อสารและเทคโนโลยีด้านการสื่อสารคมนาคม (สุกัญญา สุตบรรทัด, 2539, อ้างในกาญจนา แก้วเทพ, 2555) ดังนั้น สื่อใหม่จึงมีความหลากหลายและสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ใช้งานจำนวนมากในยุคปัจจุบัน

สื่อดิจิทัล (Digital Media) คือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีการผสมผสานสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นสื่อสมัยใหม่ (New Media) ที่พบในโลกปัจจุบัน มีลักษณะของการหลอมรวมสื่อทั้งหลายเข้าด้วยกัน (Multimedia) โดยมีพื้นฐานหลัก 5 อย่าง ได้แก่ ข้อความ (Text), เสียง (Audio), ภาพนิ่ง (Still Image), ภาพเคลื่อนไหว (Motion Picture) หรือแอนิเมชัน (Animation) และวิดีโอ (Video) ซึ่งเดิมองค์ประกอบพื้นฐานนั้นมีการวิวัฒนาการมาจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุ ซึ่งในอดีตถือว่าเป็นสื่อกระแสหลักที่ได้รับความนิยมและสร้างผลกระทบสูงให้กับผู้คนในสังคมวงกว้าง แต่ในปัจจุบันเราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าสื่อดิจิทัลได้เข้ามาสร้างปรากฏการณ์ใหม่ให้

วงการสื่อทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทยซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบทบาทของสื่อดิจิทัลได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทยจำนวนมาก (ชุตินันต์ เกิดวิบูลย์เวช, 2560: 7-9)

การกำเนิดขึ้นของสื่อดิจิทัลและอิเล็กทรอนิกส์ (Digital and Electronic Media) มีคุณลักษณะทำงานด้วยระบบดิจิทัลซึ่งมีความหลากหลาย ความรวดเร็วและความแม่นยำ (Digitalization) ซึ่งเอื้อให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถตอบโต้เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Interactivity) และสื่อยังทำหน้าที่ส่งสารได้หลายอย่างรวมกัน (Media Convergence) คือ ภาพ เสียง และข้อความไปได้พร้อมกัน โดยรวมเอาเทคโนโลยีของสื่อเดิมเข้ากับความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีทำให้สามารถสื่อสารได้สองทางผ่านทางระบบเครือข่ายและมีศักยภาพเป็นสื่อแบบประสม (Multimedia) ซึ่งเกิดจากการผสมผสานเทคโนโลยีระหว่างระบบโทรคมนาคมและระบบสารสนเทศด้วยการรวมเอาหน่วยแสดงผลที่เป็นภาพเข้ากับระบบเครือข่ายของคอมพิวเตอร์ถือเป็นการผสมผสานเทคโนโลยีจากหลายส่วน ได้แก่ ระบบแพร่กระจาย (Transmission) ทางสายเคเบิลหรือดาวเทียม การแสดงผลทั้งแบบข้อความ (Text) และภาพกราฟิกเข้ากับการควบคุมโดยคอมพิวเตอร์ ตลอดจนการเก็บและการเรียกสารสนเทศมาใช้งาน ทำให้สามารถอ่านและส่งผ่านได้อย่างรวดเร็วด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์แล้วยังสามารถนำเสนอในลักษณะใดก็ได้ตามความต้องการใช้งาน ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้แสวงหาข้อมูลข่าวสารได้มีประสิทธิภาพมากกว่าสื่อดั้งเดิม เนื่องจากสื่อใหม่ไม่มีข้อจำกัดในด้านเวลา (Time) และเนื้อที่ (Space) เหมือนอย่างก่อน

Kent Wertime และ Lan Fenwick เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ (New Media) และนิยามสื่อใหม่ว่าหมายถึงเนื้อหา (content) ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลโดยลักษณะสำคัญของเนื้อหาอยู่ในรูปแบบดิจิทัลประกอบด้วย “อิสระ 5 ประการ” (5 Freedoms) (อ้างอิงในณงลักษณ์ จารุวัฒน์ และ ประภัสสร วรณสถิต, ผู้แปล, 2551. อ้างจาก พสนันท์ ปัญญาพร) ดังนี้

(1) อิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา (Freedom from Scheduling) ซึ่งผู้ใช้สามารถเลือกรับและส่งข้อมูลข่าวสารได้ในเวลาที่ต้องการ และไม่จำเป็นเวลารับชมรายการต่าง ๆ ตามเวลาที่กำหนด

(2) อิสระจากข้อจำกัดด้านพรมแดน (Freedom from Geological Boundaries) ในสื่อใหม่มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้จากทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกรับหรือค้นหาข้อมูลข่าวสารจากประเทศใดก็ได้ แล้วแต่ความต้องการของบุคคลแต่ละคน และยังสามารถติดต่อสื่อสารหรือโต้ตอบระหว่างกันได้ตามความต้องการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

(3) อิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด (Freedom to Scale) มีเนื้อหาที่สามารถย่อหรือปรับขยายขนาดหรือเครือข่ายได้ตามความต้องการ เช่น การปรับเนื้อหาให้เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ทั่วโลก หรือปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงก็ได้

(4) อิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ (Freedom from Formats) เพราะเนื้อหาไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบ หรือลักษณะที่ตายตัวอย่างสื่อดั้งเดิม เช่น สปอร์ตโฆษณามาตรฐานทางโทรทัศน์ ถูกกำหนดว่าต้องมีความยาว 30 วินาที สื่อสิ่งพิมพ์ต้องมีครึ่งหน้าหรือเต็มหน้า เป็นต้น แต่สำหรับสื่อดิจิทัล เช่น ไฟล์วิดีโอหรือภาพถ่ายจากกล้องดิจิทัลแล้วนำลงไปในเว็บไซต์จะมีความยาวหรือมีความละเอียดของไฟล์ได้ไม่จำกัด แม้แต่ข้อความและเนื้อหาสามารถเผยแพร่ได้มากเท่าที่ต้องการ

(5) อิสระจากยุคนักการตลาดสร้างเนื้อหาไปสู่ยุคนักบริโภคริเริ่มสร้างและควบคุมเนื้อหาได้เอง (From Marketer-Driven to Consumer-Initiated, Created and Controlled) ด้วยพัฒนาการเทคโนโลยีที่ทำให้เจ้าของสื่อไม่อาจควบคุมการแพร่กระจายของสื่อได้เหมือนอดีต เนื้อหาที่พบในบล็อก (Blog) หรือคลิปวิดีโอในเว็บไซต์ของ YouTube และสื่อผสมใหม่ๆ อาจสร้างสรรค์ขึ้นจากผู้ให้บริการที่สร้างเนื้อหาขึ้นเอง (Consumer-Created Content) หรือเป็นคำพูดแบบปากต่อปากฉบับออนไลน์ (Online Word-of-Mouth) ที่แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว

การเติบโตของเทคโนโลยีมีผลต่อความก้าวหน้าของคุณลักษณะสื่ออย่าง E. Rogers นักนิเทศศาสตร์กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐาน Soft Technology Determinism ว่า “ปัจจัยด้านเทคโนโลยีของการสื่อสารรวมกับปัจจัยอื่นเป็นสาเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคม” กล่าวคือเทคโนโลยีการสื่อสารได้กลายมาเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยมีปัจจัยอื่น ๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะของสื่อใหม่ (New Media) แล้วเปรียบเทียบกับคุณลักษณะของรูปแบบการสื่อสารแบบเดิม คือ การสื่อสารแบบมุขปาฐะหรือการเล่าแบบปากต่อปาก เมื่อนำมาเปรียบเทียบคุณลักษณะแล้วจะพบว่าสื่อมุขปาฐะสมัยใหม่ที่ใช้ระบบดิจิทัลเข้ามาช่วยกระจายสารในปัจจุบันได้ชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ของมนุษย์ และสังคม ตามตารางของกาญจนา แก้วเทพ (2553: 112-113) ดังนี้

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของสื่อมุขปาฐะเดิมและสื่อมุขปาฐะสมัยใหม่

ลักษณะช่องทางของสื่อ	การสื่อสารระดับบุคคล (มุขปาฐะเดิม)	การสื่อสารมวลชน (มุขปาฐะสมัยใหม่)
การไหลของข่าวสาร	จากผู้ส่งคนเดียวสู่ผู้รับ 2-3 คน ที่ซึ่งต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกัน	จากผู้ส่งคนเดียวสู่ผู้รับจำนวนมาก ซึ่งไม่จำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกัน
ความรู้ที่แหล่งผู้ส่งมีผล ต่อผู้รับสาร	ผู้ส่งมีความรู้ต่อผู้รับสาร ในฐานะปัจเจกชนคนหนึ่ง	ผู้ส่งสารเลือกนำเสนอเรื่องที่ คนในสังคมมีความสนใจมาก
ความรวดเร็วในการส่งสาร	ช้ามาก (เข้าถึงรายบุคคล)	รวดเร็ว (เข้าถึงมวลชนทั่วโลก)

ลักษณะช่องทางของสื่อ	การสื่อสารระดับบุคคล (มุขปาฐะเดิม)	การสื่อสารมวลชน (มุขปาฐะสมัยใหม่)
ระดับของการตอบโต้	สูง แต่ต้องเปิดเผยตัวตน	สูงมาก (ไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตน)
ปฏิกิริยาป้อนกลับ	เร็ว (รายบุคคลและกลุ่มเล็ก)	เร็ว (มีข้อจำกัด)
ศักยภาพเก็บรักษาสาร	ต่ำ	สูง
ประเภทของเนื้อหา	เน้นหนักไปเรื่องอารมณ์ – สังคม	ไม่เฉพาะเจาะจง
ลักษณะอวัจนภาษา	มีการใช้อวัจนภาษาอย่างมาก	มีแต่ขึ้นอยู่กับประเภทของสื่อ
ความคงที่และคงทนของสาร	ต่ำ (ขึ้นอยู่กับการจัดจำ และการสืบทอด)	สูง
ลักษณะความเป็นส่วนตัว	ต่ำ	สูง

ตารางข้างต้นแสดงให้เห็นความแตกต่างของคุณลักษณะการสื่อสาร 2 ประเภท ได้แก่ การสื่อสารระดับบุคคลหรือมุขปาฐะ (ปากต่อปาก) กับการสื่อสารมวลชนผ่านสื่อดิจิทัล แม้ว่า จะมีทั้งข้อเด่นและข้อด้อยตามประเภทของสื่อดังกล่าว แต่มีความชัดเจนว่าสื่อสารมวลชนในสื่อดิจิทัล มีข้อจำกัดน้อยมากและมีประสิทธิผลมากกว่าสื่อระดับบุคคลซึ่งสะท้อนการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้อย่างยิ่ง ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้การสื่อสารมวลชนมีขีดความสามารถ และศักยภาพในการสื่อสารได้ดียิ่งขึ้น

ในปัจจุบัน สื่อดิจิทัลมีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อรองรับต่อความต้องการของผู้ใช้ จากที่ผู้วิจัย ศึกษาพบว่าระบบการกระจายข้อมูลที่มีขนาดใหญ่และมีศักยภาพสูงสุด คือ เวิลด์ไวด์เว็บ (WWW: World Wide Web) คือเว็บเบราว์เซอร์ (Web Browser) และเอดิเตอร์ (Editor) ตัวแรก ของโลกและเป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ ปับอัด รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศปริมาณมหาศาล มีความเร็วสูง และมีความหลากหลายสูง แม้แต่สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในกระดาษก็ต้องเข้าไปรวมอยู่ ด้วย เว็บไซต์เป็นตัวนำพาข้อมูลอย่างหลากหลายได้ด้วยคำสั่งของผู้ใช้เท่านั้น วิธีการเข้าถึงเว็บไซต์ ที่ต้องการสามารถทำได้ด้วยการพิมพ์ URL (Uniform Resource Locator) หรือที่อยู่ของเว็บไซต์ลงในแถบที่อยู่ (Address Bar) โดยตรง ในปัจจุบันมีการค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้โดยง่ายเพียง การเสิร์ชเอนจินของกูเกิล (Google Search Engine) เป็นต้น ทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เป็น เป้าหมายได้อย่างหลากหลายโดยง่ายและรวดเร็ว นอกจากนี้แล้วยังมีสื่อดิจิทัลประเภทอื่นที่ผู้ใช้ สามารถเข้าใช้เพื่อรับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นเทคโนโลยีที่มีความ เกี่ยวข้องกับการใช้งานเพื่อตอบสนองความต้องการในการสร้างปฏิสัมพันธ์สังคมและสร้างชุมชน ออนไลน์ให้สามารถสื่อสารและแบ่งปันข้อมูลได้เรียกว่า “เว็บไซต์โซเชียลมีเดีย” เป็นบริการออนไลน์ ที่สมาชิกสามารถสร้างความสัมพันธ์บนพื้นฐานของการเป็นเพื่อน การแบ่งปันความสนใจ การติดต่อ

ธุรกิจและอื่น ๆ นอกจากนั้น เว็บไซต์เกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ยังเปิดให้ผู้ใช้งานได้สร้างโปรไฟล์เป็นของตัวเองทั้งรูปแบบสาธารณะ (Public) และแบบส่วนตัว (Private) โดยสามารถกำหนดได้ว่าจะอนุญาตให้ใครสามารถเข้ามาติดต่อสื่อสารได้ เว็บไซต์ดังกล่าวได้เข้ามาแทนที่การติดต่อสื่อสารแบบเก่า ได้แก่ กระดานสนทนาในเว็บไซต์บางแหล่งซึ่งมีความเป็นส่วนตัวต่ำกว่า และมีข้อจำกัดหลายอย่าง จึงเกิดการพัฒนากลายเป็นสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบของเว็บไซต์และแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ และเครื่องมือเทคโนโลยีใหม่ที่รองรับการใช้งาน เพื่อการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์นั้น โดยเฉพาะ ได้แก่ เฟซบุ๊ก, ไลน์ (Line), ยูทูบ เป็นต้น ซึ่งสามารถเรียกได้ว่าเป็นชุมชนเสมือน (Virtual Community) ที่ทำให้เกิดการเข้าร่วมติดตาม สนทนา พูดคุย และแบ่งปันได้ตามความต้องการวัตถุประสงค์สำคัญหนึ่งซึ่งทำให้เกิดสื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียขึ้นเพราะเว็บไซต์ยังไม่สามารถเข้าถึงผู้คนและสร้างรายได้สำหรับการโฆษณาเพื่อให้ธุรกิจยังคงอยู่ได้จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นให้การเกิดขึ้นของสื่อสังคมออนไลน์ใหม่

สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้มากที่สุดในโลกคือเฟซบุ๊ก (Facebook) ตามการเปิดเผยข้อมูลของ Digital in 2018 โดย We are Social (ออนไลน์, 2561) ผู้ให้บริการระบบจัดการสื่อสังคมออนไลน์และนโยบายการตลาด ได้รวบรวมสถิติการใช้งานอินเทอร์เน็ตทั่วโลก เพื่อฉายภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งภาคธุรกิจออนไลน์ และพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคในแต่ละประเทศ ได้เผยว่าขณะนี้ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากกว่า 4,000 ล้านคนทั่วโลก และเผยแพร่ผลการสำรวจในไทยเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2561 พบว่า มีผู้ใช้เฟซบุ๊กจำนวน 50 ล้านราย ซึ่งมีจำนวนมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกขณะนี้ จะเห็นได้ว่าเฟซบุ๊กได้รับความนิยมอย่างมากด้วยคุณลักษณะพิเศษที่ตอบสนองต่อผู้ใช้ทั้งการใช้งานส่วนตัวหรือการสร้างเพจเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ที่มีความสนใจเฉพาะด้าน แต่สำหรับการใช้งานภายในองค์กรนั้นสามารถใช้เฟซบุ๊กเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการบริหารจัดการลูกค้าสัมพันธ์ขององค์กรนั้นได้ ซึ่งหากกล่าวแล้วคุณลักษณะดังกล่าวถูกใช้งานคล้ายคลึงกับเว็บไซต์ทั่วไป แต่เพราะได้รับการพัฒนาใหม่เพื่อลดข้อจำกัดลง ทำให้เฟซบุ๊กมีคุณลักษณะที่พิเศษกว่าเพราะผู้ใช้งานสามารถสร้างเพจและบริหารจัดการเองได้อย่างเสรี และฟังก์ชันการใช้งานที่เอื้ออำนวยต่อสร้างชุมชนเพราะไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เฉพาะเว็บไซต์เท่านั้น แต่กลายเป็นโอกาสในการทำธุรกิจรูปแบบใหม่เพราะเฟซบุ๊กเปรียบเสมือนประตูสู่ลูกค้าที่ผู้คนจำนวนมากสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย มีส่วนร่วมด้วยการกดสัญลักษณ์ถูกใจหรือแสดงความคิดเห็น จึงทำให้เกิดการสนทนาในหมู่ของเพื่อน ผู้บริโภค ผู้สนใจและชื่นชอบในเรื่องเดียวกัน และเกิดการแนะนำสินค้าและบริการให้กับผู้อื่นในเฟซบุ๊กต่อไป (ปีเตอร์ รัชธรรม, 2558: 41)

นอกจากนี้ยังมีการหลอมรวมสื่ออื่นเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างหลากหลายผ่านภาพ เสียง และวิดีโอต่าง ๆ เชื่อมโยงกับเว็บไซต์ (World Wide Web - WWW) และยูทูบ เพื่อเพิ่มรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาต่าง ๆ ในเพจ โดยผู้ติดตามเพจนั้นสามารถเข้ามาดูถูกใจ

(Like), แสดงความคิดเห็น (Comment) และแบ่งปันข้อมูล (Share) ซึ่งในเฟซบุ๊กมีให้ผู้ใช้งานได้เลือกสร้างอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ การสร้างเฟซบุ๊กเพจกับการสร้างกรุ๊ปเฟซบุ๊ก (Group) ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่จะเน้นไปที่ผู้ที่มีความสนใจในสิ่งเดียวกันและมีพื้นที่ในเข้ามาพูดคุยเรื่องเฉพาะเจาะจง ซึ่งการสร้างเป็นกลุ่มนั้นมีทั้งแบบกลุ่มสาธารณะ และกลุ่มปิดซึ่งสามารถรองรับการใช้งานได้อย่างกว้างขวางขึ้น

จากที่ผู้วิจัยศึกษาพบว่าผู้รับสารแสดงความคิดเห็นในเพจเฟซบุ๊กดังกล่าวได้ถือว่าเป็นคุณลักษณะเด่นของเฟซบุ๊ก ดังนี้

1. การกดติดตามหรือเพิ่มเพื่อนจากสมาชิกในเครือข่ายเฟซบุ๊กเพื่อการสร้างปฏิสัมพันธ์และใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เช่น การแสดงความคิดเห็นผ่านข้อความบนเพจ (Page) และบนโพสต์ (Post), ให้คะแนนในช่องคำแนะนำ และรีวิว (Recommendations and Reviews) ตลอดจนสามารถรับทราบความเคลื่อนไหวและข่าวสารต่าง ๆ ของผู้ที่ได้รับการติดตามหรือเป็นเพื่อนได้

2. กดติดตามและกดถูกใจเป็นสัญลักษณ์ต่างๆ แทนความรู้สึกของผู้รับสาร หรืออีโมจิ (Emoji)

รูปที่ 1 สัญลักษณ์แสดงความรู้สึกของผู้รับสารในเฟซบุ๊ก

เพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกต่อโพสต์ข้อความนั้น (Post) และถือเป็นการแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในเฟซบุ๊ก ส่วนยูทูปมีสัญลักษณ์ไม่ถูกใจ (Unlike) เพื่อแสดงความรู้สึกไม่ชอบด้วย ดังรูปนี้

รูปที่ 2 สัญลักษณ์แสดงความรู้สึกถูกใจและไม่ถูกใจของผู้รับสารในยูทูป

3. แสดงความคิดเห็นในกระทู้หรือโพสต์ (Post) ของผู้ส่งสารประจำเพจเฟซบุ๊ก ได้แก่ ข้อความสั้น ข้อความยาว รูปภาพ และสติ๊กเกอร์ (Stickers) เพื่อแสดงสนใจและการเข้ามามีส่วนร่วม

จากคุณลักษณะข้างต้นถือว่าเป็นลักษณะร่วมกันของสื่อสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก, อินสตาแกรม (Instagram), ทวิตเตอร์ (Twitter), ตี๊กต็อก (TikTok) และยูทูป เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะการใช้งานที่ใกล้เคียงกันมาก แต่จะมีการปรับรูปลักษณะและลูกเล่นตามประเภทของสื่อเหล่านั้นเพื่อให้เกิดความน่าสนใจและเอื้ออำนวยต่อการใช้งานมากที่สุด

หนึ่งในเว็บไซต์ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการแบ่งปันวิดีโอหรือภาพเคลื่อนไหวและเสียงซึ่งจัดว่าเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ เว็บไซต์ยูทูปก่อตั้งขึ้นปี ค.ศ.2005 เป็นช่องทางให้ผู้ใช้งานสามารถอัปโหลดวิดีโอ รับชม และแบ่งปันวิดีโอต่าง ๆ โดยใช้โปรแกรม Adobe Flash Video หรือ HTML5 ซึ่งผู้ใช้สามารถแสดงคลิปวิดีโอต่าง ๆ ทั้งที่เป็นวิดีโอส่วนบุคคล และวีล็อก (Vlogs) หรือวิดีโอบล็อก โดยอาจจะมีคลิปรายการโทรทัศน์ย้อนหลังหรือมิวสิควิดีโอต่าง ๆ ต่อมาในปี ค.ศ.2006 บริษัท Google ได้ซื้อยูทูปและผู้ใช้งานจำนวนมากและหลากหลาย ทั้งที่เป็นปัจเจกชน ห้างร้าน บริษัท และองค์กรต่าง ๆ เช่น สำนักข่าว บริษัทเอกชน องค์กรภาครัฐ องค์กรธุรกิจ รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ไว้ ส่วนใหญ่วิดีโอในเว็บไซต์ยูทูปเป็นวิดีโอของผู้โพสต์ระดับสมัครเล่น ซึ่งสร้างโปรไฟล์ (Profile) ของตนเองขึ้นมาเพื่อแบ่งปันวิดีโอทั้งที่เป็นเรื่องราวและความคิดเห็นส่วนบุคคล และเพื่อการนำเสนอสิ่งที่ผู้คนในสังคมให้ความสนใจในช่วงเวลาหนึ่ง ส่วนองค์กรและบริษัทต่าง ๆ ใช้เป็นเครื่องมือในการกระจายข้อมูลและข่าวสาร ตลอดจนการสร้างแบรนด์ การโฆษณาสินค้า เพราะสามารถเข้าถึงและเจาะจงกลุ่มลูกค้าได้ตามความต้องการ และสร้างวิดีโอขึ้นให้นำเสนอเนื้อหาที่สำคัญต่อผู้ชม ทั้งให้ความรู้และให้ความบันเทิง ดังนั้น เนื้อหาในเว็บไซต์ยูทูปจึงมีความหลากหลายมาก และมีอิทธิพลต่อสังคมในวงกว้างเพราะปัจจุบันเว็บไซต์ดังกล่าวถือว่ามีผู้เข้าใช้งานจำนวนมาก

ในบริบทประเทศไทยนั้น สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) หรือ ETDA (Electronic Transactions Development Agency) เปิดเผยผลการสำรวจของผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยล่าสุด ในปี พ.ศ. 2561 พบว่าคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตนานขึ้นเฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 5 นาที เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 3 ชม. 30 นาที และในปี พ.ศ. 2562 มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น เฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 22 นาที โดยเพิ่มขึ้นจากปีก่อนมา 17 นาที (ETDA [ออนไลน์], 2563) อาจเป็นผลมาจากนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมด้านโครงสร้างพื้นฐานทางอินเทอร์เน็ตส่งผลให้การกระจายสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงมีความครอบคลุมไปในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ และยังมีการพัฒนาเทคโนโลยีให้เข้าถึงประชาชนได้มากยิ่งขึ้น และตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี ในประเด็นของสื่อสังคมออนไลน์ ถือว่าเป็นกิจกรรมการใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ตที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.6 และใช้เพื่อการค้นหาข้อมูลทางเว็บไซต์ร้อยละ 70.8 ส่วนสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดยังคงเป็นยูทูป และเฟซบุ๊ก ถือว่าเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่ของคนไทยติดต่อกันเป็นระยะเวลา 3 ปีซึ่งได้ผลเรียงตามลำดับคือ ยูทูป (ร้อยละ 98.8), ไลน์ (ร้อยละ 98.6), และเฟซบุ๊ก (ร้อยละ 96.0) จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์ถือว่ามีบทบาทสำคัญมากในบริบทของผู้บริโภคออนไลน์ประเทศไทย ณ ปัจจุบัน ดังนั้น เครือข่ายสังคมออนไลน์จึงเป็นพื้นที่สำคัญของการติดต่อสื่อสาร และเป็นช่องทางใหม่ที่เข้าถึงมวลชนได้มากยิ่งขึ้น

1.8.4 การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับราหู

จากการสำรวจสถานภาพการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของราหูที่ผ่านมา มีนักวิชาการจากหลายสาขาวิชาที่สนใจศึกษาในแง่มุมที่แตกต่างกัน ทั้งการศึกษาเชิงมานุษยวิทยา ไทยศึกษา คติชนวิทยา โบราณคดี ประวัติศาสตร์ศิลปะ ดาราศาสตร์และโหราศาสตร์ และงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับราหู นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – 2560 แบ่งได้ตามหัวข้อดังนี้

1.8.4.1 ความเชื่อเรื่องราหูในสังคมไทย

ภาจิติ วัฒนถาวร. (2538). **พระราหู: ภาพสะท้อนของสังคมเมืองยุคโลกาภิวัตน์**. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานวิจัยนี้ เน้นศึกษาทำความเข้าใจเหตุการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในระยะเวลาของการเกิดปรากฏการณ์สุริยุปราคาเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2538 โดยเฉพาะพฤติกรรมของผู้คนในสังคมเมืองเกี่ยวกับความเชื่อราหูจากการเกิดปรากฏการณ์สุริยุปราคา รวมทั้งเหตุปัจจัยที่ทำให้ความเชื่อเรื่องราหูแพร่หลายในสังคมเมือง ผู้วิจัยสำรวจความคิดเห็นของผู้คนในสังคมเมืองว่าเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงของการเกิดปรากฏการณ์สุริยุปราคา พ.ศ. 2538 ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้คนในสังคมเมืองสนใจเรื่องราหูในแง่ที่เกี่ยวข้องกับพิธีแก้เคล็ด ด้วยการเซ่นสรวงราหูด้วยของดำ 8 อย่าง โดยเชื่อว่าเป็นการสะเดาะเคราะห์ต่ออายุ นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นอิทธิพลของสื่อที่แพร่กระจายข่าวสารในช่วงนั้น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและโทรทัศน์อันเป็นผลให้เกิดการกระจายความเชื่อในประเทศไทย โดยเฉพาะคำอธิบายจากโหราจารย์และการประโคมข่าวความวิบัติอันเกิดจากปรากฏการณ์ดังกล่าว ดังนั้น งานวิจัยดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นประเด็นเรื่องของปรากฏการณ์ความเชื่อเรื่องราหูช่วงหนึ่งในประเทศไทย จากการเกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติที่กระตุ้นให้ผู้คนในสังคมเมืองมีความตื่นตัวและแสวงหาทางแก้ความกังวลใจ ซึ่งเป็นการอธิบายเหตุการณ์หนึ่งในสังคมเมืองอันเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดปรากฏการณ์บูชาราหูนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2548). **ราหูอมจันทร์ และอมอาทิตย์: ศึกษาวิเคราะห์ และตีความ**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

งานวิจัยนี้ กล่าวถึงคติความเชื่อเรื่องราหูในหลายมิติเพื่อทำความเข้าใจมุมมองความเชื่อผ่านหลายแง่มุมของแขนงศาสตร์ที่อธิบายเรื่องราหู ได้แก่ โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ของพราหมณ์ ดาราศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้านของสังคมไทย และคติความเชื่อของชนชาติอื่น ๆ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ช่วยประมวลภาพรวมของความเชื่อเรื่องราหูจากแหล่งข้อมูลข้างต้นในหลายลักษณะ เพื่อชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างของทัศนคติและมุมมองของแต่ละแหล่งมีความหลากหลายมาก ซึ่งไม่สามารถสรุปได้ว่าสิ่งใดถูกและผิด แต่เป็นไปตามความเห็นของปัจเจกชนซึ่งมีความแตกต่างเป็นพื้นฐาน ดังนั้น มุมมองและท่าทีของศาสตร์ต่าง ๆ อย่างพุทธศาสนาเป็นต้นได้นำไปสู่แง่มุมของการดึงความสนใจของมนุษย์มาสู่หลักการและแง่มุมของศาสตร์นั้น โดยมี

วัตถุประสงค์ที่มีความแตกต่างออกไป จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว ทำให้เห็นมุมมองเรื่องราวในมิติทางศาสนา วัฒนธรรมและสังคมซึ่งมีความหลากหลาย ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวได้ประมวลภาพรวมไว้เพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้าความเชื่อเรื่องราวในมิติต่าง ๆ

Matthew Kosuta. (2016). **Worshipping Rahu in Thailand**. Sophia Centre Conference 2016 Worship of the Stars. London : University of Wales Trinity Saint David.

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาโหราศาสตร์ไทยที่มีคติความเชื่อเรื่องเทพพเคราะห์ โดยเฉพาะราหู และพระเกตุ (Ketu) โดยทั่วไปแล้วคนไทยไม่ได้บูชาเทวรูปเหล่านี้โดยตรง ในปี พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่รุนแรงและทำลายเศรษฐกิจที่กำลังเติบโตของประเทศไทย วิกฤติที่เกิดขึ้นนั้นเกี่ยวข้องกับอิทธิพลที่มุ่งร้ายของราหูจนทำให้มีกระแสของบุคคลสำคัญคือภรรยาของนายกรัฐมนตรีไทยในสมัยนั้น² จัดพิธีบูชาเช่นสรวงราหูครั้งใหญ่ในเดือนกันยายนของปีนั้นที่วัดศิระชะทอง จังหวัดนครปฐม นับจากนั้นจึงเกิดกระแสนิยมในการบูชาราหูขึ้นในหลายวัดของพุทธศาสนาเถรวาท การผลิตเครื่องรางราหูและการประกอบพิธีบูชา หลังจากวิกฤตการณ์ผ่านพ้นไปแล้วราหูยังคงเป็นที่นิยมในสังคมไทยเพราะถาวรวัตถุและการประโคนข้าวสารต่าง ๆ บทความนี้จะนำเสนอภาพรวมของราหูในโหราศาสตร์ไทย และประวัติความเป็นมาของการปลอบประโลมและเยียวยาความรู้สึกหลังวิกฤตการณ์เศรษฐกิจซึ่งผู้คนได้รับผลกระทบอย่างหนักในช่วงนั้น ซึ่งงานวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่การไหว้บูชา ราหูเฉพาะวัดศิระชะทอง จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นที่ตั้งของเทวรูปราหูที่ใหญ่ที่สุดในสมัยนั้น และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้าง สืบทอด และดำรงความเชื่อเรื่องการบูชาราหูซึ่งโด่งดังมากที่สุดในประเทศไทย

1.8.4.2 ความเชื่อเรื่องราวในวัฒนธรรมของชาวลาว

นิภาพร โชติสุดเสน่ห์. (2541). **พระราหู: ภาพสะท้อนการผสมกลมกลืนทางความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง**. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาคติความเชื่อเรื่องราวในกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงที่ชุมชนวัดศิระชะทองเพราะเป็นกลุ่มชนที่อพยพมาจากเวียงจันทน์มาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ จุดประสงค์คือเพื่อศึกษาความเชื่ออันเป็นเอกลักษณ์ของชาวลาวเวียง ที่ผสมผสานกลมกลืนไปกับแบบแผนความเชื่อเรื่องราว ผู้วิจัยพบว่าคติเรื่องราวเป็นความเชื่อที่มีอยู่ในกลุ่มชาวลาวเวียงซึ่งสืบทอดความเชื่อมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และการเปลี่ยนแปลงความเชื่อชุมชนวัดศิระชะทองเป็นผลสืบเนื่องมาจากความต้องการของคนในชุมชนบางกลุ่มผนวกกับบทบาทของสื่อมวลชน และกระแสเรียกร้องของคนภายนอกอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ความหมายเป็นการเน้น

² ในงานวิจัยดังกล่าวไม่ได้ระบุชื่อของบุคคลไว้

ลักษณะของเทพผู้ให้โชคลาภความร่ำรวย ในด้านพิธีกรรมมีการเพิ่มเติมพิธีสวดนพเคราะห์เสริมดวงชะตาและส่งเสริมให้มีเครื่องเช่นสรวยงบุชาราทู ดังนั้น ลัทธิการบูชาทูของชาวลาวเวียงกลายเป็นเอกลักษณ์ร่วมกันของผู้คนในชุมชนอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพที่ทำให้สังคมในชุมชนวัดศิระทองดำรงอยู่ได้ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการสร้างและดำรงความเชื่อในกลุ่มคนเหล่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะเห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว พวกเขามองว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้วัดมีเงินทุนเข้าวัดเพื่อนำไปสู่การพัฒนาวัดและส่งเสริมการศึกษาเด็กในชุมชน แต่ชาวบ้านบางส่วนโดยเฉพาะผู้สูงอายุไม่เห็นด้วยเพราะเป็นการหวังผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากงานวิจัยดังกล่าว ทำให้เห็นสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงความเชื่อท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ที่มีพัฒนาการไปสู่ผู้คนภายนอกได้รู้ความหมายของราหูแบบใหม่อันมีจุดเริ่มต้นมาจากจุดนี้ชี้ให้เห็นว่า เมื่อกาลเวลาผ่านไปความเชื่อราหูแบบพื้นบ้าน เริ่มเลือนรางไปพร้อมกับคนรุ่นเก่าและส่งต่อไปสู่คนรุ่นใหม่ที่ถูกปรับเปลี่ยนไปตามบริบท และความต้องการของผู้คนในยุคสมัยนั้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความเชื่อเรื่องราหูยังดำรงอยู่ได้ในสังคมไทย

ชนิษฐา มากทวี. (2553). **คติความเชื่อเรื่องพระราหูในวัฒนธรรมลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. การค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ ภาควิชาโบราณคดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาคติความเชื่อเรื่องราหูในวัฒนธรรมลาวทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมุ่งศึกษาในประเด็นที่กว้างขึ้น ได้แก่ คติความเชื่อของกลุ่มชนชาติไทชาวลาว และชาวไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จากการวิจัยพบว่ากลุ่มคนเหล่านั้นเรียกปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นว่า “กบกินเดือน” โดยอธิบายว่าพบหลักฐานทางโบราณคดีที่ยืนยันคติความเชื่อของชาวพื้นเมืองเรื่องกบกินเดือน โดยปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีมาช้านานหลังจากที่พุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์เข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ชาวพื้นเมืองจึงนำความเชื่อเรื่องของกบกินเดือนเข้ามาผสมผสานกับพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ จึงเกิดการสร้างรูปราหูขึ้นในวัดและเทวาลัย จากงานวิเคราะห์หลักฐานโบราณคดีจึงชี้ให้เห็นว่ารูปแบบของราหูจากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมลาวโดยเฉพาะเมืองหลวงพระบางและเมืองเวียงจันทน์ อันเป็นการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมดังกล่าวกันมายาวนาน ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคติความเชื่อเรื่องราหูของประเทศลาวและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกันและสะท้อนให้เห็นความนึกคิดของผู้คนในวัฒนธรรมลาวที่มีต่อปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ผ่านการสร้างศิลปะ พิธีกรรม และการปฏิบัติต่าง ๆ

1.8.4.3 อิทธิพลคติความเชื่อพระราหูในสังคมไทย

วิวัฒน์ พันธธุณยานนท์.(2538). **อิทธิพลพระราหู: ในมุมมองของนักมานุษยวิทยา.** สารคดี. ปีที่ 11, ฉบับที่ 1-4 (มกราคม- ธันวาคม), หน้า 167-174.

บทความสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านมานุษยวิทยาจำนวน 2 ท่าน ได้แก่ รศ.ศรีศักร วัลลิโภดม และ ดร.พรชัย ตระกูลวรานนท์ ซึ่งแสดงความเห็นในประเด็นเรื่องของราหูว่าเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์หนึ่งที่บรรจุในตำนานเพื่ออธิบายความผิดปกติของธรรมชาติ ในทัศนะของคนสมัยใหม่มองว่าเป็นสิ่งที่น่าหวาดกลัวเพราะไม่สามารถอธิบายได้ จึงหาวิธีในการจัดการเพื่อให้รู้สึกเกิดความมั่นใจและความปลอดภัยต่อตนเองด้วยการบูชาอันสัมพันธ์กับเงื่อนไขทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ จากแง่คิดดังกล่าวยอมให้ข้อสังเกตต่อเรื่องเหตุปัจจัยการเกิดคติการบูชาราหูในช่วงเหตุการณ์การเกิดปรากฏการณ์สุริยุปราคาใน พ.ศ. 2538

สุพล จิตรวิจิตร. (2538). **บูชาพระราหูอิทธิพลจากลาวสู่ไทย.** มติชนรายวัน (24 ตุลาคม) บทความกล่าวถึงการรับอิทธิพลเรื่องราหูมาจากประเทศลาวสู่ประเทศไทย ในบริเวณแถบจังหวัดหนองคายและจังหวัดอุบลราชธานีมีเจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้นำการแกะสลักเกสราหูเพื่อแจกจ่ายให้ประชาชนเป็นเครื่องรางของขลัง และมีการกล่าวถึงการอพยพและการตั้งหลักมั่นของชาวลาวเวียงในบริเวณวัดศิระชะทอง ได้นำความเชื่อเรื่องดังกล่าวเข้ามาและก่อให้เกิดพิธีกรรมเกี่ยวกับการบูชาราหูขึ้น ซึ่งงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นอิทธิพลจากลาวที่ส่งคติความเชื่อราหูเข้ามาสู่ไทยในอดีต

1.8.4.4 ตำนานพื้นบ้านเกี่ยวกับคราสของชนชาติไท

ปฐม หงษ์สุวรรณ. (2541). **การวิเคราะห์ตำนานสุริยคราสและจันทรคราสของชนชาติไท.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์ศึกษาวิเคราะห์ตำนานสุริยคราสและจันทรคราสสำนวนต่าง ๆ ของชนชาติไท ได้แก่ ไทพ่าเก ไทใต้คง ไทใหญ่ ไทลื้อ ไทจีน ไทยวน ไทอีสาน ไทลาว ไทดำ ไทขาว ไทยภาคกลางและไทยภาคใต้ โดยการศึกษาเอกสารแบบลายลักษณ์และมุขปาฐะ รวมทั้งการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสอบถามชาวไทในภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย โดยใช้กรอบแนวคิดทางด้านคติชนวิทยา เพื่อทำความเข้าใจในด้านโครงสร้างและเนื้อหาของตำนานสุริยคราสและจันทรคราส รวมทั้งความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับสุริยคราสและจันทรคราส อาศัยแนวคิดทฤษฎีของนักคิดสำนักโครงสร้างนิยมคือ Vladimir Propp และ Claude Lévi-Strauss มาปรับใช้ในงานวิจัยสะท้อนพัฒนาการทางความคิดทางศาสนาในสังคมวัฒนธรรมของชนชาติไท โดยงานวิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์โครงสร้างของตำนานสุริยคราสและจันทรคราส ที่จำแนกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ซึ่งแต่ละแบบมีความสัมพันธ์กับคติความเชื่อและศาสนาที่ต่างกัน ได้แก่ แบบเรื่องกบกินเดือน/ตะวันเป็นคติความเชื่อดั้งเดิมของคนไทก่อนรับอิทธิพลทางพุทธศาสนา แบบเรื่องพี่น้องทะเลาะ/โกรธกัน และ

แบบเรื่องพี่น้องไปเยี่ยมเยียนกันล้วนเป็นแบบเรื่องที่ได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนา และแบบเรื่องราหูอมจันทร์/อาทิตย์ เป็นแบบเรื่องในคติพราหมณ์-ฮินดู จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบและเชื่อมโยงความคิดความเชื่อในตำนานสำนวนต่าง ๆ มีร่องรอยของความคิดทั้งของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพุทธศาสนา อันสะท้อนพัฒนาการทางความคิดทางศาสนาในสังคมวัฒนธรรมของชาติไทย กลุ่มดังกล่าว งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นพัฒนาการทางความคิดทางศาสนาผ่านตำนานสำนวนต่าง ๆ ที่มีตัวละครและพฤติกรรมซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากความคิดในสังคมและวัฒนธรรมของชาติไทย

1.8.4.5 การสร้างประเพณีประดิษฐ์การบูชาราหู

เอกรินทร์ พึ่งประชา.(2545). พระราหู : ประเพณีประดิษฐ์ แห่งวัดศิระชะทอง. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

งานวิจัยนี้ เน้นศึกษาคติความเชื่อราหูในวัดศิระชะทองของชาวลาวเวียงกับการก่อเกิดประเพณีประดิษฐ์เป็นพิธีกรรมบูชาราหูของวัดศิระชะทอง งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าการอ้างอิงใหม่และสร้างพิธีกรรมในรูปแบบใหม่ อย่างไรก็ตาม “ประเพณีประดิษฐ์” ในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาในขอบเขตเฉพาะวัดศิระชะทอง จังหวัดนครปฐม เพราะมีบทบาททำให้มีผู้ศรัทธาต่อราหูจำนวนหนึ่งทำให้เกิดการยอมรับว่าวัดศิระชะทองเป็นต้นตำรับของพระราหูในสังคมไทย และเป็นภาพสะท้อนทางสังคมอีกอย่างหนึ่งจากการที่วัดศิระชะทองพยายามปรับตัวตามกระแสบริโภคนิยม และใช้ประโยชน์จากการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารด้วยสื่อสมัยใหม่ เพื่อประชาสัมพันธ์วัดและความสำคัญของพิธีบูชาราหูซึ่งงานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นความพยายามในการก่อศรัทธาต่อพระราหู และชักจูงเข้าวัดศิระชะทอง

ประเสริฐ รุณรา.(2557). พิธีสวดนพเคราะห์: พลวัตของพิธีกรรมประดิษฐ์ในสังคมไทยปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและการผลิตซ้ำพิธีสวดนพเคราะห์ในสังคมไทย การประดิษฐ์พิธีสวดนพเคราะห์รูปแบบต่าง ๆ ในสังคมไทยปัจจุบัน ตลอดจนบทบาทของพิธีสวดนพเคราะห์ในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างปี พ.ศ. 2554-2557 ซึ่งงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นพิธีกรรมดังกล่าว เป็นการประสานความเชื่อเกี่ยวกับเทพนพเคราะห์ที่รับแนวคิดมาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพุทธศาสนา การเกิดพิธีสวดนพเคราะห์ในสังคมไทยปรากฏว่า มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาจากพิธีราชสำนัก จนกระทั่งเริ่มแพร่กระจายสู่สังคมใหม่ ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนไปตามวัตถุประสงค์ใหม่ของสังคม มีบทบาทสำคัญในการบรรเทาทุกข์และขจัดความกลัว เสริมความมั่นคงในจิตใจ และสามารถช่วยผ่อนคลายนความ ตึงเครียดอันเกิดจากปัญหาทางเศรษฐกิจและทางการเมืองในสังคมไทย พิธีสวดนพเคราะห์สามารถระดมมวลชนและระดมทุน ตลอดจนการชักจูงคนไทยเข้าวัด และมีการพัฒนาให้มีรูปแบบใหม่เพื่อจูงใจคนมากขึ้น

1.8.4.6 การสร้างสัญลักษณ์ราหู

ประเสริฐ รุณรา. (2560). **งานวิจัยในโครงการสัญลักษณ์พระราหูในงานศิลปะ: การสืบทอด การสร้างสรรค์ และความสำคัญด้านคติความเชื่อในสังคมไทย.** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการสร้างสรรคความหมายใหม่ของสัญลักษณ์ราหูในสังคมไทย ผ่านงานประติมากรรมราหูในเขตพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่ปรากฏเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2560 โดยในงานวิจัยเน้นการศึกษาการสร้างสรรคสัญลักษณ์ของราหูในสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนความหมายใหม่ จากเดิมที่เป็นสัญลักษณ์ของความชั่วร้ายในปัจจุบันเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์และเป็นสัญลักษณ์ของความโชคลาภ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนผ่านชีวิตไปสู่ความสมบูรณ์พูนสุข ซึ่งจากผลการวิจัยได้ให้คำตอบที่สำคัญว่าคติความเชื่อกับการสร้างสรรค์สัญลักษณ์ดังกล่าว เป็นผลมาจากการความต้องการของผู้คนส่วนใหญ่มีการแสวงหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อบรรเทาความทุกข์ใจในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น ประติมากรรมราหูในภูมิภาคต่าง ๆ จึงเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ที่ต้องการจะบูชาพระราหู เพื่อให้ประทานความโชคดี ความสุขและความสมบูรณ์ให้แก่ตนเอง งานวิจัยดังกล่าวนี้เป็นประโยชน์ต่อการแสดงความต้องการของผู้คนที่ยึดมั่นการบูชาราหูในสังคมปัจจุบันในฐานะที่พึ่งทางใจ และสัญลักษณ์ราหูในวัฒนธรรมศาสนา จัดว่า เป็นสัญลักษณ์สากลที่มีรูปแบบเฉพาะโดดเด่น เพราะมีการสร้างประติมากรรมขึ้นใหม่ จึงมีบทบาทในการดึงดูดให้มีผู้เดินทางมาที่สุดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าด้วยประติมากรรมราหูที่มีขนาดใหญ่และมีรูปลักษณะพิสดารเป็นการประชันเพื่อจูงใจลูกค้า

1.8.4.7 ราหูตามแนวประวัติศาสตร์ศิลปะ

พลอยชมพู ยามะเพวัน. (2554). **พัฒนาการจากหน้ากาลมาเป็นราหูในสมัยรัตนโกสินทร์.** การค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานวิจัยด้านโบราณคดีเชิงประวัติศาสตร์ศิลปะ ซึ่งศึกษารูปแบบศิลปะหน้ากาล และราหู กล่าวถึงศิลปะหน้ากาลที่มีลักษณะคล้ายศิลปะราหูปรากฏขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยมีการเปรียบเทียบหน้ากาลกับราหู จากการศึกษาพบว่างานวิจัยนี้สามารถบอกพัฒนาการจากหน้ากาลเปลี่ยนเป็นราหูในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยมีที่มาเริ่มมาจากหน้ากาลหรือเกียรติมุขในสมัยอยุธยาตอนต้น ภายหลังจากประดับหน้ากาลจึงเปลี่ยนไปเป็นหน้าอสูรที่ยังมีการผสมผสานของรูปแบบหน้ากาล คือเป็นหน้าอสูรที่มีเพียงส่วนเศียรและบางครั้งมีแขนยื่นออกมาประดับรองรับภาพบุคคลทั้งครุฑและเทวดา สันนิษฐานว่าเป็นคติเรื่องชั้นภพภูมิตามตำราไตรภูมิภพที่แต่งขึ้นตั้งแต่สุโขทัยและแพร่หลายในสมัยอยุธยา ต่อมาในสมัยอยุธยาตอนปลายจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ พบภาพจิตรกรรมฝาผนังฉากพระพุทธรูปเจ้าชนะมาร โดยมีการจัดวางตำแหน่งของภาพ โดยมีภาพบุคคลอยู่

เหนือราหู เรียงจากด้านบนลงล่างคือพระพุทธรูปเจ้าชนะมาร นางธรณีบีบมวยผม และราหูคายนาค รongรับนางธรณี ซึ่งลักษณะการคายนาคออกจากปากและมีมือจับรongรับนั้นคล้ายกับหน้ากาลคาย ท่อนพวงมาลัย โดยเฉพาะการทำเป็นรูปอสูรเพียงครึ่งตัว ซึ่งราหูเป็นอสูรที่ถูกตัดให้ขาดสองท่อน คล้ายกับลักษณะของหน้ากาลที่มีเพียงเศียร งานวิจัยดังกล่าวเน้นศึกษาในทางศิลปะจึงให้ ความสนใจไปที่การกำหนดอายุโดยประมาณของงานศิลปะ โดยดูจากพัฒนาการความใกล้เคียงกัน ระหว่างหน้ากาลและราหู รวมทั้งคติการประดับ สีของราหู และภาพที่แวดล้อม ทั้งนี้ข้อมูลที่ศึกษา อาจสามารถเชื่อมโยงพัฒนาการจากหน้ากาลมาสู่ราหูได้และบอกอิทธิพลของศิลปะที่ได้รับมาจาก ศิลปะหลายแบบ งานวิจัยดังกล่าว ทำให้เห็นพัฒนาการของภาพราหูในศิลปะไทย ซึ่งพัฒนาจากภาพ หน้ากาลไปสู่ราหูคายนาคบนจิตรกรรมพระพุทธรูปเจ้าชนะมารในสมัยรัตนโกสินทร์และสิ้นสุดลงเพียง เท่านั้น เพราะไม่สามารถต้านทานกระแสสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งทำให้รูปราหูปรากฏขึ้นใน รูปแบบใหม่ตามยุคสมัยซึ่งปรากฏขึ้นพร้อมกับคติความเชื่อเรื่องการบูชาราหูในฐานะของเทพเจ้าตาม การสร้างความหมายใหม่ของสังคม

Stephen Markel. (1990). *The Imagery and Iconographic Development of the Indian Planetary Deities Rahu and Ketu*. South Asian Studies 6, 9-25.

งานวิจัยต่างประเทศทางด้านโบราณคดีเชิงประวัติศาสตร์ศิลปะ มีการตีพิมพ์ บทความวิชาการโดยแสดงข้อมูลของศิลปะรูปราหูที่เก่าแก่ที่สุด ซึ่งรับแนวคิดมาจากอินเดียโบราณใน ฐานะเทพนพเคราะห์ซึ่งเกิดการแพร่ความคิดไปยังอาณาจักรขอม ซึ่งทำให้เกิดแรงบันดาลใจใน การสร้างสรรค์งานศิลปะบนสถาปัตยกรรมในอาณาจักรขอมจากอิทธิพลตำนานราหูทางอินเดีย ตะวันออกเกี่ยวกับเรื่องราวที่ราหูเป็นผู้ขโมยติ่มน้ำอมฤต ซึ่งภายหลังกลับกลายเป็นอสูรผู้ทำให้เกิด คราส (Demon of eclipse) และในระยะแรกมีการปรากฏในรูปของศิลปะ โดยเป็นส่วนหนึ่งของ เทพนพเคราะห์ และราหูเป็นเทพลำดับที่ 8 ซึ่งมีรูปลักษณะที่แตกต่างจากเทพนพเคราะห์องค์อื่นคือมี ใบหน้าใหญ่กว่าลำตัวหรือมีศีรษะโดดเด่นจนไม่เห็นลำตัว ส่วนล่างมีเมฆหมอก บางงานศิลปะปรากฏ เป็นมือขนาดเล็กสองข้าง และภายหลังศิลปะรูปราหูมีการพัฒนาไปสู่การสร้างเป็นรูปเทพเจ้าที่มี รูปลักษณะเหมือนมนุษย์และมีอาวุธ ร่างกายครบส่วนและมีพาหนะซึ่งเป็นพัฒนาการทางศิลปะใน ยุคสมัยใหม่ งานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นพัฒนาการรูปลักษณะของราหูบนงานศิลปะในอดีตที่มี ความเก่าแก่ไปจนถึงรูปแบบศิลปะสมัยใหม่ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามยุคสมัยต่าง ๆ โดยมื การปรับเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

งานวิจัยกลุ่มประวัติศาสตร์ศิลปะดังกล่าว เป็นงานวิจัยที่อธิบายถึงพัฒนาการและ ลักษณะทางด้านศิลปะของรูปราหูในแต่ละยุคสมัย ซึ่งมีรูปลักษณะแตกต่างจากเทพเจ้าองค์อื่น ถือเป็น เหตุผลหนึ่งที่ทำให้ราหูเป็นที่สนใจโดยเฉพาะงานทางด้านศิลปะ อย่างไรก็ตาม พัฒนาการของศิลปะ รูปราหูยังไม่หยุดนิ่ง ซึ่งพบว่ามีมีการสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ สะท้อนให้เห็นว่ายังมีความต้องการของ

ผู้คนในสังคมอย่างต่อเนื่องจึงทำให้เกิดการรังสรรค์ศิลปะใหม่ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความเชื่อของผู้คนในสังคมปัจจุบัน

จากสภาพการศึกษาข้างต้นมักเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อราหู และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนไทยบูชาในสังคมไทย จะเห็นได้ว่านักวิชาการสนใจในแง่มุมที่มีความแตกต่างกันออกไปหลายแขนง ตลอดจนกลุ่มข้อมูลที่เลือกใช้ แม้จะมีการศึกษาเรื่องการบูชาราหูอยู่ก็ตาม แต่ยังไม่มีการกล่าวถึงการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ในปัจจุบัน ตลอดจนยังไม่มีผู้ใดศึกษาไปยังตำนานในวรรณคดีอินเดียโบราณ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเรื่องเล่าราหูในบริบทสังคมพุทธศาสนาสมัยใหม่เป็นเรื่องที่ควรศึกษาและวิเคราะห์ให้ละเอียดขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจวิธีการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูที่แพร่หลายในสื่อสมัยใหม่ และบทบาทของเรื่องเล่าดังกล่าวในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทยซึ่งสะท้อนกระแสมโนทัศน์ต่อการบูชาราหูในสังคมไทยปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่กับพุทธศาสนาในสังคมไทย ซึ่งจะเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยเรื่องเล่าในสื่อสมัยใหม่กรณีอื่นที่อยู่ในบริบทพุทธศาสนาไทย

บทที่ 2

ตำนานราหูในวรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพุทธ

ราหูเป็นเทพเจ้าเก่าแก่ที่มีเรื่องราวอยู่ในวรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ได้แก่ พระเวท โดยเฉพาะคัมภีร์ฤคเวทซึ่งเป็นคัมภีร์ที่เก่าแก่ที่สุดและวรรณคดียุคหลังพระเวทซึ่งบันทึกเป็นภาษาสันสกฤต เช่น คัมภีร์ปุราณะ สำหรับคนไทยแล้ว วรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเหล่านี้ ถือเป็นแหล่งที่มาสำคัญของเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้าและพิธีกรรมทางศาสนาในสังคมไทย ในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษาตำนานราหูในวรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดู รวมถึงวรรณคดีพุทธศาสนา ในฐานะแหล่งข้อมูลที่ได้รับการอ้างอิงในยุคหลัง เพื่อให้เห็นจุดเริ่มต้นของการขยายความเรื่องเล่าราหูในสังคมไทยปัจจุบัน

2.1 ตำนานเล่าราหูในวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู

ตำนานเล่าราหูปรากฏในวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดูหลายฉบับ ได้แก่ คัมภีร์พระเวท คัมภีร์พราหมณะ คัมภีร์อุปนิษัท คัมภีร์มหาภารตะ คัมภีร์รามายณะ และคัมภีร์ปุราณะ ตลอดจนคัมภีร์ประเภทศาสตร์ มีการนำเสนอตำนานราหูในหลายลักษณะโดยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

2.1.1 ราหูในฐานะบุคลาธิษฐานของปรากฏการณ์ธรรมชาติ

เรื่องเล่าของราหูที่ได้รับการบันทึกไว้ในวรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เริ่มต้นมาจากการสังเกตปรากฏการณ์คราสบนท้องฟ้าที่แสดงให้เห็นจินตนาการในการสร้างตำนานและผูกโยงกับสิ่งเหนือธรรมชาติเพื่ออธิบายเหตุการณ์เกิดปรากฏการณ์นั้น “ราหู” (Rāhu) เป็นคำในภาษาสันสกฤต คำนี้มาจากธาตุ rabh หมายถึง จับ, ยึดไว้ (Monier Williams, 2008: 879-880) ดังนั้น ความหมายของคำว่าราหู คือ ผู้จับกุม ผู้ยึด หรือผู้คว้า (Seizer) และเป็นบุคลาธิษฐาน แต่เมื่อใช้ในภาษาไทยมักเรียกว่า “ราหู” ในวรรณคดีฝ่ายพราหมณ์-ฮินดู ราหูเป็นเทตย์หรืออสูร (Demon) ซึ่งจับยึดพระอาทิตย์และพระจันทร์ เป็นเทพเจ้าบุคลาธิษฐานของดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ และเป็นเหตุที่ทำให้เกิดคราส (Eclipse)

อย่างไรก็ตาม ดังที่ปรากฏในคัมภีร์พระเวทและมหากาพย์ เป็นต้น ราหูถือว่าเป็น “อสูร” และอยู่ในฐานะของอสูรร้ายที่เป็นศัตรูกับเหล่าเทวะมาช้านาน คำว่า “อสูร” (asura) ในภาษาสันสกฤตหรือภาษาบาลี มีรากคำร่วมกับคำว่า “อหุร” (ahura) ในภาษาเปอร์เซียโบราณ ซึ่งแต่เดิมใช้หมายถึงเทพเจ้าฝ่ายดี ราหูถือได้ว่าเป็นหนึ่งในปวงเทพเพราะอยู่ในสวรรค์

(Takamichi, Fukita. 2013, ชานบิวิชซ์ ทัดแก้ว (แปล), 2562)³ แต่ภายหลังกลับเข้าใจใหม่ จากการแยกหน่วยคำ “อ” (ไม่) ซึ่งเป็นอุปสรรค (prefix) บอกความปฏิเสธจาก “สุร” (เทวะ) ได้ความหมายใหม่ว่าเป็น “ผู้ไม่ใช่เทวะ” ประกอบกับตำนานความเป็นอสุรร้ายที่ต่อสู้กับพระอาทิตย์และพระจันทร์ และเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดคราส จึงทำให้ราหูถูกเข้าใจว่าไม่ใช่เทพ

ราหูในความรับรู้ของชาวอินเดียโบราณสอดคล้องกับปรากฏการณ์คราสหรืออุปราคาบนท้องฟ้า เมื่อกล่าวถึงราหูจึงจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ “พระอาทิตย์” และ “พระจันทร์” เสมอสะท้อนภาพของความเป็นศัตรูของราหูต่อพระอาทิตย์และพระจันทร์ซึ่งไม่เป็นที่ปรารถนาของชาวอินเดียโบราณ ต้องการขับไล่ราหูผู้เข้ามาบดบังแสงสว่าง บทสวดที่เกี่ยวข้องจึงมีเนื้อหาอ่อนวอนขอให้พระอินทร์ ฤๅษี ตลอดจนเทพเจ้าแห่งแสงสว่างที่นับถือลงมาปราบราหู และคืนแสงสว่างของพระอาทิตย์และพระจันทร์ดั้งเดิม ลักษณะของการสวดอ่อนวอนเช่นนี้พบในคัมภีร์พระเวท ได้แก่ ฤคเวท อถรรพเวท และยังพบในคัมภีร์พราหมณะ คัมภีร์อุปนิษัท มหาภารตะ และรามายณะ

คัมภีร์ฤคเวท แสดงให้เห็นวิวัฒนาการทางความเชื่อซึ่งเริ่มจากปรากฏการณ์ธรรมชาติแล้วพัฒนาเป็นเทพเจ้าที่มีลักษณะนามธรรม (Arthur A. Macdonell, 1981: 2) คัมภีร์ฤคเวทมีเนื้อหาที่หลากหลาย เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับเทพปรณัม การกำเนิดโลก บทสรรเสริญเทพเจ้า และบทสวดอ่อนวอนเพื่อชีวิตและความสมบูรณ์พูนสุข เป็นต้น บทสวดจึงมีความสำคัญในพิธีกรรมศาสนา (ประเทือง ทินรัตน์, 2560: 118) เทพเจ้าในคัมภีร์พระเวทที่ชาวอารยันเคารพบูชามาก คือ พระอาทิตย์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้แสงสว่าง เป็นผู้ก่อกำเนิดสรรพสิ่ง ซึ่งชาวอารยันต่างเคารพบูชามาโดยตลอด แต่ในทางตรงกันข้ามกับแสงสว่างนั้นก็คือความมืดมิดที่มาบดบังแสงสว่างอันเป็นเสมือนฝันร้ายของผู้คนในสมัยนั้น จนมีการเปรียบเทียบว่าเมื่อมีความมืดเข้ามาบดบังจนมืดสนิท เปรียบดังคนโง่ผู้สับสนและงุนงงไม่สามารถหาหนทางพบ ดังนี้

*ข้าแต่สุริยเทพ เมื่อสวรรคตลง ผู้เป็นบุตรของอสุร โจมตีพระองค์ด้วยความมืด
สิ่งมีชีวิตทั้งหลายมองออกไปแล้ว ดังคนที่สับสนงุนงงยอมค้นหาหนทางไม่พบ*

(RV.5.40.5)

³ พุทธศาสนาในญี่ปุ่นรับเอาคติความเชื่อพราหมณ์เรื่องอสุรในฐานะของบุคคลที่ไม่หยุดต่อสู้ และมีภพภูมิอยู่ในวัฏสงสาร โดยผนวกรวมอยู่ในกลุ่มเทวะ 8 เหล่าซึ่งเป็นผู้รักษาคุ้มครองพุทธธรรม (tenryūhachibushū) หรือบริวารของพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรสหัสสรภูษ มีเทวรูปอสุรในกลุ่ม 8 เทพ-อสุร (Hachibushū-Ashura) ที่วัดโคฟูกุจิ (Kōfukuji) จังหวัดนาระ และเทวรูปอสุรในกลุ่ม 28 เทพ-อสุร (Nijūhachibushū-Ashuru) ที่วัดซันจูซังเง็นโด (Sanjūsangendō) จังหวัดเกียวโต ดูเพิ่มเติมในบทความแปลเรื่อง Buddha to wa dare ka. องค์ใดพระสัมพุทธ (3) ของ ชานบิวิชซ์ ทัดแก้ว ในวารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 26(3) กันยายน - ธันวาคม 2562, หน้า 173-174.

มนุษย์ทั้งหลายผู้ไม่ปรารถนาความมืด จึงสร้างมโนภาพต่อความมืดในแง่ร้ายอยู่เสมอ ความมืดที่มาบดบังแสงสว่างของพระอาทิตย์ ดังที่ปรากฏในคัมภีร์ฤคเวทนั้น ชาวอินเดียมองว่าเป็นอสูร ชื่อว่า “สวรรภานุ” (Svarbhānu) (Monier Williams, 2008: 1281) เนื่องจากสวรรภานุเป็นศัตรูกับพระอาทิตย์ จึงคอยบดบังแสงและซ่อนพระอาทิตย์ด้วยความมืดซึ่งเป็นลักษณะของปรากฏการณ์สุริยคราส สวรรภานุปรากฏในคัมภีร์ฤคเวทอีกจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ข้าแต่องค์อินทร์ เมื่อพระองค์ได้ขับไล่แล้วซึ่งเวทมนตร์ทั้งหลายของสวรรภานุ ที่แผ่อยู่ ณ เบื้องล่างของท้องฟ้า ฤชือตรีพบแล้วซึ่งพระอาทิตย์ที่ถูกซ่อนไว้ด้วยความมืดมืดที่ชั่วร้าย (RV. 5.40.6)

ฤชือตรีได้นำก้อนหินทั้งหลายมาจัดเรียงรวมกันแล้วบูชาทวยเทพทั้งหลาย ด้วยบทสวดสรรเสริญให้ ด้วยความนอบน้อม วางดวงตาของพระอาทิตย์ไว้บนท้องฟ้าแล้ว ซ่อนซึ่งมายาของสวรรภานุ (RV. 5.40.7)

สวรรภานุ ผู้เป็นบุตรของอสูรได้ทำร้ายแล้วซึ่งพระอาทิตย์พระองค์นั้นด้วยความมืดลึกลับ ของอตรีทั้งหลาย พบแล้วซึ่งพระอาทิตย์พระองค์นั้นซึ่งคนอื่นๆ ไม่สามารถกระทำได้ (RV. 5.40.9)

ดังนั้น สวรรภานุจึงเป็นสัญลักษณ์ของภัยอันตรายที่มีต่อพระอาทิตย์ในช่วงวันวิษุวัต (equinox)⁴ เพราะพระอาทิตย์ถือเป็นสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญในวันดังกล่าวอย่างยิ่ง จึงทำให้เกิดการสวดอ้อนวอนขอให้ทวยเทพขับไล่ออกไปให้พ้น (Keith, A.B., 1925: 487) นอกจากนี้ สวรรภานุยังปรากฏในคัมภีร์ปัญจวิมสะพราหมณะว่าเป็นผู้ครอบงำพระอาทิตย์ด้วยความมืดมืดเป็นเหตุให้ต้องอัญเชิญเทพเจ้าแห่งแสงสว่างมาขับไล่และปลดปล่อยพระอาทิตย์จากความมืดที่ครอบงำอยู่ แต่ทวยเทพไม่สามารถแยกพระอาทิตย์ที่ถูกซ่อนอยู่ได้สำเร็จจึงอ้อนวอนให้ฤชือตรีเข้ามาหยุดยั้ง จึงสำเร็จได้ในที่สุด (PB. 4.5.2, 6.6.8) เงามืดที่ชื่อว่า สวรรภานุตามที่ปรากฏในคัมภีร์ฤคเวทจึงไม่เป็นที่ปรารถนาของผู้คนในสมัยนั้นอย่างยิ่ง

มีข้อสังเกตว่า สวรรภานุในคัมภีร์ฤคเวทมีความเป็นศัตรูกับพระอาทิตย์เพียงเท่านั้น ไม่พบว่าเป็นศัตรูกับพระจันทร์ ผู้วิจัยเห็นว่า การนับถือและบูชาเทพในสมัยนั้น คงให้ความสำคัญกับการบูชาพระอาทิตย์มาก เพราะผู้คนต่างเห็นคุณค่าและสำนึกในคุณของพระอาทิตย์ที่ให้แสงสว่าง

⁴ วิษุวัต (visuvat) เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นปีละ 2 ครั้งโดยหนึ่งรอบที่โลกโคจรดวงอาทิตย์ ความเอียงของแกนโลกจะเลื่อนมาอยู่ในระนาบที่ตั้งฉากกับตำแหน่งดวงอาทิตย์พอดี และเป็นช่วงที่ดวงอาทิตย์อยู่เหนือเส้นศูนย์สูตรของโลกด้วย จึงเป็นเหตุให้เกิดปรากฏการณ์ที่โลกมีช่วงเวลากลางวันยาวนานกับกลางคืน ปรากฏการณ์จะเกิดทุก ๆ 6 เดือน โดยครั้งแรกเกิดในเดือนมีนาคมและครั้งสองในเดือนกันยายน (กุลธิดา ปัญญาเชษฐานนท์, 2562)

แม้แต่บทโคลกบทแรก ๆ ในคัมภีร์ฤคเวทมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องไฟและแสงสว่างจำนวนมาก และในคัมภีร์พระเวทล้วนมีแต่บทสวดสรรเสริญและอ้อนวอนต่อเทพแห่งแสงสว่างทั้งสิ้น⁵ (บุญชอบ ยี่สาร, 2531: 21-22) ด้วยเหตุที่แสงสว่างเป็นสิ่งสำคัญต่อการกำเนิดสรรพสิ่ง และเป็นเหตุของการเปลี่ยนแปลงอันก่อให้เกิดวัน ค่ำ และฤดูกาลต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวอารยัน จึงทำให้เทพแห่งแสงสว่างได้รับการบูชา ดังจะเห็นได้จากจำนวนบทสวดในคัมภีร์ฤคเวทที่มีทั้งสิ้น 660 บท

หลังจากการปรากฏชื่อของสวรรณานุในคัมภีร์ฤคเวทแล้ว ชื่อของราหุมาปรากฏขึ้นครั้งแรกในคัมภีร์ถรรพเวท (Atharva Veda)⁶ อยู่ในบทสรรเสริญพระจันทร์และพระอาทิตย์ที่ถูกกลืนโดยราหุ และอ้อนวอนพรต่อทวยเทพเพื่อโปรดประทานความสันติสุขให้บังเกิดขึ้น ดังนี้

ขอผู้กลืนพระจันทร์ทั้งหลาย (ราหุ) และพระอาทิตย์อันมีพระราหูกลืนอยู่โปรด
ประทานสันติสุขแก่เราทั้งหลาย ขอเทพแห่งความตาย⁷ ดาวตก และพระรุทระ
ทั้งหลายผู้เปี่ยมด้วยพลังกำลังแก่กล้าโปรดประทานสันติสุขแก่เราทั้งหลาย

(AV. 19.9.10)

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า บทบาทของสวรรณานุและราหุในสมัยพระเวทจึงเป็นพ้องกันว่าเป็นเรื่องของการเกิดคราสหรืออุปราคา และทั้งสองต่างถูกกล่าวถึงว่าเป็นอสูรร้ายผู้เป็นศัตรูที่กลืนกินทั้งพระอาทิตย์และพระจันทร์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้คนไม่พึงปรารถนาอย่างยิ่ง

นอกจากนั้น ยังพบความเปรียบในทางร้ายเกี่ยวกับการกระทำของราหุต่อพระอาทิตย์และพระจันทร์ ซึ่งสะท้อนมุมมองในทางลบของชาวอินเดียโบราณอย่างชัดเจนว่า ราหุเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนาอย่างแท้จริง และยังเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ธรรมชาติด้วย พบโคลกในคัมภีร์อุปนิษัท และมหากาพย์มหาภารตะ ดังนี้

⁵ เทพเจ้าแห่งแสงสว่างจำนวน 18 องค์ แบ่งออกเป็นกลุ่มเทพอาทิตย์ 10 องค์ ได้แก่ พระวรุณ, พระมิตร, พระอรรยมัน, พระภค, พระอังคะ, พระทักษะ, พระมารตามตะ, พระธาตฤ, พระอินทร์ และพระวิวัสวัต และกลุ่มเทพที่ให้แสงสว่างอีกกลุ่มมีจำนวน 8 องค์ ได้แก่ พระสุริยะ, พระวิษณุ, พระอัคนิ, อุษัศ, พระสวิตฤ, พระปุชัน, พระตวัษฏฤ และพระอัคนิ เหตุที่หลายชื่อเพราะมีหน้าที่ต่างกัน

⁶ คัมภีร์ถรรพเวท (Atharvaveda) เป็นหนึ่งในคัมภีร์พระเวทที่มีชื่อเสียงในการแสดงบทเพลงเพื่อการเยียวยารักษาโรคและบทสวดเพื่อขอให้มียายุยืน คัมภีร์ถรรพเวทแบ่งออกเป็น 20 เล่มและบรรจุบทสวดจำนวน 731 สุกตะ เป็นเวทมนตร์คาถาเพื่อให้เกิดผลดีแก่ฝ่ายตน หรือผลร้ายแก่ฝ่ายศัตรู ตลอดจนการบันดาลสิ่งที่เป็นมงคลหรืออัปมงคล การทำเสน่ห์ การรักษาโรค และการชำระล้างมลทินต่าง ๆ (Sures Chandra Banerji, 1989: 137)

⁷ โคลกใช้คำว่า Mrtyu หมายถึง ความตาย (Death) และบุคลาธิษฐานของความตาย กล่าวคือพระยม, พระวิษณุ และอาจหมายถึงเทพองค์หนึ่งในบรรดาเทพพระรุทระทั้ง 11 พระองค์ (Monier -Williams. op.cit., 827.)

นั่นทำไมเขาถูกเรียกว่า รามะ	ความฉลาดสิ่งหนึ่งในโลก
หรือเพราะพลังมากมายของเขา	นำปีศาจไปสู่ความตาย
หรือเพราะความมั่งคั่ง	ชื่อของรามะมีชื่อเสียงในโลก
หรือเพราะเหมือน <u>ราหุอมจันทร์</u>	<u>จวบจนตายของเขาคือปีศาจ</u>

(คัมภีร์อุปนิษัท, อ่างใน วรลักษณ์ ผ่องสุขสวัสดิ์)

...เมื่อใดที่พระจันทร์และพระอาทิตย์ถูกราหุไล่จับ จะเกิดปรากฏการณ์
คราสหรืออุปราคาขึ้น อันหมายถึง เงามดำที่พาดผ่านบางส่วนของพระจันทร์
พระอาทิตย์หรือทับโดยสนิทนนั้นเอง...

(มหากาพย์มหาภารตะ, อ่างใน วรลักษณ์ ผ่องสุขสวัสดิ์)

ข้อความในโคลกข้างต้น บ่งบอกถึงความรับรู้ของผู้คนต่อราหุในฐานะปรากฏการณ์
ธรรมชาติรูปแบบหนึ่งซึ่งมนุษย์สังเกตเห็นได้จากภาคพื้นดิน คือ ปรากฏการณ์การเกิดคราสหรือ
อุปราคา ซึ่งยังมีปรากฏในคัมภีร์อุปนิษัทเป็นความเปรียบเป็นความมืดมิด (Darkness) และเป็น
สัญลักษณ์ของความตายหรือสัญลักษณ์ของปีศาจ (ประเสริฐ รุณรา, 2560: 15) ซึ่งยังคงมี
ความสอดคล้องกับความคิดเดิมในคัมภีร์พระเวทในแง่ของสิ่งไม่พึงปรารถนาและสะท้อนให้เห็น
ความกลัวของผู้คนอันเป็นที่มาของบทโคลกในคัมภีร์พระเวทที่มีการสวดอ้อนวอนเทพแห่งแสงสว่างให้
ปรากฏพระองค์เพื่อขจัดความมืดและขับไล่วิญญาณอันชั่วร้าย ดังที่ปรากฏในบทสวดฤๅษีหลายบท
เช่น โคลกที่สวดอ้อนวอนพระสวิตฤๅษีทรงกระทำให้บรรยากาศที่มีมืดมิดกลับกลายเป็นฟากฟ้าที่สว่างไสว
(RV.I.35.9 อ่างใน บุญชอบ ยี่สาร, 2531: 5)⁸ และอ้อนวอนพระอัคนีกระจายแสงสว่างและทรงปลด
เปลื้องความมืดให้สิ้นไป (RV.X.88.12 อ่างใน เรื่องเดียวกัน, 2531: 6)⁹ ถือเป็นภาพสะท้อนความคิด
ของผู้คนในสมัยอินเดียบราณต่อราหุในฐานะบุคลาธิษฐานของปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ถูกมองว่าชั่วร้าย
และเป็นสิ่งอันไม่พึงปรารถนา แม้แต่การกล่าวถึงความเปรียบเป็นราหุในอิติหาสอย่างรามายณะ ก็ยัง
กล่าวเปรียบราหุในแง่ลบอยู่เสมอเช่นกัน ซึ่งมีความเปรียบหลายลักษณะ (วาลมิกิ, อ่างใน กุสุมา รักษมณี
และคณะ, 2557) ดังนี้

⁸ พระสวิตฤๅษีมีพระหัตถ์สีทอง ผู้แคล้วคล่องว่องไว เสด็จไปในระหว่างภูมิทั้งสองคือสวรรค์ และโลก
พระองค์ทรงขจัดโรคภัยไข้เจ็บ เสด็จเข้าไปใกล้พระสุริยะและทรงกระทำให้บรรยากาศที่มีมืดมิดกลับกลายเป็นฟากฟ้า
ที่สว่างไสว (บุญชอบ ยี่สาร, เรื่องเดิม, น.5)

⁹ ทวยเทพทรงกระทำให้พระอัคนีผู้ไวศวานระ เป็นประทีปแห่งทิวาสำหรับโลกทุกโลก พระอัคนีทรงกระจาย
แสงสว่างในยามอุษาโยค เสด็จมาด้วยความสว่างไสวและทรงปลดเปลื้องความมืดให้สิ้นไป (เรื่องเดียวกัน, น. 5-6)

ความเปรียบลักษณะของการกระทำที่ไม่ดี และความเปรียบลักษณะของ
การจู่โจมอย่างรวดเร็วของตัวละครร้าย ได้แก่

เมื่อเห็นรากษสเหล่านั้นวิ่งหนีไป พระก็โกรธหันกลับมาเข้าจู่โจมพระราม
ด้วยตัวเอง ประดุจราหูเข้าจู่โจมพระจันทร์

(R. 3.26.20, เรื่องเดียวกัน, หน้า 294)

เมื่อหายนะที่ภราดาทั้งสองนั้นมองไม่เห็น ข้าจะไปลักเอานางสีดา
ดุจราหูจับแสงจันทร์

(R. 3.34.19, เรื่องเดียวกัน, หน้า 303)

ความเปรียบในเหตุการณ์ที่หนุมานรอดพ้นจากภัยอันตราย ได้แก่

เมื่อเห็นวามรพ้นจากปากไปได้ราวกับดวงจันทร์พ้นจากปากราหู

เทวีสุราก็คืนร่างเดิมของตนแล้วกล่าวว่า (R. 5.1.154, เรื่องเดียวกัน, หน้า 468)

ความเป็นเปรียบเป็นตัวละครร้ายฝ่ายธรรมคือราวณะ ได้แก่

เมื่อได้เห็นพระจันทร์คือพระรามถูกคราสจากราหูคือราวณะ เหล่าวามร

ทั้งหลายพร้อมด้วยวิเศษณะจึงรู้สึกหวั่นไหว (R. 6.90.26, เรื่องเดียวกัน, หน้า 721)

นอกจากความเปรียบดังกล่าวแล้ว ยังพบว่าราหูได้รับการกล่าวถึงในฐานะของ
คู่เทียบกับหนุมาน ซึ่งราหูตกเป็นรองของหนุมาน จากเหตุการณ์หนึ่งในอุตรกัณฑ์ ซึ่งบรรยายถึง
วีรกรรมของหนุมานในวัยเยาว์เพื่อยกย่องหนุมานว่าเป็นผู้มีพลังเหนือกว่าผู้ใดทั้งด้านของสติปัญญาและ
ความรวดเร็ว เหตุการณ์ดังกล่าวบรรยายถึงวัยเยาว์ของหนุมาน วันหนึ่งหนุมานได้เหาะขึ้นบนท้องฟ้า
หมายจะคว่ำพระอาทิตย์มากินเพราะคิดว่าเป็นผลไม้ชนิดหนึ่ง แต่หนุมานเหาะไปคว่ำพระอาทิตย์ใน
ขณะที่ราหูกำลังจะจับพระอาทิตย์อยู่เช่นกันเพราะตรงกับวันที่เกิดสุริยคราส ราหูจึงไปฟ้องพระอินทร์
เพื่อทวงสิทธิ์ของตนเองจากการถูกหนุมานแย่งไป พระอินทร์เสด็จไปดูเหตุการณ์ แต่หนุมานกลับปล่อย
พระอาทิตย์แล้ววิ่งเข้าไปหมายจะจับราหูแทน (เรื่องเดียวกัน เล่ม 3, หน้า 813-814) ดังในโคลกดังนี้

ฝ่ายทหารพอเห็นราหูจึงเลิกสนใจสุรยเทพ เหาะขึ้นสู่ท้องฟ้าไปอีกครั้งเพื่อ
จะจับราหูบุตรนางสิงหิกา (R.7.35.40, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน)

ข้าแต่ราม ครั้นเห็นลึงตัวนั้นผลมาจากดวงอาทิตย์วิ่งเข้ามา ราหูผู้เหลือเพียง
ใบหน้าจึงหันหลังวิ่งหนีไป (R.7.35.41, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน)

ดังนั้น ราหูจึงหวังพึ่งพระอินทร์ให้ช่วยเหลือตนจึงเป็นเหตุให้พระอินทร์เข้าปะทะกับ หนุมาน เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความโกรธให้กับพระวายุผู้เป็นบิดาของหนุมานจนปรารถนาจะทำลาย ชาวโลก ทำให้เหล่าคนธรรพ์ เทวดา อสูร และมนุษย์ตกอยู่ในภยันตรายเพราะไร้ลมปราณ จึงทำให้สรรพสิ่งกำลังจะสูญสิ้นไป เหตุการณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าราหูมีความสามารถด้อยกว่า หนุมานผู้ซึ่งอยู่ในวัยเยาว์ เพื่อเชิดชูความเก่งกาจของหนุมานว่าเป็นผู้เหนือกว่าและมีชัยชนะเหนืออสูร ร้ายอย่างราหู นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าราหูมีความเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์การเกิดสุริยุปราคา เพราะ ในเหตุการณ์ข้างต้นเป็นการยื้อแย่งพระอาทิตย์ระหว่างราหูและหนุมาน

แม้ว่าในยุคพระเวท ยังไม่ชัดเจนในประเด็นเรื่องสวรรณากับราหูเป็นอสูรตนเดียวกัน หรือไม่ แต่ผู้วิจัยพบว่า มีนักวิชาการให้ความเห็นสนับสนุนในทิศทางเดียวกันว่าสวรรณาน่าจะถูกแทนที่ ด้วยราหูในยุคหลังพระเวท Arthur A. Macdonell (1974: 160) เห็นว่าสวรรณามีปรากฏการณ์จำนวน น้อยครั้ง ไม่มีทั้งตำนานและนิทานประกอบ มีแต่ในบทสวดเพื่อให้พระอินทร์ขับไล่ความมืดและฤๅษีเชิดริ คัณฑ์พระอาทิตย์ที่สวรรณาน่าซ่อนเท่านั้น ซึ่งในสมัยหลังนับตั้งแต่คัมภีร์อถรรพเวทไป พบคำว่าราหู เข้า มาแทนที่และปรากฏในรูปแบบเดียวกันกับสวรรณาคือเข้ามาบดบังแสงพระอาทิตย์ (With holding the light of the sun) ความเห็นข้างต้นตรงกับ Arthur B. Keith (1925: 231) กล่าวว่าสวรรณาน่าเป็นหนึ่งใน ศัตรูของเทพในสมัยพระเวท เป็นอสูรที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์สุริยุปราคา และภายหลังยุคพระเวทถูก แทนที่ด้วยราหูกับตำนานเทพปกรณัมที่พบได้ทั่วไปในคัมภีร์ ซึ่งสอดคล้องตามการนิยามของ Wendy Doniger (1975: 350) กล่าวว่าราหูคือชื่อของอสูรที่กลืนกินพระอาทิตย์และพระจันทร์ อันเป็นเหตุให้เกิด คราสซึ่งมีลักษณะความเป็นศัตรูตรงกันกับสวรรณา ผู้วิจัยพบว่า คุณลักษณะที่ตรงกันของทั้งสวรรณากับ ราหูคือการบดบังแสงสว่างพระอาทิตย์หรือทำให้คราส (Eclipse) ไม่ปรากฏในเทพเจ้าหรืออสูรยุคพระเวท อื่นใดมาก่อน คุณลักษณะดังกล่าวใกล้เคียงกับราหูมากที่สุดและกล่าวตรงกันว่า สวรรณาน่าเป็นผู้โจมตีและ ซ่อนพระอาทิตย์ด้วยความมืด ในขณะที่ราหูในยุคหลังเป็นผู้โจมตีด้วยการกลืนกินพระอาทิตย์และ พระจันทร์อันเป็นเหตุให้เกิดปรากฏการณ์อุปราคาขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้นักวิชาการส่วนใหญ่จึงมี ความเห็นสนับสนุนในประเด็นดังกล่าวว่าทั้งสองเป็นอสูรทำให้เกิดปรากฏการณ์อุปราคาอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม แม้จะแสดงว่าทั้งสวรรณากับราหูต่างเป็นศัตรูกับพระอาทิตย์และ พระจันทร์ แต่ก็ไม่ได้กล่าวถึงภูมิหลัง ได้แก่ ประวัติความเป็นมาและสาเหตุความเป็นศัตรูกัน ในคัมภีร์พระเวท มีการแสดงเพียงชื่อและสถานะของความเป็นศัตรูกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ เท่านั้นซึ่งเกี่ยวข้องกับฐานะปรากฏการณ์ธรรมชาติ แต่ผู้วิจัยพบว่าคัมภีร์สมัยหลังกล่าวถึงรายละเอียด ของราหูมากขึ้น ทั้งด้านประวัติความเป็นมา พงศพัณฑ์ อาวุธ บริวาร พาหนะและอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ ตลอดจนการยกย่องบทบาทราหูขึ้นมาและมีความสัมพันธ์กับเทพเจ้าและอสูรตามคติความเชื่อศาสนา พราหมณ์-ฮินดูในคัมภีร์ปุราณะ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าในคัมภีร์ชั้นรองมีความเข้าใจว่าทั้งสวรรณากับราหูเป็น

บุคคลเดียวกัน จากการใช้ชื่อเรียกทั้งสองเพื่อเรียกแทนกัน (Synonym) ในตำนานเทพปกรณัมที่อธิบายประวัติและความเป็นมาและลักษณะของราหูหรือสวรรณานู

โดยสรุป ในยุคพระเวท ราหูยังไม่ปรากฏในตำนานอธิบายการกำเนิดของราหูไว้ มีเพียงบทสวดอ่อนวอนให้เทพแห่งแสงสว่างมาขับไล่สวรรณานูในคัมภีร์ฤคเวท (R.V.540.6, 5.40.9) และในบทสวดสรรเสริญและขอพรพระอาทิตย์และพระจันทร์ซึ่งมีราหูอยู่ด้วยปรากฏร่วมในฐานะผู้กลืนกิน (AV.19.9.10) นอกจากนั้นก็เป็นกรกล่าวถึงราหูในฐานะของปรากฏการณ์ธรรมชาติคือ การเกิดคราสหรืออุปราคาทั้งในการอธิบายธรรมชาติและใช้เป็นความเปรียบในทางลบ แต่ไม่ได้อธิบายว่าเหตุใดจึงต้องติดตามเพื่อโจมตี หรือกลืนกินพระอาทิตย์กับพระจันทร์

2.1.2 ภูมิหลังของราหูและตำนานการกวนเกษียรสมุทร

การกำเนิดและตำนานของราหูพบในคัมภีร์ยุคหลังพระเวท ได้แก่ คัมภีร์ปุราณะ¹⁰ มากที่สุด ซึ่งเป็นตำนานอธิบายสาเหตุของการผูกอาฆาตของราหูต่อพระอาทิตย์และพระจันทร์ ในคัมภีร์ปุราณะ ได้อธิบายพงศ์พันธุ์ของราหูว่าเป็นพวกแดตย์ (Daitya) ในตระกูลและเชื้อสายของอสูร (Asura) เดียวกับพวกทานพ (Dānavas) (Dallapicola A., 2002) ราหูเป็นบุตรชายคนโตของท้าววิประจิตติกับนางสิงหิกา จึงได้ชื่อว่า “ไสงหิเกย”¹¹ (Saimhikeya) ได้แก่ คัมภีร์อัคนิปุราณะ และคัมภีร์ภาคตปุราณะ ดังนี้

นางสิงหิกาเป็นบุตรสาวของทั้งสองด้วยเช่นกัน และนางได้แต่งงานกับท้าววิประจิตติ
ราหูและบุตรคนอื่น ๆ ที่เกิดมาจากนางจึงได้ชื่อว่า “ไสงหิเกย”

(AP.19.6)

วิจิตติให้กำเนิดบุตร 101 คน กับนางสิงหิกา อันมีราหูเป็นบุตรชายคนโต ส่วนบุตรอีก
100 คน ที่เหลือ เป็นดาวฤกษ์ พวกเขาเหล่านี้ได้รับแล้วซึ่งความเป็นดาวเคราะห์

(BhP.6.6.37)

¹⁰ คัมภีร์ปุราณะเป็นคัมภีร์ที่อธิบายแนวคิดและเรื่องเล่าโบราณต่าง ๆ มีการรวมเรื่องนิทานและคำสอนทางศาสนาตามขนบ วรรณคดีอินเดียโดยเชื่อว่าฤๅษียาสะเป็นผู้แต่งคัมภีร์ปุราณะทั้งหมด คัมภีร์ปุราณะที่สำคัญมี 18 คัมภีร์ที่มีความสำคัญที่สุด ได้แก่ วายุปุราณะ วิษณุปุราณะ อัคนิปุราณะ ภวิษย์ปุราณะ และภาคตปุราณะ สามารถแบ่งออกได้ตามลักษณะเนื้อหาที่มุ่งสรรเสริญเทพเจ้า มีนักวิชาการศึกษากล่าวไว้ว่าคัมภีร์ปุราณะมีลักษณะเป็นสารานุกรมที่รวบรวมความรู้แขนงศาสตร์ต่าง ๆ ครอบคลุมประวัติศาสตร์ ปรัชญา สังคม วัฒนธรรมและศาสนา อินเดียของอินเดียในยุคโบราณและยุคกลาง ได้แก่ เนื้อหาด้านจักรวาลวิทยาและตำนานเทพปกรณัมต่าง ๆ และทั้งหมดมักสอดแทรกเนื้อหาเข้ามา แต่เนื้อหาที่เป็นนิทานเรื่องของทางโลกมักมีความเก่าแก่มาก (A.L. Basham, อ่างโน กายูจนี ละองศรี, เรื่องเดียวกัน, น.502.)

¹¹ ชื่อ ไสงหิเกย เพราะมี 4 กร ร่างกายท่อนล่างเป็นหางยาว เป็นผู้ทำความวุ่นวายในหมู่เทพและอสูร เป็นนินิตย์ (ศักดิ์ศรี แย้มนัตตา, 2534: 92.)

ในคัมภีร์ภาควตปุราณะ กล่าวถึงพงศ์พันธุ์และสถานะของราหูโดยใช้ชื่อว่าสวรรภานุ ที่ระยะห่าง 10,000 โยชน์เบื้องล่างของพระอาทิตย์ สวรรภานุโคจรเหมือนกับกลุ่มดาวนักษัตร ตัวเขาเองผู้เป็นบุตรของนางสิงหิกาเป็นอสูรที่ต่ำต้อย แต่ด้วยความเมตตากรุณาของพระผู้เป็นเจ้า เขาจึงได้รับแล้วซึ่งความเป็นอมตะและความเป็นดาวเคราะห์ แม้ว่าไม่คู่ควรกับสิ่งนั้น

(BhP 5.24.1)

เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นการเล่าที่มาของความเป็นอมตะและความเป็นดาวเคราะห์ของสวรรภานุ และพบว่าในโคลกถัดไปก็มีการเล่าเหตุการณ์สำคัญหนึ่งอันเป็นที่มาของการเกิดปรากฏการณ์อุปราคาในคัมภีร์เดียวกัน โดยใช้ชื่อ “ราหู” เพื่ออธิบายเหตุของปรากฏการณ์ธรรมชาติดังนี้

สุริยมณฑลของพระอาทิตย์ที่ส่องแสงอยู่นั้นแผ่กระจายไปได้ 10,000 โยชน์ จันทรมณฑลแผ่ได้ 12,000 โยชน์ ราหุมณฑล (แม่ไป) 13,000 โยชน์ ในวันปรวัน เขา (ราหู) ผู้เป็นศัตรูผู้ขัดขวาง (แสงของพระอาทิตย์และพระจันทร์) ผู้กระทำการบดบังมณฑลนั้น ย่อมจู่โจมซึ่งพระอาทิตย์และพระจันทร์

(BhP.5.24.2/1)

เมื่อทรงได้ยิน เหตุการณ์นั้นแล้ว ณ ที่นั้น อาวุธอันเป็นที่รักของพระวิษณุชื่อ สุทรรคนะอันพระวิษณุขว้างไปแล้ว เพื่อการปกป้องคุ้มครองทั้งสอง (พระจันทร์และพระอาทิตย์) ราหูต้านทานได้ชั่วขณะหนึ่งซึ่งอาวุธอันหม่นอยู่ที่ยากต่อการต้านทานได้ ราหูผู้หวาดกลัวอยู่ก็ถอยหนีไปไกลแล้วจากที่นั้น ชาวโลกย่อมเรียกเหตุการณ์นี้ว่าอุปราคา

(BhP.5.24.3/1)

จากโคลกในคัมภีร์ภาควตปุราณะดังกล่าว เป็นการอธิบายเรื่องวัฏจักรการเดินทางในมณฑลหนึ่งที่แผ่ไปกว้างตั้งแต่ 10,000 – 13,000 โยชน์ ในวันปรวัน พร้อมบรรยายว่าราหูผู้เป็นศัตรูอันถาวรย่อมปะทะซึ่งพระจันทร์และพระอาทิตย์อยู่เป็นนิจ

ในคัมภีร์วิษณุปุราณะกล่าวถึงพาหนะของราหูโดยใช้ชื่อสวรรภานุ

ดุก่อนไม่เตรยะ ม้า 8 ตัวของสวรรภานุ ซึ่งมีสีดั่งสีของฝั่งหลวง เมื่อเทียมแล้วย่อมมนารถลีทา (ของสวรรภานุ) ไปโดยไม่สะดุดอยู่เสมอ

(VP.2.12.21)

พระราหูแล่นไปตามเส้นทางการโคจรจากตำแหน่งของพระอาทิตย์ไปสู่พระจันทร์ (ขาไป) และ (ขากลับ) แล่นจากพระจันทร์ไปสู่พระอาทิตย์ในทางโคจรของพระอาทิตย์ (สุริยจักร) อีกครั้ง

(VP.2.21.22)

โคลกข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าคัมภีร์ปุราณะหลังสมัยพระเวทมีการใช้ชื่อของสวรรค์และราหูเป็นคำพ้องความหมาย เพราะมีความเข้าใจว่าเป็นอสุรตนเดียวกัน

แม้ว่าการกำเนิดของราหูที่มีกล่าวถึงประวัติความเป็นมาไม่มากนัก แต่มีตำนานหนึ่งที่ราหูเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ครั้งสำคัญ เพื่อการอธิบายเหตุของการผูกอาฆาตแค้นของราหูต่อพระอาทิตย์และพระจันทร์ซึ่งได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดในคัมภีร์ปุราณะหลายเล่ม และในมหากาพย์ คือตำนานการกวนเกษียรสมุทร (The churning of the ocean)

ดังนั้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงตำนานการกวนเกษียรสมุทรในคัมภีร์อินเดียบราห্মณ์ที่มีเรื่องราวของราหู ผู้ได้รับซึ่งความเป็นอมตะจากเหตุการณ์นี้ และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพระวิษณุ ตลอดจนเป็นการแสดงให้เห็นจุดเปลี่ยนสถานะของราหูใหม่ในเทพปกรณัมฮินดู ดังนี้

2.1.2.1 ตำนานการกวนเกษียรสมุทร

ตำนานการกวนเกษียรสมุทร เป็นตำนานแสดงการต่อสู้เพื่อแย่งชิงความเป็นอมตะ (The Battle for Immortality) ซึ่งได้รับการกล่าวถึงในหลายคัมภีร์เป็นเหตุการณ์ของการต่อสู้ระหว่างทวยเทพ (God) และอสูร (Demons)¹² ถือว่าเป็นแกนเรื่องหลักของตำนานเทพปกรณัมฮินดูที่เกี่ยวกับจักรวาลวิทยา Wendy Doniger (1975: 270) กล่าวว่าตำนานดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นการเผชิญหน้าของเหล่าทวยเทพผู้ยิ่งใหญ่และอสูรผู้เก่งกาจ ดังนั้น จึงเป็นการแสดงความขัดแย้งและการแก่งแย่งระหว่างสองฝ่ายคือฝ่ายธรรมะ (Light) กับ ฝ่ายอธรรม (Darkness) และเป็นการชี้ชัดว่าฝ่ายเทพเจ้ามีพระวิษณุเป็นต้นมีสถานะและบทบาทที่สูงส่ง ถูกต้องและชอบธรรมที่สุด สะท้อนภาพวีรบุรุษของเทพเจ้าตั้งแต่สมัยพระเวท อิทธิพลและในปุราณะ และแยกจากความเป็นอสูรอย่างชัดเจน ตำนานข้างต้นมีการอธิบายแนวคิดเรื่องจักรวาลวิทยาของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งมีการโน้มเอียงไปทางการนับถือและยกย่องพระวิษณุมากที่สุด (มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์, 2552: 50)

¹² เทพหรือพระผู้เป็นเจ้า (God) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดซึ่งเป็นทั้งบุคคลและบุคคลในเวลาเดียวกันและเป็นรากฐานของสังขธรรมทางจิตวิญญาณและทางวัตถุช่วยให้สรรพสิ่งก่อเกิดและเป็นผู้พลีลิขิตโชคชะตา เหล่าทวยเทพ (Gods) สถิตอยู่บนพื้นดินหรือบนท้องฟ้าต่อสู้กับเหล่าอสูรและเสวียน้ำอมฤต ส่วนอสูร (Demon) เป็นสิ่งมีชีวิตที่อาศัยใต้พิภพมักต่อสู้กับเหล่าเทพและก่อกวนความลับแห่งความเป็นอมตะและการฟื้นคืนชีพ (Devdutt Pattanaik, 2003: 101-111)

จะเห็นได้จากการปรากฏตำนานในคัมภีร์ของนิกายไวษณพหรือการนับถือพระวิษณุเป็นใหญ่ที่สุด ซึ่งภายหลังจากปรากฏในไตรภูมิพระร่วงเป็นวรรณกรรมไทยสมัยสุโขทัย ทำให้มีการบรรยายแนวคิดจักรวาลวิทยาที่มีลักษณะสัมพันธ์และสอดคล้องกัน ซึ่งมีอิทธิพลต่อความเชื่อของคนไทย

ในอิติहाสมิมหาภารตะ¹³ (300 B.C. to A.D. 300) เป็นมหากาพย์สำคัญ (Great Epic Mythology) นับว่าเป็นวรรณคดีประเภทลำนำหรือนิทานที่ซับซ้อนต่อกันมา ความยิ่งใหญ่ของมหาภารตะคือความยาวของเรื่องมากที่สุดเพราะมีจำนวนโคลงประมาณ 100,000 บท เปรียบเสมือนสารานุกรมที่รวมเรื่องราวไว้จำนวนมาก ยังมีเรื่องแทรกจำนวน 3 หมวดใหญ่ ได้แก่ หมวดนิทาน หมวดความรู้ และหมวดคัมภีร์ศาสนา (เทพรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ, 2558: 3-6)

ตำนานการกวนเกษียรสมุทรเป็นตอนที่กล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญคือพิธีกวนน้ำอมฤต ซึ่งพวกเทวดาจึงผูกมิตรกับพวกอสูร และชักชวนให้มาช่วยกันกวนเกษียรสมุทร สัญลักษณ์สำคัญของการเกษียรสมุทร ได้แก่ ของเหลว (Liquids) ซึ่งจะมีการเปลี่ยนรูปเป็นยาอายุวัฒนะอย่างน้ำนม, เนย, และ น้ำโสมหรือน้ำอมฤต ตำนานกวนน้ำอมฤตมุ่งอธิบายภาพแห่งจักรวาลวิทยาของเทพปรณัมฮินดู ซึ่งมีโลกเป็นศูนย์กลางที่แผ่อำนาจครอบคลุมมหาสมุทรเป็นแกนกลางของมวลจักรวาล (Wendy Doniger, 1975: 273) คัมภีร์วิษณุปุราณะกล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการกวนเกษียรสมุทรระหว่างเทพและอสูรว่า ครั้งหนึ่งช่างโอราวตะหรือช่างเฮอร์วัน ซึ่งมีนิสัยดุร้าย ได้กลิ่นหอมจากพวงมาลัยของฤษีทิวราสก็เกิดอาการคลุ้มคลั่งจึงใช้วงขว้างพวงมาลัยลงพื้น ทำให้ฤษีทิวราสโกรธมาก จึงสาปให้เหล่าเทพหมดอำนาจลง ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้ต้องกวนน้ำอมฤตเพื่อคืนความเป็นอมตะ (Gupta, Śrīmūṇīlāla, 1990) เมื่อกวนเกษียรสมุทรเสร็จสิ้น สิ่งต่าง ๆ ก็เกิดขึ้น สิ่งแรกคืออ้าวสุรภี ซึ่งให้ทุกสิ่งให้ผู้ขอปรารถนา ต่อมาเกิดเทวีวารุณี เทวีแห่งสุรา, ต้นปาริชาติส่งกลิ่นหอมขจร, นางอัปสรรูปงาม, พระจันทร์ที่มีแสงนวลตา ซึ่งพระศิวะได้ยึดเอาไป และเกิดพระธันวันตรินุ่่งหม่อมชาวโผล่ขึ้นมาจากมหาสมุทรซึ่งถือหม้อน้ำอมฤต พวกอสูรและพวกมนุษย์ต่างยินดี (มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์, 2551: 50) อย่างไรก็ตามการกวนเกษียรสมุทรจะสำเร็จเสร็จสิ้นมิได้ หากเหล่าอสูรและเทพไม่ร่วมมือกัน แต่ท้ายที่สุดก็นำมาซึ่งความหายนะอันเกิดมาจากการแย่งชิงความเป็นอมตะ

ในมหาภารตะ อาทิบรพพร อาสติกะบรพพร อัยยายะที่ 19 ซึ่งกล่าวถึงเหตุการณ์แย่งชิงดื่มน้ำอมฤตระหว่างทวยเทพกับพวกอสูร เล่าว่า อสูรทั้งแพทย์และทนายทั้งหลายรวมตัวกันวิ่งเพื่อปะทะและโจมตีเหล่าทวยเทพ แต่พระวิษณุผู้แย่งและถือครองน้ำอมฤตไว้ได้ ทำให้ทวย

¹³ มหาภารตะแปลตามรูปศัพท์ว่า “เรื่องราวของชนภารตะผู้ยิ่งใหญ่” หรือหมายความโดยอรรถว่าเป็นเรื่องของสงครามในหมู่ชนภารตะอันยิ่งใหญ่ ส่วน คำว่า “ภารตะ” แปลว่า ผู้สืบเชื้อสายมาจากพระภรต เพราะพระภรตเป็นพระจักรพรรดิโบราณของอินเดีย บรรดาลูกหลานของพระภรตในกาลต่อมาเรียกนามว่าเป็นพวกภารตะ และอาณาจักรที่กว้างใหญ่ที่ชนภารตะอาศัยได้ชื่อว่าภารตวรรษ (ศักดิ์ศรี แยมันดดา, 2558: 17-18.)

เทพได้ดื่มน้ำอมฤต ราหูจึงแปลงตัวเป็นเทวดาเข้าไปร่วมดื่มน้ำอมฤตร่วมกับทวยเทพ แต่พระอาทิตย์และพระจันทร์ล่วงรู้ว่าราหูเข้ามาลักดื่มน้ำอมฤต จึงเปิดโปงความจริงด้วยความเห็นแก่ประโยชน์ของเทวดาทั้งหลาย พระวิษณุผู้เป็นเจ้าของจักรเป็นเจ้าใช้จักรเป็นอาวุธตัดเศียรของราหูผู้ดื่มน้ำอมฤตแล้วทำให้ได้รับความเป็นอมตะ แต่จักรได้ตัดเศียรของราหูที่มีขนาดใหญ่ขาดประหนึ่งยอดเขาที่ลอยขึ้น ร่างไร้ศีรษะของราหูด้้นทรุนทรายตกไปยังพื้นแผ่นดินทำให้เกิดการสะเทือนเลื่อนลั่นไปทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ศีรษะของราหูผูกเวรต่อพระอาทิตย์และพระจันทร์ เป็นเหตุให้ราหูกลืนกินพระอาทิตย์และพระจันทร์จนกระทั่งทุกวันนี้ (MBh.19.1-19.9) และในอาทิบริพ อาสติกะบรรพ อธิบายที่ 24 มีคำกล่าวของพระอาทิตย์ในเหตุการณ์นี้ว่า พึงขอรับบาปทั้งหลายไว้ แต่เพียงผู้เดียวเพราะเห็นแก่ประโยชน์ของทวยเทพ (MBh.24.7-24.8) ซึ่งเนื้อความดังกล่าวมีแต่ในมหาภารตะเท่านั้น

ผู้วิจัยพบว่าเนื้อความในมหาภารตะค่อนข้างตรงกันกับในคัมภีร์มัตสยปุราณะแทบทั้งหมด ต่างเพียงการใช้คำและภาษาในบางประโยคเท่านั้น (ดูในภาคผนวก ก) โดยเฉพาะในเรื่องของการตัดศีรษะของราหูด้วยจักรของพระวิษณุตรงกับโคลกในคัมภีร์มัตสยปุราณะ ลักษณะหนึ่งที่พบคือตำนานดังกล่าวมีความใกล้เคียงกับมหาภารตะ เช่น โคลกหนึ่งในมหาภารตะได้กล่าวเน้นในประเด็นหนึ่งอย่างชัดเจนว่า “ศีรษะของท่านซึ่งมีขนาดใหญ่ประหนึ่งยอดเขานั้นถูกตัดแล้วด้วยจักรครั้งเมื่อลอยขึ้นไปแล้วสู่ท้องฟ้า ส่งเสียงร้องอันน่ากลัวอย่างยิ่ง” (MBh.19.7) ซึ่งตรงกับโคลกในคัมภีร์มัตสยปุราณะ (MP.251.15) ซึ่งให้เห็นว่าราหูถูกตัดศีรษะด้วยจักรของพระวิษณุ จะเห็นได้ว่านอกจากในมหาภารตะแล้ว คัมภีร์ปุราณะบรรจุตำนานที่สำคัญเหล่านี้ไว้ ทำให้ผู้คนได้รับรู้ตำนานเทพปกรณัมอินเดียโบราณด้วย

คัมภีร์ปุราณะ¹⁴ เป็นคัมภีร์เก่าแก่ที่บรรจุเรื่องราวของราหูไว้มากที่สุด ถือว่าเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ประเภทหนึ่งของสมัยศาสนาฮินดูซึ่งบันทึกเรื่องราวเทพปกรณัมโบราณ แม้ว่าไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าแต่งขึ้นครั้งแรกเมื่อใด Maurice Winternitz (1991: 495) กล่าวว่าคัมภีร์ปุราณะนับได้ว่าเป็นความสำคัญเทียบเท่ากับคัมภีร์พระเวท เกิดขึ้นมาตั้งแต่ประมาณ 1,000 ก่อนคริสตกาล ประกอบด้วยปัญญาลักษณะ ได้แก่ สรรคะ-เรื่องการสร้างโลก, ประติสรรคะ-เรื่องการสร้างโลกใหม่หลังโลกถูกทำลายแล้ว, วงศะ-เรื่องวงศ์ของเทพและฤๅษีทั้งหลาย, มันวันตราณิ-สมัยของพระมนู และวงศานุจริต-ประวัติสุริยวงศ์กับจันทรวงศ์ของอินเดีย (มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์, หน้า 45) สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือคัมภีร์ปุราณะซึ่งให้เห็นความคิดและทฤษฎีที่ว่าด้วยกระบวนการวิวัฒนาการเกี่ยวกับ “จักรวาลวิทยา” และยังเป็นคัมภีร์ที่รวบรวมหลายแขนงศาสตร์ ได้แก่ อภิปรัชญา ตรรกวิทยา อรรถศาสตร์และเทวดานานและนิทานเก่าแก่ต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำสอนและเรื่องเกี่ยวกับทวยเทพ

¹⁴ คำว่า “ปุราณะ” มีความหมายว่า สิ่งที่เป็นของโบราณ, เก่าแก่, ตำนานหรือเหตุการณ์ในอดีตประวัติศาสตร์ดั้งเดิมและเป็นชื่อของกลุ่มวรรณกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา (Monier-Williams. op.cit., 635.)

และเหล่าฤๅษี จึงเรียกว่าเป็นพระเวทที่ 5 และเป็นคัมภีร์ที่มีคำอธิบายของพระเวท (Vettam Mani, 1993: 617) ผู้วิจัยพบว่าราหูปรากฏในคัมภีร์ปุราณะจำนวนหลายเล่ม ได้แก่ คัมภีร์มัตสยปุราณะ คัมภีร์ปัทมปุราณะ คัมภีร์อัคนิปุราณะ คัมภีร์ภาควตปุราณะ และคัมภีร์พรหมปุราณะซึ่งเป็นวรรณคดี ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีลักษณะเป็นโคลก และบางแห่งเป็นร้อยแก้ว

คัมภีร์มัตสยปุราณะ (Matsya Purāna) ซึ่งเป็นคัมภีร์ปุราณะเก่าแก่ที่สุดเล่มหนึ่ง (A.D.250-500) ในบรรดาคัมภีร์มหาปุราณะจำนวนทั้ง 18 เล่ม มีปัญญาลักษณะที่ค่อนข้างสมบูรณ์ สามารถใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ (มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์, 2552: 48) มีตำนานตอนหนึ่ง ได้บอกเล่าเรื่องของราหูในเหตุการณ์กวนเกษียรสมุทร โดยมีพระวิษณุเป็นองค์ประธานตรัสให้เหล่า เทวดาและอสูรมาช่วยกวนเกษียรสมุทร มีฝ่ายเทวดาซึกทางหางของพญานาค และอสูรซึกทางหัวของ พญานาค ทั้งเทวดาและอสูร (พวกทานพและพวกแทตย์) ช่วยกันซึกดึงมันทรคีรีกันอย่างเต็มกำลังให้ ฤๅษานั้นหมุนเพื่อกวนสมุนไพรมะไฟให้เข้ากับน้ำมันในทะเลนั้น ต่างพากันปั่นหลายร้อยปีกว่าจนได้ของวิเศษ และน้ำอมฤตซึ่งหากผู้ใดได้ดื่มก็จะเป็นอมตะ แต่พระวิษณุทรงไม่ต้องการให้พวกอสูรได้ดื่มน้ำอมฤต ด้วย จึงแปลงกายเป็นนางอัปสรสวรรค์นามว่า “โมहिณี” เมื่ออสูรทั้งหลายเห็นก็ต่างมีใจลุ่มหลง นางโมहिณีเป็นอย่างยิ่ง ต่างวิ่งกรูกันไปโอบล้อมนางไว้หวังได้นางมาครอบครองโดยหารู้ไม่ว่านางผู้เป็น พระวิษณุผู้จำแลงกายมาล่อลวงเหล่าอสูรให้สนใจไปในทางอื่น ราหูรู้ทันกลอุบายของพระวิษณุและ ด้วยความตั้งมั่นที่จะเป็นอมตะแต่อย่างเดียว แตกต่างกับอสูรทั้งหลายที่ลุ่มหลงในกามกิเลส ราหูจึง แปลงกลายเป็นเทวดาเข้าไปปะปนในหมู่เทวดาเพื่อรับการปันน้ำอมฤต ราหูจึงได้ดื่มน้ำอมฤตแต่เพียง น้ำไหลลงคอ ทันใดนั้นฝ่ายสุริยเทพและจันทร์เทพนั้นอยู่บนที่สูง และเห็นการแปลงกายของราหูก็รีบทูล พระวิษณุให้ทราบโดยทันที พระวิษณุทรงโกรธกริ้วจึงขว้างจักรสุทธรศนะ อันเป็นเทพศาสตราทรงฤทธิ์ ประจำกายพระองค์ใช้ตัดศีรษะของราหูที่เพิ่งกลืนน้ำอมฤตลงไปถึงลำคอในทันที ศีรษะของราหูขาดแต่ ด้วยฤทธิ์ของน้ำอมฤตที่ไหลลงคอทำให้ราหูเป็นอมตะ แต่มีเพียงศีรษะอย่างเดียวเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ราหูจึงโกรธแค้นและผูกความอาฆาตต่อสุริยเทพและจันทร์เทพ (MP. 251.1-251.16) ถึงแม้มีเพียง ศีรษะก็จะตามกลืนกินเสียด้วยความพยายาม การจ้องแวงเช่นนี้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดคราสนั่นเอง

คัมภีร์ปัทมปุราณะ (Padma Purāna) เป็นหนึ่งในปุราณะของนิกาย ไวยัณพ¹⁵ มีอายุเก่าแก่รองลงมาจากคัมภีร์มัตสยปุราณะ จัดว่าอยู่ในระดับกลางของความเก่าแก่ของ

¹⁵ นิกายไวยัณพเป็นนิกายที่นับถือและยกย่องบูชาพระวิษณุหรือพระนารายณ์ทรงเป็นพระเป็นเจ้าหรือ เทพผู้มีอำนาจสูงสุดเหนือมหาเทพทั้งหลาย ในคัมภีร์ของลัทธิไวยัณพ กล่าวว่ายามที่พระวิษณุทรงเป็นใหญ่แห่ง จักรวาลมีพระประสงค์จะสร้างโลกทั้งสาม พระองค์จึงทรงแบ่งบางส่วนของร่างกายพระองค์ออกเป็นมหาเทพ โดยแขนซ้ายเป็นพระพรหม และแขนขวาเป็นพระศิวะ รวมเป็น 3 พระองค์ เรียกว่า “ตรีมูรติ” การนับถือตรีมูรติ เจริญรุ่งเรืองในสมัยราชวงศ์คุปตะ และกษัตริย์ทรงรับลัทธินี้ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์โดยถือว่าการอวดารของ

คัมภีร์ปุราณะ (A.D. 600 - 750) เนื้อเรื่องประกอบด้วยแนวคิดเรื่องการสร้างโลก สวรรค์ นรก พิธีกรรมเพื่อการบูชา ตำนานปุชเนียสถาน ตลอดจนการทำบุญด้วยการอาบน้ำและการให้โคมไฟตามแนวคิดของพวกเขาในคัมภีร์ข้างต้นมีเรื่องตำนานการกวนเกษียรสมุทรซึ่งอธิบายบทบาทของพระวิษณุที่เกี่ยวข้องกับราหู หนึ่งในนั้นคือการเล่าเหตุการณ์การกวนเกษียรสมุทรโดยย่อไว้ว่าเมื่อราหูได้ดื่มน้ำอมฤตลงไปสู่ลำคอแล้ว ในขณะที่นั้นพระจันทร์และพระอาทิตย์รู้และเปิดโปงว่าราหูแปลงกายมาลักดื่มน้ำอมฤต พระวิษณุจึงขัดขวางและตัดศีรษะของราหู ส่วนที่เหลือได้กลายเป็นพระเกตุ (Ketu) ด้วยเหตุนี้ ทั้งราหูและเกตุต้องหนีด้วยความกลัวและผูกอาฆาตมุ่งทำร้ายต่อพระจันทร์และพระอาทิตย์ (PM. 10.19-10-21) ดังนี้

เมื่อราหูดื่มน้ำอมฤตลงสู่ลำคอแล้ว ในขณะที่นั้นฝ่ายพระจันทร์และพระอาทิตย์ ก็กล่าวว่า นี่คือการอุปโลกนตัวมา (PM. 10.19)

บัดนั้น ราชนันแห่งโลก (พระวิษณุ) ย่อมโกรธ (ราหู) เหตุเพราะหม้อทองคำ (มีน้ำอมฤต) จึงฆ่าราหู ศีรษะของราหูได้ตกลงสู่พื้น และ (อีกส่วนหนึ่ง) เป็นที่รู้จักกันในนามว่าพระเกตุ (PM. 10.20)

ด้วยเหตุนี้ ราหูและเกตุเกิดหวาดกลัวจึงรีบหนีไปจากที่นั่นทันที บัดนั้น เมื่อถึงเวลาเขา (ราหู) มุ่งต่อสู้กับพระจันทร์และพระอาทิตย์ (PM. 10.21)

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่ามีเพียงคัมภีร์ปัทมปุราณะที่ระบุเรื่องราหูถูกตัดศีรษะ และส่วนที่เหลือได้กลายเป็นเกตุ (Ketu) ซึ่งเป็นตำนานที่เข้าไปปรากฏอยู่ในคัมภีร์โหราศาสตร์ และมีอิทธิพลต่อด้านศิลปกรรมในสมัยหลัง

คัมภีร์อัคนิปุราณะ (Agni Purāṇa) เป็นคัมภีร์ปุราณะของนิกายไศวะ¹⁶ แต่ในตอนเริ่มต้นกล่าวถึงการอวตารของพระวิษณุไว้ด้วย คัมภีร์นี้มีอายุเก่าแก่ในระดับกลาง (A.D. 850, Middle Purāṇa) รองลงมาจากคัมภีร์ก่อนหน้า ลักษณะของเนื้อหามีความครอบคลุมในหลายเรื่องมีลักษณะเป็นสารานุกรม ประกอบด้วยเรื่องภูมิศาสตร์ ดาราศาสตร์ โหราศาสตร์ กฎหมาย

พระนารายณ์เป็นหัวใจสำคัญของลัทธิภควตา แม้ว่าราชวงศ์คุปตะจะล่มสลายไปแล้ว แต่ลัทธิดังกล่าวก็ยังคงอยู่ ชาวฮินดูยังบูชาปางอวตารของพระนารายณ์จนถึงปัจจุบัน (วัฒนธรรม บุญจับ, 2558: 14-15.)

¹⁶ นิกายไศวะเป็นนิกายที่นับถือพระศิวะหรือพระอิศวรเป็นใหญ่เหนือมหาเทพทั้งหลาย ในคัมภีร์ของนิกายไศวะ กล่าวว่าพระศิวะเป็นผู้สร้างพระวิษณุขึ้นมา เพราะมีความประสงค์จะสร้างสวรรค์และโลก จึงทรงต้องการผู้ช่วย พระองค์จึงลอบพระหัตถ์ขวาด้วยพระหัตถ์ซ้ายแล้วบังเกิดเป็นเทพชื่อพระวิษณุหรือพระนารายณ์ พระศิวะได้สอนศิลปะด้านต่าง ๆ ให้กับพระวิษณุ และให้ประทับอยู่ ณ เกษียรสมุทร เมื่อเกิดเหตุร้ายในโลกมนุษย์หรือสวรรค์ เมื่อใด พระวิษณุมีหน้าที่ไปปราบปรามเหล่าอสูรและผู้ประสงค์ร้ายทั้งหลาย (วัฒนธรรม บุญจับ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.)

มาตราวัด การประพันธ์ เป็นต้น เพราะราหูเป็นอสูรผู้ได้รับการประทานพรจากพระวิษณุ หลังจากที พระวิษณุตัดศีรษะของราหูที่แปลงกายเป็นพระจันทร์เต็มน้ำอมฤตอยู่ ศีรษะของราหูขาดแยกออกจาก ร่าง กลายเป็นอมตะจากพรที่ขอต่อพระวิษณุ (AP.3.13-3.15) และขอให้ตนสามารถจับพระจันทร์และ พระอาทิตย์ได้สำเร็จ (AP.3.16-3.17) เมื่อได้รับพรแล้วพระวิษณุจึงทรงปรากฏรูปร่างที่แท้จริง

คัมภีร์ภควทปุราณะ (Bhāgavata Purāna) เป็นปุราณะที่มีชื่อเสียง จัดอยู่ในกลุ่มไวษณพนิกายหรือกลุ่มผู้นับถือพระวิษณุเป็นใหญ่ มีอายุเก่าแก่ออยู่ในระดับกลาง (A.D. 950) เช่นเดียวกับคัมภีร์อัคนิปุราณะ เนื้อหาเป็นหลักคำสอนจากการอวตารของพระวิษณุ ภควทปุราณะ นับว่ามีอิทธิพลต่อความคิดของพวกภควตหรือพวกนัถือนิกายไวษณพ ในคัมภีร์กล่าวถึงเหตุการณ์ การกวนเกษียรสมุทร เช่นเดียวกับคัมภีร์ปุราณะเล่มอื่น ต่างกันเพียงแต่ในคัมภีร์ภควทปุราณะเป็น การกล่าวเล่าโดยใช้ชื่อ “สวรรภานุ” ในฐานะของผู้ปลอมเป็นเทวดาเข้าไปดื่มน้ำอมฤต และถูกชี้โดย พระจันทร์และพระอาทิตย์ ทำให้พระวิษณุใช้จักรตัดศีรษะของเขาขาดออก แต่ศีรษะนั้นได้รับซึ่ง ความเป็นอมตะ และได้กลายเป็นดาวเคราะห์ดวงหนึ่งที่มุ่งโจมตีและทำร้ายทั้งพระจันทร์และอาทิตย์ ในวันพรวัน¹⁷ (BhP. 8.9.24 - 8.9.26) มีความตอนหนึ่งกล่าวถึงพงศ์พันธุ์ของสวรรภานุว่าเป็นบุตรของ นางสิงหิกา เขาได้รับความเป็นอมตะและความเป็นดาวเคราะห์แล้ว แม้กระนั้นก็ยังติดตามบดบังทั้ง พระจันทร์และพระอาทิตย์ในวันพรวันอยู่ พระวิษณุทราบว่าร่าหูผูกอาฆาตพระอาทิตย์และพระจันทร์ จึงใช้จักรสุทธรศนะขว้างไปเพื่อปกป้องพระจันทร์และพระอาทิตย์ ราหูไม่สามารถต้านทานจักรนั้นได้ ด้วยความกลัวทำให้เขาถอยออกมา เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสาเหตุของการเกิดปรากฏการณ์อุปราคา (BhP.5.24.3) สรุปแล้ว รายละเอียดมีความใกล้เคียงกับคัมภีร์ปุราณะเล่มอื่น แตกต่างเพียงการใช้ชื่อ เป็น “สวรรภานุ” เท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเข้าใจของคนอินเดียสมัยนั้นว่า ราหูและสวรรภานุเป็น อสูรตนเดียวกัน

คัมภีร์พรหมปุราณะ (Brahma Purāna) เป็นปุราณะอยู่ระหว่างปลายสมัย กลางจนถึงต้นสมัยปลายของปุราณะ (A.D. 900 - 1350) แม้จะมีการอธิบายเหตุการณ์เหมือนกับคัมภีร์ ภควทปุราณะ แต่มีการขยายความที่ยาวมากขึ้นโดยเล่าว่าราหูเป็นผู้แปลงกายเข้าไปปะปนกับ ทวยเทพเข้าไปดื่มน้ำอมฤต แต่พระอาทิตย์รู้ และพระจันทร์เป็นผู้ฟ้องพระวิษณุ ทำให้พระวิษณุตัด ศีรษะของราหูด้วยจักร ศีรษะนั้นได้กลายเป็นอมตะ เพราะหากไม่ตัดจะทำให้ราหูมีพลังกำลังมหาศาล และจะก่อกวนตภัยต่อทวยเทพทั้งหลาย พระอิศวรได้ส่งพระแม่เทวี มีพระแม่อุมาเทวี เป็นต้น รวมทั้ง เหล่าพระแม่เทวีผู้ปกป้องโลกลงมายังพื้นโลก ทวยเทพทั้งหลายได้นำศีรษะของราหูไว้บนยอดเขา พระสุเมรุเพื่อสงบราหูไว้ ส่วนร่างยังคงเป็นภัย ราหูได้กล่าวกับทวยเทพให้จงทำลายร่างกายของตน แล้วดึงเอาน้ำอมฤตออกมาจากร่างนั้น ทวยเทพต่างยินดีและสรรเสริญราหูจึงยกย่องให้ราหูเป็น

¹⁷ วันขึ้นและวันแรม 8 ค่ำ กับ 14 ค่ำ (Monier Williams, 2008 : 609)

ดาวเคราะห์อีกดวงหนึ่ง ด้วยพลังของเทพศกตีได้ทำลายกายของราหูแล้วจึงสกัดเอาน้ำอมฤตออกมาจากราหูในทันทีแล้วให้นางอัมพิกาได้ดื่ม และส่วนที่สกัดออกมายังคงเหลืออยู่ และได้กลายเป็นแม่น้ำปรวรา (Pravara) อันเป็นแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเกิดมาจากกายของราหูโดยมีรุทธะและศกตีเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นมานั่นเอง (BrP.106.25 – 106.47) ดังความตอนหนึ่งของโคลกท้าย ดังนี้

ด้วยเหตุนี้ แม่น้ำปรวราที่เล็กที่สุด มีความอมตะ และงดงาม เป็นแม่น้ำที่กำเนิดขึ้นแล้วจากกายของราหู และเปี่ยมด้วยพลังของรุทธะ (พระคิเว)

(BrP.106.47)

นอกจากเหตุการณ์ดังกล่าว ในคัมภีร์พรหมปุราณะได้กล่าวเล่าเหตุการณ์สำคัญต่อเนื่องถึงบุตรของราหูมีนามว่า “เมฆหาสะ” (Meghahāsa) เขาได้ยินเรื่องการสังหารราหูผู้เป็นบิดาของเขา ทำให้เป็นทุกข์และสลดใจ เมฆหาสะจึงบำเพ็ญตบะจนแก่กล้าโดยปรารถนาจะขอพรจากพระคิเวและพระแม่คงคาเพื่อเรียกร้องขอความเป็นธรรม แต่เหล่าเทวฤๅษีต่างทักท้วงให้ล้มเลิกความตั้งใจนั้นเสียก่อน เมฆหาสะจึงทดลองให้เหล่าเทวฤๅษีกระทำให้ตนพอใจก่อน จึงจะถอนตัวจากตบะและความตั้งใจในการล้างแค้นให้บิดา ดังนั้น เหล่าเทวฤๅษีจึงอำนวยความสะดวกให้ตามเมฆหาสะต้องการทำให้ราหูได้เป็นดาวเคราะห์ดวงหนึ่ง และเมฆหาสะเป็นหัวหน้าของพวกกรากษส (BrP.142.4 – 142.9)

นอกจากในคัมภีร์ปุราณะแล้วยังมีการกล่าวถึงตำนานของราหูในคัมภีร์อื่น ประจวบ วัชรปาณ (2537: 175-176) กล่าวว่ามิเทวนิยายบางคัมภีร์กล่าวไว้ว่า นางสิงหิกาอยากได้บุตรชายจึงได้ขอบุตรต่อฤๅษีกศยปะ เมื่อนางได้บุตรชายสมความปรารถนาแล้ว นางจึงตั้งชื่อบุตรชายว่าราหู ราหูมีอุปนิสัยเป็นเกราะ มุทะลุและดุดัน มีนิสัยชอบกลั่นแกล้งเหล่าเทวดา วันหนึ่งราหูกับลูกชายของพระอาทิตย์เกิดความขัดแย้งจึงทำให้เกิดการสู้รบกัน แต่ราหูเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ และได้รับความอับอายอย่างยิ่ง ด้วยความน้อยใจและเจ็บใจ ราหูได้หันเข้าหาความสงบโดยไปจำศีลบำเพ็ญตบะอยู่ ณ ยอดภูเขาคิมาลัย เมื่อจำศีลอยู่ได้หนึ่งหมื่นปี ซึ่งมีबारมีมาก ราหูได้เข้าเฝ้าพระพรหมเพื่อขอพรบางประการ พระพรหมเกิดความเมตตาแก่ราหูเป็นพิเศษ จึงได้ประทานพรให้ราหูกลายเป็นดาวเคราะห์ดวงหนึ่งในสุริยจักรวาล และมีฤๅษาศักดานุภาพมากเหนือดาวเคราะห์ทั้งปวง แม้แต่พระอาทิตย์และพระจันทร์ก็ยังไม่สามารถสู้ฤทธิ์ราหูได้ และยังให้พรแก่ราหูเป็นพิเศษอีกข้อหนึ่ง คือ ความอยู่ยงคงกระพันหรือมีความเป็นอมตะ ตำนานดังกล่าวอธิบายเหตุของความเป็นอมตะของราหูซึ่งมีเนื้อหาแตกต่างและไม่มีความเกี่ยวข้องกับตำนานการกวนเกษียรสมุทร

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นว่า ตำนานการกวนเกษียรสมุทรเป็นตำนานสำคัญที่อธิบายทั้งเรื่องจักรวาลวิทยา การแบ่งแยกระหว่างทวยเทพและอสูร (พวกเทวดาและทานพ) ตลอดจนการยกย่องหรือสรรเสริญพระวิษณุจากคัมภีร์ปุราณะของกลุ่มผู้นับถือพระวิษณุเป็นใหญ่ พวกเขาเชื่อว่า

พระวิษณุเป็นที่มาของสรรพสิ่งในจักรวาล กุรมาวตารของพระวิษณุทำให้การกวนเกษียรสมุทรเป็นไป ด้วยความเรียบร้อย ถือเป็นความช่วยเหลือโลกให้พ้นจากหายนะ นอกจากนี้ ตำนานดังกล่าวยังขยายความใน เรื่องของความอาฆาตของราหูหรือสวรรณภานต่อพระอาทิตย์และพระจันทร์ซึ่งเคยปรากฏในโคลกตั้งแต่ สมัยพระเวท เพื่ออธิบายการกลืนกินพระอาทิตย์และพระจันทร์ ทั้งยังแสดงที่มาของความเป็นอมตะ และความเป็นดาวเคราะห์ การที่ราหูได้ดื่มน้ำอมฤตจากพิธีกวนเกษียรสมุทรเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ราหู เปลี่ยนสถานะกลายเป็นดาวเคราะห์ซึ่งได้รับการยกย่องให้เทียบเท่ากับพระอาทิตย์และพระจันทร์

2.1.3 ความเชื่อและการบูชาราหูในฐานะดาวพระเคราะห์

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นศาสนาพหุเทวนิยมซึ่งมีการนับถือเทพเจ้าหลายพระองค์ ซึ่งรวมถึงการนับถือกลุ่มดาวนพเคราะห์ด้วย ดังนั้น ความเชื่อที่เกี่ยวกับนพเคราะห์ที่แพร่หลายในไทย รับแนวความคิดมาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดูด้วย ในคัมภีร์ปุราณะจำนวนหนึ่งและคัมภีร์ประเภท ศาสตร์กล่าวถึงอธิบายการบูชาบรรดาดาวนพเคราะห์ ซึ่งราหูเป็นหนึ่งในดาวนพเคราะห์ ดังโคลกที่พบ ในคัมภีร์มัตสยปุราณะได้กล่าวถึงบรรดาดาวพระเคราะห์ทั้งหลายประกอบด้วยดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดาวอังคาร ดาวพุธ ดาวพฤหัสบดี ดาวศุกร์ ดาวเสาร์ ดาวราหู และดาวเกตุล้วนเป็นดาวเคราะห์ที่ นำประโยชน์มาให้แก่ชาวโลก (MP.93.10) ซึ่งยังมีการอธิบายถึงตำแหน่งประจำทิศต่าง ๆ เทพผู้คุ้มครองประจำดาวเคราะห์ สีของดาวเคราะห์ และการบูชาดาวเคราะห์ทั้งหลาย ดังโคลกต่อไปนี้

พระอาทิตย์อยู่จุดศูนย์กลาง ดาวอังคารอยู่ประจำทิศใต้ ดาวพฤหัสบดีอยู่ ทิศเหนือ ดาวพุธอยู่ประจำทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ดาวเสาร์อยู่ประจำ ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ บรรดาดาวเคราะห์ทั้งหลายในวงโคจรนั้นเป็นดังรูป วงรีที่มีความคล้ายกับเมล็ดข้าวสาร (MP. 93.11 – 93.12)

พระคิเวผู้เป็นใหญ่เป็นเทพประจำดวงอาทิตย์ พระอุมาเป็นเทวีประจำ ดวงจันทร์ พระขันธกุมารเป็นเทพประจำดาวอังคาร พระหริเป็นเทพประจำ ดาวพุธ พระพรหมเป็นเทพประจำดาวพฤหัสบดี พระอินทร์เป็นเทพประจำ ดาวศุกร์ พระยมเป็นเทพประจำดาวเสาร์ พระกาฬเป็นเทพคุ้มครอง ดาวราหู (MP. 93.13 – 93.14)

พึงจดจำไว้ว่า สีแดงเป็นสีของดวงอาทิตย์และดาวอังคาร สีขาวเป็นสีของ ดวงจันทร์และดาวศุกร์ สีเหลืองเป็นสีของดาวพุธและดาวพฤหัสบดี สีดำเป็นสีของดาวเสาร์และดาวราหู สีเทาเป็นสีของดาวเกตุ (MP. 93.17)

ทั้งตำแหน่งเทพคุ้มครองประจำและสี่ของดาวนพเคราะห์ ล้วนเป็นส่วนหนึ่งในจักรวาลที่ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน และเป็นส่วนหนึ่งของสรวงสวรรค์ที่มีเทพเจ้าศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเป็นผู้คุ้มครองตามทิศต่าง ๆ ประจำดาวนพเคราะห์ ซึ่งในคัมภีร์ภควตปุราณะมีการอธิบายตำแหน่งของดาวเคราะห์ไว้ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระวิษณุ โดยนักปราชญ์อินเดียโบราณได้อธิบายตำแหน่งของดาวเคราะห์บนท้องฟ้าว่าอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ของพระวิษณุซึ่งแปลงกายเป็นโลมาแล้ว ดาวเคราะห์อยู่บนตำแหน่งต่าง ๆ บนร่างกาย ดังในโคลกต่อไปนี้

ดาวอัสติสถิตอยู่ที่คางส่วนบน ดาวยมสถิตอยู่ที่คางส่วนล่าง ดาวอังคารและดาวเสาร์สถิตอยู่ที่ปาก ดาวพฤหัสบดีสถิตอยู่ที่ตัก ดวงอาทิตย์สถิตอยู่ที่ยอดอก พระนารายณ์สถิตอยู่ที่หัวใจดวงจันทร์สถิตอยู่ที่จิต ดาวศุกร์สถิตอยู่ที่สะดือ พระอัศวินทั้งสองสถิตอยู่ที่นมทั้งสอง ดาวพุธสถิตอยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออก ดาวราหูสถิตอยู่ที่ลำคอ ดาวตกจะสถิตอยู่ทั่วตามอวัยวะต่าง ๆ บนร่างกาย หมู่ดาวทั้งหลายทั้งปวงที่เหลือสถิตอยู่ที่ขนทั่วร่างกาย (BhP. 5.23.7)

โคลกข้างต้นแสดงความคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ผ่านคติของตำแหน่งของดาวเคราะห์บนพระวรกายของพระวิษณุและแสดงความคิดทางด้านโลก ดวงดาวและจักรวาลวิทยาซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์นำไปสู่อธิพลที่มีต่อความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งในคัมภีร์มัตสยปุราณะยังกล่าวถึงการตั้งแท่นบูชาดาวเคราะห์ วิธีการเตรียมตัวและเครื่องบูชาไว้ดังนี้

การบูชาดาวเคราะห์ทั้งหลาย สวมชุดสีเดียวกับสีประจำของดวงดาวสีของดอกไม้ด้วยเช่นกันต้องเป็นสีเดียวกันกับสีของดาว ที่นี้มีเครื่องหอมบูชา รูป ดอกไม้สวย ในบริเวณนั้นมีซุ้มเป็นกรอบครอบไว้ด้านบนเหนือขึ้นไป ประดับประดาตกแต่งสวยงามด้วยการแขวนดอกไม้ และผลไม้ไว้ประจำที่คนั้น (MP. 93.18)

นอกจากการตั้งแท่นบูชา การสวมชุดและการเตรียมเครื่องบูชาแล้ว การบูชาด้วยเครื่องเช่นสรวงต่อดาวเคราะห์แต่ละดวงมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน เช่น บูชาดาวเสาร์ด้วยนม บูชาดาวราหูด้วยเนื้อแกะ และบูชาดาวเกตุด้วยข้าว (MP.93.20) สำหรับการบูชาราหุมิการท่องบทสวดประจำเพื่อการบูชาด้วยการท่องว่า “*กยานันคจิตราภูวัต*” (kayānāścitrābhuvat) ซึ่งนอกจากการกล่าวในคัมภีร์มัตสยปุราณะแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่ามีการกล่าวเรื่องการบูชาราหูในฐานะเป็นหนึ่งในดาวนพเคราะห์ในคัมภีร์ปัทมปุราณะ กล่าวถึงเครื่องเช่นบูชาว่าควรบูชาด้วยโกเมน เมล็ดมัสตาร์ด งา ถั่วดำ กระบือ และแพะ (PM. 82.26)

นอกจากนี้ ในคัมภีร์อัคนิปุราณะได้กล่าวถึงประติมากรรมรูปของเทพประจำ
ดาวนพเคราะห์ มีพระราหู พระศุกร์ พระเสาร์ และพระเกตุ ดังนี้

พระศุกร์พึงเป็นผู้ถือหม้อน้ำ และสวมมาลัยรุทรากษ¹⁸ พระเสาร์พึงสวม
สายยัชโญปวีต¹⁹ และถือระฆัง พระราหูผู้ทรงไว้ซึ่งจันทร์ครึ่งเสี้ยว พระเกตุ
ถือดาบและโคมประทีป (AP.51.12)

รูปที่ 3 ชุดภาพปูนต้ำเทพพระเคราะห์
ปัจจุบันอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ประเทศอังกฤษ

¹⁸ เมล็ดรุทรากษ (Rudraksa) หรือ น้ำตาพระศิวะ มาจากคำว่า รุท + อกษ = รุทรากษ เป็นเครื่องรางที่
ผู้นับถือศาสนาฮินดู และศาสนาพุทธนิกายมหายาน ในประเทศอินเดียและเนปาล ผู้ที่นับถือพระศิวะจะนำเมล็ด
รุทรากษมาร้อยเป็นสร้อยเรียกว่า “มาลารุทรากษ” การสวมใส่เมล็ดรุทรากษ ที่ถูกต้องตามหลักและความเชื่อ
ในประเทศอินเดีย นั้นมีการแบ่งสีของเมล็ดรุทรากษ ออกเป็น 4 สี ตามวรรณะ ทั้งสี่ ได้แก่

- เมล็ดรุทรากษสีขาว สำหรับ มุณี เช่น พรหมณ์ นักบวช นักบุญ ฤๅษี สาธุคุณ
- เมล็ดรุทรากษสีแดง สำหรับ วรรณะกษัตริย์ เท่านั้น
- เมล็ดรุทรากษสีเหลือง สำหรับ วรรณะไวศยะ พ่อค้า
- เมล็ดรุทรากษเมล็ดสีดำ สำหรับวรรณะศูทร กรรมกร และผู้ใช้แรงงานทั่วไป

¹⁹ สายยัชโญปวีต หรือสายจูร่า คือ เชือกหรือด้ายศักดิ์สิทธิ์ของวรรณะพรหมณ์ เพื่อแสดงความเป็น
พรหมณ์ อันหมายถึงผู้ที่ถือกำเนิด 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 2 ผ่านพิธีกรรมทางศาสนา จึงมีสิทธิ์คล้องสายยัชโญปวีต
มักห้อยเฉียงบ่าซ้ายมายังเอวด้านขวา พบในการตกแต่งประติมากรรมทั้งในศาสนาพรหมณ์และศาสนาพุทธนิกาย
มหายาน (สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร, 2550)

ประติมากรรมดังกล่าวค้นพบในเมืองโกนาร์ก หรือ โคนัก (Konark) รัฐโอริสสา มีอายุประมาณ พ.ศ.1142 ข้อสังเกตหนึ่งคือคติการสร้างประติมากรรมดังกล่าวมีเพียง 4 องค์เท่านั้น หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล (2547: 175) กล่าวว่า ในประเทศอินเดียไม่เคยปรากฏมีรูปเทพ 9 องค์ แต่ปรากฏในอาณาจักรขอม จึงอาจกล่าวได้ว่าลักษณะศิลปะลักษณะนั้นคงเป็นประเพณีอินเดีย-ขอม โดยเฉพาะ กล่าวคือความคิดเรื่องชุดเทพนพเคราะห์ในขอมนั้นได้รับเอาความคิดมาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในอินเดียชั้นหนึ่ง แต่ประติมากรรมได้รับพัฒนาขึ้นมาใหม่จากวัฒนธรรมของขอมและทำให้ความเชื่อดังกล่าวส่งอิทธิพลต่อไป ในวัฒนธรรมไทยก็รับเอาอิทธิพลศิลปะดังกล่าวด้วย

ประติมากรรมในคัมภีร์นวครหะซึ่งกล่าวถึงเทพพระเคราะห์ทั้ง 9 ตามคติความเชื่ออินเดีย และได้อธิบายรูปลักษณ์ของราหูไว้เพียงองค์เดียว และแตกต่างไปจากที่กล่าวมาข้างต้น ดังนี้

*พระราชูพระองค์นั้นซึ่งเป็นผู้ที่เกิดแล้วจากครรภ์ของนางสิงหิกา
ผู้มีวรกายครึ่งส่วน ผู้มีความกล้าหาญยิ่งใหญ่ ผู้ทำคราสพระจันทร์และ
พระอาทิตย์ (Sṛimuttuswami Dīkshitar, 1993: 26)*

รูปลักษณ์ของราหูตามการอธิบายข้างต้นเป็นรูปลักษณ์ของราหูผู้มีกายเพียงครึ่งส่วน ซึ่งแม้ว่าจะขัดแย้งกับตำนานที่เล่าเหตุการณ์ของราหูผู้ถูกตัดศีรษะหลังการดื่มน้ำอมฤตดังที่ปรากฏในคัมภีร์ปุราณะจำนวนหนึ่ง แต่ผู้วิจัยพบว่าการกล่าวถึงความเป็นศัตรูของราหูกับเทพเจ้าฮินดูอีกพระองค์ด้วย ทำให้ราหูถูกตัดศีรษะและขาดออกเป็นสองท่อน ซึ่งเหตุการณ์หนึ่งในคัมภีร์วามนปุราณะ (Vāmana Purāṇa) อยู่ในอภยาระที่ 42 เป็นการบรรยายฉากของการต่อสู้ระหว่างพระคเณศกับราหูซึ่งกำลังปกป้องตู่หิมธระผู้เป็นลุงของตนอยู่ ราหูอาจหาญเข้าต่อกรพระคเณศด้วยตะบองเหล็ก และมีดพระคเณศได้ด้วยเชือกบงศ์บาศ แต่พระคเณศยังสามารถต่อกรได้ ดังนี้

*เขา (พระคเณศ) ผู้มีท่อนใหญ่ ผู้ถูกจับมัดด้วยเชือกบาศที่อยู่ที่แขนของราหู
อุคกระชากทานพ (ราหู) ไปด้วยกำลังแล้วฟันไปที่ศีรษะด้วยขวาน (VPM.42.32)*

*โอ นารทฤๅษี เขาผู้นั้น (ราหู) ถูกตัดออกเป็นสองท่อนราวกับไม้ฟัน และแม้ว่าราหู
ผู้ทรงพลัง ผู้เป็นเจ้าของทานพล้มลงบนพื้นแผ่นดินแล้ว แต่ก็ไม่ยอมปล่อย (บ่วงบาศ)
พระคเณศพยายามที่จะแก้มัดให้ตนเองเป็นอิสระแต่ก็ไม่สามารถทำได้ (VPM.42.33)*

ในท้ายที่สุดราหูต้องพ่ายแพ้เพราะถูกพระกฤษณะ โทพร, กลศธวัช, ฆฎุท และสุเกศี รุมทำร้ายด้วยอาวุธต่าง ๆ ราหูจึงยอมปล่อยตัวพระคเณศ ทำให้พระคเณศจามหัวตู่หิมธระด้วยขวาน (VMP.42.34 – 42.36) เหตุการณ์ดังกล่าวแม้จะไม่เกี่ยวข้องกับตำนานการกวนเกษียรสมุทร แต่ก็กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างราหูกับพระคเณศ และแสดงลักษณะของคู่เทียบซึ่งราหูตกเป็นรองจากพระคเณศ

ผู้มีพลังกำลังและครอบครองอาวุธเหนือกว่าจึงมีชัยชนะเหนือราหู แต่ตำนานดังกล่าวเป็นเรื่องที่รู้จักน้อยกว่าตำนานการกวนเกษียรสมุทร ดังนั้น เทวรูปราหูสมัยหลังที่แพร่หลายที่สร้างเป็นราหูครึ่งส่วน น่าจะเป็นการสร้างศิลปะชิ้นมาภายหลัง ซึ่งอาจไม่ได้คำนึงถึงรายละเอียดตามวรรณคดีสันสกฤต ผู้วิจัยพบคัมภีร์นวครหะซึ่งเป็นคัมภีร์ประเภทศาสตร์ชั้นหลังกล่าวถึงรูปลักษณะของราหูในลักษณะผู้มีกายครึ่งส่วนคือส่วนของอสุรครึ่งบนเพียงเท่านั้น นับว่าเป็นการอธิบายรูปลักษณ์ที่ตรงกับการสร้างเทวรูปราหูซึ่งแพร่หลายในสังคมไทยปัจจุบันที่สุด

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าเทวรูปราหูในสมัยแรก สะท้อนตำนานในอินเดียโบราณ ซึ่งรูปลักษณ์ของราหูหลังจากถูกตัดศีรษะด้วยจักรของพระวิษณุแล้วนั้น รูปลักษณ์ในงานศิลปะราหามีขนาดใหญ่โตจึงได้สร้างศีรษะขนาดมหึมาเพื่อให้มีความโดดเด่น ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์คือใบหน้าของราหูที่มีหน้าตาคุดัน ดวงตา จมูกและปากมีขนาดใหญ่ มีมือโผล่ออกมาเล็กน้อย ในคริสต์ศักราชที่ 650-700 ราหามีลักษณะครึ่งท่อนบนประกอบด้วยแขนทั้งสองข้าง ทั้งศีรษะและลำตัวประดับประดาไปด้วยเครื่องทองมีลวดลาย แต่มือและแขนของราหูในภาพที่พบในช่วงนั้นยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ดังที่ให้เห็นในประติมากรรมของราหูในศาสนสถานสำคัญต่าง ๆ ในสมัยต่อมา ราหามีลักษณะเด่นมากขึ้น ราหามีครึ่งตัวและมีมือทั้งสองข้างที่ใช้จับพระจันทร์และพระอาทิตย์ ซึ่งแตกต่างจากภาพของราหูที่ในสมัยแรกซึ่งไม่มีรายละเอียดมากนัก ข้อสันนิษฐานหนึ่งคือการสร้างงานศิลปะดังกล่าวจำลองรูปลักษณ์ของราหูเพื่อบอกเล่าเรื่องราวของราหูจับพระอาทิตย์และพระจันทร์ด้วยมือทั้งสองของตนไว้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการสร้างให้ราหามีทั้งมือและลำตัวช่วงบนเพื่อให้เห็นภาพของการจับพระอาทิตย์หรือพระจันทร์ตามตำนาน ภายหลัง ราหามีร่างกายครบส่วนและมีความเป็นเทพมากขึ้น ดังภาพเขียนที่พบในช่วงศตวรรษที่ 20 ทางอินเดียตอนใต้เป็นภาพเขียนจิตรกรรมรูปราหูเป็นเทพที่มีลักษณะคล้ายพระวิษณุ มีมือสี่กร ถืออาวุธ ลูกธนู และดอกบัว เครื่องแต่งกายเหมือนกับเทพเจ้า และมีเสื้อเป็นพาหนะ นับว่าเป็นภาพที่มีความแตกต่างจากสมัยแรกอย่างชัดเจน (Stephen Markel, 1990: 19-20)

ในคัมภีร์ปัทมปุราณะกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ราหูเป็นผู้สังหารของพระศิวะ วันหนึ่งราหูได้พบกับบางสิ่งที่มีเพียงแต่ใบหน้าและดวงตาขนาดใหญ่คล้ายสิงโตเรียกว่า “นรสิงห์” (Man-lion) ซึ่งมุ่งร้ายจะกินราหู เพราะหิวโหย แต่ราหูขอให้พระศิวะช่วยเหลือนตน พระศิวะจึงสั่งให้นรสิงห์นั้นกินแขนและขาของตนเองเสียเอง ในที่สุดนรสิงห์จึงเหลือเพียงหัวเท่านั้น พระศิวะจึงทรงรับสั่งให้นรสิงห์สถิตบริเวณหน้าประตูศาสนสถานของพระองค์และเรียกชื่อใหม่ว่า “เกียรติมูข” (Kirtimukha) ซึ่งเป็นคติการสร้างหน้ากาลไว้ประจำประตูหน้าวัดและศาสนสถาน โดยเฉพาะวัดและเทวาลัยของพระศิวะ (Majupuria, 1991: 211)

พลอยชมพู ยามะเพวัน (2554) กล่าวว่า เดิมทีหน้ากาลหรือเกียรติมูขแพร่หลายในสมัยอยุธยาตอนต้น ภายหลังการประดับหน้ากาลจึงเปลี่ยนไปเป็นหน้าอสูรที่มีเพียงส่วนเศียรและบางครั้งมีแขนยื่นออกมาประดับรองรับภาพบุคคลทั้งครุฑและเทวดา ต่อมาในสมัยอยุธยาตอนปลาย

จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ พบว่ามีภาพจิตรกรรมฝาผนังฉากพระพุทธรูปเจ้าชนะมาร ซึ่งมีภาพบุคคลอยู่เหนือราหู เรียงจากด้านบนลงล่าง ได้แก่ พระพุทธรูปเจ้าชนะมาร นางธรณีบีบมวยผม และราหูคายนาครองรับนางธรณี ซึ่งลักษณะการคายนาคออกจากปากและมีมือจับรองรับนั้นคล้ายกับหน้ากาลคายท่อนพวงมาลัย ดังนั้น ระหว่างภาพราหูและภาพหน้ากาล (เกียรติมุข) จึงมีลักษณะคล้ายกัน แต่หากสังเกตจะพบว่า มีจุดที่แตกต่างกันระหว่างภาพราหูและภาพหน้ากาล ซึ่งสามารถสังเกตได้จากรูปร่าง หากเป็นเกียรติมุขจะมีใบหน้าเป็นสิงห์ (lions' face) มักทำประตบเหนือประตูทางเข้าอาคารหรือคูหา มีนัยว่าเพื่อปกป้องศาสนสถาน (สันติ เล็กสุขุม, 2553 : 256) ในขณะที่ราหุมิลักษณะใบหน้ามักเป็นยักษ์

2.1.4 ราหูในโหราศาสตร์และดาราศาสตร์

คัมภีร์พฤตศาสตร์ (Bṛhatsamhitā) ของวราหมิหิระ (Varāhamihira)²⁰ เป็นคัมภีร์โหราศาสตร์และดาราศาสตร์ยุคแรกที่มีชื่อเสียงในศตวรรษที่ 6 เป็นสารานุกรมอธิบายเรื่องโหราศาสตร์และดาราศาสตร์อย่างการเคลื่อนไหวของดาวเคราะห์ ปรากฏการณ์การเกิดอุปราคา ผลกระทบจากปรากฏการณ์ธรรมชาติสภาพอากาศและฤดูกาล รวมไปถึงศาสตร์ทางด้านอัญมณีวิทยา สัตวศาสตร์ และเกษตรกรรม เป็นต้น (Sures Chandra Banerji, 1989: 161) ในคัมภีร์พฤตศาสตร์ ได้อธิบายเรื่องราวของราหูไว้ ดังนี้

ราหู คือ ศิระษะของปีศาจตนหนึ่งซึ่งได้ถูกพระนารายณ์ขว้างจักรตัดขาดออกจากตัว ความไม่ตายของราหูเพราะได้ดื่มน้ำทิพย์แล้ว ในกาลต่อมาราหูได้กลายเป็นดาวเคราะห์ดวงหนึ่งซึ่งโคจรอยู่ในสุริยจักรวาลของเราตราบเท่าทุกวันนี้ (Brh. 5.1, ประจวบ วัชรปาลม, 2554: 175)

รูปลักษณ์ของราหูที่อธิบายไว้ในคัมภีร์พฤตศาสตร์ มีลักษณะที่แตกต่างไปจากคัมภีร์อื่น เพราะระบุตามการสังเกตเห็นบนท้องฟ้า โดยอธิบายรูปลักษณ์ของราหูในฐานะของดาวเคราะห์ตามหลักดาราศาสตร์ ดังนี้

ราหุมิรูปร่างลักษณะเป็นดาวเคราะห์เช่นเดียวกับอาทิตย์และจันทร์ แต่เราไม่สามารถเห็นได้ในท้องฟ้า เพราะมีสีดำสลัว ๆ เป็นเงาเท่านั้น เรามี

²⁰ วราหมิหิระ (Varāhamihira) เป็นบุตรของอาทิตย์ทาสะ (Ādityadāsa) และเป็นลูกศิษย์ของอารยภฏะ (Āryabhata) วราหมิหิระเป็นหนึ่งในนักดาราศาสตร์ นักโหราศาสตร์และนักคณิตศาสตร์ ผลงานที่เลื่องชื่อของเขาคือคัมภีร์พฤตศาสตร์ โดยเขาได้แบ่งการนำเสนอเรื่องวิทยาศาสตร์ด้านจโยติษะ (Jyotiṣa) เป็น 3 สาขา ได้แก่ Tantra- ด้านการค้นพบดาราศาสตร์และคณิตศาสตร์, Horā- ด้านโหราศาสตร์ และ Samhita- ครอบคลุมด้านโหราศาสตร์กับสภาวะธรรมชาติ (Sures Chandra Banerji, 1989: 101-102)

โอกาสที่จะสามารถแลเห็นราหูได้ในเวลาวันขึ้น 15 ค่ำ หรือในเวลาวันแรม
15 ค่ำเท่านั้น และเฉพาะอย่างยิ่งในวันเหล่านี้จะต้องเป็นวันที่เกิดคราส

(Brh. 5.2, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน)

ในคัมภีร์พหุสัสมิตามีการอธิบายลักษณะของราหูโดยแสดงความเห็นของนักปราชญ์ที่ต่างกันโดยมีการระบุลักษณะของราหูไว้หลายอย่าง เช่น ราหูเป็นบุตรชายของนางสิงหิกามีรูปร่างเหมือนงูไม่มีตัวมีแต่ท่อนหัวและท่อนหางเท่านั้น (Brh. 5.3, เรื่องเดียวกัน, หน้า 176) บางท่านให้ความเห็นแย้งว่าราหูไม่มีรูปร่างชัดเจนแน่นอน มีเพียงแต่เงามืดสีดำเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในคัมภีร์พหุสัสมิตามีการอธิบายเรื่องของราหูตามแนวทางของดาราศาสตร์โดยอธิบายว่าราหูเป็นจุดบนเส้นระวีมรรคที่ดวงจันทร์โคจรผ่าน และเมื่อดวงจันทร์โคจรเลยจุดนี้ไปดวงจันทร์จะเอียงไปทางทิศเหนือของเส้นระวีมรรคทันที จุดนี้มีการคิดคำนวณในการหาตำแหน่งที่ได้อย่างแน่นอนรวมทั้งตำแหน่งของจุดที่อยู่ตรงกันข้ามกับจุดนี้ด้วย ซึ่งมักปรากฏในวันขึ้นหรือวันแรม 15 ค่ำเท่านั้น ส่วนตำนานอื่น ๆ ของราหูคัมภีร์ไม่ได้กล่าวไว้เลย คัมภีร์กล่าวชัดเจนว่า นักปราชญ์ได้รู้แจ้งอย่างดีว่าราหูในเรื่องเทวนิยายต่าง ๆ ไม่ใช่สาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์การเกิดคราส (Brh. 5.13, เรื่องเดียวกัน, หน้า 180) ในคัมภีร์ดังกล่าวจึงกล่าวเฉพาะเรื่องของราหูในทางดาราศาสตร์ ได้แก่ เรื่องของความเข้าใจเรื่องรูปลักษณะของราหูจากการเกิดปรากฏการณ์อุปราคา ลักษณะของปรากฏการณ์การเกิดคราสและคำทำนายของการเกิดคราสตามตำแหน่งและทิศต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อสภาวะธรรมชาติและผู้คนในสังคม โดยผู้วิจัยจะแบ่งกลุ่มคำอธิบายเรื่องราหูในคัมภีร์พหุสัสมิตาไว้ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะของปรากฏการณ์การเกิดคราส

คัมภีร์พหุสัสมิตากล่าวถึงลักษณะการเกิดสุริยุคราสและจันทรคราสจากการสังเกตของชาวอินเดียโบราณมีการบันทึกว่าในเวลาการเกิดจันทรอุปราคา ดวงจันทร์จะเริ่มมีทิศทางทิศตะวันออกก่อนเสมอ ส่วนในเวลาเกิดสุริยุปราคาดวงอาทิตย์จะเริ่มมีตจากทางขอบทิศตะวันตกก่อนเสมอ หากเปรียบกับเงาของต้นไม้ใหญ่ในเวลากลางวันมักเคลื่อนไปในทางตรงกันข้ามกับการโคจรของดวงอาทิตย์ และในทำนองเดียวกันเงาของโลกจะมีขึ้นได้หากอยู่ตรงกันข้ามกับดวงอาทิตย์เสมอ ดังนั้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงเกี่ยวข้องข้องกับการโคจรของดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ผ่านเข้าไปในเงามืดของโลก จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์คราสหรืออุปราคา (Brh. 5.8 – 5.9, เรื่องเดียวกัน, หน้า 178-179)

การอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวแตกต่างไปจากคัมภีร์อินเดียโบราณในสมัยแรกซึ่งเกิดจากการบันทึกการเฝ้าสังเกตและทำความเข้าใจปรากฏการณ์การเกิดคราสจึงทำให้มีแนวความคิด

เรื่องคราสที่เป็นวิทยาศาสตร์จึงให้เหตุผลว่าการเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นไปตามธรรมชาติโดยปกติของโลก ซึ่งไม่ถือว่าเป็นลางร้ายหรือน่าหวั่นเกรงแต่อย่างใด นับได้ว่าการอธิบายเรื่องราวในคัมภีร์พหุสสัมหิตาจึงเป็นการสร้างความเข้าใจใหม่เรื่องของการเกิดปรากฏการณ์คราส

ส่วนที่ 2 คำทำนายของปรากฏการณ์การเกิดคราสในทางโหราศาสตร์

ส่วนหนึ่งในคำอธิบายที่ปรากฏในคัมภีร์พหุสสัมหิตา คือคำทำนายการเกิดคราสเป็นหนึ่งในโหราศาสตร์ เพื่อการพยากรณ์ผลของการเกิดคราสตามตำแหน่งและทิศในช่วงเวลาต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการเฝ้าสังเกตและบันทึกลักษณะ และผลของการเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวต่อผู้คนและสังคมซึ่งสามารถแบ่งคำทำนายออกได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

คำทำนายตามเวลาของการเกิดคราส

เนื่องจากในคัมภีร์พหุสสัมหิตามีการอธิบายการเฝ้าสังเกตและบันทึกการเกิดคราสตามกำหนดเวลาในช่วงต่าง ๆ อย่างละเอียด ได้แก่

- การเกิดคราสเร็วกว่ากำหนด : ทำนายว่าเหตุการณ์จะพลิกผันหรืออาจเกิดสงครามได้
- การเกิดคราสช้ากว่ากำหนด : ทำนายว่าพืชพันธุ์ธัญญาหารจะถูกทำลายหมดสิ้นและมีความวิบัติ
- การเกิดคราสอาทิตย์และคราสจันทร์ในเดือนเดียวกัน : ทำนายว่าเป็นผลร้ายแรง ผู้ครองแคว้นจะถูกทำลายต้องสูญเสียบัลลังก์โดยการปฏิวัติจากกลุ่มทหาร หรือเกิดสงครามการสู้รบอย่างน่าสะพรึงกลัว
- การเกิดคราสในขณะที่ดวงอาทิตย์หรือดวงจันทร์กำลังขึ้นหรือตก : ทำนายว่าพืชพันธุ์ธัญญาหารที่จะเก็บเกี่ยวในฤดูร้อนจะไม่ดี หรือผู้ครองแคว้นจะประสบความวิบัติอย่างที่ไม่สามารถแก้ไขได้ (Brh. 5.24,5.26-27 เรื่องเดียวกัน. หน้า 184)

คำทำนายของการเกิดคราสตามการเกิดขึ้นในตำแหน่งบนท้องฟ้า

ตามกฎเกณฑ์หนึ่งของการเกิดคราสของประจวบ วัชรปาณ (2537: 185-186) สามารถสังเกตได้จากตำแหน่งของการเกิดคราสบนท้องฟ้าตามการแบ่งตำแหน่งบนท้องฟ้าออกเป็นเจ็ดส่วนที่เท่า ๆ กัน และนับส่วนต่าง ๆ จากทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตก ดังนั้น คราสที่เกิดขึ้นในส่วนต่าง ๆ ทั้งเจ็ดส่วนย่อมมีผลแตกต่างกัน ดังนี้

- คราสที่เกิดขึ้นในส่วนที่หนึ่ง : ทำนายว่าบุคคลอาชีพเกี่ยวกับความร้อนหรือไฟ จะประสบเคราะห์
- คราสที่เกิดขึ้นในส่วนที่สอง : ทำนายว่าผู้นำแคว้น แม่ทัพนายกอง เกษตรกรและ ผู้ค้าขาย ตลอดจนบุคคลจำพวกนอกศาสนาจะประสบความวิบัติทั้งสิ้น
- คราสที่เกิดขึ้นในส่วนที่สาม : ทำนายว่าบุคคลอาชีพเกี่ยวกับศิลปะ หรือพวกชนชั้นต่ำ หรือพวกที่อยู่ห่างไกลความเจริญ หรือพวกที่พูดภาษาสันสกฤตไม่ได้จะประสบความวิบัติ
- คราสที่เกิดขึ้นในส่วนที่สี่ : ทำนายว่าหากเกิดคราสในช่วงเวลาเที่ยงวันหรือเที่ยงตรง จะเกิดเหตุการณ์ร้ายในเมือง ผู้ครองแคว้นจะประสบหายนะหรืออาจสูญเสียอำนาจหรือบัลลังก์
- คราสที่เกิดขึ้นในส่วนที่ห้า : ทำนายว่าพวกขุนนาง พวกพ่อค้า พวกหญิงงามเมือง หรืออนุภรรยา ตลอดจนพวกสัตว์สี่เท้าทั้งสัตว์บกและสัตว์น้ำจะประสบความวิบัติด้วยกันทั้งสิ้น
- คราสที่เกิดขึ้นในส่วนที่หก : ทำนายว่าพวกสตรีเพศตลอดจนสัตว์ตัวเมียทุกชนิดจะได้รับความเดือดร้อนและประสบเหตุเกี่ยวกับการแพร่พันธุ์ เช่น การแท้งลูก การคลอดก่อนกำหนดหรือการคลอดลูกยาก เป็นต้น และมีผลกระทบต่อคนในชนชั้นศูทรและจัณฑาล จะได้รับความวิบัติ
- คราสที่เกิดขึ้นในส่วนที่เจ็ด : ทำนายว่าพวกอาชีพทุจริต เช่นพวกวังราวทรัพย์ โจรและเหล่าอาชญากรหรือพวกมีภูมิลำเนาตามชายแดน จะประสบความวิบัติอย่างร้ายแรง

นอกจากนั้น ประจวบ วัชรปาณ (2537: 187) ยังมีการกล่าวสรุปคำทำนายของการเกิดคราสในทิศต่าง ๆ ย่อมมีผลกระทบต่อคนวรรณะต่าง ๆ ได้แก่ วรรณะพราหมณ์ วรรณะกษัตริย์ วรรณะแพศย์ และวรรณะศูทร ดังนี้

- การเกิดคราสทางทิศเหนือ : บรรดาพวกพราหมณ์ (ทิวชาติ) จะมีความวิบัติ
- การเกิดคราสทางทิศตะวันออก : บรรดาพวกกษัตริย์จะมีความวิบัติ
- การเกิดคราสทางทิศใต้ : บรรดาพวกพ่อค้าจะมีความวิบัติ
- การเกิดคราสทางทิศตะวันตก : บรรดาพวกศูทรจะมีความวิบัติ

นอกจากนั้น การเกิดคราสย่อมมีสี่ของพระอาทิตย์และพระจันทร์ปะปน ขณะที่เกิดคราสจึงมีคำทำนายที่เกี่ยวกับสี่ของคราส (Brh. 5.53 – 5.59 ในประจวบ วัชรปาณ, 2537: 195-197) ดังนี้

- ถ้าคราสสีค่อนข้างขาวนวล : ทำนายว่าเป็นนิมิตดี ประชาชนประสบความผาสุก ปราศจากโรคภัยบ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง พวกพราหมณ์จะได้รับความเดือดร้อน
- ถ้าคราสสีค่อนข้างแดงเหมือนเปลวไฟ : ทำนายว่าประชาชนและบ้านเมืองจะประสบอัคคีภัยครั้งใหญ่
- ถ้าคราสสีเขียวคล้ำคล้ายสีเขียวใบไม้ : ทำนายว่าจะเกิดโรคห่าหรือโรคระบาดอย่างร้ายแรง ผู้คนต่างล้มตายเป็นจำนวนมาก หรืออาจเกิดเหตุอุทกภัยจนพืชพันธุ์ธัญญาหารเสียหาย
- ถ้าคราสสีค่อนข้างไปทางสีน้ำตาล : ทำนายว่าพวกสัตว์ที่มีพิษเร็ว เช่น ม้าหรืออูฐ จะเกิดโรคระบาด และพวกชาวป่าชาวเขาจะประสบความเดือดร้อนกับโรคระบาดและขาดแคลนอาหาร
- ถ้าคราสมีสีคล้ายแสงอาทิตย์แรกขึ้น : ทำนายว่าจะเกิดความวิบัติ ทำให้ขาดแคลนอาหารเพราะความแห้งแล้ง แม้แต่คนก็จะตายจากภัยพิบัตินี้
- ถ้าคราสสีค่อนข้างเป็นสีเทา : ทำนายว่าเป็นนิมิตดีมากจะบังเกิดความอยู่เย็นเป็นสุขโดยทั่วกัน
- ถ้าคราสสีค่อนข้างแดงหรือเหลืองคล้ำ : ทำนายว่าในปีนั้นจะมีน้ำน้อย ผู้คนจะขาดแคลนอย่างหนัก
- ถ้าคราสมีสีดำคล้ำ : ทำนายว่าพวกศูทรจะเป็นโรคระบาดและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก
- ถ้าคราสมีสีคล้ายบุษราคัม : ทำนายว่าพวกพ่อค้าจะวิบัติ แต่บ้านเมืองจะสงบสุข
- ถ้าคราสมีสีเหมือนเปลวไฟที่ลุกโชน : ทำนายว่าบ้านเมืองจะประสบอัคคีภัยใหญ่หลวง
- ถ้าคราสมีสีคล้ายทองคำ : ทำนายว่าจะเกิดสงครามในระยะอันใกล้
- ถ้าคราสมีสีเขียวปนดำ หรือสีเขียวปนเหลือง : ทำนายว่าจะเกิดโรคระบาดทั้งมนุษย์และสัตว์
- ถ้าคราสมีสีชมพูหรือสีปูนแห้ง : ทำนายว่าจะเกิดฟ้าผ่าคนตายเป็นจำนวนมาก
- ถ้าคราสมีสีแดงคล้ายจันเกือบจะดำ : ทำนายว่าผู้ครองแคว้นต่าง ๆ จะประสบกับความวิบัติและบ้านเมืองจะประสบความแห้งแล้ง ประชาชนจะอดอยาก
- ถ้าคราสมีสีหลายสีเหมือนตะวันยอแสงหรือรุ่งกินน้ำ : ทำนายว่าจะเกิดสงครามในแคว้นต่าง ๆ

จากคำทำนายการเกิดคราสข้างต้น แสดงให้เห็นว่ามีคติความเชื่อในทางโหราศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์คราส มีผลกระทบต่อผู้คน สังคม และสภาพบ้านเมืองซึ่งส่วนใหญ่มักเป็น

คำทำนายในทางร้ายมากกว่าทางดี การทำนายเป็นการคาดการณ์เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น การศึกษาคัมภีร์พหูสัทสมาตวจิงซีให้เห็นมุมมองที่มีต่อราหูที่แตกต่างจากคัมภีร์ปุราณะ โดยการมุ่งนำเสนอแนวความคิดทางด้านดาราศาสตร์และโหราศาสตร์ซึ่งมีอิทธิพลต่อคติความเชื่อของผู้คนในสังคม และมีบทบาทต่อการเฝ้าระวังภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ต่อตนเองและสังคมในอนาคต จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้คนมีความสนใจเรื่องราหูในโหราศาสตร์

จากข้อมูลข้างต้นทั้งหมดที่ประมวลเรื่องราวของราหู ในคัมภีร์และวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู สรุปได้ว่า ราหูปรากฏชื่อครั้งแรกในสมัยพระเวท แม้ในคัมภีร์ฤคเวทที่เก่าแก่ที่สุดจะปรากฏชื่อสวรวรณานู แต่ลักษณะตรงกับราหูในคัมภีร์สมัยถัดมา ในระยะแรกนั้น ราหูเป็นบุคลาธิษฐานของปรากฏการณ์คราส โดยไม่อธิบายสาเหตุของการเกิดไว้เพียงแต่แสดงให้เห็นว่า ผู้คนรับรู้ปรากฏการณ์นั้นบนท้องฟ้า ซึ่งถูกมองว่าเป็นสิ่งชั่วร้ายและเป็นศัตรูต่อเทพเจ้าแห่งแสงสว่างจึงมีบทสวดหลายบทที่อัญเชิญเทพเจ้ามาขับไล่ความมืด ซึ่งสะท้อนผ่านความเปรียบเทียบในรูปแบบของสัญลักษณ์ความชั่วร้าย และมักสื่อความหมายไปในทางลบ ส่วนคัมภีร์ปุราณะถือว่าเป็นคัมภีร์เก่าแก่โบราณที่บรรจุเรื่องราวของเทพต่าง ๆ ไว้ กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของราหู และอธิบายสาเหตุของการเกิดคราสจากตำนานการกวนเกษียรสมุทร และการเปลี่ยนสถานะไปสู่ความเป็นดาวเคราะห์ ซึ่งมีบทบาทในฐานะของเทพพระเคราะห์ผู้ได้รับการบูชาเทียบเท่ากับเหล่าบรรดาเทพนพเคราะห์ในคัมภีร์ประเภทศาสตร์ แม้จะไม่ได้กล่าวถึงตำนานราหูในฐานะเทพเจ้า แต่ก็ยังแสดงว่าราหูมีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ไม่ดีที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต

2.2 เรื่องเล่าราหูในวรรณคดีพุทธศาสนา

ในขณะที่ราหูเป็นส่วนหนึ่งของมรดกความคิดในวัฒนธรรมอินเดีย ตั้งแต่สมัยยุคพระเวทจนกระทั่งถึงสมัยที่พุทธศาสนาถือกำเนิดขึ้นมา เรื่องราวของราหูยังถูกหยิบยกมากล่าวถึงในคัมภีร์และวรรณคดีพุทธศาสนา ทำให้เห็นว่าเรื่องของราหูในพุทธศาสนายังคงมีรากความคิดของพราหมณ์-ฮินดู คัมภีร์พุทธศาสนาเรียกราหูว่า “*อสุรินทราหู*” หมายถึงอสูรผู้ยิ่งใหญ่ผู้เป็นหัวหน้าแห่งอสูรทั้งปวงหรือราหูผู้เป็นจอมอสูร อุดม รุ่งเรืองศรี (ม.ป.ป., 115) กล่าวว่าอสูรในคัมภีร์พระไตรปิฎกที่พบทั่วไปมักเป็นฝ่ายขัดแย้งกับพระพุทธเจ้า อย่างไรก็ตาม ยังมีอสูรบางตนที่ดำรงตนเป็นพุทธมามกะหลังยอมรับนับถือพระพุทธเจ้าเป็นที่พึง แม้ว่าเรื่องราวของราหูในระยะแรกก่อนพุทธศาสนามักกล่าวถึงราหูในแง่ลบในฐานะของอสูรผู้เป็นภัย ต่อมาชื่อของราหูได้ปรากฏในพระไตรปิฎก อรรถกถา และคัมภีร์พุทธศาสนาชั้นหลังซึ่งบรรยายถึงประวัติความเป็นมา ลักษณะและบทบาทของราหูโดยมีเนื้อหาสาระสำคัญตามการอธิบายในเชิงพุทธศาสนา แม้ว่ายังคงมีร่องรอยของความคิดจากพราหมณ์-ฮินดูอยู่ แต่ทำให้เห็นชุดความคิดของราหูในบริบทใหม่ มีความเกี่ยวข้องกับบทบาทของพระพุทธเจ้า และสนับสนุนการอธิบายในเชิงพุทธศาสนา แทนที่ชุดความคิด ความเชื่อและพิธีกรรมพราหมณ์-ฮินดูที่มีอยู่แต่เดิม

เรื่องเล่าของราหุมีกล่าวในพระไตรปิฎกทั้งในพระวินัยปิฎกและพระสุตตันตปิฎก พบมากที่สุดคือ ส่วนที่เป็นพระสูตร แม้จะมีแนวความคิดอย่างเดียวกับที่ปรากฏในคัมภีร์ฤคเวทที่กล่าวถึงราหุในฐานะ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ แต่พุทธศาสนามีวิธีการนำเสนอเรื่องที่แตกต่างกันไปจากเดิมด้วยการเชื่อมโยงกับบุคคล สำคัญ และคำสอนในพุทธศาสนาได้อย่างแนบคาย เรื่องราวของราหุที่พบมีการดำเนินเรื่องเหมือนตำนาน ฝ่ายพราหมณ์-ฮินดูที่ราหุเข้าจู่โจมจับพระอาทิตย์และพระจันทร์ เพราะความเป็นศัตรูกัน ซึ่งในคัมภีร์ฝ่าย พราหมณ์-ฮินดูจะมีการสวดอ้อนวอนขอให้เทพเจ้าฮินดูมาช่วยเหลือปราบราหุ แต่ในพุทธศาสนาเป็น การขอพระพุทธรูปเป็นที่พึ่งและให้ความช่วยเหลือปกป้องพระจันทร์กับพระอาทิตย์ บทบาทของ พระพุทธรูปแตกต่างจากเทพฮินดูเพราะแสดงออกถึงพระเมตตาคุณและพระกรุณาคุณต่อสรรพสิ่ง แม้แต่ ราหุซึ่งเป็นอสูร พระพุทธรูปทรงโปรดและเปลี่ยนแปลงราหุใหม่ด้วยพุทธานุภาพ

เรื่องของราหุปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนาหลายแห่ง ส่วนที่เก่าที่สุด คือ ในคัมภีร์พระไตรปิฎก ร่องลงมาพบในคัมภีร์ชั้นรองคืออรรถกถาหรือฎีกา ที่ปณี ปกรณ์วิเสสต่าง ๆ นอกจากตำนานแล้วที่มี ร่องรอยของความคิดจากสมัยพราหมณ์-ฮินดูอยู่ ยังมีความเปรียบกับสิ่งชั่วร้ายหรือกล่าวถึงในแง่ของ ความหมายเชิงลบอยู่ก็ตาม แต่ถูกปรับเปลี่ยนไปเพื่อการอธิบายคำสอนในพุทธศาสนา ราหุใน พระสูตรมีชื่อว่า “อสุรินทราหุ” โดยมีคำนำหน้าชื่อว่า อสุรินโท ซึ่งหมายถึง หัวหน้าอสูร ในอรรถกถา ปหาราหุสูตรที่ 9 ได้กล่าวอธิบายไว้ว่าบรรดาอสูรผู้เป็นหัวหน้ามี 3 ตนคือ เวปจิตติ 1 ราหุ 1 และ ปหาราหะ 1 ราหุเป็นอสูรผู้มีอัทภาพใหญ่โตกว่าบรรดาสัตว์ผู้มีอัทภาพทั้งหลาย²¹ (อรรถกถา ขุททกนิกาย สุตตนิบาต อุคควรรค เมตตสูตร) ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะอธิบายเรียงตามหัวข้อที่ปรากฏใน พระไตรปิฎก อรรถกถา และคัมภีร์ชั้นหลังที่กล่าวถึงราหุเป็นพิเศษตามลำดับ

2.2.1 ราหุในพระสูตร

จันทิมสูตรที่ 9 และสุริยสูตรที่ 10 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 7 สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ได้แสดงพระมหากรุณาคุณของพระพุทธรูปที่ทรงช่วยขับไล่ราหุผู้เป็นศัตรูของ จันทิมเทพบุตรและสุริยเทพบุตรซึ่งมักจะจับเทวดาทั้งสองเสมอ เป็นเหตุให้เทวดาทั้งสอง ต้องกล่าวถึง พระพุทธรูปเป็นสรณะ ด้วยพุทธานุภาพของพระพุทธรูป จึงทำให้อสุรินทราหุยอมปล่อย ดังนี้

*พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับในเขตพระนครสาวัตถี ก็โดยสมัยนั้นแล
จันทิมเทพบุตรถูกอสุรินทราหุเข้าจับแล้ว ครั้งนั้นจันทิมเทพบุตรระลึกถึง
พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ภาซิตคาถานี้ในเวลานั้นว่า*

²¹ ยทิท ราหุ อสุรินโทติ โย เอส ราหุ อสุรินโท อโย อคโค

“ข้าแต่พระพุทธเจ้า ผู้แก่วักกล้า ขอความนอบน้อมจงมีแด่พระองค์ พระองค์เป็นผู้หลุดพ้นแล้วในธรรมทั้งปวง ข้าพระองค์ถึงเฉพาแล้ว ซึ่งฐานะอันคับขัน ขอพระองค์จงเป็นที่พึ่งแก่ข้าพระองค์นั้น ฯ”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงปรารภจันทิมเทวบุตรได้ตรัสกับ อสุรินทรานุด้วยพระคาถาว่า

“จันทิมเทวบุตรถึงตถาคตผู้เป็นพระอรหันต์ว่าเป็นที่พึ่ง ดูกรราหู ท่านจงปล่อยจันทิมเทวบุตร พระพุทธเจ้าทั้งหลายเป็นผู้อนุเคราะห์แก่โลก ฯ”

(สุต.สํ.สคา. 15/241-245/96)

เช่นเดียวกันกับสุริยสูตร

ก็โดยสมัยนั้นแล สุริยเทวบุตรถูกอสุรินทรานุเข้าจับแล้ว ครั้งนั้น สุริยเทวบุตร ระลึกถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้กล่าวคาถานี้ในเวลานั้นว่า

“ข้าแต่พระพุทธเจ้า ผู้แก่วักกล้า ขอความนอบน้อมจงมีแด่พระองค์ พระองค์เป็นผู้หลุดพ้นแล้วในธรรมทั้งปวง ข้าพระองค์ถึงเฉพาแล้วซึ่งฐานะอันคับขัน ขอพระองค์จงเป็นที่พึ่งแก่ข้าพระองค์นั้น ฯ”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงปรารภสุริยเทวบุตรได้ตรัสกับ อสุรินทรานุด้วยพระคาถาว่า

“สุริยเทวบุตร ถึงตถาคตผู้เป็นพระอรหันต์ว่าเป็นที่พึ่ง ดูกรราหู ท่านจงปล่อยสุริยเทวบุตร พระพุทธเจ้าทั้งหลายเป็นผู้อนุเคราะห์แก่โลก สุริยเทวบุตรใดเป็นผู้ส่องแสง กระทบความสว่างในที่มืดมิด มีลักษณะเป็นวงกลม มีเดชสูง ดูกรราหู ท่านอย่ากลืนกิน (สุริยเทวบุตรนั้น) ผู้เที่ยวไปในอากาศ ดูกรราหู ท่านจงปล่อยสุริยะ ผู้เป็นบุตรของเรา ฯ”

ลำดับนั้น อสุรินทรานุ ปล่อยสุริยเทวบุตรแล้ว มีท่าทางรีบร้อนจึงเข้าไปหาอสุรินทเวปจิตติถึงที่อยู่ ครั้นแล้วก็เป็นผู้เคราะห์ขาด เกิดขนพอง ได้ยืนอยู่ ณ สถานที่ควรอันไกล ฯ

อสุรินทเวปจิตติ ได้กล่าวกับอสุรินทรานุ ผู้ยืนอยู่ ณ สถานที่ควรอันไกล ด้วยคาถาว่า “ดูกรราหู ทำไมหนอ ท่านจึงรีบร้อน ปล่อยพระสุริยเทวบุตรเสีย ทำไมหนอ ท่านจึงมีรูปเคราะห์ขาด มายืนกลัวอยู่ ฯ”

อสุรินทรานุ กล่าววว่า “ข้าพเจ้าถูกจับด้วยคาถาของพระพุทธเจ้า ถ้าข้าพเจ้าไม่พึ่งปล่อยพระสุริยเทวบุตร ศีรษะของข้าพเจ้าพึงแตกเจ็ดเสี่ยง มีชีวิตอยู่ ก็ไม่พึงได้รับความสุข ฯ” (สุต.สํ.สคา. 15/246-250/97)

พระสูตรข้างต้น แสดงถึงพระกรุณาคุณของพระพุทธเจ้าในฐานะผู้เป็นที่พึ่งและผู้อนุเคราะห์แก่โลก ที่ทรงช่วยเหลือมวลมนุษยชาติจากราหูที่เข้าปิดบังแสงสว่างของโลก เพื่อให้สถานการณ์กลับมาสงบสุขตามเดิม การดำเนินเรื่องยังคงรูปแบบเดิมคล้ายกับบทโคลงที่พบในคัมภีร์พระเวท คือ ราหูติดตามกลืนกินพระอาทิตย์และพระจันทร์ พระพุทธเจ้าทรงช่วยเหลือพระอาทิตย์และพระจันทร์ซึ่งขอถือพระพุทธองค์เป็นที่พึ่ง และทรมานอสูรินทราหูให้หยุดการกระทำที่ก่อบาปเสีย เรื่องราหูที่ปรากฏในพระสูตรทั้งสองแสดงให้เห็นร่องรอยความคิดของฝ่ายพราหมณ์-ฮินดู คือภาพของราหูผู้กลืนกินพระจันทร์และพระอาทิตย์เป็นเหตุให้เกิดปรากฏการณ์คราส ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้คนไม่ปรารถนา มาตั้งแต่สมัยโบราณ ในพุทธศาสนาได้นำมาใช้เป็นสถานการณ์ที่พระพุทธเจ้าทรงยับยั้งราหูที่จะเข้าจับพระอาทิตย์และพระจันทร์ไว้ ดังนั้น ในพระสูตรข้างต้นนี้ยังคงความคิดดังกล่าวอย่างเดิม และยังคงมีชื่อเรียกบุคคลที่ตรงกับวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู ได้แก่ ท้าววิประจิตติหรือท้าวเวจิตติซึ่งปรากฏครั้งแรกในคัมภีร์ปุราณะ คือ บิดาของราหูอยู่ในวงศ์พันธุ์ของอสูรตระกูลแทตย์และทานพ ซึ่งยังปรากฏในพระไตรปิฎกร่วมกันกับราหูด้วย

คาถาที่พระพุทธเจ้าทรงขับไล่ราหูในทั้งสองพระสูตร พบว่าปรากฏในสารัตถสมุจจยะ หรือสารัตถสมุจจยอรรถกถาภาณวารเป็นหนังสืออธิบายคัมภีร์จตุภาณวารบาลี²² ซึ่งเป็นผลงานของพระเถระลังกาผู้เป็นศิษย์ของพระอานันทมุนีรัตนเถระ สันนิษฐานว่าท่านเกิดในยุคอาณาจักรดัมพเดนิยะ (พ.ศ.1779-1803) ส่วนสารัตถสมุจจยะน่าจะแต่งขึ้นในยุคอาณาจักรแคนดี เพราะสมัยนั้นมีการสวดปริตรและมีความเฟื่องฟูอย่างมาก วัตถุประสงค์เพื่ออธิบายศัพท์ในบทสวดทั้งหมดอย่างละเอียด พร้อมทั้งยกนิทานที่เห็นว่าสอดคล้องกับเนื้อหาประกอบเพื่อทำให้ผู้ศึกษาคัมภีร์สามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นและนำไปเป็นแบบอย่างในการแสดงพระธรรมเทศนา (ลังกาภูมิ, 2560: 8)

สารัตถสมุจจยะจัดพิมพ์ขึ้นครั้งแรกในประเทศไทยสมัย ร.ศ. 122 หรือตรงกับ พ.ศ. 2446 มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดพิมพ์หนังสือเก่าซึ่งมีลักษณะคล้ายกับหนังสือทศชาติ เนื้อหาของสารัตถสมุจจยะแสดงบทพระสูตรจำนวน 22 บทซึ่งใช้ในการสวดในโอกาสต่าง ๆ เพื่อความเป็นสิริมงคล บรรจुक่าแปลและคำอธิบายไว้

²² คัมภีร์จตุภาณวารบาลี เป็นคัมภีร์ที่รวมพระสูตรจากพระไตรปิฎกที่เห็นว่าเหมาะสมสำหรับเป็นบทสวดปริตรซึ่งพระเถระแห่งสำนักมหาวีหารได้แต่งขึ้นเพื่อการสวดทอประเพณีการสวดปริตร เนื้อหาของคัมภีร์แบ่งออกเป็น 4 ภาณวาร แต่ละภาณวารแบ่งออกเป็น 8,000 อักขระ รวมทั้งสิ้นมี 32,000 อักขระ ความเชื่อของไทยที่ว่าพระไตรปิฎกบรรจุ 84,000 พระธรรมขันธ์ หรือคาถาอิตปิโส 108 มีการสันนิษฐานว่าน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากคัมภีร์นี้เช่นกัน คัมภีร์จตุภาณวารบาลีนี้นอกจากจะใช้เป็นหนังสือสำหรับสวดปริตรแล้ว ยังถือว่าเป็นบทเรียนเบื้องต้นก่อนศึกษาพระพุทธพจน์ในพระไตรปิฎก (Kotagama Wachissara, 1961: 402.)

ซึ่งจัดแต่งเป็นบทไว้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 เพื่อให้ผู้มีจิตศรัทธาร่วมจัดพิมพ์แจกเป็นธรรมทานถือเป็นการสร้างกุศลและทำนุบำรุงพุทธศาสนา รวมเป็นหนังสือแปลร้อยจำนวน 5 ผูก จำแนกเป็น 4 บทสวดพระปริตร²³ ดังนี้

- บทที่ 13 ว่าด้วย โมรปริตร เป็นหนังสือแปลร้อยผูก 1 ผูก
- บทที่ 14 ว่าด้วย จันทปริตร เป็นหนังสือแปลร้อยครั้งผูก
- บทที่ 15 ว่าด้วย สุริยปริตร เป็นหนังสือแปลร้อยครั้งผูก
- บทที่ 16 ว่าด้วย ธชัคคสูตร เป็นหนังสือแปลร้อย 3 ผูก

แต่ละบทที่กล่าวมาแล้วข้างต้นล้วนเป็นบทสวดพระปริตรจากพระสูตรสำคัญและมีการกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของบทสวดทั้ง 4 ว่ามีไว้เพื่อใช้สวดป้องกันเหตุเภทภัยต่าง ๆ ทั้งสิ้น หนึ่งในบทสวดสำคัญ ได้แก่ จันทปริตรและสุริยปริตรมีเนื้อหาหลักมาจากจันทิมสูตรและสุริยสูตร แต่มีเนื้อหาบางส่วนที่แตกต่างกันเพราะมีการขยายความเพิ่ม ปราภฏการณจันทรคราสและสุริยคราสถือว่าเป็นปราภฏการณที่สร้างความหวาดกลัวให้เกิดขึ้นในใจของมนุษย์ จึงมีความเชื่อว่าหากได้สวดและระลึกถึงพุทธคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทำให้ป้องกันอันตรายต่าง ๆ ได้

ตารางที่ 5 จันทปริตรและสุริยปริตรในหนังสือสมุจจัย อรรถกถาภาณวาร

จันทปริตร	สุริยปริตร
ณ สมัยกาลครั้งหนึ่ง องค์สมเด็จพระผู้ทรงสวัสดิภาคย์เจ้าเสด็จสำราญพระหฤทัยด้วยพระจตุอิริยาบถทั้ง 4 สถิตอยู่ในพระเชตวันาราม อันพระอนาถบิณฑิกคฤหบดีโสดาบันสร้างถวาย ไกลพระนครสาวตลีเป็นที่โคจรสถาน ณ สมัยนั้นมีจันทรเทพบุตรก็สดุ้งตกใจมีกายกัมปนาการหวาดหวั่นไหว มิได้เห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งจะเป็นที่พึ่งของอาตมาได้ จึงมาคำนึงรฤกถึงพระเดชพระคุณขององค์สมเด็จพระผู้ทรงพระภาคย์เจ้า แล้วก็กล่าวซึ่งพระคาถาเป็นความกราบทูลถวายนมัสการ สรรเสริญพระเดช	สมัยกาลครั้งหนึ่ง องค์สมเด็จพระผู้ทรงสวัสดิภาคย์เจ้า ทรงสำราญพระอิริยาบถทั้ง 4 อยู่ในพระเชตวันมหาวิหาร อันเป็นอารามของอนาถบิณฑิกคฤหบดีโสดาบันสร้างถวายไกลพระนครสาวตลีอันเป็นที่โคจรทรงบาตรกาลครั้งนั้นบังเกิดสุริยคาหะ อสุรินทราหูจับพระอาทิตย์ พระสุริยเทพนั้นก็สดุ้งตกใจกลัวแก่มรณโภยเป็นกำลัง ไม่เห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งจะเป็นที่พึ่งของตนได้ จึงรฤกถึงองค์สมเด็จพระสัพพัญญผู้มีพระภาคย์เจ้าแล้ว กล่าวคาถา

²³ บทสวดพระปริตร หมายถึง บทสวดที่ใช้สวดเพื่อการคุ้มครองตามคติความเชื่อคือใช้สวดเพื่อป้องกันอันตรายจากยักษ์ สัตว์เดรัจฉาน และเหตุเภทภัย ตลอดจนโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ อาานิสงส์ที่ได้รับจากการสวดพระปริตรนี้เกิดจากอำนาจของพระรัตนตรัยและอาานิสงส์จากการเจริญเมตตา ในเนื้อหาส่วนมากเป็นชาดกและในพระสูตร ตลอดจนคาถาที่พระพุทธเจ้าและสาวกสวดไว้ ดังนั้น จึงทำให้เกิดความเชื่อว่าเป็นบทสวดที่มีความศักดิ์สิทธิ์และหากผู้ใดหมั่นท่องพระปริตรจะได้รับผลานิสงส์ให้บังเกิดความสุข ความเจริญ ชัยชนะและแคล้วคลาดจากภัย

จันทปริตร	สุริยปริตร
<p>พระองค์แล้วขอพระเดชพระองค์ให้คุ้มครองป้องกันรักษาอาตมาในเวลานั้นว่าข้าแต่พระองค์ผู้ทรงพระมหาวิริยภาพความเพียรอันยิ่งใหญ่ได้สำเร็จแก่พระปรมาภิเชกสัมโพธิพุทธสัพพัญญู เหตุตรัสรู้ซึ่งสรรไถยธรรมทั้งปวงก็ดี ... บัดนี้ข้าพระองค์ถึงซึ่งสังกิตถานที่อันคับแคบอัปปาง ด้วยอสุรินทไทยในกาลครั้งนี้ หาผู้จะเป็นที่พึ่งมิได้ ขอพระเดชาคุณานุภาพแห่งพระพุทธองค์จงมาเป็นที่พึ่งแก่ข้า ช่วยป้องกันรักษาข้าพระองค์ให้พ้นจากที่สัมพาทถานในกาลบัดนี้ เมื่อพระจันทร์เทพบุตรรกกถึงสมเด็จพระผู้ทรงพระภาคย์เจ้าแล้วและกราบทูลนมัสการสรรเสริญพระองค์ขอพระเดชาคุณานุภาพมาคุ้มครองฉันทน กาลครั้งนั้นสมเด็จพระผู้ทรงสวัสด์ภาคย์เจ้าก็ทรงทราบด้วยทิพโสธธาตุ จึงทรงด้วยทิพโสพธาตุ จึงทรงพระพุทธานุภาพโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระจันทร์เทพบุตรแล้วมีพระพุทธานุภาพแก่<u>อสุรินทราหู</u>ด้วยพระพุทธปริตคาถา ห้าม<u>อสุรินทราหู</u>ว่า “<u>ดูกร อสุรินทราหู</u> พระจันทร์เทพบุตรนี้ถึงซึ่งพระตถาคตอันหักเสียดั่งกิ่งก้านแห่งสังสารจักรว่าเปนสรณวัตถุ ที่พึ่งที่รกกเป็นที่พำนักอาศัยไรยเป็นที่ยึดที่หน่วงของตนแล้ว นับถือคุณของพระตถาคตเป็นที่พึ่งแล้ว ท่านจงปล่อยละเสียซึ่งจันทวิมาน อันพระจันทร์เทพบุตรอยู่อาศัยตามพุทธานุภาพของตถาคตเถิด อนึ่ง<u>ดูกร อสุรินทราหู</u> ขึ้นชื่อว่าสมเด็จพระผู้ทรงเจ้าทั้งหลายเห็นปานดังตถาคตนี้ย่อมทรงพระอนุเคราะห์แก่สัตว์โลกทั้งปวง เห็นปานดังตัวท่านก็ดี เห็นปานดังพระจันทร์เทพบุตรในกาลบัดนี้ เมื่อองค์สมเด็จพระมหากรุณามีพระพุทธานุภาพตรัสสนธิ ขณะนั้น<u>อสุรินทราหู</u>ก็สะดุ้งตกประหม่า ด้วยพระเดชแห่งพระพุทธคานานั้น หากคูกคาม ก็ละเสียซึ่งทิพยวิมานแห่งพระจันทร์เทพบุตร ในลำดับพระพุทธานุภาพแห่งพระผู้มีพระภาคย์เจ้าให้บังเกิดชนพองสยองเศียรสลัดใจมีกายกัมปนาทหวาดหวั่นไหวสทททั่วทั้งอินทริย์</p>	<p>ถวายนมัสการสรรเสริญพระองค์ ขอพระเดชาคุณานุภาพไปช่วยคุ้มครองป้องกันเหมือนพระจันทร์เทพที่วิเศษนามมาแล้วในหนหลัง กาลนั้นสมเด็จพระผู้ทรงสวัสด์ภาคย์ จึงมีพระพุทธานุภาพตรัสห้าม<u>อสุรินทราหู</u> ด้วยพระสุริยปริตรคาถาช่วยพระอาทิตย์ว่า <u>ดูกร อสุรินทราหู</u> พระสุริยเทพบุตรนี้ นับถือตถาคตอันไกลจากสรรพอาสวกิเลส เปนที่พึ่งของตนแล้ว ท่านอย่าได้เบียดเบียนพระสุริยเทพบุตรเลย ท่านจงมาละวางเสียเถิด <u>ดูกร อสุรินทราหู</u> อันธรรมดาว่าสมเด็จพระผู้ทรงสัพพัญญูพุทธเจ้าทั้งหลาย เห็นปานดังพระสุริยเทพบุตรนั้นก็ดี อันหากมารถึงนั้น มิให้กระทำร้ายเบียดเบียนซึ่งกันและกันปรารถนาจะให้อยู่เปนสุขทุกถ้วนหน้า <u>ดูกร อสุรินทราหู</u> พระสุริยเทพบุตรองค์ใดมีรัศมีอันรุ่งเรืองจำรัสแสง ส่องสว่างไปในโอกาสโลกอันมหัศจรรย์ประกอบด้วยมีดอันทิบ มีอันกระทำซึ่งภาวะให้มีดีมนภาวะให้มีดีมนอนธการ ด้วยกิริยาที่ห้ามเสียซึ่งอุปนิสัยเกิดแห่งจักขุวิญญาณให้โอกาสนาการสว่างเป็นอันดี และมีเดชอันเข้มแข็งด้วยสามารถมีรัศมีอันร้อนกล้ำมีปริมณฑลกลมรอบร้อยห้าสิโยชน์โดยสัมบูรณ์เทววิมาน <u>ดูกร อสุรินทราหู</u> ท่านอย่าได้กล้ากลืนพระสุริยเทพบุตร อันดำเนียรอยู่ในอากาศปราศจากรอยนั้นเลย <u>ดูกร อสุรินทราหู</u> ท่านจงปล่อยเสียเถิดอย่าเบียดเบียนพระสุริยเทพบุตรผู้เป็นบริษัทสาวกของตถาคตเลย เมื่อสมเด็จพระผู้ทรงสัพพัญญูมีพระพุทธานุภาพตรัสสนธิฝ่าย<u>อสุรินทราหู</u>ก็สะดุ้งตกใจมีกายกัมปนาทหวาดหวั่นไหวชนพองสยองเกล้า กลัวเดชาคุณานุภาพแห่งพระพุทธคานาเป็นกำลัง เหมือนกันกับเมื่อครั้งจับพระจันทร์นั้นก็มิอาจเพื่อจะกุมสืบไปได้ก็ปล่อยทิพยวิมานพระสุริยเทพบุตรนั้นเสีย</p>

จันทปริต	สุริยปริต
<p>มีอาจเพื่อจะอยู่ณสถานที่นั้นได้ อสุรินทเวปจิตตาสุรสถิตอยู่ณที่ตำบลใด อสุรินทราหูนั้นก็รีบเร่งไปโดยด่วนมิได้หยุดยั้งไปจนถึงตำบลประเทศนั้น ครั้นถึงแล้วก็เข้าไปสู่สำนักท้าวไพจิตตือสุร อันเสวยมไหศุริยสมบัติอยู่ณอสุรพิภพภายใต้เขาพระสุเมรุราชชั้นนั้น ก็ยังหาหายความกลัวสตุ้งตกใจไม่ ยังขนพองสยองเคียดสั่นระทออยู่ทั้งกายเหมือนฉนั้น แล้วอยู่ประดิษฐานอยู่ในที่ควรข้างหนึ่ง ฝ่ายท้าวไพจิตราอสุรได้ทรงเห็นอาการแห่งอสุรินทราหูผู้เป็นอุปราชตกใจมาดั่งนั้น จึงตรัสว่า ดูกร อสุรินทราหู ท่านขึ้นไปจับกุมพระจันทร์แล้ว เหตุไฉนจึงละวางเสียรีบเร็วมาด้วยอาการอันด่วน ดุจถึงซึ่งความสลดตัวสั่นระทอสยอสยองจนเข้ามาสู่สำนักเราเห็นปานดั่งนี้ เหตุผลเป็นประการใด ท่านสตุ้งตกใจกลัวอันใดหรือ จึงมาสถิตยณสถานที่นี้ ฝ่ายอสุรินทราหูได้ฟังแล้ว จึงกราบทูลท้าวไพจิตราสุรว่า ข้าพเจ้าขึ้นไปจับกุมพระจันทร์เมื่อก็ สมเด็จพระมหากรุณามีพระพุทศฎีกาตรัสขบขันด้วยพระพุทศคาถานั้นหนักหนาให้ข้าพ ระองค์นี้ปล่อยมละ พระจันทร์เสีย ข้าพระองค์ได้ฟังแล้วก็ให้ขนพองสยองเกล้า สตุ้งตกประหม่ากลัวพระพุทศคาถาพันวิไสย ถ้าขึ้นจับกุมพระจันทร์ไว้ข้าสักหนอยหนึ่งนำที่ศิระษข้าพระองค์จะแตกออกได้ 7 ภาค กระทำกาลกิริยาหาชีวิตรมิได้ อันจะมีความ สุขสืบต่อไป นั้นหามิได้ ข้าพระองค์จึงปล่อยพระจันทร์เสีย ตกใจตัวสั่นสยองจนขึ้นมาสู่สำนักแห่งพระองค์ ฦกาลบัดนี้ วิสัชนามาในจันทปริตสุตรตามเนื้อความในพระปาฬีกียุติไว้เพียงนี้ก่อน ฯ</p>	<p>ด้วยความกระหนกตกใจก็ด่วนรีบเร่งไป ยังสำนักท้าวไพจิตราสุรเจ้าอสุรินทพิภพด้วยอาการอันสตุ้งตกใจรีบด่วนมานั้น ท้าวไพจิตราสุรทรงเห็นดั่งนั้นก็ตรัสถามอสุรินทราหูคุณัยหนหลัง ครั้งจับพระจันทร์นั้น อสุรินทราหูก็แจ้งความคุณัยหนหลัง ซึ่งแสดงมาแล้วในจันทปริตสุตรนั้น วิสัชนามาในสุริยปริตสุตรโดยเนื้อความในพระปาฬีกียุติแต่เท่านี้</p>

เนื้อความที่ยกมาข้างต้นเป็นคำแปลจากในหนังสือสมุจจัย อรรถกถาภาณวารซึ่งเป็นหนังสือแปลร้อยครั้งผูกทั้งบทที่ 14 จันทปริต และ บทที่ 15 สุริยปริต จะเห็นได้ว่าเนื้อความมีสาระสำคัญตรงกับพระสุตรในพระไตรปิฎก แต่เนื่องจากการขยายคำอธิบายใหม่ทำให้แต่ละบทมี

เนื้อความที่มากขึ้นอย่างในบทที่ 14 กล่าวถึงความเดือดร้อนจากอสุรินทรานูที่เปียดเบียนพระจันทร์และพระอาทิตย์ ทำให้เทพทั้งสองต้องไปขอพึ่งพระพุทธเจ้า จึงมีการบรรยายคำสรรเสริญพระพุทธเจ้าเป็นพิเศษ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทสวดพระปริตรที่สวดโดยระลึกถึงพุทธคุณ เพื่อขอความคุ้มครองและป้องกันอันตรายต่าง ๆ ตามคติความเชื่อพุทธศาสนาที่ให้ความสำคัญในการสร้างความศรัทธา และระลึกถึงพระพุทธเจ้าไว้เป็นสิ่งสูงสุด

2.2.2 ราชูในอรรถกถา

ในวรรณคดีชั้นอรรถกถาเป็นคำอธิบายคัมภีร์พระไตรปิฎก มีรายละเอียดที่มากขึ้นจากเดิม ได้แก่ รูปลักษณะ พงศ์พันธุ์ พาหนะ รวมทั้งประวัติความเป็นมาต่าง ๆ ของราชู กล่าวถึงเหตุการณ์ที่ราชูปพบพระพุทธเจ้ามีแบบแผน และโครงสร้างภาพของการแสดงธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าที่มีความเป็นมุขปาฐะขึ้นต้นคำกล่าวว่า “*เอวมเม สุต*” เมื่อการสนทนาธรรมสิ้นสุดลงจะจบลงด้วยการขอสมาทานถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งหรือถือเป็นสรณะ เรื่องของราชูปรากฏในอรรถกถาที่ขนิภาย สีลขันธวรรค โสณทัณฑสูตร และอรรถกถา มัชฌิมนิภาย มัชฌิมปิณณาสกั พรหมมณวรรค จังกีสสูตร มีเรื่องเล่าราชูที่ตรงกันซึ่งบอกเล่าเหตุการณ์ของราชูปพบพระพุทธเจ้าและขอพระพุทธเจ้าเป็นสรณะในที่สุด ดังนี้

ได้ยินว่า อสุรินทรานูสูงได้ 4,800 โยชน์ ระหว่างแขนของท่านวัดได้ 1,200 โยชน์ ระหว่างช่วงอกวัดได้ 600 โยชน์ พื้นมือและพื้นเท้าหนาได้ 300 โยชน์ ข้อมือยาวได้ 50 โยชน์ ระหว่างคิ้วกว้าง 50 โยชน์ หน้ายาว 200 โยชน์ ลึกได้ 300 โยชน์ วัดโดยรอบได้ 300 โยชน์ คอยาวได้ 300 โยชน์ หน้าผากยาวได้ 300 โยชน์ ศีรษะยาวได้ 900 โยชน์

(อสุรินทรานู) นั้นคิดว่าเราสูง ไม่อาจก้มดูพระศาสดา จึงไม่มาเฝ้าวันหนึ่ง (อสุรินทรานู) นั้นได้ฟังการพรรณนาคุณของพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงเสด็จมาเฝ้าด้วยความคิดเสียวว่า จักดูตามแต่จักดูได้พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงทราบอัชฌาสัยของท่าน จึงทรงดำริว่าเราจักแสดงด้วยอิริยาบถไหนในบรรดาอิริยาบถทั้งสิ้น ทรงดำริว่าธรรมดาคนยืน แม้จะดำงักปรากฏเหมือนคนสูง แต่เราจักนอนแสดงตนแก่ท่านดังนี้แล้ว จึงตรัสว่า อานนท เธอจงตั้งเตียงในบริเวณคันธกุฎีแล้วประทับลีลาสนับนบนเตียงนั้น

อสุรินทรานูมาแล้ว ชะเง้อชูก่อขึ้นมองดูพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับ บรรทมอยู่ราวกับว่าแหงนคอดูพระจันทร์เต็มดวงในท่ามกลาง

น่านฟ้า และเมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “อสุรินทหะ มีอะไรหรือ” จึงกราบทูลว่า

“ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ข้าพระองค์มิได้มาเฝ้าด้วยคิดว่า เราจักไม่อาจจะสามารถโน้มตัวดูพระองค์ได้” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “จอมอสุร เรามิได้ก้มหน้าบ่าเพื่อบารมีมา เรา (ยัง) ให้ทานที่มีผลเลิศด้วย” วันนั้น อสุรินทราหูได้ขอถึงสรณะ²⁴ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรง นำขึ้นชมมิน้อย ด้วยประการอย่างนี้ (ที.สี.อ. 1/27 และ ม.ม. 2/365)

เรื่องในอรรถกถาทั้งสองแหล่งข้างต้น กล่าวถึงพระเมตตาธิคุณของพระพุทธเจ้าทรง แสดงปาฏิหาริย์²⁵ และเทศนาธรรมโปรดราหูให้ละทิฐิมานะ จึงกลับใจมาเลื่อมใสพุทธศาสนา แตกต่าง จากตำนานในวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดูที่ราหูถูกทำร้ายจากทวยเทพต่าง ๆ ดังนั้น ในวรรณคดี พุทธศาสนาจึงแสดงให้เห็นการโปรดราหู ซึ่งเป็นอสุรร้ายกาจให้ละความเห็นผิดและกลายเป็นพุทธสาวก ในพุทธศาสนาตอกย้ำความยิ่งใหญ่และแสดงพระกรุณาคุณของพระพุทธเจ้าต่อสรรพสัตว์ นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงหลักธรรมสำคัญ ได้แก่ ทาน ซึ่งเป็นคำสอนใช้เทศนาแก่อสุรินทราหู ซึ่งการเทศนาเรื่อง ดังกล่าว ย่อมสมควรแก่ผู้เริ่มฟังธรรม ซึ่งจะทำให้จิตใจของอสุรินทราหูพร้อมและเป็นบาทฐานก่อน นำไปสู่การเข้าใจธรรมต่อไป (อาทิตย ชีรวณิชย์กุล, 2552: 86)

2.2.2.1 รูปลักษณะของราหู

อรรถกถาที่มณีกาย สีลขันธวรรค โสณทัณชสูตร และอรรถกถามัชฌิมนิกาย มัชฌิมปิณฑาสกั พราหมณวรรค จังกีสสูตร กล่าวว่าราหูสูงนับหลายพันโยชน์ และมีขนาดของอวัยวะต่าง ๆ หลายสิบหลายร้อยโยชน์ ในปัญญาติสูตรกล่าวถึงการบัญญัติ 4 สิ่งที่เป็นที่สุดของโลก ได้แก่ อสุรินทราหู ผู้มีอัตภาพใหญ่ที่สุดในบรรดาสัตว์ทั้งหลาย พระเจ้ามันธาดุราชผู้บริโศกคามที่สุดในบรรดาบุคคลทั้งหลาย พญามารผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในบรรดามารทั้งหลาย และพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นเลิศที่สุดในโลกทั้งเทวดา

²⁴ ในพระไตรปิฎกภาษาบาลีคือ “สรณ” มาจาก สร ธาตุ ลง ยุ ปัจจัย อาเทศ ยุ เป็น อน แปลง น เป็น ณ สำเร็จรูปได้เป็น สรณ ในคัมภีร์อภิธานวัฒนธรรม แสดงความหมายของคำว่า สรณ ไว้ 4 ความหมายคือ วน-การฆ่า, คห-ที่พักอาศัย, รุกขิต-สิ่งปกป้องคุ้มครองหรือที่พึ่ง และ รุกขณ-การรักษาคุ้มครอง ในที่นี้ ควรจะหมายความถึง สิ่งที่ ปกป้องคุ้มครองหรือสิ่งอันเป็นที่พึ่ง คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

²⁵ ปาฏิหาริย์ในพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ อธิปาฏิหาริย์ การแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ เช่น การเหาะได้ การเดินบนน้ำ การทำตัวให้มีขนาดใหญ่ เป็นต้น อาเทศนาปาฏิหาริย์ การรู้จักของคนอื่น เช่น รู้ว่าผู้นี้คิดอย่างไร มีอุปนิสัยหรือจริตแบบใด เป็นต้น และ อนุศาสนีปาฏิหาริย์ ปาฏิหาริย์ที่เกิดจากการสอนที่เหมาะสมแก่จริต และ ทำให้ผู้ที่ได้รับคำสอนนำไปปฏิบัติตามและได้ผลจริงคือพ้นจากทุกข์ (ภัทรรณม์ แสนพินิจ. 2559: 125-127)

มนุษย์และทั้งเบื้องบนและเบื้องต่ำ ทั่วทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก หมู่สัตว์และสมณพราหมณ์ทั้งหลาย (อง.จตุกก.2/15/44) สอดคล้องกับมหาสมยสูตรที่อมนุษย์ทั้งหลาย ได้แก่ นาค ครุฑ อสูร ซึ่งมีพวกทวน เวทสูร เวปจิตตสูร สุจิตตสูร ปหาราทสูร พระยามารนมุจี ไพโรจน์ และอสุรินทราหู เป็นต้น มีกายใหญ่น่ากลัว เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าราหูเป็นหนึ่งในอสูรที่มีร่างกายใหญ่โต (ที.ม. 10/244/232) ดังนั้น เมื่อราหูก้าวลงสู่มหาสมุทร น้ำจะลึกประมาณแค่เข่า ความใหญ่โตของราหูใช้เปรียบเทียบกับ หลักธรรมปฏิบัติสมุปปาตที่มีความลึกซึ้ง แต่เป็นของง่ายสำหรับพระเถระที่จะสามารถเข้าใจได้ เพราะมี เหตุ 4 ประการ ได้แก่ การถึงพร้อมด้วยอุปนิสัยในอดีตชาติ, การอยู่ในสำนักครู, ความเป็นพระโสดาบัน และความเป็นพหูสูต (ส.นิ.อ.2/277)

2.2.2.2 ความเปรียบและการอธิบายคำสอนพุทธศาสนา

ราหูเป็นเงามีตซึ่งตรงกันข้ามกับแสงสว่าง จึงนำมาใช้เปรียบเทียบกับ อุปกิเลสหรือเครื่องเศร้าหมอง ดังที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก เล่มที่ 7 จุลวรรค กล่าวถึงราหูว่าเป็นหนึ่งใน สิ่งมัวหมองอันเป็นเหตุให้ดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ ไม่ส่องแสง ไม่สว่าง ไม่รุ่งเรือง เช่นเดียวกับ อุปกิเลสซึ่งเป็นเหตุให้สมณพราหมณ์มัวหมอง ไม่สง่างาม เพราะผิดศีล (วิ.จ.7/634/318) และ สอดคล้องกับอรรถกถาอุปกิเลสสูตรในอังคุตตรนิกาย ซึ่งกล่าวถึงเหตุที่ทำให้ดวงอาทิตย์และ ดวงจันทร์ไม่สว่างไสว ได้แก่ เมฆ หมอก ควันและผงคลี รวมทั้งอสุรินทราหู ว่า

*บทว่า ราหู ความว่า หมอก ควันและผงคลี ทั้งสามข้างต้น
เป็นอุปกิเลสที่ไม่ถึงดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ ส่วนราหู พึงทราบว่าเป็น
ท่านกล่าวด้วยสามารถอุปกิเลสที่ถึงดวงจันทร์ดวงอาทิตย์*

(อง.จตุกก.อ.2/177)²⁶

ความเปรียบนี้พบในอรรถกถาหลายแห่ง ราหูจึงเป็นความเปรียบในเชิงลบ ทั้งเป็นความมืดมัว ความขุ่นมัว เครื่องเศร้าหมองและยังเป็นเครื่องทรมานที่เกิดขึ้นแล้วจะไม่สามารถ ดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเองเหมือนกับถูกราหูจับไว้ แต่หากพ้นอุปสรรคใดหรือบรรยายถึงการบรรลุธรรมจะ กล่าวเปรียบเหมือนพระอาทิตย์พ้นจากราหูแล้วย่อมปลดเปลื้องออกสิ้นแล้วกลับมาสว่างไสวได้นั่นเอง ในอรรถกถาพันธุชิวกเถราปทาน ได้กล่าวถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้มีพระนามว่าสิขี ใช้ความเปรียบว่า พระองค์เป็นผู้ส่องใสบริสุทธิ์ เพราะไม่มีกิเลส ทรงปราศจากมลทินเพราะละมลทินคืออุปกิเลสเสียได้ ดุจดวงจันทร์พ้นแล้วจากมลทิน คืออุปกิเลสเหล่านี้ เปรียบดังเมฆ หมอก น้ำค้าง ควัน ธุลี คือราหู

²⁶ ราหูติ ปุริมา ตโย อสมปตตอุปกิเลสสา, ราหู ปน สมปตตูปกิเลสวเสน กถิตติ เวทิตโป

ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงกิเลสจึงใช้ความเปรียบเป็นราหูเพราะเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางอย่างหนึ่ง เพราะมักบดบังทำให้เกิดความมืดมิดเศร้าหมอง²⁷

2.2.2.3 วิธีการลงโทษสมัยโบราณเทียบกับปากของราหู

ในอุททกนิกาย มหานิทเทส อัญญกวัคคิกะ ติสสเมตเตยยสุตตนิทเทส ได้กล่าวอธิบาย “ราหูมุข” เป็นวิธีการลงโทษทัณฑ์เมื่อกระทำความผิดบาปจะกระทำด้วยวิธีเดียวกับปากของราหู กล่าวคือการเปิดปากด้วยหอกแล้วเอาไฟเผาในช่องปาก หรือเอาสิ่วเจาะตั้งแต่จอนหูทั้งสองข้างจนถึงปาก ให้เลือดไหลออกเต็มปาก และให้สุนัขแทะ (ขุ.ม.29/254/188) หรือการใช้ไม้จิ้มปากผู้เคราะห์ร้ายให้เปิดออกแล้วใช้เหล็กแหลมร้อนแดงแทงทะลุจากหูให้ไปโผล่ในปาก ซึ่งวิธีการดังกล่าวมีการกล่าวไว้ในพระวินัยปิฎกถึงการกระทำผิดบาปที่ต้องถูกลงโทษด้วยวิธีดังกล่าว ในหนังสือ The Pali Text Society’s Pali-English Dictionary ได้อธิบายว่าราหูเป็นนอสุรซึ่งมีความสัมพันธ์กับราหูมุข (หน้าของราหู) นำไปใช้ในการออกแบบการลงโทษเพื่อป้องกันพวกมิฉฉาชีพ (T.W. Rhys Davids and William Stede, 1972: 571 อ้างในประเสริฐ รุณรา, 2560: 20)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า เรื่องของราหูในวรรณคดีพุทธศาสนา กล่าวถึงรูปลักษณะว่าเป็นผู้มีอวัยวะใหญ่ ความเปรียบราหูจากรูปลักษณะดังกล่าว และยังคงกล่าวถึงราหูเป็นบุคลาธิษฐานของคราส ซึ่งยังคงมีร่องรอยของความคิดจากวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดูอยู่ สอดคล้องกับคัมภีร์ฤคเวทในช่วงแรก แต่ไม่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของตระกูลในวงศ์แพทย์และทนายโดยมีท้าววิประจิตติและนางสิงหิกาเป็นบิดาและมารดาของราหู ตำนานการเกษียรสมุทร ความเชื่อเรื่องเทพนพเคราะห์และความเชื่อเรื่องการทำนายคราสในโหราศาสตร์อย่างที่ปรากฏในคัมภีร์และวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู

ราหูในพุทธศาสนา แม้ว่าจะมีตำนานจำนวนไม่มาก แต่พบว่ามีการมุ่งเน้นบทบาทของพระพุทธรูปเจ้าต่อราหู ซึ่งให้เห็นพุทธานุภาพและพระมหากรุณาธิคุณของพระพุทธรูปที่มีต่อราหู และแสดงสถานะของราหูในพุทธศาสนาเป็นอุบาสกที่ขอถึงสรณะ นอกจากในคัมภีร์พระไตรปิฎกและคัมภีร์อรรถกถาแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า มีการอธิบายเรื่องของราหูเป็นพิเศษในวรรณคดีพุทธศาสนา ชั้นหลัง ซึ่งผู้วิจัยจะจำแนกตามหัวข้อสำคัญเป็นลำดับต่อไป

²⁷ ราหูคณนา วิปปมุตโต คือ พ้นจากการจับของราหู เพราะราหูเป็นภาวะทำให้ดวงจันทร์เศร้าหมองเหตุว่าใกล้กัน (ขุ.ป.อ.31/386/182)

2.2.3 ราหูในคัมภีร์อนาคตวงศ์

เรื่องของสุรินทราหูในสมัยหลังพระไตรปิฎกมีการขยายความมากขึ้นจากเดิมปรากฏในหลายคัมภีร์ ทั้งในอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และปกรณ์วิเสส ทำให้เห็นว่าสุรินทราหูมีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาหลายด้าน ในพระคัมภีร์อนาคตวงศ์เป็นหนึ่งในคัมภีร์สำคัญที่ว่าด้วยเรื่องของวงศ์พระพุทธรูปที่จะมาตรัสรู้ในอนาคตกาลจำนวน 10 พระองค์ ได้แก่ พระศรีอาริยมตไตรยพุทธรูป พระรามพุทธรูป พระธรรมราชาพุทธรูป พระธรรมสามิพุทธรูป พระนารทพุทธรูป พระรังสีมุนีพุทธรูป พระเทวเทพพุทธรูป พระนรสีห์พุทธรูป พระติสสพุทธรูป และพระสุมังคลพุทธรูปเป็นพระองค์สุดท้ายดังกล่าวมาซึ่งพระพุทธรูปองค์ที่ทรงตรัสแสดงตามที่พระธรรมเสนาบดี สารีบุตรทูลอาราธนาไว้ซึ่งพรรณนาไว้ในคัมภีร์อนาคตวงศ์

คัมภีร์อนาคตวงศ์เป็นคัมภีร์พรรณนาประวัติของพระพุทธรูปในอนาคต 10 พระองค์ข้างต้น ซึ่งนักวิชาการได้ศึกษาคัมภีร์อนาคตวงศ์พบว่าก่อนหน้ามีวรรณคดีบาลีจำนวนหนึ่งว่าด้วยเรื่องของพระพุทธรูปในอนาคต รวม 4 เรื่อง ได้แก่ คัมภีร์อนาคตวงศ์ของพระกัสสปเถระชาวอินเดียใต้ (พ.ศ. 1703-1773) มีลักษณะของการแต่งเป็นคาถาร้อยกรอง 142 คาถา (สุภาพรรณ ฦ บางช้าง, 2529: 188-189) อมตรสธารา อรรถกถาอนาคตวงศ์ จำนวน 3 ผูก และอมตรสธารา ฎีกาอนาคตวงศ์จำนวน 7 ผูกเป็นผลงานของพระอุปติสสเถระชาวลังกาทวีป คัมภีร์จำนวน 3 ฉบับข้างต้นปรากฏในรายการชื่อคัมภีร์ที่พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศในสมัยกรุงศรีอยุธยาพระราชทานส่งไปยังประเทศศรีลังกาเพื่อช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา (พ.ศ. 2496) อีกคัมภีร์หนึ่ง ได้แก่ คัมภีร์ทสโพธิสัตตูปัตตติกาเป็นคัมภีร์ที่พระบัณฑิตเถระได้ตรวจสอบและจัดทำคำแปลเป็นภาษาสิงหลโดยพิมพ์เผยแพร่ในประเทศศรีลังกา (พ.ศ.2496) ทั้ง 4 คัมภีร์ดังกล่าวล้วนกล่าวถึงพระพุทธรูปในอนาคตทั้งสิ้น (ประภาส สุรเสน, 2540: 1-2) อย่างไรก็ตาม สุภาพรรณ ฦ บางช้าง (2529: 189-190) กล่าวว่าคัมภีร์อนาคตวงศ์ฉบับร้อยแก้วที่แท้จริงก็คือ คัมภีร์ทสโพธิสัตตูปัตตติกา ซึ่งว่าด้วยประวัติของพระพุทธรูปในอนาคต 10 พระองค์ ซึ่งควรจะเรียกชื่อคัมภีร์ดังกล่าวมากกว่าอนาคตวงศ์²⁸ ในขณะที่ ประภาส สุรเสน (2540: 2-3) อธิบายว่าคัมภีร์อนาคตวงศ์ฉบับร้อยแก้วในประเทศไทย แม้ว่าจะแตกต่างจากฉบับร้อยกรองของพระกัสสปเถระก็ตาม

²⁸ เนื่องจากต้นฉบับคัมภีร์โบราณอนาคตวงศ์ที่อยู่ในหอสมุดแห่งชาติมีชื่อว่า “ทสโพธิสัตตูปัตตติกา นิฎจิติ” สุภาพรรณ ฦ บางช้าง (2533: 192) จึงไม่เห็นด้วยกับการเรียกชื่อว่าคัมภีร์อนาคตวงศ์ แต่ควรเรียกชื่อว่าคัมภีร์ทสโพธิสัตตูปัตตติกา ซึ่งเป็นผลงานของพระคณธรรมาจารย์ชาวไทยแต่งในลังกา ส่วนทสโพธิสัตตูปัตตติกาของไทยแต่งในเวลาใกล้เคียงกัน ซึ่งมีผู้สันนิษฐานว่าเป็นอาจเป็นต้นแบบของคัมภีร์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นด้วยกับ อาทิตย์ ชีรวณิชกุล (2552: 153) ในประเด็นที่ว่าคัมภีร์อนาคตวงศ์เป็นชื่อคัมภีร์ที่เป็นที่รู้จักและยอมรับอย่างแพร่หลายมากกว่าคัมภีร์ทสโพธิสัตตูปัตตติกา ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการที่จะนิยามชื่อตามความรับรู้ส่วนบุคคล สิ่งที่สำคัญกว่านั้นคือความเข้าใจที่ไม่สับสนระหว่างคัมภีร์อนาคตวงศ์อีกชุดของพระกัสสปะเพราะมีเนื้อความเฉพาะพระเมตไตรย

แต่ในหนังสือไตรภูมิพระร่วงของพญาลิไทได้ระบุชื่อคัมภีร์ไว้ว่าอนาคตวงศ์ และมีเนื้อหาสาระซึ่งเกี่ยวกับ พระพุทธเจ้า 10 พระองค์ไว้ แม้ไม่ได้ระบุผู้แต่งและประวัติการแต่งไว้ก็ตาม แต่สันนิษฐานว่าแต่งใน ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 16-17 ในสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งศรีอยุธยา

ผู้วิจัยเลือกศึกษาพระคัมภีร์อนาคตวงศ์ (อนาคตวงศ์) ที่คัดถ่ายถอดและแปลโดยนาย ประภาส สุระเสน เพราะเนื้อหามีความสมบูรณ์ที่สุดซึ่งมีการจัดแบ่งเป็นอุเทศไว้จำนวน 10 ครบตาม จำนวนของพระพุทธเจ้าที่จะตรัสรู้ในอนาคตกาล โดยเฉพาะในอุเทศที่ 5 เรื่องพระนารทพุทธเจ้าเป็น การเล่าอดีตชาติหนึ่งของอสุรินทรหาผู้บำเพ็ญบารมีจึงเป็นปัจจัยให้ได้บรรลุพระสัพพัญญุตญาณและได้รับ พยากรณ์ว่าจะได้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคตกาล เรื่องของอสุรินทรหาในคัมภีร์อนาคตวงศ์ที่ จะยกมาแสดงนี้เป็นหนึ่งในเรื่องที่ได้รับการนำไปใช้อ้างอิงเพื่อการสร้างสรรค์ใหม่ในสังคมไทยปัจจุบัน

เรื่องของพระนารทสัมพุทธเจ้าเป็นอุเทศที่ 5 กล่าวถึงเหตุการณ์บุพกรรมของ อสุรินทรหาผู้บำเพ็ญทานบารมีอันอุกฤษฏ์ โดยพระศรีศากยมุนีพุทธเจ้าทรงแสดงไว้แก่พระสารีบุตร ณ วิหารบุพพารามในเมืองสาวัตถี ดังนี้

ดูก่อนพระธรรมเสนาบดี สารีบุตร ผู้เจริญ เมื่อศาสนาของ พระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า ธรรมลามี ล่วงไปแล้ว เมื่อสารกัป ล่วงไปแล้ว กัป ๆ หนึ่ง ชื่อลักขกัป เกิดเป็นสูญญกัปๆ เมื่อลักขกัปหนึ่งล่วงไปแล้ว มัณฑ กัปได้เกิดขึ้นแล้วๆ ในกัปนั้น มีพระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติ 2 พระองค์ คือ พระนารทพุทธเจ้า 1 พระรังสิมุนีพระพุทธเจ้า 1ๆ อสุรินทรหา จักเป็น พระพุทธเจ้าทรงพระนามว่านารทะ ก่อนๆ พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงมี พระวรกายสูง 120 ศอกๆ แสงสว่างแห่งพุทธรัศมีเป็นเหมือนกับสายฟ้าๆ แสง สว่างจำนวนหนึ่ง เป็นแสงสว่างพุทธรัศมีได้เป็นเช่นเดียวกับดอกปทุมที่เดียว พระพุทธเจ้าทรงมีพระชนมายุ 1 หมื่นปี ๆ มีต้นจันทน์เป็นไม้ตรัสรู้ๆ รส 7 ประการ ได้เกิดขึ้นในสกลปฐพีๆ มหาชนทั้งปวง บริโภครสปฐพีแล้วเลี้ยงชีพๆ

ดูก่อนพระธรรมเสนาบดี สารีบุตรผู้เจริญ พระนารทพุทธเจ้า ได้ให้ทาน อะไร? จึงได้มหาสมบัติเห็นปานนี้ๆ ดูก่อนพระธรรมเสนาบดี สารีบุตร ผู้เจริญ พระนารทพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญบารมี 10 ประการ มีพระบารมี มีข้อหนึ่งปรากฏแก่กล้าจึงทรงได้มหาสมบัติ เห็นปานนี้ๆ

ดูก่อนพระธรรมเสนาบดี สารีบุตร ผู้เจริญ ในกาลแห่ง พระกัลลปพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ได้เสด็จ อุบัติเป็นพระราชาพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่าสิริคุต มีพระนครชื่อ นิมนนครๆ พระองค์ทรงมีมหาเทวีทรง พระนามว่าพระนางลัมพสุสา พระราชาทรงมีพระโอรสและพระธิดา 2

พระองค์ พระโอรสพระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า นิโครธกุมาร พระธิดา
พระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า โคตรมี ฯ วันหนึ่งพราหมณ์ 8 คนมาเฝ้า
ท้าวเธอ ถวายสวดด้วยเสียงอันกึกก้องแห่งชัยชนะแล้ว ทูลขอพระนครกับ
พระราชธิดาแล้ว ฯ พระราชาทรงโสมนัสพระราชทานพระนครแก่พราหมณ์ทั้ง
8 แล้ว ทรงพาพระราชโอรสพระราชธิดาและพระมหาเทวี เสด็จออกจาก
พระนคร เสด็จเข้าไปในไพร่สนธ์ เสด็จขึ้นสู่ธรรมิกบรรพต สร้างอาคาร
แล้ว ฯ กษัตริย์ 4 พระองค์ ทรงรักษาศीलอยู่ ณ อาคารนั้น ฯ

ในกาลนั้น ยักษ์ตนหนึ่งชื่อ ยันตะ มีร่างกายสูง 120 ศอก
ออกจากป่า มายืนในที่เฉพาะพระพักตร์ ของกษัตริย์ 4 พระองค์ ฯ ยักษ์ได้
กล่าวอย่างนี้ว่า “ข้าแต่มหाराช ข้าพระองค์เป็นยักษ์ รักษาป่าดงกินเลือด
กินเนื้อยังชีพ วันนี้ข้าพระองค์กินช้าง 7 เชือก ม้า 14 ตัว เนื้อ 20 ตัว
ไม่สามารถหักห้ามความหิวกระหายไว้ได้ ข้าแต่มหाराช บัดนี้ ข้าพระองค์
มาที่นี่ เพื่อทูลขอพระโอรสและพระธิดาทั้ง 2 พระองค์ ถ้าพระองค์จะทรง
พระราชทานพระโอรสและพระธิดาทั้ง 2 พระองค์แก่ข้าพระองค์ไซ้
ในอนาคตพระองค์จักเป็นพระพุทเจ้าพระองค์หนึ่ง” ฯ ในกาลนั้น
พระราชธิดาทรงสดับคำของยักษ์ตนนั้นตรัสอย่างนี้ว่า “ดูก่อนยักษ์ ผู้มีหน้า
งาม ผู้เจริญ เราเลี้ยงพระโอรสพระธิดาทั้ง 2 ไว้เพื่อให้ทาน บัดนี้ เจ้ามาที่นี่
เพื่อขอกุมารทั้ง 2 นี้ เราจักให้บุตรทั้ง 2 แก่เจ้า” จึงเสด็จลุกขึ้นพา 2 กุมาร
จงไป ทรงใช้พระหัตถ์ข้างขวาถือคนโทน้ำ ตรัสว่า “ดูก่อนยักษ์ผู้เจริญ ท่าน
จงมาสู่สำนักเรา” แล้วทรงหลังทักซิโณทก ฯ ในเวลาให้ทาน พระราชาทรง
ชี้เอาปฐพีและหมู่เทวดาให้เป็นพยาน ตรัสแล้ว ได้ตั้งความปรารถนาว่า
“ดูก่อนปฐพีและหมู่เทวดาผู้เจริญทั้งหลาย ขอท่านผู้เจริญทั้งหลาย จงมา
เป็นพยานให้ข้าพเจ้าด้วยเถิด พระสัพพัญญุตญาณเท่านั้น เป็นที่รักยิ่งกว่า
บุตรและธิดาซึ่งเป็นที่รักนี้ เราไม่ต้องการจักรพรรดิสมบัติ ไม่ต้องการ
อินทสมบัติ ไม่ต้องการมารสมบัติ ไม่ต้องการพรหมสมบัติ ไม่ต้องการ
ประเทศราชสมบัติ (แต่) ต้องการสัพพัญญุตญาณสมบัติเถิด ฯ” ในกาลนั้น
ในกาลอวสานที่พระราชธิดาตั้งความปรารถนาสิ้นสุดลง พื้นปฐพีได้หวั่นไหว
สะท้าน สะเทือน ฯ สมุทราครกก็กระเพื่อม ฯ ขุนเขาลีเนรราชก็โน้มยอดสู่

ธรรมิกบรรพต ดุจดั่งยอดหวายถูกลนไฟฯ ฝนก็ตั้งกระหึ่มกึกก้อง ให้ฝนตก
อยู่ชั่วขณะฯ สายฟ้าไม่ใช่อุตุกาล ก็แลบแปลบปลาบฯ

ท้าวสักกะเทวราช ทรงเป่าสังข์วิษุตตระฯ ท้าวมหาพรหม ทรง
ปรบพระหัตถ์ฯ เทวดาทุกเหล่า พวกกันสาธูการกึกก้องกังวานฯ ล้วนเกิด
อัศจรรย์เป็นอันมากแล้วฯ

พระบรมศาสดา เมื่อทรงประกาศเนื้อความนั้นจึงตรัสว่า “ท่าน
บันดาลให้ปฐพีตึงกึกก้องกังวาน ท่านมีเสียงดังเด่นไปถึงสวรรค์ชั้นไตรทิพย์
บันดาลให้สายฟ้าแลบแปลบโดยทั่วไป ปรากฏดุจเป็นเจ้าของเขาทั้งหลาย
พระอินทร์ พระพรหม ภูมมเทวดา อากาศเทวดา รุกขเทวดา โสมนเทวดา
พระยมและท้าวเวสสุวัณ เทวดาเหล่านั้น พร้อมกันยกย่องท่านว่าเป็น
พระราชารู้ทรงคุณประเสริฐของนรชนฯ”

ดูก่อน พระธรรมเสนาบดี สารีบุตร ผู้เจริญ ในกาลครั้งนั้น ยักษ์ได้
พา 2 กุมาร ไปหลังบรรณศาลา เอาพินักัดคอ 2 กุมารแล้ว กินเลือด เคี้ยว
กินอย่างพึงพอใจมาก ในเวลายักษ์เคี้ยวกินกุมารทั้ง 2 พระราชา
ทอดพระเนตรเห็นหยดเลือด ไม่ได้ทรงหวั่นพระทัยเลย ทรงชมเชยทานของ
พระองค์ว่า “ข้าแต่หมู่เทวดาผู้เจริญทั้งหลาย นำอัศจรรย์จริงหนอ
ทานของเราประเสริฐแท้”

ดูก่อนพระธรรมเสนาบดี สารีบุตร ผู้เจริญ ด้วยผลแห่งการให้กุมาร
ทั้ง 2 เป็นทาน มหาชนทุกจำพวก จะบังเกิดความสวयงามแห่งรูป ด้วยผล
ที่ยักษ์เคี้ยวกิน 2 กุมาร ตรงพระพักตร์ของพระราชา แสงสว่างแห่งพุท
ธรัคมี จะบังเกิดตลอดกาลเป็นนิรันดร์ ทั้งกลางคืนและกลางวัน...ในอนาคต
ดูก่อนพระธรรมเสนาบดี สารีบุตร ผู้เจริญ มหาชนทุกจำพวกไม่ได้บรรลุ
มรรคผลในศาสนาของเรา ไม่ได้บรรลุมรรคผลในศาสนาของพระพุทธเจ้า 4
พระองค์ คือ พระศรีอริยเมตไตรย 1 พระรามสัมมาสัมพุทธเจ้า 1
พระธรรมราชสัมมาสัมพุทธเจ้า 1 พระธรรมสามีสัมมาสัมพุทธเจ้า 1
ในอนาคต ขอท่านทั้งหลาย จงปรารถนาบรรลุมรรคผลในศาสนาของ
อสุรินทราหูราชนารทสัมมาสัมพุทธเจ้าเถิดฯ

(พระกัณฐกะ,อนาคตวงศ์ (บาลี))

ข้อความที่ยกมาข้างต้นกล่าวถึงการบำเพ็ญทานบารมีของอสุรินทราหู ได้แก่ การบริจาคบุตรแก่ยักษ์โดยปรารถนาจะบรรลुพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคต ส่วนใหญ่เรื่องของการบำเพ็ญทานบารมีของพระโพธิสัตว์ตามที่ได้ตั้งความปรารถนาลักษณะนี้มักพบในอรรถกถาชาดก สะท้อนให้เห็นแนวความคิดเรื่องการบำเพ็ญบารมีในอดีตชาติตามหลักแนวคิดของพุทธศาสนาเพื่อ สัพพัญญุตญาณ คัมภีร์อนาคตวงศ์มีจุดเด่นเรื่องการนำเสนอความพร้อมของการสละทุกสิ่งมุ่งไปที่ ปณิธานหรือความปรารถนาที่จะบรรลुเป็นพระพุทเจ้าเพียงอย่างเดียว ด้วยความเชื่อมั่นในผลานิสงส์ จากการบำเพ็ญทาน สะท้อนความศรัทธาอันแรงกล้าที่มีต่อพระพุทเจ้าและความมุ่งหมายเพื่อ ความสำเร็จแก่พระโพธิญาณ อาทิตย ชีรวณิษย์กุล (2552: 150-154) กล่าวว่า ชาดกที่มีแนวคิดเรื่อง การบำเพ็ญทานบารมีของพระโพธิสัตว์ถือเป็นแบบอย่างเพื่อการใช้สอนและสร้างศรัทธาใน การทำทานโดยมีพระพุทเจ้าเป็นต้นแบบของการบำเพ็ญทานและเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เกิด ความศรัทธาในการรู้จักให้ และเสียสละ ตลอดจนทำให้เกิดความศรัทธาในพระพุทเจ้าและส่งเสริม ความคิดเรื่องการสั่งสมอานิสงส์จากการทำทานอันเป็นบาพฐานสำคัญและถือว่าเป็นปัจจัยให้สามารถ บรรลุซึ่งพระนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดในพุทธศาสนา

ในบรรดาอดีตชาติของเหล่าพระโพธิสัตว์ที่จะเป็นพระพุทเจ้าในอนาคตจำนวน 10 พระองค์เหล่านั้นล้วนเกิดร่วมสมัยกับพระโคตมพุทเจ้าทั้งสิ้น มีทั้งชื่อปรากฏในพระไตรปิฎกและไม่ ปรากฏในพระไตรปิฎก องค์ที่มีชื่อและบทบาทปรากฏในพระไตรปิฎก ได้แก่ (1) พระเมตไตรยเป็น พระอชิตะ, (3) พระธรรมราชาคือเจ้าปเสนทิโกศล, (5) พระนารทะคืออสุรินทราหู, (6) พระรังสีมุนีคือ จังگیرาชา, (7) พระเทวาเทวะคือสุภพราหมณ์, (8) พระนรสีหะคือโตทยพราหมณ์, (9) พระติสสะคือ ช้างนาฬาคีรี และ (10) พระสุมังคละเป็นช้างปาลีโลกะ ส่วนที่เกิดร่วมกับพระพุทเจ้าโคตม แต่ไม่มีชื่อ และบทบาทปรากฏ คือ (2) พระรามะเป็นอุตตมรามราชา และ (4) พระธรรมสามีเป็นอภิกุเทวราช นอกจากนี้ในคัมภีร์อนาคตวงศ์มีการกล่าวถึงพระโพธิสัตว์เหล่านี้มีฐานะเป็นอสูร และสัตว์ เช่น ราหู และมีสัตว์ตระกูลช้าง ได้แก่ ช้างนาฬาคีรี²⁹ และช้างปาลีโลกะ³⁰ และส่วนโตทยพราหมณ์ เดิมใน

²⁹ ช้างนาฬาคีรีเป็นช้างทรงของพระเจ้าอชาตศัตรูแห่งแคว้นมคธ ช้างเชือกนี้ถูกพระเทวทัตใช้เป็นเครื่องมือ ให้ทำร้ายพระพุทเจ้าขณะเสด็จออกบิณฑบาตในเมืองราชคฤห์ พระเทวทัตคบคิดกับพระเจ้าอชาตศัตรูมีรับสั่งให้นาย ความช้างปล่อยช้างนาฬาคีรีตรงกับเวลาที่พระพุทเจ้าออกบิณฑบาต เมื่อถึงเวลานายความช้างก็ปล่อยช้างนาฬาคีรี ตามรับสั่ง ช้างวิ่งไปในทางที่พระพุทเจ้าเสด็จ ช้างส่งเสียงดัง ชูวงง ยกขา กระที่บเท้าจนแผ่นดินสะเทือน และวิ่งเข้าไปหาพระพุทเจ้า พระพุทเจ้าทรงแม่เมตตาบันดาลให้ช้างนาฬาคีรีละพยศ คลายความดุร้ายลง กลายเป็นช้างสัน พยศ ไม่ทำร้ายผู้ใดอีก (ละเอียด วิสุทธิ์แพทย์, 2522: 129-137)

³⁰ ช้างปาลีโลกะเป็นช้างที่สำคัญเชือกหนึ่งในพุทธศาสนาเพราะเป็นช้างที่คอยปรนนิบัติพระพุทเจ้าตลอด พรรษาที่ 10 นับตั้งแต่พระพุทเจ้าตรัสรู้ เมื่อครั้งที่พระพุทเจ้าจำพรรษาที่ชายป่ากรจิตวัน ใกล้หมู่บ้านปาลีโลกะ โดยมีช้างปาลีโลกะคอยปรนนิบัติพระพุทเจ้าอย่างใกล้ชิดตลอดพรรษา (เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน)

อดีตชาติเป็นสุนัขเฝ้าและขวางทางพระพุทธเจ้า (อรรถกถาที่ขนิทาย สีลขันธวรรค สุกสูต) ในคัมภีร์อนาคตวงศ์กล่าวว่าในชาติหนึ่งเขาจะเกิดเป็นนันทมาณพและถวายผ้ากัมพลกับทอง 1 แสนแด่พระปัจเจกพระพุทธเจ้า แล้วจึงตั้งความปรารถนาจะเป็นพระพุทธเจ้า ซึ่งในที่สุดแล้วเขาจะสำเร็จเป็นพระนเรสีห์พุทธเจ้าในอนาคตกาล (ประภาส สุระเสน, 2540: 117-120) สะท้อนให้เห็นว่าแม่ผู้ที่เคยดำเนินในทางผิดหรือแม่แต่จะเป็นอสูร มารหรือสัตว์ก็สามารถบำเพ็ญบารมี และมีศักยภาพที่จะบรรลุพระโพธิญาณได้

ดังนั้น ความคิดเรื่องพระโพธิสัตว์ในอนาคตวงศ์จึงมีความสอดคล้องกับความคิดในพุทธศาสนาฝ่ายสันสกฤต เช่นในมหาเวสตุ ซึ่งกล่าวถึงราหูและเวมจิตตรี (เวปจิตติ) พร้อมบริวารหลายแสนโกฏิได้เข้ามาเฝ้าพระพุทธเจ้า เมื่อได้พบปาฏิหาริย์ของพระองค์แล้วจึงมีความปรารถนาจะเป็นพระพุทธเจ้าทรงทำนายกับพระอัสสชิ (อศฺวชิต) ว่าสูรทั้งมวลจักได้พบพระพุทธเจ้าหลังจากที่ได้สร้างกุศลและพบพระพุทธเจ้าอีกหลายแสนองค์ (Mhv. III, 1950: 233-235) ดังนั้น คัมภีร์อนาคตวงศ์จึงสะท้อนความเท่าเทียมกันของบุคคลในการตั้งความปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า จึงเกิดแนวคิดในพุทธศาสนาอย่างหนึ่งว่าบรรดาพระโพธิสัตว์ และพระพุทธเจ้ามีจำนวนมากมายดั่งเม็ดทรายในมหาสมุทร (บำเพ็ญ ะวิน, 2540: 219)

2.2.4 ราหูในวรรณคดีโลกศาสตร์

วรรณคดีพุทธศาสนาทางโลกศาสตร์เป็นวรรณคดีพุทธศาสนาชั้นหลัง มีเนื้อหาเกี่ยวกับโลกและจักรวาลเพื่ออธิบายโลกทัศน์เชิงพุทธจักรวาลเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบและอธิบายพระธรรมคำสอน หรือเพื่อเป็นการแสดงพุทธญาณของพระพุทธเจ้าว่าทรงเป็น *โลกวิทู* ผู้รู้แจ้งเห็นจริงในโลกและจักรวาลทั้งปวง วรรณคดีโลกศาสตร์ที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเป็นวรรณคดีบาลีของพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทซึ่งอธิบายเรื่องโลกและจักรวาลตามคตินิยมทางพุทธศาสนา เนื้อหาส่วนใหญ่อยู่ในพระไตรปิฎกและอรรถกถามาก่อน ซึ่งภายหลังนักปราชญ์ทางพุทธศาสนาได้รจนาขึ้นมาในรูปแบบต่าง ๆ กลุ่มวรรณคดีโลกศาสตร์ที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษา ได้แก่ คัมภีร์โลกทิปกสาร คัมภีร์จักกวางทวิปนีเป็นหลักเพราะถือว่าเป็นวรรณคดีโลกศาสตร์ภาษาบาลีที่สำคัญและถือได้ว่าเป็นคัมภีร์โลกศาสตร์จำนวนหนึ่งที่มีความก้าวหน้าทั้งในเชิงชั้นการศึกษาพุทธศาสนาปริยัติฝ่ายบาลีแล้วยังมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาพุทธศาสนาเชิงวิชาการในปัจจุบันด้วย (เศรษฐวัฒน์ อุทธา, 2557: 45) ด้วยความก้าวหน้าของจักกวางทวิปนีจึงทำให้มีเนื้อหาทั้งพระไตรปิฎก อรรถกถาและวรรณคดีโลกศาสตร์ก่อนหน้าเพื่ออ้างอิงเป็นเครื่องประกอบแล้วจึงประมวลรวมอยู่ในคัมภีร์โลกทิปกสารของพระสังฆราชเมธังกรในสมัยสุโขทัย (พ.ศ.1904-2063) และคัมภีร์จักกวางทวิปนีของพระสิริมังคลาจารย์ที่รจนาในเชียงใหม่ (พ.ศ.2063) ไว้ซึ่งมีความครอบคลุมและสามารถศึกษาได้ในคราวเดียว ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาข้อมูลครบถ้วน ผู้วิจัยจึงเลือกจะศึกษาวรรณคดีโลกศาสตร์ที่มีคำอธิบายเรื่องราหูไว้เป็นพิเศษประกอบด้วย ได้แก่

กลุ่มวรรณคดีพุทธศาสนาฉบับภาษาไทย ได้แก่ ไตรภูมิภค ไตรภูมิโลกวิจิตรภค และโลกที่ปนี ซึ่งมีเรื่องของราหูในหลายลักษณะปรากฏในช่วงเวลาที่แตกต่างกันเพื่อให้เห็นกลุ่มเรื่องเล่าราหูที่มีการสืบเนื่องและพัฒนาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงจะอธิบายตามลำดับความเก่าแก่ของคัมภีร์ข้างต้น ตั้งแต่คัมภีร์โลกที่ปการ คัมภีร์จักกวางพทีปนี และกลุ่มวรรณคดีพุทธศาสนาภาษาไทย ได้แก่ ไตรภูมิภค ไตรภูมิโลกวิจิตรภค และโลกที่ปนี ดังนี้

เรื่องราวในคัมภีร์โลกที่ปการและคัมภีร์จักกวางพทีปนี

ผู้วิจัยเลือกศึกษาวรรณคดีโลกศาสตร์ที่มีคำอธิบายเรื่องราวเป็นพิเศษ คือคัมภีร์โลกที่ปการและคัมภีร์จักกวางพทีปนี โดยกลุ่มคัมภีร์ดังกล่าวแม้ว่าในคัมภีร์จะมีเนื้อหาคล้ายคลึงกันคือว่าด้วยเรื่องของโลกและจักรวาล แต่มีความแตกต่างในข้อปลีกย่อยเพราะผู้รจนาคัมภีร์มิใช่บุคคลเดียวกัน การศึกษากลุ่มคัมภีร์โลกศาสตร์ของพุทธศาสนาข้างต้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจแนวความคิดเรื่องของการกำเนิดและภพของอสุร ราหูกับพระจันทร์และพระอาทิตย์ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันทำให้เข้าใจเรื่องของราหูได้อย่างชัดเจนในหลายแง่มุมผ่านกลุ่มคัมภีร์โลกศาสตร์ของนักปราชญ์ทางพุทธศาสนาหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและเลือกนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับราหูเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับคัมภีร์จักกวางพทีปนี ดังต่อไปนี้

คัมภีร์โลกที่ปการเป็นคัมภีร์โลกศาสตร์ภาษาบาลีที่เก่าแก่ฉบับหนึ่ง มีอายุประมาณ 600 ปี และ เป็นคัมภีร์ที่ได้รับการอ้างอิงเป็นหลักจากคัมภีร์โลกศาสตร์รุ่นหลังหลายฉบับ เป็นผลงานของพระสังฆราชเมธังกร ภิกษุชาวพม่า ซึ่งมีชีวิตอยู่ในพุทธศตวรรษที่ 19 ท่านได้จาริกมายังประเทศไทยในช่วงสมัยสุโขทัย และเป็นอาจารย์ของพระมหาธรรมราชาลิไทหรือพญาลิไท จึงมีการสันนิษฐานว่าพระสังฆราชเมธังกรอาจเป็นผู้ร่วมรจนาคัมภีร์โลกที่ปการด้วย อย่างไรก็ตามมีผู้โต้แย้งว่าคัมภีร์โลกที่ปการไม่ปรากฏปีแต่งที่แน่ชัด และไม่มีชื่อคัมภีร์ในการกล่าวอ้างถึงในบานแพนทของไตรภูมิภคจึงมีการสันนิษฐานว่าอาจแต่งภายหลัง พ.ศ. 1888 และแต่งขึ้นก่อนคัมภีร์จักกวางพทีปนี อย่างไรก็ตามคัมภีร์โลกที่ปการได้รับการยกย่องว่ามีลักษณะโดดเด่นกว่าคัมภีร์โลกศาสตร์ฉบับอื่น ๆ และเป็นคัมภีร์ที่คัมภีร์โลกศาสตร์ที่เรียบเรียงภายหลังพุทธศตวรรษที่ 20 มักอ้างอิงถึงเสมอ (สุภาพรรณ ณ บางช้าง, 2554: 387) เนื้อหาของคัมภีร์โลกที่ปการครอบคลุมโลกและจักรวาลตามคติความเชื่อของพุทธศาสนา และมีการกล่าวถึงอสุรราหู กับการเกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติต่าง ๆ โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ นำมาจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาโดยยกข้อความมาบางตอนจากพระสูตร และผู้รจนาคัมภีร์ได้แสดงมติเพิ่มเติม ซึ่งพบว่ามติดีประเด็นเกี่ยวกับราหูที่น่าสนใจ เช่น พิภพของอสุร ซึ่งมีปริจเฉทหนึ่งทีกล่าวถึงอสุรกายภูมิไว้ ดังนี้

ตั้งแต่ครั้งนั้นเทพบุตรเหล่านั้น ก็ได้เกิดนามว่า อสุร ครั้งนั้น พิภพ
อสุร มีประมาณ 10,000 โยชน์ อันมีฤดูที่มีกรรมของพวกเทพบุตรนั้นเป็น

ปัจจัย เป็นสมมุติฐานที่บังเกิด ณ พื้นภายใต้ภูเขาสุนทรู งดงามด้วยต้นจิตต
 ปาลี... ทิศาภาคด้านบูรพา ท้าวเวปจิตติจอมอสุรครองราชย์ มียุพราชชื่อ
 สุกจิตตะ ทิศาด้านทักษิณจอมอสุร นามว่า สัมพระ ครองราชย์ มียุพราชชื่อ
 นมุจิ ทิศาด้านภาคประจิมจอมอสุรนามว่า พลี ครองราชย์ มียุพราชชื่อ
 อสุโรชะ ทิศาภาคด้านอุดร จอมอสุรนามว่าปหาราทะ ครองราชย์ มียุพราช
 เป็นจอมอสุร นามว่าราหู นครทั้งสี่อันเป็นนิวาสฐานของจอมอสุรนั้น ๆ...ก็
 แลอสูรเหล่านั้นเป็นเหมือนกับเทวดาชั้นดาวดึงส์ ด้วยอายุ วรรณะ ยศ
 อสิริยะ และสมบัติ เพราะเหตุที่ต่างพากันไม่รู้สีกตน ต่อเมื่อดอกปาดลี
 บานแล้ว จึงทราบว่ามีใช้เทพนคร...

(โลกที่ปก., 2529: 187-188)

โลกที่ปกสารอธิบายภูมิของอสูรไว้ว่าเป็นอสุรกายจำพวกหนึ่งที่มีสถานะอันเป็นทิพย์
 อย่างเดียวกับพวกเทวดาชั้นดาวดึงส์ แต่ไม่มีต้นปาริฉัตรอย่างในชั้นดาวดึงส์ จึงมีใช้เทพนคร แต่เป็น
 เมืองของอสูรที่ถูกท้าวสักกะลงให้ตีล่มแล้วยึดเอาเทพนครไป เมืองแห่งนี้มีจอมอสุรปกครองประจำ
 ทิศต่าง ๆ และราหูเป็นยุพราชหนึ่งในทิศอุดรนั้น แต่อสูรจัดว่าเป็นศัตรูถาวรของเหล่าเทวดา โดยเฉพาะ
 ท้าวสักกะและเทวดาในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ พวกอสูรจึงมักจะยกทัพเพื่อมารบกับพวกเทวดาหลายคราว
 ซึ่งตรงกับในจักกวาทที่ปณี (สุนทร โขติติก, 2554: 82) ความคิดดังกล่าวจึงตรงกับความคิดตั้งแต่ใน
 สมัยของพราหมณ์-ฮินดูเรื่องของความเป็นศัตรูระหว่างทวยเทพและอสูรยอมนำมาซึ่งการก่อให้เกิด
 สงครามหรือการต่อสู้ระหว่างเทพและอสูรอยู่เป็นนิจ แต่ในคัมภีร์จักกวาทที่ปณีมีการอธิบายเรื่องของ
 อสูรว่าการไปเกิดในอสุรภพนั้นมีสาเหตุสำคัญมาจากการทำกรรมจากการตีล่มสุราจึงถูกขับไล่จากสวรรค์
 ลงมา และได้จำแนกประเภทของอสูรตามลำดับชั้นทางสังคมเพราะเป็นวิธีการเดียวที่จำแนกประเภท
 ของทวยเทพเพราะอสูรเดิมเคยอุบัติเป็นเทวดามาก่อน ดังนั้น แม้ว่าภพของอสูรจะอยู่เบื้องล่างของเขา
 พระสุเมรุ แต่มีลักษณะเช่นเดียวกับสวรรค์ซึ่งในคัมภีร์โลกที่ปกสารและจักกวาทที่ปณีอธิบายเรื่อง
 ดังกล่าวไว้ตรงกัน

ในปริจเฉทที่ 7 โอกาสโลกนิเทศ (แสดงเรื่องโอกาสโลก) ยังกล่าวในเรื่องของ
 พระจันทร์และพระอาทิตย์ โดยโลกที่ปกสารมุ่งเน้นอธิบายองค์ประกอบทางธรรมชาติที่ปรากฏตาม
 ความเป็นจริง ด้วยการระบุความสูงและสิ่งที่ปรากฏในชั้นบรรยากาศ เช่น พระอาทิตย์ พระจันทร์
 ในโลกที่ปกสารได้ให้รายละเอียดเรื่องกายภาพของอสุรินทราหูไว้ ในขณะที่จักกวาทที่ปณีไม่เน้น
 ประเด็นดังกล่าวนัก ปริจเฉทนี้กล่าวถึงราหูโดยการยกจันทิมสูตรและสุริยสูตรมาขยายความ แต่ใช้
 อธิบายเชิงถามตอบว่า เหตุใดราหูจึงไม่สามารถกลืนกินพระจันทร์และพระอาทิตย์ได้อีก ดังนี้

มีคำถามสอดเข้ามาว่า ดวงจันทร์และดวงอาทิตย์มีฤทธิ์มาก มีอำนาจมากถึงเพียงนั้น ยังจะถูกราทูกลิ้นหรือ ตอบว่า แแน่ละ ถูกราทูกลิ้น แท้จริงอรรถภาพของราหูใหญ่กว่าสูงกว่า ประมาณถึง 4,800 โยชน์ ใหญ่กว่าถึง 1,200 โยชน์ โดยส่วนหน้า 600 โยชน์ ศีรษะ 900 โยชน์ หน้าผาก 300 โยชน์ ระหว่างคิ้ว 50 โยชน์ จมูก 300 โยชน์ ปาก 300 โยชน์ ฝ่ามือฝ่าเท้าหน้า 200 โยชน์ ข้อมือแต่ละข้อ 50 โยชน์ ราหูนั้นเห็น ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ส่องแสงรุ่งเรืองอยู่ ถูกความริษยาแม่คลุมจิต จึงก้าวลงสู่วิถีโคจรของดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ ยืนอ้าปาก จันทรวิมาน หรือสุริยวิมาน จึงเป็นดั่งถูกเหยียดเข้าไปสู่รกลึก 300 โยชน์ ทวยเทพที่ลึง ลลิตในวิมานต่างหวาดกลัวแต่มีธรรมาภัยพากันร้องระงม แต่ราหูนั้นบางครั้งใช้ มือปิดวิมาน บางครั้งก็ไล่เข้าไปภายในใต้คาง บางครั้งใช้ลิ้นกวาดไปรอบ ๆ บางครั้งก็ไล่เข้าไปในกระพุ้งแก้ม เป็นดุจบริโศคนมที่เป็นก้อนกลม ๆ แต่ไม่อาจห้ามความเร็วได้ ก็พึงกระทำเป็นก้อนกลิ้งกิน พึงทำลายยอดของ วิมานนั้นคายออก หรือฉุดกระชากให้วิมานนั้นนุ่มลง เพราะเหตุนั้น ดวง จันทร์หรือดวงอาทิตย์จึงต้องโคจรไปพร้อมทั้งวิมานนั้นเที่ยว ราหูกระทำได้ เช่นนั้นในครั้งก่อน ในบัดนี้ไม่อาจกระทำอย่างนั้นได้ เพราะเดชน้อย เมื่อแสดงเรื่องนั้นท่านกล่าวคำนี้ไว้ว่า

“มีเรื่องเล่าว่า ณ กาลครั้งหนึ่ง พระนราสกลัมพทุธเจ้าเสด็จ ประทับ ณ พระวิหารเชตวันอารามของท่านอนาถบิณฑิกะ ในเมืองสาวัตถี ก็แลในครั้งนั้น ราหูจับพระจันทร์ได้ พระจันทร์นั้นกลัวภัย ระลึถึง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ กล่าวคาถานี้ว่า ข้าแต่พระองค์ผู้ทรงเป็น พระพุทธเจ้าผู้แก้แค้นข้า ขอความนอบน้อมจงมีแต่พระองค์ พระองค์ทรง พ้นวิเศษแล้วในธรรมทั้งปวง ข้าพระองค์ถึงความคับขันแล้ว ขอพระองค์ ทรงเป็นที่พึ่งของข้าพระองค์นั้น ลำดับนั้น พระผู้ทรงพระภาคเจ้าทรงมี พระกรุณา ทรงพระปรารภ จันทรเทพบุตรได้ตรัสกับราหูด้วยพระคาถานี้ ความว่า ราหูเอ๋ย จันทรเทพบุตรถึงตถาคตผู้เป็นอรหันต์เป็นที่พึ่งแล้วท่าน จงปล่อยจันทรเทพบุตรเสีย พระพุทธเจ้าทั้งหลายเป็นผู้เอ็นดูชาวโลก ทนไต่ นั้นแลราหูก็ปล่อยดวงจันทร์ รีบร้อนงกมันได้ไปยืนอยู่ในสำนักของจอมอสูร เวปจิตติ ที่นั่นจอมอสูรเวปจิตติได้พูดกับราหูด้วยคาถานี้ว่า “ทำไมเล่าหนอ ราหู ท่านจึงรีบร้อนปล่อยพระจันทร์ ทำทางงกมันมา ท่านกลัวอะไรเล่า

หนอ ราชูตอบว่า หัวของข้าพเจ้าพึงแตก 7 เลี่ยง ถึงจะมีชีวิตอยู่ก็ไม่มีความสุข ข้าพเจ้าถูกพระคาถาของพระพุทธเจ้าเร่งเร้า ถ้าไม่ปล่อยพระจันทร์ ด้วยอำนาจแห่งพระพุทธเจ้าในบัดนี้ อสุรินทรราชูไม่อาจลั่นดวงจันทร์ได้แล้ว เพียงแต่ใช้มือบังเท่านั้น ด้วยประการฉะนี้ ในกาลครั้งหนึ่ง อสุรินทรราชูจับพระอาทิตย์ได้ และในครั้งนั้นพระอาทิตย์นั้นตกอยู่ในความกลัว ก็ระลึกถึงพระผู้ทรงพระภาคเจ้าผู้ประทับอยู่ที่พระวิหารเซตวัน ได้กราบทูลในขณะนั้นด้วยพระคาถาความว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นพุทธวิระ “ข้าพระองค์ขอนอบน้อมแด่พระองค์ พระองค์ทรงพ้นแล้วในธรรมทั้งปวง ข้าพระองค์ถึงที่คับขันแล้ว ขอพระองค์โปรดเป็นที่พึ่งของข้าพระองค์นั้น” ลำดับนั้น พระผู้พระภาคเจ้าผู้ทรงชนะอย่างสูงสุด ทรงพระปรารภ สूरियเทพบุตรได้ตรัสกับราชูด้วยพระคาถาเหล่านี้ว่า “ราชู สूरियเทพบุตร ถึงตถาคตผู้เป็นพระอรหันต์ว่าเป็นสละแล้ว ท่านจงปล่อยสूरियเทพบุตรเสีย พระพุทธเจ้าทั้งหลายเป็นผู้เอ็นดูชาวโลก ราชู ท่านอย่ากลืนสूरियเทพบุตรผู้กระทำแสงสว่างในความมืด ยามอนธการรุ่งเรืองแผ่ไปทั่ว มณฑลมีเดชสูงเสียดเลย ราชูจงปล่อยสूरियเทพบุตรผู้เป็นสาวกของเรา ผู้ท่องเที่ยวไปในอากาศ ทันใดนั้นราชูก็ปล่อยสूरियเทพบุตรรีบร้อนงกนไป ยืนอยู่ในสำนักของจอมอสูรเวปจิตติ ลำดับนั้นจอมอสูรเวปจิตติก็พูดกับราชู ด้วยคาถาว่า “ราชู ทำไมเล่าหนอ ท่านจึงรีบร้อนปล่อยสूरियเทพบุตร มีท่าทางงกนยืนอยู่ ประจูดังหลาดกลัวอะไร น่าสงสัย” อสุรินทรราชูตอบว่า หัวของข้าพเจ้าพึงแตก 7 เลี่ยง ถึงจะเป็นอยู่ก็หาไม่มีความสุขไม่ ข้าพเจ้าถูกพระพุทธานุภาพเร่งเร้าแล้วหากไม่ปล่อยสूरियเทพบุตร เพราะอำนาจของพระพุทธเจ้า ในบัดนี้ อสุรินทรราชูไม่อาจกลืนสूरियเทพบุตรได้ เพียงแต่ใช้มือบังเท่านั้น ด้วยประการฉะนี้.

(โลกทิปก., 2529: 183-185)

เนื้อความข้างต้น พระสังฆเมธังกรยกเรื่องจากพระสูตรอธิบายตอบคำถามตอนต้นที่ว่าเหตุใดราชูจึงสามารถลั่นกินพระจันทร์และพระอาทิตย์ได้ โดยกล่าวอ้างเรื่องขนาดของราชู ผู้วิจัยพบว่า ในคัมภีร์จักกวาหทีปนีได้กล่าวถึงท่าทางของราชูที่กระทำต่อพระจันทร์และพระอาทิตย์ซึ่งทำให้เกิดปรากฏการณ์อุปราคารงกับเนื้อความบางส่วนในคัมภีร์โลกทิปกสาร เพื่อตอบย้าเรื่องของความขัดแย้งของราชูต่อพระอาทิตย์และพระจันทร์ ในคัมภีร์โลกทิปกสารและจักกวาหทีปนีได้อธิบายเพิ่มเติมสาเหตุหนึ่งว่าราชูมีความริษยาครอบงำจึงเป็นเหตุให้เข้าไปเบียดเบียนด้วยการอมพระอาทิตย์

และพระจันทร์นำความเดือดร้อนมาสู่ทวยเทพที่สถิตในวิมาน ซึ่งยังคงเป็นเรื่องร้ายและสร้างความวุ่นวายในแดนสวรรค์ดังที่เคยปรากฏลักษณะมาตั้งแต่คัมภีร์พระเวท ส่วนที่ขยายความชัดเจนที่สุดคือ การอธิบายลักษณะของการกระทำของราหูต่อพระอาทิตย์และพระจันทร์เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดคราส คือ การบรรยายว่าราหูกระทำได้หลายวิธี ได้แก่ เอมือปิด ซ้อนใต้คาง ใช้ลิ้นแลบเลียอมไว้ในกระพุ้งแก้ม เป็นต้น ล้วนเป็นการอธิบายในลักษณะเพื่อให้เห็นภาพของการกระทำของราหูซึ่งแตกต่างไปจากคัมภีร์พราหมณ์-ฮินดู และพุทธศาสนาในสมัยแรกซึ่งกล่าวไว้เพียงการบดบัง การซ่อน และการกลืนกินไว้เพียงเท่านั้น

ผู้วิจัยพบว่ามีเหตุการณ์ประกอบเรื่องเล่าราหูเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าจากคัมภีร์อรรถกถา โสณทัณฑสูตร คือเรื่องราหูปรารถนาจะเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า แต่เห็นว่าตนมีร่างกายใหญ่โตมีอาจมมองดูได้ แต่พระพุทธเจ้าทรงเนรมิตกายให้ใหญ่ยิ่งกว่า ซึ่งปรากฏในคัมภีร์จกกวาฬทีปนี รวมไปถึงเรื่องของขนาดของราหูที่ใหญ่โต โดยเปรียบเทียบกับความลึกของมหาสมุทร ซึ่งผู้วิจัยพบในคัมภีร์อรรถกถาแห่งมหานิทานสูตรมีเนื้อหาและใจความเดียวกัน แตกต่างเพียงสำนวนภาษาเท่านั้น เรื่องของราหูทั้งสองเรื่องถูกยกมากล่าวซ้ำอีกในคัมภีร์จกกวาฬทีปนี ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่พระสิริมังคลาจารย์ธรรมาและเรียบเรียงไว้ภายหลังเมื่อปี พ.ศ. 2063 ตรงกับรัชกาลพระเมืองแก้วแห่งราชวงศ์มังราย (เศรษฐวัฒน์ อุทธา, 2557: 45) แสดงให้เห็นว่าเรื่องของราหูพบพระพุทธเจ้ามีความสำคัญ จึงปรากฏให้เห็นหลายคัมภีร์ซึ่งแพร่หลายในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน แต่มีการสืบเรื่องราวดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยมีเรื่องของราหูจากในพระสูตรในพระไตรปิฎกเป็นต้นแบบที่วรรณคดีโลกศาสตร์นำไปกล่าวอ้าง และอธิบายขยายความปรากฏการณ์ธรรมชาติอย่างการเกิดคราส ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ สะท้อนความพยายามในการหาคำตอบเพื่อทำความเข้าใจสาเหตุการเกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติต่าง ๆ ตลอดจนสรรพสิ่งรอบตัวมนุษย์ ดังนั้น คัมภีร์โลกที่ปกสารและจกกวาฬทีปนีซึ่งมีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับโลกและจักรวาล จึงมีการอธิบายคราสโดยอิงกับจันทิมสูตรและสุริยสูตรในพระไตรปิฎก

ราหูในกลุ่มวรรณคดีโลกศาสตร์พุทธศาสนาฉบับภาษาไทย

วรรณคดีโลกศาสตร์พุทธศาสนาฉบับภาษาไทยที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษา ได้แก่ ไตรภูมิพระร่วง และไตรภูมิโลกวินิจฉยกถา ไตรภูมิพระร่วงเป็นวรรณคดีคำสอนที่เก่าแก่ฉบับหนึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ของพระมหาธรรมราชาลิไท แต่งขึ้นในปีพ.ศ. 1888 ด้วยพระราชประสงค์เพื่อใช้ในการเทศนาโปรดพระมารดา และเพื่อจำเริญพระอภิธรรม ดังนั้น ไตรภูมิพระร่วงจึงเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถด้านพุทธศาสนาของพระมหาธรรมราชาลิไทที่ทรงค้นคว้าคัมภีร์บาลีจำนวนมากเพื่อเรียบเรียงวรรณคดีโลกศาสตร์เล่มแรกที่แต่งเป็นภาษาไทย (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2538: 11) ถือเป็นหนังสือที่มีประโยชน์ต่อการปกครองในสมัยนั้น มุ่งสั่งสอนและโน้มน้าวให้เห็นผลของการกระทำความดี ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นหลักฐานสำคัญที่สุดในการอ้างอิงของวรรณคดีไทยสมัยต่อมา

เช่น ภูมิศาสตร์โบราณ ประวัติเทวดา พระจักรพรรดิ อมนุษย์ และสัตว์ต่าง ๆ ในนิยายอันเป็นแรงบันดาลใจให้นักปราชญ์ของไทยสมัยต่อมาแต่งหนังสือเลียนแบบอีกหลายเล่ม เช่น จักรกวางทิปนิของ พระสิริมังคลาจารย์แห่งเชียงใหม่ และไตรภูมิโลกวินิจยกถาของพระยาธรรมปรีชา (แก้ว) ซึ่งได้ประพันธ์ เพื่อทูลถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (ศักราช ๒๓๒๕-๒๓๕๔) ซึ่งมีจำนวน 2 ส่วน พบว่าส่วนแรก แต่งในปี พ.ศ. 2326 ในสมัยรัชกาลที่ 1 และในปี พ.ศ. 2345 ส่วนที่ 2 มีพระยาธรรมปรีชา (แก้ว) เป็นผู้เรียบเรียงขึ้น สุภาพรรณ ฌ บางช้าง, 2527: 51) กล่าวไว้ว่าไตรภูมิโลกวินิจยกถาดังกล่าวคือไตรภูมิพระร่วงที่ได้รับการขยายความอย่างพิสดาร ในขณะที่นิยะดา เหล่าสุนทร (2550: 18-20) เห็นว่าจุดมุ่งหมายของไตรภูมิพระร่วงและไตรภูมิโลกวินิจยกถาแตกต่างกัน กล่าวคือไตรภูมิโลกวินิจยกถา มุ่งนำเสนอความรู้เกี่ยวกับโลกศาสตร์เพียงอย่างเดียว มิได้เน้นเรื่องนิพพานอย่างคัมภีร์ไตรภูมิพระร่วง³¹ ในที่นี้ ผู้วิจัยศึกษาทั้งสองเรื่อง เพราะพบว่ามีเรื่องของราหู ดังนี้

ราหูในไตรภูมิพระร่วง

ในไตรภูมิพระร่วงหรือไตรภูมิโลกวินิจยกถา กัณฑ์ที่ 4 อสุรกายภูมิ มีการกล่าวถึงราหูในอสุรพิภพในฐานะของพญาอสุรตนหนึ่งอาศัยอยู่ใต้เขาพระสุเมรุลงไปกว่า 84,000 โยชน์ เป็นเมืองอสุรใหญ่จำนวน 4 เมือง ซึ่งที่ตั้งส่วนนี้ตรงกับอรรถกถานาฬกสูตรและคัมภีร์โลกศาสตร์จำนวนหนึ่ง เช่น จักรกวางทิปนิ, โลกทิปการ ซึ่งแต่ละเมืองมีพญาอสุรปกครองอยู่ หนึ่งในนั้นคือราหู ดังนี้

เมืองทิศตะวันออกนั้นมีพระญาอสุร 2 ตน ตนหนึ่งชื่อว่า เวปจิตราสูร นั้นเป็นพระญาแก้วอสุรทั้งหลายอยู่เบื้องบุพพิเทหะ นั้นแล เมืองทักษิณทิศ มีพระญาอสุร 2 ตน ตนหนึ่งชื่อว่า อลัมพระ ตนหนึ่งชื่อ สุลิ เป็นพระญาแก้วอสุรทั้งหลายอยู่เบื้องชมพูทวีป นี้แล ฝ่ายตะวันตกมีพระญาอสุร 2 ตน ตนหนึ่งชื่อว่า วราสูร ตนหนึ่งชื่อว่า บริกาสูร เป็นพระญาแก้วอสุรทั้งหลายอันอยู่เบื้อง อมรโคยานทวีป แล เมืองอุตตรทิศมีพระญาอสุร 2 ตน ตนหนึ่งชื่อ พรหมทัต ตนหนึ่งชื่อ ราหู เป็นพระญาแก้วอสุรทั้งหลายอันอยู่เบื้อง อุตตรกुरुทวีป นั้นแล พระญาอสุรผู้ชื่อว่าราหูนั้น

³¹ ไตรภูมิโลกวินิจยกถา ส่วนที่ 1 เน้นอธิบายเรื่องของสังขารโลกคือสภาวะธรรมทั้งปวงที่มีการปรุงแต่งตามเหตุปัจจัย และสัตว์โลกคือหมู่สัตว์ทั้งปวง ส่วนไตรภูมิโลกวินิจยกถา ส่วนที่ 2 มุ่งนำเสนอเรื่องโอกาสโลกนั้นคือโลกธาตุที่มีปริณิชนที่รัศมีของพระอาทิตย์และพระจันทร์แผ่ไปถึงขอบจักรวาลโดยมีเขาพระสุเมรุเป็นแกนกลาง มีทวีปใหญ่ 4 ทวีป และมีทวีปเล็ก 2,000 ทวีปล้อมรอบ ซึ่งเน้นการอธิบายภูมิศาสตร์เป็นสำคัญ ได้แก่ โอกาสวินาสโลก โอกาสสันธุหนโลก นิรียโลก เปตโลก ตีรจฉานโลก มนุสสโลก เทวโลก และพรหมโลก ตลอดจนการพรรณนาพระมหากษัตริย์คุณของพระพุทธเจ้าที่มีต่อสรรพสัตว์อย่างไม่มีที่สิ้นสุดซึ่งบ่อยครั้งในไตรภูมิโลกวินิจยกถา แต่ไม่พบในไตรภูมิพระร่วง (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2550: 18-19)

มีอำนาจแลมีกำลังกล้าแกล้วหาญกว่าพระญาอสุรทั้งหลาย ใหญ่กว่าเทวดา
ทั้งหลายในสวรรค์โดยสูงได้ 4,800 โยชน์ แลล้อมรอบหัวโดยใหญ่ 900
โยชน์ แลหัวเขากว้างได้ 1,200 โยชน์ แต่ข้างแลข้างได้ 600 โยชน์แล
หน้าผากโดยกว้างได้ 300 โยชน์ แลจมูกโดยยาวได้ 300 โยชน์ แต่หว่างคิ้ว
ก็ดี หว่างตาก็ดี ได้ 50 โยชน์ แต่หัวคิ้วมาถึงหางคิ้วได้ 200 โยชน์ แต่หัวตา
มาถึงหางตาได้ 200 โยชน์ แต่ปากโดยกว้างได้ 200 โยชน์ โดยลึกปากได้
300 โยชน์ โดยกว้างฝ่ามือได้ 200 โยชน์ ขนด้นขนมือขนนั้นแลยาวได้ถึง
30 โยชน์

(ไตรภูมิภิกษา, 2528: 116)

จากข้อความข้างต้นการกล่าวถึงขนาดกายของราหูนั้น ไตรภูมิพระร่วงได้รับอิทธิพลมาจาก
พระไตรปิฎก อรรถกถาสุริยสูตร และคัมภีร์สารัตถกपालินีในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ยังการกล่าวถึง
การเกิดสุริยคราสและจันทรคราสจากการกระทำของราหูซึ่งได้กล่าวอ้างมาจากแหล่งข้างต้นด้วย ดังนี้

ครั้นเมื่อวันเดือนเพ็ญแลเดือนนั้นงาม ครั้นเมื่อวันเดือนดับและตะวัน
งามแลราหูนั้นมีหน้าจะมักเห็นพระอาทิตย์แลพระจันทร์อันงามดั่งนั้นแล มันมี
ใจหิงสา มันจึงขึ้นเหนือจอมเขายุคันธรนั้นแล ก็นั่งอยู่ถ้าพระอาทิตย์อันอยู่ใน
ปราสาทอันสถิตอยู่ในเกียนทองพายทอง แลประดับนี้ด้วยแก้วอันชื่ออินทนิล
แล มีรัศมีได้พันหนึ่ง อันงามนักแล มีม้าสินธพชาติพันหนึ่งขึ้นเกียนทองนั้น
ไป ลวงอากาศเลียบรอบคอบพระสิเนรุราชไปด้วยเพียงปลายเขายุคันธรแล
พระจันทร์เจ้าไฉ้อยู่ในปราสาทไฉ้อันมีอยู่ในเกียนแก้วมณีรัตนะ และมีม้าสินธพ
ชาติ 500 ขึ้นไปลวงอากาศต่ำกว่าทางพระอาทิตย์นั้นโยชน์หนึ่ง เลียบรอบ
เขาพระสิเนรุราชแลดาษไปด้วยดาวดารากรทั้งหลาย ครั้นไปถึงราหูอยู่นั้น
กลางคาบราหูอำปากออกเอาพระอาทิตย์แลพระจันทร์วับเข้าไปไว้ในปาก กลาง
คาบเอานิ้วมือบังไว้ กลางคาบเอาไว้ใต้คาง กลางคาบเอาไว้ใต้รักแร้ แลกระทำดั่ง
นั้นไฉ้ อันวาระคมีพระอาทิตย์ก็ดีพระจันทร์ก็ดี เสร้าหมองบ่งงามได้เลย แลคน
ทั้งหลายว่ามีสุริยคาธ (แลจันทรอังคาธ)

(ไตรภูมิภิกษา, 2528: 116)

ในอีกตอนหนึ่ง กล่าวถึงพระจันทร์ซึ่งขอพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง ดังนี้

ในกาลเมื่อวันเพ็ญบุรณมีทิวส แลเกิดมีจันทร์อังคาร จึงพระจันทร์ เทพบุตรก็ระลึกถึงพระพุทธเจ้า ก็น้อมการแต่พระพุทธเจ้าแล้วกล่าวด้วย คาถาดังนี้ว่า ข้าแต่พระพุทธเจ้าผู้มีเพียร ข้าก็ไหว้พระบาทแห่งพระผู้มี พระภาคพระองค์อันพ้นจากกิเลสทั้งปวง แลบัดนี้ ข้าผู้เป็นข้าพระองค์เจ้า มาบังเกิดด้วยอันตรายยากเนื้อแค้นใจนักหนา แลพระองค์เจ้าจงมาเป็นที่ พึ่งแก่ข้า แลช่วยทุกข์ข้าผู้ลำบากใจดังนี้ ในกาลนั้นพระสัพพัญญูเจ้าผู้เป็น โลกวิทู ก็ตรัสรู้การดั่งนั้นพระองค์เจ้าก็มีพระกรุณาแก่จันทร์เทพบุตร พระองค์เจ้าจึงมีพุทธบัญญัติแก่สุรินทราราชด้วยพระคาถาดังนี้ ตถาคต อรหนต จนทิม สรณ คโต ราหุ จนท ปมฺยจสฺส พุทฺธา โลกานุกมฺปกาคติ วาดุรราหุ อნฺวาจันทรเทพบุตรนึลฺลแกสรณาคมนฺ พระตถาคตลึจะยังราหุ อสุรินทรนึให้ปล่อยซึ่งจันทร์เทพบุตร เพื่อดังฤแลว่าสิ้น? ชื่ออันว่า พระพุทธิเจ้าทั้งหลายได้ ก็ย่อมมีพระกรุณาอันอนุเคราะห์แก่โลกทั้งหลาย ในกาลเมื่อดั่งนั้น ราหุอสุรินทร ครั้นได้ยินพระพุทธิเจ้าบัญญัติดั่งนั้นจึงวาง แก่จันทร์เทพบุตรนั้นเสีย แล้วแล่นหนีไปสู่พระญาณอสฺรอันชื่อว่า ไพจิตราสฺรราช แลราหุอสุรินทร ก็มีใจยินร้าย ขนลุกหนังหวัพอง จึงยืนอยู่ในสถานแห่งหนึ่ง พระญาณอสฺรผู้ชื่อว่าไพจิตราสฺรราชนั้น จึงถามอสุรินทรว่าฉันนี้ว่า ดูรราหุ ท่านเป็นฉันทใดแล ราหุจึงวางจันทร์เทพบุตรเสียแลมาด้วยตัวนักษณา มายืนอยู่ แลมีสภาพอันยินร้าย แลตระหนกตกใจกลัวนักษณาปานนี้ ราหุอสุ รินทรนั้น จึงขานไพจิตราสฺรว่า ด้วยถ้อยคำดั่งนี้ มหาราช ข้าแต่เจ้ากู บัดนี้ ข้ากลัวแต่คาถาพระพุทธิเจ้าบัญญัติว่าแลข้าก็วางจันทร์เทพบุตรนั้นเสีย เพื่อ ดั่งนั้นได้ ฝิแลว่าข้าบมิได้วางจันทร์เทพบุตรนั้นเสียได้ อันว่าศิระษแห่งข้า เพียงจะแตกออกเป็นเจ็ดภาคแล แม้นว่าศิระษบมิแตกบมิตายแล้วยังมี ชีวิตอยู่ได้ แลความสุขจะมีแต่ใดแก่ข้าเลย

(ไตรภูมิิกถา, 2528: 118-120)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีเนื้อความตรงกับพระจันทิมสูตรในพระไตรปิฎก เพียงแต่มีการกล่าวถึงสหายอีกคนหนึ่ง คือ ไผจิตราสุรราช³² ซึ่งพ้องกับที่ปรากฏในบทสวดสุริยปริตร และจันทปริตรที่ได้แสดงให้เห็นแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ไผจิตราสุรในคัมภีร์พุทธศาสนา มีฐานะเป็นสหาย อสูรตนหนึ่งของอสูรินทราหู

ราหูในคัมภีร์ไตรภูมิโลกวิจิตร

ในไตรภูมิโลกวิจิตร มีการกล่าวถึงราหูในสำนวนของพระยาธรรมปรีชา (แก้ว) เป็นตำนาน ของราหูกับการผูกเวรต่อพระอาทิตย์และพระจันทร์ ซึ่งมีคำอธิบายสาเหตุของความผูกอาฆาตของราหูว่า

ในสมัยภัทรกัปได้ 6 หมื่นปี พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระราหูเป็น ลูกของเศรษฐี เป็นน้องเล็ก ขณะทำกับข้าวถูกพี่ทั้งสองรังแก จึงผูกอาฆาต ขอให้ได้ข่มเหงตอบ นอกจากนี้ยังมีอีกตำนานหนึ่งคือในสมัยพระเวสสุภูมิ มาสัมพุทธเจ้า พระอาทิตย์ พระจันทร์ และพระราหูได้ถวายบิณฑบาต แก่พระสงฆ์ พระอาทิตย์ใส่บาตรด้วยภาชนะทอง พระจันทร์ใส่บาตรด้วย ภาชนะเงิน ส่วนพระราหูใส่บาตรด้วยโอ จึงทำให้พระอาทิตย์มีรัศมีดุจทอง พระจันทร์มีรัศมีดุจเงิน ส่วนพระราหูมีร่างกายใหญ่โต เพราะใส่บาตรด้วย โอ³³ ขนาดใหญ่

(กรมศิลปากร, 2535: 894-895)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตำนานของราหูในคัมภีร์ประเภทไตรภูมิเป็นแนวคิด และคติความเชื่อมาแต่โบราณกาลและมีอิทธิพลต่อความเชื่อเรื่องราหูที่แพร่หลายในสังคมไทย ถ่ายทอด และสืบต่อกันเรื่อยมาผ่านการกล่าวอ้างอิงในคัมภีร์และตำราสมัยหลัง ตลอดจนจิตรกรรมและ ประติมากรรมต่าง ๆ อย่างแพร่หลายซึ่งได้รับแรงบันดาลใจมาจากคัมภีร์เหล่านี้ด้วย

³² เจือ สตะเวทิน (2522: 13) ได้อธิบายว่าไผจิตราสุรคือเวปจิตาสูรเป็นประมุขของเหล่าอสูรทั้งหลาย มีธิดา นามว่านางสุชาดา ครั้นเมื่อธิดาเติบโตใหญ่จึงประกาศให้อสูรหนุ่มทั้งหลายมาเลือกคู่ในการสุมพร คราวนั้นพระอินทร์ ปลอมเป็นอสูรแก่ไปเลือกคู่ด้วย นางสุชาดาเสียมาลัยเลือกอสูรแก่นั้น เพราะบุพเพสันนิวาสชาติปางก่อนนางเคยเป็น ภรรยาของมฆมาณพ ครั้นนั้นอสูรแก่กลายร่างเป็นพระอินทร์เข้าอุ้มนางสุชาดาและกลับไปเยี่ยมวิมานของตน ทำให้ ไผจิตราสุรโกรธแค้นมากจึงกรีธาทัพไปรบกับพระอินทร์อยู่เป็นเนือง ๆ และอีกแหล่งหนึ่งในวรรณคดีลิลิตตะเลงพ่าย ของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรสทรงเปรียบการรบระหว่างพระนเรศวรกับพระมหาอุปราชาว่าเหมือนการรบ ระหว่างพระอินทร์กับไผจิตราสุร (เจือ สตะเวทิน, 2522: 13)

³³ “โอ” เป็นภาชนะเครื่องเงินอย่างหนึ่งสำหรับใส่ของ รูปคล้ายขัน มีขนาดต่าง ๆ ต่อมาได้โอนูโลมเรียก ขันเคลือบทรงสูงว่า “ขันโอ” (ราชบัณฑิตสภา, 2554 [ออนไลน์] สืบค้นจากแอปพลิเคชัน Royal Society)

นอกจากคัมภีร์ไตรภูมิภิกขาและไตรภูมิโลกวิจิตรภิกขาแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า มีผลงานวรรณกรรมทางพุทธศาสนาของพระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ.9) ได้รจนาหนังสือธรรมะทางพุทธศาสนาหลายเล่ม หนึ่งในนั้นคือหนังสือเรื่องโลกที่ปนิซึ่งเป็นผลงานเขียนเล่มแรกของท่าน รจนาขึ้นในเดือนกรกฎาคมปี พ.ศ. 2506 ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาจากคัมภีร์พุทธศาสนา ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และปกรณ์วิเสสต่าง ๆ โดยเฉพาะวรรณคดีโลกศาสตร์ ตลอดจนคัมภีร์สำคัญของพุทธศาสนาอย่างคัมภีร์อนาคตวงศ์ด้วย เรื่องของราหูในวรรณกรรมโลกที่ปนิของพระพรหมโมลีได้กล่าวไว้หลายเรื่อง ดังนี้

ในโลกที่ปนิบรรยายว่าในภพของอสูร มีท้าวอสุรินทราหูเป็นเทพบุตรผู้มีกายใหญ่เหนืออสูรทั้งหลายเป็นอุปราชาจอมอสูรปกครองด้านทิศเหนือแห่งอสูรพิภพ มีพลังกำลังกล้าแข็งและมีน้ำใจกล้าหาญเด็ดเดี่ยวยิ่งกว่าบรรดาอสูรทั้งหลาย มีสระใหญ่โตและสูงมาก การบรรยายภาพข้างต้นตรงกับพระไตรปิฎก อรรถกถา และคัมภีร์กลุ่มโลกศาสตร์ แต่อธิบายใหม่ด้วยการเสริมความว่า

*เป็นเหตุให้เข้าใจผิด แม้ตนเองจะมีจิตเลื่อมใส ใครจะได้ทอดทัศนาองค์
สัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไม่กล้ามาเฝ้าซึ่งมีเรื่องราวปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
เป็นใจความว่า อสุรินทราหูนั้นได้สดับกิตติศัพท์แห่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
จากเทพดาทั้งหลาย และได้เห็นเทพดาเหล่านั้นพากันไปเฝ้าสมเด็จพระผู้มี
พระภาคเจ้าอยู่เนื่อง ๆ ก็มาดำริถึงตนเองว่า “เรามีกายสูงใหญ่ จะไปสู่สำนัก
พระพุทธองค์เจ้า ซึ่งมีพระองค์อันน้อยนิด และจะก้มตัวดูพระพุทธองค์นั้น
ไม่สมควรเป็นการขาดคารวะ” ท้าวเธอดำรินี้แล้วก็ไม่ได้มาเฝ้าสมเด็จพระผู้มี
พระภาคเจ้า ทั้งที่ทรงมีความปรารถนาจะเฝ้านักหนา อยู่มาวันหนึ่ง อสุรินทราหู
ได้ฟังเทพดาทั้งปวงพากันสรรเสริญพระเดชพระคุณแห่งสมเด็จพระสัมมา
สัมพุทธเจ้าอันหาที่สุคติได้ ก็เกิดความเลื่อมใสเป็นกำลังอดใจมิได้แล้วจึงเดินทาง
มาพลาญดำริว่า “เราจักอุตสาหะไปให้ได้เห็นพระพุทธองค์ ผู้ทรงคุณอัน
ประเสริฐแม้แต่สักครั้งหนึ่งคราวเดียวก็ยังดี แต่ว่าเราจะไปก้มกราบอย่างไรหนอ”
คิดพลาญเดินพลาญมาสู่สำนักสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยความกังวลใจ.*

(พระพรหมโมลี, 2545: 162-163)

ข้อความต่อจากนั้นมีเนื้อความตรงกันกับที่ปรากฏในอรรถกถาที่ขนิภาย สีลขันธวรรค โสณทัณฑสูตร และอรรถกถา มัชฌิมนิภาย มัชฌิมป็นณาสก พราหมณวรรคซึ่งมักถูกยกมากล่าวในคัมภีร์

ชั้นหลัง สำหรับในหนังสือโลกที่ป็นมีการกล่าวเสริมความในตอนท้ายด้วยการนำเอาคัมภีร์ฎีกานโม³⁴ และคัมภีร์อนาคตวงศ์ที่กล่าวถึงคำทำนายของอสุรินทรานู ความว่า

ดูกรอสุรินทร์ เมื่อตถาคตบำเพ็ญบารมีเพื่อตรัสรู้โปรดเวไนยสัตว์
ทั้งปวงอยู่นั้น จะได้กัมหนาย่อยต่อความลำบากที่จะกระทำบำเพ็ญหามิได้
ตั้งใจบำเพ็ญมิได้หดห้อยย่อ แม้อัจฉริยะยากเพียงไรก็ได้กัมหน่า
ทอดอาลัยเลย เหตุฉะนี้ บุคคลที่จะปรารถนาแลดูตถาคตนี้ จะต้องกัมหน่า
ลงดูเหมือนอย่างท่านคิดก็หาไม่” มีพระพุทธฎีกาตรัสฉะนี้แล้ว ก็โปรด
ประทานพระธรรมเทศนาแก่จอมอสูรซึ่งก็ทำให้จอมอสูรมีน้ำพระทัยเต็มตื่น
ไปด้วยความเลื่อมใสจึงได้เปล่งคำนมัสการว่า “ตสส” แท้จริง
คำนมัสการพระพุทธเจ้าซึ่งชาวเราพากันสวดอยู่ทุกวันนี้ ผู้กล่าวเป็นครั้งแรก
มีดังต่อไปนี้ นโม คือสาตาศิริยักษและเหมวตายักษ ตสสคือ
อสุรินทรานู ภควโตคือตปัสสะภัลลิกะมาณพ อรหโตคือสมเด็จพะอมริน
ทราริราช และสัมมาสัมพุทธัสสะคือท่านท้าวพกาพรหม จึงรวมเป็น
นโม ตสส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทธัสสะ เป็นบุพพภาคนมการ ปรากฏ

³⁴ คัมภีร์ฎีกานโมเป็นคัมภีร์ชั้นฎีกาซึ่งเกิดจากการรวบรวมและเรียบเรียงขึ้นโดยพระอรธกถาจารย์ แต่ไม่
ระบุนาม จนกระทั่งมีการรวบรวมขึ้นใหม่เป็นหนังสือและพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2472 โดย ส.ปัญญาปสุต เป็นลิขสิทธิ์
ของโรงพิมพ์สุนัหน้า พระนคร มีชื่อหนังสือว่า “ฎีกานโมสำหรับคู่มือของพระธรรมกถิก” มีวัตถุประสงค์
เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เป็นพระธรรมกถิก จะได้ว่าที่มาของบทสวดนี้ ในเนื้อหาของหนังสือมีลักษณะถามตอบ
(ปุจฉาวิสัชนา) มีความตอนหนึ่งกล่าวถึงผู้สวดบทนะโม แต่พบว่าชื่อของผู้กล่าวบุคคลหนึ่งไม่ตรงกับในโลกที่ป็น คือ
ชื่อของผู้กล่าวในลำดับที่สามเป็นท้าวจาดุมหาราชากล่าวคำว่า “ภควโต” แต่โลกที่ป็นกล่าวว่าตนตปัสสะภัลลิกะ
มาณพ นอกจากนี้ยังมีการเล่าถึงเหตุของการท่องบทดังกล่าวนอกจากจะเป็นไปเพื่อการป้องกันอันตรายแล้ว ยังกล่าว
เล่าความปรารถนาเหตุ 4 ประการ ได้แก่ ประพฤติเพื่อเข้าใกล้พระอรียเจ้า เพื่อป้องกันสรรพอันตรายทั้งปวง เพื่อ
ชำระอัชฌาสัยให้บริสุทธิ์ และเพื่อจะให้ชีวิตอันทรียของตนเป็นแก่นสารหรือเกิดปัญญาญาณ จึงแนะนำให้ท่องบท
สวดนมัสการ 3 จบ จบต้นเพื่อนมัสการพระพุทธเจ้าจำพวกสัทธาธิก จบ 2 นมัสการพระพุทธเจ้าจำพวกปัญญาธิก และ
จบสุดท้ายเพื่อนมัสการพระพุทธเจ้าจำพวกวิริยาธิก (ส.ปัญญาปสุต, 2472: 1-14) ตรงกับในคัมภีร์สารัตถสมุจจย
ในข้อคำถามหลายข้อ เช่น วัตถุประสงค์ของบท โดยอธิบายไว้ว่า “พระบาฬี นโม ตสส ภควโต อรหโต สมมาสม
พุทธัสสะ นี้เป็นพระพุทธรวณะ เมื่อพระอรหันต์เจ้าทั้งหลายทำปฐมมหาสังคายนา ได้ยกพระบาฬีนโมขึ้นสู่สังคายนา
จากนั้นพระสังคิตถาจารย์ก็ยกพระบาฬีนโมนี้เป็นบทปณามเบื้องต้นของคัมภีร์พระไตรปิฎกทุกเล่มในการสังคายนานี้
ทำต่อๆมา และโบราณาจารย์ได้นำมาตั้งไว้เป็นเบื้องต้นของคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่รจนานขึ้น” แต่ไม่มีการระบุ
เรื่องเล่าดังกล่าวว่ามีผู้ร่วมกล่าวบทนมัสการพระพุทธคุณเป็นผู้ใดบ้าง (สารัตถสมุจจย อรรถกถาภาณวาร เล่ม 1, อ่างใน
สุภาพารณ ณ บางช้าง, 2549: 32) ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าในคัมภีร์ฎีกานโมได้นำชื่อของบุคคลผู้สวดบทนะโมดังกล่าว
อาจเกิดจากการนำชื่อของมนุษย์ซึ่งเคยได้พบพระพุทธเจ้า และยอมรับนับถือพระพุทธเจ้าเป็นสรณะในพระไตรปิฎก

ยังยืนถึงปัจจุบัน อสุรินทรานูผู้นี้ต่อไปภายหน้าอีกนานแสนนาน จักได้มาตรัสรู้ เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต เพราะได้สร้างสมอบรมบารมีอันสูงส่ง ยอดเยี่ยมมาแต่อดีตกาล...สละโอรสราชธิดาให้เป็นทานแก่ท่าน (ยันตยักษ์) แล้ว ทรงหลังอุทกธรรมาแล้วเปล่งพระวาจาประกาศ...ด้วยเดชแห่งผลทานอันนี้ ของจงสำเร็จแก่พระโพธิญาณในอนาคตกาล

(พระพรหมโมลี, 2545: 163-164)

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่าการนำเรื่องของอสุรินทรานูมาจากหลายคัมภีร์ และสรุปให้สั้นลง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบตำนานพระพุทธรูปปางโปรดอสุรินทรานู ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางที่ 52 เป็นพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถนอนตะแคงข้างขวา พระบาทซ้ายทับพระบาทขวาเสมอกัน พระหัตถ์ซ้ายทาบทอดไปตามพระกาย พระกัจฉะ (รักแร้) ทับบนพระเขนย อุ้งพระหัตถ์ขึ้นประคองพระเศียรให้ตั้งขึ้น

การสร้างพระพุทธรูปปางโปรดอสุรินทรานูเกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์จะบำเพ็ญพระราชกุศลให้เหมือนอย่างสมัยกรุงศรีอยุธยา จึงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระพรหมานุชิตชิโนรส เมื่อครั้งยังทรงพระยศเป็นกรมหมื่นชิโนรสศึกษาเรื่องพุทธประวัติและคัดเลือกพุทธอิริยาบถปางต่าง ๆ เข้ามาเพิ่มเติมและนับรวมกับแบบเดิมเป็น 40 ปาง เพื่อเป็นต้นแบบพระปางในสมัยรัตนโกสินทร์ (กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, สมเด็จฯ, 2513: 194-195) เรื่องอสุรินทรานูเฝ้าพระพุทธเจ้านำมาจากอรรถกถาโสณพัฒนาสูตรแต่มีรายละเอียดบางอย่างซึ่งแตกต่างไปจากเดิม ผู้วิจัยขอยกมาแสดงเฉพาะส่วนที่ขยายความเพิ่มเติม ดังนี้

ครั้นอสุรินทรานูทูลขอประทานพระกรุณาให้พาชมพรหมโลก พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ทรงทำปาฏิหาริย์พาอสุรินทรานูไปยังพรหมโลกในทันใดนั้น เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จขึ้นก็ปรากฏภายในพรหมโลก บรรดามหาพรหมทั้งหลายก็พามาเข้าเฝ้าเป็นอันมาก บรรดาพรหมนั้นล้วนมีร่างกายใหญ่กว่า อสุรินทรานูตั้งร้อยเท่าพันเท่า แต่พระผู้มีพระภาคเจ้ากลับมีพระกายปรากฏว่าใหญ่กว่ามหาพรหมเหล่านั้นทั้งหมด ส่วนอสุรินทรานูคงมีร่างกายเท่าเดิม มีความหวาดกลัวตัวสั่นเทาหลบอยู่เบื้องหลังพระผู้มีพระภาค ปรากฏเหมือนแมงมุมเกาะอยู่ที่ชายจีวรพระผู้มีพระภาคฉะนั้น ท้าวมหาพรหมได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระองค์ได้ทรงพระกรุณาพาเอาตัวอะไรขึ้นมาด้วยพระเจ้าข้า” พระศาสดาตรัสว่า “ผู้นี้คืออสุรินทรานู เขาถือตัวว่าตนมีร่างกายใหญ่ อยากจะเห็นผู้มีร่างกายใหญ่กว่า โดยคิดว่าในสกลโลกนี้ยังมีผู้มีร่างกายใหญ่เท่าเขาอยู่บ้างหรือ” ตถาคตจึง

พาขึ้นมาให้เห็นประจักษ์ ท้าวมหาพรหมได้กราบทูลว่า “เป็นอย่างนั้นแหละ พระเจ้าข้า วิสัยคนที่มานะอันกระด้าง ย่อมถือด้วยกตข่มผู้อื่น เหมือนคน ทุคคะเชษฐใจได้ทรัพย์เพียงบาทหนึ่งก็ถือตัวว่าเป็นคนมีทรัพย์หรือเหมือนคน พาลมีความรู้หน่อยก็ทะนงตนว่าเป็นปราชญ์” ครั้นพระผู้มีพระภาคเสด็จ ประทับในพรหมโลกพอสมควรแก่เวลาแล้วก็ตรัสอำลาท้าวมหาพรหมพา อสุรินทราหูกลับลงมายังพระเชตวันวิหาร ทรงทรมานให้ลดมานะทิฐิอัน กระด้างลงได้ กลับมีใจเลื่อมใสในพระศาสนา ขอถึงพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็น สรรณะ แล้วกราบทูลลากลับไปยังพิภพของตน

(พระพิมลธรรมราชบัณฑิต, 2505: 243-246)

จะเห็นได้ว่าการเพิ่มเติมเหตุการณ์ที่อสุรินทราหูขอให้พระพุทธรูปเจ้าพาไปชมพรหมโลกอันเป็น เหตุให้อสุรินทราหูลดมานะทิฐิอันกระด้างลงได้ และมีใจเลื่อมใสในพระศาสนา เรื่องดังกล่าวไม่พบใน คัมภีร์พระไตรปิฎก และอรรถกถา สันนิษฐานว่าเป็นการขยายความเข้ามาใหม่เพื่ออธิบายวิธีการทรมาน อสุรินทราหูของพระพุทธรูปเจ้าโดยการแสดงปาฏิหาริย์ และแสดงความอัศจรรย์ของชั้นพรหม ดำเนิน ดังกล่าวบรรจุในตำนานพระพุทธรูปปางต่าง ๆ โดยนำเรื่องในอรรถกถามาขยายให้มีรายละเอียดมากขึ้น ใช้อธิบายที่มาของปางพระพุทธรูป และรองรับคติความเชื่อดังกล่าวเป็นสำคัญ

2.3 สรุป

ปรากฏการณ์คราสบนท้องฟ้าที่เกิดขึ้นเป็นปกติทำให้เรื่องราวของราหูยังคงดำรงอยู่ในสังคม วัฒนธรรมอินเดียนับตั้งแต่ในสมัยพระเวทเรื่อยมา ราหูเป็นบุคลาธิษฐานของคราส ซึ่งชาวอินเดีย โบราณจินตนาการว่าเป็นอสูรที่กลืนกินพระอาทิตย์และพระจันทร์ เป็นสัญลักษณ์ของกลางร้ายและ อับมงคลซึ่งต้องขับไล่ไปเสีย ภายหลังมีการอธิบายความเป็นมาของราหูและสาเหตุที่ราหูอาฆาตแค้น ต่อพระอาทิตย์กับพระจันทร์ และเพื่อแสดงให้เห็นถึงฤทธานุภาพของพระวิษณุที่ทรงปราบราหูได้ ในคัมภีร์ชั้นหลังยังมีการกล่าวถึงราหูในฐานะของเทพนพเคราะห์ซึ่งมีบทสวด พิธีกรรมและการสร้าง เทวรูปอันสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาบวงสรวงเทพเจ้าซึ่งมีราหูเป็นส่วนหนึ่งเพราะมนุษย์เกรง กลัวภัยจากปรากฏการณ์อุปราคา ซึ่งเชื่อว่ามีผลร้ายต่อโลกและมวลมนุษย์

ส่วนในพุทธศาสนาเป็นการอธิบายราหูในลักษณะที่เป็นศัตรูกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ ตรงกับคติศาสนาพราหมณ์ตามเรื่องราวของราหูซึ่งเป็นบุคลาธิษฐานของปรากฏการณ์อุปราคา แต่เมื่อพบพระพุทธรูปเจ้ากลับเป็นการยกย่องในพุทธานุภาพและพระกรุณาธิคุณของพระองค์ที่ไม่ทำร้าย ราหู การถือไตรสรณคมน์ย่อมเป็นเกราะป้องกันภัยอย่างหนึ่ง ตลอดจนการนำราหูไปใช้เป็น ความเปรียบเพื่อสอนธรรม และสนับสนุนคำสอนเรื่องการบำเพ็ญทานบารมี ซึ่งราหูได้รับโอกาสบำเพ็ญ

ตนเป็นพระโพธิสัตว์และได้ตั้งปณิธานเพื่อจะเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาล สะท้อนให้เห็นว่า พุทธศาสนาเปิดกว้างและให้โอกาสบุคคลต่อการประพฤติและบำเพ็ญตนตามหลักคำสอนสำคัญ โดยมี ทานเป็นบาทฐานที่สำคัญสามารถทำให้เป็นพระพุทธเจ้าได้ในอนาคต จึงเป็นส่วนที่แตกต่างจากคัมภีร์ และวรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดูซึ่งไม่ได้กล่าวในลักษณะนี้ ในวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู กล่าวถึงราหู ว่าเป็นอสูรคู่ตรงข้ามกับเทพเจ้า ซึ่งมีบทบาทเป็นตัวร้ายมาโดยตลอด และไม่มี ความเกี่ยวข้องกับเรื่อง ของคำสอนในศาสนา

แม้ว่าเรื่องราวของราหูจะปรากฏในสังคมวัฒนธรรมอินเดียตั้งแต่โบราณกาล เรื่องราวเหล่านั้น ยังปรากฏในวรรณกรรมลายลักษณ์ยุคสมัยต่อมา โดยปรับแต่งให้เข้ากับสังคมและวัฒนธรรม และ หลอมรวมเป็นชุดเรื่องเล่าราหูที่ผสมผสานระหว่างคติศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและพุทธศาสนาใน วรรณกรรมไทย มีตำนานและนิทานที่เล่าเรื่องเทพเจ้าโดยการประมวลเรื่องราวจากหลายแห่งมาเป็นชุด ความคิดในแบบของไทย นอกจากนี้ยังมีชุดความเชื่อเรื่องราหูในหลายมิติ ได้แก่ มิติทางโหราศาสตร์ ซึ่งในประเด็นเหล่านี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ในบริบท สังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงเรื่องราหูในมิติต่าง ๆ ได้แก่ ราหูในตำนาน นิทานปรัมปรา และ หนังสือที่เล่าเรื่องเทพเจ้า รวมทั้งราหูในตำราโหราศาสตร์ ซึ่งจะกล่าวในบทที่ 3 ต่อไป เพื่อแสดงให้เห็นแหล่งข้อมูลเรื่องเล่าราหูของไทยที่มีความสำคัญอีกแหล่งหนึ่ง

บทที่ 3

ราหูในวรรณกรรมของไทย

ในบทนี้ผู้วิจัยมุ่งนำเสนอเรื่องเล่าราหูที่ปรากฏในวรรณกรรมของไทย ได้แก่ กลุ่มนิทานไทย และตำราโหราศาสตร์ไทยซึ่งมีอิทธิพลต่อความเชื่อของคนไทยซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าราหูในกลุ่มข้อมูลดังกล่าวเป็นแหล่งข้อมูลหนึ่งใช้เพื่อการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเรื่องราหูที่ปรากฏในวรรณกรรมกลุ่มตำนาน นิทาน เทพปกรณัมฉบับภาษาไทยในสมัยยุคแรก และตำราโหราศาสตร์ไทยเพื่อใช้เทียบเคียงกับเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ซึ่งจะกล่าวในบทถัดไป โดยผู้วิจัยได้จำแนกกลุ่มข้อมูลไว้ 2 กลุ่มตามความแตกต่างของเนื้อหาและวัตถุประสงค์การแต่ง ดังนี้

3.1 ราหูในนิทานไทย

นิทาน และเรื่องเล่าเทพเจ้าที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษา ได้แก่ เฉลิมไตรภพ สุริยาศศิธร นิทานสามฤดู และเรื่องเล่าเทพเจ้า นอกจากนี้จะมีเรื่องของราหูแล้วยังสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของแนวคิดในนิทานและเรื่องเล่าเทพเจ้า ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันจากบทบาทของราหูในฐานะของเทวดานพเคราะห์ และเทวดาผู้มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติโดยมีเรื่องราหูปรากฏในกลุ่มวรรณคดีหลายเรื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องราหูในวรรณคดีดังกล่าว ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มตามลักษณะของเนื้อหาอันสะท้อนถึงแนวความคิดและคติความเชื่อของคนไทยในยุคสมัยต่าง ๆ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ เฉลิมไตรภพและสุริยาศศิธร³⁵

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ นิทานสามฤดูหรือเทพสามฤดู

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ เรื่องเล่าเทพเจ้า

³⁵ ผู้วิจัยศึกษาเฉลิมไตรภพ ฉบับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2545 ฉบับนี้พิจารณาแล้วว่าเป็นฉบับเดียวกันกับเฉลิมไตรภพ ฉบับกรมศิลปากรที่จัดพิมพ์ในงานฉลองนางพริก อินทพุศ และเฉลิมไตรภพ ฉบับหนังสือหายาก ฉบับพิมพ์ พ.ศ.2508 ซึ่งต่อมาก็มีการคัดลอกต่อกันมาเป็นสายเดียวกัน ส่วนสุริยาศศิธรเป็นฉบับของปรีดี พิศภูมิวิถิ เป็นบรรณาธิการจัดพิมพ์ พ.ศ.2548 จัดพิมพ์ตามต้นฉบับสมุดไทยขาว ปัจจุบันอยู่ที่แผนกเอกสารต้นฉบับ หอสมุดแห่งชาติ กรุงปารีส ส่วนสำเนาเอกสารจัดเก็บไว้ที่ศูนย์ข้อมูลเพื่อการค้นคว้าวิจัยฝรั่งเศส-ไทยศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

3.1.1 ราหูในนิทานเฉลิมไตรภพและสุริยาศิธร

เฉลิมไตรภพ และสุริยาศิธรเป็นวรรณกรรมที่รวบรวมสรรพตำนานของภาคกลางมีฉันทลักษณ์ประเภทกลอนสวดว่าด้วยเรื่องเทพเจ้า โหราศาสตร์ และดาราศาสตร์ซึ่งอธิบายเรื่องการกำเนิดโลก ดาวพระเคราะห์ เทวดาอัฐเคราะห์ และเรื่องเมขลา ราหูและรามสูร โดยผูกเรื่องให้ต่อเนื่องกัน ผสมผสานระหว่างความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพุทธ และความเชื่อพื้นบ้าน วรรณกรรมทั้งสองเรื่องมีผู้สันนิษฐานอายุไว้ ปรีดี พิศุกมวิทธี (2548:102) กล่าวว่าเฉลิมไตรภพเป็นวรรณกรรมสมัยอยุธยาที่ตกทอดมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ และสุริยาศิธรเป็นวรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งไม่ได้ระบุผู้แต่งไว้ ในขณะที่ ก่องแก้ว วีระประจักษ์ (2545, อ้างถึงในราชภัคดี, พระยา (ข้าง), 2555 (10)) กล่าวว่าเฉลิมไตรภพมีลักษณะสำนวนการประพันธ์น่าจะมีความอายุประมาณ พ.ศ.2451-2500 หรือประมาณระหว่างช่วงปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้วิจัยเห็นด้วยกับข้อสันนิษฐานของก่องแก้ว วีระประจักษ์ เพราะในบทประณามคาถามีตอนที่ผู้ประพันธ์กล่าวถึงจอมขัตติยเจ้าองค์ที่ห้าซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะหมายถึง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ (2506: 137) สันนิษฐานว่าผู้ประพันธ์เฉลิมไตรภพคือพระยาราชภักดี (ข้าง) เป็นเจ้ากรมพระคลังมหาสมบัติซึ่งรับราชการเป็นข้าหลวงในแผ่นดินของรัชกาลที่ 4-5 ส่วนสุริยาศิธรไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้แต่ง แต่พบว่ามีตำนานไม่มากเท่ากับเฉลิมไตรภพสำนวนของพระยาราชภักดี (ข้าง) และสันนิษฐานว่าเป็นวรรณกรรมที่มีความเก่าแก่กว่าเฉลิมไตรภพ ซึ่งอาจตกทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยา วรรณกรรมทั้งสองเรื่องมีเนื้อหาที่โดดเด่นและแตกต่างจากวรรณกรรมไทยประเภทอื่นที่มักกล่าวถึงนิทานชาดก นิทานคำสอน หรือนิทานพื้นบ้านเรื่องอื่น ๆ แต่วรรณกรรมทั้งสองเรื่องนี้มีการนำเสนอเนื้อหาทั้งในด้านโลกศาสตร์ โหราศาสตร์และเทพปกรณัมที่สะท้อนความคิดและคติความเชื่อของคนไทยสมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

วรรณกรรมทั้งสองมีเนื้อเรื่องที่พ้องกันหลายตอน เช่น นิทานครอบครัวหัตวีไสยกับการเกิดอุปราคา ตำนานโลกและการกำเนิดมนุษย์ ตำนานการเกิดฝนฟ้า แต่ก็ยังมีรายละเอียดบางประการที่มีความแตกต่างกันอยู่ แม้วรรณคดีทั้งสองเรื่องจะมีเนื้อหาใกล้เคียงกัน แต่ในเฉลิมไตรภพมีการนำเสนอรายละเอียดมากกว่าสุริยาศิธรทั้งในเรื่องของกำเนิดเทวดา วันเกิด และป็นักซ์ตร ผู้วิจัยศึกษาเรื่องของราหูที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมทั้งสองเรื่องพบว่ามีความสำคัญ ดังนี้

- ความสัมพันธ์ระหว่างราหู พระจันทร์และพระอาทิตย์

สุริยาศิธรและเฉลิมไตรภพกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างราหู พระจันทร์ และพระอาทิตย์ว่าเดิมเคยเป็นพี่น้องกัน ราหูเป็นน้องเล็กซึ่งเป็นที่เกลียดชังของพี่ทั้งสอง ในสุริยาศิธรเล่าว่าบิดาและมารดาของทั้งสามคือพระเจ้าทรงธรรมไกรจักรและนางสุนทรพา แต่ในเฉลิมไตรภพระบุ

ชื่อบิดาว่าหัตวิไสยเป็นเศรษฐี โดยมีการเล่าเรื่องคล้ายกันว่าเมื่อบิดาถึงแก่กรรมแล้วมารดาได้นิมนต์พระอรหันต์จำนวน 9 รูปเข้ามาฉันภัตตาหารที่เรือนเพื่ออุทิศบุญกุศลแด่บิดา พระอาทิตย์และพระจันทร์เก็บขันเงินและขันทองจำนวน 9 ใบไว้โดยไม่แบ่งนึ่งคือราหู เมื่อถึงรุ่งเช้าทั้งสองต่างจัดแจงเตรียมอาหารอย่างดีใส่ขันเงินและเงินทองถวายแด่พระอรหันต์ ส่วนราหูรู้สึกน้อยใจที่ทั้งสองไม่แบ่งปันภาชนะใส่อาหารอย่างดีให้ตนได้ใช้ถวายพระด้วย ในสุริยาศศิธรเล่าว่าราหูจึงหากกระบุงเก่าจากหลังบ้านมาใส่อาหารถวายพระแทน และตั้งจิตอธิษฐานขอให้ตนได้เกิดในเมืองสวรรค์ และขอให้ทั้งสองอย่าได้ดีไปกว่าตน หากเกิดเป็นพี่น้องกันอีกก็ขอให้ตนได้เกิดมาเป็นพี่คนโต ส่วนพระอาทิตย์และพระจันทร์ก็อธิษฐานขอให้ตนเกิดในเมืองสวรรค์ มีแสงสว่างและรัศมีสุกใสตั้งใจที่มีศรัทธาแรงกล้า ดังนี้

“คิดแล้วหยิบมา ไส้ของโภชนา โกรธาว่าวุ่น
 แยกขึ้นใส่บ่า จะมาทำบุญ กุศลเป็นคุณ ตั้งความพิชฐาน
 ยกทูนเกศา แล้วเธोजิงว่า ข้าม้วยวายปรมาณ
 ขอให้ไปเกิด ในเมืองสวรรค์ กำลังข้านั้น ให้ล้ำโลกีย์
 พี่ทั้งสองไ้ อย่าให้เติบโตใหญ่ เหมือนตัวเรานี้
 ให้ร่วมท้องกัน ข้านั้นเป็นพี่ เกิดแรกหัวที่ อย่าเล็กกว่าใคร
 ให้คุมเหงเขา อย่าเหมือนข้าเจ้า ชาตินี้เล่าไซ้
 ครั้นทำอธิษฐาน แล้วคลานเข้าไป ทูนเกล้าเจ้าให้ ถวายเครื่องโภชนา
 เชษฐาทั้งสอง ได้ขันเงินทอง ใจคล่องศรัทธา
 เธอร่ำพิชฐาน ข้านั้นมรณา กุศลแห่งข้า ให้ล้ำแดนไตร
 ดับจิตแล้วนั้น ขอให้ผายผัน จากเมืองต่ำได้
 ไปเกิดสวรรค์ ในชั้นตริงค์ตรัย ด้วยข้านั้นไซ้ มีใจศรัทธา
 แม้ว่าตายไป ขอให้ข้าได้ วิมานเมืองฟ้า
 รัศมีเมืองเงินทอง เรื่องรองรจนา โปรตในใต้หล้า สว่างทั่วไป”

(ปรีดี พิศภูมิวิถี, 2548: 5)

หลังจากพี่น้องทั้งสามได้อธิษฐานจิตแล้ว เมื่อตายไปจึงไปเกิดในเมืองสวรรค์ตามคำอธิษฐานของตนเป็นบุตรของท้าวทรงธรรมมีโกรจักร อสุรินทราหูได้เกิดมาเป็นพี่คนโต แต่เป็นยักษ์มีกายสีดำ ร่างกายลำสันใหญ่โต และมีฤทธิ์มาก พระอาทิตย์เกิดเป็นน้องชายคนกลาง และพระจันทร์

เกิดเป็นน้องชายคนเล็กต่างมีรูปกายสง่างามด้วยรัศมีแสงอันสุกใสได้เสวยสุขในวิมานแก้วรัตนะ แต่ต่อสุรินทรทุกกลับต้องอยู่ในวิมานอันมืดมิด เพราะทำบุญด้วยความโกรธและมีจิตผูกอาฆาตแค้นต่อ พระอาทิตย์และพระจันทร์จึงทำให้ได้รับผลเช่นนั้น

ส่วนในเฉลิมไตรภพเล่าว่า พระอาทิตย์และพระจันทร์ใช้ชั้นทองและชั้นเงินใส่อาหาร ถวายพระธุดงค์จำนวน 9 รูป และขอพรให้ตนได้เกิดเป็นดวงอาทิตย์สว่างไสวในยามกลางวัน และ พระจันทร์ขอให้ตนเป็นดวงจันทร์ให้แสงสว่างยามกลางคืน ส่วนราหูไม่มีภาชนะดีอย่างพี่ทั้งสองจึงใช้ กระทบแก้ว³⁶ มาใส่อาหารถวายพระ และอธิษฐานขอพรว่าหากเกิดใหม่ในชาติหน้าแล้วต้องเกิดมา เป็นพี่น้องร่วมท้องด้วยกันอีก ขอให้ตนเป็นพี่ชายคนโต มีร่างกายใหญ่โต มีฤทธิ์ในแดนสวรรค์ มากกว่าพี่ชายทั้งสองที่มีกายเล็กกว่าจนตนสามารถบดบังปิดกั้นแสงของดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ได้ อย่างสนิท และขอให้ตนมีอิทธิฤทธิ์เหนือยิ่งกว่า ดังความที่ว่า

“หาชั้นใส่ข้าว	ตักบาตรพระเจ้า	เสียมใสศรัทธา	
พี่ได้ชั้นทอง	พานรองรจนา	ฝ้ายน้องจันทร์	ชั้นเงินถาดรอง
เอาใส่โภชนา	นิทานปรารภนา	หลายชาติมาดบอง	
เป็นสุรียา	ทิวาสูก่อง	จันทร์ผู้น้อง	สุก่องราตรี
จบเหนือศีรชะ	ข้าวใส่บาตรพระ	คาวหวานมากมี	
ราหูสุดท้อง	ร่ำร้องไต่	น้อยหน้าสองพี่	เอาดีแต่ตัว
ของท่านบิดา	ไม่แบ่งปันมา	สามราให้ทั่ว	
เราเป็นผู้น้อย	จ้อยร่อยต้องกลัว	โกรธบ่นค้นครว	ได้กระทบมา
หยิบมาใส่ข้าว	ยกขึ้นจบเกล้า	ตั้งจิตต์เจตนา	
ดับแล้วเกิดใหม่	ตัวใหญ่่มหิมา	เรื่องเดชเดชา	พิมานเมืองสวรรค์
รัศมีมืดมิด	อาจจะบังปิด	อาทิตย์ดวงจันทร์	
เกิดก่อนเป็นพี่	ฤทธิ์แข็งขัน	เทพทั้งหลายนั้น	เกรงกลัวฤทธิ์
จันทร์อาทิตย์	ให้กายจิริด	อย่ามาราวี	
ร่วมกรรมภุสฺนุทรา	มารดาเดียนี่	ข้าลูกหัวปี	อย่ามีเกรงใคร”

(พระยาราชนิกิตี, 2545: 7)

³⁶ กระทบเป็นกระบุงเล็กปากผายใช้สำหรับตวงข้าว

หลังจากเหตุการณ์ข้างต้นแล้ว นางสุนทราก็เป็นมารดาถึงแก่กรรมได้ไปเกิดในแดนสวรรค์เป็นพระคงคาและเป็นพระมเหสีของเทพหัตวิไสยก่อนที่โลกจะดับสูญด้วยไฟประลัยกัลป์ ทั้งในสุริยาศศิธรและเฉลิมไตรภพได้เล่าเรื่องการสิ้นสุดของโลกต่อจากเหตุการณ์แรกว่าเมื่อโลกดับสูญแล้ว กลิ่นหอมของง้วนดินได้ลอยขึ้นไปถึงยังพรหมโลกจนเหล่าพรหมทั้ง 7 พระองค์เหาะลงมากินง้วนดินทำให้ไม่สามารถเหาะกลับพรหมโลกได้ ในสุริยาศศิธรเล่าว่าเหล่าพรหมทั้ง 7 นางได้ตั้งครุฑและจากนั้น จึงให้กำเนิดบุตรเป็นสิ่งมีชีวิตแรกบนโลก จึงนำความอุดมสมบูรณ์พูนผลให้แก่โลกอีกครั้ง

ส่วนในเฉลิมไตรภพเล่าว่ามีการกำเนิดภพจักรวาลขึ้นโดยมีพระอิศวร พระแม่อุมา พระพรหม และพระนารายณ์อุบัติขึ้น และมีเหตุการณ์ที่เหล่าพรหมแปลงกายเป็นหญิงลงมากินง้วนดินจนทำให้ไม่สามารถกลับไปยังชั้นพรหมได้ เหล่าพรหมกลับตั้งครุฑเพราะมีนางฟ้าจุติจากสวรรค์ลงมาเกิดเป็นมนุษย์กลุ่มแรกบนโลก สิ่งที่แตกต่างกันจากสุริยาศศิธรคือ การลำดับเรื่องหลังจากเหตุการณ์นี้ ในเฉลิมไตรภพเล่าการกำเนิดของพระอาทิตย์ พระจันทร์และราหูเกิดมาพร้อมกับบุตรของพรหมรวมเป็นจำนวนทั้งหมด 9 คน แต่ราหูเลือกไม่อยู่กับใครและกลับพลิกเร้นเข้าป่าดงพงไพรจนกระทั่งตายไปในที่สุด ต่อมาจึงไปเกิดเป็นผีโขมดป่า เช่นเดียวกับบุตรคนอื่นที่ต่างก็ได้ไปปฏิสนธิใหม่เช่นกัน และหลังจากนั้นจึงเกิดภพจักรวาลและเหล่าเทพเจ้าทั้งสิ้น คือ พระอิศวร พระอุมา พระพรหม และพระนารายณ์ทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งโลกสวรรค์ โลกมนุษย์ และโลกบาดาล ตลอดจนแผ่นดินและมวลมนุษย์ ส่วนพระอิศวรทรงตั้งวันเวลาหุ่โมงยามและสัตว์ประจำปีนักษัตร 12 เมื่อแล้วเสร็จจึงเสกเป่าขุบเทวดาอัฐเคราะห์ ราหูถือกำเนิดเป็นหนึ่งในเทวดานพเคราะห์ และพระอิศวรได้ประทานคำทำนายบุคลิกลักษณะของบุคคลผู้เกิดในวันต่าง ๆ ในสัปดาห์ ดังนี้

- กำเนิดราหูในฐานะของเทวดานพเคราะห์

ทั้งสุริยาศศิธรและเฉลิมไตรภพกล่าวถึงการกำเนิดเทวดาอัฐเคราะห์ โดยเล่าเหตุการณ์ที่พระอิศวรได้สร้างกลางวันและกลางคืน ทรงตั้ง 12 ปีนักษัตรพร้อมคำทำนาย และทรงให้สั่งให้เทวดามาตั้งโรงพิธีและโปรดให้ท้าวหัตวิไสยของต่าง ๆ มาเพื่อเสกเป่าและรดน้ำอมฤตให้กำเนิดเทวดาอัฐเคราะห์ ในสุริยาศศิธรกล่าวถึงการขุบเทวดาเพียง 7 พระองค์โดยมิได้กล่าวถึงราหู แต่หลังจากเสร็จสิ้นพิธีแล้ว พระอิศวรทรงมีพระบัญชาให้เทวดาทั้งเจ็ดสถิตประจำทิศ โดยมีราหูมาร่วมเป็นเทวดาอัฐเคราะห์รักษาทิศในภายหลัง และพระอิศวรโปรดให้แต่ละองค์รักษาประจำทิศดังนี้

พระอาทิตย์	รักษาทิศบูรพา	(ทิศตะวันออก)
พระจันทร์	รักษาทิศอาคเนย์	(ทิศตะวันออกเฉียงใต้)
พระอังคาร	รักษาทิศทักษิณ	(ทิศใต้)
พระราหู	รักษาทิศหรีดี	(ทิศตะวันตกเฉียงใต้)

พระพุทธ	รักษาทิศประจิม	(ทิศตะวันตก)
พระพุทธหัลสบดี	รักษาทิศพายัพ	(ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ)
พระศุกร์	รักษาทิศอุดร	(ทิศเหนือ)
พระเสาวร์	รักษาทิศอีสาน	(ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ)

(ปริดี พิศภูมิวิถี, 2548: 19)

ส่วนเฉลิมไตรภพได้กล่าวถึงการกำเนิดเทวดาอัฐเคราะห์เช่นเดียวกัน แต่ได้ให้รายละเอียดเรื่องดังกล่าวมากกว่าในสุริยาศศิธร นอกจากการกำเนิดแล้วยังมีการกล่าวให้รายละเอียดของเทวดา ได้แก่ สีของผ้าห่อกระดูกที่ปนเป็นผงก่อนพรมน้ำอมฤตซึ่งจะเป็นสีประจำวันในสัปดาห์ และยังกล่าวถึงการกำเนิดราหูเป็นเทวดาองค์ที่แปดในบรรดาเทพนพเคราะห์ ดังนี้

“แล้วสุก้าเลือกสรรค์	หัวโหมดอันที่ร้ายรองลิบสองหัว
แกล้าวกล้าสั่งมาไม่กล้ว	ครบลิบสองหัวถวายสิ่งค์ทรงธรรม์
อ่านเวทวิเศษสรรพสรรพ์	ระคนปนกันห่อนั้นผ้าดำดำลี
ประน้ำอมฤตพิธี	เป็นเทวสุรมีกายสูงล้าดำนิล
ประทานนามว่าอสุรินทร์	ราหูเทวินทร์ที่แปดพระเคราะห์เงาะจง”

(พระยาราชภักดี, 2545: 20-21)

กล่าวโดยสรุปการสร้างเทวดานพเคราะห์ขึ้น โดยพระอิศวรนำสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ มาบดปนแล้วห่อผ้าด้วยสีที่ต่างกัน ก่อนร้ายพระเวทและประพรมด้วยน้ำอมฤต จนเกิดเป็นเทวดาทั้ง 9 ดังนี้

พระอาทิตย์	สร้างจาก ราชสีห์ 6 ตัว	(ห่อด้วยผ้าแดง เกิดกายสีแดง)
พระจันทร์	สร้างจาก นางฟ้า 15 องค์	(ห่อด้วยผ้าทิพย์สีนิล)
พระอังคาร	สร้างจาก กระบือ 8 ตัว	(ห่อด้วยผ้าทิพย์สีม่วง)
พระพุทธ	สร้างจาก ช้าง 17 ตัว	(ห่อด้วยผ้าสีแดง)
พระพุทธหัลสบดี	สร้างจาก ฤๅษี 19 ตน	(ห่อด้วยผ้าทิพย์สีเหลือง)
พระศุกร์	สร้างจาก โค 21 ตัว	(ห่อด้วยผ้าทิพย์สีชมพู)
พระเสาวร์	สร้างจาก เสือ 10 ตัว	(ห่อด้วยผ้าทิพย์สีเขียวแก่)
พระราหู	สร้างจาก หัวโหมด 12 หัว	(ห่อด้วยผ้าสีดำ)
พระเกตุ	สร้างจาก นาค 9 ตัว	(ห่อด้วยผ้าสีทอง)

(พระยาราชภักดี, 2545: 18-21)

รูปลักษณะของเทวดานพเคราะห์ดังกล่าวน่าจะมีอิทธิพลต่อการสร้างเทวรูปเทวดานพเคราะห์ในสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งปัจจุบันเก็บรักษาไว้โดยพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร กำหนดอายุไว้สมัยหลังจากปี จ.ศ.1174 ลงมา โดยระบุไว้ในทะเบียนบัญชีศิลปวัตถุโบราณว่าเป็นฝีมือการสร้างสรรคของช่างคือเจ้าฟ้าอิศราพงษ์ซึ่งมีพระชนม์ชีพในระหว่างรัชกาลที่ 2 ถึงรัชกาลที่ 4 (ปิยนันท์ ชอบศิลป์ประกอบ, 2557: 106) สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 2 เพื่อเป็นรูปเคารพในพระราชพิธีบูชาเทวดานพเคราะห์ คือ พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของพระมหากษัตริย์และเจ้านายบางพระองค์ ไม่ปรากฏหลักฐานเอกสารที่ระบุประวัติของการสร้างชัดเจน มีเพียงจดหมายเหตุสมัยรัชกาลที่ 2 ตรงกับปีจุลศักราชที่ 1174 กล่าวถึงการหล่อเทวรูปสำหรับพระราชพิธีจำนวน 39 องค์ ซึ่งบางส่วนเป็นเทวดานพเคราะห์ 9 องค์ ได้แก่ พระอาทิตย์ทรงราชสีห์ พระจันทร์ทรงม้า พระอังคารทรงกระบือ พระพุธทรงช้าง พระพฤหัสบดีทรงกวางทอง พระศุกร์ทรงโคทอง พระเสาร์ทรงเสือ ราชูทรงครุฑ และพระเกตุทรงนาค

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า การสร้างเทวรูปเทวดานพเคราะห์อาจจะได้แรงบันดาลใจจากเฉลิมไตรภพ เพราะมีข้อสังเกตว่าพาหนะของเทวดานพเคราะห์แทบทั้งหมดเกิดมาจากสิ่งที่พระอิศวรเลือกมาสร้างเทวดานพเคราะห์แทบทั้งสิ้น เช่น พระอาทิตย์สร้างจากราชสีห์จึงมีพาหนะเป็นราชสีห์ พระเกตุสร้างขึ้นมาจากนาคจึงมีพาหนะเป็นนาค เป็นต้น ซึ่งจำนวนของสิ่งที่ใช้สร้างเทวดานพเคราะห์สันนิษฐานว่าใช้เชื่อมโยงกับกำลังของเทวดาตรงตามจำนวนกำลังวันในตำราโหราศาสตร์เพื่อใช้ในการคำนวณ ส่วนเรื่องพาหนะนั้นมีเพียงราชูที่แตกต่างออกไปเพราะในวรรณคดีระบุว่าสร้างราชูขึ้นจากหัวผีโขมด แต่ประติมากรรมรูปหล่อได้สร้างพาหนะของราชูเป็นครุฑ ซึ่งไม่มีการอธิบายไว้มีเพียงตำราสมุद्रภาพ และประติมากรรมหล่อ ปิยนันท์ ชอบศิลป์ประกอบ (2557: 135) สันนิษฐานว่าการปรากฏสัตว์พาหนะนั้นน่าจะเป็นลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นในทางโหราศาสตร์ไทยเท่านั้น เพราะลักษณะศิลปกรรมในอินเดียและเขมรแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตาม ในสมัยหลังยังคงมีการสร้างสรรค์ประติมากรรมราชูทรงครุฑอยู่อย่างต่อเนื่อง คงเป็นเพราะศิลปะในสมัยรัตนโกสินทร์ถือเป็นต้นแบบซึ่งเป็นแรงบันดาลใจนำไปสร้างใหม่และยังมีการผลิตเรื่องเล่าใหม่ขึ้นเพื่อรองรับและอธิบายที่มาและความสำคัญของเทวรูปราชูทรงครุฑไว้อย่างหลากหลายและน่าสนใจ

การสร้างเทวรูปราชูทรงครุฑนั้นอาจเป็นคติการสร้างเพื่อการบูชาเทพประจำวันพระลัคนาของพระมหากษัตริย์เพราะเป็นคติความเชื่อเพื่อทำให้พระชะตามีความแข็งแกร่งยิ่งขึ้น จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเรื่องพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) ทรงมีพระราชสมภพวันพุธที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2310 ซึ่งตรงกับวันขึ้น 7 ค่ำ เดือน 4 ปีกุนเวลาเช้า พระลัคนาอยู่ในราศีกุมภ์ ราชูเป็นเจ้าเรือนเกษตร ดังนั้น จึงเป็นไปได้ว่าการสร้างเทวรูปราชูทรงครุฑดังกล่าวขึ้นมาเพื่อเสริมพระชะตาของพระองค์

- การเกิดอุปราคา

ทั้งในสุริยาศาสตร์และเฉลิมไตรภพเล่านิทานการเกิดอุปราคา ในเฉลิมไตรภพ มีการระบุชื่อนิทานสุริยาศาสตร์และจันทรศาสตร์ (พระยาราชภักดี, 2545: 27) ซึ่งที่มาของคำมาจากคำในภาษาบาลี คือ *คาวธ* (gādh) แปลว่า การรวมเข้า การหยั่งลง และคำกริยา ได้แก่ *คาวธติ* (gādhati) แปลว่า หยั่งลง และตั้งมั่น และมีความหมายที่สัมพันธ์กับคำว่า *คาวท* (gāh) และ *คราวท* (grāha) ในภาษาบาลี แปลว่า จับ กุม ยึด หรือถือ ซึ่งมาจากธาตุ *คห* คารเป็นคำโบราณ มีความหมายว่า จับ กิน เช่น จันทรศาสตร์ สุริยศาสตร์ ทั้งสองคำข้างต้นมีความใกล้เคียงกัน แสดงถึงลักษณะของการเกิดของอุปราคาหรือราหูจับอาทิตย์และจันทร์ล้วนมีลักษณะของการเคลื่อนเข้าไปยังพระอาทิตย์และพระจันทร์นั่นเอง ซึ่งคำว่าสุริยศาสตร์ และจันทรศาสตร์ มีปรากฏในวรรณคดีโบราณ ได้แก่ ไตรภูมิพระร่วง ถือเป็นแหล่งหนึ่งที่พบว่ามีการใช้คำดังกล่าวมาสันนิษฐานว่ามีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยและมีการคัดลอกสืบมาหลายสมัย (กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, 2539: 3) และยังพบว่ามีการใช้เป็นภาษาปากของคนไทยภาคเหนือและคนไทยองใช้คำว่า “จันต๊ะคาร” และ “จันต๊ะคารตือเดือน” (นิพนธ์พร เฟ็งแก้ว, 2562: 48) ส่วนในตัวบท ผู้วิจัยพบว่าสุริยาศาสตร์ มีการเรียกปรากฏการณ์สุริยุปราคาว่า “สุริย์” ดังนี้

“พระโลกวิสัย อันรู้วินัย แจ้งธรรมเทศนา
 อสุรินทร์สุริวงศ์ เป็นองค์เวรรา จองเวรกันมา ด้วยแค้นคับใจ
 เรียกว่าเป็นสุริย์ เป็นต้นเค้ามูล ราหูสุริย์ฉาย
 บังบนเวหา สุริยามืดไป มนุษย์ต่ำใต้ ตกใจหนักหนา”

(ปรีดี พิศกภูมิวิถิ, 2548: 38-39)

จากคำที่ปรากฏในสุริยาศาสตร์ คือ สุริย์ (สุน) เป็นคำภาษาปากซึ่งใช้ในสมัยโบราณ หมายถึง สุริยุปราคา บ้างมีการใช้ว่าคำว่า สุริยคราส หมายถึง การกลืนดวงอาทิตย์ อย่างชาวลาวมักเรียกว่า “ราหูสุนพระจันทร์” และ “ราหูสุนพระอาทิตย์” เพราะเหตุที่คำว่า “สุน” หมายถึง โกรธ แค้น โมโห แสดงให้เห็นว่าคนลาวมีการอธิบายคำเรียกให้สอดคล้องกับตำนาน ซึ่งตรงกับภาษาบาลี และสันสกฤตคำว่า “สุริย์” หมายถึงพระอาทิตย์ ตามความเข้าใจของคนไทยโบราณที่เชื่อว่าราหูอมดวงอาทิตย์ จึงใช้คำเรียกว่า เกิดสุริย์ หมายถึง การเกิดสุริยุปราคา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1250) ปัจจุบัน พบว่ามีคนไทยภาคใต้จำนวนหนึ่งใช้ภาษาปากว่า “หวันเป็นสุริย์” หมายถึง สุริยคราส (นิพนธ์พร เฟ็งแก้ว, 2562: 48) คำว่าสุริย์มีที่มาจากคำในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต คือ สุริย (suriya) หรือ สุริย (sūrya) หมายถึง พระอาทิตย์ ดวงตะวัน

ส่วนในเฉลิมไตรภพเรียกปรากฏการณ์การเกิดคราสว่า ราหูปีดอาทิตย์ หรือ ยักษ์กินสุรียา และ ราหูจับจันทร์ หรือ ราตรีกินจันทร์ ซึ่งเป็นคำที่สื่อความหมายชัดเจน เล่าเหตุการณ์ที่ราหูเข้าบดบังแสงดวงจันทร์ในคืนวันเพ็ญ สาเหตุของการเข้าบดบังพระอาทิตย์เป็นเพราะการผูกจองเวรของราหูในชาติปางก่อน ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวผู้คนสามารถช่วยเหลือได้ด้วยการตีเกราะเคาะไม้ ยิงปืนและตีฆ้อง ตลอดจนการทำบุญและทำทานเพื่อปลดเปลื้องหรือคลายความมีดมนให้แก่พระอาทิตย์และพระจันทร์ตามคติความเชื่อคนไทยในอดีต ส่วนในสุริยาศาสตร์ได้เล่าเหตุการณ์ในสมุทไทยเล่มที่ 2 ว่าเมื่อราหูเห็นดวงจันทร์ทอแสงงามจึงปรารถนาเข้าไปหยอกล้อด้วยคิดว่าเป็นน้องของตน ฝ่ายพระจันทร์ตื่นตกใจและร้องขอให้มารดาช่วย ในตอนหนึ่งมีการบรรยายถึงแนวทางการแก้ไขเพื่อให้ราหูคลายดวงจันทร์ซึ่งตรงกับในเฉลิมไตรภพคือการทำบุญทำทานเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้พระจันทร์และภาวนาเพื่อให้ราหูคลายออกจากพระจันทร์โดยเร็วพลัน

นอกจากนี้ ในสุริยาศาสตร์ได้เล่าเหตุการณ์ว่านางสุนทรผู้เป็นมารดาเข้ามาช่วยเหลือบุตรจึงเอ่ยอ้างถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครั้นพระพุทธรูปทรงทราบบึงตรัสเรียกพระอรหันต์มาประชุมกันเพื่อเจริญพระพุทธรูปเพื่อช่วยเหลือพระจันทร์อันเป็นเหตุให้ราหูค่อย ๆ คลายออกจากพระจันทร์ในที่สุด เช่นเดียวกับเหตุการณ์ที่ราหูเข้าไปหยอกล้อพระอาทิตย์จนทำให้โลกมนุษย์ถูกความมืดปกคลุม ด้วยพระกรุณาคุณ พระพุทธเจ้าทรงช่วยเหลือไว้โดยทรงปราบความอหังการของราหูให้ปวดศีรษะและร้อนดังไฟเผาจึงคลายออกมาในที่สุด และทรงอธิบายว่าเหตุการณ์ข้างต้นเป็นผลมาจากกรรมในอดีตชาติ และให้มนุษย์ร่วมกันทำบุญและอธิษฐานช่วยพระอาทิตย์และพระจันทร์ให้แคล้วคลาดจากพันธนาการของราหู พระพุทธรูปยังประทานคำทำนายเหตุการณ์จันทร์คราสว่าหากราหูจับพระจันทร์โดยไม่ถอยหรือไม่คลายจนหมดทั้งดวงย่อมเป็นโทษมหันต์จะบังเกิดเหตุร้ายและหายนะบนโลกมนุษย์ ข้าวยากมากแวง เช่นฆ่าล้างผลาญ และทำให้เกิดความเดือดร้อนทุกข์ย่อมหงำ แต่หากราหูจับเพียงไม่นานก็คลายออกทำนายว่าดีและไม่มิโทษภัยต่อมวลมนุษย์

- พระอิศวรลงทัณฑ์ราหูผู้ขโมยน้ำทิพย์

ทั้งในสุริยาศาสตร์และเฉลิมไตรภพต่างเล่าเหตุการณ์การกวนเกษียรสมุทรที่มีราหูเข้าไปลักตีม้ำอมฤต แต่ในวรรณคดีทั้งสองได้เล่าใหม่โดยยกพระอิศวรให้เป็นเทพผู้ยิ่งใหญ่เป็นผู้ลงทัณฑ์ราหู เมื่อพระอิศวรทรงทราบจึงขว้างจักรไปตัดร่างกายของราหูขาดเป็นสองท่อน และราหูรีบหลบหนีไปยังวิมานของตนทันที ในสุริยาศาสตร์เล่าเหตุการณ์ว่าราหูเดินเข้ามาลักตีม้ำอมฤตในอ่างแก้วเพราะด้วยความอหังการของราหูและความไม่พอใจที่พระอิศวรขู่ว่าจะโทษเพียง 7 พระองค์โดยไม่มีตน แต่มีพระอาทิตย์และพระจันทร์ซึ่งเป็นน้องของตนอยู่ด้วย จึงปรารถนาเพื่อจะมีอิทธิฤทธิ์เหนือเหล่าเทวดาทั้งหลาย ดังนี้

“ เมื่อนั้นอสูรินทราหู พินิจคิดดู ก็รู้เที่ยงแท้แนใจ
 องค์พระอินศวรเป็นใหญ่ ฤทธิเดชชาญไชย ชุบได้ทั้งเจ็ดเทวา
 อันน้ำสุรามฤตราชา ประเสริฐนักหนา เห็นว่าประเสริฐมากมาย
 อยู่ในอ่างแก้วแวววาวไว ประลิตฤทธิไตร อยู่ทำยปรางค์มณี
 ภูนี้มีฤทธิอิทธิ ตัวใครจะดี ไม่มีเทียบเทียมเข้ามา
 พระเวทเรื่องเดชศักดิ์ดา นาคือสุรา ไม่มามีฤทธิต้านทาน
 จำจะคลาไคลในสถาน ทำฤทธิทะยาน บังเมืองวิมานทั้งหลาย”

(ปรีดี พิศภูมิวิถิ, 2548 : 23)

หลังจากนั้น ราหูจึงเข้าไปถึงอ่างแก้วที่บรรจุน้ำทิพย์อย่างไม่กลัวเกรงพระอิศวร และใช้ขันทองตักน้ำทิพย์ดื่มทันที เมื่อมีฤทธิก็ครอบงำแดนสวรรค์ให้มีมืดมิด ฝ่ายทวยเทพเห็นความผิดปกติต่างไปเข้าเฝ้าพระอิศวรเพื่อทูลถามความมืดมิดในแดนสวรรค์ พระอิศวรล่วงรู้ว่าราหูอุกอาจแปลงกายเข้าไปลักตีม้ำอมฤตจึงถูกพระอิศวรขว้างจักรมณีตัดกลางร่างกาย แต่ไม่ตายกลับหนีไปยังทิศหริตไกล่เคียงกับที่ปรากฏในเฉลิมไตรภพ (พระยาราชาภักดี, 2545: 31-32) จะเห็นได้ว่าเรื่องราวดังกล่าวมีร่องรอยของพิธีกวนเกษียรสมุทรที่ราหูเข้าไปลักตีมในคัมภีร์ปุราณะ

- อธิบายเหตุปรากฏการณ์ธรรมชาติ: นางเมขลา ราหู และรามสูร

หลังจากเหตุการณ์ที่ราหูลักตีม้ำอมฤตแล้ว มีการเล่าเหตุการณ์เรื่องของนางเมขลา ทั้งในสุริยาศศิธรและเฉลิมไตรภพเล่าเรื่องตรงกัน แต่แตกต่างกันในรายละเอียดบางประการ ในสุริยาศศิธรเล่าว่าราหูสำนึกผิดจึงมาขอภัยโทษจากพระอิศวร พระองค์จึงโปรดให้ราหูเป็นข้าทหารใหญ่ให้นำแก้วมณีที่นางเมขลาขโมยไปมาคืนพระองค์ นางเมขลา นั้นเป็นนางฟ้ารับใช้พระอิศวร แต่นางเมขลากลับลักตีม้ำอมฤตและหยิบดวงแก้วของพระอิศวรหนีไป พระอิศวรจึงให้ราหูไปตามนางเมขลาและชิงดวงแก้วกลับมา ส่วนในเฉลิมไตรภพมีการเล่าเรื่องนางเมขลาโดยให้รายละเอียดมากขึ้นเกี่ยวกับบิดาของนางเมขลาคือท้าวมังกรกาจ ซึ่งได้มอบนางเมขลาให้เป็นชายาองค์ที่ 4 ของพระอิศวร นางเมขลา มีหน้าที่เฝ้าดวงแก้วมณีของพระอิศวร แต่ต่อมานางเมขลากลับรู้สึกน้อยใจ และเบื่อหน่ายจึงลักแก้วมณีแล้วขอพรให้ตนมีฤทธิบังคับตัวเองได้และให้แคล้วคลาดจากศัตรูรุกรานทั้งปวงก่อนจะลักตีม้ำอมฤตแล้วหนีไป นางจึงได้ชื่อว่านางมณีเมขลา

ทั้งในสุริยาศศิธรและเฉลิมไตรภพต่างเล่าเหตุการณ์ที่ราหูได้อาสาขอไปจับตัวนางเมขลาและชิงดวงแก้วกลับมาคืน แต่ราหูกลับขอให้สหายคือยักษ์รามสูรเป็นผู้ติดตามและช่วยจับนางเมขลาโดยตนขอเพียงแก้วมณี รามสูรรับคำและตามไล่ล่านางเมขลาอันเป็นที่มาของการเกิด

ปรากฏการณ์ฟ้าร้อง ฟ้าแลบ และฟ้าผ่า เพราะหากเมื่อใดที่นางเมขลาพบรามสูรก็มักจะชูดวงแก้วมณีขึ้นล่อรามสูรให้ขว้างขวานเข้าใส่เสมอ วรรณกรรมทั้งสองได้เล่าเหตุการณ์การปะทะกันของทั้งสองเทพระหว่างนางเมขลาและรามสูรซึ่งมีการนำไปผูกโยงกับราหูโดยกำหนดให้ราหูต้องโทษจากพระอิศวรและต้องหาทางแก้เพื่อขอภัยโทษจึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับเทพทั้งสองพระองค์ซึ่งนับว่าเป็นการเกี่ยวโยงสัมพันธ์กันเป็นนิทานอธิบายเหตุเพื่อการอธิบายปรากฏการณ์บนท้องฟ้า แต่ทั้งในเฉลิมไตรภพและสุริยาศาสตร์มิได้อธิบายว่าสุดท้ายแล้วฝ่ายใดเป็นผู้ชนะและเรื่องจบลงอย่างไร ซึ่งในสุริยาศาสตร์ก็ได้บรรยายจบลงเพียงเท่านี้ และบอกว่าการไล่ล่ายังคงดำเนินอยู่เรื่อยไปอย่างไม่สิ้นสุด ในเฉลิมไตรภพกล่าวถึงเหตุการณ์หลังจากนั้น เล่าว่านางอากาศจारीเป็นเทพธิดาซึ่งขาดเวรเฝ้าถวาย แต่พระอิศวร จึงถูกลงโทษด้วยการตัดมวยผมแล้วแบ่งเป็น 4 ส่วน จึงกลายเป็นที่มาของม้า 4 ตระกูล และสั่งให้นางอมเปลวเพลิง พร้อมกับสาปให้ล่องลอยอยู่ในอากาศพร้อมทั้งพ่นลูกไฟไปทั้งแปดทิศ จนกว่าจะสิ้นโลกซึ่งลูกไฟของนางจึงเป็นที่มาของลูกอุกกาบาตที่ตกลงมายังโลกมนุษย์ ต่อจากนั้นพระอิศวรทรงปราบอสูรมุลาชินีผู้พ่นไฟสังหารเทพ นักสิทธิ์ วิชยาธรและฤๅษีจนได้รับความเดือดร้อน พระอิศวรจึงเหยียบบ่าอสูรจนจมลงใต้บาดาลและสาปให้เฝ้าแผ่นดินนั้น พระองค์ยังทรงเมตตาประสาทรให้ได้รับการเช่นไหว้ แม้นใครจะก่อสร้างเคหสถานบ้านเรือนจะต้องทำบตรพลีก่อน

จะเห็นได้ว่า ทั้งสุริยาศาสตร์และเฉลิมไตรภพมีเนื้อความที่ใกล้เคียงกัน และมีลักษณะการเล่าเรื่องที่คล้ายกัน กล่าวคือมีการนำนิทานหลายเรื่องมาเรียงต่อกันให้เป็นเรื่องเดียวกัน แตกต่างกันในแง่การลำดับเรื่องก่อนหลังและรายละเอียดบางประการเท่านั้น วรรณกรรมทั้งสองเรื่องอธิบายต้นเหตุความเป็นศัตรูระหว่างราหูกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ในชาติที่ได้เกิดเป็นพี่น้องร่วมท้องกัน ซึ่งสอดคล้องกับตำนานและนิทานพื้นถิ่นของชาวไทยและชาวลาว ดังนี้

ชาวลาว เรียกปรากฏการณ์การเกิดคราสว่า “กบกินเดือน”³⁷ และ “กบกินตะเวิน” โดยมีตำนานเรื่องสามพี่น้องระหว่างราหู พระอาทิตย์และพระจันทร์ แต่ราหูมักไม่ลงรอยกับพี่ทั้งสอง

³⁷ ชาวลาวหรือชาวอีสานเรียกราหูว่าเป็น “กบ” และเรียกดวงจันทร์ว่า “เดือน” เหตุที่เรียกอย่างนั้น เพราะกบเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่นำความอุดมสมบูรณ์มาให้เพียงแต่กบส่งเสียงร้องเรียกก็ได้น้ำตามความเชื่อของชาวลาว แม้แต่กลองมโหระทึกซึ่งเป็นกลองโบราณที่พบในยุคก่อนประวัติศาสตร์แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่าเป็นกลองโบราณที่ใช้ในการทำพิธีขอฝน ยังมีการตกแต่งส่วนหน้าของกลองด้วยรูปกบสัมฤทธิ์ รายละเอียดรูปพระอาทิตย์และดวงดาวต่าง ๆ อีกด้วย จากตำนานเรื่องกบกินเดือน ประเสริฐ ญ นคร กล่าวไว้ว่าน่าจะมีมาก่อนความเชื่อของคนไทยเรื่องราหูที่ได้รับจากอินเดียเพราะมีปรากฏในตำนานเรื่องเล่าของประเทศเวียดนาม ลาว จีน พม่า และภาคอีสานของประเทศไทย โดยรายละเอียดของเรื่องเล่าเหล่านั้นมีความแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นนั้น นอกจากนี้ ชาวลาวยังมีความเชื่อเรื่องพญาแถน ในคราวที่เกิดภัยแล้ง เนื่องจากพญาแถนไม่บันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ชาวลาวจึงได้พ้อนกบเพื่อขอให้กบช่วยส่งเสียงบอกเดือน หากไม่เช่นนั้นกบจะขึ้นไปกินดาวเดือนจนหมดท้องฟ้า เมื่อเป็นเช่นนั้นพญาแถนจึงขอให้กบคลายเดือนออกและให้คำมั่นสัญญาจะบันดาลฝนให้ตกในเมืองมนุษย์

และมักทะเลาะผัดใจกันเสมอ เมื่อทั้งสามตายจากกัน จึงยังมีเวรกรรมและยังคงติดตามไปบดบังแสงของกันและกันอาจเป็นเหตุให้เกิดคราสนท้อฟ้า ชาวบ้านต่างกลัว จึงส่งเสียงดังโห่ร้องห้ามเพื่อให้หยุดทะเลาะกัน ส่วนชาวไทย มีนิทานเกี่ยวกับราหูหลายสำนวนเพื่ออธิบายเหตุที่มาของการเกิดสุริยคราสและจันทรคราส นิทานพื้นบ้านของชาวไทยมีหลายสำนวนแบ่งตามจังหวัดหรือแหล่งกำเนิดของนิทาน แต่ยังคงมีเค้าโครงเรื่องใกล้เคียงกับที่ปรากฏในคัมภีร์อนาคตวงศ์สำนวนล้านนาและไตรภูมิโลกวินิจฉยภคา ตอนบุพกรรมของจันทรเทพบุตรและสุริยเทพบุตร แม้มีการแต่งเติมเนื้อหาให้แตกต่างกันออกไปเล็กน้อยและแตกต่างกันไปตามจินตนาการของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น เพื่อสอดแทรกความเชื่อของคนพื้นถิ่นในวัฒนธรรมนั้น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นการรับอิทธิพลทางความคิดมาจากคติทางพุทธศาสนา ปฐม หงษ์สุวรรณ (2542: 226) กล่าวว่าตำนานสุริยคราสและจันทรคราสแบบเรื่องพี่น้องทะเลาะกันหรือโกรธกันพบมากในกลุ่มคนไทยที่อาศัยทางซีกตะวันตก ได้แก่ ไทพม่าเก ไทใต้คง ไทใหญ่ ไทจีน ไทลื้อ และไทยวน ซึ่งแพร่เข้ามาสู่ประเทศไทยกระจายไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ดังนี้

- นิทานภาคกลาง: เรื่องเล่าจากจังหวัดอ่างทอง

เล่าว่า พระอาทิตย์และพระจันทร์เกิดเป็นหญิงสองพี่น้อง ส่วนราหูเกิดเป็นป่าวของนางทั้งสอง พระอาทิตย์และพระจันทร์เป็นหญิงใจบุญสุนทานและมักใส่บาตรเป็นประจำ วันหนึ่งราหูลืมนำช้อนตักแกงให้เจ้านายทั้งสองใช้ตักบาตร ทำให้ถูกต่อว่าอย่างแรงและใช้ทัพพีตีหัวต่อหน้าธารกำนัล ทำให้ราหูโกรธแค้นและผูกอาฆาตว่าจะขอลองเวรไปทุกภพทุกชาติและจะทำให้พี่น้องทั้งสองเกิดความอับอายขายหน้ายิ่งกว่าที่ตนถูกกระทำ เมื่อเป็นเช่นนั้นจึงเป็นเหตุให้ราหูติดตามไปแก้แค้นพี่น้องทั้งสองคือพระอาทิตย์และพระจันทร์โดยเข้าไปลบรัศมีให้มีมืดมิดเป็นเหตุให้เกิดสุริยคราสและจันทรคราส

- นิทานภาคเหนือ

มีเล่าไว้หลายสำนวน สำนวนหนึ่งเล่าไว้ว่าในอดีตชาติพระอาทิตย์ พระจันทร์และราหูเป็นมนุษย์และเป็นพี่น้องกัน อยู่มาวันหนึ่งทั้งสามหุงข้าวเพื่อจะ ไปตักบาตร พระอาทิตย์กับพระจันทร์แย่งเอาข้าวสวยไปหมด เหลือแต่ข้าวใหม่ติดกันหม้อเหลือให้ราหูผู้เป็นน้องชาย ทำให้

เป็นเหตุให้ชาวลาวเรียกชื่อปรากฏการณ์ดังกล่าวว่า “กบกินเดือน” และ “กบกินตะวัน” และคำนี้ก็ยังติดในภาษาของคนไท-ลาวมาจนปัจจุบัน คนไทใหญ่ เรียกว่า “ก่างวันหวาด” หรือ “เหลินหวาด” และมักตีเกราะเคาะไม้เช่นเดียวกับคนไทกลุ่มอื่น ยังมีหลักฐานปรากฏว่าคนไทยภาคกลางในอดีตก็เคยเรียกการเกิดคราสว่ากบกินเดือนหรือกบกินตะวันเช่นกัน พบในตำราฤกษ์บน ดังความว่า “อนึ่งกบกินเดือนสิ้นไปไซ้ จะบังเกิดทุกข์แก่ขุนนางและราชฎรทั้งหลายจะเสียเมือง” (นิพนธ์พร เเพ็งแก้ว, 2562: 57)

ราหูโกรธแค้นมาก เมื่อทั้งสามตายไปจึงไปเกิดเป็นพระอาทิตย์ พระจันทร์และราหู แต่ด้วยแรงอาฆาตทำให้ราหูยังคงคอยติดตามไปบดบังแสงของพระอาทิตย์และพระจันทร์ทุกครั้งนับตั้งแต่นั้น

- นิทานภาคตะวันออก

เล่าไว้ว่าพ่อแม่มีลูกสาว 3 คน พระอาทิตย์เป็นพี่คนโต พระจันทร์พี่คนรอง และราหูเป็นน้องคนสุดท้อง ต่อมาพ่อแม่ตายหมด ทั้งสามจึงได้ทำบุญอุทิศให้พ่อแม่ พี่คนโตและพี่คนรองแย่งเอาของมีค่าไปใช้หมดทั้งขันทองและขันเงิน เหลือเพียงขันกะลาให้ราหูใช้ตักบาตร จึงโกรธแค้นพี่ทั้งสองมาก และตั้งจิตอธิษฐานในขณะที่ตักบาตรว่า ขอให้ชาติหน้าเกิดมามีร่างกายใหญ่โต ปากให้กว้างได้โยชน์ หูให้กว้างได้โยชน์ มีร่างกายใหญ่โตยิ่งกว่าพี่ทั้งสอง หากเจอคราใดก็สามารถเข้าไปกลืนกินพี่ทั้งสองได้ (ทัศนีย์ ทานตวณิช, 2523, ปฐม หงษ์สุวรรณ 2542: 96)

- นิทานภาคใต้

มีอยู่ 2 ส่วนน โดยส่วนแรกมาจากสารานุกรมภาคใต้ เล่ม 8 ของสถาบันทักษิณคดีศึกษา เล่าไว้ว่า มีพี่น้องสามคนไม่ค่อยรักใคร่กลมเกลียวกัน พี่คนโตทั้งสองมักชอบกลั่นแกล้งน้องชายคนเล็กเสมอ วันหนึ่งจะไปทำบุญที่วัด พี่ทั้งสองต่างแย่งเอาข้าวใส่ขันทองและขันเงินไปวัดก่อน ทำให้น้องคนเล็กไม่มีอะไรจะใส่ข้าวจึงเอากะดังมาใส่ข้าวไปวัด เมื่อไปถึงวัด ชาวบ้านเห็นก็พากันหัวเราะเยาะเย้ยทำให้น้องคนเล็กอับอายมาก น้องคนเล็กจึงอธิษฐานขอเป็นศัตรูและติดตามไปจ้องแค้นกับพี่ทั้งสองในชาติหน้า ด้วยผลบุญทำให้พี่คนโตไปเกิดเป็นพระอาทิตย์ พี่คนรองไปเกิดเป็นพระจันทร์ และน้องคนเล็กไปเกิดเป็นราหูตามแรงบุญและคำอธิษฐาน ราหูจึงติดตามพระอาทิตย์และพระจันทร์ผู้เป็นพี่เมื่อชาติที่แล้วไปเพื่อกลืนกินเสมอ เป็นเหตุให้ชาวบ้านต้องช่วยกันตีเกราะเคาะไม้ให้ราหูตกใจหนีไป

ส่วนที่สอง คือ ราหูเป็นอสูรที่มีฤทธิ์และเป็นอมตะเพียงตนด้วยในบรรดาอสูรทั้งหลาย ในคราวที่มีการกวาดเกษียรสมุทร ราหูได้แปลงกายเป็นพราหมณ์เข้าไปขอแบ่งน้ำทิพย์มาดื่มกิน แต่พระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นเข้าจึงไปฟ้องพระนารายณ์ ทำให้ราหูถูกพระนารายณ์ขว้างจักรตัดเข้ากลางกายจนขาดออกเป็นสองท่อน ราหูจึงอาฆาตแค้นพระอาทิตย์และพระจันทร์ นับแต่นั้นมาราหูจึงคอยหาโอกาสเข้าจับพระอาทิตย์และพระจันทร์กลืนกินอันเป็นเหตุทำให้เกิดคราส

ส่วนที่สองนี้จะเห็นว่าเป็นเรื่องที่แตกต่างกันตามพื้นบ้านภาคอื่น เพราะมีตัวละครใหม่เพิ่มเติมเข้ามาคือ “พระนารายณ์” ซึ่งมีลักษณะของเรื่องเล่าเป็นตำนานปรัมปราจากรายงานวิจัยเรื่องการศึกษาตำนานพื้นบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราชของวิเชียร ณ นคร ได้กล่าวถึงส่วนเรื่องนี้ว่าเป็นตำนานสุริยคราสและจันทรคราสของภาคใต้ แต่ผู้เล่าเป็นพราหมณ์นิล นาคเทวณ ซึ่งทำให้เห็นบทบาทของผู้เล่าตำนานที่นำเรื่องเล่ามาจากต่างแดน คือ ประเทศอินเดียเข้ามาในประเทศไทยซึ่งถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนเรื่องเล่าในลักษณะหนึ่ง ตำนานดังกล่าวได้รับ

อิทธิพลทางความคิดมาจากคติศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งมีคติที่เชื่อว่าราหูเป็นผู้ทำให้เกิดสุริยคราส และจันทรคราสซึ่งมีการเล่าไว้ในเวทตำนานอินเดียและแพร่เข้ามาในประเทศไทย ได้แก่ นารายณ์ ลีบปาง ซึ่งตำนานดังกล่าวพบมากในกลุ่มคนไทยภาคกลางและภาคใต้ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการรับคติพราหมณ์เข้ามา (ปฐม หงษ์สุวรรณ, 2542: 226-228)

นิทานหรือเรื่องเล่าเกี่ยวกับการเกิดสุริยคราสและจันทรคราสของกลุ่มชนชาติต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นจินตนาการและแนวคิดของคนในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ ที่พยายามหาเหตุผลและอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ นิทานเหล่านี้จัดอยู่ในวรรณกรรมมุขปาฐะที่ส่งต่อจากรุ่นหนึ่งสู่อีก รุ่นหนึ่ง นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการแพร่กระจายเรื่องเล่าที่จะส่งต่อไปโดยการเปลี่ยนพื้นที่สื่อใหม่จากมุขปาฐะ ผ่านลายลักษณ์ ไปจนถึงสื่อใหม่ในยุคปัจจุบัน

สุริยาศาสตร์และเฉลิมไตรภพยังกล่าวเล่าบทบาทของราหูในหลายฐานะ ได้แก่ บุตรของเศรษฐี เทพอัฐเคราะห์ผู้รักษาทิศ อสูรผู้ทำให้เกิดคราส ข้าทหารใหญ่ของพระอิศวร สหายของรามสูร และผู้ร่วมไล่ล่านางเมขลา สะท้อนจุดมุ่งหมายของการเป็นนิทานอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ เพราะให้ความรู้และคติความเชื่อเกี่ยวกับการกำเนิดโลก เทวดา ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณีในวิถีชีวิต และคู่มือเบื้องต้นของผู้สนใจเรื่องโหราศาสตร์และดาราศาสตร์ด้วย นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาโหราศาสตร์ขั้นต้น เพราะให้ความสำคัญกับการกำเนิดเทวดาอัฐเคราะห์ 12 ปี นักษัตรหรือการกำเนิดสัตว์ประจำปีเกิด วันเกิดในสัปดาห์และคำทำนายชะตาชีวิต ในวรรณกรรมทั้งสองเรื่องยังมีการนำเสนอเรื่องราหูที่สอดคล้องกับคำสอนในพุทธศาสนา ได้แก่ การทำบุญ กรรม การอธิษฐานจิต และแสดงพระกรุณาคุณของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นการตอกย้ำแนวความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผลของบุญซึ่งมีการแสดงคู่เทียบระหว่างสิ่งดีคือการทำบุญด้วยใจที่ตั้งมั่นและมีเจตนาเป็นกุศล กับการทำบุญโดยจิตใจอกุศลอันไม่บริสุทธิ์ย่อมได้รับอานิสงส์ผลบุญที่แตกต่างกันซึ่งเป็นการตอกย้ำแนวความเชื่อของคนไทยและทำให้เกิดความคุ้นเคยในเรื่องดังกล่าวอันเป็นเหตุให้ความเชื่อข้างต้นนี้ดำรงอยู่ได้ในสังคมวัฒนธรรมไทยจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น จึงสะท้อนให้เห็นว่าตำนานดังกล่าวมีที่มาจากทั้งคติของพราหมณ์และพุทธอย่าง ตำนานสองเรื่องที่ตรงกัน ในวรรณกรรมทั้งสองแหล่ง ได้แก่ ตำนานการเชื่อมโครงสร้างเรื่องพี่น้อง ทะเลาะกันกับเรื่องราหูถูกตัดร่าง ซึ่งสองเรื่องได้เชื่อมเข้าด้วยกัน โดยเชื่อมผ่านตัวละคร “ราหู” ซึ่งเป็นตัวละครในโครงเรื่องทั้งสองและดำเนินเรื่องตั้งแต่เกิดเป็นพี่น้องในสามคนทะเลาะกันแล้ว อธิษฐานขอพร ทั้งสามไปเกิดในชาติภพใหม่และพรสัมฤทธิ์ เหตุการณ์การเกิดอุปราคา บทบาทของ พระพุทธเจ้าและชาวบ้านแก้อุปราคาในสุริยาศาสตร์ ราหูขโมยน้ำอมฤตแล้วถูกพระอิศวรตัดกายขาด และซาบซึ่งในพระอิศวรที่ไม่แพร่พรายเรื่องกายขาดให้ผู้อื่นรู้ จะเห็นได้ว่าช่วงต้นเป็นเรื่องของพี่น้อง ทะเลาะกันจนกระทั่งตายซึ่งแฝงคติพุทธศาสนาเรื่องการทำบุญ การผูกเวร ผลกรรมและการเกิดใหม่ จากนั้นจึงมีการเชื่อมโยงไปคติพราหมณ์ โดยใช้ตัวละครเดิมคือราหู เพื่ออธิบายเรื่องการเกิดอุปราคา

แต่นำเรื่องราวของราหูขโมยตีมน้ำอมฤตจากในคัมภีร์พราหมณ์-ฮินดู มีคัมภีร์ปุราณะเป็นต้น มาใช้ และนำจันทิมสูตรและสุริยสูตรมาเรียงร้อยให้ต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน ทำให้ตำนานนี้จึงมีการผสมผสานทั้งคติพราหมณ์และพุทธไปพร้อมกันอย่างชัดเจน

3.1.2 ราหูในนิทานสามฤดูหรือเทพสามฤดู

นิทานสามฤดูเป็นหนึ่งในนิทานคำกลอนของวัดเกาะที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในปี รศ. 108 หรือตรงกับ พ.ศ. 2432 โดยไม่ได้ระบุชื่อผู้แต่ง แต่ระบุข้อความบนหน้าปกไว้ว่า “ยี่สิบห้า สดางค์ กาง รู่ ท่านผู้ ชื่อ ร้าน หนังสือ หน้าวัดเกาะ เพราะนักหนา ราชครู เจริญ โรงพิมพ์ ริม มรรคา เชิญ ท่าน มา ชื่อ คุณ รู่ ดี ได้ ลง พิมพ์ คราว แรก แปลก ๆ เรื่อง อ่าน แล้ว เปลื้อง ความ ทุกข์ เปน สุข ชี ท่าน ชื่อ ไป อ่าน ฟัง ให้ มั่ง มี เจริญ ศรี ศิริ สวัสดิ์ พิพัฒน์ เอย” ซึ่งถือว่าเป็นช่วงธุรกิจการพิมพ์เจริญและมีวิวัฒนาการงานเขียนบันเทิงคดีขึ้นมา (ภัทรธรรณั์ แสนพินิจ และสมพรนุช ต้นศรีสุข, 2564)³⁸

รูปที่ 4 ปกหน้าต้นฉบับนิทานวัดเกาะเรื่องสามฤดู รศ. 108

³⁸ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าประกอบการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีชื่อเรื่องว่า “แนวคิดและแรงบันดาลใจของการสร้างสรรค์นิทานและตัวละครเอกในนิทานวัดเกาะเทพสามฤดู” ได้รับการตอบรับตีพิมพ์ลงในวารสารกระแสวัฒนธรรม ซึ่งบทความจะเผยแพร่ในวารสารกระแสวัฒนธรรม ฉบับเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ.2564

สามฤดูเป็นหนึ่งในนิทานของโรงพิมพ์ราษฎร์เจริญหรือโรงพิมพ์วัดเกาะก่อตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นโรงพิมพ์ที่ผลิตงานพิมพ์จากต้นฉบับสมุดข่อย วรรณคดีเก่าและเรื่องที่นักเขียนของโรงพิมพ์แต่งขึ้นเองโดยนายบุศย์ นายพลอย นายเจริญและแม่มณฑา (ลาวัญย์ โชตามระ, 2512: 212) เรื่องที่แต่งส่วนใหญ่นั้นผู้แต่งได้รับแรงบันดาลใจมาจากหลายแหล่ง (สุกัญญา สุขฉายา, 2557) ซึ่งผ่านการนำไปแต่งเติมเรื่องและดัดแปลงเนื้อหาเพื่อความบันเทิงและชวนให้น่าติดตามขึ้น หนังสือที่จัดพิมพ์มีอยู่หลายประเภท ได้แก่ หนังสือ พงศาวดาร เรื่องศาสนา สุภาชิต ตำรา เพลงพื้นบ้าน นิทานคำกลอน เป็นต้น สำหรับนิทานเลื่องชื่อของโรงพิมพ์วัดเกาะ เช่น พระอภัยมณี ขุนช้าง-ขุนแผน แก้วหน้าม้า นางอุทัย สังข์ทอง และสามฤดู

แม้ว่าช่วงนั้นนิทานสามฤดูอาจจะไม่ได้รับความนิยมมากเท่ากับนิทานบางเรื่องของวัดเกาะจนกระทั่ง พ.ศ. 2500 การพิมพ์นิทานคำกลอนเริ่มลดลงจนเลิกพิมพ์ไปในที่สุด แต่ในสมัยถัดมากลับทวีความนิยมมากขึ้นจนถึงขั้นนำไปใช้เป็นบทละครที่ถ่ายทอดทางโทรทัศน์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2517 โดยบริษัท “ดารafil์ม” ได้ผลิตภาพยนตร์โทรทัศน์ใช้ชื่อเรื่อง “ฝนสามฤดู” เพื่อออกฉายทางโทรทัศน์ จนได้รับความนิยมจึงถูกนำกลับมาสร้างใหม่เป็นละครอีกครั้งนับตั้งแต่นั้น โดยสามเศียร ตีฉ่า วิดีโอ โปรดัคชั่นได้นำนิทานพื้นบ้านมาทำใหม่ในชื่อ “เทพสามฤดู” กลับมาเป็นละครจักร ๆ วงศ์ ๆ โดยยังคงรูปแบบเนื้อหาและตัวละครหลักจากนิทาน ได้แก่ พระพิรุณ นางจินดาเมขลา และพระราหู เมื่อเข้าสู่จอแก้ว การตั้งชื่อละครถูกปรับจาก “สามฤดู” เป็นชื่อใหม่ “ฝนสามฤดู” และในที่สุดเป็น “เทพสามฤดู” เพื่อเน้นบทบาทของตัวละครเอกทั้งสามที่เป็นเทพเจ้าซึ่งจัดว่าเป็นละครที่ได้รับความนิยมมากและนำกลับมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ใหม่หลายครั้ง จึงทำให้นิทานพื้นบ้านที่เป็นของเก่าได้กลับมานำเสนอใหม่ และปรับให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน กล่าว่านิทานพื้นบ้านไทยได้กลับมามีชีวิตอยู่ในภาพใหม่ (ศิริพร ณ ถลาง, 2559: 88) ซึ่ให้เห็นว่าละครแนวจักร ๆ วงศ์ ๆ ได้สืบทอด และดำรงอยู่ในวัฒนธรรมไทย และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวิถีไทย (ศิริพร ฐิตะฐาน, 2537: 204) จนถึงปัจจุบัน

เนื้อเรื่องย่อของนิทานสามฤดูเป็นการเล่าถึงเทพสามองค์ได้ลงมาจุติยังนครอุดมที่มีท้าวตรีภพเป็นเจ้าผู้ครองเมือง หลังได้ทำพิธีบวงสรวงต่อพระอิศวรเพื่อขอพระโอรส เทพทั้งสามพร้อมใจกันลงมาจุติสลับสับเปลี่ยนออกมาตามฤดูกาล โดยฤดูร้อนจะเป็นพระราหู ฤดูฝนเป็นพระพิรุณ และฤดูหนาวเป็นนางจินดาเมขลา เมื่อพระมเหสีมณีมีพระประสูติกาลในช่วงฤดูร้อนทำให้เด็กที่เกิดมาอยู่ในรูปลักษณะของยักษ์ราหูเป็นเหตุให้ทุกคนหวาดกลัว ทั้งโหราจารย์ยังถูกว่าจ้างจากพระมเหสีองค์รองให้เพ็ดทูลว่าพระโอรสเป็นกาลกิณีแก่บ้านเมือง ทำให้ท้าวตรีภพสั่งให้เนรเทศพระโอรส แต่ราหูได้รับการช่วยเหลือจากพระฤๅษีโคดม ซึ่งได้ชุบเลี้ยงและสอนวิชาจนเติบโตใหญ่ ส่วนฝ่ายพระมเหสีมณีถูกใส่ร้ายว่าแอบคบชู้กับยักษ์ จึงทำให้ถูกเนรเทศภายหลัง แต่ได้รับความช่วยเหลือจากพระฤๅษีโคบุตร ฝ่ายเทพสามฤดูได้รำเรียนวิชากับพระฤๅษีโคดมจนครบถ้วนแล้วพระฤๅษีได้ขอประทานอาวุธจากพระอิศวรให้ไว้ใช้ป้องกันตัว หลังจากนั้นทั้งสามก็ได้พบแม่มณี

แต่ไม่นานแม่เมณีก่ถูกลักพาตัวไปยังเมืองยักซ์ เมื่อทั้งสามเจริญวัยขึ้น พระพิรุณได้หลงรักนางไม้และมีบุตรด้วยกัน ครั้นฤดูร้อนพระราชทูตเดินทางไปยังนครโรมิสิยและได้รับพวงมาลัยเสียงคู่จากนางสุวรรณอัมพร ส่วนนางอัปสรสวรรค์ผู้เป็นน้องสาวของสุวรรณอัมพรได้เป็นชายาของพระพิรุณ และนางจินดาเมขลาได้ครองคู่กับพระอิศวรในตอนท้าย

นิทานสามฤดูมีตัวละครหลัก ได้แก่ พระพิรุณ นางเมขลาและราหูเป็นตัวเอกในนิทาน โดยผู้เขียนนิทานได้เลือกสรรตัวละครเอกทั้งสามโดยมีแรงบันดาลใจในการเลือกตัวละครจากเทพเจ้าซึ่งเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ เหล่าเทพทั้งสามพระองค์ได้รับบัญชาจากสวรรค์ให้ลงมาจุติในร่างเดียวกัน และจะสลับผันเปลี่ยนออกมาปรากฏที่ละพระองค์ในร่างมนุษย์เดียวกันตามการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลโดยมีเทพเจ้าทั้งสามพระองค์เป็นบุคลาธิษฐานธรรมชาติของ “ฤดูกาล” เรื่องราวของการจุติลงมาเกิดของเหล่าเทพเจ้าผู้มีอำนาจจากบัญชาของพระอิศวรให้ลงมาเกิดในโลกมนุษย์โดยผันเปลี่ยนกันปรากฏร่างของพระพิรุณ (บุรุษ)-ฤดูฝน, นางเมขลา (নারী)-ฤดูหนาว และราหู (ยักซ์)-ฤดูร้อน ซึ่งสะท้อนแนวคิดของบุคลาธิษฐานของฤดูกาลกับบุคคลต่างเพศและต่างรูปลักษณ์อันมีนัยยะ ดังบทกลอนในนิทานตอนหนึ่ง ดังนี้

“กายลูกเปลี่ยนสามฤดูให้รู้เหตุ	จำสังเกตฟังคำที่ร่ำว่า
ฤดูร้อนกายเปนนัยกษมีคักดา	แม้ว่า <u>น้ำฝน</u> นั้นกายผันแปร
เปนมมนุษย์ภพพงษ์อันองอาจ	ต้องเปลี่ยนชาติเปลี่ยนนามตามกระแส
ฤดูหนาว <u>เหมันต์</u> ที่ผันแปร	เป็นสาวแล้สมศรีนารีนาง”

(สามฤดู, 2432: 12)

“นางวันทาอาจารย์แฉ่งการเกิด	ตามกำเนิดวนเวียนเปลี่ยนรูปร่าง
<u>เข้าฤดูเหมันต์</u> หลานเปนนาง	ต้องตามอย่างจรรู้ฤดูมี
<u>เข้าวสันต์</u> นั้นกายเปนชายโคม	งามประโลมล้ามนุษย์ผ่องผุดศรี
<u>ถึงคิมหันต์</u> นั้นเวียนเปลี่ยนอินทรีย์	เปนนัยกษีร้ายกาจชาติกุมภันต์
พระอิศวรบัญชาให้มาเกิด	ร่วมกำเนิดสามองค์วงษ์สวรรค์
เปนองค์เดียวเปลี่ยนฤดูอยู่ด้วยกัน	ตัวหลานคือว่านางเมณี”

(สามฤดู, 2432: 19)

จุดเด่นของนิทานคือมีตัวละครเอกเป็นเทพเจ้าและมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ต่าง ๆ การปรากฏชื่อและคุณสมบัติพิเศษของเทพเจ้าได้รับอิทธิพลความคิดหนึ่งมา

จากอินเดีย ทำให้นิทานไทยมีชื่อและเรื่องราวของเทพเจ้าอินเดียปรากฏด้วยซึ่งเป็นสิ่งที่พบบ่อยในนิทานมหัศจรรย์ของไทย อิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ที่มีลักษณะพหุเทวนิยม กล่าวคือเป็นศาสนาที่ยอมรับนับถือเทพเจ้าหลายพระองค์ เทพเจ้าของพราหมณ์มักเกี่ยวโยงกับธรรมชาติและปรากฏการณ์ธรรมชาติเพราะตามความเชื่อในศาสนาเชื่อว่าธรรมชาติมีจิตวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์ของเทพต่าง ๆ ที่ท่ามกลางสรรพสิ่งรายล้อมวิถีชีวิตของมนุษย์ทั้งแผ่นดิน ผืนน้ำ ท้องฟ้า โลก ดวงดาว และจักรวาลจึงล้วนมีชีวิต พลังชีวิตจะสำแดงออกมาทางปรากฏการณ์ธรรมชาติซึ่งมองกันว่ามหิทธานุภาพของเทพเจ้าที่สามารถให้คุณและโทษแก่มวลมนุษย์ได้ (ฉัตรฐิติ ปรีทยานิตย์, 2556)

ดังนั้น แนวคิดหนึ่งในการสร้างสรรคินิทานคือ เทพเจ้าทั้งสามพระองค์เป็นบุคลาธิษฐานในธรรมชาติคือ “ฤดูกาล” ได้แก่ พระพิรุณแทนสายฝนในฤดูฝน ราหูแทนลมร้อนในฤดูร้อน และนางจินดาเมขลาแทนลมหนาวในฤดูหนาว ซึ่งเป็นแนวคิดหลักในการสร้างตัวละครซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่ามีแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์และจับกลุ่มตัวละครทั้งสามตามเทวดานานและนิทานอธิบายเหตุธรรมชาติอันเกิดจากเทพเจ้าเป็นบุคลาธิษฐานของปรากฏการณ์ธรรมชาติอันนำมาจากเทวดานานทั้งจากอินเดียและไทย ทำให้เข้าใจภูมิหลังของตัวละครเทพเจ้าที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ ดังนี้

- ราหู

ราหูเป็นบุคลาธิษฐานของปรากฏการณ์ธรรมชาติอย่างหนึ่ง คือ การเกิดคราสหรืออุปราคา ได้แก่ ปรากฏการณ์จันทรุปราคาและสุริยุปราคาซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติอันเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ของความมืดและความสว่างทำให้ราหูเป็นหนึ่งในเทพเจ้าที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติตั้งแต่ในยุคสมัยโบราณ มนุษย์ต่างหวาดกลัวและเชื่อว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดจากอำนาจลึกลับจึงมีการสร้างตำนานเทพเจ้าและอสูรผู้มีฤทธิ์ เรื่องราวของราหูยังปรากฏอยู่ในวรรณคดีและนิทานไทยหลายเรื่องทำให้เกิดความรับรู้ว่ราหูเป็นยักษ์ตนหนึ่ง มีพลังกำลังมาก น่าเกรงขาม อุปนิสัยเป็นนักเลง อารมณ์ร้อน เกรี้ยวกราด ดุดัน (วิมล คำศรี, 2538) ราหูจึงเป็นสัญลักษณ์แทนความร้อนภายในจิตใจ และถือว่าเป็นอสูรผู้ทำให้เกิดคราสตามตำนานคือราหูเป็นอสูรผู้สามารถกลืนกินพระอาทิตย์ได้ทั้งดวงซึ่งใหญ่โต แข็งแกร่งและความร้อนมหาศาล แต่ราหูก็ยังสามารถอมหรือกลืนพระอาทิตย์ได้ทั้งดวง ซึ่งเข้ามาแทนที่พระอาทิตย์ได้ในขณะหนึ่งในเวลาของปรากฏการณ์การเกิดสุริยุปราคา จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ราหูได้รับการกล่าวในนิทานให้เป็นเทพประจำฤดูร้อนประกอบกับการปรากฏตัวร่วมกับนางเมขลาในวรรณคดีไทยดังกล่าวทำให้ราหูมีความเกี่ยวข้องกับนางเมขลาและมีบทบาทในการเกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติบนท้องฟ้า

ในนิทานวัดเกาะมีการยกบทบาทของราหูไว้เป็นตัวเอกและมีบทบาทมากกว่าเทพทั้งสองก่อนหน้าอย่างมาก ในละครที่นำมาสร้างใหม่มีเรื่องราวและเหตุการณ์ของราหูกล่าวถึงบ่อยครั้ง

และมีความถี่มากในฐานะยักษ์ที่มีรูปลักษณ์และอุปนิสัยที่แตกต่างจากเทพทั้งสองพระองค์ แม้แต่การเปิดฉากเริ่มต้นเป็นเหตุการณ์ประสูติกาลของพระนางมณีให้กำเนิดพระโอรสเป็นยักษ์ราหูซึ่งเป็นปฐมเหตุให้ถูกเนรเทศซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของนิทานเรื่องนี้ ดังนั้น สิ่งที่น่าสนใจของการสร้างโครงเรื่องในนิทานข้างต้นด้วยการสร้างสรรค์ให้พระเอกเป็นยักษ์โดยมีนางเอกเป็นมนุษย์และเป็นเจ้าหญิงโฉมงามย่อมเป็นความแตกต่างที่ดึงดูดให้ชวนติดตามเรื่องคล้ายกับรูปแบบความคิดการสร้างคู่ตรงข้ามอย่างนิทานเทพนิยาย เช่น โฉมงามกับเจ้าชายอสูร เจ้าชายกบ เป็นต้น ทั้งยังเป็นการพลิกบทบาทราหูจากเทพอสูรฝ่ายร้ายให้กลายเป็นพระเอกในนิทาน ดังนี้

- การแปลงตัวร้ายให้กลายเป็นพระเอกในอุดมคติของละครไทย

“ราหู” เป็นตัวละครเอกแบบอุดมคติในนิทานไทยที่มีคุณธรรมอันล้ำเลิศทำให้สามารถฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหลายได้ด้วยคุณงามความดีมีความกตัญญูเป็นเลิศและเป็นผู้มีบุญญาธิการสูงส่งมีเทพเจ้าคุ้มครองรักษาประจำกายเสมอ บทบาทราหูที่ได้รับการนำเสนอในนิทานจึงมีความโดดเด่นมากที่สุดนับตั้งแต่เริ่มเรื่องที่ราหูได้แบ่งภาคจิตวิญญาณครุฑมเป็นเด็กทารกในร่างของยักษ์เป็นการเปิดเรื่องและทำให้เกิดการดำเนินเรื่องต่อจากสาเหตุที่พระโอรสเป็นยักษ์จึงถูกเพ็ดทูลว่าเป็นกาลกิณีแก่บ้านเมือง นับว่าเป็นมูลเหตุเริ่มต้นของนิทานเรื่องนี้ จนไปถึงการดำเนินเรื่องแบบขนบนิยมของนิทานไทยที่เริ่มต้นด้วยความแปลกพิสดารของตัวละครเอกที่เป็นทำให้ภายในราชสำนักเกิดความวุ่นวาย และเรื่องก็ดำเนินต่อไปได้ก่อนจะจบด้วยดีตามแนวความคิดที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ดังบทกลอนตอนที่ถูกเนรเทศออกนอกเมือง แต่มีเทพคุ้มครองจึงรอดปลอดภัย (สามฤดู, 2432: 13) ดังนี้

“แสนสงสารหน้อยยเขาลอยน้ำ ละลอกข้ำคลื่นซัดเพียงตัดไผ่

อันแพนน้อยลอยน้ำแทบคว่ำไป เทพไทยช่วยชูพระกุมาร

กุมารว่าแห้วทะเลเล็ก เสียงครื้นครึกคลื่นซัดอยู่ผาดฉาน

ทรงโสกาอาไลัยเพียงววยปราณ คิดถึงมารดาเจ้าจะเศร้าทรวง”

อุปนิสัยของราหูในฐานะตัวละครเอกได้รับการถ่ายทอดเป็นภาพของพระเอกในอุดมคติในลักษณะหนึ่งถึงแม้มีรูปลักษณ์เป็นยักษ์ แต่มีได้ร้ายกาจแต่อย่างใด อันที่จริงในบรรดาพระเอกในนิทานไทย ไม่ว่าจะเป็นขุนแผน พระลอ อิเหนา พระสุธน เป็นต้น ล้วนแต่มีชายาหลายคน แต่สำหรับราหูในเรื่องนี้กลับเป็นพระเอกรักเดียวใจเดียวแบบเดียวกับพระรามที่มีนางสีดาเพียงผู้เดียว ด้วยจิตใจที่มั่นคงในความรักที่มีต่อนางสุวรรณอัมพร จึงนับว่าเป็นจุดเด่นของพระเอกไทยในอุดมคติอย่างหนึ่ง แม้จะมีพระเอกไทยในอุดมคติอย่างราหูแล้ว ก็ยังมีพระเอกอีกคนในเรื่องคือ “พระพิรุณ” แม้จะไม่มีบทบาทเท่ากับราหูก็ตาม แต่ภาพที่สะท้อนผ่านพระพิรุณทำให้เห็นขนบของ

นิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ อันเป็นเครื่องยืนยันว่าแม้จะมีพระเอกในอุดมคติแล้วก็ยังคงมีพระเอกที่พบในนิทานไทยที่มีภักมีชายาหลายคน และมักลักลอบเข้าหาตามรูปแบบของชายเจ้าชู้ พระพิรุณมีรูปร่างและมีคู่ครองมากกว่าหนึ่งคือแรกเริ่มได้นางไม้เป็นคู่และมีบุตรด้วยกัน ต่อมาได้พบกับนางอัปสรสวรรค์และได้นางเป็นภรรยาอีกคน ซึ่งลักษณะนี้มักพบในนิทานไทยหลายเรื่อง เช่น การะเกด สังข์ศิลป์ไชย พระสุธน เป็นต้น ตัวละครที่สำคัญในนิทานเป็นเทวดาที่ลงมาจุติพร้อมกับบราหูอีกสองพระองค์ได้แก่ พระพิรุณ และนางจินดาเมขลาล้วนเป็นเทวดาที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ธรรมชาติเช่นเดียวกับบราหูอันเป็นเหตุให้เป็นเทพประจำฤดูกาล ได้แก่ ฤดูฝนและฤดูหนาว ดังนี้

- พระพิรุณ หรือพระวรุณ

ตามเวทตำนานของไทยกล่าวถึงบทบาทของพระพิรุณเป็นเทพแห่งสายฝนหรือเป็นตัวแทนแห่งธาตุน้ำ ชื่อเดิมคือ “วรุณ” มีรูปร่างสีขาวเมฆ มีความเมตตากรุณา บางตำนานกล่าวว่าพระวรุณดลให้บังเกิดชั้นตอนกวนเกษียรสมุทรพร้อมกับน้ำอมฤต มีพระธิดาคือเมขลา (สุรศักดิ์ ทอง, 2553: 129-130) ในสมัยพระเวท เดิมเรียกว่าพระวรุณเป็นเทพเจ้าที่เก่าแก่และยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่งในสมัยพระเวท มีบทสวดหลายบทที่ยกย่องพระวรุณในฐานะเทพแห่งแสงสว่างทรงประทานแสงสว่างให้แก่ผู้สวดบูชา (Macdonell, op.cit., 1981) และเป็นเทพผู้คุ้มครองระเบียบของโลกและจักรวาลหรือ ฤๅษี (ṛta) มีอาวุธคือ บ่วงบาศ ดังนั้น ในวรรณคดีสันสกฤต พระวรุณเป็นเทพเจ้าบนท้องฟ้าอีกพระองค์หนึ่ง จากศัพท์ว่า “วรุณ” เป็นคำนาม पुलลิงค์ แปลว่า ปกคลุมหรือห้อมล้อมโดยรวมจึงแปลว่า ท้องฟ้าซึ่งปกคลุมสรรพสิ่งมาจากธาตุ วฤ (vr) แปลว่า ปกคลุมหรือห้อมล้อม (Monier Williams, 1981: 1007) พบโคลกในคัมภีร์ฤๅษีกล่าวถึงพระวรุณทรงบัญชาให้น้ำไหลลงสู่โลกอย่างไม่ขาดสาย (Griffith, 1973) อาจกล่าวได้ว่า พระวรุณนั้นเป็นผู้ประทานน้ำในสวรรค์ให้ตกลงมายังโลกมนุษย์จึงเป็นที่มาของเทพเจ้าแห่งสายฝน และเหตุผลหนึ่งที่คนไทยรู้จักพระวรุณเพราะไทยรับความคิดเรื่องนี้เข้ามามากกว่าเทพพระองค์อื่นที่ปรากฏร่วมกับพระวรุณในคัมภีร์อินเดียโบราณอย่าง พระอิติ พระมิตร พระอรรยมัน พระอัคนี เป็นต้น ซึ่งมีการกล่าวอ้างอิงประวัติของพระวรุณอยู่ในเรื่องเล่าเทพเจ้าที่แพร่หลายในประเทศไทยโดยนักเวทตำนานของไทยผู้ศึกษาเวทตำนานอินเดียแล้วนำมาเขียนหนังสืออธิบายไว้หลายเล่มถึงการเปลี่ยนบทบาทของพระวรุณหลังการยกพระวิษณุให้เป็นเทพผู้สูงส่งแทน ทำให้ผู้คนรับรู้บทบาทใหม่ของพระวรุณคือเทพผู้ดูแลท้องน้ำและประทานน้ำให้แก่มนุษย์ทั้งหลายแทน ซึ่งภายหลังชาวไทยนิยมเรียกชื่อว่า “พระพิรุณ” (ส.พลายน้อย, 2555) ที่กลับกลายมาเป็นสัญลักษณ์ของเทพเจ้าแห่งน้ำทั้งหลาย จึงเป็นเหตุให้พระพิรุณได้รับกล่าวในนิทานสามฤดูว่าเป็นเทพประจำฤดูฝน

- นางจินตนาเมขลา

นางจินตนาเมขลาเป็นเทพธิดามีสิริโฉมงดงามซึ่งปรากฏชัดอยู่ในเทวตำนานของไทย กล่าวในสยามเทวะว่านางเมขลาเป็นเทพธิดาแห่งท้องทะเลและเป็นพระธิดาเพียงพระองค์เดียวของ พระพิรุณด้วย นางเมขลาได้รับฉายาว่าพระสมุทรเทวีเป็นเทพผู้มีอำนาจควบคุมลมฟ้าอากาศได้ตั้งใจ อวรุศุ์ใจคือแก้วมณี คุณสมบัติสำคัญของแก้วมณีคือทำให้เกิดแสงสว่างวาบในท้องฟ้าได้ (สุรศักดิ์ ทอง, 2553: 239-240) จึงเป็นต้นเหตุของการเกิดฟ้าแลบนั่นเองซึ่งเดิมมีปรากฏในจากนิทานอุบายเหตุใน วรรณคดีสุริยาศศิธรและเฉลิมไตรภพเล่าที่มาของแสงสว่างบนท้องฟ้าเกิดมาจากของดวงแก้วมณีพิเศษซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำของนางเมขลาเป็นต้นเหตุให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าว นิทานอุบายเหตุนี้จึงเป็นที่มาที่ทำให้เกิดการเขียนอุบายในเรื่องเล่าเทพเจ้าในสมัยต่อมา เช่นเดียวกับในรัตนเทวีปกรณ์มีการกล่าวถึงนางเมขลาในฐานะเป็นบริวารของพระวรุณ ซึ่งไม่ว่าพระวรุณจะไปทีใด นางก็จะติดตามไปด้วย (กิตติ วัฒนสมหัทธม, 2546) ดังนั้น จึงเป็นเหตุที่ทำให้เกิดความคิดในนิทานเรื่องการลำดับฤดูกาลเพราะหากพระวรุณเป็นตัวแทนแห่งฤดูฝนผ่านมาแล้ว นางเมขลาผู้ติดตามหลังจากพระวรุณจึงเป็นตัวแทนแห่ง ฤดูใหม่ที่เข้ามา คือ ฤดูหนาวซึ่งเหมือนกับลำดับการผันเปลี่ยนของฤดูกาลนั่นเอง

นอกจากนี้ เรื่องสุริยาศศิธรและเฉลิมไตรภพมีการผูกโยงถึงเรื่องเมขลา ราหูและ รามสูรอย่างกลมกลืนเพื่อเล่าถึงความเกี่ยวข้องกันอย่างต่อเนื่องในเหตุการณ์หลังราหูคลายพันธนาการ ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ครั้นพระอิศวรตรัสบริภาษราหูลักแอบตีม่น้ำอมฤตจากปราสาทไปซึ่ง พระอิศวรทรงยกโทษให้แล้วสั่งให้ราหูไปตามนางเมขลาผู้ที่ลักตีม่น้ำอมฤตและชิงดวงแก้วของ พระอิศวรไปให้ตามล่านางกลับมารับโทษ ราหูรับพระบัญชาและรีบไปหาสหายสนิทเพื่อขอความช่วยเหลือ คือ รามสูร แล้วขอให้ช่วยตามล่านางเมขลาเพื่อเอาแก้วมณีที่นางลักมาให้ราหูนำกลับไปถวาย คินพระอิศวรเพื่อเอาความดีความชอบ แต่ระหว่างไล่ล่าด้วยอำนาจของขวานรามสูรและแก้วมณีของ นางเมขลาทำให้เกิดประกายแสงและเสียงกึกก้องกลายมาเป็นปรากฏการณ์บนท้องฟ้าเป็นฟ้าคะนอง ในช่วงฝนตก แนวคิดดังกล่าวจึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดจับกลุ่มตัวละครขึ้นคือพระพิรุณ นางเมขลา และ ราหูเข้ามารวมเป็นเทพแห่งฤดูกาลเพราะต่างเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ธรรมชาติบนท้องฟ้าทั้งสิ้น

นิทานวัดเกาะเรื่องเทพสามฤดูจัดว่าเป็นนิทานพื้นบ้านเรื่องหนึ่งที่เกิดจากความคิด สร้างสรรค์ของคนไทย โครงเรื่องของนิทานมีแนวคิดหลักตามขนบของนิทานไทยและพ้องกับแนวคิด นิทานสากล มีร่องรอยของการได้รับอิทธิพลจากนิทานต่างชาติ และผสมผสานทางความคิดจากหลาย แหล่งเพื่อคิดปะติดปะต่อเรื่องราวกับจินตนาการมาเป็นต้นทุน และนำมาสร้างใหม่เป็นนิทานไทยที่มี เอกลักษณะเฉพาะ และสอดแทรกคำสอนในพุทธศาสนา ได้แก่ กฎแห่งกรรม ไตรลักษณ์ เป็นต้น ส่วนตัวละครหลักเป็นเทพเจ้าอันเป็นบุคลาธิษฐานในธรรมชาติบนท้องฟ้า และมีบทบาทอยู่ใน วรรณคดีไทยและเทวนิยายในความรับรู้ของคนไทย อันนำไปสู่การจับกลุ่มตัวละครและดำเนินเรื่องใน นิทานด้วยกลุ่มเทพเจ้าที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติอันเป็นบุคลาธิษฐานของปรากฏการณ์ธรรมชาติ

บนท้องฟ้า และตรงกับบุคลิกลักษณะเฉพาะซึ่งมีรูปลักษณ์ และอุปนิสัยที่แตกต่างกันไปเพื่อใช้แทนเป็นฤดูกาลต่าง ๆ การสร้างสรรค์ตัวละครหลักมีแรงบันดาลใจหนึ่งมาจากเทพตำนานปรัมปราอินเดีย และไทยเป็นพื้นฐานความคิดประกอบกับจินตนาการ นิทานในระยะแรกคือเทพตำนานต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลที่ส่งต่อไปสู่การสร้างสรรค์วรรณคดีนิทานไทยในเวลาต่อมา นับว่าเป็นคุณค่าอย่างหนึ่งของเทพตำนานเก่า อันสะท้อนประโยชน์ของแหล่งความรู้เทพปกรณัมโบราณและความไม่หยุดนิ่งของความคิดสร้างสรรค์

3.1.3 ราหูในเรื่องเล่าเทพเจ้า

เมื่อความตื่นตัวเรื่อง “เทพปกรณัม” (Mythology) เกิดขึ้นในหมู่ของนักเขียนในโลกยุคใหม่ที่สนใจวรรณกรรมลายลักษณ์สมัยโบราณล้วนบรรจุเรื่องเล่าปรัมปราอันทรงคุณค่าที่ไม่เพียงแต่เป็นความมหัศจรรย์เหนือธรรมชาติ (Marvelous stories) ของเทพและวีรบุรุษในโลกโบราณเท่านั้น แต่ยังสะท้อนความคิด ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของคนในยุคสมัยหนึ่งด้วย (Zimmerman J.E., 1964) ดังนั้น วรรณคดีจึงเป็นแรงบันดาลใจให้เหล่าศิลปินทั้งหลายในการสร้างสรรค์ผลงานหลากหลายรูปแบบ เช่น งานเขียน ศิลปะ และอื่น ๆ

ในประเทศไทย นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงจุดประกายความสนใจเกี่ยวกับภารตวิทยา ในขณะที่พระองค์ทรงศึกษาวิชาหลายแขนงที่วิทยาลัยไครสต์เชิร์ช มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ณ ประเทศอังกฤษ ระหว่างปี พ.ศ. 2442 - พ.ศ. 2444 ดังที่ปรากฏในพระราชประวัติของพระองค์ และปรากฏในบทนำกับภาคผนวกของพระราชนิพนธ์บางเรื่อง เช่น บ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์ ลิลิตนารายณ์สิบปาง³⁹ รวมทั้งบทความขนาดยาวเรื่องพระเป็นเจ้าพราหมณ์ (พระยาสังฆาภิบาล, 2548) หนังสือเรื่องเทพเจ้าและสิ่งน่ารู้ซึ่งแสดงถึงความสนพระทัยใส่ในเรื่องเทพปกรณัมอินเดียจึงทรงศึกษาค้นคว้าจากคัมภีร์ภาษาสันสกฤต เพื่อใช้ประกอบในงานพระราชนิพนธ์และจัดทำหนังสือคำอธิบายประกอบกับบทละครที่พระองค์ทรงนิพนธ์ขึ้น เช่น

³⁹ เป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงสอบทานกับฉบับสันสกฤตอีกสำนวนหนึ่ง ทำให้อวตารของพระนารายณ์ในเรื่องนารายณ์สิบปางแต่ละสำนวนต่างกันไป แต่เติมเรื่องนารายณ์อวตารปางต่าง ๆ มีที่มาจากคัมภีร์ปุราณะซึ่งแต่งขึ้นหลังคริสต์ศตวรรษที่ 6 และมีการเล่าสืบต่อกันมามีหลักฐานปรากฏในเรื่องนารายณ์สิบปาง (ฉบับไทย) หลายฉบับ มีทั้งที่เรียบเรียงจากคำบอกเล่าของพราหมณ์ หรือเก็บมาจากเรื่องรามายณะหรือแปลจากอักษรคุณธ์ เรื่องนารายณ์สิบปางข้างต้นมีลักษณะคล้ายในคัมภีร์ปุราณะอยู่ 2 เรื่อง คือ เรื่องกำเนิดโลก การสร้างโลก และเรื่องวงศ์เวทดา กษัตริย์ต่าง ๆ แต่มีลำดับไม่ตรงกับปุราณะเนื่องจากมีองค์อวตารหลายปาง ปรากฏในหลายฉบับไทยที่มีการตีพิมพ์ ได้แก่ ฉบับโรงพิมพ์หลวง, ฉบับพระราชนิพนธ์ ร.6, ฉบับโรงพิมพ์วัชรินทร์และฉบับคุณหญิงเลื่อนฤทธิ์ซึ่งแต่ละฉบับมีการเรียงลำดับปางอวตารแตกต่างกัน (วัฒนธรรม บุญจับ, 2558: 18-20)

ศกุนตลา สาวตรี ลิลิตนารายณ์สิบปาง บ่อเกิดรามเกียรติ์ เป็นต้น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2556) ซึ่งนับว่าเป็นการบุกเบิกและปูทางให้เกิดหนังสือที่รวมเรื่องเล่าเทพเจ้าฉบับภาษาไทยที่มุ่งนำเสนอเทวนิยายอินเดียโบราณให้แพร่หลายในประเทศไทย

นับตั้งแต่นั้น เทพปกรณัมอินเดียเริ่มได้รับความสนใจ จนกระทั่งมีการจัดทำหนังสือเรื่อง “*เทวกำเนิด*” ของพระยาสังฆาภิบาลมฤตุมราชภักดี (สรวง ศรีเพ็ญ) ดำรงตำแหน่งผู้รักษาพระนครศรีอยุธยา อำมาตย์เอก ได้รวบรวมมาจากหนังสืออันว่าด้วยเรื่องเทพเจ้าจากพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพจนานุกรม Hindu Classical Dictionary ของ เจ. โดวสัน (J. Dowson) เพื่อนำไปเรียบเรียงและตีพิมพ์ครั้งแรกในวาระงานทำบุญอายุครบสี่รอบโดยการพิมพ์แจกเมื่อปี พ.ศ. 2474 จากนั้นมีผู้สนใจขอสำเนาไปพิมพ์แจกในวาระสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนการพิมพ์จัดจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์หลายแห่ง เมื่อปี พ.ศ. 2497 สำนักพิมพ์จำลองศิลปะได้มาขออนุญาตพิมพ์เพื่อจัดจำหน่ายครั้งแรกจำนวน 2,000 เล่ม และจัดจำหน่ายหมดในระยะเวลาอันรวดเร็ว หลังจากนั้นหนังสือเทวกำเนิดได้รับความสนใจจากนักวรรณคดี และนักอักษรศาสตร์ในมหาวิทยาลัยได้นำไปใช้ในการศึกษาประกอบการอ่านวรรณคดี มีการตีพิมพ์ซ้ำหลายครั้งอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่ง ทำให้เรื่องราวของเทวนิยายอินเดียโบราณแพร่หลายในสังคมไทยนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ดังนั้น หนังสือที่รวมเรื่องเล่าเทพเจ้าข้างต้นจึงเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ผู้เขียนเรื่องเล่าเทพเจ้าในยุคปัจจุบันใช้ศึกษา ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาหนังสือที่รวมเรื่องเล่าเทพเจ้าฉบับภาษาไทยจำนวนหนึ่งที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2475 - 2530 และเผยแพร่ประวัติความเป็นมาของราหูได้แก่ หนังสือพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 6 คือ “*เรื่องเทพเจ้าและสิ่งน่ารู้*” ไม่ระบุปีที่ตีพิมพ์ ส่วนพระเป็นเจ้าของพราหมณ์ ตีพิมพ์ครั้งแรกเป็นตอนในวารสารของกรมศิลปากรปี พ.ศ. 2499, เทวกำเนิดของพระยาสังฆาภิบาลมฤตุม (สรวง ศรีเพ็ญ) ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2475, เทวนิยายของส.พลายน้อย ในปี พ.ศ. 2519, เทวดาพระเวทและเทวดาพุทธศาสนาของอุดม รุ่งเรืองศรี ในปี พ.ศ. 2523, เทวดานุกรมของประจักษ์ ปรากฏพิทยาตรา ในปี พ.ศ. 2529 และเทวโลกของพลูหลวง ในปี พ.ศ. 2530 วรรณกรรมเหล่านี้มีการตีพิมพ์ซ้ำอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปีที่ตีพิมพ์ครั้งแรกมาถือได้ว่าเป็นการปูทางและกลายมาเป็นต้นแบบของการเขียนหนังสือเรื่องเทพเจ้าในสมัยต่อมา ตลอดจนการนำไปใช้เพื่อการสร้างสรรค์ใหม่ในสมัยปัจจุบัน

จากการศึกษาเรื่องเล่าเทพเจ้ากลุ่มข้างต้นพบว่าวัตถุประสงค์ของการส่งสารคือการให้ข้อมูลเรื่องของตำนานและประวัติความเป็นมาของเทพเจ้าต่าง ๆ ซึ่งปรากฏในวรรณคดีไทยในการศึกษานี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาไปที่เรื่องราวของราหูที่ได้รับการนำเสนอในกลุ่มวรรณกรรมข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยพบว่าเรื่องของราหูมาจากคัมภีร์และวรรณคดีพราหมณ์ – ฮินดู พุทธศาสนา และคติความเชื่อทางโหราศาสตร์ เรื่องของราหูที่พบมักกล่าวถึงพงศ์พันธุ์ รูปลักษณ์ พาหนะ และตำนานต่าง ๆ ฝ่ายพราหมณ์-ฮินดู ดังที่ปรากฏในหนังสือเทพปกรณัมจำนวน 8 เล่มซึ่งเกิดในยุคแรกตามลำดับ ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) พระราชนิพนธ์ไว้ 2 เรื่อง ได้แก่ *เทพเจ้าและสิ่งน่ารู้* กับ *พระเป็นเจ้าของพราหมณ์* กล่าวถึงราหูเป็นหนึ่งในเทวดานพเคราะห์ซึ่งมีข้อความตรงกันว่าราหูเป็นโอรสของพระพฤหัสบดีกับนางสิงหิกา ราหูเป็นอสูรทรงสิงห์หรือทรงครุฑ และมีรูปร่างสีดำสมบูรณ์ แต่หลังจากการกวนน้ำอมฤตที่ราหูแปลงกายเป็นเทวดาเข้าไปดื่มน้ำอมฤต พระอาทิตย์และพระจันทร์ทูลท้วงแก่พระนารายณ์ ทำให้พระราหูถูกตัดเศียร แต่เพราะฤทธิ์ของน้ำอมฤตจึงทำให้ราหูเป็นอมตะ พระนารายณ์จึงตั้งนามภาคเศียรนั้นว่าราหูให้อยู่ทางที่ลับแห่งจันทร์โคจร และตั้งนามภาคกายว่าเกตุให้อยู่ทางที่แจ้งแห่งจันทร์โคจร นอกจากนี้ พระนารายณ์ยังทรงอนุญาตให้ราหูสามารถแก้แค้นโดยการเข้าไปใกล้พระอาทิตย์และพระจันทร์ได้ จึงเป็นเหตุให้เกิดปรากฏการณ์อุปราคาเพราะราหูอมพระอาทิตย์และอมพระจันทร์ (พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2503: 63) พระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เล่มจุดประกายความสนใจเกี่ยวกับเทพปกรณัมอินเดียในประเทศไทย และเป็นเพียงหนังสือเล่มเดียวที่กล่าวถึงราหูเป็นบุตรของพระพฤหัสบดีกับนางสิงหิกาซึ่งแตกต่างไปจากวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ แต่เป็นต้นเค้าให้เรื่องเล่าเทพเจ้าบางเล่มในสมัยถัดมานำไปใช้อ้างอิงคำอธิบายดังกล่าวด้วย

“เทวกำเนิด” นับว่าเป็นหนังสือฉบับแรก ๆ ที่ประมวลเรื่องราวของการกำเนิดเทวดาเป็นผลงานของพระยาสังฆาภิรมย์อุตรราชภักดี (สรวง ศรีเพ็ญ) มีการตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2474 โดยมีการระบุดีความประสงค์ของการตีพิมพ์ในคำนำฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2474 เนื่องในโอกาสครบรอบปีการเข้ารับราชการและเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดมา 20 ปี เวลาราชการถึง 33 ปี จึงเป็นเหตุให้ตั้งใจทำบุญ เพื่ออุทิศผลานิสงส์แก่ท่านบุพการีและบูรพาจารย์ (พระยาสังฆาภิรมย์อุตรราชภักดี, 2474 : 16-17) และนับจากนั้นก็มีการตีพิมพ์ซ้ำหลายครั้งโดยคุณศักดิ์ ศรีเพ็ญซึ่งเป็นบุตรได้นำกลับมาตีพิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพเพื่อเป็นปีติพลีตามประเพณี (ศักดิ์ ศรีเพ็ญ, 2502: 14-15)

ในความตอนหนึ่งของหนังสือ*เทวกำเนิด* กล่าวถึงราหูในฐานะของเทวดานพเคราะห์เป็นพระองค์ที่ 8 ตามตำราโหราศาสตร์ทางด้านนพเคราะห์ว่าพระอิศวรทรงสร้างราหูขึ้นจากหัวผีโขมด⁴⁰ 12 หัวมาป่นลงแล้วประพรมด้วยน้ำอมฤตจึงบังเกิดเป็นราหูขึ้นจึงนับว่าเป็นเทวดาพระองค์ที่ 8 ของพวกเทวดานพเคราะห์ ภูมิกำเนิดของราหูเป็นพวกแทตย์และเป็นบุตรท้าววิประจิตติกับนางสิงหิกา เมื่อเกิดมามีหางเป็นนาค อาศัยในอากาศวิมานเป็นสีนิล และมีครุฑเป็นพาหนะ เหตุการณ์หนึ่งที่แสดงสาเหตุของราหูครึ่งตัว คือเหตุการณ์การกวนเกษียรสมุทร ราหูได้แปลงตัวเป็นเทวดาเข้า

⁴⁰ ผีโขมด คือ ผีที่มีแต่ไฟ ลักษณะของผีโขมดเป็นแสงสีเหลืองแดงเหมือนสีไฟได้ดวงโต มักปรากฏหลายดวง และมักพบในทุ่งนาที่มีน้ำท่วมหรือน้ำขัง แต่ไม่พบตามบ้านเรือนอย่างคำบอกเล่าของชาวบ้านซึ่งแตกต่างจากผีกระสือที่มักพบตามละแวกบ้านของคนซึ่งมักทำร้ายผู้คนแตกต่างจากผีโขมด ดังนั้น ผีโขมดจึงไม่ปรากฏว่าเป็นปีศาจหรือพรายเข้าสิงทำอันตรายแก่คน (พระยาราชเสนา, 2494: 95)

ไปลักตีม้ำอมฤต แต่พระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นเข้าจึงไปฟ้องพระวิษณุ เป็นเหตุให้พระวิษณุกริ้ว จึงขว้างจักรตัดกายราหูขาดไปครึ่งตัว ท่อนหัวเป็นราหูลอยไปในอากาศ คอยจับพระอาทิตย์และพระจันทร์อมหรือกินเป็นการแก้แค้นอยู่เนื่อง ๆ ท่อนหางที่ขาดออกไปเป็นพระเกตุนับเป็นเทวดานพเคราะห์องค์ที่ 9 ส่วนนิทานในตำราโหราศาสตร์กล่าวถึงพระเสาร์ไปกำเนิดเป็นพญานาครักษามหาสมุทร พระอาทิตย์เป็นพญาครุฑรักษาเขาสัตตบริภัณฑ์ พระพฤหัสบดีเป็นพระอินทร์รักษาเขาพระสุเมรุ วันหนึ่งพญาครุฑไล่กินพญานาค แต่พญานาคไปขอความช่วยเหลือจากราหู เมื่อราหูไล่พญาครุฑได้แล้วก็กระหายน้ำจึงเลื้อยไปเห็นสระน้ำทิพย์ของพระอินทร์ จึงเข้าไปดื่ม ทำให้พระอินทร์กริ้วมากจึงขว้างจักรเพชรตัดกายของราหูขาดเป็นสองท่อน แต่ราหูได้ความเป็นอมตะจากน้ำทิพย์จึงไม่ตาย นอกจากนี้ยังการเล่าถึงนิทานมูลเหตุแห่งชาติเวรในทางพยากรณ์ว่า พระอาทิตย์กับพระเสาร์เป็นศัตรูกัน พระอาทิตย์กับพระพฤหัสบดีและพระอังคารเป็นศัตรูของราหู ส่วนราหูกับพระเสาร์เป็นมิตรกันเพราะเคยช่วยเหลือกันมาก่อน ส่วนพระอังคารเป็นศัตรูกับราหูจากนิทานที่พระอังคารเกิดเป็นไม้เกตุก และราหูเกิดเป็นไฟไหม้ไม้เกตุกจึงเป็นเหตุให้ทั้งสองเป็นศัตรูระหว่างกัน (พระยาสาส์นจาภิรมย์ฯ, 2548: 81-83)

ในปี พ.ศ. 2502 ส.พลาายน้อยเขียนหนังสือที่ประมวลเรื่องราวความเชื่อและประเพณีต่าง ๆ เพื่อขยายความจากที่กล่าวไว้ในวรรณคดีต่าง ๆ ผลงานแรก ได้แก่ *สัตตวนิยาย* ต่อมาได้ขยายโยงไปถึงเรื่องการกำเนิดเทวดา ได้แก่ หนังสือเรื่อง “*เทวนิยาย*” ได้ตีพิมพ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ.2519 และมีการตีพิมพ์ซ้ำหลายครั้งนับตั้งแต่นั้นมา ในความตอนหนึ่งมีการกล่าวถึงการกำเนิดราหูเป็นกลุ่มเทวดาของนพเคราะห์ ตำนานของราหูที่กล่าวถึงในหนังสือมีหลายเรื่อง ตั้งแต่เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องของราหูและพระอาทิตย์กับพระจันทร์อันเป็นเหตุให้ราหูเกิดความผิใจกันด้วยเรื่องทรัพย์สินสมบัตินำไปสู่การอธิษฐานขอไปเกิดเป็นพระอาทิตย์ พระจันทร์ และราหูซึ่งนำไปสู่เหตุการณ์การแก้แค้นต่อเนื่องของราหูต่อพระอาทิตย์และพระจันทร์ ตำนานหนึ่งเล่าว่าราหูเป็นบุตรของท้าววิประจิตติกับนางสิงหิกา แรกเกิดมา มีหางเป็นนาค สีมืด แต่บางตำรากล่าวว่าเป็นบุตรพระพฤหัสบดีกับนางสิงหิกา และมีการอ้างถึงเฉลิมไตรภพเรื่องการกำเนิดของราหูจากการสร้างของพระอิศวรทรงเอาหัวผีโขมด 12 หัว มาป่นลงแล้วผสมด้วยน้ำอมฤตจึงเกิดเป็นราหูขึ้น แต่ราหูอยากมีฤทธิ์มากอย่างพระอิศวรจึงแอบลงไปอาบกินในอ่างแก้วเก็บน้ำทิพย์ทำยาปราสาทของพระอิศวร ฝ่ายพระอิศวรเห็นอากาศวิปริตจึงเข้ามาดูจึงรู้ว่าราหูเข้ามาลักน้ำทิพย์จึงขว้างจักรไปตัดกายราหูขาดเป็นสองท่อน จากตำนานข้างต้นจึงเป็นที่มาของงานศิลปะรูปราหูที่มีลักษณะเป็นแทตย์หน้าคล้ายยักษ์ มีหางเป็นนาค และอีกแบบหนึ่งคือมีหน้าเป็นแทตย์มีลำตัวครึ่งส่วนและกำลังเอามือจับพระจันทร์อมไว้ที่ปาก ดังนั้น จึงมักเล่าที่มาของกายครึ่งส่วนของราหู อีกตำนานหนึ่งคือราหูแปลงเป็นเทวดาเข้าไปลักตีม้ำอมฤตในพิธีการกวนเกษียรสมุทร พระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นเข้าจึงฟ้องพระนารายณ์อันเป็นเหตุถูกจักรของพระนารายณ์ตัดศีรษะขาด แต่ไม่ตายเพราะได้ตีม้ำอมฤตแล้ว

ศีระจะจึงลอยไปในอากาศคอยจับพระอาทิตย์และพระจันทร์เพื่อแก้แค้น ส่วนท่อนหางเป็นดาวพระเกตุ นอกจากนี้ยังมีตำนานชาติเวรทางโหราศาสตร์ที่ราหูช่วยพระเสาร์ที่เกิดมาเป็นพญานาคจากการไล่ล่าของ พระอาทิตย์หรือพญาครุฑ ระหว่างราหูไล่ตามนั้นก็เกิดกระหายน้ำจึงลงไปดื่มน้ำทิพย์ในสระของ พระพหูสบัติหรือพระอินทร์เข้า ทำให้พระอินทร์โกรธจัดจึงขว้างจักรเพชรตัดกายราหูออกเป็นสองส่วน ซึ่งส่วนล่างกลับกลายเป็นพระเกตุตามที่เฉลิมไตรภพกล่าวไว้เป็นเทวดานพเคราะห์ห้องคี่ที่ 9

ส.พลาายน้อย (2555: 304 - 309) ยังได้เล่าตำนานของราหูในฝ่ายพุทธศาสนาจาก ไตรภูมิพระร่วงที่มีการพรรณนาถึงเมืองของพญาอสูรในเมืองอสูรกรูทวิป ราหูเป็นพญาอสูรที่มีอำนาจกล้า แก่และกล้าหาญกว่าพญาอสูรทั้งหลาย มีขนาดร่างกายใหญ่โตมหาศาล ในคืนวันเพ็ญ ราหุมักจะฮึกเหิม เข้าไปจับพระจันทร์ หรือบางวันก็เข้าไปจับพระอาทิตย์เป็นเหตุให้เกิดปรากฏการณ์อุปราคา ครั้งหนึ่ง พระพุทธเจ้าทรงมีพระกรุณาแก่จันทร์เทพบุตรและสุริยเทพบุตรเพราะทั้งสองขอถือพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง ทรงขับไล่ราหูด้วยคาถา เพื่อให้ปล่อยพระจันทร์และพระอาทิตย์ มิฉะนั้นศีระจะจะแตกเป็น 7 เศียร ครั้งหนึ่งราหูทราบกิตติศัพท์ของพระพุทธเจ้าจึงมาสู่สำนักพระตถาคต แต่ในใจนึกว่าตนมีกายใหญ่ยิ่งกว่า พระพุทธองค์ พระตถาคตทรงทราบอธยายสัจจึงปรารภนาจะสำแดงอิริยาบถยืนหรือนั่ง เดิน นอนให้ราหูพึง รู้ว่ามีความสูงใหญ่ยิ่งกว่า พระตถาคตจึงประทับไสยาสน์แก่อสุรินทราหูจึงขอให้พระอานนตตกแต่งที่ ประทับที่บรรทมในบริเวณพระคันธกุฎี ฝ่ายราหูมาถึงจึงตกตะลึงงันเมื่อต้องเงยหน้าขึ้นแลดูพระพุทธเจ้า ประดุจทาร์กแห่งนาคพระจันทร์ในอากาศ พระตถาคตทรงโปรดประทานพระธรรมเทศนาแก่ราหู อันเป็น เหตุให้ราหูขอถือพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งนับตั้งแต่นั้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เทวนิยายของ ส.พลาายน้อยมี ตำนานของราหูรวมไว้มากที่สุด

ในหนังสือของอุดม รุ่งเรืองศรี มีการตีพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2523 จำนวน 2 เล่ม ได้แก่ *เทวดาพระเวท* และ *เทวดาพุทธ* ซึ่งเล่มแรกมีการกล่าวถึงอสูรในสมัยพระเวท คือ สวรรภานู เป็นอสูรผู้คลุมดวงตะวันให้มีมิติจนพระอินทร์และอตรีต้องลงมาปราบ นอกจากนี้มีการกล่าวถึง ความหมายของสวรรภานูไว้ว่าปิดบังแสงสว่างแห่งอาทิตย์และลักษณะนี้กลายเป็นบุคลิกของราหูใน ยุคหลังพระเวท ลักษณะข้างต้นนี้ได้กลายเป็นบุคลิกลักษณะของราหูในยุคหลังพระเวท ซึ่งมีเพียง ฉบับเดียวที่กล่าวในลักษณะดังกล่าว (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2523: 115) ส่วนหนังสือเรื่องเทวดาพุทธได้ กล่าวถึงราหูว่าเป็นอสูรที่ดำรงตนเป็นพุทธมามกะ อุดม รุ่งเรืองศรี (2523: 116-117) ได้กล่าวถึง ประวัติความเป็นมา รูปลักษณ์ และบทบาทความสัมพันธ์ของราหูกับพุทธศาสนาโดยการยกเรื่องราว จากพระไตรปิฎก อรรถกถา และวรรณคดีไตรภูมิพระร่วง ซึ่งเล่าเรียงเหตุการณ์ที่ราหูตามกลิ่นกิน พระจันทร์และพระอาทิตย์ พระพุทธเจ้าทรงเป็นที่พึ่งและทรงโปรดพระจันทร์และพระอาทิตย์จึงกล่าว คาถาเพื่อกำราบราหูให้ปล่อยพระจันทร์และพระอาทิตย์ในที่สุดซึ่งจากเหตุการณ์ข้างต้นในสุริยสูตร และจันทิมสูตรในพระไตรปิฎก ในทีฆนิกายและสังยุตตนิกายได้กล่าวถึงขนาดร่างกายของราหูอัน ใหญ่โตมโหฬารสูง 4,800 โยชน์ ออกกว้าง 1,200 โยชน์ หน้าผากกว้าง 50 โยชน์ และมีมูกยาว 300

ส่วนในไตรภูมิพระร่วงกล่าวว่าร่าหูสูง 98,000 โยชน์ แลอ้อมรอบหัวใหญ่ 800 โยชน์ แลหัวกว้างได้ 1,200 โยชน์ แลหน้าผากโดยกว้างได้ 300 โยชน์ แลจมูกยาวได้ 300 โยชน์ เป็นต้น ร่าหูมีความอิจฉา ริษยาพระจันทร์และพระอาทิตย์มาก บางครั้งร่าหูอ้าปากอมพระจันทร์และพระอาทิตย์เพราะเกิดอาการห่มน้สั บ้างคาบเอานิ้วมือบังไว้ เอาไว้ได้คง ไตรรักแร้ เป็นต้น ในสมัยคลวิลาสินี กล่าวว่าร่าหูไม่เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเพราะคิดว่าตนสูงใหญ่กว่าไม่สามารถมองเห็นพระพุทธเจ้าได้ ด้วยพุทธานุภาพเมื่อร่าหูเข้าเฝ้ากลับพบว่าพระพุทธเจ้ามีพระวรกายใหญ่โตกว่าตนหลายเท่าหนัก ทรงประทับในปางสี่ทิสัยาสน์ ทำใหรร่าหูยอมรับนับถือพระพุทธเจ้าเป็นพระบรมครูจึงได้รับการกล่าวว่าร่าหูเป็นอสูรฝ่ายดีตนหนึ่งในพุทธศาสนา

เทวดานุกรม หรือ *เทวดานุกรมในวรรณคดี* ของประจักษ์ ปรากฏพิทยาตรา ได้ค้นคว้าจากหนังสือเทพปกรณัมภาษาไทยข้างต้นแล้วจึงเขียนขึ้นก่อนการตีพิมพ์เป็นหนังสือในปี พ.ศ. 2529 ประจักษ์ได้เขียนลงใน “ด้วย” ตูม” พิเศษ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 - 2528 ซึ่งกล่าวเล่าเรื่องของร่าหูว่าเป็นบุตรของท้าวเวปจิตติและนางสิงหิกา แต่บางเล่มกล่าวว่าเป็นบุตรของพระพหูสบัติและนางสิงหิกา ตำนานหนึ่งยกมาจากวรรณคดีเฉลิมไตรภพว่าด้วยการกำเนิดร่าหูเป็นหนึ่งในเทวดานพเคราะห์โดยเล่าว่าพระอิศวรเป็นผู้สร้างร่าหูขึ้นโดยใช้หัวผีโขมด 12 หัวมาปนแล้วประพรมด้วยน้ำอมฤตจึงบังเกิดเป็นร่าหูขึ้น นับว่าเป็นเทวดาองค์ที่ 8 ในบรรดาเทวดานพเคราะห์ และยังมีกรรณเรื่องเล่าอันเป็นเหตุร่าหูมีกายครึ่งท่อนตำนานหนึ่งในเฉลิมไตรภพเล่าว่าพระอิศวรเป็นผู้ลงทัณฑ์ร่าหูในคราวที่ร่าหูแอบตีม้ำอมฤตทำยปราสาทของพระอิศวร เมื่อพระอิศวรทรงทราบจึงขว้างจักรไปตัดร่างกายของร่าหูขาดเป็นสองท่อน และร่าหูรีบหลบหนีไปยังวิมานของตนทันที อีกตำนานหนึ่งจากลิลิตนารายณ์สิบปาง ปางกูรมาวดารหรือเต่า ร่าหูได้แปลงตัวเป็นเทวดาลักตีม้ำอมฤตหลังพิธีกวนน้ำอมฤต พระอาทิตย์พระจันทร์ฟ้องพระนารายณ์จึงขว้างจักรตัดลำตัวของร่าหูขาดออกเป็นสองท่อน ท่อนหัวเป็นร่าหู และท่อนล่างเป็นพระเกตุ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงตำนานที่ร่าหูไปช่วยพระเสาร์ในครั้งที่เกิดเป็นพญานาคจึงเกิดรบกันกับครุฑหรือพระอาทิตย์ แต่ครุฑพ่ายแพ้ ร่าหูกระหายน้ำจึงเข้าไปตีม้ำอมฤตในสระของพระพหูสบัติหรือพระอินทร์ จึงขว้างจักรเพชร ทำให้กายของร่าหูขาดเป็นสองท่อน ซึ่งมีตำนานหลายแหล่งเล่าแตกต่างกันไป ร่าหูมีหางเป็นนาค มีกายสีทอง ส้มฤทธิ์ มีครุฑหรือสิงห์เป็นพาหนะ อาศัยในวิมานสีนิลในอากาศ มีทองประดับ มี 2 มือ (ประจักษ์ ปรากฏพิทยากร, 2529: 102-105) ซึ่งเนื้อความข้างต้นก็มีความใกล้เคียงกับฉบับก่อนหน้า

ในหนังสือของพลุหลวง ได้แก่ *เทวโลก* มีการตีพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2530 มีจุดประสงค์เพื่ออธิบายเรื่องเทวดานพเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของดวงดาวในทางโหราศาสตร์ จึงมีการนำเสนอประวัติความเป็นมา ตำนาน การกำเนิดเทพนพเคราะห์และเทพเจ้าองค์สำคัญต่าง ๆ พร้อมกับการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างดวงดาวและเทพเจ้าจากทั้งโลกตะวันตกและโลกตะวันออก พลุหลวงได้สรุปความเป็นมาของเทพเจ้าแต่ละพระองค์ตามคติความเชื่อของตะวันตก อินเดียและไทย

มาผสมเปรียบเทียบไว้เป็นอย่างดี เขากล่าวถึงราหูว่าเป็นผู้กลืนกินพระอาทิตย์และพระจันทร์ ราหุมักจะปรากฏบทบาทอยู่ในกลุ่มของเทวดานพเคราะห์ โดยไล่เรียงตามลำดับของดวงดาวทั้งเก้าตามคติความเชื่อ ได้แก่ พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระอังคาร พระพุธ พระพฤหัสบดี พระศุกร์ พระเสาร์ ราหูและพระเกตุโดยมีการเล่าตำนานความเป็นมาของราหูหลายสำนวน มีพงศัพธ์เป็นอสุรฝ่ายเทตย์มีอิทธิฤทธิ์แก่กล้าและความร้ายแรงเท่ากับพระเสาร์ ราหูเป็นบุตรท้าวเวปจิตติ (ท้าววิประจิตติ) เกิดจากนางสิงหิกา เพราะว่ามีกายใหญ่มหึมา จึงขนานนามว่า “ไสงหิเกยะ” ผู้มี 4 แขน ส่วนล่างได้สะดือเป็นหางเหมือนงู ราหูเป็นอสุรที่บันดาลให้เกิดการอาฆาตมาดร้าย สมัยการกวนเกษียรสมุทร ราหูปลอมตัวและเข้าไปปะปนกับหมู่เทวดาและแอบดื่มน้ำอมฤต แต่พระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นจึงรายงานให้พระวิษณุทราบจึงขว้างจักรตัดหัวและแขนทั้งสองข้าง แต่ไม่ตายเพราะฤทธิ์ของน้ำอมฤตให้ความเป็นอมตะ ด้วยความโกรธเคืองจึงทำให้ราหูตามกลืนกินพระอาทิตย์และพระจันทร์อยู่เสมอและเป็นเหตุให้เกิดปรากฏการณ์อุปราคาหรือการเกิดคราสนับตั้งแต่นั้นเรื่อยมา

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงนิทานชาติเวร ได้แก่ อาทิตย์ พุธหัสบดี อังคารเป็นศัตรูกับราหู ส่วนราหูกับเสาร์เป็นมิตรกันเพราะเคยช่วยเหลือกัน นิทานอีกเรื่องเล่าที่มาของความเป็นศัตรูระหว่างราหูกับอังคาร เพราะอังคารเป็นไม้เกิด และราหูเป็นไฟที่ลุกไหม้ไม้เกิดหรือไม้เกิดกั ซึ่งคำว่าไม้เกิดกัมาจากคำว่า เกตกี (Ketaki) หมายถึง ต้นการะเกต และต้นลำเจียกเป็นพืชไม้พุ่ม (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2513: 244) นิทานชาติเวรบางแหล่งเรียกไม้พันธุ์ดังกล่าวว่า ไม้เกิด หมายถึง ไม้ต้นขนาดใหญ่มีผลคล้ายละมุดสีดาเมื่อสุกแล้วมีรสหวาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 141) และนอกจากนี้ยังกล่าวถึงนิทานของสามพี่น้องระหว่างอาทิตย์ จันทร์และราหูจากสุริยาศาสตร์และเฉลิมไตรภพเล่าถึงความเป็นพี่น้อง ก่อนจะผันเปลี่ยนเป็นศัตรูในภายหลัง ทั้งสามต่างอธิษฐานขอให้ไปเกิดใหม่ แต่ราหูมีความแค้นฝังใจจึงอธิษฐานขอติดตามไปล้างแค้นที่ทั้งสอง นอกจากตำนานฝ่ายพราหมณ์-ฮินดูและตำนานโหราศาสตร์แล้ว ยังกล่าวถึงตำนานในฝ่ายพุทธศาสนาด้วย กล่าวว่ อสุรินทรราหูเป็นราชาแห่งอสูรทั้งปวง พระพุทธเจ้าทรงทรมานอสุรินทรราหูให้ปล่อยพระจันทร์และพระอาทิตย์เป็นการอนุเคราะห์ช่วยเหลือเทวดาทั้งสองไว้ อสุรินทรราหูได้เข้าเฝ้าพระพุทธองค์ที่แห่งนมองพระพุทธเจ้าปางไสยาสน์จึงทำให้ราหูถือเอาพระพุทธเจ้าเป็นครู นอกจากนี้ยังกล่าวเล่าซ้ำเรื่องราวภัยอันใหญ่โตหลายโยชน์ของอสุรินทรราหูและความเป็นปรปักษ์กับพระอาทิตย์พระจันทร์ซึ่งนำมาจากอรรถกถาและไตรภูมิพระร่วง (พลุลวง, 2530: 125-129)

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าผู้เขียนเรื่องเล่าเทพเจ้าได้ศึกษาเรื่องราวจากคัมภีร์และวรรณคดีหลายแหล่ง ได้แก่ วรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู วรรณคดีพุทธศาสนา ตำนานนิทานไทยและตำราโหราศาสตร์ไทย ตลอดจนหนังสือเทพปกรณัมอินเดียโบราณของผู้เขียนชาวต่างชาติ และนำมาเรียบเรียงขึ้นใหม่เป็นคำอธิบายและจัดทำเป็นอภิธานศัพท์ตามชื่อของเทพเจ้าฝ่ายพราหมณ์และพุทธ เรื่องราวของราหูปรากฏบทบาททั้งในฐานะของอสุรฝ่ายเทตย์และทานพ เทวดานพเคราะห์และอสุรฝ่ายดีในพุทธศาสนาและผู้ได้รับคำพยากรณ์ว่าจะเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต เป็นต้น ทำให้ตำนานราหุมีลักษณะแบบผสมผสานระหว่างพราหมณ์ พุทธศาสนา คติความเชื่อไทยและโหราศาสตร์

ตารางที่ 6 ตำนานราหูที่ปรากฏในเรื่องเล่าเทพเจ้าของไทย

ที่มาของกลุ่มตำนาน	ตำนานราหูฝ่ายพราหมณ์-ฮินดู						ตำนานราหูฝ่ายพุทธศาสนา						ตำนานราหูในคติโหราศาสตร์ไทย					
เรื่องเล่าเทพเจ้า	อสูร สวรรณ ภานุ	บุตรของ วิประ จิตติ/ เวบริจติ กับนาง สิงหิกา	บุตรของ พระ พฤษ หฤหัส กับนาง สิงหิกา	ราหูลัก ตีม้ำ นมฤ ค	ราหูลักตีม น้ำอมฤ ต	ราหูลักตีม น้ำอมฤ ต	ราหูถูก พระพุทธเจ้า สวดขับไล่ เพราะกิน พระจันทร์ พระอาทิตย์	ขนาดร่าง ราหูพิสดาร ใหญ่โตมาก	ราหู อิจฉา และคาบ อาทิตย์ กับจันทร์	ราหูเข้าเฝ้า พระพุทธเจ้า ปาง ลีลาเสยสา สน์ และนับถือ พระองค์	ราหูได้รับ คำพยากรณ์ว่า เป็น พระพุทธเจ้า พระองค์ที่ 5 (พระนารท)	ราหูเป็น อสูรตี นับถือ พุทธ	ราหูเป็น เทวดานพ เคราะห์ องค์ที่ 8	ราหูลัก น้ำอมฤ ต ของ พระ อิศวร	ราหูลัก น้ำอมฤ ต ของพระ อินทร์	กำเนิด ราหูจาก ฝีมุขม 12 กับน้ำ อมฤ ต	นิทาน ชาติเวร ราหูกับ อังคาร	ราหูเป็นที่ นั่งกับ อาทิตย์ และจันทร์
เทพเจ้าและสิ่งนำผู้ (ไม่ระบุปีที่พิมพ์)		/	/															
พระเป็นเจ้าของพราหมณ์ (พ.ศ.2499-2503)		/	/															
เทวกำเนิด (พ.ศ.2474)	/		/									/		/	/	/		
เทวนิยาย (พ.ศ. 2519)	/	/	/				/	/	/	/	/		/	/	/		/	
เทวดาพระเวท (พ.ศ. 2523)	/																	
เทวดาพุทธ (พ.ศ. 2523)							/	/	/	/	/	/						
เทวดานุกรม (พ.ศ. 2529)	/	/	/									/	/	/	/			
เทวโลก (พ.ศ. 2530)	/			/	/	/	/	/	/	/		/	/	/	/	/		

ตารางดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ามีหนังสือเรื่องเล่าเทพเจ้าที่เกิดในช่วงยุคแรกนับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 จนถึงปี พ.ศ. 2530 รวม 8 เรื่อง ซึ่งมีผู้ประพันธ์หลายท่านเป็นผู้บุกเบิก ทำให้ตำนานเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งรวมถึงราหู แพร่หลายในสังคมไทย โดยนำเอาตำนานทั้งจากพราหมณ์-ฮินดู, พุทธศาสนา และคติความเชื่อในโหราศาสตร์มารวบรวมและเรียบเรียงขึ้นเป็นประวัติความเป็นมาของราหูหลายสำนวน ซึ่งแต่ละสำนวนเน้นประเด็นที่แตกต่างกัน ตำนานของราหูที่กล่าวถึงมาก ได้แก่ ตำนานเรื่องราหูลักตีม้ำอมฤตหรือน้ำทิพย์ซึ่งเป็นสาเหตุให้ราหูถูกลงทัณฑ์ด้วยการตัดศีรษะและเหลือท่อนล่างกลายเป็นหาง และตำนานเกี่ยวกับสาเหตุที่ราหูผูกอาฆาตต่อพระอาทิตย์และพระจันทร์ซึ่งถือว่าเป็นมูลเหตุของการเกิดสุริยคราสและจันทรคราส ดังนั้น เรื่องของราหูในเรื่องเล่าเทพเจ้า จึงเลือกนำมากล่าวถึงเพื่ออธิบายรูปลักษณะของร่างกายอันไม่ครบส่วน และสาเหตุของการอมพระอาทิตย์และพระจันทร์ จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าหนังสือเทวนิยายของ ส.พลายน้อย มีการเล่าเรื่องราหูมีจำนวนมากที่สุด โดยรวบรวมตำนานราหูทั้งฝ่ายพราหมณ์ พุทธศาสนาและโหราศาสตร์ ซึ่งมีความหลากหลายมาก ส่วนหนังสือที่มีการกล่าวถึงเรื่องราหูน้อยที่สุด ได้แก่ เทวดาพระเวทของอุดม รุ่งเรืองศรี ซึ่งกล่าวถึงสวรรณภานุตั้งที่ปรากฏในโคลกัมภีร์พระเวท ซึ่งเป็นลักษณะของราหูที่ปรากฏในยุคถัดมา เนื่องจากเป็นข้อมูลในวงจำกัดซึ่งปรากฏเพียงเล่มนี้เท่านั้น

โดยสรุป เรื่องเล่าเทพเจ้าจึงถือว่าเป็นต้นแบบของเรื่องเล่าเทพเจ้าที่แพร่หลายในสังคมไทย โดยมีการตีพิมพ์หนังสือดังกล่าวขึ้นหลายครั้งนับตั้งแต่การตีพิมพ์ครั้งแรก จึงนับว่าเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการศึกษาค่านิยมของชาวไทยผู้สนใจเรื่องของเทพพราหมณ์-ฮินดู และเทวดาพุทธศาสนาที่สามารถค้นคว้าได้สะดวก โดยไม่ต้องเข้าถึงคัมภีร์และวรรณคดีต้นฉบับ

3.2 ราหูในตำราโหราศาสตร์ไทย

คติความเชื่อโหราศาสตร์⁴¹ เป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นอิทธิพลความเชื่อที่ส่งต่อมาจากวัฒนธรรมอินเดียเข้ามาปรับใช้ในวิถีชีวิตของคนไทย โดยถือว่ามีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของ

⁴¹ “โหราศาสตร์” มาจากคำว่า “โหรา” มาจากหลายภาษา ได้แก่ ภาษากรีกโบราณว่า “hōra” แปลว่า เวลา ฤดูกาล และในยุคสมัยคลาสสิก หมายถึง “ส่วนหนึ่งของวัน” เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น ตอนกลางคืน สันนิษฐานว่านักดาราศาสตร์ชาวกรีกได้ขอยืมแนวคิดในการแบ่งวันเวลาออกเป็นสิบสองส่วนมาจากชาวบาบิโลน (Etymology Dictionary. (n.d.) [Online]) ซึ่งตรงกับ ภาษาละติน “Hora” แปลว่า ชั่วโมง (hour), เวลา (time) โดยเฉพาะเวลาของปีและฤดูกาล (time of year and season) ปัจจุบันยังคงเห็นรากคำอยู่ เพราะในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “hour” ในความหมายเดียวกันคือชั่วโมงเพื่อบ่งบอกเวลาของนาฬิกานั้นเอง คำดังกล่าวจึงมีลักษณะของคำที่ใกล้เคียงกันซึ่งในวัฒนธรรมตะวันออก นักวิชาการอธิบายคำว่า “โหรา” ย่อมาจากคำว่า “อโหราตรี” (Ahorātri) โดยลบลอักษรตัวต้นคือ อ กับอักษรตัวท้ายคือ ตรี แปลว่า กลางวันและกลางคืน หรือ ระยะเวลา 24 ชั่วโมง ฉะนั้น คำว่า “โหรา” จึงมีความหมายว่า ชั่วโมง ซึ่งในภาษาไทยมีการสร้างคำขึ้นใหม่ว่า “โหราศาสตร์” ใช้เรียกระยะเวลา 1 ชั่วโมงนี้ว่า โหรา และเรียกโหราศาสตร์ว่าเป็นวิชาที่ว่าด้วยโมงยาม เกี่ยวกับดวงดาว ธาตุ และโลก

ผู้คนทุกระดับ ดังที่ปรากฏเด่นชัด ได้แก่ วรรณคดี วรรณกรรม งานศิลปกรรมต่าง ๆ คติความเชื่อหนึ่ง ของไทยคือการบูชาเทวดานพเคราะห์ซึ่งเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อทางโหราศาสตร์และมีความสัมพันธ์ กับความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ในสังคมไทย มนุษย์มีการสังเกตการณ์เคลื่อนและผลของสิ่งนั้นเพื่อเก็บ เป็นสถิติและบันทึกเก็บเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้ นำไปสู่ศาสตร์แห่งการพยากรณ์หรือการทำนาย

นอกจากการกำเนิดศาสตร์ดังกล่าวขึ้นเพื่อการสังเกตและบันทึกดวงดาวเพื่อเก็บสถิติ การพยากรณ์ต่าง ๆ ไว้แล้ว มนุษย์ยังพยายามหาทางแก้ไขเหตุที่จะเกิดขึ้นในทางไม่ดีตามคำพยากรณ์ นั้นเพื่อให้ผ่อนหนักให้เป็นเบาหรือกลับร้ายกลายเป็นดี จึงใช้วิธีการดิ่งสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติขึ้นมา เป็นเทพเจ้าในศาสนาเพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขเหตุร้ายต่าง ๆ ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงการบูชาเทพเจ้า

ในตำราโหราศาสตร์ของไทยบรรจุนิทานเรื่องราหูไว้รวมอยู่ในตำนานนพเคราะห์ ด้วยเหตุ ที่ว่าตามคติความเชื่อโหราศาสตร์ ราหูเป็นหนึ่งในดวงดาวฝ่ายบาปเคราะห์ที่มีอิทธิพลอันเกี่ยวข้องและ มีความสำคัญกับวิถีชีวิตของคนไทยมาอย่างยาวนาน อันมีผลต่อการให้คุณและโทษตามตำแหน่ง การคำนวณทางโหราศาสตร์อย่างราหูคือจุดตัดในวงโคจรของพระจันทร์กับโลกซึ่งก่อให้เกิดเงา อันเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์ดวงชะตา อนึ่งดาวเคราะห์ทั้งปวงคือ อาทิตย์ จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์ เสาร์ มฤตยู และเนปจูนนั้น โคจรเวียนไปตามจักรราศีเป็นปกติ สำหรับ ราหูกับเกตุนั้นเข้ามาเพิ่มในภายหลังเป็นดาวสมมุติจะโคจรถอยหลังเวียนขวาเป็นทักษิณาวรรตซึ่ง กลับกันกับดาวเคราะห์ดวงอื่น หากแบ่งประเภทของดาวเคราะห์แล้วจะได้ 3 ประเภทตามตำรา โหราศาสตร์ (เทพย์ สาริกบุตร, 2506) ดังนี้

- บาบเคราะห์ ได้แก่ อังคาร เสาร์ มฤตยู เนปจูน ราหู
- สมเคราะห์ ได้แก่ อาทิตย์ จันทร์ พุธ
- ศุภเคราะห์ ได้แก่ ศุกร์ พฤหัสบดี เกตุ

เมื่อดาวเคราะห์แต่ละดวงมาถูกกันย่อมมีผลทั้งดี ไม่ดี และร้ายแรงตามการเข้ากุมของดาว แต่ละประเภท อีกประการหนึ่ง ตามหลักการของมหาทักษามีการจัดแบ่งดาวเคราะห์ออกเป็น ประเภท ได้แก่ คู่มิตร-คู่ศัตรู คู่ธาตุ-คู่ศัตรู คู่ธาตุ-คู่สมพงษ์ ดังนี้

มนุษย์ หรือศาสตร์แห่งการคำนวณ ซึ่งถือว่าเป็นศาสตร์พยากรณ์ชีวิตมนุษย์ที่สัมพันธ์กับจักรราศีและดวงดาวอื่น ๆ (วาสนา จันทภาษา, 2518) ส่วนนิพนธ์พร เพ็งแก้ว (2562: 225-226) กล่าวว่าในตำราฮินดูมักเรียกศาสตร์ดังกล่าว ว่า “จโยติษะ” (jyotisha) มากกว่าการใช้คำว่าโหราศาสตร์ ส่วนคำว่า Astrology มาจากภาษากรีก คือ Asron-ดาว และ Logos-เหตุ มารวมกันหมายถึงตำราที่กล่าวถึงเหตุอันเกิดแต่ดาว (Bernard S.C.,1988: 14-17)

ดาวคู่มิตร-ดาวคู่ศัตรู

- อาทิตย์ (1) เป็นมิตรกับ พฤหัสบดี (5)
- จันทร์ (2) เป็นมิตรกับ พุธ (4)
- ศุกร์ (6) เป็นมิตรกับ อังคาร (3)
- ราหู (8) เป็นมิตรกับ เสาร์ (7)
- อาทิตย์ (1) เป็นศัตรูกับ อังคาร (3)
- พุธ (4) เป็นศัตรูกับ ราหู (8)
- ศุกร์ (6) เป็นศัตรูกับ เสาร์ (7)
- จันทร์ (2) เป็นศัตรูกับ พฤหัสบดี (5)

ตำราพรหมชาติ (2516: 197-198) กล่าวว่าตามหลักพยากรณ์ชะตาชีวิตในตำราทางโหราศาสตร์ยึดเอาหลักดาวคู่มิตรและคู่ศัตรู ในคราวที่ดาวเคราะห์เข้าเสวยอายุ และดาวเคราะห์อื่นเข้ามาแทรก หากเป็นดาวคู่มิตรเข้ามาแทรกย่อมก่อให้เกิดผลดี แต่ถ้าเป็นดาวประเภทคู่ศัตรูเข้ามาแทรกมักก่อให้เกิดผลร้ายในชีวิต

ดาวคู่ธาตุ-ดาวคู่ศัตรูธาตุ

- อาทิตย์ (1) เป็นธาตุไฟ คู่ธาตุกับ เสาร์ (7)
- จันทร์ (2) เป็นธาตุดิน คู่ธาตุกับ พฤหัสบดี (5)
- อังคาร (3) เป็นธาตุลม คู่ธาตุกับ ราหู (8)
- พุธ (4) เป็นธาตุน้ำ คู่ธาตุน้ำกับ ศุกร์ (6)
- อาทิตย์ (1) เป็นคู่ศัตรูธาตุกับ พุธ (4)
- อังคาร (3) เป็นคู่ศัตรูธาตุกับ จันทร์ (2)
- ราหู (8) เป็นคู่ศัตรูธาตุกับ พฤหัสบดี (5)
- เสาร์ (7) เป็นคู่ศัตรูธาตุกับ ศุกร์ (6)

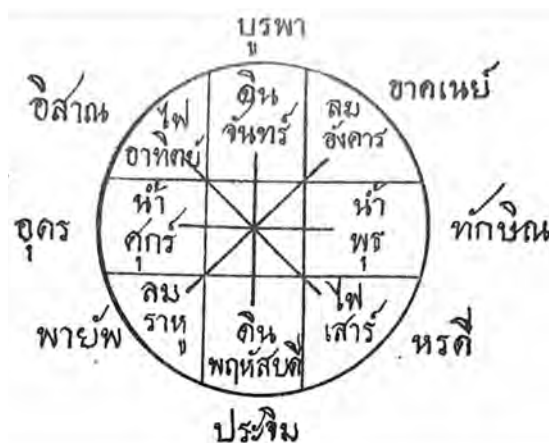
ดาวคู่สมพงษ์-ดาวคู่ศัตรูสมพงษ์

- อาทิตย์ (1) เป็นคู่สมพงษ์กับ ศุกร์ (6)
- อังคาร (3) เป็นคู่สมพงษ์กับ พฤหัสบดี (5)
- พุธ (4) เป็นคู่สมพงษ์กับ เสาร์ (7)
- จันทร์ (2) เป็นคู่สมพงษ์กับ ราหู (8)
- อาทิตย์ (1) เป็นคู่ศัตรูสมพงษ์กับ พุธ (4)
- จันทร์ (2) เป็นคู่ศัตรูสมพงษ์กับ ศุกร์ (6)
- เสาร์ (7) เป็นคู่ศัตรูสมพงษ์กับ อังคาร (3)

การจัดคู่ของดาวเคราะห์ทำให้เห็นว่ามีดาวเคราะห์จำนวนหลายคู่ทั้งที่เป็นศัตรูและคู่มิตรซึ่งใช้เป็นหลักพิจารณาประกอบการพยากรณ์ ในบรรดาดาวเคราะห์ ราหูถือว่ามีอิทธิพลมาก เพราะเป็นดาวบาปเคราะห์ซึ่งมักบันดาลให้ผลในทางไม่ดี สถิตอยู่ในราศีหนึ่ง ๆ ใช้เวลานานถึง 1 ปีครั้ง ดังนั้น ความเชื่อเกี่ยวกับราหูในคติโหราศาสตร์จึงสัมพันธ์กับการพยากรณ์ดวงชะตาทั้งดวงเมืองและดวงชะตารายบุคคล โดยเฉพาะในทางที่ไม่ดี (ประเสริฐ รุณรา, 2560: 36) เมื่อราหูเข้าสู่สถิตในเรือนใดก็มักจะไปเบียนเรือนนั้น โบราณจารย์จึงได้ให้คำจำกัดความว่า “ทายราหูให้ทายมัวเมา” ดังนั้นราหูในคำพยากรณ์จึงมักส่งผลในแง่ร้ายแก่เจ้าชะตา ความกลัวเกรงโทษภัยอันเกิดจากอิทธิพลของดวงดาวในทางไม่ดี ทำให้เกิดพิธีการบูชาสะเดาะเคราะห์

จากการศึกษาในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยมาตรฐาน ฉบับสมบูรณ์ของหลวงวิศาลดรุณกรซึ่งเป็นตำราโหราศาสตร์ที่มีความเก่าแก่มากนับตั้งแต่การตีพิมพ์ขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2466 โดยรวบรวมทฤษฎีคำอธิบาย คำศัพท์ และกลวิธีช่วยจำด้วยการใช้ตำนานทำให้เกิดการเชื่อมต่อกับตำรารุ่นใหม่ได้ง่ายขึ้น ดังนั้น ตำราดังกล่าวจึงเป็นคู่มือในการศึกษาโหราศาสตร์ไทยที่มีความสำคัญยิ่ง เรื่องของราหูตามตำนานโหราศาสตร์ไทยมีแสดงไว้หลายเรื่องซึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ของราหูกับดาวนพเคราะห์ ราหูจัดเป็นดาวเคราะห์อายุดวงที่ 8 หรือเทพอัฐเคราะห์พระองค์หนึ่งในบรรดาดาวเคราะห์จำนวนทั้ง 9 ดวง และมีกำลัง 12 ตามคัมภีร์มหาทักษาอันเกี่ยวกับดาวเคราะห์เข้าสวैयाยุหรือเข้ามาแทรกมิกกล่าวถึงราหู (8) เป็นธาตุมคู้กับอังคาร (3) และเข้าครองทิศพายัพ (ตะวันตกเฉียงเหนือ) เป็นคู่มิตรกับเสาร์ (7) และเป็นคู่ศัตรูกับพุธ (4) ซึ่งในคัมภีร์โหราศาสตร์มีการใช้ตำนานนพเคราะห์เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจและสามารถจดจำความสัมพันธ์ของดาวทั้งหลายได้ซึ่งตำนานมีหลากหลายสำนวน (หลวงวิศาลดรุณกร, 2466: 273-287) จากคัมภีร์เฉลิมไตรภพเล่าไว้ว่าพระอิศวรผู้เป็นเจ้าของได้ทรงสร้างเทวดานพเคราะห์ขึ้น 8 พระองค์ โคจรไปตามจักรวาล คือ เทวดาพระอาทิตย์ (1) มีกำลัง 6, เทวดาพระจันทร์ (2) มีกำลัง 15, เทวดาพระอังคาร (3) มีกำลัง 8, เทวดาพระพุธ (4) มีกำลัง 17, เทวดาพระพฤหัสบดี (5) มีกำลัง 19, เทวดาพระศุกร์ (6) มีกำลัง 21, เทวดาพระเสาร์ (7) มีกำลัง 10 และอสุรินทราหู (8) มีกำลัง 12 โหราจารย์ในอดีตต่างเฝ้าสังเกตการณ์โคจรของดวงดาวเหล่านี้จนสามารถสร้างเป็นตำราโหราศาสตร์ขึ้นได้ เพื่อใช้ในการพยากรณ์ความเป็นไปของชะตาชีวิตของบุคคล ชุมชน ตลอดจนสภาวะธรรมชาติเป็นผลของการโคจรแห่งดาวเคราะห์ทั้ง 8

ตามหลักการแห่งวิชาโหราศาสตร์นั้น ดาวเคราะห์แต่ละดวงมีธาตุแตกต่างกัน ในคัมภีร์เฉลิมไตรภพอธิบายว่า เมื่อพระอิศวรได้สร้างเทพอัฐเคราะห์แล้วจึงรับสั่งให้พรหมธาตาแบ่งปันเวลาให้พระเคราะห์เวียนรอบจักรวาลตามแวกำลังของดาวอันตามจำนวนสัตว์ที่พระอิศวรทรงสร้างขึ้นตามภาพในตำราพรหมชาติของลูก ส. ธรรมภักดี (2516: 205)

รูปที่ 5 คู่อัฐประจำดาวพระเคราะห์ทั้ง 9

รูปนี้แสดงให้เห็นว่าธาตุทั้งหลายล้วนมีคู่ปรับ คือ ไฟ น้ำ ลม ดิน ซึ่งตามตำราระบุคู่ธาตุไว้ว่า ธาตุที่คู่เดือดคือธาตุไฟกับธาตูลม ส่วนธาตุที่ผ่อนความรุนแรงได้คือธาตุดินกับธาตุน้ำ หากเปรียบเป็น ประจำไฟฟ้าขั้วบวกและลบ ได้แก่ อุกุศลธาตุไฟและลมก็ได้แก่ไฟฟ้าบวก ส่วนกุศลธาตุคือธาตุดินกับธาตุน้ำก็ได้แก่ไฟฟ้าลบ ดังนั้น กุศลธาตุจึงตั้งอยู่ในที่คอยบรรเทาอกุศลธาตุ กล่าวคือคอยได้ลบกัน ในตัวนั่นเอง (ลูก ส.ธรรมภักดี, 2516: 204-205) ดังนั้น ตามรูปจะเห็นได้ว่า การกำหนดให้ ดาวอัฐเคราะห์เข้าประจำอยู่ในทิศทั้ง 8 ตรงกับคัมภีร์เฉลิมไตรภพซึ่งดวงดาวจะอยู่ประจำทิศและมี ธาตุประจำอยู่ แต่ทั้งหมดทั้งมวลต่างเกิดจากธาตุน้ำและพระเคราะห์ทั้งหลายล้วนเป็นไปตาม สภาวะธรรม ย่อมเกิดจากธาตุน้ำ คือ ทางทิศใต้เป็นอันดับต้น การเกิดขึ้นของตำราพยากรณ์หลาย ระบบ เช่น มหาทักษาพยากรณ์อันกล่าวถึงเทวดาอัฐเคราะห์เข้ามาเสวยอายุ และเข้ามาแทรก ทักษา พยากรณ์กล่าวถึงอายุของบุคคลที่โคจรไปตกภูมิพระเคราะห์เป็นแต่ละปีไป ตำราพยากรณ์แบบเลข 8 ตัว ตลอดจนการผูกดวงชะตาล้วนต้องอาศัยพระเคราะห์ทั้ง 8 เป็นมูลฐานในการพยากรณ์ ซึ่งใน ตำราโหราศาสตร์มีนิทานมูลแห่งชาติเวรทั้ง 12 เรื่อง⁴² แสดงให้เห็นความเป็นมิตรและความเป็น ศัตรูของเทวดาอัฐเคราะห์ที่แสดงให้เห็นความเป็นคู่มิตรและคู่ศัตรูกัน เพื่อเป็นมูลฐานสำหรับ การพยากรณ์ ในนิทานชาติเวรจำนวนหนึ่งมีเรื่องของราหู เนื่องจากราหูเป็นหนึ่งในเทวดา อัฐเคราะห์ที่มีอิทธิพลต่อชะตาชีวิตของมนุษย์ นิทานดังกล่าวได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทั้ง

⁴² นิทานมูลแห่งชาติเวรทั้ง 12 เรื่องในตำราโหราศาสตร์ ผู้วิจัยได้รวบรวมนิทานทั้งหมด และศึกษา ความพ้องของเนื้อหากับนิทานชาดกในพุทธศาสนาไว้ สะท้อนให้เห็นความใกล้ชิดของคนไทยกับพุทธศาสนา และ เรื่องราวดังกล่าวสอดคล้องกับคำสอนพุทธศาสนาในแง่ของการสอนธรรมอันเป็นการตอกย้ำความเชื่อที่คล้ายตาม คำสอนในพุทธศาสนาทางหนึ่งด้วย สามารถดูได้ในภาคผนวก ง

ความเป็นมิตรและความเป็นศัตรูกับบรรดาดาวเคราะห์ดวงอื่น ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาแสดงไว้เป็นนิทานชาดิวรที่มีเรื่องของราหูโดยเฉพาะ มีจำนวน 4 เรื่องซึ่งในแต่ละเรื่องสื่อถึงคำทำนาย ดังนี้

เรื่องที่ 1 : ตำนานของพระอินทร์ พระยาครุฑ พระยาราชสีห์ พระยานาคและพระราหู

ในอดีตกาล พระอาทิตย์ พระอังคาร พระพฤหัสบดี พระเสาร์ได้เกิดเป็นเทวบุตรสี่พระองค์มีเจตนาธรรมว่าจะร่วมกันสร้างดินและน้ำให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์โลกทั้งหลาย และเล็งเห็นว่าพระราหูทรงฤทธิ์และมีกำลังสามารถช่วยให้จกล่วงได้จึงไปปรึกษาราหู แต่ราหูตอบปฏิเสธเหล่าเทพทั้งสี่ เพราะเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์อันใดกับตนเองจึงทำให้เหล่าเทพทั้งสี่พระองค์เคืองแค้นราหู เทพทั้งสี่ยังคงสร้างน้ำและดินตามความปรารถนาซึ่งน้ำอมฤตได้เกิดขึ้นในคราวนั้น และเทพทั้งสี่ต่างแบ่งรักษาในการรักษาได้แก่ พระพฤหัสบดีเป็นพระอินทร์ผู้รักษาเขาพระสุเมรุ พระอาทิตย์เป็นพญาครุฑผู้รักษาสัตตภัณฑ์คีรี พระอังคารเป็นพญาราชสีห์ผู้รักษาป่าหิมพานต์ และพระเสาร์เป็นพญานาคผู้รักษามหาสมุทรมีอาณาเขต 4,000 โยชน์ ตามวิสัยของธรรมชาติ พญาครุฑย่อมคอยจับนาคกินเป็นอาหาร วันหนึ่งพญาครุฑนึกอยากกินพญานาค พญานาคจึงไปขอความช่วยเหลือจากราหู จึงไล่ตามพญาครุฑไปจนถึงวิมานของพระอินทร์ แต่ด้วยความกระหายน้ำเป็นกำลัง ราหูจึงเข้าไปดื่มน้ำอมฤต พระอินทร์ทรงกริ้วราหูว่าลักดื่มน้ำอมฤต เพราะคราวที่เคยขอให้ราหูช่วย แต่ราหูกลับปฏิเสธ พระอินทร์จึงขว้างจักรเพชรไปตัดกลางกายราหูจนขาดเป็นสองท่อน แต่ราหูดื่มน้ำอมฤตแล้วจึงไม่ตาย และหนีไปยังที่อยู่ของตนเองในที่สุด

จากตำนานข้างต้นนี้มีเค้าโครงเรื่องใกล้เคียงกับตำนานการกวนเกษียรสมุทรในคัมภีร์พรหมณ์-ฮินดู และมีความพ้องกันในเรื่องที่กล่าวถึงราหูลักดื่มน้ำอมฤตซึ่งตรงกันกับหลายแห่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายที่มาของรูปลักษณ์ของราหูที่มีกายที่ไม่ครบส่วน จากตำนานข้างต้นนี้ถือเป็นมูลแห่งชาดิวรที่อธิบายว่า พระอาทิตย์กับพระเสาร์เป็นศัตรูกันกับพระอาทิตย์ พระพฤหัสบดีเป็นศัตรูของราหู ส่วนราหูกับพระเสาร์เป็นมิตรกัน ซึ่งเป็นมูลพยากรณ์ทายพระเคราะห์ตามดวงชะตาของบุคคลว่า เมื่อพระอาทิตย์โคจรต้องพระเสาร์ในดวงชะตาก็จะมีผู้คิดปองร้าย แต่จะแคล้วคลาดได้เหตุเพราะผู้ใหญ่ผู้มีอำนาจเป็นที่พึ่งได้ หากราหูโคจรถึงพระอาทิตย์กำเนิดก็ทายได้นัยหนึ่งว่าจะจากถิ่นฐานและบุตรภรรยา ถ้าพระพฤหัสบดีโคจรต้องราหูกำเนิดทายว่าจะเจ็บตัวบังเกิดความเดือดร้อน ความระส่ำระสาย อาจเสียชีวิตภัยกึ่งหนึ่งแล

เรื่องที่ 2 : คฤหบดีกับคนเข็ญใจ

ครั้งหนึ่งพระจันทร์เกิดเป็นคนเข็ญใจ ราหูเกิดเป็นคฤหบดี พระเสาร์เกิดเป็นพ่อค้า เพื่อนของคฤหบดี พระพุธเกิดเป็นสุนัข คนเข็ญใจได้กู้เงินของคฤหบดีนั้นมาใช้ แต่ไม่ยอมชดใช้หนี้เพราะหาเงินมาใช้ไม่ได้ เมื่อถูกเจ้าหนี้ทวงบ่อย ๆ ก็หนีไปอยู่เสียในที่อื่น ภายหลังพ่อค้าได้ไปเที่ยวค้าขายในที่ต่าง ๆ ไปพบกับคนเข็ญใจจึงกลับไปบอกคฤหบดีให้ตามไปจับลูกหนี้ และขูดคร่ำเอาตัวกลับไปยัง

เคหะของตน สุนัขที่อยู่ในบ้านนั้นได้ช่วยคนเซื่องซึมใจจึงเข้าไปไล่ขบกัดคฤหบดี เป็นเหตุให้คฤหบดี จำต้องปล่อยลูกหนี้ให้หนีไปได้ในที่สุด

ตำนานดังกล่าวเป็นมูลแห่งชาติเวรว่าราหูกับพระพุทธรูปเป็นศัตรูกัน ราหูกับพระเสาร์เป็นมิตรกัน และพระพุทธรูปกับพระจันทร์เป็นมิตรกัน อันเป็นมูลพยากรณ์ว่าพระเคราะห์โคจรต้องพระเคราะห์ว่าหาก พระพุทธรูปและพระจันทร์ถึงกันจะได้มิตรอันดี พระพุทธรูปต้องราหูให้เกรงสุนัขจะกัดและจะต้องเขี้ยวต่าง ๆ จน มีเลือดตกจากตน หากราหูถึงพระพุทธรูปว่าจะมีศัตรูปองร้าย แต่หากพระพุทธรูปกับพระจันทร์ถึงกันว่าจะได้ มิตรอันดีและนำลาภมาให้ตน ราหูและพระเสาร์ถึงพระจันทร์ว่าจะมีคนดูหมิ่นดูแคลนและถูกใส่ความ และหากราหูกับพระเสาร์ต้องกันให้ทายว่าจะมีบุคคลที่นำพาความเดือดร้อนมาให้

เรื่องที่ 3 : ไฟ กับ ไม้เกตุ

ครั้งหนึ่งพระอังคารเกิดเป็นไม้เกตุ ราหูเกิดเป็นไฟป่า ไฟนั้นได้ลุกลามไหม้ลามป่าและ ไม้เกตุจนมอดไหม้ในที่สุด บทนี้เป็นมูลแห่งชาติเวรว่า พระอังคารกับราหูว่าเป็นคู่ศัตรูกัน ด้วยราหู มีนิสัยโกรธร้ายดุไฟไหม้ป่า ดังนั้น เรื่องของไฟจึงต้องมีราหูเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ เมื่อราหูเป็นกาลี ทับลัคน์ในราศีธาตุไฟมักเกิดไฟ และจากนิทานเป็นมูลพยากรณ์ว่าถ้าราหูโคจรถึงพระอังคารใน ดวงชะตาก็เกิด เจ้าของชะตาต้องระมัดระวังตนให้เกรงไฟจะไหม้บ้านตนได้ และหากราหูเป็นกาลี ผ่านใจโรฤกษ์ทับลัคน์ในราศีธาตุอื่น ๆ นอกจากธาตุไฟแล้วมักจะถูกลักขโมย ปล้นสะดม หรือเหตุร้าย จากไฟไหม้ เป็นต้น (ภูมิ กาญจนรัชชยาธิ, 2510: 193)

เรื่องที่ 4 : เศรษฐีหัดศิโย กับ นางสุนทร

นิทานเล่าว่ามีเศรษฐีสองคนผิวเมื่อย ผิวหัดศิโย ภรรยาชื่อนางสุนทรที่ตั้งเคหสถานใน พระมหานครแห่งหนึ่ง มีบุตรชายสามคน แต่ภายหลังยากจนลงจึงคิดจะทำมาหาเลี้ยงชีพ จึงได้ถวาย เคหะและถิ่นฐานของเดิมเป็นของสงฆ์ แล้วจึงพากันไปตั้งถิ่นฐานใหม่และเลี้ยงชีพตนในชนบทแห่งหนึ่ง วันหนึ่งเศรษฐีนอนหลับและสิ้นอายุขัยไป ภรรยาและบุตรจึงจัดการเผาศพหัดศิโยตามประเพณีนิยม แล้วจึงไปนิมนต์พระรุดงค์มา 9 รูป เพื่อมาเจริญพระพุทธมนต์และฉันอาหารบิณฑบาตที่บ้านและทำบุญ 7 วัน พี่คนโตได้ขันทองคำเป็นภาชนะสำหรับใส่ข้าวตักบาตร คนที่สองได้ขันเงิน และคนน้องไม่มีภาชนะ ใส่บาตรจึงเกิดความโกรธเคืองพี่ชายทั้งสองเป็นอันมากกว่าแย่งเอาขันทองและขันเงินไปเสีย จึงเอา กระเทียมมาเป็นภาชนะใส่ข้าวตักบาตร พี่ชายคนโตอธิษฐานขอให้ตนได้เกิดเป็นพระอาทิตย์ส่องแสงสว่าง ให้โลก คนที่สองขอให้ตนเป็นพระจันทร์ ส่วนน้องสุดท้ายได้อธิษฐานขอให้เกิดเป็นพี่ชายของ พระอาทิตย์และพระจันทร์ ให้ตนมีร่างกายใหญ่สามารถปิดบังพระอาทิตย์และพระจันทร์ได้ เมื่อทั้งสามตายไปจึงไปบังเกิดบนสรวงสวรรค์ร่วมกับบิดาและมารดา ครั้งนั้นเทพหัดศิโยเกิดเป็น พระสุธา และนางสุนทราก็เกิดเป็นพระคงคา พระอาทิตย์เกิดเป็นราชสีห์ พระจันทร์เกิดเป็นนางฟ้า

พระอังคารเกิดเป็นควาย พระพุธเกิดเป็นช่าง พระพฤหัสบดีเกิดเป็นฤๅษี พระศุกร์เกิดเป็นคาวี พระเสาร์เกิดเป็นเสือ ราหูเกิดเป็นผีโขมด พระเกตุเกิดเป็นนาค และพระอิศวรเป็นเจ้าได้ทรงสร้างขึ้นเป็นเทวดาพระเคราะห์ตรงตามที่ปรากฏในเฉลิมไตรภพ จากนั้นทานเรื่องนี้เป็นมูลแห่งชาติเวรของพระอาทิตย์ พระจันทร์อันมีมาแก่ราหูอันเป็นสาเหตุของการเกิดสุริยคราสและจันทรคราสนั่นเอง

จากนิทานมูลแห่งชาติเวรที่มีเรื่องของราหูทั้ง 4 เรื่อง แสดงให้เห็นความเป็นมิตรและความเป็นศัตรูของดาวเคราะห์ทั้งหลาย ซึ่งราหูเป็นคู่มิตรกับพระเสาร์ เป็นคู่สมพลกับพระจันทร์ แต่เป็นศัตรูชาติเวรกับพระพุธ เป็นคู่ธาตุลมกับพระอังคาร หากราหูกับพระอังคารอยู่ราศีธาตุลม (ราศีเมถุน, ราศีตุลย์, ราศีกุมภ์) เป็นคู่อสติดิธาตุ เป็นศัตรูธาตุกับพระพฤหัสบดี เป็นคู่ชิงดีชิงเด่นชิงไหวพริบชิงตำแหน่งแหล่งที่อยู่หรือการงานตามนิทานเรื่องแรก นอกจากนี้ ราหูยังเป็นคู่บงเงาของพระอาทิตย์ เป็นคู่บันเทิงหลงมกมายกับพระศุกร์ และหากร่วมพระจันทร์มักเกิดเหตุให้วิกลจริตหรือพิกลพิการ มัวเมา หรือไม่สมประกอบ เป็นต้น นิทานเรื่องที่ 4 นี้มีเค้าโครงเรื่องและเนื้อหาตรงกับนิทานในเฉลิมไตรภพและสุริยาศาสตร์ดังที่ได้แสดงให้เห็นในตอนต้นของบทนี้ อันเป็นนิทานอธิบายเหตุการณ์เกิดอุปราคา แสดงให้เห็นว่านิทานจากทั้งสองแหล่งมีอิทธิพลต่อการนำมาใช้สร้างสรรค์เพื่อหลายวัตถุประสงค์ ซึ่งเมื่อมาปรากฏในตำราโหราศาสตร์ก็กลายเป็นนิทานชาติเวรสำหรับการจดจำคำทำนายของผู้เรียนโหราศาสตร์ด้วย

นิทานดังกล่าวมีเหตุการณ์ที่แสดงความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือเหตุอันสะท้อนมูลของความ เป็นศัตรูยกมาใช้ในการเล่าเรื่องผลของดาวนพเคราะห์เพื่อแสดงมูลพยากรณ์ความเป็นคู่มิตร และคู่ศัตรูของดาวทั้งหลายซึ่งนำไปใช้ประโยชน์ทางการพยากรณ์ดวงชะตา เช่น มหาทักษาเกี่ยวกับดาวเคราะห์เสวยอายุหรือเข้าแทรก หากเป็นคู่มิตรกันย่อมส่งผลดี แต่หากเป็นดาวคู่ศัตรูกันย่อมส่งผลร้าย อย่างพระราหูเสวยอายุ 12 ปี ในตำราพรหมชาติ (2516: 238) หากราหูเสวยตัวเองจะเกิดความเจ็บป่วย เสียของรัก ระวังไฟไหม้ มักถูกกล่าวโทษหรือถูกใส่ร้าย หากมีดาวศัตรูอย่างพระอังคารมาแทรกจะเกิดภัยต่าง ๆ และเกิดความร้อนใจเพราะผู้ใหญ่ในบ้าน และหากพระพุธเข้าแทรกจะเสียทรัพย์สินต่าง ๆ แต่ถ้าพระเสาร์เข้าแทรกราหูจะบังเกิดลาภสักการะต่าง ๆ จากมิตรสหาย และพวกพ้อง เป็นต้น ดังนั้น นิทานชาติเวรต่าง ๆ จึงเป็นตำนานเพื่อการสร้างความเข้าใจโหราศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานในการใช้พยากรณ์ดวงชะตาต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าราหูเป็นเทวดาในฝ่ายบาปเคราะห์ มักอำนวยการโทษและสิ่งไม่ดีจึงทำให้บุคคลเกรงกลัวและเป็นเหตุให้บุคคลต่างให้ความสำคัญกับราหูเป็นการเฉพาะ ครั้นเมื่อราหูเสวยอายุจึงเชื่อว่าจะส่งผลร้ายต่อชีวิต ซึ่งแม้จะมีคุณอยู่บ้างบางประการคราวที่ราหูมาต้องกับดาวคู่มิตร เช่น เสาร์กับราหูอยู่ร่วมกันกมุถ์คนเป็น 3, 8, 11 ย่อมได้โชคใหญ่จะได้ขึ้นเป็นใหญ่เป็นโต เป็นต้น คราวที่ยามราหูย้ายราศีย่อมมีพิธีกรรมบูชาส่งพระราหูเพื่อขอให้ราหูไม่ทิ้งสิ่งอับมงคลไว้ และดลบันดาลสิ่งดีให้ เพราะครั้นเมื่อเทวดาศุภเคราะห์จะเข้ามาจึงเกิดพิธีรับต่อ

กัน เช่น พิธีส่งราหูและรับพระศุกร์ ซึ่งเป็นการส่งราหูให้เคลื่อนออก และรับพระศุกร์ที่จะเคลื่อนเข้า เสวยอายุต่อ ดังตัวอย่างหลักฐานจากสมุดไทย ดังนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า ขอถวายอัญชลีกรประนม น้อมศีรษะเกล้าบังคมเทพยเจ้าจบ
จักรราศี ซึ่งทรงนามตามคัมภีร์ว่านพเคราะห์ แต่บัดนี้จะขอกล่าวจำเภาะพระ
เคราะห์ราหูสุรินทรฤทธาติแรก” (หอสมุดแห่งชาติ.สมุดไทยเล่มที่ 262)

จะเห็นได้ว่าราหูมีบทบาทในคติโหราศาสตร์ดังที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์และตำราอุปัชฌายะ โหราศาสตร์ สะท้อนให้เห็นความเชื่อที่ปรากฏในสังคมไทยซึ่งมีมาอย่างยาวนาน เป็นผลให้ คติความเชื่อเรื่องราหูอยู่ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยมองว่าในยามที่ราหูเข้าทับหรือเล็งลักนา ราหูแทรกหรือราหูเสวยอายุ ทักษาจรตฤมิตราหู มักมีความหมายในทางร้าย ราหูจึงเป็นสัญลักษณ์ของการเตือนภัยแห่งหายนะหรือเป็นกลางร้ายในอนาคต

3.3 สรุป

จากการศึกษาวรรณกรรมกลุ่มนิทาน เรื่องเล่าเทพเจ้า และตำราโหราศาสตร์ไทยซึ่งมี อิทธิพลต่อความเชื่อของคนไทยจำนวนหนึ่ง พบว่าเรื่องของราหูดังกล่าวมีความสัมพันธ์กัน เพราะ เรื่องของราหูมักนำมาจากแหล่งข้อมูลเดียวกัน อันแสดงร่องรอยของอิทธิพลซึ่งส่งต่อโครงเรื่องและ เนื้อหา ตั้งแต่วรรณคดีกลุ่มตำนานซึ่งมีที่มาจากวรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดู วรรณคดี พุทธศาสนา และนิทานพื้นบ้านของไทย แสดงให้เห็นว่าจุดเริ่มต้นความเชื่อเรื่องราหูมาจากเรื่องเล่า และตำนานจากวรรณคดีศาสนาและนิทานพื้นบ้าน เมื่อความเชื่อเรื่องราหูได้แพร่กระจายในบริบท สังคมไทย จึงก่อให้เกิดการผสมผสาน ซึ่งนำมาปรับแต่งเรื่องเล่าให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ ที่หลากหลายยิ่งขึ้น

ส่วนเรื่องเล่าเทพเจ้าที่กล่าวถึงราหูซึ่งจัดให้อยู่ในฐานะของอสูรทั้งฝ่ายเทวดาและอสูรดีฝ่าย พุทธศาสนา ตลอดจนบทบาทในการเป็นเทวดานพเคราะห์ ซึ่งเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการพยากรณ์ และพิธีกรรมต่าง ๆ จากการศึกษารวบรวมข้อมูลจากแหล่งวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดูกับวรรณคดี พุทธศาสนาอันแสดงเรื่องราวของราหูไว้ทั้งในฝ่ายพราหมณ์และพุทธศาสนา เรื่องราวบางตอนจาก วรรณคดีกลุ่มนิทานไทยอย่างสุริยาศิธรและเฉลิมไตรภพซึ่งใช้เป็นคู่มือในการศึกษาเบื้องต้น กล่าวถึงการสร้างสรรค์สรรพสิ่งรวมทั้งเทพอัฐเคราะห์ขึ้นโดยพระอิศวรผู้เป็นเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ซึ่งมี ลักษณะกึ่งรูปแบบของวรรณคดีเทพปกรณัมตามที่ปรีดี พิศภูมิวิถี (2548) ได้วิเคราะห์ไว้

ดังนั้น ส่วนของนิทานชาติเวรในตำราโหราศาสตร์ไทยมีนิทานเรื่องราหูที่ตรงกับในสุริยาศิธร และเฉลิมไตรภพ แสดงให้เห็นตำราโหราศาสตร์ไทยได้รับเอานิทานในวรรณกรรมไทยมาด้วย เพื่อเป็นกลวิธีในการช่วยทำความเข้าใจภูมิหลัง และความเป็นมิตรและศัตรูของเหล่าดาวเคราะห์ถือว่า

เป็นพื้นฐานสำคัญของการพยากรณ์ ดังนั้น จึงถือว่าเป็นวรรณกรรมที่ใช้เป็นคู่มือในการศึกษาทางโหราศาสตร์ที่สำคัญฉบับหนึ่ง

ส่วนนิทานสามฤดู แสดงให้เห็นเรื่องราวที่บรรยายถึงราหูและการสร้างสรรค์บทบาทใหม่ในวรรณกรรมนิทานรูปแบบหนึ่งที่ผสมผสานจินตนาการจากตำนานและนิทานไทยทั้งจากสุริยาศาสตร์ เณลิมไตรภพ และนิทานพื้นบ้าน ซึ่งปรับแต่งเป็นนิทานเรื่องใหม่ให้มีเหล่าเทพเจ้าที่มีสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเป็นตัวละครเอก

กล่าวโดยสรุป เรื่องเล่าราหูในกลุ่มวรรณคดีและวรรณกรรมไทยเป็นตัวอย่างของการเผยแพร่เรื่องเล่าและตำนานของราหูที่แพร่กระจายไปสู่ความรู้ของคนไทยในหลายยุคสมัยอย่างต่อเนื่อง เป็นผลจากการผสมผสานตำนานและความเชื่อจากหลากหลายสายทั้งในมิติทางศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ เข้ามาสู่วิถีชีวิตของคนไทยผ่านวรรณกรรมหลากหลายรูปแบบ ที่มาของตำนานได้จากวรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและพุทธศาสนา ประกอบกับตำนานท้องถิ่นและจินตนาการของผู้เล่า แม้ตำนานเหล่านั้นจะเล่าว่าราหูเป็นอมมนุษย์ที่มีประวัติความเป็นมาพิสดาร เวียนว่ายตายเกิดหลายภพชาติ ทำกรรมต่าง ๆ ไว้มากมาย แต่ก็ยังคงสะท้อนความเป็นปรากฏการณ์คราสบนท้องฟ้าและฤดูกาล ในบทถัดไปจะได้นำเสนอเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ซึ่งสะท้อนความไม่หยุดนิ่งของเรื่องเล่าราหูในยุคสมัยปัจจุบัน อันมีบทบาทกระทบต่อผู้คนในพุทธศาสนาไทยในปัจจุบัน

บทที่ 4

เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่

ในปัจจุบัน มีเรื่องเล่าราหูจำนวนมากในสื่อสมัยใหม่ แสดงให้เห็นว่ามีผู้คนในสังคมต่างให้ความสนใจเรื่องของราหู เรื่องเล่าราหูเหล่านี้นอกจากจะมีความหลากหลาย ยังพบว่ามี การนำเสนอเรื่องเล่าที่อาศัยความทันสมัยและการแพร่กระจายข้อมูลด้วยสื่อดิจิทัลที่มีความรวดเร็วยิ่งขึ้นกว่าเดิม ในบทนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์กล่าวคือหนังสือ และ นิตยสาร ส่วนสื่อดิจิทัลคือ เว็บไซต์, เฟซบุ๊ก (Facebook), และยูทูบ (YouTube) มีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะยูทูบนั้นมีการนำเสนอทั้งภาพและเสียงในการถ่ายทอดเรื่องเล่าต่าง ๆ เพื่อให้เห็นลักษณะและการแพร่กระจายเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะนำเสนอภูมิหลังและความสำคัญของสื่อสมัยใหม่แต่ละประเภทในเบื้องต้น และจำแนกกลวิธีการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหู เพื่อให้เห็นลักษณะและการสืบทอดเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่เป็นลำดับต่อไป

4.1 สื่อสมัยใหม่ที่มีเรื่องเล่าราหู

ผู้วิจัยรวบรวมเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ พบว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 มีสื่อสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่เรื่องเล่าราหูในรูปลักษณะของหนังสือแพร่หลายอยู่ในสังคมไทย นอกจากนั้น ยังมีนิตยสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับราหูซึ่งผู้คนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ต่อมาเมื่อเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นจึงปรากฏเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัล นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา ผู้วิจัยได้จำแนกสื่อสมัยใหม่ ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์สมัยใหม่ และสื่อดิจิทัล

4.1.1 สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีเรื่องเล่าราหู

นับตั้งแต่ปรากฏการณ์สุริยุปราคาในปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา ก็เกิดกระแสการบูชาราหูขึ้น สื่อสิ่งพิมพ์สมัยใหม่มีบทบาทในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราหู และกระตุ้นกระแสความเชื่อและการบูชาราหูมากขึ้นจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยได้รวบรวมสื่อสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่เรื่องเล่าราหูระหว่างปี พ.ศ.2546 – 2563 ได้จำนวน 17 เล่ม โดยจำแนกตามลักษณะแตกต่างกันได้เป็น 2 ประเภทคือ หนังสือและนิตยสาร ในหนังสือมีการนำเสนอข้อมูลเรื่องประวัติความเป็นมา เรื่องเล่าพลังอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของราหู ตลอดจนการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบูชาอย่างละเอียด ในขณะที่นิตยสารนำเสนอเรื่องเล่าราหูเพียงเล็กน้อย แต่เน้นการโฆษณาเครื่องรางและสถานที่บูชาราหู ผู้วิจัยจะกล่าวถึงภูมิหลังและความสำคัญของสื่อสิ่งพิมพ์สมัยใหม่ทั้ง 2 กลุ่ม ตลอดจนลักษณะของการนำเสนอเรื่องเล่าราหูในช่วงเวลาต่างๆ ดังนี้

ก. หนังสือ

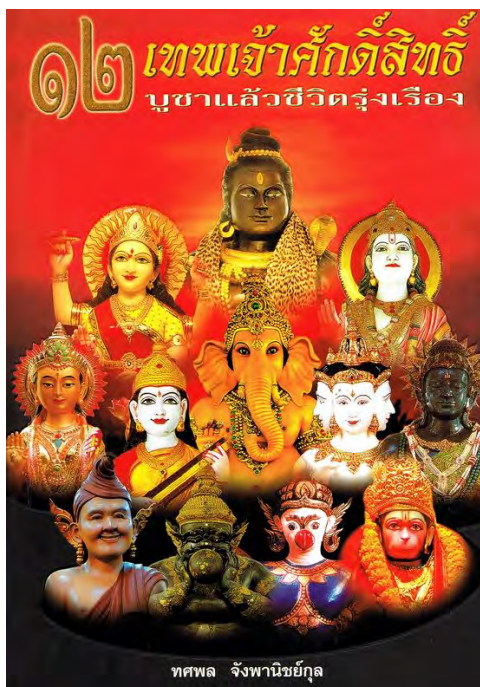
หนังสือเป็นทางเลือกสำหรับผู้สนใจหาข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับราหูหนังสือที่ผู้วิจัยรวบรวมได้ มีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 – 2561 ซึ่งตามลักษณะของเนื้อหา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง ได้แก่

ช่วงแรกในปี พ.ศ. 2546 – 2552 มีการตีพิมพ์หนังสือโดยบรรจุเรื่องเล่าราหูเป็นส่วนหนึ่งในหนังสือประวัติเทพเจ้ารวมกับเทพฮินดูพระองค์อื่น ๆ ที่คนไทยนับถือและบูชาในสังคมไทย เช่น พระตรีมูรติ พระพิฆเนศ พระพรหม พระศิวะ เป็นต้น โดยเนื้อหาในหนังสือเน้นบทบาทราหูในฐานะหนึ่งในเทพพญคราะห์ และเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่มีความศักดิ์สิทธิ์ ตัวอย่างเช่น หนังสือเรื่อง 12 เทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ บูชาแล้วชีวิตรุ่งเรืองของทศพล จังพานิชย์กุล (2550) เป็นต้น

ประวัติความเป็นมาของราหูที่ตีพิมพ์ในหนังสือ แม้ว่าจะแสดงประวัติของราหูตามตำนานคล้ายกับที่ปรากฏในเรื่องเล่าเทพเจ้า ซึ่งพิมพ์เผยแพร่ออกมาก่อนหน้านี้ แต่ก็มีรายละเอียดบางอย่างเพิ่มเติม ได้แก่ พลังอำนาจและความศักดิ์สิทธิ์จากการบูชาบวงสรวง พิธีกรรม คาถาหรือบทสวด เครื่องรางและวัตถุมงคลต่าง ๆ สถานที่บูชาราหูในประเทศไทย ตลอดจนเรื่องเล่าประสบการณ์ปาฏิหาริย์ โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2549 - 2550 มีผู้เขียนจำนวน 2 คน ที่มีผลงานเป็นหนังสือเกี่ยวกับเทพเจ้าหลายเล่ม ได้แก่ ทศพล จังพานิชย์กุล เขียนหนังสือ ได้แก่ *พระพรหม เทพผู้บันดาลความร่ำรวยและรุ่งเรือง* (2549), *พระพิฆเนศ สมปรารถนา* (2550), *พระพิฆเนศ ประสบการณ์และปาฏิหาริย์* (2550), *จุดคามรามเทพ เทวราชโพธิสัตว์ผู้บันดาลความมั่งมีศรีสุข* (2549) และ *เรื่อง 12 เทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์บูชาแล้วชีวิตรุ่งเรือง* (2550) เป็นหนังสือรวมเรื่องเล่าของเทพเจ้าจำนวน 12 องค์ ซึ่งมีราหูรวมอยู่ด้วย ส่วนผู้เขียนอีกคนหนึ่งคือ จารุวัตร จันทร์โพธิ์ศรี หรือนามปากกา ทิพยจักร เขียนหนังสือในช่วงเวลาเดียวกัน ได้แก่ *ปาฏิหาริย์ราชันดำ จุดคามรามเทพ* (2550), *พระพิฆเนศ : ฝ่าอุปสรรค สู่อำนาจสำเร็จ ความร่ำรวย* (2550), *พระศิวะมหาเทพ พลังปาฏิหาริย์บันดาลให้สมปรารถนา* (2551), *พระพิราพ มหาเทพบันดาลทรัพย์* (2551) และ *เทพอสูรผู้บันดาลทรัพย์* (2550) ซึ่งเป็นรวมเรื่องเล่าเทพเจ้าอสูรหรือยักษ์ตามคติความเชื่อของคนไทย เช่น พระพิราพ พระนางพันธุรัต ท้าวเวสสุวรรณ ปู่สะย่าสะ รวมทั้งด้วย หลังจากนั้นจึงเกิดการตีพิมพ์หนังสือในรูปแบบเดียวกันโดยนักเขียนคนอื่น ๆ ทำให้มีหนังสือแนวเล่าเรื่องเทพเจ้าตีพิมพ์มากขึ้น สะท้อนความสนใจเรื่องเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งคนไทยเชื่อว่าสามารถบันดาลความเจริญรุ่งเรืองและโชคลาภให้แก่ผู้บูชาได้ กระแสดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สืบเกิดได้จากการปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ใหม่ของหนังสือประวัติเทพเจ้าเพื่อตอบสนองกลุ่มผู้สนใจมากยิ่งขึ้น

ส่วนในช่วงที่ 2 นับตั้งแต่ พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา เป็นช่วงที่เริ่มมีการตีพิมพ์หนังสือเรื่องการบูชาขึ้นมาโดยแยกออกมาจากเทพเจ้าที่บันดาลโชคลาภองค์อื่น เพื่อเน้นเรื่องของโดยเฉพาะภายในหนังสือให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบูชาในฐานะของเทพเจ้าที่มีความศักดิ์สิทธิ์ โดยมีเรื่องเล่าและการบูชาสักการะราหู พร้อมกับการยกย่องราหูในสถานะซึ่งไม่เคยกล่าวถึงมาก่อน เช่น

พระโพธิสัตว์ พยานกรรม ผู้เปลี่ยนเคราะห์กรรมเป็นโชคลาภ เป็นต้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคนไทยเริ่มบูชาราหูแยกออกมาจากการบูชาบรรดาเทวดานพเคราะห์และเทพเจ้าองค์อื่น ๆ อย่างสิ้นเชิง น่าสังเกตว่า ในบรรดาเทพนพเคราะห์ ราหูเป็นองค์เดียวที่มีภาพลักษณ์ใหม่ และได้รับการบูชาเป็นพิเศษ ทั้งยังมีการสร้างเทวรูปและเครื่องราง อันก่อให้เกิดกระแสความเชื่อในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย

รูปที่ 6 ภาพหน้าปกของหนังสือที่เล่าเรื่องเทพเจ้า

(ด้านซ้าย: ทศพล จังพานิชย์กุล, 2550 และ ด้านขวา: เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์, 2553)

ในหนังสือเรื่องเล่าราหูที่แยกออกมาจากเทพเจ้าองค์อื่น มีข้อสังเกตอย่างหนึ่งคือหนังสือมักจะออกมาพร้อมกับวัตถุมงคลรุ่นใหม่ เรื่องเล่าราหูในหนังสือจึงมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของสร้างวัตถุมงคล หรือรูปลักษณ์ของวัตถุมงคลที่สร้างขึ้น เช่น แหวนราหูเหนือดวง และเหรียญเทพราหูทรงครุฑ เป็นต้น จึงเห็นได้ชัดว่าหนังสือที่ออกมานั้นเกี่ยวข้องกับธุรกิจทางความเชื่อ โดยช่วยรับรองความศักดิ์สิทธิ์ของวัตถุมงคลนั้น หนังสือดังกล่าวมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากได้รับการกระแสดอรับจากผู้สนใจและผู้บูชาเป็นอย่างดี ดังนั้น จึงเป็นไปได้ว่า หนังสือเรื่องเล่าราหูเช่นนี้ยังคงจะมีการผลิตอยู่ต่อไป ตราบเท่าที่การบูชาราหูยังได้รับความนิยมในสังคมไทย

ข. นิตยสาร

นิตยสารแนวศาสนาและความเชื่อเป็นนิตยสารกลุ่มหนึ่งที่ยังคงดำรงอยู่ได้ แม้ว่านิตยสารจำนวนมากจะปิดตัวลงอันเนื่องจากไม่สามารถต้านทานกระแสของสื่อใหม่ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว

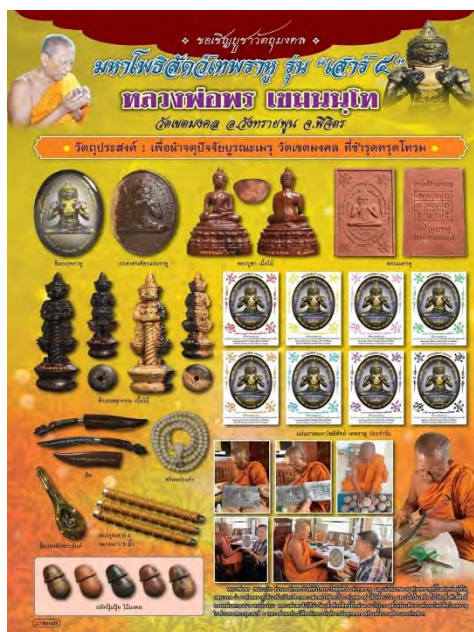
ซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมของผู้อ่านเปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมการใช้สื่อออนไลน์ที่เพิ่มขึ้นทุกปี จากการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทเดอะเนลสันคอมปะนี (ประเทศไทย) จำกัด เม็ดเงินโฆษณาในธุรกิจของนิตยสารไทยลดลง โดยเฉพาะในปี 2558 (Thaipublica, 2559) แม้ว่านิตยสารแนวศาสนาและความเชื่อจะได้รับผลกระทบบ้าง แต่จากการสำรวจนิตยสารกลุ่มนี้ในปี 2562 พบว่านิตยสารฉบับใหม่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสวนกระแสกับนิตยสารกลุ่มอื่นอย่างสิ้นเชิง จรินทร์ กิตติเจริญวงศ์ (2553: 60-61) อธิบายว่าผู้อ่านในไทยมีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในสื่อออนไลน์ ดังนั้นนิตยสารจึงยังได้รับความนิยมอยู่ เนื่องจากสามารถหาซื้อได้ง่าย และสะดวกกว่าการเข้าระบบออนไลน์ที่ยังมีข้อจำกัดและอุปสรรคในทางเทคนิคอยู่

การสำรวจกลุ่มนิตยสารประเภทศาสนาและความเชื่อที่ยังมีวางแผงอยู่ในปัจจุบัน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณค่าและการใช้ประโยชน์ของนิตยสารศาสนาและความเชื่อของไทยโดยการสำรวจและศึกษาผ่านองค์ประกอบของนิตยสารกลุ่มพุทธศาสนา Pattaradhorn Sanpinit & Sompornnuch Tansrisook (2020: 676) มีผลการวิจัยว่ามีนิตยสารพุทธศาสนาวางแผงในปัจจุบันที่วางแผงระหว่างเดือนเมษายน - กันยายน พ.ศ. 2562 จำนวน 39 ฉบับ ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน สามารถแบ่งประเภทได้ตามการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มพระเครื่องและเครื่องรางของขลัง (Amulet magazines) จำนวน 22 ฉบับ และกลุ่มความเชื่อเรื่องผีและโชคโลก (Animist magazines) จำนวน 17 ฉบับ จากการศึกษาพบว่ามีองค์ประกอบของนิตยสารทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน สะท้อนให้เห็นว่าจุดมุ่งหมายของนิตยสารที่แตกต่างกัน ทำให้ทิศทางของการผลิตนิตยสารออกมาคนละรูปแบบ นิตยสารกลุ่มแรกมุ่งนำเสนอเนื้อหาเพื่อกลุ่มผู้ศรัทธาพระเครื่อง ผู้เช่าบูชา ผู้สะสม และผู้ทำธุรกิจเครื่องราง ส่วนนิตยสารกลุ่มหลังมุ่งนำเสนอเพื่อกลุ่มนักเสี่ยงโชค ตลอดจนผู้ชื่นชอบเรื่องลึกลับ เช่น เรื่องภูตผี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสัดส่วนขององค์ประกอบภายในนิตยสารจะแตกต่างกัน แต่นิตยสารทั้งสองกลุ่มต่างก็มีองค์ประกอบเหมือนกัน ได้แก่ ภาพ, โฆษณา, เครื่องรางสมนาคุณ, คุปอง องค์ประกอบเหล่านี้มีบทบาทสำคัญทางด้านธุรกิจพระเครื่องและการเสี่ยงโชค ทั้งแก่ผู้ชายในด้านการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ซื้อในการแสวงหาข้อมูล ศึกษา เก็บสะสมภาพ วัตถุมงคลพระเครื่อง และเครื่องราง ตลอดจนให้แนวทางและเป็นตัวช่วยเพื่อการแสวงหาโชคโลกและการเสี่ยงโชคซึ่งพื้นที่ออนไลน์ซึ่งไม่สามารถทำได้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยมองว่าเหตุผลอย่างหนึ่งที่ทำให้นิตยสารกลุ่มศาสนาและความเชื่อยังสามารถดำรงอยู่ได้เป็นเพราะนิตยสารรูปเล่มมีองค์ประกอบบางอย่างที่ทำให้เป็นที่ต้องการของผู้อ่าน นอกจากจะมีองค์ประกอบในนิตยสารที่สร้างความคุ้มค่าให้ผู้อ่านแล้ว นิตยสารพระเครื่องฉบับเก่ายังมีราคา สามารถขายต่อได้ เพราะนิตยสารเป็นแหล่งรวมการบันทึกเรื่องราวเพื่อใช้ในการอ้างอิงได้ (Frank Luther Mott, 1968) ปัจจุบันนิตยสารกลุ่มศาสนาและความเชื่อในแผงหนังสือ มีให้เลือก

หลากหลายตอบสนองต่อความต้องการของผู้คนในสังคมหลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้เล่นและนิยมพระเครื่อง, กลุ่มผู้สนใจและมีความเชื่อเรื่องผีกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และกลุ่มผู้แสวงหาโชคลาภจากการเสี่ยงโชค เป็นต้น ดังนั้น นิตยสารจึงยังเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีคุณค่าและยังเป็นที่ต้องการของผู้อ่านจำนวนหนึ่งในปัจจุบัน

ในกลุ่มนิตยสารประเภทพระเครื่องและเครื่องรางของขลัง เรื่องเล่าราหูไม่ใช่องค์ประกอบสำคัญ แต่เป็นเพียงข้อมูลที่น่าสนใจให้ผู้คนเข้าบูชาเครื่องรางเท่านั้น เช่น นิตยสารพระเกจิ ฉบับที่ 332 ปีที่ 27 ที่มีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เครื่องรางราหูโดยชูปบทบาทรานตามการเผยแพร่เรื่องเล่าที่ได้รับความนิยมและเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา จึงตั้งชื่อเครื่องรางว่า “มหาโพธิสัตว์เทพราหูรุ่นเสาร์ 5” โดยมีภาพเป็นองค์ประกอบหลัก ส่วนเรื่องเล่ามีอยู่เพียงเล็กน้อย ในขณะที่เรื่องเล่าราหูในนิตยสารกลุ่มผีและโชคลาภนั้นมุ่งเน้นเรื่องเล่า แนะนำวัดต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียง เรื่องเล่าของผู้ที่ประสบความสำเร็จจากการบูชาขอพรราหู เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ความศักดิ์สิทธิ์ของเทวรูปราหูที่วัดนั้น ๆ

รูปที่ 7 นิตยสารพระเกจิ (332 (27), น. 20) แสดงโฆษณาเครื่องรางมหาโพธิสัตว์เทพราหู

สิ่งที่ผู้วิจัยพบคือ ในนิตยสารมุ่งเน้นเรื่องการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ความศักดิ์สิทธิ์เครื่องรางเพื่อดึงดูดให้ผู้คนบูชาเครื่องรางหรือวัตถุมงคลต่าง ๆ ในนิตยสารกลุ่มความเชื่อเรื่องผีและโชคลาภไม่เพียงแต่เน้นเรื่องการบูชาเครื่องรางเท่านั้น ยังประชาสัมพันธ์ให้เดินทางไปไหว้ขอพรเทวรูปราหูในวัดต่าง ๆ ด้วย จึงมีการเล่าประสบการณ์ของผู้บูชาราหูแล้วได้รับผลสำเร็จมาอ้างอิงไว้ จะเห็นได้ว่า นิตยสารกลุ่มนี้ยังดำรงอยู่ได้ในฐานะที่พึ่งด้านการเสี่ยงโชค จึงต้องยึดโยงกับธุรกิจวัตถุมงคลด้วยเพราะสามารถกระตุ้นและสร้างกระแสได้ เช่น นิตยสาร*แรงศรัทธา* ซึ่งเปิดตัวในปี พ.ศ.

2560 ด้วยหน้าปกเป็นภาพของราหูเป็นหลักตามกระแสความสนใจของคนไทยในช่วงนั้น โดยการชูปทบาทเป็นเทพอสูรผู้กุมดวงชะตา โดยมีเรื่องเล่าประกอบ และให้ของสมนาคุณเป็นวัตถุมงคลที่ผ่านพิธีพุทธาภิเษกโดยพระครูสังฆรักษ์ประสิทธิ์ สิทธิโก วัดเพลง (โบสถ์ชมพู) จ.นนทบุรี ด้วย นิตยสารนี้จึงนำเสนอข้อมูลเรื่องราวของราหูอย่างหลากหลายทั้งการอธิบายภูมิหลังความเป็นมา และความศักดิ์สิทธิ์ของราหู ตลอดจนการแนะนำเครื่องรางและวัดต่าง ๆ ด้วย การเปิดตัวนิตยสารดังกล่าวสวนกระแสกับนิตยสารกลุ่มอื่นที่กำลังปิดตัวลง

รูปที่ 8 นิตยสารแรงศรัทธา (5, 2560 กันยายน) แสดงปกนิตยสารที่นำภาพราหูขึ้นหน้าปก

จะเห็นได้ว่า เรื่องเล่าราหูในสื่อสิ่งพิมพ์สมัยใหม่ อันได้แก่ หนังสือ และนิตยสารเป็นแหล่งรวมข้อมูลและเป็นสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่เรื่องเล่าเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยมาระยะเวลาหนึ่ง แม้ว่าสื่อสิ่งพิมพ์ทั้งสองจะมีรูปแบบแตกต่างกัน แต่ก็สามารถให้ข้อมูลที่ทันสมัยตอบสนองความสนใจของผู้ที่สงสัยเกี่ยวกับราหู จึงมีบทบาทในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทพเจ้า การสร้างวัตถุมงคล หรือสถานที่บูชา ตลอดจนการโฆษณาความสำเร็จจากการบูชา ซึ่งกระตุ้นให้เกิดความสนใจสร้างกระแสความนิยมในสังคมได้ สื่อสิ่งพิมพ์สมัยใหม่จึงเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้สร้างเทวรูป วัตถุมงคลเกี่ยวกับเทพเจ้าต่าง ๆ รวมทั้งราหูอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

4.1.2 สื่อดิจิทัลที่มีเรื่องเล่าราหู

เรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัลมีอยู่อย่างหลากหลาย ด้วยธรรมชาติของสื่อดิจิทัล(Digital Media) คือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีการผสมผสานสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นสื่อสมัยใหม่ (New Media) ที่พบในโลกปัจจุบัน ซึ่งผู้คนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก ถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างรวดเร็วด้วย มีลักษณะของการหลอมรวมสื่อทั้งหลายเข้าด้วยกัน (Multimedia) โดยมีพื้นฐานหลัก 5 อย่าง ได้แก่ ข้อความ (Text), เสียง (Audio), ภาพนิ่ง (Still Image), ภาพเคลื่อนไหว (Motion Picture) หรือ แอนิเมชัน (Animation) และวิดีโอ (Video) ปัจจุบันมีสื่อดิจิทัลหลายประเภทซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ราหูที่ได้รับความสนใจและมีผู้กดเข้าไปรับชมเป็นจำนวนมาก จากการรวบรวมเรื่องเล่าราหูในกลุ่ม สื่อดิจิทัลที่แพร่หลายในเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – 2562 จำนวน 28 แหล่ง ผู้วิจัยจึงจำแนกแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มเรื่องเล่าราหูในเว็บไซต์และเฟซบุ๊ก (Facebook) เพราะเน้น เนื้อความมากกว่าการแสดงภาพและเสียง ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มเรื่องเล่าราหูในยูทูบ (Youtube) เพราะเป็นกลุ่มที่เน้นการนำเสนอทั้งภาพและเสียงในรูปแบบของคลิปวิดีโอ กล่าวคือเป็นคลิปวิดีโอที่มีการบันทึกการนำเสนอเรื่องเล่าด้วยภาพและเสียง และผู้รับสารด้วยตาและหู ซึ่งผู้วิจัยเรียกว่าเป็น สื่อมุขปาฐะสมัยใหม่ แต่ละกลุ่มมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. เว็บไซต์และเฟซบุ๊ก

ปัจจุบันมีเว็บไซต์ที่เผยแพร่เรื่องเล่าราหูในรูปแบบของข้อความและภาพนิ่ง ซึ่งมีการเผยแพร่ เรื่องเล่าราหูอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – 2562 โดยสามารถจำแนกตามเนื้อหาสำคัญได้ 5 ประเภท ได้แก่ ข่าวสาร, ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า, วัตถุประสงค์ศาสนาไทย, เครื่องรางของขลัง และเป็นเฟซบุ๊กแบบบุคคลสาธารณะ รวบรวมได้จำนวน 14 แหล่ง เป็นเว็บซึ่งมีการเผยแพร่เรื่องเล่าราหูเป็นหลัก มีผู้คลิกอ่านและส่งต่อข้อมูลเป็นจำนวนมาก และยังเป็นเว็บไซต์ที่เป็นที่รู้จักสำหรับผู้ใช้ในปัจจุบัน

นอกจากกลุ่มเว็บไซต์ประเภทต่าง ๆ แล้ว ยังมีเฟซบุ๊กซึ่งเป็นสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่สร้างชุมชนซึ่งใช้อุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัยและเชื่อมต่อด้วยอินเทอร์เน็ตให้สามารถสื่อสารซึ่งกันและกันได้อย่างรวดเร็วขึ้น การสื่อสารในสังคมออนไลน์ได้เข้ามาแทนที่การติดต่อสื่อสารแบบเก่า จากเดิมเป็นกระดานสนทนาในเว็บไซต์ซึ่งมีข้อจำกัดหลายอย่าง กลายเป็นแอปพลิเคชันในโทรศัพท์ และเครื่องมือเทคโนโลยีใหม่ที่รองรับการใช้งาน และสามารถเข้าถึงแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก, ไลน์, และยูทูบ ได้

ผู้วิจัยพบว่ามีเฟซบุ๊กแหล่งหนึ่งสร้างขึ้นเป็นเพจบุคคลสาธารณะที่มุ่งเน้นการเผยแพร่ เรื่องเล่าและคำสอนของราหูให้แก่สมาชิกเพจและผู้ที่สนใจกดติดตาม เพจดังกล่าว ชื่อว่า “เพจสุรินทรราหูเทวาราชจ้าว” เริ่มเผยแพร่ครั้งแรกในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ประวัติความเป็นมา เรื่องเล่าและคำสอนของราหูผ่านการเข้าทรง และนำมาถ่ายทอดลงเพจเฟซบุ๊กเป็นสาธารณะ ผู้โพสต์ข้อความจะเรียกแทนตัวเองว่า “เสด็จปู่ราหู” ปัจจุบันมีผู้กดถูกใจจำนวน 5,723 คน และมีผู้กดติดตามจำนวน 6,061 คน (สำรวจข้อมูลเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2562)

มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่เรื่องราวของผู้เข้าทรงราหู ได้แก่ ประวัติ, เรื่องเล่าเกี่ยวกับผู้ที่มาขอความช่วยเหลือจากตำหนักทรง และคำสอนที่ราหูถ่ายทอดผ่านทางร่างทรง ผ่านข้อความที่โพสต์ในเพจเป็นระยะ เพื่อให้สมาชิกหรือผู้เข้ามาชมเพจรับทราบ กตัญญูหรือโพสต์ต่อ จึงกล่าวได้ว่า *เพจสุรินทรารหาทูเทวาราชจ้าว* เป็นสื่อดิจิทัลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับราหูและประชาสัมพันธ์การเข้าทรงแก่ผู้สนใจ

กลุ่มเรื่องเล่าราหูในเว็บไซต์และเฟซบุ๊ก ไม่เพียงแต่เผยแพร่เรื่องราวราหูเท่านั้น แต่มีความสำคัญในการต่อยอดความเชื่อเรื่องราหูในสื่อสมัยใหม่ เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับผู้คนในสังคมไทย ปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าเมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารเจริญก้าวหน้าขึ้น ผู้คนในสังคมก็ต่างใช้ประโยชน์สื่อดังกล่าวมากขึ้นด้วย จึงทำให้เกิดการเสฟข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอในชีวิตประจำวัน เมื่อมีการเผยแพร่เรื่องราหูในสื่อดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง และจากหลายแหล่งก็กระตุ้นให้เกิดกระแสความเชื่อและการบูชาราหูมากขึ้นในปัจจุบันด้วย

ข. ยูทูบ

ยูทูบ เป็นเว็บไซต์ที่ภายหลังทำเป็นแอปพลิเคชันโดยเฉพาะ ให้ผู้ใช้งานสามารถอัปโหลดวิดีโอ รับชม และแบ่งปันวิดีโอต่าง ๆ โดยอาจจะมีการโปรโมตผ่านช่องทางอื่นต่าง ๆ ปัจจุบันมีผู้ใช้งานจำนวนมาก และเป็นช่องทางใหม่ที่ทำให้ผู้รับสารสามารถเป็นผู้ส่งสารได้ ด้วยการสร้างช่องของตนเองขึ้น และสามารถอัปโหลดคลิปวิดีโอขึ้นในแอปพลิเคชันยูทูบ เรียกว่าเป็น “ยูทูบเบอร์” (Youtuber)

ในยูทูบ มีการเผยแพร่เรื่องเล่าราหูที่เน้นการแสดงภาพเคลื่อนไหวและเสียงมากกว่าสื่อประเภทอื่น จึงทำให้ผู้รับสารให้ความสนใจมาก ผู้วิจัยเก็บรวบรวมได้จำนวน 14 เรื่องซึ่งเผยแพร่ในปี 2555 – 2562 ที่มีจำนวนการเข้าชมมาก โดยสามารถจำแนกประเภทของคลิปวิดีโอออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ คลิปวิดีโอเป็นรายการโทรทัศน์ย้อนหลัง, คลิปวิดีโอของผู้ทำวิดีโอและโพสต์ในยูทูบ และคลิปวิดีโอของผู้มีชื่อเสียงและโพสต์วิดีโอในยูทูบ ผู้ทำคลิปวิดีโอมักมีอิทธิพลต่อสังคมในวงกว้าง เช่น โหราจารย์, ผู้สื่อข่าวและสื่อมวลชน, นักธุรกิจเครื่องราง, ผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียงในสังคมไทย เป็นต้น จัดทำช่องทางการสื่อสารเป็นของตนเองขึ้นในยูทูบเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและเรื่องเล่าต่าง ๆ เพื่อดึงดูดให้ผู้สนใจเข้ามาชมคลิปวิดีโอบนช่องของตน ซึ่งเป็นรายได้ และช่วยประชาสัมพันธ์ธุรกิจอื่นของตนในระหว่างนั้นด้วย ส่วนในกลุ่มของผู้รับสารย่อมมีอยู่อย่างหลากหลายที่เข้ามาเพื่อแสวงหาข้อมูลหรือความรู้ตามความสนใจ ดังนั้น ยูทูบจึงช่วยตอบสนองต่อความต้องการของผู้คนให้สามารถรับข้อมูลข่าวสารและแบ่งปันได้อย่างไม่จำกัด ทั้งสะดวก รวดเร็ว และคุ้มค่าเพราะ ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าสื่อดิจิทัล ได้แก่ เว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพ เพราะมีคุณลักษณะพิเศษที่หลอมรวมสื่อประเภทต่าง ๆ และพัฒนาต่อยอดจากสื่อเดิมให้มีรูปแบบใหม่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ ทำให้ผู้ส่งสารสามารถให้ข้อมูลที่เป็น

ภาพเคลื่อนไหว เสียง ที่เคยบันทึกไว้ในอดีตให้ผู้รับสารรับชมได้ตลอดเวลา ในขณะที่ผู้รับสารก็สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเองโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ทันทีที่มีข้อมูลใหม่เข้ามาในระบบ (Real-time) นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายยังสามารถแสดงความรู้สึกเป็นสัญลักษณ์หรือโต้ตอบเป็นตัวแทนสื่อแก่กันและกันได้ทันที ซึ่งสื่อแบบเดิมไม่สามารถทำได้ ผู้วิจัยได้จัดทำตารางเพื่อการเปรียบเทียบคุณลักษณะของสื่อสมัยใหม่ ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์, สื่อเว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ ดังนี้

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบคุณลักษณะของสื่อสมัยใหม่

กลุ่มที่ 1 สื่อสิ่งพิมพ์	กลุ่มที่ 2 เว็บไซต์	กลุ่มที่ 3 เฟซบุ๊ก และยูทูป
เป็นสินค้ามีราคา	ไม่คิดค่าบริการ	ไม่คิดค่าบริการ
มีเนื้อหาเฉพาะเจาะจง (หนังสือมีเนื้อหาละเอียด และมากกว่านิตยสาร)	มีเนื้อหาหลากหลาย (เน้นการแสดงเนื้อหาที่น่าสนใจ กว้างขวางและกระชับรัดกุม)	มีเนื้อหาหลากหลาย (เน้นการแสดงเนื้อหาสั้นกระชับผ่าน ข้อความย่อ ภาพและวิดีโอ)
การสื่อสารทางเดียว	มีทั้งการสื่อสารทางเดียวและ สองทาง เช่น กระดานสนทนา ในเว็บไซต์บางแห่ง เป็นต้น	การสื่อสารสองทางและสามารถ โต้ตอบได้ผ่านการกดถูกใจ, แชท (Chat) หรือโทรด้วยเสียงและวิดีโอ
มีทั้งภาพและข้อความ ขึ้นอยู่กับประเภทสิ่งพิมพ์	มีทั้งภาพ ข้อความ เสียงและ วิดีโอขึ้นอยู่กับประเภทเว็บไซต์	มีทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว วิดีโอ ข้อความ และเสียง
ผู้เขียนเป็นนักเขียนมี สังกัดอยู่ในองค์กรที่มี ความสลับซับซ้อน	มีผู้เขียนหลากหลายกลุ่มโดย ไม่จำกัดบุคคล และกลุ่มบุคคล	มีผู้ใช้ไม่จำกัดสามารถสร้างเพจและ ช่อง (Channel) ของตนเองได้
ระยะเวลาการจำหน่าย: หนังสือไม่แน่นอน ส่วน นิตยสารเป็นรายปักษ์ รายสัปดาห์ รายเดือน	มีความถี่ระดับกลาง-สูง ขึ้นอยู่กับเว็บไซต์ซึ่งไม่เท่ากัน และบางเว็บไซต์มีข้อจำกัด	มีความถี่ระดับสูง-สูงมาก เพราะระบบเอื้ออำนวยต่อ การใช้งานซึ่งสามารถอัปเดตได้ง่าย

คุณลักษณะของเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่แตกต่างกัน สื่อดิจิทัลมาเจริญภายหลังสื่อสิ่งพิมพ์ ทำให้เห็นว่าการพัฒนาประสิทธิภาพของการเผยแพร่และกระจายสารได้ดีขึ้น นับว่าเป็นเครื่องมือเพื่อการช่วยเผยแพร่และกระจายสารต่าง ๆ โดยลดข้อจำกัดที่มีในสื่อสิ่งพิมพ์ ผู้วิจัยพบว่าข้อเขียนในสื่อดิจิทัล

สั้นกระชับมากกว่าเรื่องเล่าในสื่อสิ่งพิมพ์ อาจเป็นเพราะการนำเสนอข้อมูลในสื่อดิจิทัลจำเป็นต้องมุ่งไปที่ประเด็นสำคัญและนำเสนอในเวลาอันสั้นเพื่อให้ผู้รับสารได้อย่างรวดเร็ว เพราะคุณลักษณะของสื่อดิจิทัลมีธรรมชาติของสื่อแตกต่างจากสื่อสิ่งพิมพ์โดยเฉพาะกับหนังสือรูปเล่ม สุพิชญา เข้มทอง (2547) กล่าวถึงการเผยแพร่ข้อมูลในสื่อดิจิทัลมีการจำกัดความยาวของเนื้อหา มิให้มีความยาวมากเกินไป ดังนั้นจึงมีการจัดสรรให้มีเนื้อหาในเว็บไซต์สั้น กระชับรัดกุม และเลือกนำเสนอหัวข้อที่กำลังอยู่ในความสนใจของผู้รับสาร ในสื่อสังคมออนไลน์ก็เช่นกัน แต่มีการพัฒนาใหม่ทำให้มีการนำเสนอโดยเน้นทั้งภาพและวิดีโอมากกว่าข้อความหรือเนื้อหาอย่างเดิม เพื่อเป็นการสร้างจุดเด่น เพราะการนำเสนอด้วยภาพและวิดีโอที่สื่อความได้รวดเร็วและน่าสนใจมากกว่า

ผู้วิจัยสามารถจำแนกคุณลักษณะพิเศษที่เป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับสิ่งดิจิทัล เพื่อความชัดเจนจึงแสดงเป็นตารางเทียบคุณสมบัติของสื่อ ดังนี้

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของเรื่องเล่าในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล

การเผยแพร่เรื่องเล่าราหูในสื่อสิ่งพิมพ์	การเผยแพร่เรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัล
ผู้ส่งสาร: นักเขียนที่มีสังกัดในสำนักพิมพ์	ผู้ส่งสาร: ไม่จำกัดบุคคลและสังกัด
ผู้รับสาร: หมู่ของผู้อ่านและวางแผงเฉพาะพื้นที่	ผู้รับสาร: บุคคลเข้าถึงด้วยระบบอินเทอร์เน็ตโดยไม่จำกัดพื้นที่
สื่อ: สื่อสิ่งพิมพ์เป็นกระดาษและใช้งบประมาณสูง	สื่อ: สื่อดิจิทัลเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและใช้งบประมาณต่ำ
สาร: ภาพนิ่ง และข้อความ	สาร: ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง ข้อความ
การเผยแพร่มีความถี่ต่ำกว่าและสื่อสารทางเดียว	การเผยแพร่มีความถี่และสามารถโต้ตอบได้ทันที (Real-Time)

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่าสื่อดิจิทัลมีการพัฒนาขีดความสามารถให้เหนือกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ซึ่งมีศักยภาพการเข้าถึงมวลชนได้มากกว่าเดิม จากเดิมที่สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่ใช้กระดาษซึ่งมีการใช้งบประมาณสูงกว่าการตีพิมพ์ออกมาได้จำกัดจำนวนและอยู่ในพื้นที่เฉพาะ เช่น ร้านหนังสือสำนักพิมพ์ เป็นต้น ทำให้การเข้าถึงกลุ่มคนไม่ทั่วถึงเท่ากับสื่อดิจิทัลและอีกประการคือการเปลี่ยนให้การสื่อสารทางเดียวเป็นการสื่อสารแบบสองทางที่มีประสิทธิภาพสามารถโต้ตอบกลับได้ทันที ดังนั้นสรุปได้ว่า เมื่อสื่อดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในยุคปัจจุบันจึงทำให้การเผยแพร่เรื่องเล่าต่าง ๆ เข้าถึงผู้รับสารได้มากขึ้น และผู้รับสารสามารถเปลี่ยนมาเป็นผู้ส่งสารได้ซึ่งเปิดกว้างเรื่องการเผยแพร่และเข้าถึงข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ในขณะที่สื่อสิ่งพิมพ์มีข้อจำกัด แต่สื่อดิจิทัลมีความทันสมัยและสามารถ

โต้ตอบด้วยการสื่อสารแบบ Real-time โดยไม่ต้องเสียเวลาเดินทางหรือเข้าหาสื่อ แต่สามารถเข้าถึงได้ด้วยตนเองโดยไม่จำกัดทั้งเวลาและสถานที่ นับได้ว่าสื่อดิจิทัลเข้ามาช่วยเผยแพร่เรื่องเล่าราหูให้แพร่หลายในสังคมไทยมากขึ้นและเอื้ออำนวยต่อการใช้ประโยชน์เพื่อการสร้างธุรกิจและประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้กระจายทั่วถึง

การพัฒนาของเทคโนโลยีในยุคของความเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดสื่อดิจิทัลหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์นี้สร้างปรากฏการณ์การสื่อสารครั้งใหม่ ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวไม่เพียงบ่งชี้ถึงการเติบโตของสื่อสมัยใหม่ไปสู่อินเทอร์เน็ตเท่านั้น แต่เป็นการส่งต่อ แลกเปลี่ยน และเชื่อมโยงกันระหว่างสื่อหลายประเภทโดยไม่สามารถแยกได้ว่าวัฒนธรรมสิ่งพิมพ์เป็นโลกของอดีต และวัฒนธรรมของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในโลกออนไลน์เป็นโลกของปัจจุบันและอนาคต เพราะแท้จริงแล้วทั้งหมดเป็นการเชื่อมโยงและปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนี้ยืนยันได้ว่าลักษณะทั้งสามต้องอยู่ร่วมกันและช่วยเสริมคุณลักษณะที่ดีให้แก่กันต่อไป

4.2 กลวิธีการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่

จากการศึกษาเนื้อหาของเรื่องเล่าในสื่อสมัยใหม่ 45 แหล่งข้อมูลข้างต้น⁴³ ผู้วิจัยจึงจำแนกเป็นกลวิธีที่ใช้ในการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสิ่งพิมพ์ได้เป็น 3 แบบ ได้แก่ การคัดเลือกและตัดต่อเรื่องจากตำนานราหู, การปรับเปลี่ยนเนื้อหาโดยการตัดแปลง และขยายความจากตำนานราหู และการสร้างเรื่องเล่าขึ้นใหม่ โดยผู้วิจัยจะอธิบายแต่ละแบบตามลำดับ ดังนี้

4.2.1 การคัดเลือกและตัดต่อเรื่องจากตำนานราหู

การคัดเลือกและตัดต่อเรื่องจากตำนานราหูเป็นกลวิธีสำคัญในการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูใหม่ ตอนสำคัญที่ผู้เขียนมักนำมาใช้ ได้แก่ ภูมิหลังความเป็นมาของราหู, การอธิบายเหตุรูปลักษณะกับความเป็นศัตรูของราหูกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ และความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา

ผู้วิจัยพบว่ามีเรื่องเล่าราหูใน 2 กลุ่ม ได้แก่ เรื่องเล่าราหูในสื่อสิ่งพิมพ์ และเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัลที่มีกลวิธีการคัดเลือกและตัดต่อตอนสำคัญเหมือนกัน แต่มีที่มาแตกต่างกัน กล่าวคือกลุ่มเรื่องเล่าราหูในสื่อสิ่งพิมพ์ คัดเลือกและตัดต่อเรื่องจากตำนานราหูในวรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดู, วรรณคดีพุทธศาสนา และวรรณกรรมไทย เช่น เฉลิมไตรภพ สุริยาศศิธร นิทานสามฤดู และหนังสือเทพเจ้าฉบับภาษาไทย เป็นต้น โดยเรื่องที่ยกมามิได้ดัดแปลงเรื่องและตัวละครใด แต่เป็นการคัดเลือกตอนสำคัญของตำนานราหูจากหลายแหล่งข้างต้นนำมาใช้ในการนำเสนอภูมิหลัง

⁴³ ดูในตารางที่ 1-3, หน้า 7-9 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำภาคผนวก ค เพื่อสรุปข้อมูลเรื่องเล่าราหูสำนวนต่าง ๆ โดยจำแนกทั้งโครงเรื่อง เนื้อหา และลักษณะเด่นของเรื่องเล่าไว้เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ความเป็นมา และบทบาทของราหูที่สำคัญ กล่าวคือเป็นตอนสำคัญที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นประวัติของราหู ส่วนเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัลคัดเลือกและตัดต่อเรื่องเล่าที่สร้างสรรค์ใหม่ที่เผยแพร่ในสื่อสิ่งพิมพ์ โดยปรับสำนวนภาษาและเรียบเรียงให้มีความกระชับขึ้น เพราะในสื่อดิจิทัลมีพื้นที่สื่อสารตัวหนังสือค่อนข้างจำกัด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเรื่องเล่าราหูในสื่อสิ่งพิมพ์ และกลุ่มเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัล ซึ่งใช้กลวิธีการคัดเลือกและตัดต่อเรื่องอย่างเดียวกัน โดยสื่อสิ่งพิมพ์เป็นแหล่งข้อมูลต้นตอของเรื่องเล่าราหูที่ปรากฏในสื่อดิจิทัล ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอโดยเรียงไปตามลำดับ ดังนี้

4.2.1.1 การคัดเลือกและตัดต่อเรื่องจากตำนานราหู

ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มเรื่องเล่าราหูในสื่อสิ่งพิมพ์ คัดเลือกและตัดต่อเรื่องจากตำนานราหูหลายแหล่ง ตอนสำคัญที่นำมาใช้อย่างแพร่หลายในการเล่าเรื่องราหู ได้แก่ ภูมิหลังความเป็นมาของราหู, การอธิบายเหตุรูปลักษณะกับความเป็นศัตรูของราหูกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ และความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ดังที่ได้แสดงในตารางในหน้าถัดไป ดังนี้

ตารางที่ 9 กลวิธีการคัดเลือกและตัดต่อเรื่องจากตำนานราหู

การคัดเลือก ตอนสำคัญ	ศกตะนันท์	ทิพย์จักร	ทศพล	ชัย ป้ายางหลวง	บุญชัย ใจเย็น	เฉลิมชัย	ดิษฐิกษ์	พรหมขนิส	สรวง สรวิรินทร์	ภัทรรักษ์	แก้วธารา	ตรีนิสิงเห	บ.วงศ์สว่าง	สุวัฒน์ บุญรอด	ลักษณะ เรขานิเทศ	บ.ก.นิเทศสารแมนาค
ก. ภูมิหลัง																
- บุตรของพระพลหัทธ์/ ทำวีประจิตติกับนางสิงหิกา	/			/	/			/	/	/	/		/	/		
- พระอิศวรสร้างราหูจากหัวผี โฆมด 12 หัวซบเป็นเทพ พระเคราะห์ที่ 8	/	/	/	/	/			/	/	/	/		/	/	/	
ข. อธิบายเหตุ																
- ราหูลักดื่มน้ำอมฤตจึงโดน จักรตัดกายออกเป็นสองท่อน		/	/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/		/
- ราหูอาฆาตแค้นพระอาทิตย์ พระจันทร์ไปฟ้องพระนารายณ์		/	/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/		
- ราหูลักดื่มน้ำทิพย์ในสระของ พระอินทร์				/			/	/								
- บุพกรรมราหูที่เคยเกิดเป็น น้องของพระอาทิตย์และ พระจันทร์	/	/	/	/				/	/	/	/		/	/	/	
ค. อธิบายความเป็น พุทธสาวก																
- พระพุทธเจ้าปราบราหู		/		/				/	/				/	/		
- ราหูได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าจึง ทรงทรมานให้คลายทิฐิมานะ		/		/				/	/				/			
- ราหูเคยบำเพ็ญบารมีจึงได้รับ พุทธพยากรณ์เป็นพระพุทธเจ้า		/	/					/	/				/	/		
- ราหูหนึ่งในผู้รณาบทสวด นอบน้อมต่อพระพุทธเจ้า		/						/	/							

ผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ตำนานราหูที่มีอยู่เดิมในวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู วรรณคดีพุทธศาสนา นิทานไทย หรือหนังสือที่เล่าเรื่องเทพเจ้าฉบับภาษาไทยยังคงมีความสำคัญ และเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์เรื่องเล่าใหม่ซึ่งผู้เขียนส่วนใหญ่จึงเลือกนำมาใช้ในการอธิบายภูมิหลัง และบทบาทของราหู เรื่องเล่าราหูที่สร้างใหม่จึงไม่อาจพ้นไปจากตำนานราหูที่มีอยู่เดิมนี้อีกไปได้อย่างไรก็ตาม มีนัยในการเลือกตำนานบางเรื่องมาใช้ ยกตัวอย่างเช่น เรื่องเล่าในนิยายสารเม่นาคซึ่งเลือกเอาเฉพาะตอนที่ราหูได้ดื่มน้ำอมฤตแล้วได้รับความเป็นอมตะ แต่ไม่เลือกรับตำนานที่ราหูถูกจักรของพระนารายณ์ตัดเข้ากลางกาย เพราะเป็นตอนที่แสดงสถานะอสูรของราหูซึ่งพ่ายแพ้แก่ผู้อื่น ไม่เหมาะที่จะนำมาเล่าแก่ผู้ที่อาจสนใจหรือศรัทธาการบูชาราหู ดังนั้น ตอนที่คัดเลือกจากตำนานราหูมานั้นมีความสำคัญ แสดงถึงสถานะของราหูที่อยู่ในตำนานเพื่ออธิบายเน้นย้ำถึงข้อมูลและลักษณะเด่นของราหู

ก. ภูมิหลัง: การกำเนิดและพงศ์พันธุ์

เรื่องเล่าส่วนใหญ่มักเลือกและตัดต่อเรื่องจากหลายแหล่ง ได้แก่ วรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู เพื่อกล่าวถึงบิดาและมารดาของราหู, รูปลักษณ์, การลักต๋มน้ำอมฤตของราหู เป็นต้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจรับมาจากหนังสือที่เล่าเรื่องเทพเจ้าฉบับภาษาไทย และวรรณคดีไทยที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ ได้แก่ เฉลิมไตรภพ เรื่องการกำเนิดราหูจากหัวผีโขมด, สุริยาศศิธร เรื่องบุพกรรมในอดีตของราหู ตลอดจนอุปนิสัยและรูปลักษณ์ของราหู ส่วนใหญ่เล่าว่าราหูเป็นโอรสของท้าววิประจิตติและนางสิงหิกาซึ่งทั้งสองเป็นเจ้าของอสูรในหมู่เทวด์และทานพ สอดคล้องกับตำนานในคัมภีร์ปุราณะ แต่บางที่ก็เล่าว่าราหูเป็นบุตรของพระพลุหสบดีเป็นเทพนพเคราะห์ กับนางสิงหิกาเป็นนางเทวด์ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวปรากฏเพียงในหนังสือที่เล่าเรื่องเทพเจ้าของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ข้อมูลกำเนิดและพงศ์พันธุ์ของราหูนี้เป็นพื้นฐานในการอธิบายประวัติความเป็นมาของราหู

อย่างไรก็ตาม ประวัติของราหูจากนิทานเฉลิมไตรภพที่เล่าว่ากำเนิดของราหูเป็นการสร้างขึ้นของพระอิศวรจากหัวผีโขมดจำนวน 12 หัว และนำมาปลูกเสกขึ้นจนเป็นหนึ่งในเทพนพเคราะห์เป็นตำนานที่อ้างอิงมากที่สุด เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์อันเกิดจากการสร้างขึ้นโดยพระอิศวรผู้เป็นเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู นอกจากนั้น ยังนิยมอ้างอิงถึงนิทานอดีตชาติของราหูที่เคยได้เกิดเป็นพี่น้องร่วมท้องเดียวกันกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ ซึ่งทำบุญร่วมกันทำให้ได้มาเกิดบนสวรรค์เป็นเทพเจ้า เพื่อเน้นสถานะของความเป็นเทพนพเคราะห์ ตลอดจนอานิสงส์ที่ได้รับจากการอธิษฐานจิตของราหู ซึ่งทำให้ราหูเหนือกว่าพระอาทิตย์และพระจันทร์ ตำนานทั้งสองเรื่องได้ถูกตัดต่อมาใช้เพราะมีความสำคัญในการอธิบายภูมิหลังของราหู ทั้งยังมีนัยยะแสดงสถานะของราหูในฐานะของเทพเจ้าด้วย

ข. การอธิบายเหตุของปรากฏการณ์การเกิดคราส

ผู้เขียนส่วนใหญ่เล่าเรื่องราวโดยอธิบายปรากฏการณ์การเกิดคราส ด้วยการคัดเลือกและตัดต่อตำนานเดิม ได้แก่ ราหูลักตึมน้ำอมฤตและโดนจักรตัดกายออกเป็นสองท่อน, ราหูอาฆาตแค้นพระอาทิตย์กับพระจันทร์ที่ไปฟ้องพระนารายณ์เป็นเหตุให้ติดตามกลืนกินและเบียดเบียนทั้งสองเสมอ, ราหูลักตึมน้ำทิพย์ในสระของพระอินทร์ และบุญกรรมของราหูที่เคยเกิดเป็นน้องของพระอาทิตย์และพระจันทร์ และเป็นเหตุให้ราหูเกิดความอาฆาตแค้นต่อทั้งสองของตน ตำนานดังกล่าวที่เลือกมามีจุดประสงค์เพื่ออธิบายเหตุของความเป็นศัตรูของราหูต่อพระอาทิตย์และพระจันทร์ นอกจากนี้ ผู้เขียนเรื่องเล่าราหูยังนิยมอ้างถึงตำนานเรื่องการลักตึมน้ำอมฤตเป็นเหตุให้พระนารายณ์ และพระอินทร์ตัดกายร่างกายของราหูขาดสองท่อนเพื่อขี้อาเหตุของกายที่ไม่ครบส่วนของราหูเพราะปรากฏมีเพียงครึ่งท่อน กล่าวคือมีเพียงครึ่งท่อนบนจนถึงเอว แต่ส่วนล่างได้ขาดหายไป ซึ่งตรงตามคติความเชื่อของไทย ดังนั้น ตำนานเดิมราหูลักตึมน้ำอมฤตจึงยังนำมาใช้ได้เพื่ออธิบายสาเหตุ 2 ประการ ได้แก่ รูปลักษณะที่ไม่สมบูรณ์ของราหู และความเป็นศัตรูกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ จะเห็นได้ว่าเมื่อก้าวถึงราหู ตำนานดังกล่าวถือเป็นสิ่งจำเป็นในการชี้ประเด็นสำคัญคือ ราหูเป็นบุคลาธิษฐานของปรากฏการณ์คราส ซึ่งติดตามกลืนกินพระอาทิตย์และพระจันทร์อยู่เสมอ ทั้งยังเพื่อการอธิบายรูปลักษณะของราหูที่พิสดารด้วย ตำนานดังกล่าวยังชี้ให้เห็นความเป็นอมตะของราหูจากการตึมน้ำอมฤต จึงทำให้มีฤทธิ์และไม่มีวันตาย ทั้งยังมีนัยยะว่าราหูมีความเหนือกว่าพระอาทิตย์และพระจันทร์

ค. ความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา

เรื่องเล่าราหูเลือกเอาตำนานบางเหตุการณ์มาใช้เพื่อสื่อให้เห็นบทบาทของราหูในฐานะของพุทธสาวกด้วยตำนานจากวรรณคดีพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธเจ้าทรงทรมานราหูจากสุริยสูตรและจันทิมสูตรในพระไตรปิฎก, อสุรินทราหูเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า และทรงแสดงปาฏิหาริย์ด้วยการเนรมิตกายให้ใหญ่กว่า ทำให้ราหูขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะจากคัมภีร์อรรถกถาโสณฑนทสุตฺต, ราหูกล่าวคำว่า *ตสฺส* (ตัสสะ) ในคัมภีร์ฎีกานโมและโลกทีปนี และการได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะสำเร็จเป็นพระพุทธรูปในอนาคตจากคัมภีร์อนาคตวงศ์ ตำนานดังกล่าวคัดเลือกมาเล่าเพื่ออธิบายความสัมพันธ์และความใกล้ชิดกับบุคคลศักดิ์สิทธิ์⁴⁴ และการได้รับสถานะสำคัญในพุทธศาสนา ได้แก่ อุบาสก,

⁴⁴ บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนาเป็นบุคคลที่จัดว่าเป็นบุคคลตั้งแต่พระอริยบุคคล พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระสาวก และพระโพธิสัตว์ ตลอดจนบุคคลผู้ที่ตั้งปณิธานหรือความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะบรรลุพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและได้การยืนยันว่าความปรารถนานั้นจะสำเร็จในชาติใดชาติหนึ่งอย่างแน่นอน จึงถือว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนา ได้แก่ บารมีที่สั่งสมมาในอดีตชาติ การบรรลุธรรม การดำรงชีวิตแบบนักรบ หรือมีอิทธิฤทธิ์และบุญบารมีเหนือกว่าบุคคลอื่น (สายป่าน ปุริวรรคขณะ, 2555: 37-47)

เทวดาพุทธศาสนา, เทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนา, พระโพธิสัตว์ และพระพุทธรูปเจ้าในอนาคตกาล ตำนานที่ได้รับเลือกมาใช้มากที่สุดคือ การพบพระพุทธรูปเจ้าและได้ฟังธรรมเทศนาเพื่อชี้ให้เห็นจุดเปลี่ยนสำคัญของราหู ซึ่งช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้ชาวพุทธว่า ราหูได้พบพระพุทธรูปเจ้า และกลับตัวกลับใจจากการเป็นอสูรเจ้าเล่ห์ลัทธิคัมภีร์น้ำอมฤตกลายเป็นผู้เลื่อมใสในพุทธศาสนา นอกจากนี้ ยังแสดงสถานะของราหูในฐานะพระโพธิสัตว์ ด้วยการเลือกเอาตำนานที่เล่าเรื่องอดีตชาติของราหูที่บำเพ็ญทานบารมีและได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะมาเป็นพระพุทธรูปเจ้าในอนาคต การอ้างเรื่องของราหูในตำนานพุทธศาสนาเหล่านี้เป็นการรับรองว่าราหูมีตัวตนเคยเข้าเฝ้าพระพุทธรูปเจ้าและเป็นเทวดาองค์หนึ่งในพุทธศาสนา

4.2.1.2 การคัดเลือกและตัดตอนเรื่องมาจากสื่อสิ่งพิมพ์

เรื่องเล่ากลุ่มนี้เป็นเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัล จากการศึกษาเนื้อหาของเรื่องเล่าในสื่อสิ่งพิมพ์ 28 แหล่งข้อมูลข้างต้น⁴⁵ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – 2562 สร้างสรรค์ด้วยการคัดเลือกเรื่องเล่าและตัดต่อเรื่องจากสื่อสิ่งพิมพ์สมัยใหม่ ได้แก่ หนังสือและนิตยสาร มาปรับสำนวนภาษาและเรียบเรียงขึ้นใหม่ เพื่อให้เข้ากับพื้นที่ของสื่อดิจิทัลที่มีขนาดสั้นกระชับมากกว่าเรื่องเล่าในกลุ่มสื่อสิ่งพิมพ์ เพราะการนำเสนอข้อมูลตัวหนังสือในสื่อดิจิทัลมีพื้นที่จำกัดจึงต้องมุ่งไปที่ประเด็นสำคัญ ดังนั้นการสร้างสรรค์เรื่องเล่าในสื่อดิจิทัล จึงมีเฉพาะตอนสำคัญ ได้แก่ กำเนิดและพงศ์พันธุ์, การลักคัมภีร์น้ำอมฤต, การพบพระพุทธรูปเจ้าและได้รับพุทธพยากรณ์, และการร่วมรจนาบทนะโม เป็นตอนที่มีการเลือกมาใช้มากที่สุด ผู้วิจัยจัดทำตารางแสดงการตัดตอนเรื่องเล่า ของเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัลจำนวน 21 แหล่งในเว็บไซต์และยูทูปที่มีการเผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555- 2562 ดังต่อไปนี้

⁴⁵ คู่มือตารางที่ 2-3, หน้า 8-9 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำภาคผนวก ค (ดูในหน้า 349) เพื่อสรุปข้อมูลเรื่องเล่าราหูสำนวนต่าง ๆ โดยจำแนกทั้งโครงเรื่อง เนื้อหา และลักษณะเด่นของเรื่องเล่าไว้เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 10 การคัดเลือกตอนของเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัล

รายชื่อแหล่งของเรื่องเล่า ราหูในสื่อดิจิทัล	บุตรของพระพหูส/ ท้าววิประจิตต์กับสิงหิกา	ราหูลักคีม้าอมฤต โดนจักรตีสองท่อน	พระพุทธเจ้าปราบ และโปรตราหู	ราหูบำเพ็ญกรรม และได้รับพยากรณ์เป็น พระนารถพุทธเจ้า	ราหูหนึ่งในผู้สอดบท นะโมตัลสะฯ	พระอศิวสร้างราหูขึ้นจาก ฝัวยมต 12 หัวเป็นเทพ นพเคราะห์ห้องที่ 8	ราหูลักคีม้าทิพย์ใน สระพระอินทร์	อดีตราหูเป็นพี่น้องกับ พระอาทิตย์-พระจันทร์	ราหูมีร่างกายใหญ่ ในคัมภีร์ไตรภูมิฯ
Tnews			/	/				/	
Kapook		/	/	/		/		/	
Phenkhao		/	/	/		/			
Siamganes	/	/				/	/		
Dew590blog				/					
เทพพระเจ้า	/	/				/		/	
วัดท่าการ้อง	/	/				/		/	
Watphararahoo			/	/					/
Watmaikhamean		/							
Wattakhanun		/	/	/	/			/	
Itti-patihan		/		/					
Thepundit		/	/	/	/			/	
tienjakkapad			/	/	/			/	
ตำนานพระราหู (รายการห้องสมุดฯ)		/				/			
ตำนานพระราหู		/		/		/			
ตำนานพระราหู เทพเจ้าแห่งโชคลาภฯ		/				/			
พระพุทธเจ้า ปราบพระราหูฯ			/	/					/
เรื่องเล่าวันนี้: ราหูฯ		/	/	/		/		/	
สุริยบุตรเรื่องเล่าฯ			/	/	/			/	/
อาจารย์ยอด		/	/	/	/	/		/	
อำนาจทิพย์ปี 7-01		/				/			/

ตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ตอนที่สำคัญที่สื่อดิจิทัลคัดลอกมาใช้มากที่สุด ได้แก่ ตอนราหู ตีมน้ำอมฤตและโดนตัดเป็นสองท่อน, ตอนราหูบำเพ็ญบารมีและได้รับพยากรณ์เป็นพระนารทพุทธเจ้า, ตอน พระพุทธเจ้าปราบและโปรดราหู, ตอนพระอิศวรสร้างราหูขึ้นจากฝีไทมด 12 หัวเป็นเทพนพเคราะห์องค์ที่ 8, ตอน บุพกรรมราหูเป็นพี่น้องกับพระอาทิตย์และพระจันทร์, บุตรของพระพุทธัสบดี หรือท้าววิประจิตติกับนางสิงหิกา, ราหูหนึ่งในผู้สวตบชนะไม้ตัสสะฯ และราหูมีร่างกายใหญ่ในคัมภีร์ไตรภูมิพระร่วง ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าการคัดลอกตอนสำคัญที่นำมาใช้มีความเกี่ยวกับการอธิบายภูมิหลังของราหู การอธิบายเหตุอุปลักษณะของราหู ที่มีกายไม่ครบส่วน และความผูกอาฆาตแค้นต่อพระอาทิตย์กับพระจันทร์ และอีกส่วนที่พบมากเป็นตำนานราหูใน พุทธศาสนาที่นำมาใช้เพื่อเชิดชูสถานะของราหูในพุทธศาสนา เรื่องเล่าที่ตัดต่อมาลงในสื่อดิจิทัลมีสำนวนและ ข้อความบางส่วนตรงกับสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น การใช้คำ ข้อความ ประโยคที่อย่างเห็นได้ชัดเจน และมีร่องรอยของ การปรับปรุงแก้ไขภาษา เช่น การเพิ่มคำ การเปลี่ยนคำ การตัดคำฟุ่มเฟือย หรือวลี เป็นต้น ดังตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบเรื่องเล่าระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือกับเว็บไซต์ประเภทข่าวสาร

ชื่อเว็บไซต์	เนื้อหาในหนังสือ (ทิพย์จักร)	เนื้อหาในเว็บไซต์
www.tnews.co.th	ในครั้งนั้น พระพุทธองค์ยังได้กล่าวถึง บุพกรรมแต่หนหลังของพระราหูว่า เคยตั้ง ปณิธานไว้ว่าจะเป็นพระพุทธเจ้าซึ่งการบำเพ็ญ บารมีของพระราหูทุกภพชาติที่ผ่านมานั้นก็เพื่อ พระโพธิญาณนี้ และจะสำเร็จแน่นอนใน อนาคตกาล <u>การพยากรณ์ว่า</u> พระราหูจะสำเร็จ เป็นพระโพธิญาณ หรือ บรรลุเป็นอนุตรสัมมา สัมโพธิญาณนี้เป็นสิ่งที่ทำให้พระราหูปลาบปล้ำ <u>มากนัก</u> ทำให้พระราหูมีความเลื่อมใสใน พระพุทธองค์ยิ่งขึ้น และตั้งใจบำเพ็ญเพียร ทางพระโพธิญาณให้มากยิ่งขึ้น <u>ทั้งนี้ใน</u> พระไตรปิฎกกล่าวว่าพระราหูจะสำเร็จเป็น พระพุทธเจ้านามว่าพระนารทพุทธเจ้า	ในครั้งนั้นพระพุทธองค์ยังได้กล่าวถึง บุพกรรมแต่หนหลังของพระราหูว่า เคย ตั้งปณิธานไว้ว่าจะเป็นพระพุทธเจ้าซึ่ง การบำเพ็ญบารมีของพระราหูทุกภพชาติ ที่ผ่านมานั้นก็เพื่อพระโพธิญาณนี้และจะ สำเร็จแน่นอนในอนาคตกาล พระราหูจะ สำเร็จเป็นพระโพธิญาณ หรือบรรลุเป็น อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณนี้เป็นสิ่งที่ทำให้ พระราหูปลาบปล้ำ พระราหูมีความ เลื่อมใสในพระพุทธองค์ยิ่งขึ้น และตั้งใจ บำเพ็ญเพียรทางพระโพธิญาณให้มาก ยิ่งๆ ขึ้น ทั้งพระไตรปิฎกกล่าวว่าพระราหู จะสำเร็จเป็น พระพุทธเจ้านามว่า พระนารทพุทธเจ้า

ชื่อเว็บไซต์	เนื้อหาในหนังสือ (ทิพยจักร)	เนื้อหาในเว็บไซต์
www.phenkhao.com	ทั้งนี้ในพระไตรปิฎกกล่าวอีกว่า พระราหูจะสำเร็จเป็นพระพุทธานามว่า “พระนารทพุทธาน์” นับเป็นองค์ที่ห้าถัดจากพระศรีอาริยมตไตรยพุทธาน์ จากคติดังกล่าวนี้จึงถือว่าพระราหูนั้นมีฐานะเป็นพระโพธิสัตว์และเป็นหน่อเนื้อพุทธาน์แห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธาน์ ซึ่งเป็นที่นำเคารพกราบไหว้ของชาวพุทธาน์	ทั้งนี้ในพระไตรปิฎกยังกล่าวอีกว่า พระราหูจะสำเร็จเป็นพระพุทธาน์นาม “พระนารทพุทธาน์” นับเป็นองค์ที่ห้าถัดจากพระศรีอาริยมตไตรยพุทธาน์ จากคติดังกล่าวนี้จึงถือว่าพระราหูนั้นมีฐานะเป็นพระโพธิสัตว์ และเป็นหน่อเนื้อพุทธาน์แห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธาน์ ซึ่งเป็นที่นำเคารพกราบไหว้ของชาวพุทธาน์
https://horoscope.kapook.com	การนับถือพระราหูจึงได้หมายความว่าเรากำลังบูชาภูตผีปีศาจแต่อย่างใด แต่เรากำลังบูชาพระโพธิสัตว์ในรูปกายแห่งเทพอสูร อันเป็นคติสอนให้พิจารณาว่า อ่ามอองที่รูปกาย	การนับถือพระราหูจึงไม่ใช่การบูชาภูตผีปีศาจ แต่เป็นการบูชาพระโพธิสัตว์ในรูปกายแห่งเทพอสูร อันเป็นคติสอนให้พิจารณาว่า อ่ามอองที่รูปกายภายนอก

จากข้อความข้างต้น เห็นได้ชัดว่ามีข้อความตรงกันหลายจุด แม้ว่าจะมีการลดคำ เพิ่มคำ และเปลี่ยนคำอยู่บ้างก็ตาม อย่างไรก็ตาม แสดงให้เห็นว่าข้อความดังกล่าวย่อมมาจากแหล่งข้อมูลเดียวกันคือหนังสือเทพอสูรบันดาลทรัพย์ (ทิพยจักร, 2550) ซึ่งเผยแพร่ไว้ก่อนแล้ว นับได้ว่าหนังสือดังกล่าวเป็นแหล่งข้อมูลต้นตอแหล่งหนึ่งของเรื่องเล่าราหูที่แพร่หลายในสื่อดิจิทัลปัจจุบัน และสะท้อนให้เห็นการเลือกรับเรื่องเล่ามาเฉพาะตอนที่ราหูได้รับพุทธาน์กรรมว่าเป็นพระพุทธาน์ในอนาคตกาลมาเป็นประเด็นสำคัญ และเน้นย้ำเป็นประเด็นหลักตรงตามชื่อหัวข้อข่าวสารของเว็บไซต์ข้างต้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังพบว่ามีเรื่องเล่าอีกจำนวน 12 เรื่อง ที่มีเนื้อหาที่ตรงกันกับสื่อสิ่งพิมพ์ ดังนี้

ตารางที่ 12 รายชื่อสำนวนเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัลที่มีการเลือกรับเรื่องเล่าจากสื่อสิ่งพิมพ์

รายชื่อแหล่งหรือชื่อเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัล	รายชื่อสำนวนเรื่องเล่าจากแหล่งข้อมูลเดิม
https://horoscope.kapook.com	หนังสือเทพอสูรบันดาลทรัพย์ (2550)
https://www.tnews.co.th	หนังสือเทพอสูรบันดาลทรัพย์ (2550)
https://www.phenkhao.com	หนังสือเทพอสูรบันดาลทรัพย์ (2550)
https://www.siamganesh.com	หนังสือ 12 เทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์บูชาแล้วชีวิตรุ่งเรือง (2550)

รายชื่อแหล่งหรือชื่อเรื่องเล่าราหู ในสื่อดิจิทัล	รายชื่อสำนวนเรื่องเล่าจากแหล่งข้อมูลเดิม
http://dew590.blogspot.com	หนังสือเทพอสูรบันดาลทรัพย์ (2550)
http://www.itti-patihan.com	หนังสือเทพอสูรบันดาลทรัพย์ (2550)
https://www.thepunditsmiracles.com/	หนังสือเทพอสูรบันดาลทรัพย์ (2550)
http://tienjakkapad.blogspot.com/	หนังสือพระราชูเทพเจ้าแห่งโชคกลาง (2554)
ตำนานพระราชู	หนังสือสิบสององค์เทพศักดิ์สิทธิ์บูชา เพิ่มบุญ เพิ่มลาภ เพิ่มรวย (2554)
พระพุทธรูปเจ้าปราบพระราชูและ ตำนานพระพุทธรูปปางไสยาสน์	หนังสือพระราชูเทพเจ้าแห่งโชคกลาง (2554)
อาจารย์ยอด: ตำนานพระราชู	หนังสือเทพอสูรบันดาลทรัพย์ (2550)
เรื่องเล่าวันนี้: พระราชู เทพโพธิสัตว์ ผู้คุ้มครองดวงชะตา	หนังสือ 12 เทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์บูชาแล้ว ชีวิตรุ่งเรือง (2550)

ส่วนเรื่องเล่าที่เหลือนั้น แม้ว่าผู้วิจัยจะพบว่าเป็นการติดต่อในลักษณะเดียวกันก็ตาม แต่เมื่อเทียบเนื้อหาและข้อความน่าจะมาจากแหล่งข้อมูลหลายที่และสรุปย่อจนไม่สามารถระบุแหล่งที่มาได้แน่ชัด อย่างไรก็ตาม แม้เรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัลจะใกล้เคียงกับสื่อสิ่งพิมพ์ แต่การนำเสนอผ่านระบบอินเทอร์เน็ตช่วยให้เรื่องเล่ากระจายไปยังกลุ่มคนมากขึ้นกว่าสื่อสิ่งพิมพ์แบบเดิม

4.2.2 การปรับเปลี่ยนเนื้อหาโดยการตัดแปลง และขยายความจากตำนานราหู

เรื่องเล่ากลุ่มนี้เป็นเรื่องเล่าทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัลที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยปรับเปลี่ยนเนื้อหาจากตำนานราหูเดิม ด้วยการตัดแปลงและขยายความใหม่ทำให้มีความหมายบางอย่างแตกต่างไปจากเดิม มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ เพื่อการปรับแก้ตำนานเดิมบางจุดที่เป็นภาพด้านลบของราหูให้เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น และพัฒนาตำนานเดิมที่แสดงภาพลักษณ์ดีของราหูอยู่ให้ดีขึ้นด้วย ตลอดจนการสร้าง ความเข้าใจใหม่ด้วยการอธิบายขยายความเพิ่มเติมที่ช่วยสนับสนุนภาพลักษณ์ของราหูในทางที่ดี จำแนก รายละเอียดได้ดังนี้

4.2.2.1 การตัดแปลงตำนานที่ราหูมีภาพลักษณ์ไม่ดี

การตัดแปลงตำนานราหูในส่วนนี้ เป็นการปรับแก้ตำนานเดิมบางส่วน ซึ่งราหูเป็นอสูรร้ายให้มีภาพลักษณ์ดีขึ้น ด้วยการเล่าเรื่องแบบใหม่ หรืออธิบายความจำเป็นที่ทำให้ราหูต้องทำผิดศีลธรรม ดังนี้

ก. การลักตึมน้ำอมฤตในเหตุการณ์การกวนเกษียรสมุทร

การลักตึมน้ำอมฤตของราหูเป็นตำนานสำคัญในวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดูที่อธิบายถึงราหูผู้มีเจตนาลักตึมน้ำอมฤต จึงแปลงกายเป็นเทวดาเข้าไปลักตึมน้ำอมฤต พระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นเข้าจึงนำความไปฟ้องพระนารายณ์ อันเป็นเหตุให้พระนารายณ์ใช้จักรตัดศีรษะของราหูเสีย เพราะเกรงว่าจะเป็นภัยต่อเหล่าเทวดา

(เรื่องที่ 1) เรื่องเล่าราหูได้ตัดแปลงตำนานใหม่เพื่อให้ความชอบธรรมแก่ราหูในเหตุการณ์ดังกล่าว และแก้ต่างให้ราหูไม่เป็นผู้กระทำความผิดในเหตุการณ์การกวนเกษียรสมุทรนี้ โดยกล่าวว่าเมื่อราหูถูกพระนารายณ์ทำร้ายตัดกายครึ่งหนึ่งของราหูขาดไปเหลือเพียงแต่ท่อนบน⁴⁶ ราหูจึงตะโกนร้องขอความเป็นธรรม และตำหนิว่าพระนารายณ์มีความลำเอียงเข้าข้างฝ่ายเทวดา ดังข้อความตอนหนึ่งที่ปรากฏในหนังสือว่า

“ เทพพระราหูทวงสิทธิ์ในการตึมน้ำอมฤตต่อพระนารายณ์ว่าเป็นความชอบธรรมของยักษ์และเทวดาเสมอกันในสิทธิ์ ท่านจึงได้ตะโกนด้วยความรู้สึกออยู่ติธรรมว่า ‘ข้าแต่องค์พระนารายณ์เจ้า การกวนน้ำอมฤตในครั้งนี้ เป็นไปด้วยพระบัญชาแห่งองค์พระอิศวรผู้เป็นเจ้าของแล้วให้ท่านมาเป็นประธานในการกวนน้ำอมฤต ให้เทวดาและยักษ์ช่วยกันกวนและแบ่งกันกิน แต่ท่านหาความยุติธรรมไม่ กลับเอนเอียงไปเข้าข้างฝ่ายเทวดา เอาเปรียบฝ่ายยักษ์ยักษ์ทั้งหลาย และเมื่อเราได้รู้ทันถึงเล่ห์กลแห่งท่านกับฝ่ายเทวดา ยังมาทำลายเราด้วยความออยู่ติธรรม แบบนี้เห็นสมควรแล้วหรือ ”

(ลักษณะ เรขานิเทศ, 2561: 37-38)

คำกล่าวนั้นทำให้พระนารายณ์เกิดความละอายใจ จึงเสกให้ร่างกายของราหูกลับมาต่อกันอย่างเดิม (เรื่องเดียวกัน, หน้า 38) เรื่องดังกล่าวเป็นตอนหนึ่งใน **หนังสือเทพพระราหูบรมเทวโพธิสัตว์ ของลักษณะ เรขานิเทศ (2561)** ซึ่งผู้เขียนดัดแปลงใหม่แก้ต่างให้ราหูไม่เป็นผู้กระทำความผิดในเหตุการณ์การกวนเกษียรสมุทรนี้ ดังนั้น ในเรื่องเล่าใหม่จึงมีการดัดแปลงและขยายความใหม่ว่าราหูได้เรียกร้องสิทธิ์ของการตึมน้ำอมฤต และขอความเป็นธรรมให้ตนเอง ซึ่งพระนารายณ์ยอมรับผิดและทำให้กายของ

⁴⁶ เรื่องเล่าราหูในสมัยใหม่ มีได้กล่าวว่าร่าหูถูกจักรตัดศีรษะอย่างที่ปรากฏในวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดูอันได้แก่ คัมภีร์ปุราณะ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นคติความเชื่ออย่างไทย และความแพร่กระจายของศิลปะรูปของราหูที่มีการสร้างรูปเพียงท่อนกายบนของราหู จึงทำให้เกิดความคิดว่าร่าหูถูกพระนารายณ์ใช้จักรตัดครึ่งท่อนเหลือเพียงแต่ท่อนบน ได้แก่ ครึ่งบนของร่างกายจากศีรษะจนถึงบั้นเอว และปราศจากท่อนล่าง ในเรื่องเล่าบางเรื่องกล่าวว่าท่อนล่างเป็นหางของนาค ตามความเชื่อในโหราศาสตร์ คือ พระเกตุ

ราหูต่อติดกันดั้งเดิม แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเรื่องเล่าใหม่นั้นมีการปรับเปลี่ยนไปจากตำนานเดิม เพื่อพยายามเปลี่ยนภาพลักษณ์เดิมของราหูที่ร้ายให้ดีขึ้น

(เรื่องที่ 2) เรื่องเล่าตอนหนึ่งใน **เพลงเพชบุรีอุกสุรินทราหูเทวาราชจ้าว (2560)** ได้ดัดแปลงสาเหตุของการตัดกายราหูเพราะราหูกระหายน้ำจากตำนานเดิม ซึ่งในเรื่องเล่ากล่าวใหม่ว่าราหูผ่านไปพบพิธีกวนเกษียรสมุทร โดยกล่าวว่าราหูเกิดความกระหายน้ำมาก ขณะนั้นจึงหนีไปเห็นอ่างน้ำตั้งไว้ อยู่ จึงเข้าไปดื่มน้ำในอ่างนั้น เพื่อดับกระหายโดยที่ไม่รู้ว่าเป็นน้ำอมฤต ฝ่ายพระจันทร์และพระอาทิตย์ เห็นเข้าจึงไปฟ้องพระนารายณ์ ทำให้ราหูถูกจักรของพระนารายณ์ตัดขาดออกเป็นสองท่อน แต่ราหูไม่ตายเพราะได้รับความเป็นอมตะจากการดื่มน้ำอมฤตแล้ว

จะเห็นได้ว่า ตำนานเดิมในวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู ได้แก่ คัมภีร์ปุราณะ เป็นต้น ไปจนถึงนิทานไทย ล้วนกล่าวว่าราหูมีความจงใจที่จะลักดื่มน้ำอมฤต การดัดแปลงทำให้รายละเอียดบางแง่มุมชัดเจนขึ้น และเกิดความเข้าใจใหม่ๆ เพื่อแสดงว่าราหูไม่ได้มีเจตนาทุจริตลักดื่มน้ำอมฤต การลักดื่มน้ำอมฤตเป็นการตอบโต้ที่ชอบด้วยธรรมจากการเป็นฝ่ายถูกระงับในกรณีการกวนเกษียรสมุทร หรือเป็นการดื่มน้ำอมฤตโดยที่ไม่รู้ว่าเป็นน้ำอมฤต เป็นการเปลี่ยนภาพลักษณ์ผู้ร้ายของราหูให้เป็นผู้บริสุทธิ์

ข. รูปลักษณ์ราหูที่อัปลักษณ์ไม่สง่างาม

ตามตำนานเดิม ราหูมีรูปลักษณ์อัปลักษณ์ ไม่งดงาม กล่าวคือเป็นผู้มีร่างกายใหญ่ ตัวมืดดำ หรือมีกายสีคล้ำ เรื่องเล่าใหม่มีคำอธิบายว่าที่มาของรูปลักษณ์เช่นนี้อันที่จริงแล้วเป็นผลของกukulกรรมในอดีตชาติของราหูซึ่งเคยเกิดเป็นพญาช้างฉัททันต์คอยปรนนิบัติพระปัจเจกพุทธเจ้า ใน **หนังสือเรื่อง 12 เทพเจ้า ศักดิ์สิทธิ์บูชาแล้วชีวิตรุ่งเรือง** ทศพล จังพานิชย์กุล (2550) ผู้เขียน กล่าวว่า “บุญจึงส่งผลให้ราหูมีฤทธิ์มาก มีทิพย์วิมานอยู่เหนือเมฆ ผิวกายสีนิล เป็นกึ่งเทพกึ่งอสูร มีรูปร่างใหญ่โตมาก ความสูง 40,800 โยชน์ แต่พระพุทธเจ้าสามารถเอาชนะราหูได้ด้วยการเนรมิตกายให้ใหญ่โตยิ่งกว่า พระราหูจึงยอมสยบกลายเป็นเทพเจ้าผู้พิทักษ์พุทธศาสนาอีกพระองค์หนึ่ง” (ทศพล จังพานิชย์กุล, 2550: 200) ด้วยอำนาจของบารมีที่สร้างในชาติของพญาช้างฉัททันต์นั้น ราหูเป็นเทพที่เลื่อมใสในพุทธศาสนาจนถึงขั้นตั้งมั่นจะบำเพ็ญตนเป็นพระโพธิสัตว์ ซึ่งในอนาคตจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พระนามว่านารทพุทธเจ้า (เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน)

เรื่องเล่าข้างต้นมีการดัดแปลงตัวละครใหม่โดยเอาตำนานและตัวละครอื่นมาใช้อธิบายอดีตชาติของราหู กล่าวถึงการบำเพ็ญบารมีของพญาช้างฉัททันต์ โดยใช้เค้าเรื่องชาดกเรื่องพญาช้างปาเลไลยกะว่าเป็นช้างผู้ปรนนิบัติพระพุทธเจ้าในคราวหนึ่ง โดยกล่าวว่าช้างตัวนั้นเป็นราหูในอดีตชาติเคยปรนนิบัติพระปัจเจกพุทธเจ้าในครั้งหนึ่ง ทำให้ผลบุญจากการปรนนิบัติพระปัจเจกพุทธเจ้าส่งผลให้ราหูในชาติภพใหม่เป็นอมมนุษย์กึ่งเทพกึ่งอสูร มีฤทธิ์มาก ร่างกายใหญ่โต และมีสีกายเป็นสีดำ ทั้งยัง

เป็นบาทฐานการบำเพ็ญบารมีที่จะทำให้ราหูได้รับคำพยากรณ์ว่าจะสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต การที่ผู้เขียนคัดเลือกเรื่องนิบาตชาดกเกี่ยวกับพญาช้างผู้บำเพ็ญบารมีโดยนำเอาตำนานอื่นมาใช้ และเอารahuเข้าไปเป็นแทนที่ อาจเป็นเพราะทั้งสองเป็นผู้บำเพ็ญตนเป็นพระโพธิสัตว์เหมือนกัน ทั้งเป็นการเน้นย้ำการบำเพ็ญบารมีของราหูที่กระทำอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในอดีตชาติ

ค. อิทธิของราหูต่อชะตาชีวิตมนุษย์ในฐานะเทพพยานแห่งกรรม

ตำราโหราศาสตร์ไทยกล่าวถึงอิทธิพลของดาวราหูต่อชะตาชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะในทางเป็นโทษเพราะดาวราหูเป็นดาวบาปเคราะห์ แม้แต่การเกิดปรากฏการณ์คราสหรืออุปราคาที่ย่อมมีโทษต่อมนุษย์ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเล่าเรื่องราวโดยพยายามสร้างความเข้าใจใหม่ ดังข้อความที่ยกมานี้

“แม้ว่ารูปร่างของพระราหูจะดูดุดันน่ากลัว แต่คุณธรรมภายในนั้นกลับตรงกันข้าม พระราหูเป็นเทพอสูรที่บำเพ็ญบารมีเพื่อบรรลุนิพพานมานานับชาติไม่ถ้วน ภายในจิตใจนั้นมีแต่ความปรารถนาดีต่อมวลมนุษย์ สิ่งเลวร้ายในชีวิตมนุษย์นั้นไซ้ริย้อมเกิดจากผลกรรมเก่าและใหม่ที่ตนก่อไว้ เมื่อถึงเวลา กรรมนั้นย่อมให้ผลตามกลไกของมัน...(พระราหู) หาได้ให้ร้ายใครไม่”

(ทิพยจักร, 2550: 79-80)

จะเห็นได้ว่าผู้เขียนอธิบายบทบาทของราหูต่อชะตาชีวิตของมนุษย์ใหม่ในฐานะของเทพพยานแห่งกรรม โดยพยายามเชื่อมโยงถึงเรื่องการบำเพ็ญบารมีของราหูในตำนานเดิม เพื่อเน้นบทบาทใหม่ของราหูที่มีเป็นโทษต่อมนุษย์ กล่าวคือ ราหูมิได้เป็นผู้ทำให้เกิดเคราะห์หรือโชคร้ายแก่มนุษย์แต่อย่างใด หากเป็นแต่เพียงพยานแห่งการกระทำกรรมของมนุษย์ ดังนั้น มนุษย์ได้รับความสุขหรือความทุกข์เป็นเรื่องของผลของกรรมที่มนุษย์ก่อขึ้นเอง ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เขียนยังได้เชิดชูบทบาทของราหูว่าเป็นเทพเจ้าที่ปรารถนาดีต่อมวลมนุษย์โดยอ้างอิงเอาตำนานในพุทธศาสนา มาสนับสนุนเรื่องเล่าดังกล่าว การดัดแปลงเรื่องในลักษณะนี้พบ 2 แห่ง ได้แก่ **เทพอสูรผู้บันดาลทรัพย์ ของทิพยจักร (2550)** และพบข้อความที่ตรงกันอีกครั้งใน **นิตยสารแรงศรัทธา ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน (2560)**

จะเห็นได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของเทพเจ้าในพราหมณ์-ฮินดู กล่าวคือเดิมเป็นเทพนพเคราะห์ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ สามารถให้คุณและโทษได้ ให้กลายเป็นเทวดาในพุทธศาสนา คือ เทวดาเป็นเพื่อนร่วมสังสารวัฏ ซึ่งอยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์และกฎแห่งกรรม ไม่สามารถบันดาลคุณและโทษแก่มนุษย์ได้

4.2.2.2 การขยายความตำนานราหูให้มีภาพลักษณ์ที่ดียิ่งขึ้น

กลวิธีการสร้างสรรค์อีกวิธี ได้แก่ การขยายความจากตำนานราหูเดิมที่กล่าวถึงราหูในทางที่ดี แต่ผู้เขียนมีความพยายามจะเน้นประเด็นดังกล่าวให้ชัดเจน และเพิ่มรายละเอียดเพื่อให้ราหูมี

ภาพลักษณ์ที่ดีกว่าเดิม น่าสังเกตว่ามีการเลือกตำนานจากคัมภีร์พุทธศาสนามาปรับขยาย โดยเฉพาะเรื่องความเป็นพระโพธิสัตว์ จากตำนานเดิมที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนามีเรื่องของอสุรินทราหูที่กระจายอยู่ในคัมภีร์ชั้นต่าง ๆ อันได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา เป็นต้น

ก. การบำเพ็ญบารมีเป็นพระโพธิสัตว์

ผู้วิจัยพบว่าในเรื่องเล่าราหู มีการขยายความเรื่องสถานะของราหูในฐานะพระโพธิสัตว์ให้พิสดารมากขึ้น พระโพธิสัตว์ หมายถึง บุคคลที่บำเพ็ญบารมีหรือกระทำความดีต่าง ๆ เพื่อให้ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ตามความเชื่อของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน พระโพธิสัตว์เป็นผู้ที่มุ่งช่วยเหลือมนุษย์ให้พ้นทุกข์ในโลก จึงมักสอดส่องสายตาทาหาคนที่ตกทุกข์ได้ยากแล้วจึงช่วยเหลือ เช่น พระสมันตภัทรโพธิสัตว์ พระมัญชุศรีโพธิสัตว์ เป็นต้น ประพจน์ อัครวิรุฬหการ (2523: 331-335) กล่าวว่า การบำเพ็ญเป็นพระโพธิสัตว์ มี 3 ระดับ คือ ระดับต้นเรียกว่าบารมี ระดับกลางคือการยอมเสียเลือดเนื้ออวัยวะน้อยใหญ่ และระดับสูงสุดคือยอมเสียแม้ชีวิต ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นพระโพธิสัตว์ต้องพยายาม ฝึกจิตให้แข็งแกร่ง มีปณิธานแน่วแน่ ทั้งยังมีหลักปฏิบัติสำคัญ เช่น มีจิตกุศลทำแต่ความดี มีจิตใจเมตตากรุณา ถือศีลห้าเป็นอย่างน้อย ไม่ยึดมั่นถือมั่น รู้จักแยกแยะความชั่วกับความดี อดกลั้น มีจิตเป็นสมาธิ และที่สำคัญคือการมีจิตมุ่งหมายจะบำเพ็ญเพียรเพื่อจะเป็นพระพุทธเจ้าด้วยจิตใจตั้งมั่นแน่วแน่ เรื่องเล่าราหูที่พบได้นำเอาองค์ความรู้เรื่องพระโพธิสัตว์ในพุทธศาสนาดังกล่าวมาใช้ในการปรับเรื่องเล่าให้เห็นภาพของความเป็นพระโพธิสัตว์ในประวัติความเป็นมาของราหู เพื่อให้ราหูเป็นบุคคลสำคัญและมีสถานะสูงขึ้นในพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม ดังที่ปรากฏในเรื่องเล่า ดังนี้

(เรื่องที่ 1) เรื่องเล่าราหูตอนหนึ่งใช้เหตุการณ์สำคัญ 2 เหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์ที่จันทิมเทวบุตรและสุริยเทวบุตรกราบทูลขอพระพุทธเจ้าให้ขับไล่อสูรินทราหูที่ไล่ตามกลืนกินและคุกคามทั้งสองอยู่ในจันทิมสูตรและสุริยสูตรในพระไตรปิฎก กับเหตุการณ์อสูรินทราหูเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าและถูกทรมานให้ลดทิวามานะของตนในอรรถกถาโสณทัณตสูตร โดยนำเหตุการณ์ทั้งสองมาเชื่อมเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน โดยขยายความเพิ่มเติมว่า เมื่อพระพุทธเจ้าพบอสูรินทราหูในเหตุการณ์ที่พระองค์ทรงช่วยเหลือเป็นที่พึงให้จันทิมเทวบุตรและสุริยเทวบุตรนั้นพระพุทธองค์ทรงหยั่งรู้ว่าเทพอสูรินทราหูมีบุญกุศลสามารถเข้าถึงพระโพธิญาณจึงกระทำปาฏิหาริย์เป็นพุทธานุภาพให้อสูรินทราหูลดทิวามานะลง และแสดงพุทธคาถาให้เห็นบุพกรรมของตนเองว่าเดิมอสูรินทราหูเคยตั้งปณิธานจะเป็นพระพุทธเจ้า และได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะสำเร็จในอนาคต หากบำเพ็ญเพียรจะสำเร็จพระโพธิญาณเป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่าพระนารทพุทธเจ้า ทำให้ราหูมุ่งหมายที่จะดำรงในสัมมาทิฐิและบำเพ็ญบารมีเป็นพระโพธิสัตว์นับตั้งแต่บัดนั้น

จากการปรับเปลี่ยนและขยายความตำนานราหูใหม่ข้างต้นในหนังสือสิบสององค์เทพศักดิ์สิทธิ์บูชาเพิ่มบุญ เพิ่มลาภ เพิ่มรวย (2550) ผู้เขียนสามารถขยายความเพิ่มเติมถึง

บทบาทสำคัญในความเป็นพระโพธิสัตว์ โดยการนำเรื่องเล่ามาใช้รองรับเหตุที่ชาวพุทธควรบูชาราหู โดยเน้นย้ำเพราะราหูมีฐานะเป็นเทพโพธิสัตว์ผู้มีบุญบารมีจึงสอดคล้องกับคำสอนในพุทธศาสนาที่ว่า ควรบูชาบุคคลที่ควรบูชา เพราะการบูชาราหูก็เหมือนกับการบูชาพระโพธิสัตว์ในรูปลักษณะเทพอสูรที่หน้าตาดุต้นน่ากลัว แต่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและบุญบารมีที่จะช่วยเหลือมวลมนุษยชาติ นอกจากนี้ยังกล่าวสนับสนุนเสริมเรื่องการบูชาราหูว่าเนื่องจากเป็นพระโพธิสัตว์ ดังนั้นจึงควรบูชาราหูในเวลากลางคืนเพราะอสุรินทราหูโพธิสัตว์ทรงโปรดความสงบ ผู้บูชาควรหมั่นสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ และสวดคาถาบูชาราหู แล้วตามด้วยคำอธิษฐานขอพรว่า “ขออำนาจบารมีองค์สุรเทพผู้ยิ่งใหญ่ พระอสุรินทราหูบรมโพธิสัตว์จงมาโปรดแก่ข้าพระพุทธเจ้า” แล้วจึงขอพรตามที่ปรารถนา หากสำเร็จแล้วควรทำบุญใส่บาตรและอุทิศส่วนกุศลหรือถวายบุญให้แก่ราหู (สรวง สวรรินทร์, 2550: 35-36)

จะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้ให้เหตุผลว่าหากกราบไหว้ราหูจะช่วยเพิ่มบุญกุศล โชคลาภ และความร่ำรวยขึ้นได้ เพราะฐานะของราหูซึ่งเป็นถึงพระโพธิสัตว์ โดยชี้ให้เห็นว่าความเป็นพระโพธิสัตว์ในพุทธศาสนาแสดงถึงความเป็นผู้มีคุณธรรมและความเมตตา และโยงไปถึงคำสอนในพุทธศาสนาถึงการบูชาบุคคลที่ควรบูชาคือการบูชาราหูที่พึงกระทำได้ ดังนั้น การกำหนดเวลาไหว้ เครื่องบูชา และคำอธิษฐานขอพรต่อราหูเพื่อให้ได้รับความสำเร็จดังปรารถนาจึงไม่ได้อยู่นอกเหนือคำสอนในพุทธศาสนา เพราะราหูเป็นเทพอสูรผู้มีสัมมาทิฐิและเลื่อมใสในพุทธศาสนา จึงควรแก่การเคารพบูชา

(เรื่องที่ 2) ในเรื่องเล่าตอนหนึ่งมีการขยายความ เพื่อเน้นประเด็นของคุณลักษณะของพระโพธิสัตว์ในพุทธศาสนาของราหู จากตำนานเดิมที่อสุรินทราหูหมายถึงไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า และถูกทรมานให้ละทิ้งฐานะ ในที่สุดอสุรินทราหูจึงขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ โดยเล่าว่า วันหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดพระพุทธรูปมารดา เมื่อราหูได้สดับพระธรรมเทศนาด้วย ตามความตอนหนึ่งที่กล่าวไว้ว่า

“เมื่อได้ฟังโอวาทปาฏิโมกข์ที่ปาฐะจบลง พระราหูท่านถึงกับมีดวงตาเห็นธรรม เกิดความเบื่อหน่ายในภพชาติ ชรา พยาธิ เกิดมรณานุสติขึ้นในดวงจิต แม้ว่าท่านจะเป็นเทพอมตะ แต่เมื่อสดับพระธรรมเทศนาจากพระพุทธองค์หลายบทเข้า ท่านจึงกำหนดดวงจิตที่จะจุติ เพื่อบำเพ็ญโพธิสัตว์บารมีให้สำเร็จ รอคอยมาบำเพ็ญโพธิญาณบารมีเพื่อการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาลต่อไป”

(ตรีนิสิงเห, 2559: 221-224)

เรื่องเล่าข้างต้นปรากฏในหนังสือ 9 เทพนพเคราะห์ บูชาเทพประจำตัววิถี ปิดป่าเคราะห์ ดวงดี ชีวิตมีแต่รุ่ง (2559) ผู้เขียนระบุว่าเนื้อเรื่องเล่าโดยสมเด็จพระมหาธีรราชกรม (ธงชัย ธมมธโช) เน้นถึงอานิสงส์ของการได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงกับอสุรินทราหูใหม่ กล่าวคือเกิดความปิติ มีดวงตาเห็นธรรม และทำให้อสุรินทราหูมุ่งหมายจะบำเพ็ญ

ตนเป็นพระโพธิสัตว์ ซึ่ให้เห็นว่าผู้เขียนได้เน้นประเด็นดังกล่าว และชูปทบาทของพระโพธิสัตว์ใน พุทธศาสนากับการบำเพ็ญเพื่อพระโพธิญาณมุ่งหมายจะสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า จากเดิมที่ราหุเป็น เพียงอสูรที่ได้รับความเป็นอมตะจากการลักตม้น้ำอมฤต ถือว่าเป็นการเปลี่ยนภาพลักษณ์ใหม่ของ ราหุจากความเป็นผู้ร้ายให้กลายเป็นตัวเอกซึ่งมีบทบาทและสถานะสำคัญในพุทธศาสนาด้วย

ข. การบรรลุโสดาปัตติผล

ในคัมภีร์อรรถกถาโสดกัณฑ์ทศสูตร ราหุเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าและถูกพระพุทธเจ้าทรมานให้ละทิ้ง ฐิ มานะนั้น ซึ่งทำให้ราหุขอถือพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง เหตุการณ์ดังกล่าวถูกนำมาดัดแปลงรายละเอียด และขยายความเพิ่มเติมว่า หลังจากราหุได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าในครั้งนั้น ราหุก็ยังไม่เข้าไปเข้าเฝ้า พระพุทธองค์ฟังธรรมอยู่เนื่องนิตย์จนสิ้นแห่งกาลยุคสมัยของพระพุทธองค์ ผู้เขียนพยายามเชื่อมโยง เรื่องการได้พบพระพุทธเจ้าและฟังธรรมอย่างสม่าเสมอ ให้เข้าใจว่าอสุรินทราหุได้บรรลุธรรมชั้น โสดาปัตติผล และเป็นเหตุให้มุ่งมั่นบำเพ็ญตนเป็นพระโพธิสัตว์ แสดงให้เห็นว่ามีการเน้นภูมิธรรมของ อสุรินทราหุ และเพื่อแสดงให้เห็นถึงความฝึกฝนในธรรมในตัวของราหุซึ่งเป็นคุณสมบัติของ พระอริยเจ้า

จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้ปรับเปลี่ยนรายละเอียดใหม่เพื่อชูสถานะของราหุให้สูงยิ่งขึ้นใน พุทธศาสนา เพื่อต้องการสื่อว่าราหุเป็นบุคคลน่าเลื่อมใส จึงกล่าวว่าการบูชาราหุจึงเป็นการบูชาบุคคล ที่ควรบูชา โดยไม่ขัดตามคำสอนพุทธศาสนา เรียกว่า “เทวดาพลี” ดังนั้น จึงสอดคล้องกับ การจัดสร้างรูปเคารพราหุทรงครุฑของลักษณะ เรขานิเทศ นั้นเพื่อแสดงให้เห็นว่าราหุเป็นสัญลักษณ์ใน พุทธศาสนาคือการบูชาในคุณงามความดีของเทวดา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นยิ่งขึ้น การให้รายละเอียด ภูมิธรรมของราหุปรากฏใน 2 แหล่ง ได้แก่ **คลิปวิดีโอเรื่องสักการะเทพพระราหุทรงครุฑ (2555)** และ **หนังสือเทพพระราหุบรมเทวโพธิสัตว์ ของลักษณะ เรขานิเทศ (2561)**

จะเห็นได้ว่า คลิปวิดีโอที่เผยแพร่ในปี พ.ศ.2555 บนช่องยูทูปเดอะแฟนธงของลักษณะ เรขานิเทศ เป็นแหล่งแรกที่มีการเผยแพร่เรื่องเล่าราหุ ซึ่งให้รายละเอียดภูมิธรรมของราหุ ก่อนจะมี การตีพิมพ์เผยแพร่เป็นหนังสือพระราหุบรมเทวโพธิสัตว์ในปี พ.ศ. 2561 อย่างไรก็ตาม ส่วนใน คลิปวิดีโอ มีรายละเอียดบางส่วนที่แตกต่างกับหนังสือเล็กน้อย ดังนี้

“เมื่อท่าน(ราหุ) ได้ฟังธรรมจากองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีปางโปรดอสุรินทราหุ จึงบรรลุ ธรรมเป็นโสดาบัน เป็นพระมหาโพธิสัตว์ช่วยเหลือมนุษย์ในโลกนี้ เป็นเทพเปลี่ยนแปลงดวงชะตาจาก *ร้ายกลายเป็นดี*” (ลักษณะ เรขานิเทศ, 2555 [วิดีโอ] YouTube) เป็นการเล่าถึงภูมิธรรมของราหุขึ้น เป็นครั้งแรก แสดงให้เห็นเจตนาของการเน้นย้ำประเด็นนี้ และชูสถานะราหุให้กลายเป็นพระโพธิสัตว์ และเทพพระองค์หนึ่งด้วย ผู้วิจัยยังพบว่าส่วนงานเรื่องเล่าดังกล่าวได้รับการกล่าวซ้ำในปี พ.ศ. 2562 ในสื่อดิจิทัลบางแหล่ง เช่น คลิปวิดีโอ “บูชาพระราหุ ขอโชคลาภ?” ในยูทูป เป็นต้น

4.2.3 การสร้างเรื่องเล่าขึ้นใหม่

เรื่องเล่ากลุ่มนี้เป็นสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ การสร้างขึ้นใหม่โดยนำเสนอภาพลักษณ์ของราหูที่มีความแตกต่างไปจากเดิม และการเล่าประสบการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับราหูซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับตำนานเก่า แต่เป็นเรื่องที่แสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์ เช่น การเล่าเรื่องเหตุการณ์ในอดีตที่สัมพันธ์กับราหู และประสบการณ์ที่มีเรื่องราวปาฏิหาริย์อันเกิดมาจากการบูชาราหูและเครื่องราง ซึ่งผู้วิจัยจะจำแนกตามกลุ่มข้างต้น ในกลุ่มแรกใช้กลวิธีการสร้างขึ้นใหม่ พบว่ามีจำนวน 3 แห่ง โดยผู้วิจัยจะกล่าวเรียงไปตามลำดับ ดังนี้

4.2.3.1 ประวัติของราหูที่สร้างขึ้นใหม่

ประวัติความเป็นมาของราหูอาจสร้างขึ้นใหม่ทั้งหมด โดยไม่มีตำนานมารองรับ ได้แก่ เรื่องพาทนะของราหูซึ่งเดิมไม่ปรากฏว่าราหูมีครุฑเป็นพาทนะ แต่เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้ราหูเป็นเทพเจ้าที่มีความสง่างามจึงมีการสร้างเรื่องให้มีเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้ราหูได้รับครุฑเป็นพาทนะใหม่ นอกจากนี้ยังมีการแต่งเรื่องขึ้นให้มีเหตุการณ์ที่ทำให้ราหูได้รับพรและมีรูปลักษณะเป็นเทพบุตรซึ่งเดิมที่ราหูเป็นอสูรตระกูลแพทย์ และในวรรณคดีต่าง ๆ ล้วนกล่าวถึงรูปลักษณะที่พิสดารของราหู ไม่งดงาม และภาพเดิมในคติความเชื่อของคนไทยคือภาพของราหูในรูปของยักษ์ที่มีกายเพียงครึ่งส่วน แต่กลวิธีการสร้างเรื่องขึ้นใหม่ทำให้ภาพลักษณ์ของราหูเปลี่ยนไปทั้งหมด เพื่อให้เหมาะสมกับการยกย่องสถานะของความเป็นเทพเจ้าผู้มีความยิ่งใหญ่ที่เทียบพร้อมด้วยเดชอำนาจ, รูปกายงดงามและมีพาทนะที่เสริมให้ราหูมีความสง่างามยิ่งขึ้น กลายเป็นเทพเจ้าที่มีลักษณะคล้ายกับพระนารายณ์โดยมีเรื่องเล่าเข้ามารองรับการสร้างประติมากรรม ในปัจจุบันมีเทวรูปลักษณะดังกล่าวในวัดและเทวาลัย เช่น วัดบวรวิญญู จังหวัดนนทบุรี, วัดศาลาลอย จังหวัดนครราชสีมา และเทวาลัยสี่แยกรัชดาฯ เป็นต้น

ก. การได้รับครุฑเป็นพาทนะ

ในตำนานเดิม ราหูไม่มีครุฑเป็นพาทนะ แต่กล่าวว่าราหูมีรถเทียมด้วยม้าสีเทาจำนวน 8 ตัว ในคัมภีร์ภควทปุราณะ ซึ่งมีกล่าวไว้เพียงเท่านั้น แต่เมื่อมาปรากฏในเรื่องเล่าในหนังสือ ผู้วิจัยพบว่าราหูได้รับพาทนะใหม่เป็นครุฑ จึงแตกต่างไปจากตำนานเดิมอย่างสิ้นเชิง เพราะเดิมทีแล้ว บทบาทของครุฑในวรรณคดีสันสกฤตและบาลีมิได้มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับราหูแต่อย่างใด อย่างที่พบในคติศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาถือว่าครุฑเป็นพยานกผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในบรรดานกทั้งหลาย ครุฑตามคติศาสนาพราหมณ์เป็นโอรสของพระกัศยปพรหมฤๅษีประชาบดีกับนางวินดา (ยมโดยเพ็งพงศา, 2521: 19) ครุฑเป็นพาทนะทรงของพระวิษณุ และได้รับพรให้เป็นผู้ไม่มีวันแก่และไม่ตาย แม้มิได้ดื่มน้ำทิพย์ ดังนั้น ลักษณะของครุฑตามคติพราหมณ์จึงองอาจดุจนักรบ ทรงอานภาพเป็นที่เกรงขามของเทวดา อสูร มนุษย์ และสัตว์ทั้งหลาย (เรื่องเดียวกัน, 2521: 88-89) จะเห็นได้ว่า

บทบาทของครุฑมีความโดดเด่นและมักเกี่ยวข้องกับบุคคลผู้วิเศษในศาสนา ดังนั้น การสร้างเรื่องขึ้นใหม่ให้ราหุมีพาหนะทรงเป็นครุฑสีดำ จึงแสดงถึงความยิ่งใหญ่ แข็งแกร่ง เหนือกว่าทวยเทพทั้งหลาย อีกทั้งยังเป็นการสร้างเรื่องขึ้นมาใหม่รองรับประติมากรรมเทวตาราหุทรงครุฑที่มีมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ซึ่งยังไม่มีตำนานใดที่แน่ชัดสำหรับใช้อธิบายที่มาของศิลปะนั้น

เรื่องมีอยู่ว่า ในเหตุการณ์การกวนน้ำอมฤต เมื่อราหุได้แปลงกายจากยักษ์ให้เป็นเทวดาไปลักดื่มน้ำอมฤตแล้ว พระนารายณ์ลงโทษด้วยการใช้จักรตัดร่างของราหุขาด ราหุจึงขอความเป็นธรรมจากพระนารายณ์ พระนารายณ์เสกให้ร่างกายของราหุกลับมาต่อกันดังเดิม และยังประทานครุฑสีดำให้เป็นพาหนะทรงของราหุ นับจากนั้นสืบไป เนื้อเรื่องข้างต้นอยู่ใน **หนังสือเทพพระราหุบรมเทวโพธิสัตว์ของลักษณ์ เรขานิเทศ (2561)** มีการใช้กลวิธีทั้งการปรับเปลี่ยนด้วยการดัดแปลงเรื่องเล่าใหม่และสร้างเรื่องขึ้น คือ ตอนที่พระนารายณ์ต่อร่างกายของราหุที่ขาดให้ติดกันดังเดิม และประทานครุฑให้เป็นพาหนะ ดังนั้น การสร้างเรื่องขึ้นใหม่สอดคล้องกับการสร้างเทวรูปเทพราหุทรงครุฑ และเครื่องรางรูปเทพราหุทรงครุฑที่ผู้เขียนจัดสร้างอยู่ในขณะนั้น ซึ่งเดิมทีแม้ว่าจะมีเทวรูปราหุทรงครุฑ แต่มิได้มีเรื่องเล่ารองรับอย่างชัดเจน เรื่องที่สร้างใหม่จึงเข้ามารองรับเหตุผลของการสร้างประติมากรรม และยังพัฒนารูปลักษณ์ทั้งใบหน้า และความสง่างามของรูปกายซึ่งแตกต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง

ผู้วิจัยพบเรื่องเล่าที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันในยุทูปบมีคลิปวิดีโอชื่อว่า **ราหุจะย้าย ราตินี้จะรวย (หมอลักษณ์ฟันธง) เผยแพร่ในปี พ.ศ.2560** มีเรื่องเล่าตรงกัน แต่ในตอนท้ายกล่าวถึงที่มาของครุฑว่าครุฑที่พระนารายณ์ประทานแก่ราหุเป็นครุฑของพระนารายณ์เอง อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนพยายามจะเล่าที่มาของพาหนะที่เป็นครุฑของราหุ เนื่องจากมีการจัดสร้างเทวรูปราหุทรงครุฑไว้ในวัดและศาสนสถานต่าง ๆ นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 – 2562 จึงมีการเผยแพร่เรื่องเล่าดังกล่าวอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนเดินทางไปกราบไหว้เทวรูปราหุทรงครุฑ

ข. รูปลักษณ์ใหม่ของราหุ

ตามตำนานเดิมฝ่ายศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพุทธศาสนา ราหุเป็นบุคลาธิษฐานของปรากฏการณ์คราส มีลักษณะเป็นเงาดำบดบังพระอาทิตย์และพระจันทร์ ในนิทานไทย เล่าว่าราหุกำเนิดขึ้นจากการสร้างของพระอิศวรจากหัวของผีโขมด 12 หัว ซึ่งมีรูปลักษณ์ที่ไม่สวยงาม เดิมมีศิลปกรรมราหุที่สร้างขึ้นเป็นเทวรูปหล่อเทวดานพเคราะห์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตามตำนานการกำเนิดเทวดานพเคราะห์ในเฉลิมไตรภพ แต่เนื่องจากไม่มีเรื่องเล่ารองรับการสร้างเทวรูป ในเรื่องเล่าใหม่จึงเพิ่มเติมการได้รับพรของราหุ ซึ่งทำให้ราหุมีรูปลักษณ์ใหม่เป็นเทพบุตรที่สง่างาม และยังมีพาหนะเป็นครุฑสีดำด้วย

เรื่องเล่ากล่าวถึงเหตุการณ์ที่พระศิวะทรงปั้นราหุเป็นรูปยักษ์แต่ปั้นได้เพียงครึ่งตัว พระศิวะเหลือบเห็นพญานาคของท้าวมหาพรหมผ่านมา 9 ตัว จึงทรงคว้ามายำรวมกันแล้วนำไปเสียบต่อกกลาง

ตัวยักษ์แล้วเป่าพระคาถาใส่ราหูจึงถือกำเนิดขึ้นมา เมื่อแรกกำเนิดราหูทรงมีเรือนกายเป็นสัมฤทธิ์ สีทองคำเหลืองอร่ามเป็นแห่งๆ แต่ต่อมาพระศิวะชักผ้าพันพระศอมาขัดถูไปทั่วกายราหูและให้ผ้าที่ทำจากทองคำแก่ราหูสวมใส่ พระศิวะยังให้พรราหูเพื่อทดแทนร่างกายที่พิกลนั้นพร้อมกับพระชรรค์ชัย ว่า “หากยามใดที่เจ้ามีจิตใจผ่องใส มีกุศลกรรมเป็นที่ตั้ง ยามนั้นให้เรือนกายและใบหน้าของเจ้ากลับกลายเป็นเทพบุตรสุดสง่า มีฤทธาภาพที่สูงส่งไม่มีผู้ใดต้านทานได้” (ตรีนิสิงเห, 2559: 223) แล้วพระอิศวรก็จับพญาครุฑดำมาให้ราหูขี่ท่องเที่ยวไปในจักรวาลเป็นที่มาของราหูทรงครุฑสีดำเป็นพาหนะ วันหนึ่งเมื่อพระพุทเจ้าเสด็จไปโปรดพระพุทธรูปมารดา เมื่อราหูได้สดับพระธรรม เทศนาด้วย จึงเกิดดวงจิตผ่องใสเป็นกุศล เรือนกายของราหูจึงกลับกลายเป็นสง่างามขึ้นตามพรที่ได้รับมาจากพระอิศวร ทำให้ใบหน้าของราหูกลายเป็นเทพบุตรและมีเรือนกายที่สง่างามทรงพญาครุฑดำ

เรื่องเล่านี้ปรากฏใน **หนังสือ 9 เทพนพเคราะห์ บุษาทะพประจำตัวฤกษ์วิธี ปิดเป่าเคราะห์ ดวงดี ชีวิตมีแต่รุ่ง ของตรีนิสิงเห (2559)** ผู้เขียนอ้างว่ามีที่มาจากสมเด็จพระมหารัชมงคลมุนี (ธงชัย ธมมธโช) ทำให้มีการสร้างเทวรูปราหูใหม่ซึ่งมีลักษณะเป็นองค์เทพ กล่าวคือมีใบหน้าและลักษณะเป็นเทพบุรุษ มีร่างกายเต็มตัว และประทับบนพญาครุฑ แตกต่างจากเทวรูปราหูเดิมที่เป็นยักษ์ ครึ่งตัวกำลังจับพระจันทร์อมไว้ นอกจากนี้ การบูชาราหูซึ่งเป็นองค์เทพ จำเป็นต้องถวายของไหว้ที่เป็นผลไม้หรือมังสวิรัต แทนการถวายเนื้อสัตว์ เพราะราหูเป็นพระโพธิสัตว์ผู้กำลังบำเพ็ญบารมีจะเป็นพระพุทเจ้าในอนาคต (ตรีนิสิงเห, 2559: หน้า 224)

การสร้างสรรค์เรื่องเล่าขึ้นใหม่มีวัตถุประสงค์แสดงว่าราหูมีเชื้อสุรหรือตัวร้ายอย่างเดิม แต่ได้กลับกลายเป็นเทพเจ้าฝ่ายดีที่มีความสง่างาม มีเรือนกายเป็นเทพบุตร และยังมีสถานะที่สูงส่งกว่าเดิม เช่น การสร้างเทวรูปราหูซึ่งมีรูปใบหน้าเทพบุตรในวัดพุทธศาสนา เช่น เทพราหูทรงครุฑที่มีรูปกายเป็นเทพบุตร ประดิษฐานในวัดเจ้าอาาม ธนบุรี, วัดนางพระยา จังหวัดนครราชสีมา และวัดพระธาตุหริภุญชัยฯ จังหวัดลำพูน เป็นต้น

ค. การสร้างเรื่องพงศพัทธ์ของราหูขึ้นใหม่

ใน **เพลงเพชบุรีกอสุนทรราหูเทวาริราชเจ้า (2560)** ผู้วิจัยพบว่าการหยิบยืมชื่อตัวละครหนึ่งคือ “นางอัปสรสวรรค์” จากนิทานเทพสามฤดู มาใช้ในการสร้างสรรค์ใหม่ โดยมีบทบาทใหม่เป็นพระมเหสีของราหู ซึ่งเดิมในนิทานสามฤดูนั้น เป็นน้องสาวพระมเหสีของราหู คือนางสุวรรณอัมพร

เรื่องเล่าในเพลงกล่าวถึงนางอัปสรสวรรค์เป็นชายาของราหู มีพระธิดาคือพระแม่ธรณี ซึ่งต่อมาได้เป็นหนึ่งในชายาของพระนารายณ์ และเข้ามามีความสัมพันธ์อันญาติมิตร ซึ่งแตกต่างไปจากตำนานเดิมอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น บทบาทใหม่ของพระนารายณ์จึงกลายมาเป็นพระขามาตา (ลูกเขย) ของราหู ซึ่งทำให้จากความสัมพันธ์ที่เดิมเป็นศัตรูกลับกลายมาเป็นมิตร

อีกประการที่ผู้วิจัยพบคือการดึงเอาเรื่องราวเข้าสู่ฟ้าพระพุทธรูปเจ้ามาเล่าเพื่อยกย่องและ
 ชูบทบาทว่าราหูได้เจริญรอยตามพระพุทธรูปเจ้าและมีหน้าที่ในการสืบสานพุทธวงศ์เพื่ออธิบายว่าราหูจึง
 กำลังเร่งบำเพ็ญบารมีด้วยการเข้าทรงและโปรดมนุษย์ในปัจจุบันเหมือนกับพระโพธิสัตว์กวนอิมซึ่ง
 เป็นสหายที่ร่วมบำเพ็ญบารมีด้วยกัน ดังความตอนหนึ่งของเรื่องเล่า ดังนี้

“เมื่อพระราหูออกมาจากที่กักขังจึงรู้ว่าชายาได้ถึงแก่ความตายแล้วจึงเศร้าโศกมาก
 จึงหันหน้ามาถือศีลและบำเพ็ญเพียรทางธรรมเพื่อสร้างบารมีและมุ่งตามรอยพระพุทธรูปเจ้า ดังนั้น
 อสุรินทรราหูผู้บำเพ็ญบารมีนานนับหมื่นปีได้เฝ้าเห็นลูกหลานเวียนว่ายตายเกิดจึงขออนุญาตพระพุทธรูป
 ลงมาเพื่อมาช่วยเหลือลูกหลาน (มนุษย์) ตามที่ได้ตั้งจิตมุ่งมาดไว้แล้วแต่กาลก่อน ด้วยการชี้ทางสว่าง
 ตามคำสอนของพระพุทธรูปเพื่อมุ่งจะสืบสานพุทธศาสนา”

(เพลงสุรินทรราหูเทวาราชจ้าว, 2562 29 กันยายน)

“ปูราหูเล่าว่าหนึ่งในพระโพธิสัตว์จำนวน 8 องค์ที่ท่านอยู่ร่วมด้วยคือพระโพธิสัตว์กวนอิม
 หรือเจ้าแม่กวนอิม ซึ่งมีปณิธานในการร่วมสร้างบารมีกับลูกหลาน (มนุษย์)”

(แหล่งเดียวกัน, 2562 1 ตุลาคม)

จะเห็นได้ว่า มีการยกสถานะของราหูให้สูงเทียบเท่ากับพระพุทธรูปเจ้าและพระโพธิสัตว์กวนอิม
 ในการโปรดมนุษย์ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเพลงสุรินทรราหูเทวาราชจ้าว คือการเข้าทรงราหู
 เพื่อมาโปรดมวลมนุษย์ในฐานะของพระโพธิสัตว์ตามคติความเชื่อในพุทธศาสนา

เรื่องเล่าดังกล่าวที่สร้างขึ้นใหม่นั้นแสดงให้เห็นถึงการชูบทบาทราหูให้สูงส่งขึ้น ข้อสังเกตคือมี
 การสร้างพงศัพธ์ขึ้นใหม่โดยการนำชื่อตัวละครจากนิทานสามฤดูเข้ามาใช้อาจเป็นเพราะนิทานดังกล่าว
 นำมาสร้างเป็นละครออกอากาศทางโทรทัศน์ และกำลังได้รับความนิยมในช่วงปีที่เปิดเพลงเพชฌึก
 จึงมีการดึงชื่อตัวละครมาใช้ให้สอดคล้องกับความรับรู้ของกลุ่มผู้รับสารในขณะนั้น ดังนั้น ประวัติของ
 ราหูในเพลง จึงแตกต่างไปจากเรื่องเล่าอื่น กล่าวคือ มีพงศัพธ์ใหม่ มีพระมเหสี พระธิดาและ
 พระขมาดาที่ผูกโยงขึ้นใหม่ เพื่อเน้นความสัมพันธ์ฉันมิตรกับพระนารายณ์ และพระโพธิสัตว์กวนอิม
 ในฐานะเป็นสหายและพระโพธิสัตว์เช่นเดียวกัน ตลอดจนความสัมพันธ์กับพระพุทธรูปเจ้าในฐานะ
 พระบรมครูที่มีพระกรุณาต่อราหูอันเป็นจุดเริ่มต้นให้ราหูลงมาช่วยเหลือมนุษย์ผ่านการเข้าทรงเพื่อ
 ถ่ายทอดคำสอนและเป็นที่พึ่งทางใจ ผู้เล่าไม่กล่าวถึงความป็นศัตรูระหว่างราหูและพระอาทิตย์
 พระจันทร์อย่างเดิม เรื่องเล่าที่สร้างใหม่ให้เห็นว่าราหูมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญในศาสนา
 หลายพระองค์ ทั้งเทพเจ้าฝ่ายพราหมณ์และฝ่ายพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยในปัจจุบัน
 ต่างยอมรับความเชื่อทั้งสองฝ่ายอย่างเป็นปกติวิสัย

4.2.3.2 เรื่องเล่าประสบการณ์ปาฏิหาริย์เกี่ยวกับบราหู

เรื่องเล่ากลุ่มนี้เป็นเรื่องเล่าประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลเกี่ยวกับบราหูหรือเครื่องรางบราหูซึ่งอ้างว่าเป็นเรื่องจริง มีสำนวนการเล่าที่แตกต่างกัน มีทั้งที่อ้างว่าเป็นประสบการณ์ตรงของผู้เขียนและที่ผู้เขียนได้รับฟังมาจากบุคคลอื่น ดังนี้

• โขคลาภจากการบูชาบราหู

เรื่องเล่าประสบการณ์ทั้งของผู้เขียน และประสบการณ์ของบุคคลอื่นที่ได้รับความสำเร็จจากการบูชาบราหู เช่น ปลอดภัย ความสมหวัง ชื่อเสียงและโชคลาภ พบว่ามี 6 เรื่อง ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เรื่องเล่าประสบการณ์ของบุคคล 2 เรื่อง และเรื่องเล่าที่ได้ยินได้ฟังจากผู้อื่น 4 เรื่อง ดังนี้

- เรื่องเล่าจากประสบการณ์ของบุคคล

(เรื่องที่ 1) ผู้เขียน คือ ลักษณะ เรขานิเทศ ได้เล่าประสบการณ์ของตนเกี่ยวกับอภินิหารของดาวบราหูทางโหราศาสตร์ที่มีผลต่อชะตาชีวิตของตนเอง ใน **หนังสือเทพพระราหูบรมเทวโพธิสัตว์ (2561)** เขาเล่าว่าเมื่อเขาได้บูชาเทพราหูทรงครุฑและการได้ครอบครองเครื่องรางบราหู ได้แก่ แหวน อสุรินทรอาหุ ทำให้ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดียิ่งขึ้น ได้แก่ มีชื่อเสียงในอาชีพโหราจารย์ และได้รับโอกาสให้ทำรายการโทรทัศน์ซึ่งต่อยอดทำให้มีรายได้สามารถตั้งต้นชีวิตของตนเองได้มั่นคงยิ่งขึ้น ผู้เขียนได้เล่าว่าความสำเร็จเหล่านั้นทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการจัดสร้างเหรียญเทพราหูทรงครุฑขึ้นตามความศรัทธาที่มีอยู่ จึงบอกเล่าเรื่องเล่าในชีวิตของตนเองอันเป็นจุดเริ่มต้นในการบูชาบราหู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลอื่นได้รับความสำเร็จจากการบูชาบราหูอย่างที่ตนเองประสบเช่นเดียวกัน

จะเห็นได้ว่า ประสบการณ์ของผู้เขียนได้เล่าเรื่องของตนเอง และได้รับความสำเร็จในชีวิตจากการบูชาบราหู ย่อมสนับสนุนให้เกิดความเชื่อมั่นเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีต่อบราหู โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เทวรูปและเครื่องรางบราหูที่ผู้เขียนมีส่วนในการจัดสร้างขึ้น ซึ่งช่วยโน้มน้าวให้ผู้อ่านเกิดความต้องการครอบครองเครื่องราง และอาจเดินทางไปไหว้เทพราหูทรงครุฑตามการประชาสัมพันธ์ด้วย

(เรื่องที่ 2) ในคลิปวิดีโอบนยูทูปซึ่งเป็นคลิปย้อนหลังของ *ตำนานพระราหู (รายการห้องสมุด 4 มิติ)* เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2556 เป็นคลิปวิดีโอขนาดสั้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่เดินทางมาไหว้บราหูที่วัดศิระชะทอง จังหวัดนครปฐม จำนวน 4 คน แต่ละคนได้เล่าถึงความสำเร็จภายหลังการมาบูชาบราหู ดังความตอนหนึ่งว่า

“ทราบข่าวความศักดิ์สิทธิ์ของพระราหูมาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จึงเกิดความเชื่อที่จะเดินทางไปกราบไหว้พระราหู ทำให้เกิดความสบายใจ มาวัดมาขอพรให้พระราหูบันดาลพรให้

พอสมหวังแล้วก็กลับมาไหว้อีก...มาขอพรให้ท่านบันดาลโชคลาภและความร่ำรวย ทำให้มีความมั่นใจมากขึ้นและมักจะเดินทางมากราบไหว้เป็นประจำทุกเดือน”

(รายการห้องสมุด 4 มิติ, 2556 11 กรกฎาคม)

- เรื่องเล่าจากที่ได้ยินได้ฟังจากผู้อื่น

มีเรื่องเล่าอีก 4 เรื่องที่เป็นประสบการณ์ของบุคคลอื่นซึ่งผู้เขียนนำมาถ่ายทอดไว้ เพื่อกล่าวถึง โชคลาภความสำเร็จภายหลังการบูชาราหู

(เรื่องที่ 1) เล่าถึงความสำเร็จในชีวิตที่เกิดขึ้นภายหลังการบูชาราหู แต่เดิมนั้น เขาไม่ประสบความสำเร็จในด้านการงานและความรัก ทั้งยังมีปัญหาเรื่องหนี้สินในชีวิต แต่เมื่อเขาได้ไปปฏิบัติธรรมและได้บูชาเครื่องรางราหู ก็เริ่มมีชีวิตดีขึ้น กิจการที่มีปัญหาก็กลับมีช่องทางทำได้ใหม่และดียิ่งกว่าเดิม สามีที่หายไปก็กลับมาขอคืนดี และช่วยเหลือกิจการงานจนประสบความสำเร็จได้ขยายกิจการธุรกิจกระจายไปหลายสาขา ทำให้ปลดหนี้ที่มีอยู่ได้สำเร็จ เรื่องเล่าดังกล่าวอยู่ในตอนหนึ่งของ **หนังสือเครื่องรางของขลัง ต้นฉบับ โคตรเศรษฐี บูชาแล้วดี บูชาแล้วรวย ของชัย ป้ายาง หลวง (2550)**

(เรื่องที่ 2) เล่าถึงอันธพาลของการบูชาราหูด้วยของดำ 8 อย่างทำให้หมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดนครสวรรค์แคล้วคลาดจากโรคระบาด ในปี พ.ศ.2458 ซึ่งทำให้ผู้คนเสียชีวิตจำนวนมาก ดังนั้นชาวบ้านจึงมีความเชื่อว่าการผ่านพ้นภัยจากการแพร่ระบาดของโรคในช่วงเวลานั้น เป็นเพราะการบูชาและถวายของดำ 8 อย่างต่อราหู จึงทำให้ได้รับผลสำเร็จ เรื่องเล่าดังกล่าวอยู่ใน **หนังสือเรื่องโบราณตำนานยักษ์ (ดิษฎีกษ์, 2554)**

(เรื่องที่ 3) เล่าถึงโชคลาภของบุคคลที่เดินทางไปไหว้ราหูที่วัดพิบูลทอง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี ได้แก่ คุณวันชัย สงค์ประภา ถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 1 และอีกท่านคือคุณธนะชัย ถาวรวงศ์ ถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 2 ในตอนท้ายผู้เขียนสรุปว่าผู้ใดต้องการโชคลาภ ก็ให้ไปกราบไหว้และขอพรต่อราหูเทพแห่งทรัพย์จะประสบความสำเร็จและได้รับโชคใหญ่ถูกลอตเตอรี่รางวัลต่าง ๆ และสามารถพลิกชีวิตของบุคคลจากร้ายให้กลายเป็นดีได้ (เดือนกันยายน 2562, หน้า 30) เรื่องเล่าดังกล่าวอยู่ใน **นิตยสารแม่บ้าน ฉบับที่ 492 รายปักษ์ วันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2562**

(เรื่องที่ 4) นำเสนอเป็นคลิปวิดีโอขนาดสั้นเรื่อง “บูชาพระราหู ขอโชคลาภ?” (2562) ซึ่งผู้เล่าได้ฟังมาจากบุคคลอื่นและนำมาเล่าถึงบุคคลผู้ได้บูชายันต์มหาเศรษฐีนั้นตามทิศทางช่งยูทูป “ยันต์มหาเศรษฐี” ได้ประชาสัมพันธ์ ทำให้บุคคลนั้นถูกลอตเตอรี่รางวัลใหญ่ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า

ประสบการณ์ของบุคคลที่ได้รับโชคลาภถูกนำมาใช้รับรองความศักดิ์สิทธิ์ของราหู ช่วยโน้มน้าวให้ผู้อ่านเกิดความต้องการครอบครองเครื่องรางยันต์ที่ผู้เล่าโฆษณาด้วย

เรื่องเล่าข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนตั้งใจเน้นเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของราหู โดยชี้ให้เห็นว่าราหูสามารถบันดาลความสำเร็จ โชคลาภและความร่ำรวยให้บังเกิดขึ้นตามความมุ่งหวังโดยเร็ว เรื่องเล่าประสบการณ์เช่นนี้มีปรากฏทั้งในหนังสือ และในนิตยสาร โดยเฉพาะนิตยสารซึ่งมีคอลัมน์เรื่องเล่าลักษณะนี้อยู่เป็นจำนวนมาก เรื่องเล่าประสบการณ์บุคคลช่วยส่งเสริมให้การประชาสัมพันธ์ความศักดิ์สิทธิ์ของราหูมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

• การรับรู้ความมีอยู่จริงของราหู

ผู้วิจัยพบว่า มีเรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้เขียนถึงคุณวิเศษของราหู และแสดงความเชื่อต่อราหูตามคติความเชื่อของคนโบราณ ได้แก่ รูปลักษณ์และพลังอำนาจของราหูตามที่คนโบราณรับรู้มาซึ่งพบในแหล่งเดียว คือ หนังสือเรื่องโบราณตำนานยักษ์ ของดิษฎิทธิ (2554) ดังนี้

เรื่องเล่ากล่าวถึงประสบการณ์ครั้งแรกของผู้เขียนที่ทำให้รู้จักราหูคือการเกิดจันทรุปราคา เมื่อครั้งผู้เขียนยังเยาว์วัย คุณตาและคุณยายได้บอกเล่าเรื่องราวจันทรุปราคา และเล่าวิธีการคลายมนต์ราหูที่จะทำในคราวที่เกิดราหูจันทรุปราคา ด้วยการใช้มีดตีไปเฉาะต้นมะม่วงและต้นชมพูกระตุ่นให้ราหูปล่อยมนต์ให้ผลไม้ออกลูกตกซึ่งเป็นที่อัศจรรย์ เพราะทุกครั้งที่ทำอย่างนั้น ทั้งต้นมะม่วงและต้นชมพูจะออกลูกตกเป็นประจำ ซึ่งผู้เขียนเชื่อว่าเป็นเพราะฤทธิ์เดชของราหู

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังเล่าเรื่องที่ฟังมาจากคนโบราณซึ่งอธิบายถึงรูปลักษณ์ของราหูว่ามีร่างกายใหญ่โต มีทั้งหมด 14 กร แต่ละกรถืออาวุธและสิ่งต่าง ๆ เอาไว้ ราหูในลักษณะนี้เรียกว่า “พระพรหมยักษ์” คือยักษ์ผู้ทรงไปด้วยอำนาจบารมีมากในสมัยนั้นการสร้างราหูจะสร้างให้มีขนาดใหญ่เป็นเป็นปางครอบจักรวาล มีกรหนึ่งประคองลูกโลกไว้ ซึ่งแฝงด้วยคติธรรมหลายประการ ได้แก่ ลูกโลกแสดงให้เห็นการล่วงรู้ความเป็นไปของโลก การเปลี่ยนแปลงฤดูกาล และล่วงรู้ชะตาชีวิตมวลมนุษย์ ดังนั้น ผู้สักการะจะเจริญรุ่งเรือง และผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ได้ด้วยดี สามารถไหว้ได้ทุกคน ทุกเพศ และทุกวัย ไม่จำเป็นต้องเกิดวันพุธกลางคืนเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการนับถือราหูนั้นไม่เพียงแต่การกราบไหว้อย่างเดียว แต่ต้องทำความดีประพาศิตีด้วย เพราะไม่ว่าเทพหรือยักษ์ก็ตามย่อมรักษาผู้ประพฤดิธรรม

เรื่องเล่าดังกล่าวได้ระบุสถานะใหม่ของราหูว่าเป็นเทพผู้กุมชะตาโลกและจักรวาลซึ่งมีอิทธิพลต่อโลกตลอดจนสรรพสิ่งทั้งปวง อย่างไรก็ตาม เรื่องเล่าดังกล่าวเน้นย้ำคติความเชื่อของคนโบราณในความมีอยู่จริงของราหู ทำให้เห็นว่าคติความเชื่อเรื่องราหูดำรงอยู่มาช้านาน จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่คนในยุคปัจจุบันจะเชื่ออย่างนี้ต่อไป

- **อิทธิคุณของเครื่องรางราหู**

เรื่องเล่าใหม่มีส่วนที่เล่าถึงที่มาและอิทธิคุณของเครื่องรางราหูที่สร้างขึ้นใหม่ เช่น เครื่องรางมหาโพธิสัตว์เทพราหู เพชรพระราหู มหายันต์สุริยประภา มหายันต์จันทรประภา และราหูกลืนทรัพย์ เพื่อแสดงที่มาอันพิสดารและอิทธิคุณวิเศษของเครื่องราง ดังนี้

(เรื่องที่ 1) เรื่องเล่าซึ่งแสดงที่มาของเครื่องราง *มหาโพธิสัตว์เทพราหู* กล่าวถึงคุณวิเศษของราหู และแสดงความเชื่อต่อราหูตามคติความเชื่อของคนโบราณ โดยอ้างถึงความฝันของพระอริการพรเขมนันโท ซึ่งเป็นผู้ลงอักขระพระยันต์หัวใจมหาโพธิสัตว์องค์เทพราหู และที่มาขององค์เทพราหูที่ปั้นสถิตอยู่ที่วัดเขตมงคล อ.วังทรายพูน จ.พิจิตร ว่าราหูได้มาเข้านิมิตเรียกพระอริการพรให้ช่วยปั้นเทวรูปราหูให้มีชีวิต และเมื่อปั้นเสร็จ ก็มีวัตถุซึ่งเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ลอยหล่นตกลงมาจากเบื้องบน พระอริการพรจึงได้นำวัตถุนั้นบรรจุที่เหนือเศียรองค์มหาโพธิสัตว์เทพราหู ในส่วนของตะกรุดเสาร์ 5 พระอริการพรท่านได้ลงอักขระยันต์จารมือทุกดอก พร้อมทั้งบรรจุจิวและถักเชือก (นิตยสารพระเก็จ, 2563: 20) เรื่องเล่านี้พบใน **นิตยสารพระเก็จ ฉบับที่ 332 ปีที่ 27 ประจำเดือนเมษายน พ.ศ. 2563**

(เรื่องที่ 2) เล่าเรื่องของพระเกจิอาจารย์ผู้ปลุกเสก ได้แก่ พระอริการเขียว วัดห้วยเงาะ จังหวัดปัตตานี อันมีกรรมวิธีการปลุกเสกที่พิสดารคือการเอาเงินเหรียญแดงมาจากมหาเศรษฐีผู้มีจิตใจดีและหมั่นทำบุญทำทานมาให้ได้ 12 คนเพื่อมาลงยันต์ราหูและสะกดให้ราหูเป็นปางใจดี เพื่อแม่พลังบวกให้เกิดกับผู้บูชา ดังนั้น ผู้ใดบูชาเครื่องรางจึงถือว่าเป็นสิริมงคลอย่างยิ่ง

เรื่องเล่าดังกล่าวเป็นการอธิบายที่มาของการจัดสร้างเครื่องรางราหูรุ่นใหม่ซึ่งมีการจัดสร้างขึ้นในปี พ.ศ.2560 เผยแพร่ใน **ยูทูบเป็นคลิปวิดีโอชื่อว่า “ราหูกลืนทรัพย์” (2560)** จะเห็นได้ว่าเรื่องเล่าดังกล่าวเป็นการบอกเล่าเรื่องของการปลุกเสกเครื่องรางราหูกลืนทรัพย์ซึ่งเป็นเครื่องรางที่ปลุกเสกขึ้นใหม่ จึงมีการเล่าเรื่องให้เห็นกรรมวิธีการปลุกเสกที่แตกต่างจากที่อื่น เพื่อโน้มน้าวให้ผู้คนเกิดความเชื่อและความศรัทธา และต้องการจะเข้าบูชาด้วย

จะเห็นได้ว่า เรื่องเล่าที่ 1 และ เรื่องเล่าที่ 2 เป็นเรื่องที่ใช้ในการอธิบายถึงเครื่องรางราหูรุ่นใหม่ ที่จัดสร้างในปัจจุบัน จึงจำเป็นที่จะต้องเล่าประวัติความเป็นมา และอ้างอิงถึงที่มาอันพิสดาร จึงเล่าที่มาของการปลุกเสกเครื่องรางโดยอิงถึงประสบการณ์ของพระเกจิอาจารย์ และเน้นการตั้งชื่อที่ดึงดูดความสนใจ ทำให้เกิดความต้องการเข้าบูชาเครื่องรางดังกล่าว

(เรื่องที่ 3) เล่าถึงที่มาของเครื่องรางที่เรียกว่า “เพชรพระราหู” โดยอ้างถึงเหตุการณ์ประหลาดในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในคราวที่เกิดสุริยุคราส มีวัตถุขนาดเล็กคล้ายละอองฝนสีควันบุหรีตกลงมาจากฟ้าเป็นวัตถุนอกโลก มีคุณสมบัติไวต่ออุณหภูมิจึงสามารถเปลี่ยนสีในตัวเองได้ ชาวบ้านต่างเชื่อว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ที่ราหูประทานลงมาให้จึงตั้งชื่อว่า “เพชรพระราหู” เล่าลือกันว่ามี

อิทธิคุณสูงกว่าแก้วโป่งข่าม⁴⁷ และกะลาตาเดียว⁴⁸ เพราะเป็นของที่มาจากคนละภพภูมิจึงนับว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ มีคติความเชื่อว่าเพชรพระราหูมีอิทธิคุณมาก คุ่มครองให้พ้นจากอัคคีภัย โจรภัย ฟ้าผ่า ตลอดจนอำนาจภูติผี ปีศาจ มนต์ดำ คุณไสยทั้งปวง ยังมีคุณเมตตาตามหาานิยม เรียกทรัพย์สิน ป้องกันโรคภัยและภัยอันตราย เป็นต้น

(เรื่องที่ 4) เล่าถึงที่มาของเครื่องราง “มหายันต์สุริยประภาและจันทร์ประภา” ซึ่งมีที่มาจากบุคคลผู้วิเศษ คือพระฤๅษี 2 ตน ณ เขายุคันธรในยุคโบราณ พระฤๅษีทั้งสองสำเร็จมานชั้นสูงสุดหยั่งรู้ถึงอนาคตกาลว่าภายหน้าโลกจะมีแต่ความเดือดร้อนวุ่นวายเพราะกิเลสของมนุษย์เป็นเหตุให้มนุษย์ฆ่ากันตาย เหตุมาจากมีคนอธรรมมากกว่าคนมีศีลธรรม ด้วยจิตเมตตาของพระฤๅษี จึงปลุกเสกผ้ายันต์นี้ขึ้นมาเพื่อช่วยมนุษย์ในภลียุคคือเป็นเครื่องรางที่ป้องกันภัยและภัยอันตรายต่าง ๆ บนโลกได้

(เรื่องที่ 5) เล่าถึงประวัติของเครื่องราง “กะลาตาเดียว” ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ครูบาอาจารย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ได้รวบรวมตำราเก่าแก่เพื่อจัดสร้างเครื่องรางกะลาตาเดียวขึ้นมา ผู้เขียนได้กล่าวถึงความน่าเกรงขามของราหูจากนิทานไทยในเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ โดยเล่าว่ามือมนุษย์ตนหนึ่งชื่อย่องตอด แต่เดิมเพียงเป็นคนธรรมดา ต่อมาได้ไปอาศัยอยู่ในถ้ำได้พบครูเป็นภูติผีปีศาจจึงได้ฝากตนเป็นศิษย์เรียนเวทมนตร์ กินเนื้อเสือเหลือง และสัตว์ป่าดิบๆ จนเป็นนิสัย นานวันไปกลายเป็นครึ่งคนครึ่งผี มีฤทธิ์อำนาจมากไม่เกรงกลัวใคร เมื่อเจอนางละเวงก็หวังจะกินเนื้อของนาง แต่นางละเวงมีของดีคุ้มตนคือ “ตราราหู” ทำให้เจ้าย่องตอดไม่อาจทำร้ายนางได้เพราะแพ้ทางตราราหู แต่กลับมาสวามีภักดีเป็นทาสบริวารของนางละเวง อานุภาพของกะลาตาเดียว คือ ป้องกันภัยจากคมหอกคมดาบ ในอดีตมีสงคราม ทหารมักจะพกกะลาตาเดียวติดตัวไปในยามรบเมื่อถูกยิงกลับมีเพียงรอยขาดวินของเสื้อผ้าและรอยจ้ำแดง ๆ ตามลำตัวเท่านั้น แม้โดนระเบิดจนตัวลอยฟ้า

⁴⁷ แก้วโป่งข่ามเป็นแร่ควอตซ์ชนิดหนึ่ง หรือที่เรียกว่า หินเขี้ยวหนุมาน มีความโปร่งใสโปร่งตา และมักมีมลทินแร่บางชนิดอยู่ในเนื้อ ทำให้เกิดมีรูปร่าง สี สัน ลวดลายแปลกประหลาด สวยงาม มีชื่อเรียกต่างกัน เช่น ขนเหล็ก เข็มเหล็ก เข็มทอง ไหมทอง สายรุ้ง ฯลฯ แหล่งกำเนิดสำคัญอยู่ที่อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง และอำเภอสาง จังหวัดน่าน นับได้ว่าเป็นอัญมณีที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยุติกันมากในหมู่คนไทยทั่วไป (มูลนิธิโครงการสารานุกรมสำหรับเยาวชน, 2557 [ออนไลน์])

⁴⁸ กะลาตาเดียวเป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่น การแกะกะลารูปพระราหูเป็นศิลปะพื้นบ้านของชาวอีสาน การแกะกะลารูปพระราหูของชุมชนชาวลาวนั้น มีการนำเข้ามาเผยแพร่พร้อมกับชาวลาวที่อพยพเข้ามาภาคตะวันออกเฉียงเหนือและในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เช่น ชุมชนชาวลาวที่วัดศิระชะทอง จังหวัดนครปฐม ซึ่งความเชื่อของชาวลาวเวียงจันทน์ยังเชื่อว่ากะลาตาเดียวเป็นเครื่องรางป้องกันสิ่งไม่ดีหรือผีสิงต่าง ๆ และยังเป็นสิ่งมงคลในความคิดชาวบ้าน (ชินธุรา มากทวี, 2553: 135-136)

ก็ไม่มีอะไรมีเพียงรอยฟกช้ำเท่านั้น หนังสือเหี่ยวคงทนจนศัสดราวุธพันแทงไม่เข้าเป็นเพราะ พุทธคุณของกะลาตาเดียวราหูของหลวงพ่อน้อย วัดคีรีพระทอง

เรื่องเล่าที่ 3-5 พบใน **หนังสือเทพอสูรผู้บันดาลทรัพย์ของทิพยจักร (2550)** โดยผู้เขียน อ้างว่าเครื่องรางราหู ได้แก่ เพชรพระราหู, มหายันต์สุริยประภา-จันทร์ประภา และกะลาตาเดียวว่าเป็นเครื่องรางที่ศักดิ์สิทธิ์โดยการเล่าเรื่องเหตุการณ์ปาฏิหาริย์ เรื่องเล่าแสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องราง ได้แก่ การเล่าถึงที่มาอันพิสดาร, บุคคลผู้ปลุกเสก และเรื่องเล่าปาฏิหาริย์จากเครื่องราง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่นิยมนำมาใช้เพื่อเสริมความเชื่อมั่นและสร้างภาพลักษณ์ที่ศักดิ์สิทธิ์ให้กับเครื่องรางอันเป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจที่สัมพันธ์กับความต้องการของคนในสังคมไทยที่จะครอบครองเครื่องรางที่สามารถบันดาลประโยชน์สุขให้ได้ในโลกปัจจุบัน

- **การเล่าอิทธิพลของดาวราหูในโหราศาสตร์ต่อดวงชะตา**

พบว่ามีการเล่าอิทธิพลของดาวราหูต่อดวงชะตาของแต่ละบุคคล อันนำไปสู่การบูชาราหูเพราะความกลัวโทษภัยจากอิทธิพลดังกล่าวในทางโหราศาสตร์ ดังนี้

(เรื่องที่ 1) กล่าวถึงอิทธิพลของดาวราหูต่อบุคคลผู้เกิดวันพุธกลางคืนและราศีกุมภ์ มีราหูเป็นดาวประจำตัวจึงต้องบูชาราหู และหากผู้ใดมีราหูเข้าทับหรือเข้าแทรกดวงชะตาจะมีเคราะห์ ตลอดจนบุคคลผู้เกิดราศีพฤษภและราศีพิจิกหากจันทร์ทับลัคนาเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย หรือเกิดเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในชีวิต อย่างไรก็ตาม หากได้บูชาพระพุทธรูปปางปาลีโลยก์ ปางโปรดอสุรินทราหู หรือ ราหูทรงครุฑ จะเป็นสิริมงคลแก่ผู้บูชา ทำให้รอดพ้นจากภัยทั้งหลาย

(เรื่องที่ 2) กล่าวถึงอิทธิพลของดาวราหูกับบุคคลสองกลุ่ม ได้แก่ บุคคลที่ถูกราหูทับราศีจะมีดวงชะตาที่กลับตาลปัตรตรงกับสังขารมโลภธรรม 8 จึงต้องหมั่นทำบุญและบำเพ็ญกุศล ตลอดจนหาโอกาสไปกราบพระพุทธรูปปางไสยาสน์ ปางปาลีโลยก์ และเทวรูปราหูทรงครุฑ อีกกลุ่มคือบุคคลผู้เกิดในราศีกรกฎ ราศีมังกรและราศีธนูจะต้องระมัดระวังมาก เพราะจะมีเคราะห์ร้ายต้องไม่ประมาทในอิทธิพลของการทับของดาวราหู จึงจำเป็นต้องเข้าร่วมพิธีรับส่งราหูและอาบน้ำมนต์ต่อเนื่องตลอดปี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรบูชาเหรียญราหูและหมั่นทำบุญกุศลให้ต่อเนื่องจะดียิ่งขึ้น

เรื่องเล่านี้พบในยูทูป ได้แก่ **สักการะเทพพระราหูทรงครุฑ (2555)** และ **ราหูจะย้าย ราศีนี้ จะรวาย (หมอลักษณ์พันธ์ง)** เผยแพร่ปี พ.ศ. 2560 แสดงให้เห็นการนำคติทางโหราศาสตร์มาใช้ในการเตือนภัยจากอิทธิพลของดาวราหูและโน้มน้าวให้เกิดความเชื่อไปสู่การบูชาเทวรูปราหูทรงครุฑ ตามการประชาสัมพันธ์และการจัดสถานที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้แสวงบุญและผู้ต้องการหา

ที่ยืดเหนียวทางใจ ในคลิปปริติโอแสดงภาพและให้ข้อมูลสถานที่ไหว้สักการะราหูได้ ตลอดจนการสาธิตพิธีการไหว้บูชาราหูซึ่งสร้างบรรยากาศและกำหนดขั้นตอนพิธีการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อจูงใจให้ผู้คนสนใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังชักจูงให้เกิดการเข้าบูชาเครื่องรางราหูโดยอ้างอิทธิคุณที่ช่วยเสริมดวงชะตาให้ดียิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ มีกลวิธีการสร้างสรรค์และนำเสนออย่างหลากหลายได้แก่ การคัดเลือก ตัดต่อ ปรับเปลี่ยนโดยการดัดแปลงกับขยายความ และสร้างเรื่องเล่าขึ้นใหม่ การคัดเลือกและตัดต่อเป็นการอ้างภูมิหลังและบทบาทของราหูจากตำนานที่เป็นข้อมูลพื้นฐานซึ่งผู้เขียนนำมาใช้ ส่วนการปรับเปลี่ยนด้วยการดัดแปลงและขยายความเป็นการปรับตำนานราหูภาพลักษณ์ของราหูจากที่มีภาพลักษณ์ไม่ดีให้กลายเป็นดีขึ้นตามอุดมคติในพุทธศาสนา และขยายความส่วนที่ดีให้ดียิ่งขึ้นไปอีก เพื่อชูสถานะของราหูในพุทธศาสนา ได้แก่ พระโสดาบัน, พระอรหันต์, เทวบรมพระโพธิสัตว์, และพระพุทธเจ้าในอนาคต ในขณะที่กลวิธีการสร้างเรื่องใหม่มีความมุ่งหมายจะสร้างภาพลักษณ์ใหม่ของราหูให้เป็นที่รับรู้ในสังคมไทย ได้แก่ ราหูทรงครุฑ และเทพบุตรราหูทรงครุฑสีดำ เพื่ออธิบายที่มาของสถานะความเป็นเทพเจ้าของราหูที่ยกย่องใหม่ ซึ่งมีรูปลักษณ์ใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม กล่าวคือ เป็นเทพบุตร พักตร์งาม มีเรือนกายเต็มครบส่วน และมีพาหนะเป็นพญาครุฑ

นอกจากนี้ มีการนำเอาตำนานราหูไปใช้อ้างอิงเพื่อเชิดชูสถานะของราหูใหม่ เช่น การใช้ตำนานพุทธศาสนาเพื่อแสดงให้เห็นว่าราหูเป็นส่วนหนึ่งในพุทธศาสนา พร้อมกับการแนะนำสถานที่ไหว้ราหูและเข้าบูชาเครื่องรางในวัดพุทธศาสนา การใช้ตำนานโหราศาสตร์ เพื่อแสดงว่าราหูเป็นเทพนพเคราะห์ลำดับที่ 8 เชื่อมโยงคติเวทดาประจำตัวหรือประจำวันเกิด โดยยกเรื่องอิทธิพลของดาวราหูในโหราศาสตร์มาอ้างอิงเพื่อให้เกิดความตื่นกลัวมาบูชาราหู เช่น การย้ายเรือน, การเข้าแทรก, การกุมลัคนา เป็นต้น ถึงกระนั้น ก็ยังพบว่ามีกรณีความบทบาทของราหูว่าเป็นเทพพยานแห่งกรรมของมนุษย์ คือเป็นเพียงผู้รับรู้กรรมของมนุษย์และไม่มีส่วนในการให้โทษแก่มนุษย์ ซึ่งแสดงถึงการปรับความคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของราหูตามหลักโหราศาสตร์เข้าหลักการในพุทธศาสนาอย่างชัดเจน

ผู้วิจัยพบว่าแม้ว่ามีการนำตำนานเดิมจากแหล่งวรรณคดีมาใช้ก็ตาม แต่ด้วยผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อการยกย่องราหู เป็นเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่และมีความศักดิ์สิทธิ์ โดยมุ่งหมายให้ผู้รับสารเกิดความเชื่อและความศรัทธาต่อราหูในฐานะของเทพเจ้า จึงมีทั้งการปรับใหม่ด้วยกลวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ราหูเป็นเทพเจ้าที่คนไทยยอมรับนับถือและสร้างพื้นที่ให้ราหูสามารถดำรงอยู่ได้ในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย

4.3 ความสัมพันธ์ของเรื่องเล่าราหูในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล

ผู้วิจัยพบว่าการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูมีสำนวนที่แตกต่างกันไปเพราะเหตุผลข้างต้น และอีกประการที่สำคัญคือ ผู้ส่งสารมีบทบาทสำคัญ เพราะทำให้เกิดสำนวนเรื่องเล่าหลายลักษณะ และมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของเรื่องเล่า เช่น การย่อให้เรื่องสั้นลง, ขยายความโดยใช้จินตนาการ, สลับเหตุการณ์ใหม่, นำอนุภาคเรื่องอื่นมาใส่เพิ่มเข้าไปใหม่, การตัดต่อ และการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของเรื่องเล่า เป็นต้น ซึ่งเป็นธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงเรื่องเล่าเมื่อมีการแพร่กระจายไปยังวัฒนธรรมอื่น (ศิริพร จูตะฐาน, 2523: 31-32)

ผู้วิจัยพบว่าการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูมีสำนวนที่แตกต่างกันไปเพราะเหตุผลข้างต้น และอีกประการที่สำคัญคือเรื่องของผู้ส่งสารทำหน้าที่ในการถ่ายทอดเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ ซึ่งเดิมในวรรณกรรมลายลักษณ์ ได้แก่ วรรณคดีอินเดียโบราณและวรรณกรรมไทยดังกล่าว มีผู้ส่งสารเป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญ ได้แก่ นักบวช พระมหากษัตริย์ ข้าหลวง และผู้เชี่ยวชาญด้านการแต่งหนังสือ เป็นต้น แต่ในสื่อสมัยใหม่ ผู้ส่งสารเป็นบุคคลที่ไม่จำกัดตามขนบนิยมแบบเดิม เพราะความรู้ต่าง ๆ ได้ขยายกว้างขวาง ซึ่งบุคคลต่าง ๆ สามารถเข้าถึงได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น บุคคลผู้ส่งสารในสังคมไทยจึงมีอยู่อย่างหลากหลาย ได้แก่ กลุ่มนักเขียน, กลุ่มโหราจารย์, กลุ่มพระเกจิอาจารย์หรือพระสงฆ์, กลุ่มนักธุรกิจเครื่องรางของขลัง และกลุ่มยูทูบเบอร์ (YouTuber) แสดงบทบาทของการเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีอำนาจในการถ่ายทอดเรื่องเล่าสู่มวลชนก่อให้เกิดกระแสความนิยมและความเชื่อในระยะเวลายันรวดเร็ว

ผู้วิจัยพบว่า เรื่องเล่าราหูที่ได้รับการเผยแพร่ในสื่อสมัยใหม่ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์คือหนังสือและนิตยสาร กับสื่อดิจิทัลคือเว็บไซต์, เพจเฟซบุ๊ก และสื่อยูทูบ ต่างมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกัน มีกลุ่มบุคคลเป็นผู้ส่งสารเดียวกันและใช้พื้นที่บนสื่อข้างต้นเพื่อแพร่กระจายเรื่องเล่าราหูสู่สังคมไทยในวงกว้าง ผู้วิจัยสามารถจำแนกความสัมพันธ์ของสื่อสมัยใหม่ตามลำดับของการแพร่กระจายเรื่องเล่าได้ ซึ่งจะยกตัวอย่างมาประกอบ ดังนี้

- สื่อสิ่งพิมพ์เป็นแหล่งต้นตอของสื่อดิจิทัล กล่าวคือส่วนใหญ่สื่อสิ่งพิมพ์มีเรื่องเล่าราหูเป็นต้นแบบให้แก่สื่อดิจิทัลที่คัดเลือกและตัดต่อเรื่องเล่าราหูมาเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2555 - 2562
- สื่อดิจิทัลเผยแพร่เรื่องเล่าก่อนเกิดสื่อสิ่งพิมพ์ กล่าวคือยูทูบของโหราจารย์ที่มีการสร้างช่องยูทูบขึ้นเพื่อเผยแพร่เรื่องเล่าราหูก่อนจะมีการรวบรวมและเรียบเรียงขึ้นเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ และจัดจำหน่ายเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีมูลค่า ซึ่งมาพร้อมกับการจัดสร้างวัตถุมงคลด้วย
- สื่อสิ่งพิมพ์กับสื่อดิจิทัลเผยแพร่เรื่องเล่าพร้อมกัน เช่น หนังสือของลักษณะ เรขานิเทศ กับการประชาสัมพันธ์หนังสือและการจัดสร้างเทวรูปราหูทรงครุฑในวัดพุทธศาสนาตามภูมิภาคต่างทั่วประเทศเผยแพร่ในสื่อยูทูบขึ้นในช่วงเวลาเดียวกับการออกจำหน่ายหนังสือ “เทพพระ

ราหูเทวบรมโพธิสัตว์” เช่น คลิปวิดีโอในช่องยูทูปเรื่อง *หมอลักษณ์พันธง ไข้เลขเด็ด (ตอน กำเนิดพระราหูทรงครุฑ)* เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2561 ซึ่งตรงกับปีที่มีการจัดจำหน่ายหนังสือ *เทพพระราหูบรมเทวโพธิสัตว์* ที่มาพร้อมกับ *เหรียญพระราหูทรงครุฑ รุ่นบรมเทวอภิเชก*

ข้อมูลข้างต้นเป็นการแสดงความสัมพันธ์ของสื่อสมัยใหม่ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัลมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกัน กล่าวคือสื่อสิ่งพิมพ์เป็นแหล่งข้อมูลต้นตอของเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัลซึ่งคัดลอกและตัดตอนข้อมูลมาปรับและนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่สื่อดิจิทัลได้ทันที และในขณะเดียวกันสื่อสิ่งพิมพ์ก็ยังคงพึ่งพิงสื่อดิจิทัลในการแพร่กระจายเรื่องเล่าอีกช่องทางหนึ่งเพื่อให้เข้าถึงผู้คนในสังคมวงกว้างมากยิ่งขึ้น เพราะสื่อดิจิทัลมีศักยภาพในการแพร่กระจายข้อมูลได้รวดเร็ว

อีกประการหนึ่งคือสื่อดิจิทัลเป็นทางเลือกของสื่อบุคคล⁴⁹ ขึ้นอยู่ตามความสามารถของบุคคลในการใช้สื่อเพื่อประชาสัมพันธ์และโฆษณา ปัจจุบัน บุคคลส่วนใหญ่มักนิยมใช้สื่อดิจิทัลเพราะมีคุณลักษณะพิเศษมากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ ภาพเคลื่อนไหว เสียง วิดีโอ และการโต้ตอบโดย

⁴⁹ กาญจนา แก้วเทพ (2554: 220) กล่าวถึงบทบาทของผู้ส่งสารในสื่อใหม่เรียกว่า “สื่อบุคคล” ทำหน้าที่คล้ายสถานีถ่ายทอดก่อนการไหลของข้อมูลไปสู่มวลชนที่เรียกว่า “ทฤษฎีการไหลสองจังหวะ” (Two-Step Flow of Information) ดังนั้น อิทธิพลของสื่อจึงขึ้นอยู่กับการณ์กำลังระหว่างสื่อบุคคลและสื่อมวลชน อันมีผลต่อการยอมรับของประชาชน (เรื่องเดียวกัน, หน้า 222) ดังนี้

(1) ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) เป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้นำทางความคิดในสังคมที่ผ่านการพิสูจน์ และบำเพ็ญตนให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนมาอย่างยาวนาน จึงทำให้เกิดความไว้วางใจในการเป็นผู้นำทางความคิดที่มีอิทธิพลในสังคม

(2) ความน่าเชื่อถือ (Credibility) เป็นคุณสมบัติของผู้นำทางความคิดที่เกิดขึ้นจากความเชี่ยวชาญในประเด็นปัญหาของชาวบ้านทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองจนถึงปัญหาทางจิตวิญญาณ ซึ่งคุณสมบัติประการนี้ จำเป็นต้องได้รับการสะสมมาเป็นระยะเวลาหนึ่งจึงจะได้รับความเชื่อถือจากประชาชน และถึงกระนั้นก็ยังต้องรักษาภาพลักษณ์ของความเป็นผู้นำที่เหมาะสมแก่การให้ความเชื่อถือจากประชาชน

(3) ทักษะการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวและจูงใจ เป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของสื่อบุคคลในฐานะของผู้นำทางความคิดที่สามารถเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลในการโน้มน้าว เปลี่ยนแปลงความรู้ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมซึ่งต้องอาศัยทักษะและความสามารถของผู้ส่งสารเป็นสำคัญเพื่อทำให้เกิดความศรัทธา

ดังนั้น สื่อบุคคลดังกล่าวมีความสามารถในการใช้สื่อสมัยใหม่เป็นพื้นที่ในการสร้างคุณสมบัติดังกล่าวเพื่อให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดความสนใจและมีจำนวนผู้รับสารเข้ามาติดตามมากยิ่งขึ้นจะช่วยยกสถานภาพของสื่อบุคคลนั้นให้เป็นที่ยอมรับในสังคมในวงกว้างมากขึ้น เพราะในสื่อสมัยใหม่สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ดีและรวดเร็ว ดังนั้น ตัวแปรสำคัญคือผู้ส่งสารมีบทบาทสำคัญในการสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าเรื่องเล่าราหูให้ก่อเกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อสังคมในวงกว้าง

ฉบับล้นประกอบกับการเผยแพร่ด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีต้นทุนต่ำและมีประสิทธิภาพในการเผยแพร่ข้อมูลและสร้างกระแสความนิยมได้ในระยะเวลารวดเร็ว แม้กระทั่งเพจเฟซบุ๊กที่ตั้งขึ้นใหม่ก็ตาม หากมีสมาชิกติดตามจำนวนมากขึ้นและได้รับความสนใจจนเป็นกระแสความนิยมในสังคม อันเป็นเหตุให้ผู้ส่งสารสามารถรวบรวมเรื่องราวทั้งหลายเป็นหนังสือ ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าทางธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง

จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการดำรงอยู่และคุณค่าของนิตยสารกลุ่มผีและเครื่องรางของขลังที่วางแผงในปัจจุบัน (EXISTENCE AND VALUE OF CURRENT ANIMIST AND AMULET MAGAZINES) ซึ่งศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับคุณค่าของนิตยสารเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อของคนไทย ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นิตยสารสามารถดำรงอยู่ได้คือองค์ประกอบภายในนิตยสาร ได้แก่ ภาพ ของสมนาคุณ คุปอง และคอลัมน์ตำนานหรือเรื่องเล่า ซึ่งนอกจากจะให้ข้อมูลสำคัญที่น่าเชื่อถือแล้วยังเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน และมีบทบาทสำคัญทางด้านธุรกิจพระเครื่องและการเสี่ยงโชค ทั้งแก่ผู้ชายในด้านการประชาสัมพันธ์หรือโฆษณา และให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ชายในการแสวงหาข้อมูล ศึกษา เก็บสะสมพระเครื่อง และเครื่องราง ตลอดจนให้แนวทางเพื่อแสวงหาโชคลาภ ซึ่งสร้างความคุ้มค่าหลายประการแก่ผู้อ่าน นิตยสารจึงถือว่าเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีคุณค่าและยังเป็นที่ต้องการของผู้อ่านจำนวนหนึ่งในปัจจุบัน

สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือเพื่อการประชาสัมพันธ์และโฆษณาให้นิตยสารมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้อ่านในสังคม และเป็นตัวช่วยเสริมกลยุทธ์การตลาดให้มียอดจำหน่ายดีขึ้นได้ นิตยสารบางหัวมีการเปิดส่งจองนิตยสารผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ และประชาสัมพันธ์ของนิตยสารเพื่อเป็นตัวช่วยในการเพิ่มยอดขายในอีกทางหนึ่ง การกระจายความเสี่ยงด้วยการผลิตแยกหัวนิตยสารใหม่ การจัดทำนิตยสารรูปเล่มควบคู่ไปกับการผลิตนิตยสารออนไลน์เพื่อลดต้นทุนการผลิตลง การสร้างเว็บไซต์เพื่อตั้งธุรกิจใหม่หรือต่อยอดจากธุรกิจเดิมจากในนิตยสารไปสู่ตลาดในโลกออนไลน์เพื่อกระจายความเสี่ยงล้วนเป็นวิธีการต่ออายุให้นิตยสารสามารถดำรงอยู่ได้ในยุคปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังพบว่ามี การเปิดเพจเฟซบุ๊ก เพื่อการประชาสัมพันธ์นิตยสารสู่สาธารณะในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้ผู้อ่านรู้จักและรับรู้ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ (Content Distribution) พร้อมกับการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการตลาด ดังนั้น นิตยสารเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อเกี่ยวข้องกับธุรกิจสำคัญ 2 ประเภท ได้แก่ การซื้อขายเครื่องรางของขลัง และธุรกิจเสี่ยงโชคด้วย เช่น เครื่องราง เป็นต้น วัดต่าง ๆ เปิดให้เช่าบูชาเครื่องราง ตลอดจนการเชิญชวนให้เข้าร่วมพิธีกรรมและบูชาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อขอพรหรือบนบานตามวัดและศาสนสถานต่าง ๆ ซึ่งใช้นิตยสารเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์และโฆษณาจึงทำให้นิตยสารกลุ่มผีและเครื่องรางมีความสัมพันธ์ในการสร้างพื้นที่ของวงการผู้ประกอบการธุรกิจทางความเชื่อ ได้แก่ กลุ่มผู้สร้าง กลุ่มนักขาย

และกลุ่มผู้เช่าซื้อ ซึ่งใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของสื่อสิ่งพิมพ์ดั้งเดิม และใช้สื่อดิจิทัลเป็นตัวช่วยในการโฆษณาเพื่อสนับสนุนธุรกิจในด้านนิตยสาร และนิตยสารก็ถือว่าเป็นพื้นที่หนึ่งที่แพร่กระจายเรื่องเล่าทำให้เกิดความเชื่อได้

ดังนั้น สื่อสมัยใหม่ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัลต่างเป็นสื่อที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ในฐานะของตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องเล่าราหูให้แพร่กระจายในสังคมไทย และถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำไปใช้เป็นช่องทางในการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ผู้รับสารอันนำไปสู่พฤติกรรมทางศาสนาและความเชื่อของคนไทยซึ่งในสังคม ธุรกิจดังกล่าวเติบโตจากความต้องการของคนไทยและเอื้อให้พื้นที่ของความเชื่อดำรงอยู่ในสังคมจนถึงปัจจุบัน

4.4 สรุป

จากการศึกษาเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ พบว่าเรื่องเล่าในสื่อสิ่งพิมพ์เป็นแหล่งข้อมูลต้นตอให้กับสื่อดิจิทัล การสร้างสรรค์เรื่องเล่าในสื่อสิ่งพิมพ์ที่พบมากที่สุด คือการสร้างสรรค์โดยการคัดเลือกและตัดต่อเรื่องจากตำนานราหูที่มีอยู่เดิม ได้แก่ วรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู, วรรณคดีพุทธศาสนา, วรรณคดีโหราศาสตร์ และหนังสือที่เล่าเรื่องเทพเจ้าฉบับภาษาไทยเพื่อใช้ในการอธิบายภูมิหลัง, การกำเนิดกับพงศ์พันธุ์, อธิบายเหตุของความเป็นศัตรูกับพระอาทิตย์พระจันทร์, รูปลักษณ์ครึ่งส่วนของราหู และความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ซึ่งเรื่องเล่าในสื่อดิจิทัลมีการเลือกรับและตัดต่อเฉพาะตอนสำคัญจากสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ ตอนการกำเนิดและพงศ์พันธุ์, ตอนการลักตีม้าอมฤต, ตอนการพบพระพุทธเจ้าและได้รับพุทธพยากรณ์ และตอนการร่วมรจนานาบทนะโม เป็นต้น รองลงมาคือการสร้างสรรค์เรื่องเล่าชิ้นใหม่ที่แตกต่างไปจากตำนานเดิม และประสบการณ์ตามความเชื่อของผู้นับถือราหู เช่น ประสบการณ์ได้รับโชคลาภ เป็นต้น และสุดท้ายคือการปรับเปลี่ยนโดยการดัดแปลงกับขยายความตำนานที่มีอยู่เดิมซึ่งกล่าวถึงราหูในทางที่ไม่ดี มาปรับและพัฒนาให้ภาพลักษณ์ของราหูดูดีขึ้น เน้นความเป็นพระโพธิสัตว์ มีรูปกายงดงาม มีศีลธรรม มีภูมิธรรม และสะท้อนให้เห็นถึงบุญบารมีที่ได้สั่งสมมา

เรื่องเล่าที่สร้างขึ้นมีการจัดระบบความคิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความเข้าใจว่าราหูเป็นส่วนหนึ่งในพุทธศาสนา และมีสถานะสำคัญ จึงได้คัดเลือกตอน ปรับเปลี่ยนดัดแปลง และขยายใหม่ให้มีมุมมองบวก จนไปถึงการสร้างเรื่องชิ้นใหม่เพื่อให้รู้สึกว่าร่าหูไม่ใช่สิ่งแปลกแยกไปจากพระพุทธศาสนา และช่วยรับรองความคิดในการบูชาราหูให้เป็นที่ยอมรับในบริบทสังคมปัจจุบัน ในบทนี้ได้แสดงให้เห็นลักษณะของการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเรื่องเล่าระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่อดิจิทัล แม้ว่าเรื่องเล่าราหูส่วนใหญ่จะมีสื่อสิ่งพิมพ์เป็นแหล่งข้อมูลต้นตอให้สื่อดิจิทัล แต่สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือใน

การเผยแพร่ข้อมูล ทำให้เป็นที่รับรู้อย่างแพร่หลายมากขึ้น ในอีกทางหนึ่ง สื่อดิจิทัลมีศักยภาพในการประชาสัมพันธ์ที่ดึงดูดให้เกิดความสนใจและกระตุ้นให้เกิดกระแสความนิยม ก่อนจะนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีมูลค่า เช่น หนังสือ และนิตยสาร เป็นต้น ดังที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างเรื่องเล่าของลักษณ์ เรขานิเทศ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อทั้งสองอย่างเห็นได้ชัด เริ่มจากเรื่องเล่าในสื่อดิจิทัลแล้วจึงพัฒนาต่อยอดและรวบรวมขึ้นใหม่เป็นหนังสือ และในขณะนั้นก็เผยแพร่สำนวนเรื่องเล่าดังกล่าวในสื่อดิจิทัลไปพร้อมกันด้วย แสดงให้เห็นการใช้ประโยชน์สื่อสมัยใหม่เพื่อการเผยแพร่เรื่องเล่าสู่สาธารณชนให้กว้างขวาง คนไทยจึงรับรู้เรื่องเล่าราहुได้หลายช่องทางมากยิ่งขึ้น ในบทต่อไปผู้วิจัยจะวิเคราะห์บทบาทของเรื่องเล่าราहुในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทยในแง่มุมต่าง ๆ อันสะท้อนลักษณะของคนไทยและสังคมพุทธศาสนาไทยในปัจจุบัน

บทที่ 5

บทบาทของเรื่องเล่าราหูต่อพุทธศาสนาไทย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของเรื่องเล่าราหูต่อพุทธศาสนาไทย ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นว่าการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบทบาทของเรื่องเล่าราหูในสังคมพุทธศาสนาไทย ในตอนต้น ผู้วิจัยจะนำเสนอภาพลักษณ์ของราหูจากเรื่องเล่าในสื่อสมัยใหม่ ซึ่งแสดงสถานะความเป็นเทพของราหู และจะกล่าวถึงบทบาทของเรื่องเล่าราหูต่อพุทธศาสนาไทยเป็นลำดับต่อไป

5.1 ภาพลักษณ์ของราหูจากเรื่องเล่าในสื่อสมัยใหม่

เมื่อได้ศึกษาเนื้อหาเรื่องเล่าและวิเคราะห์ลักษณะเด่นของเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่แล้ว ผู้วิจัยพบว่าจุดประสงค์ของการสร้างสรรค์เรื่องเล่าในสมัยใหม่คือ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้ราหูเพื่อให้ผู้คนในสังคมยอมรับนับถือว่าเป็นเทพเจ้าฝ่ายดีที่มีความยิ่งใหญ่ ความศักดิ์สิทธิ์และมีบทบาทเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจัดทำตารางแสดงสถานะของราหูที่ปรากฏในเรื่องเล่า ดังนี้

ตารางที่ 13 สถานะของราหูจากเรื่องเล่าในสื่อสมัยใหม่

แหล่งที่มา ในสื่อสมัยใหม่	เทพ อสูร ผู้เป็น ใหญ่	เทพฝ่าย พุทธ (พิทักษ์)	เทพ พระบรม โพธิสัตว์	เทพ บันดาล โชคลาภ กับ ทรัพย์	เทพ บุตร/ เทพทรง ครุฑ	เทพ ผู้กุม ดวง ชะตา มนุษย์	เทพ คุ้มครอง ประจำตัว	เทวดาผู้ เปลี่ยนแปลง ชะตาชีวิต จากร้ายให้ กลายเป็นดี	เทพพยาน กรรมของ มนุษย์ ⁵⁰
สื่อสิ่งพิมพ์									
ศาตะนันท์	/								
ทิพย์จักร	/	/	/	/					/
ทศพล			/			/			/
ชัยปายางหลวง					/				

⁵⁰ เทพพยานแห่งการกระทำกรรมของมนุษย์ โดยกล่าวว่าพระราหูมิได้เป็นผู้ทำให้เกิดเคราะห์หรือโชคร้ายแก่มนุษย์ แต่เป็นเรื่องของกรรมที่มนุษย์ก่อขึ้นเองยังผลให้สะท้อนกลับ ดังนั้น สิ่งเลวร้ายในชีวิตมนุษย์จึงเกิดมาจากผลกรรมเก่าและใหม่ของบุคคลที่ก่อไว้ ราหูจึงเป็นเทพเจ้าผู้เป็นพยานที่รับรู้การกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์เท่านั้น

แหล่งที่มา ในสื่อสมัยใหม่	เทพ อสูร ผู้เป็น ใหญ่	เทพฝ่าย พุทธ (พิกข์)	เทพ พระบรม โพธิสัตว์	เทพ บันดาล โชคลาภ กับ ทรัพย์	เทพ บุตร/ เทพทรง ครุฑ	เทพ ผู้กุม ดวง ชะตา มนุษย์	เทพ คุ้มครอง ประจำตัว	เทพดาผู้ เปลี่ยนแปลง ชะตาชีวิต จากร้ายให้ กลายเป็นดี	เทพพยาน กรรมของ มนุษย์ ⁵⁰
บุญชัย ใจเย็น								/	
เฉลิมชัย	/					/		/	
ดิษฎีกษ์						/		/	
พรหมฉนิส			/	/					
สรวง สวรินทร์		/	/	/					
ภัทรรักษ์	/								
แก้วธารา						/	/		
ตรีนิสิงเห		/	/		/	/	/		
บ.วงศ์สว่าง			/			/			/
สุวัฒน์ บุญรอด			/	/					
ลักษณะ (เรขานิเทศ)		/	/			/		/	
นิตยสารแมนาค				/				/	
นิตยสารพระเกจิ			/						
เว็บไซต์									
Tnews			/						
Kapook			/					/	
Phenkhao			/						
Siamganes					/		/		
Dew590blog			/						
เทพพระเจ้า					/				
วัดท่าการ้อง				/				/	
Watphararahoo			/						
Watmaikhamean		/	/				/		
Wattakhanun			/						
Itti-patihan			/						
Thepundit	/	/	/					/	
tienjakkapad		/	/						
เฟซบุ๊ก									
เฟซบุ๊กอสุรินทรหุฑา		/	/						

แหล่งที่มา ในสื่อสมัยใหม่	เทพ อสูร ผู้เป็น ใหญ่	เทพฝ่าย พุทธ (พิกข์)	เทพ พระบรม โพธิสัตว์	เทพ บันดาล โชคลาภ กับ ทรัพย์	เทพ บุตร/ เทพทรง ครุฑ	เทพ ผู้กุม ดวง ชะตา มนุษย์	เทพ คุ้มครอง ประจำตัว	เทพดาผู้ เปลี่ยนแปลง ชะตาชีวิต จากร้ายให้ กลายเป็นดี	เทพพยาน กรรมของ มนุษย์ ⁵⁰
ยูทูป									
ตำนานพระราหู (รายการห้องสมุดฯ)				/				/	
ตำนานพระราหู	/		/	/	/	/	/		
ตำนานพระราหู เจ้า แห่งโชคลาภฯ				/	/			/	
พระพุทธรูปเจ้าปราบ พระราหูฯ		/	/						
เรื่องเล่าวันนี้: ราหูฯ		/	/			/	/		
สุริยบุตรเรื่องเล่าฯ	/	/	/						
อาจารย์ยอด	/	/	/		/		/		
อำนาจทิพย์ปี 7-01	/				/			/	
ราหูกลืนทรัพย์				/					
บูชาพระราหูขอโชคฯ			/	/				/	
สักการะเทพพระราหูฯ			/					/	
อธิษฐานขอพรเทพฯ			/		/				
ราหูจะย้ายราศีจะรวย			/	/					
หมอลักษณ์ฟันธง ใบเลขเด็ด	/		/		/		/		

ในตารางข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการสร้างความหมายใหม่ จากเดิมที่ราหูเป็นอสูรตัวร้าย แต่เรื่องเล่าในสื่อสมัยใหม่ได้ทำให้ราหูมีสถานะกลายเป็นเทพเจ้าที่ยิ่งใหญ่ จากตารางพบว่าสถานะของราหูในเรื่องเล่าที่พบมาก ได้แก่ เทวพระบรมโพธิสัตว์, เทพผู้เปลี่ยนแปลงชะตาชีวิตจากร้ายให้กลายเป็นดี, เทพเจ้าฝ่ายพุทธศาสนา (พิกข์พุทธศาสนา), เทพบันดาลโชคลาภและทรัพย์, เทพอสูรผู้เป็นใหญ่, เทวบุตรหรือเทพทรงครุฑ, เทพคุ้มครองประจำตัว, เทพผู้กุมดวงชะตามนุษย์ และเทพพยานกรรมของมนุษย์ ตามลำดับ

สถานะที่ได้รับการกล่าวถึงในเรื่องเล่ามากที่สุด คือ เทวพระบรมโพธิสัตว์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะสถานะดังกล่าวแสดงให้เห็นความเป็นบุคคลประเสริฐ มีภูมิธรรม และบทบาทที่สำคัญในพุทธศาสนา

กล่าวคือ ตำนานดังกล่าวเป็นตำนานที่มีเนื้อความเน้นว่าราหูได้บำเพ็ญบารมีเป็นพระโพธิสัตว์ และได้รับพุทธรพยากรณ์ว่ากำลังจะสำเร็จเป็นพระพุทเจ้าในอนาคต ซึ่งมีสถานะที่สูงกว่าเทพหรือเทวดาทั่วไป เพื่อให้ราหูเป็นที่ยอมรับนับถือ และสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้นับราหูในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย

สถานะของราหูในเรื่องเล่านี้ มุ่งเน้นสถานะความเป็นเทพเจ้าทั้งสิ้น สอดคล้องตามสมมุติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ว่าเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่มีบทบาทสร้างภาพลักษณ์ที่ศักดิ์สิทธิ์และก่อให้เกิดความศรัทธาต่อราหูในบริบทของสังคมพุทธศาสนาไทยสมัยใหม่ จากการชูสถานะในตารางข้างต้น ทำให้เห็นว่าราหูเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่คนไทยยอมรับนับถือว่าเป็นเทพหรือเทวดาผู้วิเศษ ยิ่งใหญ่ มีอิทธิพลต่อมนุษย์ และสามารถดลบันดาลความร่ำรวยได้ อันสะท้อนให้เห็นพลังอำนาจของสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีผลต่อชีวิต จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้นับราหูเพื่ออ้อนวอนให้ราหูคุ้มครอง และให้พรตามความปรารถนา ในปัจจุบันผู้คนในสังคมไทยมีความมุ่งหวังจะได้รับความร่ำรวยผ่านการเสี่ยงโชคด้วยลอตเตอรี่หรือหวย ดังนั้น การบูชาราหูจึงมิได้เป็นเพียงการแสวงหาที่พึงทางใจเท่านั้น แต่เป็นการสร้างความหวังเพื่อให้ราหูบันดาลโชคลาภและความร่ำรวยให้ด้วย

5.2 บทบาทของเรื่องเล่าราหูในพุทธศาสนาไทย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์บทบาทของเรื่องเล่าราหูต่อพุทธศาสนาในสังคมวัฒนธรรมของไทยนั้น จะช่วยทำให้เห็นถึงความสำคัญของเรื่องเล่าที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในสังคมในแง่มุมที่หลากหลาย เรื่องเล่าในสื่อสมัยใหม่ที่มีความหลากหลายของสำนวนนั้นล้วนมีบทบาทสำคัญหลายประการต่อพุทธศาสนาไทย โดยสามารถจำแนกได้ 4 ด้าน ดังนี้

5.2.1 การทำให้ราหูเป็นส่วนหนึ่งของคติทางพุทธศาสนา

สถานะสำคัญของราหูที่คนไทยรับรู้คือเทพพระเคราะห์ที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ และเทพเจ้าผู้บันดาลโชคลาภและความร่ำรวย แสดงให้เห็นว่าคนไทยที่บูชาราหูในสังคมไทยมีความหวังก้าวไกลไกลจากอิทธิพลด้านลบจากราหูตามคติความเชื่อในโหราศาสตร์ และยังมีความหวังว่าเมื่อบูชาราหูแล้วจะทำให้มีโชคลาภและความร่ำรวยด้วย อีกสถานะหนึ่งของราหูที่ปรากฏในสื่อสมัยใหม่อย่างแพร่หลาย คือ สถานะของราหูในพุทธศาสนาที่เน้นว่าราหูเป็นบุคคลประเสริฐประกอบด้วยคุณงามความดีต่าง ๆ แม้ว่าเดิมทีจะปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนา แต่ก็เป็นเรื่องที่มีรายละเอียดไม่มากนักและไม่เป็นที่รู้จักของผู้คนอย่างแพร่หลาย ดังนั้น เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่จึงมีบทบาทในการกระจายความรู้ตำนานนั้น และขยายความต่อจากเดิม ทำให้ผู้คนรับรู้และยอมรับสถานะของราหูในพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาเรื่องเล่าราหูพบว่า ราหูได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคติทางพุทธศาสนา ทำให้ผู้คนในสังคมไทยรู้จักราหูจากตำนานในพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น ซึ่งมีสื่อสมัยใหม่เป็นตัวช่วยในการประชาสัมพันธ์ เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาการสร้างสรรคเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ พบว่าเรื่องเล่าจำนวน

หนึ่งใช้ตำนานจากคัมภีร์และวรรณคดีพุทธศาสนา มีทั้งเลือกใช้ตำนานเดียว และเลือกใช้มากกว่า 1 ตำนานมารวมกันเป็นเรื่องเล่าขนาดสั้น โดยมีข้อสังเกตหนึ่งคือเรื่องเล่าดังกล่าวมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเพราะใช้ตำนานจากแหล่งเดียวกัน และมีการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ด้วยกลวิธีต่าง ๆ ทั้งการคัดเลือกและตัดต่อ, การตัดแปลง การขยายความ และอธิบายใหม่ให้ราหูอยู่ในฐานะสำคัญ ดังนั้น เรื่องเล่าดังกล่าวจึงมีการชี้ให้ผู้รับสารเกิดความคิดว่าราหูมิได้เป็นอสูรร้ายอย่างเดิม แต่มีบทบาทใหม่ที่น่าสนใจและคำจูงต่อพุทธศาสนาในฐานะเป็นคนดีและได้เข้ามาเป็นอุบาสกในพุทธศาสนา นอกจากนี้ เรื่องเล่าสำนวนดังกล่าวยังชูบทบาทราหูตั้งแต่ในฐานะเป็นอุบาสกในพุทธศาสนา เทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนา พระโพธิสัตว์ และพระอนาคตพุทธเจ้าที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวพุทธไทย ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวต่อไปเป็นลำดับดังนี้

5.2.1.1 ราหูในฐานะพระโพธิสัตว์

เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่มักเน้นถึงราหูในฐานะเป็นพระโพธิสัตว์และเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตมากที่สุด มีที่มาจากคัมภีร์อนาคตวงศ์เป็นคัมภีร์พุทธศาสนาชั้นหลังเพียงคัมภีร์เดียวที่สามารถนำมาใช้ยกย่องว่าราหูเป็นบุคคลสำคัญในพุทธศาสนาได้ และแสดงสถานะของราหูที่ควรแก่การนับถือ เช่น บรรลุธรรมชั้นโสดาบันหลังฟังธรรมเทศนา, การบำเพ็ญบารมีของราหูที่ตั้งมั่นและกระทำอย่างต่อเนื่องในหลายภพชาติ และผลจากการฟังธรรมที่เนรมิตให้ราหูมีรูปลักษณะใหม่กลายเป็นเทพบุตรที่มีความสง่างาม เป็นต้น กล่าวคือเรื่องเล่าที่สร้างสรรค์ใหม่ล้วนสนับสนุนให้เกิดการยอมรับและสร้างความศรัทธาต่อราหูในฐานะของพระโพธิสัตว์ทั้งสิ้น และยังสะท้อนให้เห็นว่าราหูเป็นพระโพธิสัตว์ที่มีรูปลักษณะอย่างไร จากเดิมที่รูปลักษณะของราหูไม่สวยงาม ทำให้มีความสง่างามอันเป็นไปตามอุดมคติของคนไทยเพื่อให้เหมาะสมกับสถานะของความเป็นพระโพธิสัตว์ตลอดจนการอธิบายคุณลักษณะราหูในฐานะของบุคคลประเสริฐในอุดมคติด้วย กล่าวคือบรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน พระอรหันต์ และทำให้ราหูจากเดิมเป็นผู้ขโมยน้ำอมฤตให้กลายเป็นผู้บริสุทธิ์ มีศีลสัตย์ และในบางแหล่งกล่าวถึงการประพาศิตนเป็นพรหมจรรย์ โดยมุ่งหมายจะบรรลุธรรมและบำเพ็ญบารมีเพียงอย่างเดียว จึงติดตามพระพุทธเจ้าและฟังธรรมเทศนาอย่างเนื่องนิตย์

นอกจากนี้ ยังมีการตีความใหม่และอธิบายถึงราหูโดยปรับให้เป็นมุมมองบวก ได้แก่ รูปลักษณะของราหูที่เป็นอสูรหรือยักษ์ แต่เมื่อมีการยกย่องฐานะให้เป็นพระโพธิสัตว์จึงหาเหตุผลเพื่ออธิบายว่ารูปร่างภายนอกเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญ และกล่าวย่ำว่าบุคคลที่บูชาราหูนั้นก็เท่ากับเป็นการบูชาพระโพธิสัตว์ ซึ่งกำลังจะสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า และบางแห่งกล่าวว่าการบูชาราหูก็เทียบเท่ากับการบูชาพระพุทธเจ้าเช่นเดียวกัน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเรื่องเล่าจำนวนหนึ่งพยายามสื่อให้เห็นสถานะของราหูที่ควรแก่การบูชาอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม การชูปบทบาทของราหูในฐานะของพระโพธิสัตว์และพระพุทธรเจ้า ในอนาคตกาล มิเพียงแต่เป็นการสร้างพื้นที่ให้ราหูเข้ามาอยู่ในพุทธศาสนาอย่างชอบธรรมแล้วนั้น แต่ยัง เน้นประเด็นดังกล่าวเพื่อต่อยอดย้ำความเป็นบุคคลสำคัญของพุทธศาสนาด้วย และเพื่อเป็นการสร้างความศรัทธาเลื่อมใสและหลอมรวมใจพุทธศาสนิกชนจำนวนหนึ่งให้มีกำลังใจว่าได้กราบไหว้บูชา ผู้กำลังจะเป็นพระพุทธรเจ้าในอนาคตที่จะสืบทอดพุทธศาสนามีให้สูญถือเป็นบุญอย่างยิ่ง และจะได้รับความเมตตาจากราหูเพราะดำรงตนเป็นพระโพธิสัตว์ที่พร้อมจะโปรดชาวพุทธผู้ปฏิบัติดี และเป็น สัญลักษณ์ของการสร้างความหวังให้กับบุคคลต่าง ๆ ที่แม้ในอดีตจะเป็นบุคคลผู้หลงผิด แต่ก็สามารถ กลับใจใหม่ได้โดยมีเรื่องของราหูมาเป็นตัวอย่างที่เสริมกำลังใจให้ตั้งใจปฏิบัติธรรมก็ย่อมเป็นผลดีได้

5.2.1.2 ราหูในฐานะเทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนา

การยกย่องราหูว่าเป็นเทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนาด้วยการอธิบายเพิ่มเติมจากการยกตอนสำคัญในคัมภีร์พุทธศาสนาชั้นต่าง ๆ จากความเป็นอุบาสกผู้มีสัมมาทิฐิและเลื่อมใสศรัทธา ในพุทธศาสนาไปสู่การยกย่องฐานะของราหูใหม่ว่าเป็นเทพผู้พิทักษ์และดูแลพุทธศาสนา วิธีการดังกล่าวจึงเป็นการสร้างพื้นที่ให้ราหูเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในพุทธศาสนาไทยอย่างหนึ่ง

การสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูใหม่เกิดจากการติดต่อตอนสำคัญในตำนานราหู จากคัมภีร์พุทธศาสนา และอธิบายขยายความใหม่ อย่างเรื่องเล่าตอนที่ราหูติดตามพระพุทธรเจ้าเสด็จโปรดพระพุทธรมาธา ราหูจึงได้ฟังธรรมและทำให้เกิดดวงตาเห็นธรรม หลังจากนั้นจึงมีการเชื่อมโยงสู่ เหตุการณ์ของการกล่าวคำสวดเป็นหนึ่งในบทนอบน้อมต่อพระพุทธรเจ้าหรือบทนะโม ซึ่งเกิดจากการติดต่อ เรื่องเล่าจากหลายแหล่งมาเชื่อมโยงและอธิบายใหม่ว่าราหูมีฐานะเป็นหนึ่งในเทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนาอีก พระองค์หนึ่งร่วมกับเทพผู้รักษาบทสวดองค์อื่น ๆ เพื่อเน้นย้ำฐานะของราหูว่าเป็นเทพเจ้าฝ่ายดีนับตั้งแต่ ได้พบพระพุทธรเจ้าเป็นต้นมา และมีบทบาทสำคัญในการพิทักษ์ ปกป้อง และคุ้มครองพุทธศาสนา

บทบาทของราหูถูกเชื่อมโยงเข้ากับคติความเชื่อของอมนุษย์ในพุทธศาสนา คือ “ยักษ์” ซึ่งมีสถานะเป็นผู้พิทักษ์พุทธศาสนา เพราะราหูมีรูปลักษณ์ประหลาดคล้ายคลึงกับยักษ์ อย่างเช่นการสร้างประติมากรรมรูปยักษ์ไว้ตามวัดพุทธศาสนาไทย เช่นเดียวกับประติมากรรมของราหู ในวัด จึงเกิดการเชื่อมโยงไปสู่คติความเชื่อดังกล่าวได้โดยง่าย ดังนั้น จึงมักมีการเล่าเรื่องและกล่าวชูปบทบาทของราหูในฐานะของเทพเจ้าที่เป็นยักษ์บนสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา และเทพผู้ยิ่งใหญ่เป็นที่วันเกรงของเหล่าคนธรรพ์ นาค ครุฑ ยักษ์ กินรี ประกอบกับเรื่องเล่าที่นำเอาตอนสำคัญต่าง ๆ มากกล่าวเน้นถึงความเลื่อมใสในพุทธศาสนาของราหู จึงเป็นเหตุให้มีการยกย่องราหูเป็นเทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนาที่มีฤทธิ์มาก และสามารถให้พรคนดีนำยิคนชั่ว

อย่างไรก็ตาม การอธิบายใหม่ประกอบกับเรื่องเล่าราหูยังเน้นย้ำเรื่องของรูปลักษณ์ ภายนอกของราหูไม่สำคัญเพราะภายในจิตใจนั้นมีความบริสุทธิ์อันเกิดมาจากการกระทำดีของราหู

เรื่องเล่าดังกล่าวจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องประกันว่าราหูเปลี่ยนจากความเป็นผู้ร้ายและกลายเป็นเทพฝ่ายดีหลังจากนับถือและได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้าแล้ว โดยการเน้นสถานะราหูตามรูปลักษณะในคติความเชื่อคนไทยว่าเป็นยักษ์และเชื่อมโยงกับความเป็นยักษ์ชั้นดีผู้นับถือและปกป้องพุทธศาสนา

5.2.1.3 ราหูในฐานะเทวดาในพุทธศาสนา

เดิมทีราหูเป็นอสูรหรือฝ่ายตรงข้ามเทวดา นับตั้งแต่ในวรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และเมื่อเข้ามาในพุทธศาสนายังคงปรากฏภาพว่าราหูไล่เบียดเบียนพระอาทิตย์และพระจันทร์อยู่ แต่เมื่อมีการปรับเรื่องเล่าราหูใหม่ซึ่งเน้นการกลับตัวกลับใจของราหู กล่าวคือหลังจากราหูได้พบพระพุทธเจ้าแล้ว ซึ่งเป็นเหตุให้ราหูละพศและคลายทิฐิมานะในที่สุด จนได้เปลี่ยนสถานะใหม่เป็นบุคคลผู้บรรลุนิพพานระดับอริยบุคคลเป็นชั้นโสดาบัน⁵¹ อันเป็นเหตุให้มีความปรารถนาจะติดตามพระพุทธองค์ จึงเป็นตอนสำคัญที่ตัดแปลงและนำมาใช้เพื่อทำให้ราหูมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น กล่าวคือเป็นเทวดาในพุทธศาสนาที่สมควรได้รับการบูชา และเกิดการใช้คำเรียกราหูว่าเป็นเทวดาแทนคำว่าอสูรอย่างเดิม จากการใช้ตอนสำคัญของราหูที่ปรากฏในพุทธศาสนาเพื่ออธิบายสนับสนุนโดยน้อมให้เข้ากับคำสอนในพุทธศาสนา ได้แก่ การบูชาบุคคลที่ควรบูชา (มงคล 38) ว่า เป็นเทวดาพลีหรือเทวดานุสสติ จากการยกย่องราหูเป็นเทวดาองค์หนึ่งซึ่งสามารถนับถือและบูชาได้ ดังนั้น บทบาทในการทำให้ความคิดเรื่องการบูชาราหูดำรงอยู่ได้ในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทยได้ด้วยการอ้างเรื่องเล่าที่สนับสนุนว่าราหูเป็นเทวดาหรือบุคคลผู้ประเสริฐในพุทธศาสนาซึ่งควรแก่การบูชา

5.2.1.4 ราหูในฐานะอุบาสกในพุทธศาสนา

เรื่องเล่าราหูมีทั้งการสืบทอดตำนานและขยายเรื่องใหม่โดยการอธิบายถึงราหูว่าได้เข้าเฝ้าและพบพระพุทธเจ้าหลายครั้งในคัมภีร์พุทธศาสนาชั้นต่าง ๆ เดิมที่มีในพระสูตรในคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถากล่าวถึงราหูว่ายอมรับนับถือพระพุทธเจ้าและขอถือเป็นสรณะ จึงเรียกราหูได้ว่าเป็นอุบาสกในพุทธศาสนา จากการตีความและอธิบายเน้นเหตุการณ์สำคัญของราหูที่กลับตัวกลับใจจากมิถิลาไปเป็นสัมมาทิฐิ กล่าวคือจากอสูรร้ายกลับกลายเป็นคนดีในที่สุด นอกจากนั้น ยังกล่าวอ้างเรื่องการรจนาบทนะโมมาเพื่อกล่าวเน้นถึงการนับถือพระพุทธเจ้า และการเข้ามาของราหูในฐานะที่เป็นอุบาสกในพุทธศาสนาอย่างชอบธรรมด้วย

⁵¹ โสดาบัน คือ อริยบุคคล บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อละสังโยชน์ 3 ชื่อว่าผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งโสดาปัตติผล บุคคลใดละสังโยชน์ 3 ได้แล้ว บุคคลนี้เรียกว่า ผู้เป็นโสดาบัน มิต้องไปเกิดในอบายภูมิ และจะได้ตรัสรู้ในเบื้องหน้า อริยบุคคลระดับโสดาบันยังสามารถแบ่งออกเป็น 3 จำพวกคือ เอกพีชี โกลังโกละ และสัสตักขัตตปุระมะ ดังนั้น ผู้บรรลุนิพพานละสังโยชน์ 3 คือ สักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส และอนุสัย 2 คือ ทิฐิอนุสัย และวิจิกิจฉาอนุสัย (มูลนิธิอุทกวิทยานธรรม.(ม.ป.ป.))

การเล่าเรื่องดังกล่าวทำให้เห็นว่านอกจากจะเน้นประเด็นเรื่องพระมหากษัตริย์คุณของพระพุทธเจ้าในการเทศนาให้ราหูกลับใจเป็นอุบาสกได้แล้ว พบว่ายังมีการเน้นประเด็นเรื่องของคุณภาพภายในจิตใจของราหูที่มีการแปรเปลี่ยนไปหลังได้พบพระพุทธเจ้า ทำให้มีความผูกพันในพุทธศาสนาและมีความศรัทธาเลื่อมใสในพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ตำนานของอสุรินทราหูในคัมภีร์ของพุทธศาสนาถูกหยิบยกมาใช้ในการสร้างสรรค์ค่อนข้างมาก และมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาจากเดิม ทำให้เรื่องเล่าราหูมีความน่าสนใจ ประเด็นสำคัญคือราหูกลับตัวกลับใจเปลี่ยนจากความเป็นมารภายหลังการได้พบและฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าแล้ว จึงทำให้ราหูได้รับโอกาสต่าง ๆ อย่างที่มีการเน้นสถานะของราหู ได้แก่ อุบาสก, เทวดาในพุทธศาสนา, เทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนา, พระโพธิสัตว์ และพระพุทธเจ้าในอนาคต นอกจากนี้ยังมีการดัดแปลงและขยายความเพิ่มให้ราหูมีภูมิธรรมและรูปลักษณะที่สวยงามแตกต่างไปจากเดิมอันเป็นผลมาจากการเกิดดวงตาเห็นธรรม ตลอดจนเป็นบุคคลที่มีความประเสริฐและนำเลื่อมใสศรัทธา เพื่อให้ผู้คนยอมรับและบูชาราหูในวัดพุทธศาสนาได้อย่างสนิทใจ

5.2.1.5 ราหูในฐานะภาพสะท้อนคตินิยมทางพุทธศาสนา

ผู้วิจัยพบว่ามีการเล่าราหูกลุ่มหนึ่งตีความราหูเป็นการเปรียบอุปมาราหูในทางธรรมเพื่อให้เข้ากับบริบทของพุทธศาสนา ด้วยการอธิบายเรื่องราหูให้เป็นสัญลักษณ์แทนคำสอนในพุทธศาสนา ได้แก่ ความทุกข์ กิเลส วัฏฏสงสารและความไม่เที่ยงของชีวิตซึ่งโยงเข้ามาเพื่อเตือนสติไม่ให้ความประมาทในการใช้ชีวิต บทบาทของเรื่องเล่าเหล่านี้จึงเป็นการโน้มเรื่องของราหูให้เข้ามาสอดคล้องกับคำสอนในพุทธศาสนาเพื่อให้ราหูเป็นส่วนหนึ่งในพุทธศาสนาทางหนึ่งวิธีการดังกล่าวมีในคัมภีร์พุทธศาสนา (ดูในบทที่ 2) แสดงให้เห็นว่ามีการรับคตินิยมดังกล่าวมาใช้ในสื่อสมัยใหม่ โดยใช้ราหูเพื่อมาอธิบายในกรอบของพุทธศาสนา เรียกว่าเป็นธรรมาธิษฐานเป็นการยกหลักการที่เป็นนามธรรมขึ้นมาอ้างและอธิบาย อาจกล่าวได้ว่าเป็นการสืบทอดวิธีการสื่อความมาจากคัมภีร์พุทธศาสนาซึ่งได้รับการนำไปปรับใช้เพื่ออธิบายใหม่ให้มีภาษาที่เข้าใจง่าย และปรับขยายการอธิบายให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบันและให้ความน่าสนใจมากขึ้น

สิ่งที่แตกต่างไปจากเดิมคือการเปรียบอุปมาถึง “ราหู” ให้ความสำคัญต่อพุทธศาสนา ได้แก่ การกล่าวว่าเป็นสัญลักษณ์ของพระสังฆธรรมของพระพุทธเจ้าเพื่อให้มนุษย์เข้าถึงได้คือ ไตรลักษณ์ ได้แก่ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา และกล่าวถึงการยกย่องราหูในฐานะของเทพผู้กุมชะตากรรมของมนุษย์และจะให้โทษต่อผู้ไม่เข้าใจหลักธรรมดังกล่าว (เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์, 2553: 10-11) และในบางแห่งอธิบายว่าบทบาทของราหูในฐานะของเทพพยานแห่งกรรม กล่าวคือเทพพยานแห่งการกระทำกรรมของมนุษย์ทั้งหลาย โดยที่ราหูมิได้เป็นผู้ทำให้เกิดเคราะห์หรือโชคร้ายแก่มนุษย์แต่อย่างใด แต่เป็นเรื่องของกรรมที่มนุษย์ก่อขึ้นเองยังผลให้สะท้อนกลับ ดังนั้น สิ่งเลวร้ายในชีวิตมนุษย์จึงเกิดมาจากผลกรรมเก่าและใหม่ของบุคคลที่ก่อไว้จากการเปรียบอุปมาข้างต้น มีการเชื่อมโยงไปสู่การชู

บทบาทและอธิบายความยิ่งใหญ่ของราหูที่มีต่อมนุษย์เพื่อเตือนสติให้ผู้คนไม่ประมาทในการกระทำ และเร่งสร้างบุญกุศลเพื่อให้เข้าถึงธรรมได้โดยเร็ว นอกจากนี้ ยังมีการโน้มน้าวให้เกิดการบูชาราหูเพื่อขอความเมตตาให้บรรเทาหรือแปรเปลี่ยนเรื่องร้ายให้กลายเป็นเรื่องดี อย่างไรก็ตาม การอธิบายเรื่องราหูให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับคำสอนในพุทธศาสนาเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างพื้นที่ให้ราหูสามารถเข้ามาเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาได้ด้วยการใช้เป็นกุศโลบายในการสอนธรรมะ

5.2.2 การรับรองพฤติกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวกับราหู

การสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูมีบทบาทต่อการกระตุ้นให้ชาวไทยพุทธมีพฤติกรรมทางศาสนา เช่น การบูชาราหู เป็นต้น คำว่า “พฤติกรรม” หมายถึงการแสดงออกเมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบอันเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้า โดยนำมาใช้ได้ในระบบทางศาสนาอันเป็นการแสดงออกตามความเชื่อถือของมนุษย์ ทางสังคมวิทยาจึงถือว่า “พฤติกรรมทางศาสนา” เป็นพฤติกรรมร่วมหรือพฤติกรรมกลุ่มอันเป็นการแสดงออกตามความเชื่อทางศาสนา ร่วมกันของบรรดาบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อการใดการหนึ่งซึ่งแสดงออกตามความเชื่อถือทางศาสนา ร่วมกัน เช่น การนับถือศาสนา, การทำบุญร่วมกัน, การปฏิบัติธรรม และการเข้าร่วมพิธีกรรม เป็นต้น (บุญลือ วันทายนต์, 2552: 267-268)

ผู้วิจัยพบว่าเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่มีเนื้อความที่มุ่งยกย่องราหูให้เป็นเทพเจ้า เหตุผลประการหนึ่งที่สำคัญของการสร้างสรรค์เรื่องเล่าใหม่ขึ้นนั้นก็คือ การมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มจำนวนผู้เดินทางมาวัดหรือแสวงบุญให้มากยิ่งขึ้น บทบาทของเรื่องเล่าจึงเป็นสิ่งสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดความศรัทธาและโน้มน้าวให้มีผู้เดินทางมาวัดเพื่อมาไหว้เทวรูปราหูที่ประดิษฐานภายในวัดและเข้าร่วมพิธีการบูชาตามขั้นตอนที่ทางวัดได้จัดเตรียมไว้ นอกจากนี้ในวัดพุทธศาสนาไทยแล้ว ยังมีศาสนสถานอื่นด้วยที่สร้างเทวรูปราหูขึ้นและจัดให้มีพิธีการบูชาราหูตลอดทั้งปี เช่น เทวาลัยราหูที่แยกรัชดาลาดพร้าว ราหูเทวาลัยที่แยกเกษตรตัดใหม่ นวมินทร์ เป็นต้น ล้วนแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มจำนวนผู้เข้ามาสักการะราหูอันนำไปสู่การสร้างรายได้เพื่อนำไปพัฒนาวัดและศาสนสถานดังกล่าว

กลุ่มของโหราจารย์และกลุ่มนักธุรกิจเครื่องรางจะเป็นกลุ่มที่มีการสร้างสรรค์เรื่องเล่าโดยการใช้ตำนานโบราณมาปรับเปลี่ยนและผสมผสานกับคติความเชื่อทางโหราศาสตร์ เรื่องของการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งดาวราหู เช่น การย้าย การเคลื่อนราศี การเข้าแทรก การทับ เป็นต้น ก่อให้เกิดพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชะตาชีวิตเข้ามาโน้มน้าวให้เกิดพฤติกรรมบูชาราหูในฐานะของผู้กุมดวงชะตามนุษย์และเทพผู้เปลี่ยนแปลงชะตาชีวิต ดังนั้น ผู้คนจึงสนใจเข้าวัดและเข้าร่วมพิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์ต่าง ๆ เช่น การสวดนพเคราะห์ พิธีการรับและส่งราหู การสะเดาะเคราะห์ด้วยการทำบุญและถวายของดำ ตลอดจนการจัดพิธีการสวดภาณยักษ์ซึ่งเรื่องเล่าได้สร้างให้บทบาทของราหูเกี่ยวข้องกับฐานะของยักษ์ร่วมกับพิธีภาณยักษ์ บทสวดนักขัตตยักษ์ และบทอาถรรพณ์ภูติภูต เป็นต้น

ซึ่งทำให้พิธีกรรมดังกล่าวเข้ามามีบทบาทในการคลายความกลัว และความกังวลอันเกิดจากอิทธิพลของดาวราหูในทางลบต่อดวงชะตาชีวิตของบุคคล

นอกจากนี้ ยังมีเรื่องเล่าราหูที่สร้างสรรค์ใหม่โดยไม่อาศัยตำนานโบราณ แต่เป็นการเล่าถึงประสบการณ์ของผู้บุขาราคูซึ่งได้รับความสำเร็จต่าง ๆ ได้แก่ เรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้บุขาราคูที่ประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งทางด้านการประกอบอาชีพ การเลี้ยงโชคและความรัก ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงดวงชะตาจากร้ายกลายเป็นดี เช่น กิจการงานดีขึ้น ถูกลอตเตอรี่รางวัลใหญ่ ปลดหนี้มหาศาลได้ มีชีวิตรักสมหวัง เป็นต้น ซึ่งบทบาทของเรื่องเล่าดังกล่าวมีผลต่อการชักจูงผู้คนให้เดินทางไปกราบไหว้ขอพรราหูในวัดพุทธศาสนา เมื่อเรื่องเล่าได้เผยแพร่ไปย่อมมีผลต่อความเชื่อของผู้คนที่ปรารถนาจะได้รับความสำเร็จตามการบอกเล่าประสบการณ์จากผู้อื่น จึงมีแนวโน้มในการจูงใจให้เกิดความเชื่อและมีความต้องการที่จะไปกราบไหว้ราหูในวัดเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นเรื่องเล่าราหูจึงมีบทบาทต่อการกระตุ้นปลูกเร้าให้ผู้คนเกิดความศรัทธาต่อราหู และมีท่าทีแสดงออกถึงความศรัทธาในหลายรูปแบบ ซึ่งผู้วิจัยสามารถจำแนกเป็น 2 ประการ คือ อามิสบูชาและปฏิบัติบูชา อามิสบูชาคือการบูชาราหูด้วยสิ่งของต่าง ๆ ส่วนปฏิบัติบูชาคือการแสดงออกด้วยการกระทำเพื่อเป็นการบูชาต่อราหูหลายลักษณะ เช่น พิธีการบูชาอันเกี่ยวข้องกับการสวดคาถาและคำอธิษฐานต่าง ๆ ตลอดจนการบูชาด้วยการประพาศปฏิบัติกระทำสิ่งดีงามต่าง ๆ ดังนี้

5.2.2.1 อามิสบูชา

เรื่องเล่าราหูหลายสำนวนที่มีได้แต่ชูปบาทและยกย่องราหูเท่านั้น ยังมีเหตุผลสำคัญในการเลือกใช้ตำนานจากวรรณคดีและวรรณกรรมหลายแหล่งเพื่อใช้ในการจัดระบบความคิดเรื่องการบูชาราหูตั้งแต่การกำหนดคติความเชื่อการไหว้และการเตรียมสิ่งของถวายราหู โดยมีเรื่องเล่าเป็นองค์ประกอบหลักในการอธิบายเหตุผลแทบทั้งสิ้น ตลอดจนความเกี่ยวข้องกับการสร้างคาถาและคำอธิษฐานบูชาราหูด้วย ดังนั้น อามิสบูชาจึงหมายถึงการบูชาด้วยสิ่งของมีรูปเทียน ดอกไม้ ของหอมและวัตถุอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม การบูชาราหูมีพิธีการเฉพาะ แตกต่างจากการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ

การไหว้สักการะราหูมีปรากฏร่วมกันในหลายสถานที่ เช่น วัด เทวาลัยหรือเทวสถาน และหิ้งของราหูที่ตั้งไว้บูชาในบ้านและสถานที่ต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะมีการจุดธูปเทียน และการถวายเครื่องบูชาถือว่าเป็นอามิสบูชาที่กระทำต่อราหูตามคติความเชื่อของคนไทย เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่มีการอธิบายที่มาของการเตรียมเครื่องบูชาจำนวนต่าง ๆ และการกำหนดขั้นตอนการบูชาราหูโดยอ้างอิงเอาตำนานตอนสำคัญต่าง ๆ ไว้ ได้แก่ เรื่องเล่าที่อธิบายการกำเนิดราหูเป็นหนึ่งในเทพนพเคราะห์ลำดับที่ 8 และมีกำลังเป็น 12 โดยสีกายของราหูเป็นสีดำ นำมาใช้ในการอ้างอิงถึงจำนวนของเครื่องบูชาและจำนวนการท่องคาถาเพื่อบูชาราหู ได้แก่ การจุดธูป 8 ดอกหรือ 12 ดอก และเตรียมของดำถวายราหูจำนวน 8 อย่าง

หรือบางแห่ง 12 อย่าง ได้แก่ ข้าวเหนียวดำ งาดำ ถั่วดำ ขนมเปียกปุน เฉาก๊วย องุ่นดำ ซ็อกโกแลต และเหล้าดำหรือกาแฟดำ เพราะตัวเลขดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับเรื่องเล่าการกำเนิดและบทบาทของราหูจึงนำมาเกี่ยวข้องกับพิธีการบูชาเพื่อให้เป็นสัญลักษณ์เฉพาะว่าเป็นการบูชาราหูให้ถูกต้องและเพื่อให้มีหลักการที่น่าเชื่อถือสามารถอ้างอิงได้อย่างมีเหตุผล และยังมีกรกล่าวอ้างเพิ่มเติมต่อการถวายของดำต่อราหู เช่น เรื่องเล่าของชัย ปายางหลวง (2550) ที่ทำให้เกิดคติถวายเครื่องเช่นต่อราหูเป็นของมีนเมาต่างๆ โดยใช้ตำนานการกำเนิดราหูจากหัวผีโขมดป่ามาอธิบายที่มาเพราะกล่าวอ้างว่าเป็นสิ่งที่ราหูทรงโปรดตามอุปนิสัยเดิม และมีการเล่าถึงเหตุการณ์ปาฏิหาริย์ในจังหวัดนครสวรรค์ที่เกิดโรคระบาดรุนแรงในจังหวัดนครสวรรค์รวมถึงจังหวัดแถบภาคกลางตอนบนทำให้ผู้คนเสียชีวิตจำนวนมาก ผู้คนบอกเล่าว่าการไหว้ราหูทุกวันด้วยการถวายของดำ 8 อย่างล้วนมีความหมายที่กำหนดไว้ในทางมงคล อันได้แก่ ไก่ดำ (ค้าขายดี), เหล้า (ลงทุนดีมีโชคชัย), กาแฟดำหรือโอเลี้ยง (สมหวังตั้งใจ), เฉาก๊วย (ความราบรื่น), ถั่วดำ (ความเจริญรุ่งเรือง), ข้าวเหนียวดำ (ความเหนียวแน่น), ขนมเปียกปุน (ปูนความสำเร็จ), และไข่เยี่ยวม้า (สำเร็จที่ง่ายตาย) พร้อมรูปเทียนจำนวน 8 ดอกหรือเล่ม นอกจากนั้น ยังมีการเพิ่มเติมสิ่งอื่น ได้แก่ รมสีดำโดยมีการแนะนำให้นำไปถวายพระสงฆ์และอุทิศบุญให้ราหู ดังนั้น ไม่ว่าจะการถวายเครื่องเช่นสรวงและการอุทิศบุญให้ราหูล้วนเป็นการสร้างองค์ความรู้ในการไหว้หรือบูชาราหูอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสิ่งนี้เป็นความเชื่อของคนไทยที่รับรู้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นมงคลและจะทำให้พ้นเคราะห์กรรม ช่วยปัดเป่าภัยในช่วงวิกฤตการณ์ได้ นับได้ว่าเรื่องเล่าดังกล่าวทำให้เกิดความเชื่อเรื่องการถวายเครื่องเช่นสรวงบูชาราหูด้วยรูปเทียนและของดำ 8 อย่างในเหตุการณ์ที่เกิดปาฏิหาริย์ในอดีต

ไม่เพียงเท่านั้น เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงช่วงเวลา ในปี พ.ศ. 2559 พบเรื่องเล่าของตรีนิสิงเห (2559: 224) ซึ่งมีการกำหนดเครื่องบูชาราหูใหม่เป็น “ให้ถวายอาหารเป็นผลไม้หรือมังสวิรัต” และห้ามการถวายอาหารคาว เนื้อสัตว์และสุราหรือของมีนเมาต่าง ๆ โดยการเชื่อมโยงกับเรื่องเล่าของราหูที่ยกย่องสถานะให้ราหูเป็นเทพพระบรมโพธิสัตว์ ซึ่งทำให้เกิดคติการบูชาราหูใหม่ โดยอธิบายตามความคิดความเชื่อของคนไทยต่อพระโพธิสัตว์ว่าเป็นผู้บำเพ็ญบารมีและไม่งดเว้นจากการเปียดเบียนสัตว์ แม้แต่การบริโภค จึงเป็นที่มาของการเชื่อมโยงไปสู่การกำหนดการถวายเครื่องบูชาต่อราหูใหม่ โดยเปลี่ยนจากการถวายเนื้อสัตว์ ไปเป็นอาหารที่เป็นมังสวิรัตทั้งหมด มี 8 อย่าง ได้แก่ ข้าวเหนียวดำ, ถั่วดำ, ขนมเปียกปุน, เฉาก๊วย, ผลไม้สีดำ, ซ็อกโกแลต และชาดำหรือกาแฟดำ (สรวง สวรินทร์, 2555: 128-129)

นอกจากการกำหนดเครื่องบูชาราหูที่แตกต่างไปจากเดิมแล้ว ยังมีการเชื่อมโยงเรื่องเล่าความเป็นเทพพระบรมโพธิสัตว์ของราหูต่อการกำหนดช่วงเวลาไหว้เป็นกลางคืนโดยให้เหตุผลใหม่ว่าเป็นช่วงเวลาที่ราหูโปรด ดังที่ สรวง สวรินทร์ (เรื่องเดียวกัน, น. 123) กล่าวให้เหตุผลว่า “การบูชาพระราหูหรือสุรินทราหูโพธิสัตว์ผู้เป็นอสูรเทพที่ชื่นชอบความสงบยามค่ำคืน จึงนิยม

กราบไหว้กันเวลากลางคืนอันเงียบสงบ” โดยกำหนดว่าควรจุดธูป เทียน และถวายดอกไม้ธูปเทียน ดาวเรือง บานไม่รู้โรย บัวขาว เติรียนน้ำสะอาดหรือน้ำอ้อย พร้อมกล่าวบูชาพระรัตนตรัยก่อนจึง กล่าวบูชาราหูแล้วจึงตั้งจิตเป็นสมาธิแล้วอธิษฐานขอพรว่า “ขออำนาจบารมีองค์สุรเทพผู้ยิ่งใหญ่ พระอสุรินทรราชบุรุษโพธิสัตว์จงมาโปรดแก่ข้าพระพุทธเจ้า” แล้วจึงขอพรตามที่ปรารถนา หากสำเร็จแล้วจึงควรทำบุญและอุทิศผลบุญนั้นเพื่อถวายราหู

จากข้อมูลที่ปรากฏนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นการสร้างองค์ความรู้ในการกำหนดการบูชา ราหูอย่างเป็นระบบและรูปธรรมในสังคมไทย ซึ่งสิ่งนี้เป็นความเชื่อใหม่ที่เกิดขึ้นในบริบทสังคมไทยอันมี เรื่องเล่าเข้ามารับรองและชี้้นำให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลต่อการชักจูงให้เกิดการปฏิบัติ ในหลายลักษณะที่มุ่งหมายจะกระทำเพื่อถวายให้ราหู หรือเป็นการกระทำอันเกิดจากความศรัทธาของผู้คน นำไปสู่การปฏิบัติบูชา เช่น การกรวดน้ำ การอุทิศบุญให้ราหู ตลอดจนการแสดงออกถึงความศรัทธาต่อราหูใน รูปแบบต่าง ๆ โดยยึดเอาเรื่องเล่าของราหูมาเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติด้วย ซึ่งจะนำเสนอในหัวข้อต่อไป

5.2.2.2 ปฏิบัติบูชา

การปฏิบัติบูชา คือ การบูชาด้วยการปฏิบัติ ได้แก่ บูชาด้วยการประพาด พิธีกรรมกระทำสิ่งที่ดีงาม และประพาดตามธรรมคำสั่งสอน (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551: 182) จากที่ผู้วิจัยพบเมื่อมีการเล่าเรื่องราวแล้ว สิ่งที่พบมากที่สุดคือ การระบุดคาถาหรือบทสวดบูชา ราหูเป็นภาษาบาลีพร้อมกับคำอธิษฐานเป็นภาษาไทย จากคาถาและคำอธิษฐานดังกล่าว สะท้อนให้เห็นค่านิยมในการทำความดีเพื่ออุทิศให้ราหูเป็นสำคัญ ได้แก่ การกรวดน้ำและการอธิษฐานจิต ตลอดจนการทำความดีต่าง ๆ ตามความเชื่อถือของบุคคล

การสวดคาถาบูชาราหูมีความสัมพันธ์กับเรื่องเล่าราหูและเกี่ยวข้องกับ พุทธศาสนา เริ่มตั้งแต่การเริ่มต้นด้วยบทนอบน้อมพระพุทธเจ้าหรือบทนะโม มักจะขึ้นต้นก่อน การสวดคาถาและการอธิษฐานขอพรราหู เหตุที่ต้องสวดบทนะโมก่อนอื่นใดมีการเชื่อมโยงเรื่องเล่า ราหูในพุทธศาสนา โดยเฉพาะการยกย่องพระพุทธเจ้าในฐานะของผู้ที่มีพระเมตตาธิคุณต่อราหู และ ตอนสำคัญคือราหูร่วมรจนาบทสวดนะโมด้วย จึงเป็นที่มาของคติการบูชาราหูต้องสวดบทนะโมก่อน อื่นใด นอกจากนั้นยังกล่าวถึงอำนาจของบทนะโมว่าเป็นบทสวดที่ศักดิ์สิทธิ์สามารถจัดปัดเป่าภัย อันตรายและภูตผีปีศาจทั้งหลายได้ โดยอ้างเหตุผลว่าในบรรดาผู้ร่วมรจนาบทสวดมีสาตาศิริยักษ์, ราหู, ท้าวจตุโลกบาล, ท้าวสักกเทวราชและท้าวมหาพรหมเป็นเทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนา

ส่วนคาถาบูชาราหูและคำอธิษฐานมีการกำหนดขึ้นใหม่โดยกลุ่มโหราจารย์ โดยปรับเพื่อให้มีความสอดคล้องกับเรื่องเล่าสถานะใหม่ของราหู ได้แก่ เป็นเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่และ ศักดิ์สิทธิ์ จึงมีการเพิ่มคำเพื่อเป็นการระบุดสถานะราหูไว้ (ดูในตารางที่ 13 แสดงสถานะของราหูจาก เรื่องเล่า) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการชูสถานะราหูว่าเป็นเทพพระราหูทรงครุฑ, เทพอสุรินทรราชบุรุษ

โพธิสัตว์ และเทพเจ้าแห่งโชคลาภ ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องเล่าที่สร้างสรรค์ใหม่เพื่อชูปบาทและยกย่องสถานะราหูเป็นเทพเจ้าชั้นสูง ดังนั้น จึงมีการกำหนดคาถาและคำอธิษฐานทั้งฉบับเต็มและฉบับย่อ ซึ่งในคำอธิษฐานภาษาไทยจะกำหนดสถานะดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน หากเป็นฉบับเต็มจะมีบทสวด ชุมนุมเทวดา บทนะโม 3 จบ บทอาถรรพณ์วิญญูสูตร และตามด้วยคาถาบูชาราหูและคำอธิษฐาน ส่วนฉบับย่อมีเพียงคาถาเป็นภาษาบาลี และคำอธิษฐานบูชาราหูเป็นภาษาไทย นอกจากการกำหนดบทสวดและยกย่องราหูด้วยสถานะความเป็นเทพเจ้าแล้ว ยังมีการอธิษฐานจิตที่บ่งบอกถึงความเชื่อเรื่องการอุทิศบุญให้ราหู การยึดเอาราหูมาเป็นแบบอย่างหรือการระลึกถึงคุณของราหู และการน้อมปฏิบัติดีตามหลักธรรมในพุทธศาสนา ตลอดจนการสร้างบุญกุศลต่าง ๆ ดังนี้

“เอกจกขุนาฬิเกรา สุริยปภา ราหุคาคาหา สัตตรตนสมปนโน มณิโชติโรไส
ยะธา สุวณฺณรชตสมิทธา อหํ วนทามิ เม สทาฯ เอกจกขุนาฬิเกรา จนุทปภา ราหุคาคาหา
สัตตรตนสมปนโน มณิโชติโรไส ยธา สุวณฺณรชตสมิทธา อหํ วนทามิ เม สทา ฯ ”

(แบบที่ 1) “ด้วยอำนาจแห่งพระรัตนตรัย ข้าแต่เทพอสุรินทราหูบรมโพธิสัตว์ ผู้มีสัมมาทิฐิได้พึงธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้ว ขอท่านจงประทานพรให้แก่ข้าพเจ้า (ชื่อ - นามสกุล) ขอบารมีที่ได้บูชาองค์เทพพระราหูทรงครุฑจงเปลี่ยนแปลงดวงชะตาของข้าพเจ้าจากร้ายกลายเป็นดี ด้วยบุญกุศลแห่งข้าพเจ้าที่ได้มาร่วมบุญในครั้งคราวนี้ จงเป็นบุญวิถีสำเร็จแก่องค์เทพพระราหูทรงครุฑและประทานพรอันบริสุทธิ์ให้แก่ข้าพเจ้าตั้งปรารถนาตั้งแต่บัดนี้สืบไป โดยถ้วนหน้ากันเทอญ”

(แบบที่ 2) “ข้าแต่องค์เทพพระราหูทรงครุฑบรมเทวโพธิสัตว์ ข้าพเจ้า (ชื่อ-นามสกุล) มีความเคารพศรัทธาต่อองค์เทพพระราหูทรงครุฑบรมเทวโพธิสัตว์ได้ทราบถึงประวัติของท่านที่มีความงดงามอันเปี่ยมไปด้วยศรัทธาจนได้บรรลุธรรมน้อมนำพา ขอท่านยังเวียนอยู่ด้วยกระแสแห่งดวงจิตดวงญาณสร้างบารมีพระโพธิสัตว์ จงรับรู้ในแรงศรัทธา ข้าพเจ้าขออธิษฐานว่าหนึ่งเรื่องหน้าที่การงาน..... สองเรื่องการเงิน.....สามมีปัญหาเรื่องความรัก ครอบครัว.....สี่มีปัญหาสุขภาพด้วยโรคภัยไข้เจ็บ.....สุดท้ายอธิษฐานขอพร.....บุญกุศลที่ข้าพเจ้าผู้เป็นมนุษย์ได้พึงปฏิบัติมาตลอดกาลทั้งในบุญกิริยา 10 ประการ ทั้งการปฏิบัติกตัญญู ทั้งความซื่อสัตย์ ความซื่อตรง ขอสรรพมงคลบุญทั้งหลายจงสำเร็จไปถึงเทพพระราหูทรงครุฑบรมเทวโพธิสัตว์ จงสำเร็จไปถึงเทพบริวาร และจงเป็นบุญปาฏิหาริย์ให้ข้าพเจ้าได้ผ่านพ้นเหตุเภทภัยต่าง ๆ เดินทางแคล้วคลาดปลอดภัย ขอให้ท่านจงคุ้มครอง พิทักษ์รักษาทั้งในเคสสถาน บ้านเรือน กิจการการค้าของข้าพเจ้าให้เรียบร้อย อย่าให้มีภัย ไปได้มาดี แคล้วคลาดปลอดภัย”

“ตสส อสุรินโท โส โพธิสโตโต สมมาสมพุทโธ อนาคเต”

(แบบที่ 4) ข้าแต่องค์เทพอสุรินทรานูเทพเจ้าแห่งโชคลาภ ข้าพระพุทธเจ้า
ขอนำอาหารมาสังเวชบูชา ขออัญเชิญมาดื่มและกินตามอัธยาศัย จงช่วยคุ้มครองข้า ขอให้พ้นจากภัย
อันตรายนานา ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ และขอให้มีความสุขความเจริญ มีเงิน มีทอง มีโชคลาภ ตลอดไป”

คาถาและคำอธิษฐานเพื่อบูชาราทูดังกล่าว ทั้ง 4 แบบนั้น แม้จะมีคาถา
ภาษาบาลีที่มีอยู่เดิมเป็นคาถาของเครื่องรางกะลาตาเดียวและยันต์สุริยประภา-จันทร์ประภา
โดยมีลักษณะเฉพาะแบบคาถาบาลีของไทย ซึ่งใจความของคาถากล่าวถึงการขอโชคลาภเงินทอง
ทอง โดยให้พระราหูจับกินพระอาทิตย์ พระจันทร์ และทรัพย์สมบัติอันเปรียบประดุจแก้วมณี 7
ประการ ซึ่งคาถาดังกล่าวเป็นคาถาเดียวกันกับคาถาที่ใช้สวดบูชาเครื่องรางพระนารายณ์ทรงครุฑ
ประทับบนพระราหู และยันต์สุริยประภา-จันทร์ประภา ที่จัดสร้างโดยสมเด็จพระมหารัชมงคลมุนี (ธงชัย
ธมฺมโช) แม้ภายหลังจะนำมาใช้ขึ้นต้นก่อนการสวดคำอธิษฐานภาษาไทยก็ตาม โดยที่คาถาและ
คำอธิษฐานทั้งสองมีใจความต่างกัน แต่ก็ยังคงมีการนำคาถาภาษาบาลีมาขึ้นต้นให้สวดก่อน
การอธิษฐานเสมอ อาจกล่าวได้ว่าคาถาภาษาบาลีถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง
ภาพลักษณ์ที่ศักดิ์สิทธิ์ให้การไหว้ราหู เพื่อสร้างความเชื่อถือให้พิธีนั้นดูศักดิ์สิทธิ์อันมีผลต่อจิตใจของ
ผู้คนในสังคมพุทธศาสนา (สุกัญญา สุจฉายา, 2556) จึงได้รับการนำมาใช้ในการกล่าวขึ้นต้นนำหน้า
คำอธิษฐานภาษาไทย โดยที่ไม่ได้มีความหมายตรงตามกันหรือแม้แต่ความสอดคล้องอื่นใดก็ตาม

คำอธิษฐานภาษาไทยแสดงการยกย่องราหูในฐานะของเทพเจ้าสอดคล้อง
ตามเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ แม้แต่ในบทคำอธิษฐานก็ยังกล่าวอ้างเนื้อความในเรื่องเล่าบางส่วน
ของราหูที่เป็นความประพาดติงามและน่ายกย่อง ดังนั้น การอธิษฐานจิตถึงราหูจึงเป็นการยึดเอา
ราหูมาเป็นแบบและกำหนดจิตในการระลึกถึงคุณงามความดีของราหูตามเรื่องเล่าที่มีการเผยแพร่ใน
สื่อสมัยใหม่ ข้อสังเกตคือการอธิษฐานขอพรมีการอ้างบุญกุศลที่กระทำและอุทิศผลบุญให้แก่ราหู
ด้วยการปฏิบัติดีตามคำสอน ทำบุญสร้างกุศลและกรวดน้ำอุทิศบุญให้ราหู ซึ่งมีลักษณะของการอุทิศ
บุญให้กับเทวดาในพุทธศาสนาดังที่ปรากฏในพระสูตรนั้นทมาตาสสูตรในพระไตรปิฎกซึ่งเป็นการอุทิศ
บุญให้ท้าวเวสสุวรรณ ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นการจัดระบบความคิดในการนำแนวคิดการอุทิศบุญตาม
พุทธศาสนามาใช้เป็นคำอธิษฐานจิตต่อราหูซึ่งมีวิธีการอย่างเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่าความคิดเรื่อง
การอุทิศบุญให้เทวดานั้นเป็นเพราะมนุษย์รู้สึกยำเกรงและกระทำเพื่อการบูชาให้เทวดาโปรดปราน
และอำนวยประโยชน์ให้ซึ่งความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าทรงแนะนำว่าการแผ่ส่วนบุญ
ให้แก่เหล่าเทวดานั้น เมื่อเทวดาได้รับไตรจิตแล้วก็จะเกื้อกูลตอบเช่นเดียวกับมารดาที่มีความเอ็นดู
ต่อบุตร ผู้ที่เป็นเทวดาเกื้อกูลแล้ว ย่อมประสบความสำเร็จ (ที.ม. บาลี 10/153/80-81)

นอกจากนี้ยังมีคาถาภาษาบาลีที่ใช้สวดบูชาราหูอีกหลายบท ผู้วิจัยพบว่า มีคาถาบูชาราหูบทหนึ่งที่มีการสร้างสรรค์ขึ้นมาจากการคัดลอกเหตุการณ์ตอนหนึ่งในพระสูตร ได้แก่ พระสูตรสุริยสูตรและจันทิมสูตรในพระไตรปิฎกมาใช้เป็นคาถาภาษาบาลีเพื่อสวดบูชาราหู ดังนี้

“กินนุ สนฺตรมาโนว	ราหู สุริยํ ปมุญจสิ
สวักครุโป อากมม	กินนุ ภีโตว ติฏฺฐสึตี
สตตธา เม ผลเ มุทธา	ชีวนโต น สุขํ ลเภ
พุทธคาถาภิกิโตมहि	โน เจ มุญเจยย สุริยนติ
กินนุ สนฺตรมาโนว	ราหู จนฺทํ ปมุญจสิ
สวักครุโป อากมม	กินนุ ภีโตว ติฏฺฐสึตี
สตตธา เม ผลเ มุทธา	ชีวนโต น สุขํ ลเภ
พุทธคาถาภิกิโตมहि	โน เจ มุญเจยย จนฺทิมนติ ”

เนื้อความของคาถาดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ตอนที่ถูกลดตัดมาจากตอนท้ายของพระสูตรหลังจากมีเนื้อความกล่าวถึงเหตุการณ์อสุรินทรานุถูกพระพุทธรูปเจ้าขับไล่ให้ปล่อย พระอาทิตย์และพระจันทร์ที่กำลังกลืนกินอยู่ อสุรินทรานุจึงปล่อยสุริยเทพบุตรกับจันทรเทพบุตร และกลับไปหาอสุรินทเวปจิตติ เหตุการณ์หลังจากนั้นเป็นคำกล่าวมีลักษณะเป็นคาถาของอสุรินทเวปจิตติ กล่าวกับอสุรินทรานุว่า “ดูกรราหู ทำไมหนอ ท่านจึงกระหืดกระหอบ ปล่อยพระสุริยะ/พระจันทร์เสีย ทำไมหนอ ท่านจึงมีรูปเศร้าสลดมลายีนกลัวอยู่” อสุรินทรานุจึงกล่าวกลับไปว่า “ข้าพเจ้าถูกขับด้วย คาถาของพระพุทธรูปเจ้า หากข้าพเจ้าไม่ฟังปล่อยพระสุริยเทพบุตร/พระจันทิมเทพบุตรเสีย ศีรษะของ ข้าพเจ้าพึงแตกเป็นเจ็ดเสี่ยง มีชีวิตอยู่ก็ไม่พึงได้รับความสุข” ซึ่งเป็นข้อความที่เป็นคำกล่าวโต้ตอบ ระหว่างอสุรินทเวปจิตติกับอสุรินทรานุถูกตัดต่อเพื่อนำมาใช้เป็นคาถาบทข้างต้น

ผู้วิจัยพบว่าคาถาดังกล่าวไม่นิยมแพร่หลายเท่ากับคาถาแบบแรก โดยพบว่า คาถาดังกล่าวอยู่ในช่วงที่มีการสร้างเทวรูปราหูขึ้นมาในช่วงแรกและยังไม่มี การบูชาและ สร้างสรรค์เรื่องเล่าใหม่ ดังนั้น จึงสันนิษฐานว่าคาถาบทนี้เป็นการใช้เพื่อสะกดให้ราหูไม่เป็นโทษภัย ด้วยการใส่พระสูตรที่มีใจความที่เน้นความเหนือกว่าของพระพุทธรูปเจ้าผู้ที่สามารถปราบและสยบ ราหูจากการเข้าจับพระอาทิตย์และพระจันทร์ได้เป็นสิ่งที่ผู้คนต่างเกรงกลัวเพราะเป็นเหตุให้เกิดคราส ดังนั้น จึงสะท้อนให้เห็นว่าการบูชาราหูในช่วงแรกนั้นเกิดขึ้นจากความกลัว แสดงให้เห็นว่าราหูเป็น สัญลักษณ์ของอสุรร้ายผู้น่าสะพรึงกลัวและการบูชาของผู้คนเกิดขึ้นเพื่อต้องการให้ราหูพึงพอใจและ งดโทษภัยอันจะบังเกิดขึ้นกับตนเองและสังคม จึงใช้คาถาดังกล่าวมาข่มราหูไว้ซึ่งเป็นการเชื่ออย่าง หนึ่งอันเป็นเหตุให้เกิดการสืบทอดเรื่องในพระไตรปิฎกสู่การนำมาใช้เป็นที่พึ่งของจิตใจ

ผู้วิจัยพบว่ามียุทธศาสตร์การปฏิบัติที่หนึ่งที่เกิดจากการคัดลอกข้อความตอนหนึ่งเป็นในคัมภีร์อนาคตวงศ์ ตอนต้นของอุเทศที่ 5 เรื่องพระนารทสัมพุทธเจ้ามาใช้เพื่อชูปบทบาทตามการเผยแพร่เรื่องเล่าอสุรินทรานุผู้ได้รับคำพยากรณ์ว่าจะได้สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาลโดยมีการคัดลอกข้อความตอนหนึ่งมาใช้และเพิ่มเติมใหม่ให้เป็นคาถาเพื่อสวดบูชาราหู ดังนี้

“สตถา สารีปุตต ฌมสามีสมาสมพุทธสส สาสนกาเล อติกกนเต
มหาปฐวียา โยชนมตติ อภีรพุทาย มณชกบเป นารโท จ รสิมฺนิ จ เทว พุทธา อุปฺปชชิสสนตีติ
อิมิ ฌมมเทสนํ กเถสตีติ”⁵²

เนื้อความของคาถาดังกล่าวเป็นข้อความตอนต้นเรื่องที่ถูกตัดต่อมาจากอุเทศที่ 5 เรื่องของพระนารทสัมพุทธเจ้าในคัมภีร์อนาคตวงศ์ซึ่งเป็นคัมภีร์พุทธศาสนาชั้นหลังที่เล่าถึงเรื่องของพระพุทธเจ้า 10 พระองค์ที่จะตรัสรู้สำเร็จในอนาคตกาล หากเทียบกับเนื้อความในคัมภีร์แล้วพบว่ามียุทธศาสตร์ที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้ “โก สารีปุตต ฌมมราช ฌมมราช ฌมมสามิพุทธสาสน อติกกนเต สารกบเป อติกกนเต เอโก กบโก ลกขกบโป นาม สุลโย อุทปาติ ฯ เอกลกขกบเป อติกกนเต มณชกบโป อุทปาติ ฯ ตตถ กบเป นารโท จ รสิมฺนิ จ เทว พุทธา อุปฺปชชติ ฯ ” มีความว่า “ดูก่อนพระธรรมเสนาบดี สารีบุตร ผู้เจริญ เมื่อศาสนาของพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า ธรรมสามิ ล่วงไปแล้ว เมื่อสารกบเป ล่วงไปแล้ว ก็บ้างหนึ่ง ชื่อลกขกบ เกิดเป็นบุญญกบบ้าง เมื่อลกขกบหนึ่งล่วงไปแล้ว มณชกบ ได้เกิดขึ้นแล้ว ในกบนั้น มีพระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติ 2 พระองค์ คือพระนารทสัมพุทธเจ้า 1 พระรังสิมฺนิพระพุทธเจ้า 1 ฯ”

จากคาถาข้างต้นมีใจความที่มักเน้นตอนสำคัญของราหูว่าในอนาคตจะสำเร็จเป็นพระนารทสัมพุทธเจ้าและจะอุบัติขึ้นถัดมาจากพระศรีอารีย์ โดยในคาถามีการเพิ่มเติมเข้ามาคือการเน้นย้ำว่าเป็นพระพุทธพจน์ที่ตรัสไว้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม คาถาดังกล่าวชี้ให้เห็นการชูปบทบาทของราหูในฐานะของพระนารทสัมพุทธเจ้า ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องเล่าที่มีการเผยแพร่ไว้มากที่สุดข้อสังเกตคือการเลือกเรื่องจากคัมภีร์พุทธศาสนาชั้นหลังมาใช้ในการชูปบทบาทและยกย่องราหูเพราะเป็นคัมภีร์เดียวที่เล่าเรื่องอสุรินทรานุในมุมมองพุทธศาสนาอันเป็นผลดีในการสร้างความหวังและโน้มน้าวให้เกิดความศรัทธาต่อราหูได้โดยง่าย

จากที่ปรากฏเป็นบทสวดและคำอธิษฐานที่ต่อกัยำสถานะของราหูในความเป็นเทพและบุคคลสำคัญในพุทธศาสนา ซึ่งการยกย่องราหูในสถานะต่าง ๆ นั้น นำไปสู่การสร้าง

⁵² พระศาสดาตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า “ดูก่อนสารีบุตร เมื่อพระศาสนาของพระธรรมสามีสัมมาสัมพุทธเจ้า ล่วงไปแล้ว เมื่อปฐมวิภววินโยชนหนึ่ง ในมณชกบมีพระพุทธเจ้า 2 พระองค์ คือ พระนารท และพระรังสิมฺนิ จักอุบัติขึ้น ซึ่งคำสอนนี้ตรัสไว้ดีแล้ว”

ความศรัทธาให้กลุ่มคนจำนวนหนึ่งซึ่งมองราหูเป็นเทพเจ้าในพุทธศาสนาที่สามารถนับถือ บูชา และยึดเอาสิ่งประพาศของราหูที่ติงาม มาระลึกถึงเป็นเทวดานุสสติ และนำไปสู่การกระทำดีในลักษณะต่าง ๆ

ผู้วิจัยพบว่ามีกรกระทำในเชิงรูปธรรมที่ชัดเจนอันเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อถือในราหูอย่างยิ่ง จึงมีการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อการกุศลที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาขึ้นมีชื่อว่า “มูลนิธิพระราหู” (Rahu Foundation) โดยขึ้นทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิขึ้นในจังหวัดสระบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2559 โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อถวายเป็นกุศลต่อพระราหู มูลนิธิเกิดขึ้นจากการรวมตัวของผู้ศรัทธาในพุทธศาสนาและมีความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระราหูขึ้นมา ผู้วิจัยพบว่ามีกรเปิดเผยข้อมูลประวัติความเป็นมาและกิจกรรมต่าง ๆ ของมูลนิธิในเว็บไซต์ WWW.RAHUFOUNDATION.COM ดังนี้

การจัดตั้งมูลนิธิพระราหูเป็นการริเริ่มขึ้นโดย ดร.หิมาลัย ผิวพรรณ ซึ่งเป็นผู้เลื่อมใสต่อพุทธศาสนาและมีความศรัทธาต่อราหู ดังนั้น จึงได้เล็งเห็นความสำคัญเรื่องความศรัทธาต่อราหูของเหล่าพุทธศาสนิกชนที่ต้องการที่พึ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ จึงได้มีการดำเนินงานในการจัดสร้างสำนักงานมูลนิธิพระราหูขึ้นในพื้นที่จำนวน 2 ไร่ เป็นสำนักงานมูลนิธิพระราหูพร้อมกับการจัดสร้างสำนักปฏิบัติธรรมในพื้นที่ติดกัน 50 ไร่ให้เป็นที่พักปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของผู้คนในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง (มูลนิธิพระราหู [ออนไลน์], 2559)

วัตถุประสงค์ของมูลนิธิพระราหู คือ เพื่อส่งเสริมสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์, เพื่อถวายเป็นกุศลต่อองค์พระราหู, ส่งเสริม สนับสนุนและเผยแพร่พระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวิถีชีวิตไทย, ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา, ส่งเสริมและสนับสนุน ช่วยเหลือการศึกษาการกีฬาแก่นักเรียนยากจนและสาธารณกุศล, ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์ หรือร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่น ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์, เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพุทธศาสนาในจังหวัดสระบุรี และไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด (มูลนิธิพระราหู [ออนไลน์], 2559)

จากการเผยแพร่ข่าวสารและกิจกรรมภายในของมูลนิธิผ่านเว็บไซต์ดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่ามูลนิธิพระราหูมีการดำเนินงานภายในมูลนิธิเป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งออกเป็นกิจกรรมเพื่อการปฏิบัติบูชาของผู้ศรัทธาต่อราหูและพุทธศาสนาเป็นกิจกรรม 5 ด้าน ได้แก่

- ด้านการบริจาควัตถุสิ่งของและอุปกรณ์เพื่อการกุศลให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบภัยพิบัติ ผู้ป่วยและผู้ยากไร้ เช่น โครงการใจถึงใจ ช่วยเหลือเยียวยาผู้ป่วยติดเตียง, ช่วยเหลือผู้ประสบวาทภัย และร่วมสนับสนุนการซื้อเครื่องมือแพทย์ให้วัดพระบาทน้ำพุ เป็นต้น
- ด้านการส่งเสริมและยกย่องคนดีเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ทำความดีให้สังคม เช่น การทำบุญรำลึกถึงวีรบุรุษหาตนางรำที่ช่วยเหลือเด็กจมน้ำได้สำเร็จ, การส่งกำลังใจให้จำแซมผู้ช่วยเหลือทีมหมูป่า จ.เชียงราย และการเยี่ยมครอบครัววีรบุรุษชายแดนภาคใต้

- ด้านการส่งเสริมการอุปสมบทหมู่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร และแม่ชี คือเป็นเจ้าภาพจัดโครงการอุปสมบทหมู่ เช่น โครงการบวชพระนวกะโพธิ์เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล
- ด้านการทำบุญเพื่อทำนุบำรุงพุทธศาสนา เช่น การเททองหล่อพระพุทธรูป, การทำบุญถวายพระเพลิง และการสร้างศาลาปฏิบัติธรรมพูนพัฒนา เป็นต้น
- ด้านการปฏิบัติธรรม ณ สถานปฏิบัติธรรมหรือที่สร้างขึ้นโดยมูลนิธิพระราหูเป็นกิจกรรมสำคัญหนึ่งในการเข้าร่วมการปฏิบัติธรรมตามวาระและโอกาสสำคัญต่าง ๆ

จากการดำเนินการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความมุ่งมั่นในการกระทำดีของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน มีข้อสังเกตหนึ่งจากกิจกรรมที่มูลนิธิพระราหูกระทำนั้น ล้วนมีความมุ่งหมายเพื่อการบำเพ็ญกุศล โดยมีราหูเป็นศูนย์รวมใจจึงได้นำไปตั้งเป็นชื่อของมูลนิธิขึ้นมาโดยเฉพาะการทำกิจกรรมต่าง ๆ ยังสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมูลนิธิเพื่อการถวายอุทิศให้แก่ราหู และในบางกิจกรรมที่กระทำยังสะท้อนให้เห็นความศรัทธาต่อราหูในฐานะของพระโพธิสัตว์ เช่น กิจกรรมการบริจาควัตถุสิ่งของและอุปกรณ์เพื่อการกุศลให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบภัยพิบัติ ผู้ป่วยและผู้ยากไร้ นอกจากนี้ยังมีการให้ความช่วยเหลือครอบครัวของเหล่าวีรบุรุษผู้เสียสละอุทิศตนเองเพื่อช่วยเหลือบุคคลอื่นจนทำให้ตนเองถึงแก่กรรม เช่น ตำรวจและทหารที่ประจำชายแดนภาคใต้ เป็นต้น ตลอดจนยังมีการทำบุญตามขนบของพุทธศาสนาไทยอย่างการสนับสนุนให้เกิดการบวชพระภิกษุสงฆ์และสามเณร และการปฏิบัติธรรมของสมาชิกในมูลนิธิพระราหู สะท้อนให้เห็นว่าราหูเป็นสัญลักษณ์หนึ่งในพุทธศาสนาไทยบริบทปัจจุบันที่สามารถรวมกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่มุ่งหมายจะปฏิบัติดี และมีความมุ่งหวังเพื่ออุทิศถวายแด่ราหู โดยเชื่อว่าเป็นการกระทำความดี ส่งเสริมและทำนุบำรุงพุทธศาสนาร่วมกันด้วยการกระทำผ่านกิจกรรมหลากหลาย ได้แก่ การบริจาคทาน การส่งเสริมคนดีผู้มีความเสียสละ พระภิกษุสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีและการทำนุพุทธศาสนา โดยมีราหูเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้เลื่อมใสศรัทธาที่มุ่งกระทำร่วมกันที่มุ่งหมายยึดราหูเป็นแบบอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบำเพ็ญตนเป็นพระโพธิสัตว์ ดังนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ในมูลนิธิได้สะท้อนความพยายามที่จะปฏิบัติบูชาและอุทิศถวายให้แก่ราหู จึงกล่าวได้ว่าราหูมีบทบาทในการชักจูงกลุ่มคนให้กระทำคุณงามความดี และทำนุบำรุงต่อพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรมอย่างหนึ่งในสังคม

5.2.3 การอธิบายประติมากรรมราหูที่สร้างใหม่

งานประติมากรรมจำนวนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรูปแทนราหูเป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ ซึ่งมีผลต่อความศรัทธาต่อราหูในบริบทของสังคมพุทธศาสนาไทย โดยมีเรื่องเล่าราหูเป็นที่มาของการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับราหู ดังนั้น เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่มีบทบาททำให้คติความเชื่อของราหูยังดำรงอยู่ได้ในสังคมไทย สอดคล้องกับความคิดของ Bronislaw Malinowski (1954: 104) ว่า ตัวบท (ของเรื่องเล่า) ก็เป็น

สิ่งสำคัญอย่างมาก แต่ถ้าปราศจากบริบท ตัวบทนั้นก็ดูจะเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต (และ) เรื่องเล่าทั้งหลายมีชีวิตอยู่ในสังคมของชาวบ้าน ไม่ได้มีชีวิตแค่อยู่บนกระดาษ ดังนั้น เรื่องเล่าจึงมีบทบาทต่อการสร้างสรรค์งานประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องราหูในสังคมไทยปัจจุบันด้วย

เนื่องจากในระยะแรกที่คนไทยรู้จักราหูเป็นบุคลาธิษฐานของปรากฏการณ์อุปราคา และเป็นสัญลักษณ์ของความกลัวภัย ความอัปมงคลและลางร้ายต่าง ๆ (ประเสริฐ รุณรา, 2560: 2-5) และในมิติวัฒนธรรมไทยความเชื่อเกี่ยวกับราหูเป็นความเชื่อที่สืบมาจากทั้งพราหมณ์และพุทธที่ผสมกับคติความเชื่อดั้งเดิม ดังนั้น ประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับราหูในยุคสมัยแรกยังคงเป็นประติมากรรมที่ไม่โดดเด่นนัก กล่าวคือมีลักษณะเป็นยักษ์ที่มีกายเพียงครึ่งท่อนและจับพระจันทร์ไว้ด้วยมือสองข้างตามตำนานราหูลักดื่มน้ำอมฤตในพิธีกวนเกษียรสมุทร แต่เมื่อมีการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูขึ้นด้วยการชูบทบาทราหูในฐานะของเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่และมีความศักดิ์สิทธิ์ ราหูกลับกลายเป็นเทพเจ้าที่ตีความสง่างามขึ้น

ทว่าความคิดที่ปรากฏท่ามกลางบริบทของสังคมพุทธศาสนาไทย ซึ่งมุ่งความสนใจไปที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์และอำนาจเหนือธรรมชาติมากกว่าแก่นแท้ตามหลักคำสอนในพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นลักษณะของผู้คนและสังคมในปัจจุบันที่มีความต้องการแสวงหาที่พึ่งทางใจ จึงเกิดการสร้างรูปแทนราหูขึ้นมาในหลายลักษณะ ซึ่งราหูเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์หนึ่งที่คนไทยสามารถไหว้ในวัด และขอพรที่เกี่ยวกับโชคลาภ ความร่ำรวย และบันดาลพรอันเป็นประโยชน์ต่าง ๆ ให้ได้ ผู้วิจัยจึงได้จัดจำแนกลักษณะของรูปแทนราหูออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การสร้างปางพระพุทธรูปที่สัมพันธ์กับราหู การสร้างเทวรูปเทพพระราหูทรงครุฑ และการสร้างสรรค์เครื่องรางของขลังที่เกี่ยวข้องกับราหู ดังนี้

5.2.3.1 การสร้างพระพุทธรูปที่สัมพันธ์กับราหู

ในสังคมไทยเป็นสังคมที่มีการผสมผสานความเชื่อหลายอย่างด้วยกัน แม้ว่าคนไทยจะนับถือพุทธศาสนาที่สอนให้ใช้ปัญญาในการไตร่ตรองเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่ยังคงมีความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติจึงมีลักษณะของพุทธศาสนาแบบพึ่งพา คือยังมีการบนบานศาลกล่าวเพื่อขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างพระพุทธรูป (ศิริพร ณ ถลาง, 2559: 163) ซึ่งต่อมาเกิดการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างปางพระพุทธรูปกับราหูขึ้น ได้แก่ พระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์ และพระพุทธรูปปางโปรดอสุรินทรราหู ซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในสังคมไทยจวบจนถึงปัจจุบัน

พระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์จัดว่าเป็นการนำปางพระพุทธรูปมาเป็นตัวแทนของพระเคราะห์ประจำวัน โดยพระพุทธรูปประจำวันเกิดสำหรับผู้เกิดในวันพุธกลางคืนเป็นช่วงเวลาของราหู เช่นเดียวกับคติการสร้างชุดพระพุทธรูปปางประจำวันเกิดมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับเทวดานพเคราะห์ซึ่งเป็นเหตุมาจากความเชื่อตามหลักโหราศาสตร์ และหลักฐานสำคัญปรากฏในตำราพรหมชาติฉบับสมบูรณซึ่งพยายามจำแนกปางพระพุทธรูปประจำวันเกิดตามเทวดานพเคราะห์ให้ครบถ้วน ทำให้ราหูถูกจัดอยู่ในวันพุธกลางคืนโดยมีพระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์หรือพระปาง

สะดุ้งมาร (มารวิชัย) เป็นตัวแทนของการไหว้ราหู ดังที่ ประเสริฐ รุณรา (เรื่องเดิม, น. 44) ได้พบหลักฐานสำคัญเรื่องการใช้พระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์ประจำวันเกิดนั้นเกิดขึ้นจากการอนุโลมตามความเชื่อทางโหราศาสตร์ มีหลักฐาน ได้แก่ คำชี้แจงของพระศีลาจารย์พิพัฒน์ (แจ่ม ธฺวาทโก) ซึ่งท่านได้กล่าวอ้างถึงคำอธิบายของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาณโทโย) ในสมัยที่ยังดำรงสมณศักดิ์ที่วัดสระเกศราชวรมหาวิหารได้กล่าวถึงราหูว่าเป็นพระเคราะห์ที่เข้ากับใครไม่ได้ ผู้ที่อยู่ในระหว่างที่ราหูเสวยอายุต้องสำรวมระวังกาย วาจา และใจให้มาก หากมีเรื่องใดแทรกก็พึงให้หลีกเลี่ยงพระพุทธรูปเจ้าเป็นตัวอย่าง แม้จะทรงทำอะไรได้ก็ยิ่งเสด็จหลีกไปจากเหตุการณ์ไม่ดี และปล่อยให้เรื่องดีขึ้นเอง ซึ่งหลักฐานดังกล่าวชี้ให้เห็นพลังความเชื่อในสังคมไทยในบริบทที่มีการสร้างพระพุทธรูปประจำวันเกิดเชื่อมโยงเข้ากับพระเคราะห์ทั้งหลายเพื่อขจัดเคราะห์ร้าย ดังนั้นจึงเกิดคติของการบูชาราหูขึ้นในพุทธศาสนา โดยการแทนด้วยพระพุทธรูปประจำวันเกิดสำหรับผู้เกิดวันพุธกลางคืนอันเป็นเสมือนตัวแทนของราหูให้ผู้ที่เกิดวันพุธตอนกลางคืนกราบไหว้ราหูในฐานะของเทพผู้คุ้มครองประจำตัว ซึ่งทำให้ราหูเข้ามาแทรกซึมอยู่ในพุทธศาสนาได้

พระพุทธรูปปางโปรดอสุรินทราหูหรือพระพุทธรูปปางไสยาสน์นั้นเกิดจากเรื่องเล่าจำนวนหนึ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่โดยการสืบทอดเรื่องราวมาจากคัมภีร์พุทธศาสนาว่า อสุรินทราหูผู้ที่ถูกพระพุทธรูปเจ้าทรงทรมานให้ละทิฐิมานะ และเป็นเหตุให้อสุรินทราหูยอมรับนับถือพระพุทธรูปเจ้าในที่สุดและได้เข้ามาเป็นอุปาสกในพุทธศาสนา ก่อให้เกิดคติความเชื่อสัมพันธ์กับตำนาน อสุรินทราหูเข้าเฝ้าพระพุทธรูปเจ้าไปสู่ความคิดการสร้างและการบูชาพระพุทธรูปขนาดใหญ่อันเป็นงานศิลปะที่แสดงเรื่องราวในพระสูตรที่ยกย่องความยิ่งใหญ่และพุทธานุภาพของพระพุทธรูปเจ้า

นอกจากนี้ยังมีการสืบทอดเรื่องเล่าซึ่งมีการสร้างสรรค์โดยการปรับขยายเรื่องขึ้นใหม่อยู่ในหนังสือตำนานพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ตามมติของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ในสื่อสมัยใหม่มีการเผยแพร่เรื่องเล่าดังกล่าวและใช้ในการกล่าวอ้างความสัมพันธ์ของราหูกับพระพุทธรูปเจ้าในฐานะของผู้ได้รับพระกรุณาธิคุณจากพระพุทธรูปเจ้าที่ทรงโปรดเทศนา และพาอสุรินทราหูไปชมชั้นพรหมโลก นับว่าสื่อสมัยใหม่มีบทบาทในการเผยแพร่เรื่องเล่าให้เป็นที่รู้จักในสังคมไทยมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม เรื่องเล่าดังกล่าวนอกจากจะสร้างพื้นที่ให้ราหูเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในพุทธศาสนาแล้วยังเป็นการเล่าเพื่อเน้นย้ำบทบาทอสุรินทราหูภายหลังที่ได้พบพระพุทธรูปเจ้าและแล้วยอมสะท้อนให้เห็นว่าราหูได้รับการสั่งสอนจากพระพุทธรูปเจ้า ทำให้ราหูยอมรับนับถือและกลับกลายเป็นคนดีในที่สุด ดังนั้น เรื่องเล่าดังกล่าวจึงมีบทบาทในการเน้นย้ำความเปลี่ยนแปลงของราหูจากร้ายกลายเป็นดีและเข้ามามีบทบาทในพุทธศาสนา และตอกย้ำถึงความยิ่งใหญ่ของพระพุทธรูปเจ้าที่สามารถเปลี่ยนแปลงราหูให้กลับใจได้สำเร็จ ดังนั้น เรื่องเล่าราหูในคัมภีร์พุทธศาสนาดังกล่าวได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันและแพร่หลายในสื่อสมัยใหม่ ทำให้เกิดความรับรู้อย่างกว้างขวางในสังคมไทย เป็นเหตุให้เกิดคติความเชื่อในการสร้างพระพุทธรูปปางโปรดอสุรินทราหูดำรงอยู่ในเขตพุทธาวาส เช่น วัดสามพระยา,

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร, และวัดสุทัศนเทพวราราม เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า มีการใช้ปางพระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์แทนราหู ได้แก่ พระพุทธรูปประจำวันเกิด

ผู้วิจัยพบว่าเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ มีเพียงแต่กล่าวว่าร่าหูเป็นอุบาสกใน พุทธศาสนา แต่ยังคงสถานะใหม่ด้วยการยกย่องให้มีฐานะเป็นเทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนา ซึ่งนำมาใช้เพื่อการ กล่าวอ้างสถานะเพื่อให้สร้างพื้นที่ความเชื่อให้ราหูดำรงอยู่ได้ในพุทธศาสนาอย่างชอบธรรม ดังนั้น ในท้าย เรื่องเล่าจึงมักจะมีการแนะนำสถานที่ไหว้สักการะราหูตามวัดต่าง ๆ⁵³ อย่างเช่นวัดสามพระยาวรวิหารเป็น วัดที่มีพระพุทธรูปปางโปรดอสุรินทรราหู ซึ่งเดิมทีคิดการสร้างพระพุทธรูปนั้นมีเพียงการอธิบาย พุทธลักษณะไว้เท่านั้น โดยมีได้มีการกล่าวถึงการสร้างราหูไว้เคียงข้างด้วย เพียงแต่กล่าวว่าปางโปรด อสุรินทรราหูเป็นพระพุทธรูปอยู่ในอิริยาบถ นอนตะแคงขวา พระบาททั้งสองข้างซ้อนทับเสมอกัน พระหัตถ์ ซ้ายทาไปตามพระวรกาย พระหัตถ์ขวาดั้งขึ้นรับพระเศียรและมีพระขนง (หมอน) รองรับ พระขนงวาง อยู่ใต้พระกัจฉะ (รักแร้) ลักษณะเดียวกับปางปรีณิพพานและปางทรงพระสุบิน (ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระ ธรรมพระยา, 2513) แต่เมื่อมีกระแสเรื่องการบูชาราหูในสังคมไทย จึงอาจเป็นเหตุให้มีการนำเทวรูปราหู มาวางไว้ร่วมกับพระพุทธรูปด้วย แสดงให้เห็นว่าเริ่มมีการยอมรับความเชื่อเรื่องราหูในวัดพุทธศาสนาไทย ซึ่งมีการสร้างรูปราหูไว้ใกล้พระพุทธรูป

รูปที่ 9 พระพุทธรูปปางโปรดอสุรินทรราหูในวิหาร วัดสามพระยาวรวิหาร (Tqm, 2562 [ออนไลน์])

5.2.3.2 การสร้างเทวรูปพระราหูทรงครุฑ

เทวรูปราหูทรงครุฑที่มีชื่อเสียงเกิดขึ้นจากการจัดสร้างของลักษณะ เรขานิเทศ จัดสร้างโดยการหล่อเทวรูปราหูขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2554 และประดิษฐานในทุกภูมิภาค

⁵³ 6 วัดที่ต้องไปไหว้พระราหู ได้แก่ วัดขุนจันทร์, วัดไตรมิตรวิทยารามวรวิหาร, วัดสามพระยา, วัดศิระทอง, วัดท่าไม้ และวัดสมานรัตนารามซึ่งเป็นวัดที่มีเทวรูปราหูประดิษฐานในวัด และมีประชาชนนิยมไป กราบไหว้มากที่สุดในปัจจุบัน (Tqm, 2562 [ออนไลน์])

ทั่วประเทศไทย ได้แก่ ภาคกลาง-วัดเจ้าอาม จ.กรุงเทพมหานคร และ จ.ลพบุรี, ภาคเหนือ-วัดพระธาตุหริภุชชัย จ.ลำพูน, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ-วัดศาลาลอย, และภาคใต้-วัดนางพระยา จ.นครศรีธรรมราช พร้อมกับการจัดสร้างเหรียญเทพราหูทรงครุฑ ในปัจจุบันยังมีการจัดสร้างเทพราหูทรงครุฑในใจกลางเมืองกรุงเทพมหานครด้วย ได้แก่ เทวาลัยแยกราชดาสดพร้าว โดยเทวรูปราหูทรงครุฑมีรูปลักษณะที่แตกต่างไปจากอดีต เพราะประติมากรรมราหูมีพระพักตร์และรูปลักษณะเป็นเทพบุตรที่สง่างาม มีร่างกายครบส่วนสมบูรณ์ และมีอวัยวะงูไว้ สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของโหราจารย์ลักษณะ ฟันธง ตามฉายาในวงการโดยการสร้างเทวรูปดังกล่าวเกิดจากการตีความราหูใหม่และมีการสร้างสรรค์เรื่องเล่าออกมาประกอบเพื่อรองรับประติมากรรมดังกล่าว เพื่อเปลี่ยนความคิดของผู้คนที่มองราหูในแง่ลบ และเปลี่ยนให้กลายเป็นเทพเจ้าที่มีความสูงส่งและสง่างาม เมื่อผู้คนเดินทางมากราบไหว้ก็ย่อมอ่อนน้อมทำให้เกิดความศรัทธาปสาทะ ความเชื่อมั่น และสามารถยอมรับนับถือราหูได้โดยง่ายยิ่งขึ้น

รูปที่ 10 ราหูทรงครุฑ (โหราพิณธงลักษณะ เรขานิเทศ, 2561 มีนาคม 1. Facebook)
(ภาพเทวรูปเทพพระราหูทรงครุฑสร้างใหม่ในเทวาลัยกรุงเทพฯ และวัดพุทธศาสนาใน
4 ภูมิภาคของไทย ตามเรื่องเล่าราหูของนายลักษณะ เรขานิเทศ)

ในช่วงของการจัดสร้างนั้นมีการเผยแพร่เรื่องเล่าราหูสำนวนใหม่ของโหราจารย์และสมเด็จพระมหารัชมงคลมุนี (ธงชัย ธมฺมธโช) ได้แก่ เทวรูปราหูที่มีรูปลักษณะเปลี่ยนไป

จากที่เป็นรูปยักษ์กลายเป็นรูปเทพบุตร กล่าวคือมีใบหน้าและลักษณะเป็นเทพบุรุษ ร่างกายเต็มตัว และประทับบนพญาครุฑ โดยมีเรื่องเล่าราหูเข้ามาเป็นองค์ประกอบหลักในการอธิบายที่มาของการสร้างเทวรูปดังกล่าว นอกจากนี้จะรองรับการสร้างเทวรูปแล้วยังมีบทบาทในการสร้างความชอบธรรมให้แก่ราหูในการเป็นเทพเจ้าที่ควรค่าแก่การนับถือของชาวพุทธไทย ด้วยการดัดแปลงตำนานเก่าในวรรณคดีศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ได้แก่ เรื่องตำนานการกวนเกษียรสมุทร ซึ่งราหูเข้าไปลักต๋ม น้ำอมฤตจนเป็นเหตุให้ถูกพระนารายณ์ขว้างจักรเพื่อลงโทษให้หมดฤทธิ์ไป แต่เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ดัดแปลงเรื่องให้ราหูเป็นฝ่ายถูกต้องด้วยเหตุผลที่ว่าพระนารายณ์มีความเอนเอียงเข้าข้าง เทวดาและอยู่ติธรรมต่อราหูที่ทำร้ายอย่างสาหัสและหมิ่นเกียรติ ดังนั้น จึงมีการอธิบายใหม่ และปรับเปลี่ยนเนื้อเรื่องตอนท้ายใหม่ว่าการได้ครุฑมาเป็นพาหนะของราหูเป็นไปด้วยความชอบธรรมและ ในเหตุการณ์ดังกล่าวราหูไม่เป็นผู้ต้องโทษใด ๆ แต่กลับเป็นเทพผู้ได้รับพรจากพระนารายณ์ซึ่งมีพลังอำนาจมากและมีชีวิตเป็นอมตะ นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงเรื่องเล่าอื่นต่อเนื่องกันคือตำนานในเฉลิมไตรภพตอนกำเนิดราหูเชื่อมกับเรื่องอสุรินทราหูฟังธรรมเทศนาจากพระพุทธเจ้าที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อยังไปถึงการอธิบายรูปลักษณะที่เปลี่ยนจากอสูรหรือยักษ์ในความเชื่อเดิมของคนไทยกลายเป็นเทพด้วย

รูปที่ 11 เทวรูปปราสาทนครวัด สร้างในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ราหูทรงครุฑเป็นความเชื่อหนึ่งที่เกิดมาจากการแพร่กระจายเรื่องเล่าในสื่อสมัยใหม่ แม้ว่าในอดีตจะมีการสร้างรูปหล่อเทวรูปราหูทรงครุฑเป็นหนึ่งในประติมากรรมเทวดานพเคราะห์ แม้ว่าไม่มีการระบุประวัติของการสร้างอย่างชัดเจน ซึ่งไม่มีคำอธิบายไว้ สันนิษฐานว่าการปรากฏสัตว์พาหนะน่าจะเป็นลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นในทางโหราศาสตร์ไทยเท่านั้น (ปิยนันท์ ขอบศิลประกอบ, 2557: 106) แต่ในสมัยหลังยังคงมีการสร้างเทวรูปราหูทรงครุฑอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยมีศิลปะในสมัยรัตนโกสินทร์ข้างต้นมาเป็นต้นแบบและแรงบันดาลใจนำไปสร้างสรรค์ จึงมีการสร้างสรรค์เรื่องเล่าใหม่โดยการดัดแปลงและขยายความเพื่ออธิบายที่มาและความสำคัญของเทวรูปราหูทรงครุฑ โดยแยกราหูออกมาจากบรรดาเทวดานพเคราะห์และชูบบาททำให้ราหูเป็นเทพเพียงพระองค์เดียว ในอินเดียได้มีความคิดพ้องกันกับไทย พบว่ามีภาพราหูบนโปสเตอร์ปฏิทินในปัจจุบันมีรูปลักษณะเป็นเทพเจ้ามีร่างกายครบถ้วน มีสี่กร มือถือทั้งอาวุธ และดอกบัว และมีพาหนะเป็นเสือ แต่ยังคงอยู่ร่วมกันเทพพระเคราะห์องค์อื่นด้วย (Stephen Markel, 1990: 19-20) ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะผู้คนยอมรับนับถือสถานะความเป็นเทพของราหูในสังคมปัจจุบัน ในสังคมอินเดียมองว่าราหูเป็นเทพพระเคราะห์องค์หนึ่งที่มีอิทธิพลและให้คุณโทษต่อมนุษย์ได้ ส่วนราหูในสังคมไทย นอกจากจะเป็นเทพพระเคราะห์แล้ว ราหูยังมีสถานะสำคัญเป็นเทพเจ้าฝ่ายดีในพุทธศาสนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้คนเดินทางมากราบไหว้และบูชาเทวรูปราหูในวัดและศาสนสถานต่างๆ จึงมีการสร้างไว้หลายลักษณะทั้งที่ตั้งไว้ใกล้พระพุทธรูป จนไปถึงการสร้างเทวรูปราหูที่ตั้งไว้ลำพัง มีรูปลักษณะแตกต่างกันไปเต็ม กล่าวคือมีความสง่างามมากขึ้น และยังมีพิธีกรรมการบูชาราหูโดยเฉพาะ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่ามีกรกล่าวโต้แย้งถึงการสร้างประติมากรรมราหูในไทยในอดีตที่ไม่ถูกมองว่าถูกต้องคือ ประติมากรรมราหูที่ประดับเป็นฐานของเทพเจ้าต่าง ๆ เช่น สร้างให้พระนารายณ์ทรงครุฑยุคนาคประทับเหนือราหู เช่น ฝ่ายันต์วัดไตรมิตรวิทยาราม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ของพระพรหมมังคลาจารย์ (ธงชัย รมมธโช) หรือเจ้าคุณธงชัย, ภาพพระพิมพ์ฝ้ายันต์ทำเวสสุวรรณประทับบนฐานราหูกำลังจับพระจันทร์กลืนกิน (ประเสริฐ รุณรา, 2560: 127-130) และจุดความรามเทพประทับบนฐานพญานาคประทับเหนือราหู เป็นต้น แม้การสร้างประติมากรรมราหูครั้งตัวก็ถูกวิจารณ์ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมโดยการอ้างเรื่องเล่าราหูที่มีการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่มาสนับสนุนบทบาทของราหูในฐานะของเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ซึ่งควรค่าแก่การเคารพของชาวไทยพุทธอย่างถูกต้องชอบธรรม โดยการใช้เรื่องเล่าเข้ามาสนับสนุนและยังชูบบาทใหม่ให้ราหูเป็นเทพเจ้าพระองค์หนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา

จะเห็นได้ว่า จากเดิมที่งานศิลปะราหูไม่มีบทบาทอยู่เหนือกว่าเทพพระองค์อื่นและยังอยู่ต่ำกว่าพาหนะของเทพเจ้าดังกล่าวด้วย ซึ่งทำให้การชูบบาทราหูจึงเป็นไปได้โดยยาก จึงต้องอาศัยการสร้างสรรค์เรื่องเล่าและสร้างเทวรูปขึ้นใหม่ให้เป็นประติมากรรมรูปหล่อลอยตัวและตั้งชื่อว่า “เทพพระราหูทรงครุฑ” ดังนั้น การสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูจึงมีบทบาทสำคัญที่ทำให้ราหู

กลายเป็นเทพองค์หนึ่ง และได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นหนึ่งในเทพเจ้าของพุทธศาสนาและสามารถอยู่ในพื้นที่ของวัดพุทธศาสนาไทยได้อย่างไม่ขัดเขิน ดังนั้น เรื่องเล่าที่สร้างใหม่จึงมีบทบาทในการเชิดชูราหูในฐานะของเทพเจ้า ซึ่งเป็นการสร้างความชอบธรรมให้ราหูสามารถเป็นเทพเจ้าที่สง่างามเพื่อเอื้อให้เกิดการตั้งเทวรูปราหูทรงครุฑในวัดพุทธศาสนาไทย ศาสนสถานเพื่อให้ผู้คนกราบไหว้บูชาได้ตลอดจนเครื่องรางของขลังที่เริ่มเปิดให้เช่าในเวลาต่อมาด้วย

นับจากที่เรื่องเล่าเรื่องเทพราหูทรงครุฑของโหราลักษณ์ เรขานิเทศแพร่กระจายในสื่อสมัยใหม่ ก็ทำให้เกิดความนิยมอย่างแพร่หลายในกลุ่มคนไทยจำนวนหนึ่ง ส่งผลให้กลุ่มนักธุรกิจเครื่องรางได้โอกาสในการจัดสร้างเครื่องรางราหูรุ่นเทพราหูทรงครุฑออกมาให้ประชาชนเช่าบูชาโดยส่งช่องทางสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบของแคตตาล็อกและนิตยสารกลุ่มพระเครื่องและเครื่องรางตลอดจนสื่อดิจิทัล เช่น เว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น นอกจากนี้เรื่องเล่าราหูสำนวนข้างต้นได้ถูกนำไปใช้เผยแพร่ต่อโดยการสรุปความและตัดต่อเฉพาะเรื่องมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจเกิดความศรัทธาและเช่าบูชาเครื่องรางเทพราหูทรงครุฑ นับว่าเป็นบทบาทหนึ่งของเรื่องเล่าที่สร้างความเชื่อ และกระตุ้นให้เกิดความศรัทธาในสถานะใหม่ของราหู

5.2.3.3 การสร้างเครื่องรางราหู

การสร้างเครื่องรางของขลังที่เกี่ยวกับราหูนั้น มักนำตำนานหรือเรื่องเล่าราหูมาใช้ในการอธิบายที่มาและสร้างภาพลักษณ์ที่ศักดิ์สิทธิ์แก่เครื่องรางนั้น กล่าวได้ว่าเรื่องเล่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่ศักดิ์สิทธิ์ให้กับเครื่องราง ตำนานหรือเรื่องเล่ามีลักษณะของการเป็นกระบวนการส่งทอดความศักดิ์สิทธิ์ที่ทำให้เกิดความเชื่อถือในเครื่องรางมากขึ้น (Tambiah, op.cit., pp.243) ในสังคมพุทธศาสนา คนไทยใช้เครื่องรางเป็น “สิ่งชี้แนะ” หรือช่วยบ่งชี้หรือกำหนดการตัดสินใจ ช่วยเหลือ ป้องกันอันตรายต่าง ๆ (อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล, 2552: 368-369)

เรื่องเล่าราหูมีบทบาทในการอธิบายที่มาของการสร้างเครื่องรางกะลาตาเดียวด้วยการใช้เรื่องเล่าเป็นองค์ประกอบหลักเกิดจากการตีความและอธิบายใหม่ว่าเหตุที่สร้างด้วยกะลาสดคล้องกับบุพกรรมของราหูที่เลือกใช้ภาชนะตักบาตรพระเป็นกะลาจึงเป็นเหตุผลในการสร้างเครื่องรางกะลาตาเดียว และมีอานุภาพมากเช่นเดียวกับราหูผู้เป็นอมตะตามเรื่องเล่าด้วย ดังนั้นจึงเป็นการใช้เรื่องเล่าเพื่อเชื่อมโยงถึงความเกี่ยวข้องกับราหูโดยมีเรื่องเล่าต่าง ๆ มาประกอบล้วนเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างเครื่องรางและการหาเหตุผลเพื่อรองรับการสร้างเครื่องรางของขลังนั้น ๆ

นอกจากนี้ยังมีการสร้างสรรค์เครื่องรางราหูรูปแบบใหม่ ได้แก่ เหรียญพระราหูอมตะวันรุ่งทตลอด, เหรียญเทพพระราหูทรงครุฑ รุ่นบรมเทวภิเษก, แหวนราหู เทนียดวง, ราหูกลืนทรัพย์, มหาโพธิสัตว์เทพราหู รุ่น “เสาร์ 5” เป็นต้น ซึ่งเครื่องรางรุ่นใหม่ที่มีการจัดสร้างขึ้นโดยกลุ่มโหราจารย์และกลุ่มนักธุรกิจเครื่องรางโดยการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูขึ้นใหม่ด้วยกลวิธีต่าง ๆ

เป็นการสร้างมูลค่าให้กับเครื่องรางและบทบาทหนึ่งที่สำคัญของเรื่องเล่าคือการอธิบายที่มาของการสร้างเครื่องรางโดยใช้เรื่องเล่ามารองรับเป็นสำคัญซึ่งสร้างมูลค่าให้เกิดความเชื่อในอานุภาพของเครื่องรางนั้น และสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือการยกเรื่องมาจากคัมภีร์พุทธศาสนาหรือการโน้มเข้ามาสู่พุทธศาสนาเพื่อให้ราหูเป็นส่วนหนึ่งในพุทธศาสนาด้วย

รูปที่ 12 เครื่องรางมหาโพธิสัตว์ราหู

เหรียญเทพพระราหูบรมเทวาโพธิสัตว์

(นิตยสารพระเกจิ, 332 (27), น. 20) (โทรฟิ่งธงลักษณ เรชานิตศ, 2559 มกราคม 10. Facebook)

จากการศึกษาพบว่าการสร้างเครื่องรางของขลังต่าง ๆ มีการอ้างอิงตำนานราหูมาใช้อย่างหลากหลาย ทั้งเรื่องบุพกรรมในอดีตของราหูซึ่งอ้างอิงภาชนะที่ราหูใช้ตักบาตรซึ่งมีการอธิบายใหม่ว่าเป็นกะลาเพื่ออ้างอิงให้สอดคล้องกับเครื่องราง, ตำนานที่ราหูลักตีม้าอมฤตซึ่งอธิบายใหม่เป็นอิทธิคุณของเครื่องรางคือความเป็นอมตะหรือคงกระพันชาตรี เป็นต้น นอกจากนี้ยังยกย่องและชูบทบาทราหูเป็นเทพเจ้าโดยการสร้างใหม่ควบคู่กับการสร้างเทวรูปราหู และเครื่องรางราหูที่แตกต่างไปจากเดิม โดยกลุ่มของโหราจารย์และกลุ่มนักธุรกิจเครื่องรางได้จัดสร้างในรูปแบบใหม่ โดยมีเรื่องเล่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดความศรัทธา และการสร้างมูลค่า

การสร้างเครื่องรางราหูในปัจจุบันที่มีการเผยแพร่ในสื่อสมัยใหม่ การตั้งชื่อเทวรูปและรุ่นเครื่องรางราหูที่เกี่ยวข้องกับโชคลาภและทรัพย์ เช่น ราหูกลืนทรัพย์ ราหูร่นยกทรัพย์ ราหูทรงทรัพย์มหาเศรษฐี ราหูร่นเรียกทรัพย์ พระราหูหมุนเรียกทรัพย์ เป็นต้น ที่ปรากฏในสังคมไทยนี้สะท้อนให้เห็นภาพของสังคมที่ผู้คนมีความคิดแบบบริโภคนิยมท่ามกลางเศรษฐกิจแบบเงินตราและ

ระบบทุนนิยม ทำให้ปัจจัยที่สำคัญในชีวิตของมนุษย์คือเงินตรา ดังนั้น ภายใต้อิทธิพลวัฒนธรรมบริโภคนิยม แม้แต่วัตถุได้แปรสภาพกลายเป็นตลาดที่ไม่ได้มีเพียงเครื่องรางของขลังเท่านั้น แม้แต่บุญกุศลและพิธีกรรมก็กลายเป็นสินค้าและบริการรูปแบบหนึ่งซึ่งต้องใช้เงินซื้อหาเพื่อแลกมาเป็นความปรารถนาในความมั่งคั่งร่ำรวยซึ่งมุ่งสนองความต้องการของปัจเจกบุคคลเป็นสำคัญ เช่น การทำมาค้าขายขึ้น การเสี่ยงโชคถูกลูกหวาย ความร่ำรวยแบบง่ายๆ เป็นต้น (พระไพศาล วิสาโล, 2552: 141-144)

รูปที่ 13 เครื่องรางพระราหูรุ่นยกทรัพย์
(บ้านมหาเฮง, 2561 ธันวาคม 15, Facebook)

พระราหูหมุนเรียกทรัพย์
(ศาลพระพิฆเนศ อาเขตเชียงใหม่, 2562 มีนาคม 16, Facebook)

วิธีที่ใช้คือการกล่าวอ้างอิงความเก่าแก่ของคติความเชื่อการปลุกเสกเครื่องราง และประสบการณ์ของบุคคลที่บูชาเครื่องราง เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าเครื่องรางราหูรุ่นใหม่มีการตั้งชื่อกระตุ้นความสนใจให้เกิดความต้องการจะเช่าบูชา ทำให้ราหูเป็นสัญลักษณ์ของโชคลาภ ดวงชะตาดี และมีความร่ำรวยมั่งคั่งเป็นส่วนใหญ่ที่มีแก่นในลักษณะดังกล่าว มีเครื่องรางจำนวนหนึ่งซึ่งสร้างขึ้นมาจากแรงบันดาลใจของศิลปินซึ่งไม่อาศัยตำนานหรือเรื่องเล่าใดมาประกอบเป็นหลัก แต่เกิดจากการตีความและอธิบายใหม่ถึงราหูว่าเป็นสัญลักษณ์ในทางคติธรรมของพุทธศาสนาเพื่อทำให้เกิดสติรู้เท่าทันชีวิต

แม้ว่าในภายหลังกลุ่มเรื่องเล่าได้เผยแพร่ในสื่อสมัยใหม่ไปแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าเครื่องรางราหูต่าง ๆ ยังมีการประชาสัมพันธ์และโฆษณา ตลอดจนการจัดสร้างเครื่องรางในรูปแบบใหม่

ขึ้นมาจำนวนมาก ข้อสังเกตหนึ่งที่สะท้อนความพยายามของกลุ่มนักธุรกิจเครื่องรางเกี่ยวกับราหูด้วยการจัดสร้างเครื่องรางราหูที่มีพื้นที่เป็นส่วนหนึ่งในพุทธศาสนาให้ได้ ได้แก่ กระจ่างรูปเทพพระราหู แม้ว่าไม่ได้มีเรื่องเล่ามาประกอบก็ตาม แต่มีการตั้งชื่อรุ่นตามสถานะราหูในเรื่องเล่า เช่น เทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนา และเทพผู้บันดาลโชคและทรัพย์ เป็นต้น โดยมีความพยายามสร้างให้ผู้บูชาที่เป็นชาวพุทธนำไปใช้ประโยชน์ เช่น ตั้งไว้บนหิ้งพระพุทธรูป, เก็บธนบัตรและเหรียญเพื่อความเป็นมงคล และยังเอื้อให้สามารถตั้งอยู่ในวัดได้อย่างแนบเนียน เช่น วัดคอกหงส์ จังหวัดสงขลา เป็นต้น ลักษณะข้างต้นสะท้อนให้เห็นการปรับตัวของการจัดสร้างเครื่องรางที่เกี่ยวข้องกับราหูให้ดำรงอยู่ร่วมกับวิถีชีวิตของคนไทย จากความพยายามทั้งการสร้างสรรคเรื่องเล่าและการสร้างสรรคเครื่องรางรูปแบบใหม่ให้เป็นทางเลือกของประชาชนแล้วเอื้อให้ราหูมีพื้นที่ และสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมพุทธศาสนาไทยต่อไป

นอกจากการชักชวนผู้คนให้เข้าวัดพุทธศาสนาไทยแล้ว ในวัดยังมีการจัดสร้างเครื่องรางของขลังเกี่ยวกับราหู ซึ่งมีกรรมวิธีการปลุกเสกที่เข้มขลังพร้อมกับเรื่องเล่าที่มีความสัมพันธ์กับอภินิหารของเครื่องราง เช่น ความเป็นอมตะหรือคงกระพันชาตรี ความร่ำรวยหรือโชคลาภมหาศาล ความโชคดียิ่งหรือมีอำนาจเหนือดวงชะตา เป็นต้น ล้วนเกิดจากการสร้างสรรคเรื่องเล่าใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่าเครื่องรางเป็นไปในทางการค้าให้สูงขึ้น ทั้งในวัดพุทธศาสนา เช่น การสร้างเครื่องรางกะลาตาเดียว, ของทนต์สิทธิ์, แก้วจักรพรรดิพระราหู, มหายันต์สุริยประภา-จันทร์ประภา, และเหรียญพระราหูล้วนมีเรื่องเล่าราหูเป็นองค์ประกอบหลักในการสร้างมูลค่า ส่วนในกลุ่มนักธุรกิจเครื่องรางมีการสร้างสรรคเรื่องเล่าแบบผสมผสานทั้งคติความเชื่อ กับนิทานเก่ามาใช้ในการสร้างสรรค เช่น เครื่องรางราหูกลืนทรัพย์เป็นการสร้างความหมายให้ราหูเป็นเทพแห่งโชคลาภซึ่งสร้างสรรคด้วยเรื่องเล่าที่เชื่อมโยงความเชื่อการปลุกเสกของพระเกจิอาจารย์ นิทานพระอภัยมณีเรื่องตราราหู และคติทางโหราศาสตร์ เป็นต้น

ผู้วิจัยพบว่านอกจากการใช้เรื่องเล่าสร้างมูลค่าแล้ว สื่อบุคคลในฐานะของผู้ส่งสารเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เรื่องเล่าราหูได้รับความเชื่อถือและเกิดกระแสความนิยมสูงกว่ากลุ่มนักธุรกิจเครื่องรางทั่วไป เช่น ลักษณะ เรขานิเทศ, เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ และทีมงานของนิตยสารศาสนาและความเชื่อ เป็นต้น เพราะมีลักษณะพิเศษคือการอ้างอิงประสบการณ์และความเชื่อส่วนบุคคลเข้ามาเป็นองค์ประกอบทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในฐานะของผู้มีชื่อเสียงและมีความเชี่ยวชาญในศาสตร์เฉพาะและมีกลวิธีการนำเสนอเรื่องเล่าผ่านสื่อสมัยใหม่หลายช่องทางและทั่วถึงกว่ากลุ่มอื่น

การเข้าหาวัดอุ้มงคลไปกราบไหว้บูชาส่วนตัวตนเป็นพฤติกรรมหนึ่งยืนยันได้เป็นอย่างดีว่าบุคคลมีความศรัทธาต่อราหูอย่างมาก ความเชื่อเรื่องการบูชาราหูที่แทรกตัวอยู่ในระบบความเชื่อของคนไทยปรากฏเป็นสัญลักษณ์รูปแทนราหูในรูปของวัดอุ้มงคลแบบห้อยคอ ตั้งหน้ารถหรือตั้งบูชาบนหิ้ง ตลอดจนวัตถุที่สามารถสวมใส่บนร่างกายได้ เช่น แหวน และกำไล นอกจากนี้ยังมี

กระถางธูปราหูด้วย นับได้ว่าราหูเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีสภาพยืดหยุ่นเพราะถูกปรับให้เข้าได้กับบริบทต่างๆ ตามความต้องการของปัจเจกชน และดำรงอยู่ได้ในทุกสถานการณ์

ความหลากหลายของเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ ทั้งที่มีการสืบทอดการปรับเปลี่ยนหรือตัดแปลง และสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ในสังคมไทย ทำให้ความเชื่อเรื่องราหูสามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย ประการสำคัญคือมิติบทบาททางศาสนา กล่าวคือเรื่องเล่าราหูไม่เพียงแต่เป็นการอธิบายเหตุปรากฏการณ์ธรรมชาติสำหรับผู้นับถือที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างในยุคสมัยโบราณ แต่ได้สร้างความเชื่อใหม่ให้ราหูเข้ามาเกี่ยวข้องกับสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาและความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าหรือเทวดา กลวิธีการสร้างสรรค์เรื่องเล่ายังสะท้อนความพยายามในการสร้างความชอบธรรมเพื่อให้เกิดพื้นที่ให้ความเชื่อเรื่องราหูเป็นเทพเจ้าที่สำคัญอีกพระองค์หนึ่ง จนกระทั่งได้เข้ามามีสถานะในพุทธศาสนาที่สูงขึ้น จากความเป็นอสูรร้ายกลายเป็นเทพเจ้าหรือพระโพธิสัตว์และพระพุทธรูปในอนาคต เพื่อเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้พุทธศาสนิกชนในการบำเพ็ญความดี ตลอดจนการตอบสนองความหวังและความต้องการทางใจของประชาชน โดยเฉพาะผู้คนที่จำนวนหนึ่งนี้อาจจะไม่มุ่งหวังเพื่อการแสวงหาหนทางหลุดพ้นทุกข์ในพุทธศาสนา แต่ยังมีความต้องการต่าง ๆ ในทางโลก จึงแสวงหาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จะสามารถบันดาลให้ได้

ดังนั้น จึงยังมีการบูชาและคำอธิษฐานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความหวังให้กับกลุ่มคนที่มีความเชื่อถือในพลังอำนาจและความศักดิ์สิทธิ์ของราหู อีกประการคือปัจจัยเพื่อสืบทอดเรื่องเล่าราหูที่ทำให้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คน คือ คติทางโหราศาสตร์ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของดาวราหูในคติทางโหราศาสตร์ จึงเกิดความคิดว่าราหูเป็นสัญลักษณ์ของกลางร้ายในชะตาชีวิตและทำให้ผู้คนเกิดความกลัวเกรง ประชาชนจึงให้ความสนใจกับการบูชาและเข้าร่วมพิธีสะเดาะเคราะห์ดังกล่าว ในกลุ่มของโหราจารย์และกลุ่มนักธุรกิจเครื่องรางจึงมีความคิดริเริ่มจะสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูขึ้นใหม่ และใช้สื่อสมัยใหม่เป็นช่องทางในการเผยแพร่ภาพลักษณ์ใหม่ของราหูอย่างที่กล่าวไปแล้วข้างต้น เพื่อให้สามารถมีพื้นที่และยืดระยะเวลาของความนับถืออันจะเกื้อกูลประโยชน์ต่อไป ดังนั้น การสร้างสรรค์เรื่องเล่าจึงก่อให้เกิดการดำรงอยู่ของธุรกิจทางความเชื่อหนึ่งที่มีความเกื้อกูลต่อกลุ่มคนผู้บูชาและเชื่อถือราหูในทางการแสวงหาที่พึ่งทางจิตใจ บรรเทาความทุกข์ และหล่อเลี้ยงความหวังใหม่ให้ผู้คนในสังคม

ในสังคมไทย ความคิดเรื่องราหูได้เข้ามามีบทบาทในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทยซึ่งเข้ามาสร้างความหวังและขวัญกำลังใจให้คนในสังคมยามเกิดวิกฤตการณ์ หรือความทุกข์ไม่สบายใจ และมีผลให้โน้มน้ำหนักใจเพื่อเข้าวัดและสร้างบุญกุศล ดังนั้น ราหูจึงเข้ามามีบทบาทต่อความเชื่อและตอบสนองมิติทางจิตใจของคนในสังคมอย่างยิ่ง สะท้อนภาพของพุทธศาสนาไทยที่เกิดขึ้นจากความเชื่อที่หลากหลายของผู้คน อาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะหนึ่งของพุทธศาสนาที่เรียกว่าเป็นแบบ “พุทธศาสนาประชานิยม” (ภัทรพร สิริกาญจน, 2557: 202) สะท้อน

ว่าชาวพุทธแบบประชาานิยมที่มีความเชื่อถือในเทพเจ้าและภูตผีที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ที่สามารถให้คุณและโทษได้มีอยู่จริงในสังคมไทยปัจจุบัน ดังนั้น การเช่นสรวงบูชาและการจัดพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เทพเจ้าและภูตผีพอใจ โดยเชื่อว่าเทพและผีเหล่านั้นจะบันดาลคุณ และงดโทษภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

5.2.4 ความเชื่อเรื่องร่างทรงราหูในพุทธศาสนาไทย

ความเชื่อหนึ่งท่ามกลางบริบทพุทธศาสนาไทย คือ การเข้าทรงเป็นการเรียกหรือการอัญเชิญวิญญาณ เทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าให้เข้ามาประทับลงทรงขององค์เทพหรือวิญญาณผู้ขึ้นนำโดยกระทำผ่านจิตของร่างทรงหรือ “คนทรงเจ้า” เป็นบุคคลผู้เป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับมนุษย์ ทำให้คนทรงเจ้ามีความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ล่วงหน้า การพยากรณ์และการรักษาโรค เป็นต้น (จิราพรธม แดงก่อ, 2536: 6)

ในปัจจุบัน ความเชื่อดังกล่าวยังคงมีอยู่ในสังคมไทย มีการเข้าทรงหลายแบบ เช่น พ่อปู่ขุนเขา, เจ้าแม่กาสิ, ชัมปออง, หลวงปู่โต, พระศรีอารีย์ และการเข้าทรงพระสยามเทวาธิราชหรือวิรัชตรีของไทย เช่น พ่อจอมทัพ (สมเด็จพระเจ้าตากสิน) และเสด็จพ่อร. 5 ตลอดจนวิรัชตรีของคนไทยในภูมิภาคต่าง ๆ เช่น ท้าวสุรนารีหรือย่าโม (สุริยา สมุทคุปดี และคณะ, 2539:127-137) ไม่เพียงแต่ร่างทรงข้างต้นเท่านั้น ยังมีการสร้างสรรค์ความเชื่อใหม่ๆ จากรากฐานเดิมสู่การเข้าทรงเป็นตัวละครที่ทำให้กลายเป็นความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในยุคสมัยใหม่ เช่น ร่างทรงพ่อปู่โบราณ, ร่างทรงโตเรมอน, ร่างทรงเมดูซ่า, ร่างทรงแม่พันธุรัตน์ และร่างทรงสุริยะเทพ 4.0 เป็นต้น (MGR Online, 2561) สะท้อนให้เห็นจินตนาการของร่างทรงในสังคมไทยปัจจุบันอย่างไม่มีขีดจำกัด ซึ่งร่างทรงราหูก็เป็นหนึ่งในปัจจุบันได้เข้ามามีบทบาทสู่การเป็นที่พึ่งทางใจของผู้คนบนสื่อดิจิทัล

เรื่องเล่าราหูในสื่อสังคมออนไลน์คือเฟซบุ๊กเป็นแหล่งหนึ่งที่เผยแพร่เรื่องเล่าราหูและการสร้างความเชื่อต่อสำนักอสุรินทรราหูเทวาธิราชจ้าวที่อำเภออินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งมีการสร้างเพจเฟซบุ๊กแบบบุคคลสาธารณะขึ้นโดยใช้ชื่ออสุรินทรราหูเทวาธิราชจ้าว โดยกล่าวอ้างว่าเป็นการเข้าทรงราหูโดยเรียกแทนด้วยชื่อว่า “ปู่ราหู” และใช้เพจดังกล่าวสื่อสารสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นอีกช่องทางในการตอบสนองความเชื่อเรื่องราหูของผู้คนในสื่อสังคมออนไลน์ให้สามารถติดตามข้อมูลเรื่องเล่า คำสอนที่สอดคล้องตามพุทธศาสนาผ่านการเข้าทรงของราหูและนำมาเผยแพร่ในเพจดังกล่าว โดยที่ผู้ติดตามเพจสามารถสัการบูชาแบบออนไลน์ได้ และขอรับบริการการพยากรณ์ดวงชะตาผ่านการเปิดไฟพรหมญาณ ซึ่งแม้ว่าในเพจดังกล่าวจะมีได้ระบุข้อมูลของตำหนักเข้าทรงอย่างละเอียด แต่มีการแสดงเรื่องเล่าผ่านเพจดังกล่าวมาเป็นระยะโดยเล่าเหตุการณ์ของผู้ที่เดินทางมายังตำหนักเข้าทรงราหู และได้รับคำสอน ตลอดจนการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ได้แก่ การทายใจ, การหยั่งรู้อดีตชาติของบุคคล และการทำนายทายทักที่แม่นยำ อาจกล่าวได้ว่าเพจเฟซบุ๊กดังกล่าวยังใช้ในการประชาสัมพันธ์ตำหนักเข้าทรงอย่างหนึ่งด้วย ซึ่งหากมีผู้ติดตามเพจ

สนใจก็สามารถจะติดต่อโดยตรงด้วยการส่งข้อความไปยังเพจเฟซบุ๊กดังกล่าวซึ่งสามารถกระทำได้โดยง่าย ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างมาแสดงดังนี้

“มาหาปู่แล้ว ก็ไม่ต้องกลัวอะไรอีก ไม่มีใครทำอะไรเราได้ ปู่ไม่ให้ใครทำอะไรพวกเรา ได้หรอก หลายคนที่มาหาปู่ราหู ก็เหมือนเป็นการเชื่อมญาติ หมายถึง อภิญาญาติกู่กลต่อกัน ถ้าใครปฏิบัติจะเข้าใจความหมายนี้ การเชื่อมก็เหมือนกับการดูแลซึ่งกันและกัน ปู่ราหูถึงพูดกับลูกหลานที่มาหาว่า...ปู่ไม่ให้ใครมาทำอะไรพวกเรา (ปู่ราหู)”

(อสุรินทรราหู เทวอิราชจ้าว, 2563 มีนาคม 25, Facebook)

“ลูกหลานที่มาหาปู่ ปู่รู้อบางคนเขาทุกข์ เขาไม่สบายใจ เขามาหาที่พึ่งทางใจ แล้วปู่จะไปว่าไปบ่นเขาทำไม คนเขาทุกข์เขามาหาก็ต้องได้ความสบายใจได้แต่สิ่งดี ๆ กลับไป... (ปู่ราหู)”

(เรื่องเดียวกัน, 2563 มิถุนายน 11, Facebook)

“...นี่ถึงแกงที่มาหาปู่เมื่อหลายอาทิตย์ที่ผ่านมา อาการที่เป็นคือเจ็บปวด เป็นแผลบริเวณเท้าและมือ ปวดเดินแทบไม่ได้ ปู่สนทนากับแก อาการเจ็บปวด เป็นแผลเกิดจากเจ้ากรรมนายเวรในอดีตชาติ เขาตามมาทำร้าย เขาจะทำให้เจ็บปวดเหมือนตัวเขาโดนทำมา ถ้าโดนแบบเขาบ้างจะรู้สึกอย่างไร อดีตชาติของแกที่มาหาปู่ สมัยกรุงศรีอยุธยา เขาเป็นหัวหน้าผู้คุมนักโทษ เขาชอบทรมานนักโทษ โดยนำนักโทษมาใส่โซ่ตรวนทั้งแขนและขา ใส่พวงคอหรือร้อยด้วยโซ่ติดกันเป็นพวงๆ ต่อกันทีละหลายคน บังคับให้เดินทั้งวันทั้งคืน เมื่อเดินมากแขนขาที่โดนโซ่ตรวนเกิดบาดแผล ทำให้ทุกข์ทรมานยิ่งนัก เจ็บป่วยล้มตายด้วยความทรมาน นักโทษเหล่านี้จึงมีแรงอาฆาตมาก ระหว่างปู่สนทนากับแกอยู่นั้น นักโทษที่เป็นเจ้ากรรมนายเวรตามมาด้วย...ปู่ราหูเจรจากับเจ้ากรรมนายเวร...ปู่ชี้จุดการสร้างความดีให้เจ้ากรรมนายเวร เจรจากันนานพอสมควร เจ้ากรรมนายเวรจึงยอม คิดว่าถ้าไม่ยอม ปู่บังคับแน่นอน.. (ปู่ราหู)”

(เรื่องเดียวกัน, 2563 มิถุนายน 10, Facebook)

จะเห็นได้ว่าข้อความที่มีการโพสต์ลงในเพจเฟซบุ๊กมักจะมีการลงท้ายด้วยคำว่า “ปู่ราหู” เพื่อระบุว่าเป็นข้อความที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรงจากการเข้าทรง ซึ่งอาศัยการเล่าเรื่องต่าง ๆ ดังที่ได้ยกตัวอย่างประกอบด้วยการชักชวนให้เดินทางมายังตำหนัก และยังเล่าถึงเหตุการณ์ที่ผู้ศรัทธาราหูเข้าไปที่ตำหนักเพื่อขอให้แก้กรรมและบรรเทาความทุกข์กายหรือทุกข์ใจ ซึ่งลักษณะเรื่องเล่าดังกล่าวมีอย่างต่อเนื่องในเพจเฟซบุ๊ก นอกจากเรื่องเล่าและคำสอนของราหูแล้ว ยังมีการเล่าเรื่องประวัติความเป็นมาของราหูด้วย ซึ่งมีการสร้างเรื่องเล่าขึ้นมาใหม่และแตกต่างกันไปเดิมอย่างสิ้นเชิง (ดูในบทที่ 4)

เรื่องเล่าเป็นองค์ประกอบหลักในการสร้างความเชื่อถือต่อราหู มีลักษณะเด่นและแตกต่างจากสำนวนอื่น เพราะมีเรื่องเล่าที่มีการปรับเปลี่ยน และสร้างขึ้นใหม่เพื่อทำให้เกิดความศรัทธาและสามารถยอมรับนับถือได้อย่างสนิทใจ โดยการนำเรื่องเล่าดังกล่าวมาเผยแพร่ในเพลงเพชฌัญญูเป็นการสร้างพื้นที่ความเชื่อว่างทรงของราหู ในเพลงระบุว่าราหูเป็นผู้เล่าเรื่องประวัติความเป็นมาดังกล่าวทั้งหมดผ่านกระบวนการเข้าทรงและสื่อสารกับผู้ติดตามเพลงข้างต้น อันมีผลทำให้เรื่องเล่ามีความแตกต่างจากแหล่งอื่น ซึ่งเป็นผลดีต่อการติดตามและความเชื่อถือของสมาชิกผู้ติดตามเพลงสูงมากขึ้น และเอื้อต่อการสร้างประโยชน์ด้วยการเข้าทรงราหูเพื่อบริการช่วยเหลือกลุ่มชาวบ้านในการทำนายโชคชะตาผ่านการดูไฟ การปลุกเสกเครื่องราง และประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อของบุคคล ซึ่งในเพลงมีการประชาสัมพันธ์บริการดังกล่าวร่วมกับการเผยแพร่เรื่องเล่าราหูและคำสอนของราหูเป็นรายวัน และใช้เรื่องเล่าเหล่านั้นเพื่อตอกย้ำภารกิจสำคัญของราหูคือการโปรดมนุษย์เพื่อช่วยเหลือมนุษย์ให้เข้าถึงทางธรรมตามหลักเพื่อพุทธศาสนาโดยการกระทำภารกิจสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ การสั่งสอนพร้อมกับการแนะนำการปฏิบัติตามหลักคำสอนในพุทธศาสนา กับการช่วยเหลือมนุษย์ที่มีความทุกข์ทางใจ ผู้วิจัยพบว่าเรื่องเล่าในเพลงเพชฌัญญูมีความสำคัญในสร้างความเชื่อและความศรัทธาต่อสถานะของราหูในพุทธศาสนา ซึ่งโน้มน้าวให้ผู้อ่านเพลงเพชฌัญญูมีความมั่นใจในการบูชาราหูมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในเพลงเพชฌัญญูยังมีการเผยแพร่คำสอนของราหูซึ่งมีประเด็นสำคัญเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนคำสอนในพุทธศาสนา เช่น หลักกรรมอย่างการทำดีย่อมได้ดีและทำชั่วย่อมเป็นบาปแก่ตัว เป็นต้น อีกประการหนึ่งคือการตอกย้ำความเชื่อเรื่องการบำเพ็ญบารมีของราหู เนื่องจากร่างทรงมีการเล่าที่มาของการเข้าทรงและสร้างเพลงดังกล่าวขึ้นโดยอ้างเรื่องราหูพบพระพุทธรูปเจ้าและอาสาช่วยพระพุทธรูปเจ้าสร้างบารมีด้วยการให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่มนุษย์ทั้งหลาย ได้แก่ การแสดงธรรม และการเผยแผ่พุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีการชี้แนะให้ผู้ติดตามเพลงกระทำความดีด้วย เช่น มีสติ ทำบุญ บริจาคทาน ถือศีล การสวดมนต์ไหว้พระและปฏิบัติธรรมตามวาระต่าง ๆ โดยกล่าวว่า เป็นการสืบสานพุทธศาสนามีให้เสื่อมสูญไป ซึ่งวิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับความเชื่อเรื่องของพระศรีอาริย์ที่เปิดช่องให้เกิดกรณีของลัทธิพิธีทรงเจ้าเข้าผีนั้น จากการกล่าวอ้างพุทธทำนายอันเป็นเสมือน “ใบอนุญาติ” ที่เปิดช่องว่างให้มีองค์เทพหรือวิญญาณและอำนาจศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ลงมาช่วยบรรเทาทุกข์ของมวลมนุษย์ได้อย่างชอบธรรม (สุริยา สมุทคุปต์, 2539: 86-87)

ดังนั้น จึงสะท้อนให้เห็นว่าเรื่องเล่าราหูที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ดังกล่าวนั้นเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนความเชื่อเรื่องการเข้าทรงเจ้าควบคู่กับการปรับตัวให้เข้าได้กับพุทธศาสนา โดยการนำเรื่องเล่าของราหูในพุทธศาสนา มาสู่สถานะราหู เพื่อให้เกิดการยอมรับและความเชื่อถือจึงไม่ทิ้งความคิดในพุทธศาสนา แต่เป็นการดึงเข้ามาประสานความเชื่อร่วมกันกับร่างทรงเพื่อให้ความมั่นใจ เชื่อสะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องการทรงเจ้าในปัจจุบันได้เข้ามาแทรกซึมอยู่ในพุทธศาสนาไทยซึ่งคนไทยจำนวนหนึ่งให้ความยอมรับต่อความคิดดังกล่าว ท่ามกลางความวิตกกังวล ความตึงเครียด ความต้องการที่พึ่งทางใจด้วย

การเข้าหาร่างทรง จึงเป็นอีกวิถีทางหนึ่งที่คนในสังคมต่างแสวงหาทางออกเพื่อระบายความคับข้องใจ เหล่านั้นท่ามกลางสภาวะทางสังคมที่เศรษฐกิจถดถอยและสภาพสังคมเสื่อมโทรม ผู้คนจึงแสวงที่พึ่งทางใจ และขอความช่วยเหลือจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นสำคัญ อันเป็นเสรีภาพในการนับถือศาสนาอย่างหนึ่งของ คนไทยในปัจจุบัน สอดคล้องกับที่คมกฤษ อู่เต็กเค่ง (2560: 172-175) กล่าวว่าในปัจจุบัน ประเทศไทย มีการเข้าทรงเจ้าอย่างหลากหลายเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนความเปลี่ยนแปลงหลายประการ ทั้งความเปลี่ยนแปลงทางด้านองค์ความรู้ ด้านอำนาจ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ภายหลังจากเข้ามาของ พุทธศาสนา ศาสนาผีถูกเบียดไปอยู่ชายขอบของความเชื่อพร้อมกับการขยายตัวของเมืองและการเจริญขึ้น ของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้น ลัทธิพิธีทรงเจ้าเข้าผีสมัยใหม่ที่ได้รับนิยามแพร่หลายในเมือง โดยเฉพาะภายหลังการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยและขยายตัวของสังคมเมือง ดังนั้น การเข้ามาของลัทธิพิธี การเข้าทรงและดำรงในบริบทพุทธศาสนาไทยนั้น ทางรอดหนึ่งของความเชื่อเรื่องผีคือการเข้ามา อยู่เป็นส่วนหนึ่งในพุทธศาสนา โดยการเข้ามาในวัดเป็นอารักษ์ หรือรับสมาทานพุทธศาสนา เป็นต้น (คมกฤษ อู่เต็กเค่ง, 2560: 173) และยังมีการนำเอาองค์ความรู้จากหนังสือเกี่ยวกับเทพเจ้าในสังคมไทย ในลักษณะ “เทวดานาน” มาเป็นตัวช่วยให้บรรดาคนทรงสามารถเปลี่ยนแปลงรูปปลักษณ์ไปสู่การเข้าทรง เทพฮินดูได้โดยง่ายและสามารถพัฒนาจากตำแหน่งไปสู่ความเป็นเทวาลัยหรือเทวสถานหลายแห่ง

5.3 สรุป

จากที่กล่าวมาข้างต้น เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ได้สะท้อนบทบาทของราหูหลายมิติทาง ความเชื่อในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย บทบาทของเรื่องเล่าราหูที่มีต่อพุทธศาสนาไทยได้สะท้อน รากความเชื่อของสังคมไทย ที่มีการผสมผสานระบบความเชื่อและศาสนาทั้งพุทธ พราหมณ์ และ ผี ทั้งจากของเดิมและของใหม่ได้ปรับตัวและปะปนรวมกัน ทำให้ความเชื่อเรื่องราหูมีพลังและดำรงอยู่ ได้ในบริบทของพุทธศาสนาไทย ดังนั้น ความเชื่อเรื่องราหูที่ก่อเกิดขึ้นมิได้อยู่เป็นลัทธิพิธีเดี่ยว แต่ดำรงอยู่ได้เพราะระบบความเชื่อในพุทธศาสนาไทยแบบผสมผสานได้อย่างแนบสนิทจนเกิดความ เชื่อที่หลากหลายแบบไทยๆ ในปัจจุบันจึงยังมีการสร้างสรรค์ความเชื่อลักษณะใหม่ที่มีเกิดขึ้นมา จากรากฐานเดิมอยู่เสมอ อย่างที่พบในงานวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าเรื่องเล่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีพลัง ในการสร้างสรรค์ความเชื่อใหม่ในสังคมไทย โดยโน้มน้าวให้เข้าสู่ศาสนาตามความนับถือทั่วไปของคนไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นพื้นที่ความเชื่อระหว่างพุทธกระแสหลักกับพุทธที่หลอมรวมกับผีและพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งเดิมถูกมองว่าเป็นความเชื่อที่มงายไร้เหตุผล กลับเข้ามาผนวกอยู่ร่วมกันใหม่ได้ และยังกลับความ จากที่ราหูได้รับการตีตราว่าชั่วร้ายให้กลับกลายเป็นดีได้ด้วยกระบวนการสร้างสรรค์และอธิบายผ่าน เรื่องเล่าใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการทำให้เกี่ยวโยงสัมพันธ์กับพุทธศาสนา ซึ่งมีบทบาททำให้สิ่งที โดนเบียดขับอย่างมากในสังคมเดิมยังสามารถอยู่ได้ในปัจจุบัน

กลุ่มชาวไทยพุทธในบริบทปัจจุบันมีความฝักใฝ่และเชื่อถือพุทธศาสนาแบบผสมผสานทั้งที่เชื่อถือพุทธศาสนาแบบจารีต และในขณะเดียวกันก็เชื่อถือเรื่องของเทพเจ้า ภูตผี และไสยศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่าชาวพุทธในสังคมปัจจุบันเลือกนับถือแบบผสมผสานเพราะเป็นไปตามวิสัยของปุถุชน ข้อสังเกตหนึ่งคือคนไทยมีความนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์หนึ่งๆ โดยไม่คำนึงว่าเป็นลัทธิความเชื่อหรืออยู่ในสังกัดศาสนาใด แต่เต็มใจที่จะบูชาหากรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่ดีและสามารถอำนวยประโยชน์ให้ได้ ดังนั้นความเชื่อเรื่องการบูชาหาจึงเป็นความเชื่อหนึ่งที่คนไทยสร้างสรรค์ขึ้น และเป็นการเลือกหนึ่งของความเชื่อหรือความนับถืออย่างเสรีตามความพอใจของคนไทยในสังคมยุคปัจจุบัน

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2538: 28) กล่าวว่าสาเหตุหนึ่งที่คนไทยสนใจไสยศาสตร์และอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นเพราะวิสัยทั่วไปของปุถุชนในคราวที่มีชีวิตภายใต้ของสภาพแวดล้อมและความเป็นไปที่ตนเองไม่รู้ทั่วถึงและบังคับไม่ได้ ยิ่งคงหวาดหวั่นต่อสิ่งที่ไม่รู้และไม่อาจคาดหมาย จึงมีความโน้มเอียงและหวังพึ่งแต่อำนาจเร้นลับภายนอกซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่มีอยู่มาช้านานและเคียงคู่กับบริบทสังคมไทยจนถึงปัจจุบัน แม้พุทธศาสนาเข้ามาแล้วในสังคมไทยก็ตาม แต่ด้วยความเปิดกว้างและไม่บังคับให้ต้องเลิกเชื่อเรื่องนอกพุทธศาสนา เพียงแต่อธิบายและแนะนำตามสมควรเท่านั้น

เรื่องราวในงานวิจัยนี้ ทำให้เห็นความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้า ภูตผี และลัทธิการเข้าทรงที่ยังคงได้รับความนิยมจากกลุ่มคนไทยจำนวนหนึ่งในสังคมร่วมสมัย ภายใต้บริบทพุทธศาสนาไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของระบบศาสนาของคนไทย คนไทยยังคงเชื่อและมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและไสยศาสตร์ทำงานร่วมกันได้ ด้านหนึ่งของหน้าที่พุทธศาสนาคือคำสอนในศาสนาเป็นหลักดำรงชีวิต และอีกด้านหนึ่งคือความพึงพอใจและแสวงหาความสุขความพอใจของตัวเองเพราะความอยากได้ใคร่ดีจึงเชื่อถือสิ่งต่าง ๆ และคาดหวังให้เกิดผลดีแก่ตัวเองเพื่อปลดปล่อยโลภใจและบรรเทาความทุกข์ยากเป็นครั้งคราว (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2538: 161-162) อันสะท้อนให้เห็นความต้องการและความคาดหวังของผู้คนในสังคม ไม่ว่าจะยุคสมัยใดก็ตามยังคงใช้ความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาในการเข้าถึงอำนาจ โภคะทรัพย์ และความมั่งคั่ง ตลอดจนความต้องการต่าง ๆ ในจิตใจ จึงส่งผลให้การดำรงอยู่ของกระแสความศรัทธาต่อราหู หรือแม้แต่สิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นใดในสังคมไทย เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง และดำรงอยู่ได้ในสังคมไทยซึ่งไม่ว่าวิทยาศาสตร์จะพัฒนาและก้าวไกลไปมากเพียงใดก็ตาม トラบไตที่กลุ่มคนยังมีคติความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และนิยมบูชาอยู่

บทที่ 6

บทสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผู้วิจัยศึกษาวิธีการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทยจำนวน 45 แหล่งในสื่อสมัยใหม่ ประกอบด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือและนิตยสาร กับสื่อดิจิทัล ได้แก่ เว็บไซต์, เฟซบุ๊ก และยูทูบ และวิเคราะห์บทบาทของเรื่องเล่าราหูต่อพุทธศาสนาไทย เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นการนำเรื่องเล่าราหูไปใช้ประโยชน์ต่อพุทธศาสนาไทยในแง่มุมต่าง ๆ อันตอบสนองต่อผู้คนและสังคม และยังสะท้อนให้เห็นความหมายของราหูในสังคมไทยที่แฝงอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ด้วย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยโดยจำแนกออกเป็น 3 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.1.1 การสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่

ราหูเป็นความคิดความเชื่อเกี่ยวกับอุปราคา ในอดีตถูกมองว่าเป็นเรื่องร้ายเพราะรูปลักษณะที่เป็นเงามืดเข้ามาบดบังพระอาทิตย์และพระจันทร์ วรรณคดีพราหมณ์-ฮินดูเริ่มต้นจากคัมภีร์ฤคเวทกล่าวถึงราหู โดยใช้ชื่อสวธรรภานุ ในฐานะอสูรที่กลืนกินพระอาทิตย์และพระจันทร์ ซึ่งต่อมาขยายความเรื่องราวอย่างพิสดารในตำนานการกวนเกษียรสมุทร เพื่ออธิบายความเป็นศัตรูระหว่างราหูและพระอาทิตย์พระจันทร์ และความเป็นอมตะของราหู วรรณคดีพุทธศาสนารับความคิดเรื่องราหูซึ่งยังอิงกับความเชื่อเป็นอสูรและการเป็นอุปราคาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ในพระสูตร ราหูเป็นอสูรไล่จับพระอาทิตย์และพระจันทร์ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงช่วยเหลือให้รอดพ้นจากราหู วรรณคดีพุทธศาสนาสมัยหลังตั้งแต่ชั้นอรรถกถาเป็นต้นมาขยายความประเด็นนี้ต่อให้ราหูได้เข้าเฝ้าและฟังธรรมของพระพุทธเจ้า ราหูได้รับพยากรณ์ว่าจะเป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่านารทะ ตำนานของไทยกล่าวถึงประวัติราหู โดยอธิบายที่มาของอุปราคาและความเป็นศัตรูกับพระอาทิตย์พระจันทร์ในลักษณะเดียวกัน แต่อิงกับความเชื่อเรื่องผีโขมด ซึ่งแตกต่างจากตำนานการกวนเกษียรสมุทร ตำนานโหราศาสตร์เน้นความสัมพันธ์ของราหูกับดาวเคราะห์อื่น ๆ ซึ่งแสดงถึงธรรมชาติของราหูที่มัวเมา ลุ่มหลง เล่ห์เหลี่ยม ส่วนเรื่องเล่าเทพเจ้าภาษาไทยเป็นการรวบรวมตำนานทางศาสนาโดยเฉพาะฝ่ายพราหมณ์-ฮินดู เกี่ยวกับเทพเจ้าและอสูรเพื่อประกอบการศึกษาด้านวรรณคดี เมื่อเกิดเป็นกระแสความเชื่อเรื่องการบูชาราหูในสังคมไทย จึงมีการนำเรื่องราวในตำนานเหล่านี้มาใช้เป็นต้นทุนในการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูใหม่ให้เข้ากับบริบทพุทธศาสนาไทย

ผู้วิจัยได้จำแนกตามประเภทของสื่อสมัยใหม่ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ดังกล่าวมาจัดจำแนกและแยกไว้อย่างชัดเจนในบทที่ 4 และบทที่ 5 แล้วนั้น ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มได้ 2 กลุ่ม ได้แก่

เรื่องเล่าราหูในสื่อสิ่งพิมพ์ และเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัล เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ มีทั้งหมด 45 แห่ง ทั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือและนิตยสาร มี 17 แห่ง และสื่อดิจิทัล ได้แก่ เว็บไซต์, เฟซบุ๊กและยูทูป มี 28 แห่ง โดยเรื่องเล่าราหูในหนังสือเป็นแหล่งข้อมูลต้นตอของเรื่องเล่าในนิตยสารและสื่อดิจิทัลอื่น ๆ เรียบเรียงขึ้นใหม่โดยอิงกับตำนานราหูจากวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู, วรรณคดีพุทธศาสนา และวรรณกรรมไทย และยังใช้กลวิธีมีการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ 3 แบบ (1) ตัดต่อ, (2) ปรับเปลี่ยนเนื้อหาโดยการดัดแปลง กับการขยายความ และ (3) สร้างเรื่องเล่าขึ้นใหม่ ซึ่งมีการใช้ตำนานจากวรรณคดีและวรรณกรรมโบราณมาใช้ ดังนี้

(1) ตัดต่อ : เรื่องเล่าในสื่อสิ่งพิมพ์เลือกตำนานสำคัญมาใช้เพื่ออธิบายภูมิหลังของราหูและชูบทบาทของราหูในเรื่องเล่า ตำนานเหล่านี้มีอยู่แล้ว แต่ผู้สร้างเรื่องเล่าเลือกสรรตำนานจากวรรณคดีต่าง ๆ เพื่อนำมาเล่าเป็นประวัติของราหู ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลต้นตอของเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัลด้วย ได้แก่ ภูมิหลังและพงศ์พันธุ์ของราหู เช่น บิดาและมารดาของราหูจากแหล่งต้นตอคือวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งนำมาเรียบเรียงต่อเป็นเทพปกรณัมภาษาไทย, การเป็นเทพนพเคราะห์ เลือกจากเฉลิมไตรภพซึ่งกล่าวถึงการกำเนิดราหูเป็นหนึ่งในเทพนพเคราะห์จากพระอิศวรหรือพระศิวะ และบุพกรรมของราหูกับพระอาทิตย์และพระจันทร์, เหตุที่มาของรูปลักษณ์และการเกิดคราส เลือกใช้ตำนานการกวนเกษียรสมุทร โดยมีได้มีการดัดแปลงเรื่องหรือตัวละคร และความเป็นพุทธศาสนิกชน เลือกจากวรรณคดีพุทธศาสนาซึ่งมีตำนานราหูอยู่แล้วมาเล่าต่อให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ได้แก่ พระพุทธเจ้าทรมานราหูในจันทิมสูตรและสุริยสูตร, พระพุทธเจ้าโปรดแสดงปาฏิหาริย์เพื่อทรมานราหูให้คลายทิฐิมานะจากอรรถกถาโสณทัณฑสูตร, ได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะสำเร็จเป็นพระพุทธานามว่า “พระนารทพุทธเจ้า” เป็นพระองค์ที่ 5 จากคัมภีร์อนาคตวงศ์ และการร่วมรณาทบสวดนอบน้อมพระพุทธานุภาพเพื่อชูสถานะของราหูในพุทธศาสนา ได้แก่ อุบาสกผู้เลื่อมใสในพุทธศาสนา, เทวดาหรือเทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนา, พระโพธิสัตว์ และพระอนาคตพุทธเจ้า ซึ่งทำให้บทบาทของราหูมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ซึ่งสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บูชาราหูในปัจจุบัน

(2) ปรับเปลี่ยนโดยการดัดแปลงกับการขยายความตำนานเดิม: มีการใช้กลวิธีปรับเปลี่ยนหรือดัดแปลงรายละเอียดให้มีความหมายในทางที่เป็นคุณแก่ภาพลักษณ์ของราหู พบว่าตำนานที่มีการปรับเปลี่ยนมากที่สุด ได้แก่ ตอนการกวนเกษียรสมุทร โดยแก้ต่างให้ราหูจากเหตุการณ์ในตำนานเดิมที่มีความจงใจเข้าไปลักตมน์น้ำอมฤต โดยเล่าว่า ราหูผ่านเข้าไปในพิธีการกวนเกษียรสมุทรและเกิดความกระหายน้ำจึงดื่ม เพื่อทำให้พ้นความผิอันสะทอนให้เห็นการสร้าง ความชอบธรรมให้แก่ราหู และตอนที่พระพุทธเจ้าโปรดแสดงปาฏิหาริย์เพื่อทรมานราหูให้คลายทิฐิมานะจากอรรถกถาโสณทัณฑสูตร และได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะสำเร็จเป็นพระอนาคตพุทธเจ้า จากคัมภีร์อนาคตวงศ์มาปรับเปลี่ยนรายละเอียดว่าราหูได้รับความเมตตาจากพระพุทธเจ้าทรงเทศนาโปรดราหูในคราวนั้นจนบรรลุธรรมขั้นโสดาบัน และกล่าวว่าในอนาคตราหูจะได้บรรลุพระอรหันต์

และได้รับพุทธพยากรณ์โดยตรงว่าจะสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตถัดจากพระศรีอาริย์ ซึ่งเป็น การปรับเปลี่ยนหรือตัดแปลงรายละเอียดของเรื่องใหม่ให้มีความพิเศษมากขึ้น ทำให้ราหุมีสถานะใน พุทธศาสนาที่สูงกว่าเดิม และพยายามปรับภาพลักษณ์ให้ดีขึ้น เพื่อให้เกิดการยอมรับและสร้างทัศนคติที่ ดีต่อการบูชาราหุ

(3) สร้างสรรค์เรื่องเล่าขึ้นใหม่โดยไม่อิงตำนานเดิม เรื่องที่สร้างขึ้นใหม่ทำให้ราหุเป็น เทพเจ้าในรูปลักษณะใหม่ ซึ่งแตกต่างไปจากที่ตำนานเดิมอย่างสิ้นเชิง เพื่อแสดงสถานะความเป็นเทพ ของราหุ เช่น เรื่องราหุทรงครุฑโดยสร้างใหม่ให้ราหุไม่เพียงแต่พันความผิดจากการลักต็มน้ำอมฤต เท่านั้น แม้กายที่ถูกตัดให้ขาดออกจากกันก็ต่อติดกันดังเดิม และรับครุฑที่พระนารายณ์ประทานให้ เป็นพาหนะ ส่วนเรื่องเทพบุตรราหุ ผู้บรรลुरुธรรมชั้นสูงกล่าวคือมีดวงตาเห็นธรรมและเปื้อน่าย คลายกำหนดทั้งปวง ซึ่งเกิดจากการได้ฟังธรรมเทศนาจากพระพุทธเจ้าในเหตุการณ์ที่ราหุติดตาม พระพุทธเจ้าไปเทศน์โปรดพระพุทธรมาตา และด้วยพระวิเศษที่พระอิศวรเคยประทานพรให้ว่า หากราหุจิตใจเป็นกุศลแล้วจะบังเกิดใบหน้าเป็นเทพบุตร ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ราหุกลายเป็น เทพบุตรราหุที่มีใบหน้าเป็นเทพบุตร ดังนั้น เรื่องเล่าที่สร้างใหม่จึงมีบทบาทอย่างยิ่งในการสร้าง ความเชื่อและกระตุ้นความศรัทธาของมวลชน

การสร้างประวัติของราหุใหม่เล่าถึงพงศัพธ์ใหม่, ความสัมพันธ์กับเทพเจ้าฉันทยาติ ได้แก่ พระแม่ธรณีและพระนารายณ์, ความสัมพันธ์ในการปฏิบัติภารกิจเพื่อช่วยเหลือมนุษย์ร่วมกับ พระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์กวนอิม ในเพลงเพชฌัญญูที่กล่าวอ้างว่าเป็นร่างทรงของราหุเพื่อช่วยเหลือ มนุษย์ ดังนั้น เรื่องเล่าดังกล่าวจึงมีการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ตามวัตถุประสงค์ของผู้เล่า ทำให้เนื้อเรื่อง มีความแตกต่างจากเรื่องอื่นอย่างสิ้นเชิง โดยมีจุดประสงค์สำคัญคือการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้ราหุ เป็นเทพเจ้าที่ได้รับการยอมรับนับถือในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทยปัจจุบัน

นอกจากนี้ ยังมีการแทรกเรื่องเล่าปาฏิหาริย์ราหุโดยเฉพาะโชคลาภจากการเสี่ยงโชค เพื่อชูสถานะของราหุในฐานะของ “เทพเจ้าแห่งความโชคลาภและความร่ำรวย” และด้านการแปรเปลี่ยน สิ่งร้ายให้กลายเป็นดี จากการเล่าประสบการณ์ชีวิตที่พบปัญหาและเรื่องร้ายต่าง ๆ เมื่อบูชาราหุแล้วก็ สามารถคลี่คลายปัญหาและเปลี่ยนเป็นเรื่องดีได้ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังพบว่ามีการใช้การกล่าวอ้าง เหตุการณ์ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับราหุเพื่อเล่าปาฏิหาริย์ซึ่งเป็นประสบการณ์ของผู้เล่า อีกประการคือเรื่อง เล่าที่อธิบายที่มาและความพิเศษของเครื่องรางใหม่จากประสบการณ์ของผู้บูชา และการอ้างตำนานหรือ นิทานท้องถิ่น ซึ่งไม่ปรากฏแหล่งที่มาจากที่กล่าวมาสะท้อนว่าผู้เล่ามีอิสระในการใช้เรื่องมาเสริมสร้าง ภาพลักษณ์ที่ศักดิ์สิทธิ์ และยังมีการใช้ทัศนคติของผู้เล่าเข้ามาประกอบเพื่อโน้มน้าวให้เกิดความเชื่อและ ตระหนักความสำคัญของราหุในบทบาทต่าง ๆ ด้วยคติความเชื่อของปัจเจกบุคคล และคติทาง โหราศาสตร์

จากการศึกษาพบว่าราหูได้รับการชูสถานะว่าเป็น “เทพพระบรมโพธิสัตว์” มากที่สุด ดังนั้น ตำนานที่ได้รับการนำมาใช้มากที่สุด คือ การบำเพ็ญบารมีพระโพธิสัตว์และคำพยากรณ์ว่าจะ เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต เนื่องจากเป็นตำนานมีเนื้อความในการรับรองว่าราหูเป็นส่วนหนึ่งในพุทธ ศาสนา และสามารถชูสถานะของราหูให้เป็นที่เคารพนับถือในพุทธศาสนาได้ในฐานะของพระโพธิสัตว์ สะท้อนให้เห็นว่าตำนานในพุทธศาสนาถูกนำมาใช้ในการสร้างความศรัทธาให้ชาวไทยพุทธในการบูชา ราหูให้เป็นไปได้ในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย และรองลงมา คือตำนานการกำเนิดราหูจากการสร้าง ขึ้นโดยพระศิวะสร้างขึ้นจากหัวผีโขมด 12 ในวรรณคดีเฉลิมไตรภพ และตำนานการกวนเกษียรสมุทร เพื่ออธิบายภูมิหลังการกำเนิดและการอธิบายเหตุเกี่ยวกับรูปลักษณะและการเกิดคราส

จากวิธีการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูดังกล่าวล้วนสะท้อนวัตถุประสงค์ว่ามีการมุ่งหมาย เพื่อการชูสถานะของราหูในฐานะของเทพเจ้าเป็นสำคัญ ซึ่งมีความพยายามจะใช้ตำนานเก่าเป็นต้นทุน และพัฒนาต่อให้ภาพลักษณ์ของราหูจากเดิมเป็นอสูรร้ายหรือตัวโกงไปเป็นเทพเจ้าหรือตัวเอกที่มี บทบาทสำคัญต่อความเชื่อของคนไทยในสังคมพุทธศาสนาไทย โดยการชูสถานะความเป็นเทพของราหู ได้แก่ เทพพระบรมโพธิสัตว์, เทพเจ้าฝ่ายพุทธศาสนา (พิทักษ์พุทธศาสนา), เทพเจ้าบันดาลโชคลาภ และทรัพย์, เทพผู้กุมดวงชะตาชีวิต, และเทพผู้เปลี่ยนแปลงชีวิต เป็นต้น ซึ่งบทบาทดังกล่าวเกิดจาก การสร้างสรรค์เรื่องเล่าด้วยกลวิธีต่าง ๆ เพื่อปรับมุมมองให้เป็นบวกและสร้างเรื่องขึ้นใหม่อย่างไม่อิง ตำนานเก่าเพื่อปรับตามวัตถุประสงค์ของผู้เล่าให้สะท้อนภาพลักษณ์ใหม่ของราหู โดยกระตุ้นปลูกเร้า กระแสความนิยมให้เกิดการบูชาราหูด้วยสื่อบุคคลผู้มีชื่อเสียงและอิทธิพลในสังคมไทย โดยเฉพาะ พระเกจิอาจารย์, โหราจารย์, นักธุรกิจเครื่องรางและความเชื่อต่าง ๆ เป็นผู้อยู่เบื้องหลังของ การสร้างสรรค์เรื่องเล่าดังกล่าว และทำให้เรื่องเล่าราหูแพร่หลายในสังคมไทยจวบจนถึงปัจจุบัน

6.1.2 บทบาทของเรื่องเล่าราหูต่อพุทธศาสนาไทย

ส่วนในแง่ของการศึกษาบทบาทหน้าที่ของเรื่องเล่าราหูต่อพุทธศาสนาในสังคม วัฒนธรรมของไทยนั้น พบว่ามีความหลากหลายของสำนวนเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ที่มีบทบาท หลายประการต่อพุทธศาสนาไทย โดยสามารถจำแนกได้ 4 ด้าน ดังนี้

6.1.2.1 การทำให้ราหูเป็นส่วนหนึ่งของคติทางพุทธศาสนา

ผู้วิจัยพบว่าการสร้างเรื่องเล่าราหูมุ่งให้ผู้อ่านที่สนใจเรื่องราวของราหู มั่นใจในการนับถือและบูชาราหูในฐานะของเทพในพุทธศาสนาได้อย่างสนิทใจ สื่อสมัยใหม่มีบทบาท ในการประชาสัมพันธ์เรื่องเล่าที่จากเดิมไม่ค่อยแพร่หลายนัก ให้เป็นที่รับรู้และยอมรับในสังคมไทย มากยิ่งขึ้น โดยย้ำความคิดว่าราหูเป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนา มิใช่เป็นสิ่งแปลกปลอมจากศาสนา อื่น ด้วยเรื่องราวของราหูในฐานะอุบาสก เทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนา และพระโพธิสัตว์ผู้บำเพ็ญบารมี

เพื่อมุ่งหมายจะสำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคตกาล ตลอดจนการเชื่อมโยงเรื่องของราหูเป็นคติธรรมคำสอนในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อเปิดช่องทางให้ราหูเข้ามามีพื้นที่ในพุทธศาสนา เรื่องเล่าราหามีบทบาทช่วยสร้างความเข้าใจแก่ชาวพุทธ ด้วยการนำตำนานราหูจากวรรณคดีพุทธศาสนาที่มีอยู่แล้วมาเผยแพร่ให้ชาวพุทธได้รับทราบ เมื่อราหูเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในคติพุทธศาสนาแล้วก็จะทำให้การสร้างรูปเคารพ เครื่องรางและการทำพิธีบูชาใด ๆ สามารถกระทำได้อย่างไม่ขัดเขิน

6.1.2.2 การรับรองพฤติกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับราหู

เรื่องเล่าราหูซึ่งตัดต่อหรือตัดแปลงจากตำนานช่วยรับรองการบูชาราหูในพุทธศาสนา ทำให้ผู้จัดหรือผู้ร่วมพิธีรู้สึกสบายใจและปฏิบัติอย่างไม่ขัดเขิน ดังที่กล่าวไว้ในข้อ 1 นอกจากนั้น เรื่องเล่าประสบการณ์ปาฏิหาริย์เกี่ยวกับราหูยังช่วยกระตุ้นให้เกิดกระแสความนิยมในการบูชาราหูซึ่งเชื่อว่าสามารถบันดาลโชคลาภหรือความสำเร็จสมปรารถนาได้ เรื่องเล่ามีบทบาทในการชี้้นำการกระทำในทางศาสนาและกระตุ้นให้เกิดการบูชาราหูในสังคม เป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับชาวพุทธที่ต้องการโชคลาภ ความสำเร็จ เช่นเดียวกับพระพุทธรูปที่มีชื่อเสียงด้านความศักดิ์สิทธิ์ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทย

6.1.2.3 การอธิบายประติมากรรมราหูที่สร้างใหม่

เรื่องเล่าราหูที่ตัดต่อจากตำนานเก่า ประกอบกับคำอธิบายใหม่ และเรื่องเล่าประสบการณ์ปาฏิหาริย์ มีส่วนอย่างมากในการเป็นแรงบันดาลใจให้สร้างสรรค์งานประติมากรรมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีแนวทางแตกต่างไปจากเดิม เทวรูปปราหุจากเดิมที่มีเพียงเศียรหรือมีแค่ครึ่งตัวกลายเป็นเทวรูปปราหุขนาดเต็มตัว ทรงเครื่องคล้ายเทวดา ทรงครุฑซึ่งเดิมเป็นพาหนะของพระนารายณ์ผู้เป็นเทพเจ้าสำคัญในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เทวรูปที่สร้างขึ้นใหม่นี้มีความสำคัญต่อการจัดพิธีบูชาราหูในยุคปัจจุบัน เพราะเป็นรูปแทนที่ผู้บูชาสามารถเข้าถึงหรือสัมผัสได้ด้วยความรู้สึกขณะที่ยังมอง รูปแทนต้องมีลักษณะที่น่าเคารพยำเกรง ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีสายตาหรือท่าทีที่เมตตากรุณาต่อผู้ที่เคารพบูชาขอพรต่อพระองค์ เรื่องเล่าราหูที่สร้างสรรค์ใหม่จะช่วยอธิบายรูปลักษณะหรือองค์ประกอบทางศิลปะ ให้ชาวพุทธรู้สึกว่าเป็นรูปแทนที่มีความหมาย มีประวัติความเป็นมา มีคุณสมบัติควรค่าแก่การบูชา ซึ่งจะทำให้ชาวพุทธเชื่อและทำพิธีบูชาต่าง ๆ ได้อย่างสนิทใจ หรือแม้นำไปประดิษฐานในวัดพุทธศาสนาหรือโต๊ะหมู่บูชาก็ไม่รู้สึกขัดเขิน เช่นเดียวกับเทพเจ้าหรือเทวดาองค์อื่นๆ ที่คนไทยเคารพนับถือ เช่น พระคเณศ, และเสด็จพ่อ ร.5 (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) เป็นต้น

6.1.2.4 ความเชื่อเรื่องร่างทรงในพุทธศาสนาไทย

สื่อดิจิทัลเป็นช่องทางประชาสัมพันธ์และติดต่อสื่อสารถึงผู้คนได้ง่าย จากงานวิจัยพบว่าเพจเฟซบุ๊กได้เข้ามาตอบสนองความเชื่อเรื่องร่างทรงในสื่อสังคมออนไลน์ โดยสื่อดังกล่าวคือเพจบุ๊กที่มีการเข้าทรงราหูและเผยแพร่เรื่องเล่าและคำสอนของราหูผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางใหม่ที่สามารถเผยแพร่และแลกเปลี่ยนข่าวสารได้อย่างฉับไว ผู้มีความต้องการหาที่พึ่งทางจิตใจสามารถเข้ามาเป็นสมาชิกเพจ ฝากตัวเป็นลูกศิษย์ ศึกษาคติสอนใจ รับบริการให้คำปรึกษาจากร่างทรงราหู และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของเพจอย่างสม่ำเสมอ สะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อ ได้เปิดกว้างต่อสาธารณะ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้สนใจได้เข้ามาเยี่ยมชม ติดตามและมีส่วนร่วมได้มากขึ้น

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายเรื่องของความเชื่อเรื่องการบูชาราหูในบริบทพุทธศาสนาไทยอันเป็นผลมาจากเรื่องเล่าราหูที่เข้ามารองรับและสร้างพื้นที่ความเชื่อให้ราหูยังสามารถดำรงอยู่ได้ในปัจจุบัน และเปิดช่องให้คนไทยที่มีความต้องการแสวงหาที่พึ่งทางใจ เช่น โชคลาภ, ความร่ำรวย, การเสี่ยงโชคต่าง ๆ สามารถเข้าหาการบูชาราหูในวัดและศาสนสถานต่าง ๆ ได้ตามประสงค์

นับตั้งแต่เหตุการณ์การเกิดปรากฏการณ์สุริยุปราคาในปี พ.ศ. 2538 และมีการสืบต่อการเกิดวิกฤตการณ์ภาวะเศรษฐกิจ เป็นเหตุการณ์สำคัญหนึ่งในประวัติศาสตร์ของประเทศไทยที่สร้างกระแสสังคมและกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวต่อเรื่องราหูในสังคมไทย อิทธิพลต่อความคิดเรื่องการพยากรณ์ดวงเมืองเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องดังกล่าว และยังมีความเกี่ยวข้องกับดวงชะตาชีวิตของปัจเจกบุคคล เช่น ราหูย้ายลัคนาราศี หรือเข้าทับเข้าแทรกดวงชะตา ทำให้เกิดความกลัวและวิตกกังวลต่ออิทธิพลของดาวราหูในชะตาชีวิต ซึ่งโหราจารย์ได้เข้ามามีบทบาทในการสร้างกระแสความเชื่อเรื่องราหูนั้นขึ้นมาเพื่อเสนอทางแก้ให้บรรเทาความวิตกกังวลและตอบสนองความต้องการทางจิตใจของผู้ที่มีความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ อย่างในเหตุการณ์ที่คนไทยความตื่นกลัวจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจจึงเดินทางไปไหว้บูชาราหูที่วัดศิระชะทองเพราะเชื่อว่าเป็นทางรอดหนึ่ง คือการอ้อนวอนขอให้ลดโทษภัยหรือบรรเทาความเดือดร้อนของคนในสังคมขณะนั้น เมื่อผู้ไปไหว้บูชาราหูสามารถผ่านพ้นวิกฤตเศรษฐกิจไปได้ และมีความมั่นคงทางการเงินมากขึ้นจึงเป็นเหตุให้เกิดความเชื่อว่าการไหว้บูชาราหูเป็นสิ่งที่ดีและอำนวยผลในทางมงคลได้ จึงกล่าวว่าปัจจัยนี้อาจเป็นมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการตีความราหูใหม่ว่าเป็นสัญลักษณ์ของโชคลาภ นับจากนั้นก็เกิดกระแสการบูชาราหูขึ้นซึ่งมีปรากฏชัดเจนในสื่อสิ่งพิมพ์หลายประเภทพร้อมกับกระบวนการบูชาราหูและการสร้างความหมายใหม่ให้ราหูเป็นเทพเจ้าแห่งโชคลาภและโภคทรัพย์และบูชาเพื่อให้คงโทษภัยต่าง ๆ

ภายหลังมีการตีพิมพ์เผยแพร่เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ยังคงตอกย้ำถึงการสร้างความหมายใหม่ และชูปทบาทราหูในเรื่องเล่าดังกล่าวในสถานะต่าง ๆ (ดูในตารางที่ 13) ได้แก่ เทพเจ้าบันดาลโชค

ลาภและทรัพย์ เทพเจ้าผู้กุมดวงชะตามนุษย์ เทวดาผู้เปลี่ยนแปลงโชคชะตาชีวิตจากร้ายกลายเป็นดี และ เทพพยานกรรมของมนุษย์ ซึ่งปัจจุบันมีการสร้างเทวรูปราหูขึ้นในวัดและเทวาลัยต่าง ๆ และเรื่องเล่ามีบทบาทในการชักจูงและรับรองพฤติกรรมทางศาสนาต่อการบูชาราหูทั้งด้วยอามิสและปฏิบัติ จึงถือได้ว่าเป็นการเปิดช่องให้คนไทยที่มีความต้องการทางโลกอยู่สามารถแสวงหาโอกาสในการขอพร บนบาน และบูชาเช่นสรวงราหูเพื่อให้ได้รับความสำเร็จและสมหวังตามปรารถนา

นอกจากนั้นแล้วยังมีเครื่องรางราหูที่มีการตั้งชื่อรุ่นสอดคล้องกับความเชื่อของผู้คน ต่อโหราศาสตร์ เช่น แหวนราหูเหนือดวง เป็นต้น ล้วนเป็นการยกย่องบทบาทของราหูให้มีความเกี่ยวข้องกับดวงชะตาชีวิตและการบันดาลประโยชน์ให้บังเกิดขึ้น และเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูขึ้นใหม่หลายสำนวนโดยใช้ตำนานหรือเรื่องเล่าจากวรรณคดีและนิทานโหราศาสตร์ใช้ชูปทบาทและยกย่องราหูทั้งสิ้น โดยใช้สื่อสมัยใหม่เป็นเครื่องมือในการแพร่กระจายเรื่องเล่าต่าง ๆ ด้วยความคิดสำคัญที่ราหูได้เข้ามาความเกี่ยวข้องกับโชคชะตาจึงมีการเช่นสรวงบูชาราหูเพื่อให้รอดพ้นจากภัยและความเดือดร้อนต่าง ๆ ซึ่งมีบทบาทในการลดความกลัวและบรรเทาความกังวลใจต่ออิทธิพลและผลกระทบทางลบของดาวราหู

ปรากฏการณ์การบูชาราหูในสังคมไทยจึงสะท้อนลักษณะของความเป็นพุทธศาสนาในบริบทปัจจุบัน ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ความเชื่อต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานกับพุทธศาสนาในสังคมไทยได้เป็นเพราะลักษณะของพุทธศาสนาแบบไทยมีการเปิดรับความเชื่อและความคิดต่าง ๆ อย่างไม่ปิดกั้นและยังเป็นไปด้วยความออมชอม และอีกประการหนึ่งคือมีชาวไทยพุทธจำนวนหนึ่งที่มีได้มุ่งเน้นเพื่อการศึกษาหลักธรรมและไม่ให้ความสำคัญต่อการบรรลุพระนิพพานหรือการปฏิบัติเพื่อแสวงหาทางหลุดพ้น แต่กลับให้ความสนใจมีความเชื่ออื่นที่มุ่งเน้นไปที่ปัจเจกชนเพื่อแสวงหาประโยชน์อันเป็นคุณจากการบันดาลให้ด้วยอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่ว่าจะเป็นเทพเจ้า ภูตผี และวิญญาณที่สิงสถิตตามธรรมชาติต่าง ๆ ก็ตาม ซึ่งเรียกได้ว่าตรงกับลักษณะของพุทธศาสนาแบบประชานิยม (ภัทรพร สิริกาญจน, 2557) ซึ่งสิ่งที่ชาวพุทธแบบประชานิยมเคารพบูชาคือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในความเข้าใจของตนทั้งสิ้น เช่น จตุคามรามเทพ ตะกรุด กุมารทอง แม่ตะเคียน และรุกขเทวดา เป็นต้น ดังนั้น ราหูจึงเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ของความเชื่อลักษณะหนึ่งในพุทธศาสนาประชานิยมคือความเชื่อถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันหลากหลายในหมู่ของชาวพุทธไทย

ดังนั้น การบูชาราหูจึงเป็นการขจัดความกลัวในจิตใจของมนุษย์ เดิมสถานะของราหูที่ชาวไทยทั่วไปต่างนับถือคือ “เทพพระเคราะห์” กล่าวคือเป็นเทพเจ้าที่มีอิทธิพลต่อชะตาชีวิตของมวลมนุษย์ ซึ่งทำให้ผู้คนต่างตื่นกลัวและพากันไหว้เพื่อให้ราหูลดหรืองดโทษภัยที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองและสังคม อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าเรื่องเล่าในสื่อสมัยใหม่มีการชูสถานะใหม่ของราหูที่สร้างความหวังใหม่ให้ผู้ที่ปรารถนาโชคลาภและความร่ำรวยในภาวะเศรษฐกิจถดถอย ราหูกลายเป็นเทพเจ้าแห่งการเสี่ยงโชคและการเปลี่ยนแปลงโชคชะตาจากร้ายกลายเป็นดีได้ จากสื่อสมัยใหม่ที่สะท้อนเรื่องเล่ากับ

การชูปบาทของราหูในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยพบว่ามี การชูปบาทราหูเป็นเทพเจ้าผู้บันดาลโชคลาภและ ทรัพย์ผ่านเรื่องเล่าในสื่อสมัยใหม่ ตลอดจนการตั้งชื่อรุ่นเครื่องรางราหูที่สะท้อนความต้องการของผู้คน ในสังคมไทย เช่น พระราหูกลืนทรัพย์ พระราหูทรงทรัพย์มหาเศรษฐี พระราหูรุ่นเรียกทรัพย์ เหยี่ยู พระราหูรุ่นเศรษฐีบารมีและแหวนพระราหูเหนือดวง เป็นต้น

จากคตินิยมอย่างที่ปรากฏในสังคมไทยนี้ สะท้อนให้เห็นภาพของสังคมที่ผู้คนมีความคิดแบบ บริโภคนิยมท่ามกลางเศรษฐกิจแบบเงินตราและระบบทุนนิยม ทำให้ปัจจัยที่สำคัญในชีวิตของมนุษย์ คือเงินตรา ดังนั้น ภายใต้ของอิทธิพลวัฒนธรรมบริโภคนิยม วงการพุทธศาสนาไม่เว้นแม้แต่วัดได้ถูก แปรสภาพเป็นตลาดที่ไม่ได้มีเพียงเครื่องรางของขลังเท่านั้น แม้แต่บุญกุศลและพิธีกรรมก็กลายเป็น สินค้าและบริการรูปแบบหนึ่งซึ่งต้องใช้เงินซื้อหาเพื่อแลกมาเป็นความปรารถนาในความมั่งคั่งร่ำรวย ซึ่งมุ่งสนองความต้องการของปัจเจกบุคคลเป็นสำคัญ เช่น การทำมาค้าขายขึ้น การเสี่ยงโชคถูกหวย ความร่ำรวยแบบง่ายๆ เป็นต้น (พระไพศาล วิสาโล, 2552: 141-144) ดังนั้น เรื่องปกรณัมสมัยใหม่ จึงมักมีการสร้างสรรค์ให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทพุทธศาสนาไทยมุ่งเน้นความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการบูชาบวงสรวงสะท้อนการยอมจำนนต่ออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผล ให้ความเชื่อเรื่องการบูชาราหูสามารถดำรงอยู่ได้และยังเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดรายได้ และผลประโยชน์ ต่อกลุ่มผู้จัดสร้าง ตลอดจนมีผลทางจิตใจต่อผู้บูชาราหูด้วยเพราะช่วยสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนิน ชีวิตและเป็นที่พักทางจิตใจของผู้คนจำนวนหนึ่งในสังคมปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการศึกษานี้ได้พยายามแสดงให้เห็นการสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูใน สื่อสมัยใหม่ซึ่งดำรงอยู่ในความรับรู้ของคนในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ อย่างการทำให้เห็น “การสืบทอด” และ “การปรับ” เรื่องราวจากในแหล่งวรรณคดีและวรรณกรรม ประเภทตำนานและนิทานต่างๆ มาใช้ในสังคมไทยซึ่งมีบทบาทหลายประการต่อพุทธศาสนาไทย เนื่องจากการศึกษาประวัติศาสตร์การรับแนวความเชื่อเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของสังคมไทยจะ รับมาจากทั้งพราหมณ์-ฮินดู และพุทธศาสนาโดยอาศัยข้อมูลผ่านวรรณกรรมลายลักษณ์มาเป็นส่วน ใหญ่ ทั้งคัมภีร์ และการรับเรื่องราวมาจากเอกสารทุติยภูมิอื่นด้วยซึ่งรับเข้ามาผสมผสานสร้างสรรค์ เรื่องเล่าราหูขึ้น การศึกษานี้แสดงให้เห็นการดำรงอยู่ของตำนานศาสนาที่เข้ามาหลอมรวมและ ผสมผสานกับพุทธศาสนา อันสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อเวลาผ่านไปแล้วตำนานพุทธศาสนามีได้อยู่ในรูป ของคัมภีร์เพียงอย่างเดียว หากแต่ยังเข้ามาอยู่ในพื้นที่สื่อใหม่ตามพัฒนาการของเทคโนโลยี แต่ยังคงมีหน้าที่ในการให้ข้อมูล และสืบทอดเรื่องราวต่อไปให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ และมีส่วนทำให้ ความเชื่อยังดำรงอยู่ได้ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การส่งต่อเรื่องราวจากแหล่งข้อมูลเดิมไปสู่พื้นที่และ บริบทสังคมใหม่ที่เปลี่ยนไปก็ย่อมมีผลที่ทำให้เนื้อหาที่มีความแตกต่างไปจากเดิมโดยปัจจัยสำคัญขึ้นอยู่กับ ผู้ส่งสาร ผู้รับสารและจุดประสงค์ของการเล่าเรื่อง ดังนั้น เรื่องเล่าที่ถูกถ่ายทอดนั้นจึงขึ้นอยู่กับ “บุคคล” ผู้ส่งสารเป็นสำคัญ เพราะอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความสามารถ ความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการของ

บุคคล เพราะมนุษย์มีความคิดเป็นของตนเองอยู่เสมอ ดังนั้น หากตัวละครในเรื่องขัดกับประเพณีวัฒนธรรมในถิ่นตนแล้วชาวบ้านจะรับเรื่องนั้นไม่ได้ เป็นผลให้พฤติกรรมของตัวละครในเรื่องจึงอาจถูกดัดแปลงใหม่ให้เข้ากับบริบทนั้น (ศิริพร รัฐะฐาน, 2523 : ค อ่างใน สุภิญญา สุจฉายา, 2548) จะเห็นได้ว่าเรื่องเล่าราหูเป็นตัวอย่งที่ชัดเจน เพราะถูกปรับให้เป็นไปตามธรรมเนียมและความคิดทางพุทธศาสนาในอุดมคติ ดังจะเห็นได้จากสถานะของราหูที่ถูกปรับจากเดิมเป็นอสูรตัวร้ายลักตีมน้ำอมฤต เปลี่ยนใหม่ให้กลายเป็นผู้บริสุทธิ์ มีศีลสัตย์ และกลายเป็นเทพเจ้าฝ่ายดีในพุทธศาสนา ซึ่งทำให้ผู้คนให้ความยอมรับนับถือราหูในปัจจุบัน โดยมีเรื่องเล่าเป็นส่วนสำคัญในการหล่อเลี้ยงความเชื่อดังกล่าว ข้อค้นพบที่สำคัญประการหนึ่งคือบทบาทของสื่อสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการแพร่กระจายเรื่องเล่าได้หลายรูปแบบทั้งในรูปของลายลักษณ์และมุขปาฐะที่ช่วยทำให้เรื่องเล่าเกิดความแพร่หลาย และ “เข้าถึง” ประชาชนส่วนใหญ่ในโลกสมัยใหม่ และทำให้ “ศาสนาและความเชื่อ” ยังเป็นเรื่องที่ใกล้ชิดและดำรงควบคู่กับวิถีชีวิตของคนไทย สะท้อนความมีอัตลักษณ์ของ “ศาสนาแบบชาวบ้าน” ที่ผสมผสานความเชื่อที่หลากหลายและมีความนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยมุ่งหมายเพื่อจะได้รับความสุขและความสำเร็จในโลกปัจจุบัน เช่น ทางลัดไปสู่ความร่ำรวย เป็นต้น ดังนั้น งานวิจัยดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ความเชื่อในลักษณะหนึ่งที่มีราหูเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้คนนับถือและเป็นที่ยึดเหนี่ยวใจ งานวิจัยดังกล่าวจึงช่วยขยายความชัดเจนในประเด็นของ “ความเชื่อ” ในหมู่ของชาวไทยพุทธที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาสันต่อนให้เห็นความเป็นเนื้อแท้ของความเชื่อที่เป็นอยู่ขณะนี้

6.3 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะประเด็นที่น่าจะมีการวิจัยต่อไปดังนี้

- ศึกษากลุ่มตำนานและเรื่องเล่าของราหูในสังคมพุทธศาสนาสังคมอื่น เช่น กลุ่มประเทศเพื่อนบ้านที่มีความรับรู้ตำนานราหูใกล้เคียงหรือแตกต่างไปจากสังคมไทย เช่น กัมพูชา ลาว พม่า หรือกลุ่มประเทศที่นับถือพุทธศาสนาฝ่ายมหายานและทิเบต เช่น จีน ญี่ปุ่น และทิเบต ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ามีความเชื่อที่ใกล้เคียงหรืออาจแตกต่างกันไปอย่างสิ้นเชิง เพราะมีลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมและบริบทสังคมที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งหากศึกษาแล้วจะช่วยให้เข้าใจวิธีการคิดและที่มาของความเชื่อในแต่ละสังคมวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ความคิดเรื่องการเกิดคราสย่อมมีทุกวัฒนธรรม ซึ่งมีตำนานท้องถิ่นหรือนิทานพื้นเมืองซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและความคิดศาสนาของผู้คนแต่ละสังคม อาจศึกษาเปรียบเทียบก็ย่อมได้

- การศึกษาพฤติกรรมการบูชาราหูในปัจจุบันด้วยวิธีการทางสังคมศาสตร์ ด้วยการลงภาคสนามตามวัดพุทธศาสนาไทย ศาสนสถานต่าง ๆ และตำหนักวังทรงราหูในสังคมไทย เพื่อศึกษาในเชิงบทบาทหน้าที่เพื่อให้เห็นบทบาททางศาสนาและบทบาททางสังคมที่อาจสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนบทบาทอื่นที่อาจมีนอกเหนือไปจากที่กล่าวมาด้วย

บรรณานุกรม

พระไตรปิฎก

กรมการศาสนา. (2525). พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.

พระไตรปิฎกภาษาไทย. (2539). ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสูตรและอรรถกถา แปล ขุททกนิกาย ชาตก. (2525). เล่มที่ 3 ภาคที่ 5.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสูตรและอรรถกถา แปล ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค. (2525). เล่มที่ 3 ภาคที่ 2.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสูตรและอรรถกถา แปล ทีฆนิกาย มหาวรรค. (2525). เล่มที่ 2 ภาคที่ 2.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสูตรและอรรถกถา แปล ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค. (2525). เล่มที่ 1 ภาคที่ 2.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสูตรและอรรถกถา แปล มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปิณฑาสก. (2525). เล่มที่ 2 ภาคที่ 2.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสูตรและอรรถกถา แปล สังยุตตนิกาย นิทานวรรค. (2525). เล่มที่ 2.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภาษาบาลี

พระกัสสปะ. (ม.ป.ป.). อนาคตวงศ์. กรุงเทพฯ: หอสมุดแห่งชาติ.

พระพุทธโฆษะ. (2532). สารตถปปกาสนียา นาม สังยุตตนิกายสุตฺตถาย สคาถวคควณณา ปฐโม ภาค.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิญญาน.

พระพุทธโฆสเถระ. (2463). สมังควลีลาสินี ทีฆนิกายสุตฺตถาย ภาค 2. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระสังฆราชเมธี. (2549). โลกที่ปกสาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร.

สยามรัฐสส เตปิฎก พุทธศักราช 2525.(2525). เล่มที่ 1-45. พระนคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุตตนตปิฎก. (2523). ขุททกนิกายสส ชาตก ทุติโย ภาค. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุตตนตปิฎก. (2523). ขุททกนิกายสส ชาตก ปฐโม ภาค. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุตตนตปิฎก. (2523). ทีฆนิกายสส ปาฎิกวรรค. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุตตนตปิฎก. (2523). ทีฆนิกายสส มหาวคโค. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุตตนตปิฎก. (2523). ทีฆนิกายสส สีลขันธวรรค. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุตตนตปิฎก. (2523). สังยุตตนิกายสส สคาถวคโค. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ภาษาไทย

กรมศิลปากร. (2535). วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม 2 (ไตรภูมิโลกวินิจยกลา).

กรุงเทพฯ: กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์.

ก่องแก้ว วีระประจักษ์, สัมภาษณ์ 2545. อ้างใน ราชภัคดี, พระยา (ช่าง). 2555. เฉลิมไตรภพ.

นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กองบรรณาธิการ. (2563). มหาโพธิสัตว์เทพพระราหู รุ่น “เสาร์ 5” ในนิตยสารพระเก็จ.

(ฉบับที่ 332 ปีที่ 27 ประจำเดือนเมษายน). ม.ป.ท.

กองบรรณาธิการ. (2562). “อิทธิฤทธิ์แห่งองค์เทพ พระราหูเทพแห่งทรัพย์” ในนิตยสารแม่เฒ่า

(ฉบับที่ 492 รายปักษ์ วันที่ 16 กันยายน). ม.ป.ท.

กองบรรณาธิการข่าวสด. (2553). เทพ-เทวะ ศักดิ์สิทธิ์-สักการะ. กรุงเทพฯ: มติชน.

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์. (2539). วรรณกรรมสมัยสุโขทัย. กรุงเทพฯ: กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.

กาญจนา แก้วเทพ. (2553). สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

กาญจนา แก้วเทพ. (2555). คู่มือสื่อใหม่ศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

กิตติ วัฒนมะหาดม. (2546). รัตนเทวีปกรณ พระสุนทรวิภาณี พระศรีวิสุนธรา พระมณีเมขลา.

กรุงเทพฯ : บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์.

กิติ แก่นจำปี. (2525). ความเชื่อเรื่องผีปู่และย่าแสะ. ศึกษาศาสตรสาร. 10.

แก้วธารา. (2557). เทพรักษา เทวดาคุ้มครอง. กรุงเทพฯ : ปราชัญ.

ชนิษฐา มากทวี. (2553). คติความเชื่อเรื่องพระราหูในวันฉัตรวันออกเฉียงเหนือ.

การค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาโบราณคดีสมัย
ประวัติศาสตร์ ภาควิชาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จตุพร ศิริสัมพันธ์และคณะ.(2548). ประชุมจารึก ภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

จรินทร์ กิตติเจริญวงศ์. (2553). การผลิต และการดำรงอยู่ของนิตยสารอิเล็กทรอนิกส์. วารสาร

วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 5(2) กรกฎาคม-ธันวาคม.

เจือ สตะเวทิน. (2522). ตำรับวรรณคดี. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

โจเซฟ แคมพ์เบลล์ และบิลล์ มอยเยอร์ส.(2551). พลาณภาพแห่งเทพปกรณัม. แปลโดยบาร์นี่ บุญทรง.

พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: บริษัทอมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์ จำกัด.

เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์. (2553). พระราหู พลังแห่งอำนาจ เทพผู้เปลี่ยนเคราะห์กรรมเป็นโชคลาภ.

เชียงใหม่ : หอศิลป์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์.

ชญัญญาช รุ่งกิจสวัสดิ์. (2549). ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระราหู วัดศิระชะทอง อำเภอนครชัยศรี

- จังหวัดนครปฐม. สารนิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชัย ป่ายางหลวง. (2550). เครื่องรางของขลัง ต้นฉบับโคตรเศรษฐีบูชาแล้วดีบูชาแล้วรวย.
นนทบุรี : อุทยานความรู้.
- ชุตินันต์ เกิดวิบูลย์เวช. (2560). สื่อดิจิทัลใหม่... สื่อแห่งอนาคต (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณัฐภูมิ ปริยวนิตย์. (2556). บุคลิกพื้นฐานในธรรมชาติ.วารสารหน้าจั่ว 10 (กันยายน – สิงหาคม, 2556-2557).
ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้า กรมพระยา. (2513). ตำนานพุทธเจดีย์. ธนบุรี : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา.
ดิชฎีกษ์. (2554). เรื่องโบราณตำนานยักษ์. กรุงเทพฯ: อินคัม.
- เดือน คำดี. (2545). ศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ตรีนิสิงเห. (2559). 9 เทพนพเคราะห์ บูชาเทพประจำตัวฤกษ์ปีดเป่าเคราะห์ ดวงดี ชีวิตมีแต่รุ่ง.
นนทบุรี : กรีน ปัญญาญาณ.
- ทศพล จังพานิชย์กุล. (2550). 12 เทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ บูชาแล้วชีวิตรุ่งเรือง. กรุงเทพฯ : คอมม่า
- ทิพย์จักร. (2550). เทพอสูร บันดาลทรัพย์. กรุงเทพฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน.
- เทพย์ สาริกบุตร. (2506). โหราศาสตร์ในวรรณคดี (คัมภีร์โหราศาสตร์ฉบับพิศดาร). พระนคร :
ศิลปาบรรณาคาร.
- เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. (2558). “มหาภารตะในฐานะวรรณคดีสำคัญของโลก.”
มหาภารตคีติเฉลิมชัตติยานีสิรินธร. กรุงเทพฯ: ชมรมบาลี-สันสกฤต คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น.ณ ปากน้ำ. (2522). พจนานุกรมศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- นงเยาว์ ชาญณรงค์. (2545). ศาสนากับสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นภาจิต วัฒนถาวร. (2538). พระราชู : ภาพสะท้อนของสังคมเมืองยุคโลกาภิวัตน์. (ม.ป.ท.).
- นริศรานุวัตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าบรมราชวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยา. (2506). บันทึกความรู้ต่างๆ
ประทานพระยาอนุমানราชชน เล่ม 3. พระนคร: ศิวพร.
- นิธิดา แสงสิงแก้ว. (2561). สื่อ สาร และผู้คนในสังคมที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นิพันธ์พร เฟ็งแก้ว. (2562). นานาภาษาดาว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- นิภาพร โชติสุดแสนน์. (2541). พระราชูภาพสะท้อนการผสมกลมกลืนทางความเชื่อของกลุ่มชาติ-
พันธุ์ลาวเวียง. สารนิพนธ์ปริญญาบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิยะดา เหล่าสุนทร. (2538). ไตรภูมิพระร่วง : การศึกษาที่มา. กรุงเทพฯ : แม่คำฝาง.

- นิยะดา เหล่าสุนทร. (2555). ไตรภูมิโลกวินิจยยกถา ส่วนวันที่ 1. กรุงเทพฯ : ลายคำ.
- นิรุทธิ์ จันทร์ก้อน. (2559). 3 ศาสนาและวัฒนธรรม “ศาสนากับสังคม”. ชมรมศาสนาและวัฒนธรรม.
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บำเพ็ญ ธรวิน. (2540). ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องพุทธในเอกสารล้านนา
ในวรรณกรรมพุทธศาสนาในล้านนา. เชียงใหม่ : สุริวงศ์บุ๊คเซนเตอร์.
- บุญชัย ใจเย็น. (2552). อิทธิปาฏิหาริย์สิ่งศักดิ์สิทธิ์ บูชาเสริมมงคลชีวิต ให้ลาภให้รวย.
กรุงเทพฯ : เลิฟบุ๊กส์.
- บุญชอบ ยี่สาร. (2531). การศึกษาวิเคราะห์เทพแห่งแสงสว่างในวรรณคดีสมัยพระเวท.
ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แบซิม. (2559). อินเดียมหัตศวรรษย์. กาญจนี ละอองศรี บรรณาธิการแปล.
กรุงเทพฯ : มุลนิธิโตโยต้าประเทศไทย.
- ปฐุม หงษ์สุวรรณ. (2542). การวิเคราะห์ตำนานสุริยคราสและจันทรคราสของชนชาติไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประจวบ วัชรปาณ. (2515). คัมภีร์ปาริชาตชาดก. นครหลวง: โรงพิมพ์วิทยากร. (อนุสรณ์งาน-
พระราชทานเพลิงศพ พ.อ. (พิเศษ) ประจวบ วัชรปาณ 19 พฤศจิกายน 2515).
- ประจวบ วัชรปาณ. (2554). ปฏิทินคราส 250 + 89 ปี. กรุงเทพฯ : ฐานบัณฑิต.
- ประจักษ์ ประภาพิตยากร. (2529). เทวดานุกรมในวรรณคดี. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ประชัน วัลลิโกและคณะ. (2554). การข้ามเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเทือง ทินรัตน์. (2560). “นาสที่ยสุกตะ บทสวดว่าด้วยจักรวาลวิทยาในคัมภีร์ถุคเวท”
ใน คือรัตนประดัมภ์, สาขาภาษาเอเชียใต้ ภาควิชาภาษาตะวันออก, กรุงเทพฯ:
โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพจน์ อัครวิรุฬหการ. (2523). การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องพระโพธิสัตว์ในคัมภีร์เถรวาทและคัมภีร์
มหายาน. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพจน์ อัครวิรุฬหการ. (2534). กตัญชลี. กรุงเทพฯ : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพจน์ อัครวิรุฬหการ. (2536). ด้วยกตัญญูตา. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพจน์ อัครวิรุฬหการ. (2549). พุทธธรรมในพระไตรปิฎกบาลี. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาส สุระเสน (ถ่ายถอด-แปล). (2540). พระคัมภีร์อนาคตวงศ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุวัฒน์.
- ประเสริฐ รุณรา. (2560). โครงการสัญลักษณ์พระราหูในงานศิลปะ การสืบทอด การสร้างสรรค์ และ
ด้านคติความเชื่อในสังคมไทย, รายงานวิจัยจากทุน สภาการวิจัยแห่งชาติ.

- ประเสริฐ รุณรา. (2562). พระราชทูตเจ้าแห่งโชคลาภและโกศทรัพย์: การสร้างสรรค์ความหมายใหม่
ของสัญลักษณ์พระราชทูตในสังคมไทย. วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ ปีที่ 26 ฉบับที่ 2
(กรกฎาคม – ธันวาคม).
- ปรีดี พิศภูมิวิถี. (2548). สุริยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ปิ่น มุทุกันต์. (2527). ประมวลศัพท์ศาสนา. กรุงเทพฯ: อมรรการ.
- ปีเตอร์ รักธรรม. (2558). โซเซียลมีเดียเพื่อการบริหารธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยนันท์ ขอบศิลป์ประกอบ. (2557). เทวดานพเคราะห์-พระพุทธรูปประจำวัน : ภาพสะท้อน
คติความเชื่อ พิธีกรรมในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะ
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พญาลีไทย.(2528). ไตรภูมิอภินิหาร ในวรรณกรรมอาเซียน เล่ม 1 ก. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.
- พรหมขนิส. (2554). พระราชทูตเจ้าแห่งโชคลาภ. กรุงเทพฯ: ไพลิน.
- พระจักรกฤษณ์ ธีรธมโม. (2558). ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องเทวดาในคัมภีร์จักกวางพิปนี.
วารสารพุทธศาสตร์ 6(1) มกราคม-มิถุนายน 2558.
- พระธรรมปิฎก. (2542). ความสำคัญและการรักษาพระไตรปิฎก. วารสารพุทธจักร 53(11).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่
11. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- พระพรหมโมลี. (2544). โลกที่ป็น. กรุงเทพฯ : มูลนิธิธรรมกาย.
- พระพิมพ์ลธรรมราชบัณฑิต. (2505). ตำนานพระพุทธรูปปางต่างๆ. พระนคร: ประพาสต้น.
- พระมหาสมชาย กุศลจิตโต. (2535). พระไตรปิฎกสันสกฤตในพระไตรปิฎก ประวัติและความสำคัญ.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระยาราชเสนา. (2494). “ผีโขมด”. ในวารสารศิลปากร ปีที่ 8 เล่ม 5 เดือนกุมภาพันธ์.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จันทร์.
- พระยาสัจจาภิรมย์.(2548). เทวกำเนิด. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- พลอยชมพู ยามะเพวัน. (2554). พัฒนาการจากหน้ากาลมาเป็นราหูในสมัยรัตนโกสินทร์.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พลูหลวง. (2530). เทวโลก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ
- พสนันท์ ปัญญาพร. แนวความคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่[ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://photosanan.blogspot.com/2012/03/new-media.html> วันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562.
- พินิจ สุขสถิตย์. (2537). การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องเทวดาชั้นฉกามาพจรในพระไตรปิฎก.

- วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาภาษาตะวันออกคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 พิริยะ ไกรฤกษ์. (2544). อารยธรรมไทย : พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ศิลปะ เล่ม 1 ศิลปะก่อนพุทธศตวรรษที่ 19. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ภัทรดิศ ดิศกุล, ม.จ. (2547). ศาสนาพราหมณ์ในอาณาจักรขอม. พิมพ์ครั้งที่ 3.
 กรุงเทพฯ: พิมพ์พริ้นติ้งเนเตอร์จำกัด.
- ภัทรธรรณ แส่นพินิจ.(2559). ทัศนะของพระพุทธเจ้าต่อเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ ในวารสารศาสนาและวัฒนธรรม 10 (1) มกราคม-มิถุนายน.นนทบุรี: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.
- ภัทรธรรณ แส่นพินิจ และสมพรนุช ต้นศรีสุข. (2564). แนวคิดและแรงบันดาลใจของการสร้างสรรค์นิทานและตัวละครเอกในนิทานวัดเกาะเทพสามฤดู. วารสารกระแสวัฒนธรรม 22(42).
- ภัทรรักษ์. (2555). อิทธิปาฏิหาริย์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพไท่เทวพลาณภาพทั่วไทยในแผ่นดิน. กรุงเทพฯ : นานา.
- ภูมิ กาญจนชัยภูายี. (2510). อัฐเคราะห์: บรรยายเรื่องของดาวเคราะห์ทั้งแปดโดยละเอียด.
 พระนคร : ห้องโหระจันทรสาร. หน้า 193.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2556). เทพเจ้าและสิ่งน่ารู้พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 6.
 กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา.
- มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์. (2552). ประวัติวรรณคดีสันสกฤต. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
 ยมโดย เพ็ญพงศา. (2521). ครูชและนาถในวรรณคดีสันสกฤตและบาลี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระวีวรรณ ประกอบผล. (2530). นิตยสารไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตสภาราชบัณฑิตยสถาน. 2554. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. พิมพ์ครั้งที่ 2.
 กรุงเทพฯ: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ราชภัคดี, พระยา. (2555). เฉลิมไตรภพ. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รัก-ยม. (2563). อสุรินทรายุทธิสัตว์. ไทยรัฐ. (19 กรกฎาคม 2563), หน้า 5.
- ละเอียด วิสุทธ์แพทย์. (2522). ข้างในวรรณคดีสันสกฤตและวรรณคดีบาลี, วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลักษณะ เรขานิเทศ.(2561). เทพพระราหูบรมเทวโทธิสัตว์. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.
 วงศ์สว่าง ศรีเอชัน จำกัด. (2560). นิตยสารแรงศรัทธา เล่มที่ 5 กันยายน 2560.
 กรุงเทพฯ : วงศ์สว่าง พับลิชชิ่ง แอนด์ พริ้นติ้ง จำกัด.
- ลังกากุมาร อ่างโน มติชน. (2552). เล่าเรื่องเมือง (ศรี) ลังกา : คาถาชินบัญชรมาจากไหน?.
 วารสารศิลปวัฒนธรรม.
- ลาวัญย์ โชตามระ. (2512). “เรื่องเล่าจากสำนักพิมพ์” ใน ได้รู้ได้หัวเราะ. พระนคร: แพร์พิทยา.
- วรลักษณ์ ผ่องสุขสวัสดิ์. (2557). พระราหู อสูรเทพผู้พลิกฟ้า อนาคตพระพุทธเจ้า.

กรุงเทพฯ : อมรินทร์.

วัฒน์ บุณย์จับ.(2558). คัมภีร์นารายณ์ 20 ปาง. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร,หน้า 14-15.

วาลมิกิ. มหากาพย์รามายณะของวาลมิกิ. (2557).ปริวรรต แปล และเรียบเรียงโดย กุสุมา รักขมณี และคณะ. กรุงเทพฯ: ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วาสนา จันทภาษา. (2518).ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโหราศาสตร์ไทย. ม.ป.ท.

วิภา กงกะนันทน์. (2561). กำเนิดนวนิยายในประเทศไทย ประวัติวรรณคดีไทยสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : บริษัทพิดับบลิวพริ้นติ้ง จำกัด.

วิมล คำศรี. (2538). พระราชู. วารสารสารานุกรมศรีธรรมราช 25, 11 (พฤศจิกายน).

วิวัฒน์ พันธวุฒยานนท์. (ตุลาคม 2538). อิทธิพลพระราหูในมุมมองของนักมานุษยวิทยา. สารคดี, 44.

วิสุทธิ์ ภิญโศวานิชตะ. (2538 ตุลาคม 24). วันนี้ร่วมต้อนรับราหู ภาพสะท้อนความดีงามของบรรพชน.

มติชนรายวัน, 23.

ศรีศักร วัลลิโคดม. (2560).พุทธศาสนาและความเชื่อในสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2,

กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.

ศักดิ์ศรี แยมน์ดดา (2558). “มหากาณะ” ในหนังสือมหากาณะคดีเฉลิมชาติยานีสิรินธร.

กรุงเทพฯ: ชมรมบาลี-สันสกฤต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศักดิ์ศรี แยมน์ดดา. (2545) ก. วิทยารัตนากร: รวมบทความวิชาการอักษรศาสตร์ของศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมน์ดดา. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

ศักดิ์ศรี แยมน์ดดา. (2545) ข. วรรณคดีพุทธศาสนาพากย์ไทย. กรุงเทพฯ:

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ศักดิ์ศรี แยมน์ดดา. (2534). วรรณวิทยา : รวมบทความทางวิชาการภาคภาษาและวรรณคดีไทย-บาลี-สันสกฤต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศาคะนันท์ โพธิมาลา. (2546). คู่มือดวงสรวงบูชาเทพ : เพื่อความเจริญรุ่งเรือง. กรุงเทพฯ: ไพลิน.

ศิราพร ฐิตะฐาน. (2537). ในท้องถิ่นมีนิทานและการละเล่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

ศิราพร ณ ถลาง. (2559). คติชนสร้างสรรค์ : พลวัตและการนำคติชนไปใช้ในสังคมไทยร่วมสมัย.

กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

ศิราพร ณ ถลาง. (2548). ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิทยวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน นิทานพื้นบ้าน.

กรุงเทพฯ: ศูนย์คติชนวิทยา โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิราพร ณ ถลาง. (2558). บรรณานุกรม. เรื่องเล่าพื้นบ้านไทยในโลกที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ:

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

ศิราพร ณ ถลาง และปรมินทร์ จารูวร. (2560). อิงอดีต สมองปัจจุบัน: คติชนสร้างสรรค์ สังคมร่วมสมัย.

กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เศรษฐวัฒน์ อุทธา. (2557). ไตรภูมิ พิพิธทัศน์าพุทธจักรวาลทัศน์. กรุงเทพฯ : เอเธนส์.
- ส. ธรรมภักดี. (2516). ตำราพรหมชาติ ฉบับราชกุมาร สมบูรณ์ที่สุด. กรุงเทพฯ: สำนักงานลูก ส.ธรรมภักดี.
- ส.ปัญญาปสุต. (2472). ฎีกานโม สำหรับคู่มือของพระธรรมภักดี.พระนคร: โรงพิมพ์สุนันทา
- ส.พลายน้อย. (2555). ทวนนิยาย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ยิปซี.
- สมพล คำธิตา, (2538, ตุลาคม 24). ราหู เลื่อมใสพระพุทธรูปศาสนา. ไทยรัฐ, น. 32.
- สมภาร พรหมทา. (2535). พระไตรปิฎกกับการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย.ในหนังสือพระไตรปิฎก: ประวัติและความสำคัญ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สรวง สวรินทร์. (2555). สิบสององค์เทพศักดิ์สิทธิ์บูชาเพิ่มบุญ เพิ่มลาภ เพิ่มรวย. นนทบุรี : ดอกหญ้า 2000.
- สันติ เล็กสุขุม. (2553). งานช่างคำช่างโบราณ : ศัพท์ช่างและข้อคิดเกี่ยวกับงานช่างศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- สายป่าน ปุริวรรณชนะ. (2555). อิทธิปาฏิหาริย์กับการสร้างเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์: ขนบนิยมและพลวัตใน ประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง. วิทยานิพนธ์หลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร. (2550). ศัพทานุกรมโบราณคดี. กรุงเทพฯ: สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร.
- สุกัญญา สุจฉายา (2548). พิธีกรรม ตำนาน นิทาน เพลง: บทบาทของคติชนกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา สุจฉายา. (2556). วรรณกรรมมุขปาฐะ. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ-คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา สุจฉายา. (2557). วรรณคดีนิทานไทย.พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุขพัฒน์ อนนท์จารย์. (2556). พระบูชา...คู่มือมีราศีเกิดของทุกคน. กรุงเทพฯ: ปราชญ์.
- สุนทร โชติดีลก.(2554). แนวคิดเรื่องโลกศาสตร์ในคัมภีร์โลกที่ปกสารและจักรวาลที่ป็น.วารสารวรรณวิทัศน์ 11(100) พฤศจิกายน 2554.
- สุพล จิตรวิจารณ์. 2538. บทความวิชาการเรื่องบูชาพระราหูอิทธิพลจากลาวสู่ไทย.(ม.ป.ป).
- สุพิชญา เข้มทอง. (2547). ศึกษาองค์ประกอบของการออกแบบเว็บไซต์ สำหรับสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. (2549). นโม ไตรสรณคัมภ์. กรุงเทพฯ: คราฟแมนเพรส.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. (2529). วิวัฒนาการงานเขียนที่เป็นภาษาบาลีในประเทศไทย: ประเภทวิเคราะห์ธรรมในพระสูตรตันตปิฎก ในรายงานวิจัยของภาควิชาภาษาไทยตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ ทอง. (2553). สยามเทวะ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2542). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์. กรุงเทพฯ: แชนงวิชาการวารสารศาสตร์
โปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุรียา รัตนกุล. (2549). พิธีกรรมในศาสนา. นนทบุรี: เพชรรุ่งเรืองการพิมพ์.
- สุวัฒน์ บุญรอด. (2561). รวมเครื่องรางและตำนานพระราหู. ม.ป.ท.
- ห้องโหราศรัทธาโพธิ์ (2545). ตำราพรหมชาติฉบับสมบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: อำนวยการสาสน์.
หอสมุดแห่งชาติ. พิธีบูชาส่งพระราหูรับพระศุกร์. หมวกบัญญัติโหราศาสตร์. สมุดไทยเล่มที่ 262.
- อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล. (2558) พญางง พญานาคจากนิทานพราหมณ์สู่ชื่อบ้านนามเมือง และเรื่อง
พระปฐมเจดีย์. นครปฐม : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อรทัย พนาราม. (2547). “สื่อมวลชนกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา” ในวารสารพุทธศาสนศึกษา 11
(3) กันยายน – ธันวาคม 2547.
- อรพินท์ คำสอน. (2559). พัฒนาการการวิจัยนวัตกรรมการร่วมสมัยของไทย: การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมและ
สื่อการวิจารณ์จากชุมชนผ่านสิ่งพิมพ์สู่อินเทอร์เน็ต. วารสารสังคมและมนุษยศาสตร์ ปีที่ 22
ฉบับที่ (ก.ย.-ธ.ค. 2559).
- อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว. (2561). สื่อศาสตร์ : หลักการ แนวคิด นวัตกรรม. ปทุมธานี : นาคร.
- อาทิตย์ ชีวระณชัยกุล. (2552). ทานและทานบารมี: ความสำคัญที่มีต่อการรังสรรค์วัฒนธรรมคติไทยพุทธศาสนา.
วิทยานิพนธ์หลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะ
อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี สวัสดิ์. (2555). ราหูและเกตุสากลในมุมมองแบบดาราศาสตร์และโหราศาสตร์.
จากการประชุมทางวิชาการโหราศาสตร์ยูเรเนียนนานาชาติ ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ.
อตุออกโรง, (2548, มีนาคม 12). ไทยรัฐ.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2523). เทวดาพระเวท (เทพเจ้าในคัมภีร์พระเวทแห่งชาวอารยัน).
เชียงใหม่ : ศูนย์หนังสือเชียงใหม่
- เอกชัย สถาพรชนพัฒน์. (2561). เทวดำนานในอริยวิถี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- เอกรินทร์ พึ่งประชา. (2545). พระราหู “ประเพณีประติษฐ์” แห่งวัดศิระชะทอง.
วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต (มานุษยวิทยา) คณะสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Atton, C. (2002). Alternative media. London: SAGE Publications Ltd. doi:
10.4135/9781446220153.
- Banerji, S.C. (1989). A Companion to Sanskrit Literature. 2 nd. New Delhi: Motilal
Banarsidass.

- Dallapiccola, A. L. (2002). Dictionary of Hindu Lore and legend. London :
Thames & Hudson.
- Dhammayut Chantip. (2012). Magazine's influences on Readers in the Consumerism Society. Executive journal. 32 (2), 111-119. London: The Pail Text Society.
- Doniger, W. (1975). Hindu Myths. England: Clays Ltd. St lves plc.
- Griffith, R., (1973). The Hymns of Rgveda. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Hale, W.E. (1986). Asura in early vedic religion. Delhi: Motial Banarsidass.
- J.J. Jones. (1950) Mahavastu-avadana. 3 Vols. London: The Pali Text Society,
Luzac & Company, LTD.
- Keith, A.B. (1925). The Religion and Philosophy of the veda and upanishads. London:
Humphrey Miilford, Oxford University Press.
- Kosuta, M. (2016). Woshipping Rāhu in Thailand, Sophia Central
Conference: celestial themes in observance and practice of the sacred.
London: The Bath Royal Literary and scientific institution.
- Macdonell, A.A. (1974). Vedic mythology, Delhi: Indological Book,.
- Majupuria, T.C. (1991). Sacred Animals of Nepal & India. Bangkok: Craftsmen Press Ltd..
- Malinowski, B. (1984). The Role of Myth in Life. [Online] Retrieved from
https://yale.imodules.com/s/1667/images/gid6/editor_documents/flick_readings/flick_sup_readings/malinowski-the_role_of_myth_in_life.pdf?sessionid=0aebb28c-bcea-4b30-bc20-c67a451234fc&cc=1.
- Markel, S. (1990). The Imagery and Iconographic Development of the Indian Planetary Deities Rāhu and Ketu. Journal South Asian Studies 6(1).
- McQuail, D. (1987). Mass Communications Theory: An Introduction (2 ed). Sage Publications.
- Mizuno, K. (1982). Buddhist sutras origin, Development, Transmission. Japan: Kōsei Publishing.
- Mott, F.L. (1968). A History of American Magazines Volume 1. Cambridge: Harvard University Press, 1-3.

- Pattanaik, D. (2003). Indian Mythology: Tales, Symbols, and Rituals from the Heart of the Subcontinent, India.
- Pattaradhorn Sanpinit & Sompornnuch Tansrisook. (2020). Beliefs and Business: Existence and Value of Current Religious Magazines. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*. 20(3).
- Pisit obbun. (2018). The Value and Roles of Thai Buddhist Literature in Thai Society. *Journal of Humanities, Arts and Social Sciences Studies*.18(2).
- Rhys Davids, T.W. and Stede, William. (1972). The Pali Text Society's Pali-English Dictionary. London: the Pali Text Society.
- Richard D. Hecht and Ninian Smart, 1982. Sacred texts of the world. London: Quercus.
- Sawyer, J.A. (1999). Sacred languages and sacred texts. London: Routledge.
- Shendge., (2003).The Civilized Demons: The Harappans in Rigveda. Abhinav Publications.
- Skilling, P. (1993). Theravādin literature in Tibetan translation. Oxford University Press.
- Stella, K. and Raymond Burnier. (1976). The Hindu Temple Volume 1. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Takamichi, Fukita., ชานป์วิชช์ ทัดแก้ว (แปล). (2013). Budda to wa dare ka. บทความแปล “องค์ใดพระสัมพุทธ (3).” วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 26(3) กันยายน – ธันวาคม 2562, หน้า 173-174.
- Thaipublica. (2015). List of magazines sold on the bookstand. Retrieved from <https://thaipublica.org/wp-content/uploads/2016/01/นิตยสารบนแผง.xlsx>.
- Thompson, S. (1997). The Folktale, London: University of California Press, Ltd.,
- Vettam, M. (1975). Puranic Encyclopedia: a comprehensive Dictionary with special reference to the Epic and Puranic Literature, Delhi: Motilal Banarsidass.
- Wachissara, K. (1961). Valivita Sarankara and the Revival of Buddhism in Ceylon. Unpublished thesis of University of London.
- Wendland, E.R. (2013). Orality and Scripture Composition, Translation, and Transmission. Dallas: SIL International Publications.

Winternitz., (1991). History of Indian Literature, Vol.1, trans. S. Ketkar and H. khon. 3rd ed. Delhi: Munhiriram Manoharlal.

Williams M., Sir Monier. (1981). A Sanskrit-English Dictionary. London: Oxford University Press.

Zimmerman, J.E. (1964). Dictionary of Classical Mythology. The United States of America: Harper & Row Publishers.

ภาษาสันสกฤต

Gupta, Śrīmūnilāla. (1990). Śrīvisṇu Purāna. Gorakhpura: Gītāpresā.

Śrīmuttuswami Dīkshitar. (1993). Navagraha Kīrtanas Sanskrit text in devanāgarī with English translation and critical comments. Calcutta: Souvenir of Guruguha Sangeet Sammelam.

The Mahabharata text as constituted in its critical edition. 4 vols. (1975).
Poona: Bhandarkar Oriental Reserch Institute.

Tulsi Ram. (1967). Atharvaveda Volume 2. 3rd Reprinted. Delhi: Motilal

Banarsidass. Tulsi Ram. (1967). Rgveda Volume 2. 3rd Reprinted. Delhi: Motilal Banarsidass.

Vālmīki.(1975). Vālmīki Rāmāyana Text as Constituted in its Critical Edition.
India: Oriental Institute Vadodara.

Varāhamihira. (1984).Samhita Series: Brhat Samhita. South Indian press.

สื่อออนไลน์

1. แหล่งเรื่องเล่าในสื่อดิจิทัล

พระเกจิปาฏิหาริย์. (2562). ราหูเรียกทรัพย์ หนุนดวง หนุนหน้าที่การงาน หนุนโชคลาภ หนุนธุรกิจการค้า.
Retrieved from <https://www.thepunditsmiracles.com/15454770/ราหูเรียกทรัพย์>.

พระเซนเรซิก อวโลกิเตศวร. (2560). ตำนานพระโพธิสัตว์ราหูเทพอสูรอินทร์. เข้าถึงได้จาก
http://dew590.blogspot.com/2017/07/blog-post_24.html.

โพสต์ทูเดย์. (2560, 3 ธันวาคม). พระราหู วัตถุประสงค์ว่าหาเทพอสูรอินทร์. เข้าถึงได้จาก
<https://www.posttoday.com/dhamma/528545>

ยันต์มหาเศรษฐี.(2562, 24 เมษายน). บูชาพระราหู ขอโชคลาภ?. [วิดีโอ]. Youtube.
<https://www.youtube.com/watch?v=SZ1jr0n-HmY&t=2s>.

ร้านพระเครื่องมีตั้งค์สาขาสงขลา.(2560, 30 มกราคม). ราหูกลืนทรัพย์. [วิดีโอ]. Youtube.

<https://www.youtube.com/watch?v=EF-nC0DLeb0>.

รายการอำนาจทิพย์.(2560, 21 มิถุนายน). อำนาจทิพย์ ปี 7-01 ตำนานและการไหว้พระราหู.

[วิดีโอ]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=UdEK5k9yz_M&t=348s.

วัดศิระษะทอง. (ม.ป.ป.). ตำนานพระราหู. Retrieved from

<http://www.watphrarahoo.com/historypharahoo.html>.

วัดท่าขนุน. (2552). พระราหู. Retrieved from <https://www.watthakhanun.com/webboard/showthread.php?t=2802>.

วัดใหม่คำวัน. (2554, 17 ธันวาคม). ตำนานพระราหู. Retrieved from

<http://watmaikhamwan.com/ตำนานพระราหู.html>.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2550). จารึกที่เสาววิหารวัดสุทัศน์เทพวราราม 18 (ยมโลก). [ออนไลน์],

Retrieved from <https://db.sac.or.th/inscriptions/inscribe/detail/2339>.

หมง ทองตุ้ย. (2557, 23 มิถุนายน). ตำนานพระราหู. [วิดีโอ]. Youtube.

<https://www.youtube.com/watch?v=N0bTYx-9PqI&t=26s>

อสุรินทรารามเทวาริราชเจ้า. (2562, 30 มิถุนายน). พระนารายณ์จับพระราหูกักขังฯ. [STATUS

UPDATE]. FACEBOOK. https://www.facebook.com/อสุรินทรารามเทวาริราชเจ้า-1908414682736277/posts/?ref=page_internal.

อสุรินทรารามเทวาริราชเจ้า.(2560, 14 มิถุนายน). พระราหู เดินตาม รอยพระพุทธรองค์. [STATUS

UPDATE]. FACEBOOK. https://www.facebook.com/อสุรินทรารามเทวาริราชเจ้า-1908414682736277/posts/?ref=page_internal.

อสุรินทรารามเทวาริราชเจ้า.(2562, 5 พฤษภาคม). เล่าเรื่องการปรับธาตุ. [STATUS

UPDATE]. ACEBOOK.[https://.facebook.com%2Fpermalink.php%3Fstory_fbid%3D2347100148867726%26id%3D1908414682736277&width=500" width="500" height="660" style="border:none;overflow:hidden" scrolling="no" frameborder="0".](https://.facebook.com%2Fpermalink.php%3Fstory_fbid%3D2347100148867726%26id%3D1908414682736277&width=500)

อสุรินทรารามเทวาริราชเจ้า. (2560, 8 เมษายน). อสุรินทราราม เทวาริราชเจ้า. [STATUS

UPDATE].FACEBOOK. https://www.facebook.com/อสุรินทรารามเทวาริราชเจ้า-1908414682736277/posts/?ref=page_internal.

อาจารย์ยอด. (2560, 13 สิงหาคม). อาจารย์ยอด: ตำนานพระราหู [น่ารู้]. [วิดีโอ]. Youtube.

<https://www.youtube.com/watch?v=LRTQS1Q-P8c&t=892s>.

- อิทธิปาฏิหาริย์ พระเครื่อง. (ม.ป.ป.). ราหูอมจันทร์ ดีทางเมตตามหานิยม แคล้วคลาด มหาอุด และป้องกันภูตผีปีศาจ. Retrieved from <http://www.itti-patihan.com/ราหูอมจันทร์-ดีทางเมตตามหานิยม-แคล้วคลาด-มหาอุด-และป้องกันภูตผีปีศาจ.htm>.
- Baanboon Channel. (2562, 28 มิถุนายน). เรื่องเล่าวันนี้: พระราหู เทพโพิธัสต์ผู้คุ้มครองดวงชะตา. [วิดีโอ]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=Tw8C6Q0Thv4>.
- Faiththistory. (2560, 23 กุมภาพันธ์) พระพุทธรูปปราบพระราหู และตำนานพระพุทธรูปปางไสยาสน์. [วิดีโอ]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=FwEKkuveSs4&t=121s>.
- lamgapp. (2560, 6 กันยายน). ราหูจะย้าย ราศีนี้จจะรวย (หมอลักษณ์พันธ์ง). [วิดีโอ]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=RCI_EfccAOs&t=233s.
- KAPOOK. (ม.ป.ป.). วิธีไหว้พระราหู พร้อมคาถาบูชาพระราหู. Retrieved from <https://horoscope.kapook.com/view52506.html>.
- Pikanet Chiangmai. (2558, 21 ธันวาคม). ตำนานพระราหู เจ้าแห่งโชคสามและความร่ำรวย [Legend of Rahu]. [วิดีโอ]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=yjHhAKSsr2g&t=3s>.
- Siamganesh. (ม.ป.ป.). พระราหู (วันพุธกลางคืน) พระประจําวันเกิด (นวนพเคราะห์) พระประจําวันพุธกลางคืน เทพนพเคราะห์ ดาวนพเคราะห์. Retrieved from <https://www.siamganesh.com/nava8-rahu.html>.
- Suryaputra. (2562, 25 กุมภาพันธ์). สุริยบุตรเรื่องเล่า: ไหว้พระราหู ปีชง เกี่ยวกับพุทธหรือไม่ ไหว้ทำไม?. [วิดีโอ]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=9KU6qmeiKJY&t=537s>.
- Thefuntong.(2555, 19 กรกฎาคม). สักการะเทพพระราหูทรงครุฑ. [วิดีโอ]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=kwT_zSunnOE.
- Thefuntong.(2555, 19 กรกฎาคม). อธิษฐานขอพรเทพพระราหูทรงครุฑ. [วิดีโอ]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=GUfaVJ33pKo>.
- Tienjakkapad. (2560). เจาะตำนาน "พระราหู" นับเป็นองค์ "พระโพิธัสต์วินแดนอสูร" ได้รับการพยากรณ์ ว่าจะเป็นพระพุทธรเจ้าในอนาคต!!!. Retrieved from http://tienjakkapad.blogspot.com/2017/07/blog-post_19.html.
- TNEWS. (2559). เทพราหู ผู้ได้รับการพยากรณ์ ว่าจะเป็นพระพุทธรเจ้าในอนาคต บูชาพระราหูเทียบเท่า "บูชาพระโพิธัสต์". Retrieved from <https://www.tnews.co.th/religion/200440>.

2. แหล่งข้อมูลออนไลน์สำหรับใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์

- 84000.org. (2559, 6 ธันวาคม). จตุกนิปาโต. Retrieved from https://84000.org/tipitaka/read/pali_read.php?B=21&A=450.
- 84000.org. (2559, 6 ธันวาคม). จุลลวคโค (2). Retrieved from https://84000.org/tipitaka/read/pali_read.php?B=7&A=7971&w=.
- 84000.org. (2559, 6 ธันวาคม). ทสมํ สฺริยสฺสุตฺตํ. Retrieved from https://84000.org/tipitaka/read/pali_read.php?B=15&A=1316.
- 84000.org. (2559, 6 ธันวาคม). นวมํ จนฺทิมสฺสุตฺตํ. Retrieved from https://84000.org/tipitaka/read/pali_read.php?B=15&A=1297.
- 84000.org. (2561, 26 มกราคม). ปณฺตติสฺสุตฺตวณฺณนา. Retrieved from https://84000.org/tipitaka/atthapali/read_th.php?B=15&A=6777.
- 84000.org. (2561, 26 มกราคม). พฺพทคฺคณฺณกา. Retrieved from https://84000.org/tipitaka/atthapali/read_th.php?B=4&A=6585.
- 84000.org. (2560, 5 ธันวาคม). มหาสมยสฺสุตฺตํ. Retrieved from https://84000.org/tipitaka/read/pali_read.php?B=10&A=6068#244top.
- 84000.org. (2546, 25 ตุลาคม). อรรคกถา จตุกนิปาตชาดก กาลิงควรรค ชาสกฺกชาดก ว่าด้วยผู้ไม่มีกตัญญูไม่ควรคบ. Retrieved from <https://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=27&i=530&p=1&h=%E0%B8%8A%E0%B8%A7%E0%B8%AA%E0%B8%81%E0%B8%B8%E0%B8%93%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%94%E0%B8%81#hl>.
- 84000.org. (2558, 9 มิถุนายน). อรรคกถา จุลลนันทชาดก ว่าด้วย ผลของกรรมดีกรรมชั่ว. Retrieved from <https://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=27&i=293&p=1&h=%E0%B8%88%E0%B8%B8%E0%B8%A5%E0%B8%A5%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%B4%E0%B8%A2%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%94%E0%B8%81#hl>.
- 84000.org. (2548, 5 สิงหาคม). อรรคกถา ฉัททันตชาดก ว่าด้วย พญาช้างฉัททันต์. Retrieved from <https://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=27&i=2327&p=2&h=%E0%B8%89%E0%B8%B1%E0%B8%97%E0%B8%97%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%94%E0%B8%81#hl>.
- 84000.org. (2555, 8 พฤศจิกายน). อรรคกถา เทรสกันท์ สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ 8. Retrieved from <https://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=1&i=538&p=1&h=%E0%B8%81>

%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%81%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%9B%E0%B8%B0#hl.

84000.org. (2548, 12 เมษายน). อรรถกถา มหาสุตโสมชาดก ว่าด้วยพระเจ้าสุตโสมทรงทรมานพระยาโปริสาท. Retrieved from

<https://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=28&i=315>

&p=3&h=%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%95%E0%B9%82%E0%B8%AA%E0%B8%A1%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%94%E0%B8%81#hl.

84000.org. (2561, 26 มกราคม). อรรถกถา สี่วิมังสชาดก. Retrieved from <https://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=27&i=518&p=1&h=%E0%B8%97%E0%B8%B4%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%9B%E0%B8%B2%E0%B9%82%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%82%E0%B9%8C#hl>.

84000.org. (2561, 26 มกราคม). อรรถกถาเล่มที่ 2 ภาษาบาลีอักษรไทย วินย.อ. (สมนต.2).

Retrieved from https://84000.org/tipitaka/atthapali/read_th.php?B=2&A=1609.

84000.org (2561, 26 มกราคม). อรรถกถาเล่มที่ 37 ภาษาบาลีอักษรไทย ชา.อ.3 ทุกนิปาตคุณน.

Retrieved from https://84000.org/tipitaka/atthapali/read_th.php?B=37&A=5253.

84000.org. (2561, 26 มกราคม). อรรถกถาเล่มที่ 38 ภาษาบาลีอักษรไทย ชา.อ.4 ดิก-ปณจกนิปาต.

Retrieved from https://84000.org/tipitaka/atthapali/read_th.php?B=38&A=5347.

84000.org. (2561, 26 มกราคม). อรรถกถาเล่มที่ 41 ภาษาบาลีอักษรไทย ชา.อ.7 วิสติ-จตตาวีส.

Retrieved from https://84000.org/tipitaka/atthapali/read_th.php?B=41&A=4638.

84000.org. (2561, 26 มกราคม). อรรถกถาเล่มที่ 42 ภาษาบาลีอักษรไทย ชา.อ.8 ปณญาส-อสีตินิปาต.

Retrieved from https://84000.org/tipitaka/atthapali/read_th.php?B=42&A=8275.

กุลธิตา ปัญญาเชษฐานนท์. (2562). จุดราตรีเสมอภาคคืออะไร แล้วเหตุใดจึงเกิดขึ้น?. National Geographic

เข้าถึงได้จาก <http://ngthai.com/science/19798/What-is-an-equinox/>

ข่าวสดออนไลน์. (2560, 7 ตุลาคม). คลุมจีวรปิดแล้วพระราชทานวัดศีรชะทองทำตามมติ"มส."งดหมุด

ของดำเครื่องเช่น 8. เข้าถึงได้จาก https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_555981.

thailand/news_555981.

ชานปวีชห์ ทัดแก้ว. (2559). "ชื่ออักษร" และ "ชื่อภาษา" ของอินเดียโบราณ. เข้าถึงได้จาก

<https://www.facebook.com/plugins/post.php?href=https%3A%2F%2Fwww.facebook.com%2Fsouthasianlanguageschula>. [23 พฤษภาคม 2562].

facebook.com%2Fsouthasianlanguageschula. [23 พฤษภาคม 2562].

- ชานบีวิซซ์ ทัดแก้ว. (2562 ธันวาคม 15). เหมือนบาลีสันสกฤตแต่ผิดถนัด. เข้าถึงได้จาก <https://www.facebook.com/southasianlanguageschula/photos/a.661620740566189/2743642805697295/?type=3&theater>.
- เดลินิวส์. (2567). พระราชหอมจันทร์เทพอมฤต สานตำนานหลวงพ่อน้อยเกจิตั้ง-ขมึงเวท. เข้าถึงได้จาก <https://www.dailynews.co.th/article/551655>.
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมสำหรับเยาวชน. (2557). แรรัตินชาติ. เข้าถึงได้จาก <http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=20&chap=7&page=t20-7-infodetail01.html>.
- มูลนิธิอุทยานธรรม. (ม.ป.ป.). ธรรมานุกรม “โสดาบัน”. เข้าถึงได้จาก <https://uttayarndham.org/node/826>.
- สรรพัชญ์ เจียรนานนท์. (2561). บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในยุคที่ใครๆ ก็ (อยาก) เป็นสื่อได้ [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.presscouncil.or.th/archives/4113> สืบค้นวันที่ 28 เมษายน 2563.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2562). เอกสารการแถลงผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2562 [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.etcha.or.th/publishing-detail/thailand-internet-user-behavior-2019-slides.html>. [7 May 2020].
- Lazada. เครื่องรางพระราชหอมจันทร์ รุ่งบูชาแก้ดวงตก แก้ปีขง. เข้าถึงได้จาก <https://www.lazada.co.th/products/i574884688s1060036330.html?spm=a2o4m.searchlist.list.2.3a37347eV9zO7L&search=1>.
- Online Etymology Dictionary. (n.d.). hōra. Retrieved from: <https://www.etymonline.com/word/hour> [Accessed 2 February 2020].
- Tqm. (2562). 6 วัดตั้งต๋องไปไหว้พระราหู เสริมดวงชะตา. เข้าถึงได้จาก <http://tqm.co.th/bolg/6-วัดตั้งต๋องไปไหว้พระราหู>.
- We are Social & Hootsuite. Facebook’s Top countries and cities. [Online] Retrieved by <https://digitalreport.wearesocial.com/>.

รูปภาพ

บ้านมหาเฮง. (2561 ธันวาคม 15). คอเสียงโซคห้ามพลาดเด็ดขาด พระราหู รั้งจักรวาล รุ่นยกทรัพย์.

[รูปภาพ] FACEBOOK. <https://www.facebook.com/banmahahang/photos/a.170223876867236/350297218859900/?type=1&theater>.

ศาลพระพิฆเนศ อาเขตเชียงใหม่. (2562 มีนาคม 16). ขอบารมีองค์ #พระราหูหมุนเรียกทรัพย์

ประทานโชคลาภ. [รูปภาพ] FACEBOOK. <https://www.facebook.com/pikanetCNX/posts/2070395759717851/>.

โหราพงษ์ลักษณ์ เรขานิเทศ.(2559, 10 มกราคม). เทพพระราหูทรงครุฑบรมโพธิสัตว์ ผู้เปลี่ยนแปลงดวงชาตาจากร้ายกลายเป็นดี. [รูปภาพ] FACEBOOK.

<https://www.facebook.com/lucklive/posts/1025737154136286/>.

โหราพงษ์ลักษณ์ เรขานิเทศ.(2561, 1 มีนาคม). อัญเชิญเทพพระราหูทรงครุฑบรมโพธิสัตว์. [รูปภาพ]

FACEBOOK.<https://www.facebook.com/lucklive/photos/a.360604700649538/2607253895984596/?type=1&theater>.

Isbookonline. (2560). แรงศรัทธา ฉบับที่ 5. Retrieved from

http://www.isbookonline.com/index.php?route=product/product&path=72_126&product_id=1102.

Nextwider. Emoji [Online]. Retrieved by <https://www.nextwider.com/facebook-dislike/>. [7 May 2020].

PhraGeji – นิตยสารพระเกจิ. (2563, 10 เมษายน). หนังสือพระเกจิ 332 ประจำเดือนเมษายน

[รูปภาพ] FACEBOOK.

Planetminecraft. LIKE & UNLIKE [Online]. Retrieved by <https://www.planetminecraft.com/blog/youtube-like-and-dislike-button/>. [2 May 2020].

Thailandpostmart.com.(ม.ป.ป.). หนังสือเทพพระราหู บรมเทวโพธิสัตว์ อ.ลักษณ์ เรขานิเทศ.

Retrieved from <https://www.thailandpostmart.com/product/1013810000069/>.

Tqm. (2562). 6 วัดดังต้องไปไหว้พระราหู เสริมดวงชะตา (วัดสามพระยา). Retrieved from

<http://tqm.co.th/bolg/6-วัดดังต้องไปไหว้พระราหู>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ต้นฉบับและคำแปลวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดูฉบับภาษาสันสกฤต

rgveda

yat tvā sūrya svarbhānus tamasāvidhyad |

āsuraḥ akṣetraivid yathā mugdho bhuvanān yadidhayuḥ || RV. 5.40.5 ||

ข้าแต่สุริยเทพ เมื่อสวรรรภานุ ผู้เป็นบุตรของอสูร โจมตี (ทำลาย) พระองค์ด้วยความมืด
โลกทั้งหลายได้รับผลสะท้อนแล้ว ฉันทใด คนที่สับสนงุนงงยอมค้นหาหนทางไม่พบ ฉันทนั้น

svarbhānor adha yad indra māyā avo divo vartamānā avāhan |

gūlham sūryaṃ tamasāpavratena turīyeṇa brahmaṇāvindad atriḥ || RV. 5.40.6 ||

ข้าแต่องค์อินทร์ เมื่อพระองค์ได้ขับไล่แล้วซึ่งเวทมนตร์ทั้งหลายของสวรรรภานุ ที่แผ่อยู่
ณ เบื้องล่างของท้องฟ้า ฤๅษีอตรีพบแล้วซึ่งพระอาทิตย์ที่ถูกซ่อนไว้ด้วยความมืดมิดที่ชั่วร้าย

grāvṇo brahmā yuyujānaḥ saparyan kīriṇā devānamapasīkṣan |

atriḥ sūryasya divi cakṣurādhāt svarbhānorupa māyas aghukṣat || RV. 5.40.7 ||

ฤๅษีอตรีได้นำก้อนหินทั้งหลายมาจัดเรียงรวมกันแล้วบูชาทวยเทพทั้งหลายด้วยบทสวดสรรเสริญ
ด้วยความนอบน้อม วางดวงตาของพระอาทิตย์ไว้บนท้องฟ้าแล้ว ซ่อนแล้วซึ่งมาษาของสวรรรภานุ

yaṃ vāi sūryaṃ svarbhānus tamāsavidhyadā suraḥ |

atrayas tam anv avindan nahy anye asaknuvan || RV. 5.40.9 ||

สวรรรภานุ ผู้เป็นบุตรของอสูรได้ทำร้ายแล้วซึ่งพระอาทิตย์พระองค์นั้นด้วยความมืด
ลูกๆ ของอติทั้งหลาย พบแล้วซึ่งพระอาทิตย์พระองค์นั้นซึ่งคนอื่นๆ ไม่สามารถกระทำได้

Atharva veda

śaṃ no grahāścāndramasāḥ śamādityāśca rāhuṇā |

śaṃ no mṛtyur dhūmaketuḥ śaṃ rudrāstigmatejasah || AV. 19.9.10 ||

ขอผู้กลืนพระจันทร์ทั้งหลาย (ราหู) และพระอาทิตย์อันมีพระราหูกลืนอยู่โปรดประทานสันติสุขแก่เราทั้งหลาย
ขอเทพแห่งความตาย⁵⁴ ดาวตกและพระรุทรทั้งหลายผู้เปี่ยมด้วยพลังกำลังแก่กล้าโปรดประทานสันติสุขแก่
เราทั้งหลาย

⁵⁴ โสภกใช้คำว่า Mṛtyu หมายถึง ความตาย (Death) และบุคคลาธิษฐานของความตาย กล่าวคือพระยม, พระวิษณุ และอาจหมายถึงเทพองค์หนึ่งในบรรดาเทพพระรุทรทั้ง 11 พระองค์ (Monier-Williams. op.cit., 827.)

Pañcaviṃśa Brāhmaṇa

svarbhānur vā āsur ādityaṃ tamasāvidhyat taṃ devāḥ svarāir |
aspr̥ṇvan yat svarasāmāno bhavanty ādityasya spr̥tyāi || PB 4.5.2||

สวรรณานู (ราหู) หรืออสูรโจมตีแล้ว (ทำลายแล้ว) ซึ่งพระอาทิตย์นั้นด้วยความมืด ในวันสวรรณานู ทวยเทพทั้งหลายยอมเป็นผู้ปลดปล่อยพระอาทิตย์ (จากความมืดที่ครอบงำ) ด้วยเสียงทั้งหลาย เพื่อชัยชนะของพระอาทิตย์

svarbhānur vā āsura ādityaṃ tamasāvidhyat taṃ devā na |
vyajānaṃs te 'trim upādhāvaṃs tasyātrir bhāsenā tamo 'pāhan yat prathamam
apāhan sā kṛṣṇāvir abhavad yad dvitīyaṃ sā rajatā yat tṛtīyaṃ sā lohiniṃ yaya
varṇam abhyatṛṇat sā śuklāsīt || PB 6.6.8 ||

สวรรณานู (ราหู) หรืออสูรโจมตีแล้ว (ทำลายแล้ว) ซึ่งพระอาทิตย์นั้นด้วยความมืด ทวยเทพทั้งหลายไม่ (สามารถ) แยกแยะพระอาทิตย์ออกได้ เขาทั้งหลายจึงไล่ล่าซึ่งผู้กลืนกิน (ราหู) ขจัดแล้วซึ่ง ความมืดด้วยแสงสว่าง กล่าวคือ เขาทั้งหลายขจัดความมืดครั้งแรกก็เกิดแสงสีดำ ครั้งที่สองเกิดแสงสีเงิน ครั้งที่สามเกิดแสงสีแดง ความสว่างไสวจึงบังเกิดขึ้นด้วยความสว่างไสวนั้น ผู้กลืนกิน (ราหู) จึงสำแดงซึ่งรูปของเขา

Rāmāyāṇa

tān kharo dravato dr̥ṣṭvā nivartya ruṣitaḥ svayam |
rāmam evābhidudrāva rāhuś candramasaṃ yathā || R.3.26.20 ||

เมื่อเห็นรากษสเหล่านั้นวิ่งหนีไป ชระก็โกรธหันกลับมาเข้าจู่โจมพระรามด้วยตัวเอง
ประดุจราหูเข้าจู่โจมพระจันทร์

tatas tayor apāye tu śūnye sītāṃ yathāsukham |
nirābādho hariṣyāmi rāhuś candraprabhām iva || R.3.34.19 ||

เมื่อหายนะที่ภราดาทั้งสองนั้นมองไม่เห็นมาถึง ข้าจะไปลักเอานางสีดา ดุจราหูจับแสงจันทร์

taṃ dr̥ṣṭvā vadanān muktaṃ candraṃ rāhumukhād iva |
abravīt surasā devī svena rūpeṇa vānaram || R.5.1.154 ||

เมื่อเห็นวามรพ้นจากปากไปได้ราวกับดวงจันทร์พ้นจากปากราหู เทวีสุรัสวาก็คืนร่างเดิมของตนแล้ว
กล่าวว่า

vyathitā vānarendrās ca babhūvuḥ savibhīṣaṇāḥ |

rāmacandramasaṃ dr̥ṣṭvā grastaṃ rāvaṇarāhuṇā || R.6.90.26 ||

เมื่อได้เห็นพระจันทร์คือพระรามถูกคราสจากราหูคือราวณะ เหล่าวานรทั้งหลายพร้อมด้วยวิเศษณะ
จึงรู้สึกหวั่นไหว

apṛcchata tato rāmo dakṣiṇāsālayaṃ munim |

prāñjalir vinayopeta idam āha vaco 'rthavat || R.7.35.1 ||

จากนั้นพระรามผู้มีมารยาทงาม อัญชลีพระมุนีผู้พำนักอยู่ทางทิศใต้
ตรัสถามด้วยพระวจนะอันมีความหมายว่า

atulaṃ balaṃ etābhyāṃ vāline rāvaṇasya ca |

na tv etau hanumadvīryaiḥ samāv iti matir mama || R.7.35.2 ||

พลังของเขาทั้งสองคือวาลินและราวณะนั้นประมาณมิได้ แต่ข้าคิดที่ทั้งสอง
ก็ยังไม่เท่ากับความกล้าหาญของหนุมาน

śauryaṃ dākṣyaṃ balaṃ dhairyaṃ prājñatā nayasādhanam |

vikramaś ca prabhāvaś ca hanūmati kṛtālayāḥ || R.7.35.3 ||

ความกล้าหาญ ความฉลาด พละกำลัง ความมั่นคง ความรู้รอบ ความรู้หลักนี้ดี
ความเป็นวีรบุรุษ อำนาจ เหล่านี้มีในหนุมาน

dr̥ṣṭvodadhim̐ viṣīdantīm̐ tadaiṣa kapivāhinīm̐ |

samāsāvāsya kapīn bhūyo yojanānām̐ śataṃ plutaḥ || R.7.35.4 ||

เมื่อเห็นกองทัพวานรท้อใจที่เห็นมหาสมุทร หนุมานก็ปลอบใจเหล่าวานร
แล้วเหาะไปไกลกว่าร้อยโยชน์

dharṣayitvā purīm laṅkāṃ rāvaṇāntaḥpuram̐ tathā |

dr̥ṣṭvā sambhāṣitā cāpi sītā viśvāsitā tathā || R.7.35.5 ||

เขาโจมตีลงกา เข้าถึงราชสำนักฝ่ายในของราวณะ ได้พบและเจรจากับนางสีดาทำให้นางสบายใจ

senāgragā mantrisutāḥ kiṃkarā rāvaṇātmajah |
ete hanumatā tatra ekena vinipātītāḥ || R.7.35.6 ||

บรรดาแม่ทัพ บุตรอำมาตย์ บริวารและโอรสราวณะ เหล่านี้ถูกหนุมานปราบได้เพียงผู้เดียว

bhūyo bandhād vimuktēna saṃbhāṣitvā daśānanam |
laṅkā bhasmīkṛtā tena pāvakenēva medinī || R.7.35.7 ||

พอหลุดพ้นจากการได้ก็เจรจาโต้ตอบกับราวณะ แล้วเผาเมืองลงกาให้เป็นภัสสมฐีสี ดุจโลกถูกไฟไหม้

na kālasya na śakrasya na viṣṇor vittapasya ca |
karmāṇi tāni śrūyante yāni yuddhe hanūmataḥ || R.7.35.8 ||

วีรกรรมในสนามรบของหนุมานขจรขยายไปทั่ว มิใช่วีรกรรมของพระกาล
พระอินทร์ พระวิษณุ และท้าวฤเพระ

etasya bāhuvīryeṇa laṅkā sītā ca lakṣmaṇaḥ |
prāpto mayā jayaś caiva rājyaṃ mitrāṇi bāndhavāḥ || R.7.35.9 ||

เมืองลงกา สีดา ลักษณะ ชัยชนะ แว่นแคว้น หมู่มิตร และพวกพ้องข้าได้มาแล้ว
ด้วยความกล้าหาญของหนุมาน

hanūmān yadi me na syād vānarādhipateḥ sakhā |
pravṛttam api ko vettuṃ jānakyāḥ śaktimān bhavet || R.7.35.10 ||

ถ้าไม่มีหนุมานผู้เป็นเพื่อนของพญาวานรแล้ว ใครเล่าจะสามารถไปสืบข่าวนางสีดาได้

kimarthaṃ vālī caitena sugrīvapriyakāmyayā |
tadā vaire samutpanne na dagdho vīrudho yathā || R.7.35.11 ||

เพราะเหตุใดหรือ เมื่อวาลินกับสุครีวจะเป็นศัตรูกัน หนุมานก็ได้เผาผลาญวาลินให้เหมือนกับเผา
ต้นหญ้า ก็เพราะความรักสุครีว

na hi veditavān manye hanūmān ātmano balam |
 yad dr̥ṣṭavāñ jīviteṣṭaṃ kliśyantam vānarādhipam || R.7.35.12 ||
 ข้าคิดว่าหนุมานไม่รู้กำลังของตัวเอง เมื่อเขาเห็นสุครีวะพญาวานรผู้เป็นที่รักยิ่ง
 กว่าชีวิตนั้นทุกข์ทรมาน

etan me bhagavan sarvaṃ hanūmati mahāmune |
 vistareṇa yathātattvaṃ kathayāmarapūjita || R.7.35.13 ||
 ข้าแต่มหาหมุนีผู้ภักดีผู้ซึ่งเหล่าอมรบุชา ขอท่านจงเล่าเรื่องราวทั้งหมดของหนุมาน ตามจริงโดย
 พิสดารแก่ข้าด้วย

rāghavasya vacaḥ śrutvā hetuyuktam ṛṣis tataḥ |
 hanūmataḥ samakṣaṃ tam idaṃ vacanam abravīt || R.7.35.14 ||
 จากนั้นครั้นได้ฟังคำอันกอปรด้วยเหตุของพระราฆวะ พระฤๅษีจึงกล่าววจาณะนี้ต่อหน้าหนุมาน

satyam etad raghuśreṣṭha yad bravīṣi hanūmataḥ |
 na bale vidyate tulyo na gatau na matau paraḥ || R.7.35.15 ||
 ข้าแต่ผู้ประเสริฐในวงศ์รฆุ สิ่งที่พระองค์ตรัสเกี่ยวแก่หนุมานเป็นความจริง
 ไม่มีใครทัดเทียมหนุมานในเรื่องพลัง ไม่มีใครเหนือกว่าทั้งในเรื่องของความเร็วและสติปัญญา

amoghaśāpaiḥ śāpas tu datto 'sya ṛṣibhiḥ purā |
 na veditā balaṃ yena balī sann arimardanaḥ || R.7.35.16 ||
 พระฤๅษีผู้มีคำสาปไม่ไร้ผลได้สาปเขาไว้แล้วในกาลก่อน เขาผู้มีพลังทำลายศัตรู จึงไม่รู้พลังของตนเอง

bālye 'py etena yat karma kṛtaṃ rāma mahābala |
 tan na varṇayitum śakyam atibālatayāsyā te || R.7.35.17 ||
 ข้าแต่พระรามผู้มหาพล ข้าไม่อาจพรรณนาแก่พระองค์เรื่องที่เขาสร้างวีรกรรมไว้
 แต่้วยเยาว์ด้วยความเบาปัญญา

yadi vāsti tv abhiprāyas tac chrotuṃ tava rāghava |
samādhāya matiṃ rāma niśāmaya vadāmy aham || R.7.35.18 ||

ข้าแต่พระราชมะ แต่หากพระองค์มีพระประสงค์จะสดับเรื่องนั้น
ขอพระองค์จงตั้งใจฟังเถิดพระราม ข้าจะเล่าถวาย

sūryadattavarasvarṇaḥ sumerur nāma parvataḥ |
yatra rājyaṃ praśāsty asya keṣarī nāma vai pitā || R.7.35.19 ||

บิดาของหนุมานนามว่าเกสรนครองราชย์อยู่ ณ บริเวณเขาพระสุเมรุซึ่งเป็นทองคำ
วิบวับด้วยแสงอาทิตย์

tasya bhāryā babhūveṣṭā hy añjaneti pariśrutā |
janayām āsa tasyāṃ vai vāyur ātmajam uttamam || R.7.35.20 ||

ได้ยินว่านางอัชฌนาเป็นชายาผู้สนิทเสน่หาของราชานั้น พระวายุมีโอรสผู้ประเสริฐกับนาง

śālīśūkasamābhāsam prāsūtemaṃ tadāñjanā |
phalāny āhartukāmā vai niṣkrāntā gahane carā || R.7.35.21 ||

ครานั้นนางอัชฌนาคลอดทารกผู้รุ่งเรืองจรรจงข้าวสาลีแล้ว เกิดอยากได้ผลไม้ จึงออกเดินไปในป่า

eṣa mātur viyogāc ca kṣudhayā ca bhṛśārditaḥ |
ruroda śīsur atyarthaṃ śīsuḥ śarabharāḍ iva || R.7.35.22 ||

ทารกนั้นทุกข์ทรมานแสนสาหัสเพราะพลัดพรากจากแม่และหิว จึงร้องเสียงดังยิ่งเหมือนพญาศรณะที่เป็นทารก

tatodyantaṃ vivasvantaṃ japā puṣpotkaropamam |
dadṛṣe phalalobhāc ca utpapāta raviṃ prati || R.7.35.23 ||

ทารกเห็นพระอาทิตย์ขึ้นเหมือนพวงดอกขบา จึงเหาะขึ้นไปหาพระอาทิตย์เพราะอยากได้ผลไม้

bālārkaḥhimukho bālo bālārka iva mūrtimān |

grahītukāmo bālārkaṃ plavate 'mbaramadhyagaḥ || R.7.35.24 ||

ทารกผู้มีรูปดวงอาทิตย์แรกขึ้นจึงหันหน้าสู่ดวงอาทิตย์แรกขึ้น เหาะไปกลางท้องฟ้าด้วยอยากจะ
คว้าพระอาทิตย์แรกขึ้น

etasmin plavanāne tu śisubhāve hanūmati |

devadānavasiddhānāṃ vismayaḥ sumahān abhūt || R.7.35.25 ||

เมื่อหนุมานซึ่งยังเป็นเด็กเหาะขึ้นไป เหล่าเทพ ทานพ และนักสิทธิ์จึงพากันประหลาดใจอย่างยิ่งว่า

nāpy evaṃ vegavān vāyur garuḍo na manas tathā |

yathāyaṃ vāyuputras tu kramate 'mbaram uttamam || R.7.35.26 ||

นั่นมิใช่ความเร็วของลม พญาครุฑ และใจ แต่ว่าบุตรผู้มีกำลังเหาะขึ้นสู่ท้องฟ้าอันสูงสุด

yadi tāvac chiśor asya īdr̥śau gativikramau |

yauvanam balaṃ āsādyā katham vego bhaviṣyati || R.7.35.27 ||

ขนาดยังเป็นเด็ก ยิ่งกล้าเหาะไปเช่นนี้ แล้วพอมันโตเล่า จะมีพลังกำลังขนาดไหน

tam anuplavate vāyuḥ plavantam putram ātmanaḥ |

sūryadāhabhayād rakṣaṃs tuṣāracyaśīṭalaḥ || R.7.35.28 ||

พระวายุผู้เฝ้าด้วยกองหิมะ เมื่อจะปกป้องโอรสของตนซึ่งเหาะขึ้นไปนั้น ก็เหาะตามไปด้วย
ความกลัวว่าโอรสจะถูกดวงอาทิตย์เผาไหม้

bahuyojanasāhasraṃ kramaty eṣa tato 'mbaram |

pitur balāc ca bālyāc ca bhāskarābhyāśam āgataḥ || R.7.35.29 ||

ครานั้นทารกนั้นเหาะขึ้นไปได้หลายพันโยชน์จนอยู่ใกล้ดวงอาทิตย์โดยอาศัยพลังของบิดา
และความป็นเด็ก

śisur eṣa tv adosaḥ itī matvā divākarah |

kāryam cātra samāyattam ity evaṃ na dadāha saḥ || R.7.35.30 ||

เมื่อสุรยเทพคิดว่าเด็กนั้นไม่รู้โทษก็ตระหนักว่าภารกิจของเทวาย่อมขึ้นอยู่กั
เด็กคนนี้ จึงไม่ทรงเผาผลาญฉะนั้น

yam eva divasaṃ hy eṣa grahītum bhāskaraṃ plutah |

tam eva divasaṃ rāhur jighr̥kṣati divākaram || R.7.35.31 ||

ทารกนั้นเหาะขึ้นไปคว้าดวงอาทิตย์ในวันที่ราหูอยากจะจับดวงอาทิตย์พอดี

anena ca parāmr̥ṣto rāma sūryarathopati |

apakr̥antas tatas trasto rāhuś candrār̥kamardanaḥ || R.7.35.32 ||

ข้าแต่ราม ทารกนั้นจึงได้สัมผัสตัวราหูที่อยู่ ณ เบื้องบนแห่งรถของสุรยเทพ
ราหูผู้ทำลายรัศมีของพระจันทร์และพระอาทิตย์จึงหวาดกลัวและหนีไป

sa indrabhavanam gatvā saroṣaḥ siṃhikāsutaḥ |

abravīd bhrukūṭīm kṛtvā devaṃ devagaṇair vṛtam || R.7.35.33 ||

ราหูบุตรของนางสิงหิกาจึงไปสู่ที่ประทับของพระอินทร์ด้วยความโกรธ
หน้านี้วคือขมวด ทูลพระอินทร์ผู้อยู่ท่ามกลางคณะเทพว่า

bubhuksāpanayaṃ dattvā candrār̥kau mama vāsava |

kim idaṃ tat tvayā dattam anyasya balavṛtrahan || R.7.35.34 ||

ข้าแต่वासวเทพ ผู้สังหารอสูรพลและวฤตระ พระองค์ประทานดวงจันทร์และ
ดวงอาทิตย์แก่ข้าเพื่อขจัดความหิว พระองค์ประทานแก่คนอื่นด้วยหรือ

adyāham parvakāle tu jighr̥kṣuḥ sūryam āgataḥ |

athānyo rāhur āsādyā jagrāha sahasā ravim || R.7.35.35 ||

วันนี้เป็นวันสำหรับคราส ข้าปรารถนาจะจับดวงอาทิตย์จึงมา ตอนนี้มีราหูอื่น
มาจับดวงอาทิตย์ไปแล้วโดยพลัน

sa rāhor vacanam śrutvā vāsavaḥ sambhramānvitah |

utpapatāsanam hitvā udvahan kāñcanasrajam || R.7.35.36 ||

พระอินทร์วาสวะสดับคำของราหูจึงร้อนพระทัย ลุกจากอาสนะ สวมพวงมาลัย
ทองคำ แล้วขึ้นทรงช้าง

tataḥ kailāsakūṭābham caturdantam madasravam |

śṅgārakāriṇam prāṃṣuṃ svaṇḡhaṇṭāṭṭahāsinam || R.7.35.37 ||

ช้างทรงประดุจยอดเขาไกลาส กำยำ มีงาสีกิ่ง มีมันไหลซบซาบ ประดับด้วยเครื่องสูง
สำหรับช้าง มีเสียงดังจากเสียงกระดิ่งทองคำ

indraḥ karīndram āruhya rāhum kṛtvā puraḥsaram |

prāyād yatrābhavat sūryaḥ sahānena hanūmatā || R.7.35.38 ||

พระอินทร์ทรงช้างตัวประเสริฐ รับสั่งให้ราหูนำเสด็จไปสู่ที่สุรยเทพอยู่กับหนุมาน

athātirabhasenāgād rāhur utsṛjya vāsavam |

anena ca sa vai dr̥ṣṭa ādhāvañ śailakūṭavat || R.7.35.39 ||

ลำดับนั้นพอราหูเห็นหนุมานประดุจยอดเขากำลังวังรีเข้ามา ก็ผลจากพระอินทร์วาสะ
วังตรงเข้ามา

tataḥ sūryaṃ samutsṛjya rāhum evam avekṣya ca |

utpapāta punar vyoma grahītuṃ siṃhikā sutam || R.7.35.40 ||

ฝ่ายทารกพอเห็นราหูจึงเลิกสนใจสุรยเทพ เหาะขึ้นสู่ท้องฟ้าไปอีกครั้งเพื่อจะจับ
ราหูบุตรนางสิงทิกา

utsṛjyārkaṃ imaṃ rāma ādhāvantaṃ plavaṅgamam |

dr̥ṣṭvā rāhuḥ parāvṛtya mukhaśeṣaḥ parāñmukhaḥ || R.7.35.41 ||

ข้าแต่ราม ครั้นเห็นถึงตัวนั้นผลจากดวงอาทิตย์วังเข้ามา ราหูผู้เหลือเพียงใบหน้าจึงหันหลังวังหนีไป

indram āśaṃsamānasya trātāraṃ siṃhikāsutaḥ |

indra indreti samtrāsān muhur muhur abhāṣata || R.7.35.42 ||

บุตรนางสิงทิกาวังให้พระอินทร์ช่วย กล่าวด้วยความตกใจกลัวครั้งแล้วครั้งเล่า
ว่า ข้าแต่พระอินทร์ ข้าแต่พระอินทร์

rāhor vikrośamānasya prāg evālakṣitaḥ svarah |

śrutvendrovāca māṃ bhaiṣīr ayam enaṃ nihanmy aham || R.7.35.43 ||

เมื่อพระอินทร์ได้ยินเสียงของราหูร้องเรียกอยู่ก่อนจะเห็นตัวจึงตรัสว่า อายากแล้ว
ข้าจะสังหารมันเอง

airāvataṃ tato dr̥ṣṭvā mahat tad idam ity api |

phalaṃ taṃ hastirājānam abhidudrāva mārutiḥ || R.7.35.44 ||

วายุบุตรเห็นช้างไอราวตะคิดว่าเป็นผลไม้ลูกใหญ่ ก็เข้าจุมพญาคชสาร

tadāsya dhāvato rūpam airāvatajighṛkṣayā |

muhūrtam abhavad ghoram indrāgnyor iva bhāsvaram || R.7.35.45 ||

ร่างของหนุมานผู้วิ่งเข้าไปเพราะอยากจะจับช้างไอรวตะแปรเปลี่ยนเป็นน้ำสะพรั่งกลัว
ชั่วขณะ เหมือนความมั่งเมื่องของพระอินทร์และพระอัคนี

evam ādhāvamānaṃ tu nātikruddhaḥ śacīpatiḥ |

hastāntenātimuktena kuliśenābhyatādayat || R.7.35.46 ||

ขณะหนุมานกำลังตรงเข้ามา พระอินทร์ฟาดด้วยสายฟ้าที่สลัดจากปลายพระหัตถ์
โดยมิได้โกรธมากนัก

tato girau papātaiṣa indravajrābhitāḍitaḥ |

patamānasya caitasya vāmo hanur abhajyata || R.7.35.47 ||

จากนั้นเขาผู้ถูกฟาดด้วยสายฟ้าของพระอินทร์ ตกลงบนภูเขา คางด้านซ้ายของเขาผู้ตกลงไปนั้นก็แตก

tasmim̐s tu patite bāle vajratāḍanavihvale |

cukrodhendrāya pavanaḥ prajānām aśivāya ca || R.7.35.48 ||

เมื่อเด็กน้อยเจ็บปวดเพราะถูกฟาดด้วยวัชระจนตกลงไป เทพวายุโกรธพระอินทร์
จึงคิดที่จะทำร้ายชาวโลก

viṇmūtrāsāyam āvṛtya prajāsv antargataḥ prabhuḥ |

rurodha sarvabhūtāni yathā varṣāṇi vāsavaḥ || R.7.35.49 ||

พระวายุผู้ทรงเดชเข้าไปอยู่ในร่างชาวโลก ปิดกั้นทางระบายคุณมูตร เหมือน
พระอินทร์วาสวะหยุดโปรยปรายฝนแก่สรรพชีวิต

vāyuprakopād bhūtāni nirucchvāsāni sarvataḥ |

saṃdhibhir bhajyamānāni kāṣṭhabhūtāni jajñire || R.7.35.50 ||

เพราะความโกรธของเทพวายุ สรรพสัตว์ทุกตัวจึงหายใจไม่ออก อวัยวะในร่างกาย
ถูกทำลาย กลายเป็นท่อนไม้

niḥsvadhaṃ nirvaṣatkāraṃ niṣkriyaṃ dharmavarjitam |

vāyuprakopāt trailokyam nirayastham ivābabhau || R.7.35.51 ||

เพราะความโกรธของเทพวายุ ทั้งสามโลกจึงประดุจนรกภูมิซึ่งปราศจากพลังชีวิต
ปราศจากเสียงสวด ยัญพิธี และธรรมะ

tataḥ prajāḥ sagandharvāḥ sadevāsuraṃ mānuṣāḥ |

prajāpatiṃ samādhāvān asukhārtāḥ sukhaiṣiṇaḥ || R.7.35.52 ||

จากนั้นสัตว์โลกได้แก่เหล่าคนธรรพ์ เทวดา อสูร และมนุษย์ผู้ตกอยู่ในความทุกข์ทรมาน
ปรารถนาความสุขสวัสดิ์ จึงรวมตัวเข้าเฝ้าพระพรหมประจำชาติ

ūcuḥ prāñjalayo devā darodaranibhodarāḥ |

tvayā sma bhagavan sṛṣṭāḥ prajānātha caturvidhāḥ || R.7.35.53 ||

ทวยเทพผู้เจ้บท่องข้องใจก็อัญชลี ทูลว่า ข้าแต่พระภควัตผู้เป็นที่พึ่งแก่เหล่าประชา
พระองค์ทรงสร้างวรรณะทั้งสี่

tvayā datto 'yam asmākam āyusaḥ pavanaḥ patiḥ |

so 'smān prāṇeśvaro bhūtvā kasmād eṣo 'dya sattama || R.7.35.54 ||

ข้าแต่พระผู้ประเสริฐ พระองค์ประทานเทพแห่งลมเพื่อให้เราดำรงชีวิตให้เขา
เป็นใหญ่เหนือปรานของเรา เพราะเหตุใดบัดนี้เขาจึงเป็นอย่างนี้

rurodha duḥkhaṃ janayann antaḥpura iva striyaḥ |

tasmāt tvām śaraṇaṃ prāptā vāyunopahatā vibho || R.7.35.55 ||

เขาสร้างความทุกข์ สกัดกันเราไว้เหมือนนางในที่ถูกกักขัง เพราะเหตุนี้เรา
ผู้ถูกลมประทุษร้ายจึงมาขอพึ่งพระองค์

vāyusaṃrodhajaṃ duḥkhaṃ idaṃ no nuda śatruhan || R.7.35.56 ||

ข้าแต่พระผู้สังหารศัตรู ขอพระองค์โปรดขจัดความทุกข์ของพวกเราที่เกิดจากการขัดขวาง
ของเทพวายุด้วยเถิด

etat prajānām śrutvā tu prajānāthaḥ prajāpatiḥ |

kāraṇād iti tān ukṭvā prajāḥ punar abhāṣata || R.7.35.57 ||

พระพรหมประจำชาติผู้เป็นที่พึ่งแก่สัตว์โลกพอสดับคำของหมู่สัตว์ ตรัสว่า
เจ้าทุกข์เพราะเหตุใด แล้วตรัสอีกครั้งว่า

yasmin vaḥ kāraṇe vāyus cukrodha ca rurodha ca |

prajāḥ śṛṇudhvaṃ tat sarvaṃ śrotavyaṃ cātmanaḥ kṣamam || R.7.35.58 ||

เทพวายุโกรธและขัดขวางพวกเจ้า เพราะเหตุใดนั้น สัตว์ทั้งหลายจงฟังเรื่องราวที่สมควรฟังทั้งหมด
อันเหมาะสมแก่พวกเจ้าเอง

putras tasyāmareśena indreṇādyā nipātitaḥ |
 rāhor vacanam ājñāya rājñā vaḥ kopito 'nilaḥ || R.7.35.59 ||
 วันนี้จอมเทพพระอมรินทร์พระราชอาของพวกเราทรงฟังคำของราหูแล้ว
 ทำให้โอรสเทพอายุตกลงไป เทพอายุจึงพิโรธ

aśarīraḥ śarīreṣu vāyus carati pālayan |
 śarīraṃ hi vinā vāyuṃ samatām yāti reṇubhiḥ || R.7.35.60 ||
 เทพอายุผู้ไม่มีสรีระร่างย่อมดูแลรักษาและเที่ยวไปในร่างทั้งหลาย
 เพราะหากปราศจากลม สรีระก็เหมือนฝุ่นละออง

vāyuḥ prāṇāḥ sukhaṃ vāyur vāyuḥ sarvam idaṃ jagat |
 vāyunā saṃparityaktaṃ na sukhaṃ vindate jagat || R.7.35.61 ||
 ลมคือปราณ ลมคือความสุข ลมคือโลกทั้งปวง ปราศจากลม โลกย่อมไม่มีความสุข

adyaiva ca parityaktaṃ vāyunā jagad āyusā |
 adyaiveme nirucchvāsāḥ kāṣṭhakudyopamāḥ sthitāḥ || R.7.35.62 ||
 ตอนนีโลกปราศจากลมผู้เป็นพลังชีวิต สัตว์โลกเหล่านี้ตอนนี้ก็ไม่มีลมหายใจ
 อุปมาเหมือนกำแพง เท่านั้น

tad yāmas tatra yatrāste māruto rukprado hi vaḥ |
 mā vināśaṃ gamiṣyāma aprasādyāditeḥ sutam || R.7.35.63 ||
 ลมผู้ให้ความรุ่งเรืองแก่พวกเราอยู่ที่ใด เราจะไปที่นั่น เราต้องไม่พินาศ เพราะ
 ทำให้มารุตผู้เป็นบุตรอติไม่พอใจ

tataḥ prajābhiḥ sahitaḥ prajāpatiḥ; |
 sadevagandharvabhujamgaguhyakāḥ
 jagāma tatrāsyati yatra mārutaḥ; sutam surendrābhihataṃ ||
 pragṛhya saḥ || R.7.35.64 ||
 จากนั้นพระพรหมประชชาติจึงเสด็จไปพร้อมด้วยหมู่สัตว์ทั้งหลาย คือ เทพ ทานพ คนธรรพ์
 พญานาค และคุหยกะ สู่ที่ซึ่งเทพอายุอุ้มโอรสที่ถูกพระอมรินทร์ตีนั้นสถิตอยู่

tato 'rkavaiśvānarakāñcanaprabhaṃ; sutam tadotsaṅgataṃ |
sadaḥ gateḥ caturmukho vīkṣya kṛpām athākarot;
sadevasiddharṣibhujamgarākṣasaḥ || R.7.35.65 ||

ครานั้นพรหมจตุร मुखพร้อมด้วยเทพ นักสิทธิ์ ฤๅษี นาค และรากษส พิณิจดูโอรสผู้ประดุจ
ดวงอาทิตย์ที่มีรัศมีทองคำอยู่บนตักของพระวายุผู้เคลื่อนไหวตลอดกาลนั้นแล้วรักใคร่เอ็นดู

Agni Purāna

tato dhanvantarirviṣṇur āyurvedappravartakaḥ |
bibhrat kamaṇḍalumpūrṇam amṛtena samutthitaḥ || AP. 3.11 ||

เหตุนี้ ทนวนตริ (Dhanvantari) รูปพระวิษณุและหัวหน้าแห่งอายุรเวทถือหม้อ
ที่เต็มไปด้วยน้ำอมฤต

mṛtaṃ tatkarāddaityā surebhyo 'rdhaṃ pradāya ca |
grhītvā jagmurjanmādyā viṣṇuḥ strīrūpadhrk tataḥ || AP. 3.12 ||

พวกอสูรนำน้ำอมฤตมาจากมือพระวิษณุ และให้น้ำอมฤตครึ่งหนึ่งแก่เทวดา
พวกอสูรเอาไปครึ่งหนึ่ง ด้วยเหตุนี้พระวิษณุ (ท่าน) จำแลงเป็นสาวสวย

tāṃ dr̥ṣtvā rūpasampannāṃ daityāḥ procurvimohitāḥ |
bhava bhāryāmṛtaṃ gr̥hya pāyayāsmān varānane || AP.3.13||

เมื่อเห็นร่างแปลง (พระวิษณุ) นั้นถึงพร้อมด้วยความงามเลิศ
แทตย์ทั้งหลายต่างลุ่มหลง และพูดว่า “ดูก่อน นางผู้มีใบหน้านางาม
เมื่อรับไปแล้วซึ่งน้ำอมฤต จงเป็นภรรยาของพวกเรา จงยังเราทั้งหลายให้ดื่ม”

tathetyuktvā haristebhyo gr̥hītvāpāyayatsurān |
candrārūpadharo rāhuḥ pibaṃścārkendunārpitaḥ || AP.3.14 ||

พระหริ (วิษณุ) นำน้ำอมฤตไปจากพวกอสูรเอาไปให้เทวดาดื่ม
ราหูผู้แปลงร่างเป็นพระจันทร์ดื่มอยู่ ถูกพระอาทิตย์พระจันทร์จับจ้อง

hariṇāpyariṇā cchinnaṃ sa rāhustacchiraḥ pṛthak |
kṛpayāmaratānnītaṃ varadaṃ harimabravīt || AP.3.15 ||

ราหูผู้นั้นอันพระวิษณุผู้เป็นศัตรูตัดแล้วซึ่งศีรษะ (แยกออกจากร่าง)
ศีรษะนั้นได้แล้วซึ่งความเป็นอมตะจากวิษณุ
ศีรษะกล่าวแล้วกับพระหริผู้ประทานพรว่า

rāhurmattastu candrārkaḥ prāpsyete grahaṇaṃ grahaḥ |
tasmin kale ca yaddānaṃ dāsyante syāt tadakṣayaṃ || AP.3.16 ||

“อนึ่ง ราหูผู้มัวเมาผู้จับอยู่ซึ่งพระจันทร์และพระอาทิตย์ในเวลานั้น
ขอพระองค์ทรงประทานซึ่งความไม่วินาศ (กลืนได้ไม่นาน)”

tathetyāhātha taṃ viṣṇus tataḥ sarvaiḥ sahāmaraiḥ |
strīrūpaṃ samparityajya hareṇoktaḥ pradarsaya || AP.3.17 ||

ต่อจากนั้น พระวิษณุผู้แวดล้อมด้วยเทวดาทั้งหลายทั้งปวงตรัสว่าตกลงแล้ว
พระวิษณุจะจากร่างสตรีตามคำขอของพระศิวะ ขอให้แสดงรูปร่างที่แท้จริง

siṃhikā cābhavat kanyā vipracitteḥ parigrahaḥ |
rāhuprabhṛtayastasyāṃ saimhikeyā iti śrutāḥ || AP. 19.6 ||

นางสิงหิกาเป็นบุตรสาวของทั้งสองด้วยเช่นกัน และนางได้แต่งงานกับท้าววิประจิตติ (ท้าวเวปจิตติ)
ราหูและบุตรคนอื่น ๆ ที่เกิดมาจากนางจึงได้ชื่อว่า “สิงหิกาย”

śukraḥ kuṇḍya akṣamālī syātkiṇīsūtravāḡchaniḥ |
arddhacandraro rahuḥ ketuḥ ca dīpabhṛt || AP.51.12 ||

พระศุกร์พึงเป็นผู้ถือหม้อน้ำ และสวมมาลัยรุทรากษ พระเสาร์พึงสวมสายยศุปวีศ และถือระฆัง
พระราหูผู้ทรงไว้ซึ่งจันทร์ครึ่งเสี้ยว พระเกตุถือดาบและโคมประทีป

Vishnu purāṇa

svarbhānos turagā hy aṣṭau bhṛṅgābhā⁵⁵ dhūsaram ratham |

sakṛdyuktās tu maitreya vahanty aviratam sadā || VP. 2.12.21 ||

คู่ออนไมเตรยะ ม้า 8 ตัวของสวรรถานุ ซึ่งมีสี่ตั่งผึ้ง/ผึ้งหลวง เมื่อเทียมแล้ว ย่อมนำรถสี่เท้า (ของ
สวรรถานุ) ไปได้โดยไม่สะดุดอยู่เสมอ

ādityān niḥsrto rāhuḥ somam gacchati parvasu |

ādityam eti somāc ca punaḥ sāureṣu parvasu || VP. 2.12.22 ||

พระราหูแล่นไปตามเส้นทางการโคจรจากตำแหน่งของพระอาทิตย์ไปสู่พระจันทร์ (ขาไป) และ
(ขากลับ) แล่นจากพระจันทร์ไปสู่พระอาทิตย์ในทางโคจรของพระอาทิตย์ (สุริยจักร) อีกครั้ง

Māhābhārata

devāira amṛtapānam, devāsurasamgrāme teṣām vijayas ca

การดื่มน้ำอมฤตของทวยเทพ, และชัยชนะในสงครามระหว่างทวยเทพกับอสูรนั้น

Sāutiruvāca

เสาติ กล่าวแล้วว่า

athāvaraṇamukhyāni nānāpraharaṇāni ca |

pragṛhyābhyadravan devān sahitā dāityadānavāḥ || MBh. 19.1 ||

บัดนั้น เมื่อฉวยแล้วซึ่งอาวุธนานาชนิด มีโล่หรือเสื้อเกราะเป็นอาวุธสำคัญ

แทตย์และทานพทั้งหลายรวมตัวกันวิ่งเข้าไปใกล้ปะทะ (โจมตี) แล้วซึ่งทวยเทพ

tatastadamṛtam devo viṣṇurādāya vīryavān |

jahāra dānarendrebhyo nareṇa sahitāḥ prabhuḥ || MBh. 19.2 ||

จากนั้น เมื่อได้รับแล้วซึ่งน้ำอมฤตนั้น องค์วิษณุเทพผู้กล้าหาญ ผู้ทรงพลัง

พร้อมด้วยพระนระแย่งไปแล้ว ซึ่งน้ำอมฤตนั้นจากเหล่าทานพผู้เป็นใหญ่ทั้งหลาย

⁵⁵ bhṛṅga (MW.,Apte: Large Black Bee) มีความหมายหลายอย่าง ได้แก่ ผึ้ง, ผึ้งหลวง, ผึ้งมีม,
นกแซงแซว ล้วนแต่เป็นสี่ตั่งสนธิ (Apis dorsata F. En. Giant Honey Bee, Apis florea En. Little Bee)

tato devagaṇāḥ sarve papustadamṛtam tadā |

viṣṇoḥ sakāśāt samprāpya sambhrame tumule sati || MBh. 19.3 ||

จากนั้น ครั้นเมื่อเหล่าทวยเทพเป็นผู้หวาดกลัวอยู่และสงเสียดังแข็งแจะอยู่ในเวลานั้น
เมื่อรับน้ำอมฤตจากพระวิษณุผู้อยู่ไกลๆ แล้ว เหล่าทวยเทพทั้งปวงก็ดื่มน้ำอมฤตนั้น

tataḥ pibatsu tatkālam deveṣvamṛtamīpsitam |

rāhurvibudharūpeṇa dānavaḥ prāpibattadā || MBh. 19.4 ||

ครั้นแล้ว เมื่อเทวดาทั้งหลายกำลังดื่มอยู่ซึ่งน้ำอมฤตอันเป็นความปรารถนา ในเวลานั้น ฝ่ายราหูผู้ที่
เป็นทานพ ที่ปรากฏอยู่ในรูปของเทวดา (ผู้ปลอมตัวเป็นเทวดา) ก็ได้ดื่มแล้วซึ่งน้ำอมฤตในเวลานั้น

tasya kaṇthamanuprāpte dānavasyāmṛte tadā |

ākhyātaṃ candrasūryābhyāṃ surāṇāṃ hitakāmyayā || MBh. 19.5 ||

ครั้นเมื่อน้ำอมฤตล่วงเข้าสู่ลำคอของทานพตนนั้นแล้ว (ราหู) แล้ว ในเวลานั้น ทานพตนนั้น (ราหู)
อันพระอาทิตย์และพระจันทร์เปิดโปงด้วยความเห็นแก่ประโยชน์ของเทวดาทั้งหลาย

tato bhagavatā tasya śiraśchinnamalamkṛtam |

cakrāyudhena cakreṇa pibato 'mṛtamojasā || MBh. 19.6 ||

ต่อจากนั้น ขณะที่ทานพตนนั้น (ราหู) กำลังดื่มน้ำอมฤตอย่างมีชีวิตชีวา ศีรษะที่มีเครื่องประดับของ
เขา (ราหู) อันพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้มีจักรเป็นอาวุธ (พระวิษณุ) ตัดแล้วด้วยจักร

tacchāilaśrngapratimam dānavasya śiro mahat |

cakracchinnaṃ khamutpatya nanādātibhayam karam || MBh. 19.7 ||

ศีรษะของทานพ (ราหู) ที่มีขนาดใหญ่ประหนึ่งยอดเขานั้นถูกตัดแล้วด้วยจักร
ครั้นเมื่อลอยขึ้นไปแล้ว (สู่ท้องฟ้า) ก็สงเสียดังที่นากลัวอย่างยิ่ง

tat kabandham papātāsaya visaphurad |

dharaṇītale sa parvata vanaduīpām dattasyākampayan mahīm || MBh. 19.8 ||

ร่างที่ไร้ศีรษะของแทตย์ตนนั้น (ราหู) ดิ้นทุรนทราย ตกไปแล้วยังพ่นแผ่นดินที่มีภูเข ป่า และเกาะ
ยังแผ่นดินให้สั่นสะเทือนเลื่อนลั่น

tato vāiravinirbandhaḥ kṛto rāhumukhena vāi |

śāśvataścandrasūryābhyam grasatyadyāpi cāiva tāu || MBh. 19.9 ||

ด้วยเหตุนี้ การผูกความเป็นศัตรูระหว่างห้วงราหูกับพระอาทิตย์และพระจันทร์จึงถูกกระทำแล้ว และจะเป็นเช่นนั้นเสมอ แม้จนกระทั่งปัจจุบันนี้ราหูย่อมกลืนพระจันทร์และพระอาทิตย์

vārānubandham kṛta vāmścandrādityāu tadānagha |

vadhyamāne grahenātha āditye manyurāviśat || MBh. 24.7 ||

ดูก่อน เจ้าผู้ไม่มีบาป ในกาลนั้น ราหูทำแล้วซึ่งการผูกความเป็นศัตรูกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ ลำดับนั้น ครั้นเมื่อพระอาทิตย์อันพระราหูทำร้ายอยู่ ความโกรธแค้นก็เกิดขึ้นแล้ว

surārthāya samutpanno roṣo rāhostu mām prati |

bahvanarthakaram pāpameko 'haṁ samavāpnuyām || MBh. 24.8 ||

แต่ความโกรธที่เกิดขึ้นแล้วต่อตัวเรา เพื่อประโยชน์ของทวยเทพ ขอให้เราได้รับซึ่งบาปมากมายอันไม่ก่อประโยชน์ไว้แต่เพียงผู้เดียว

Matsya Purāṇa

kayānaścitrābhuvat rahūrkaḍhāhatam || MS. 36||

บทสวดบูชาราหู ท่องว่า กยานันศิจิตราภูวัส

sūryaḥ somastathā bhāumo budhajīvasitārkajāḥ |

rahuketuriti prohtā grahā lokahitāvahāḥ || MS. 93.10 ||

ฉันทิด ดาวเคราะห์ทั้งหลายประกอบด้วยดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดาวอังคาร ดาวพุธ ดาวพฤหัสบดี ดาวศุกร์ ดาวเสาร์ ดาวราหู และดาวเกตุ ดังที่ว่ามานี้ ดาวเคราะห์ทั้งหลายได้นำมาซึ่งประโยชน์แก่ชาวโลก ฉันทัน

madhye tu bhārakaram vidyāllōhitam dakṣiṇena tu |

uktareṇa guram vidyād budham purvoktareṇa tu || MS. 93.11||

pūrveṇa bhārgavam vidyātsomam dakṣinapūrvake paścimadakṣiṇe |

paścimottarataḥ ketum sthāpayecchuklataṇḍulāiḥ || MS. 93.12||

(พึงรู้ว่า) พระอาทิตย์อยู่จุดศูนย์กลาง ดาวอังคารอยู่ประจำทิศใต้ ดาวพฤหัสบดีอยู่ทิศเหนือ ดาวพุธอยู่ประจำทิศตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างไรก็ตาม ดาวศุกร์อยู่ประจำทิศตะวันออก ดวงจันทร์อยู่ประจำทิศตะวันออกเฉียงใต้ ดาวเสาร์อยู่ประจำทิศตะวันตก ราหูอยู่ประจำทิศตะวันตกเฉียงใต้

ดาวเกตุอยู่ประจำทิศตะวันตกเฉียงเหนือ บรรดาดาวเคราะห์ทั้งหลายในวงโคจรนั้นเป็นดังรูปวงรีที่
คูคล้ายกับเมล็ดข้าวสาร

bhāskarasyeśvaram vidyādumām ca śāsīnastathā |

skandamaṅgārakasyāpi budhasya ca tatha harim || MS. 93.13||

brahmāṇam ca gurorvidyācchukrasyāpi śacīpatim |

śanāīscarasya tu yamaṁ rāhoḥ kālam tathāiva ca || MS. 93.14||

พระคิเวผู้เป็นใหญ่เป็นเทพประจำดวงอาทิตย์ พระอุมาเป็นเทวีประจำดวงจันทร์ พระสกันทะเป็น
เทพประจำดาวอังคาร พระหริเป็นเทพประจำดาวพุธ พระพรหมเป็นเทพประจำดาวพฤหัสบดี
พระอินทร์เป็นเทพประจำดาวศุกร์ พระยมเป็นเทพประจำดาวเสาร์ พระกาฬเป็นเทพคุ้มครองดาวราหู

saṁsmaredraktamādityam aṅgāraka samanvitam |

somaśukrāu tathāśvetāu budnajīvāu ca piṅgālāu |

manda rāhu tathā kṛṣṇāu dhūmram ketugaṇam viduḥ || MS. 93.17||

พึงจดจำไว้ว่า สีแดงเป็นสีของดวงอาทิตย์และดาวอังคาร สีขาวเป็นสีของดวงจันทร์และดาวศุกร์
สีเหลืองเป็นสีของดาวพุธและดาวพฤหัสบดี สีดำเป็นสีของดาวเสาร์และดาวราหู สีเทาหรือสีเขม่า
ควันเป็นสีของดาวเกตุ

grahavarṇani deyāni vāsāṃsi kusumāni ca |

dhūpāmodo' tra surabhirūpariṣṭādvitānikam |

śobhanam sthāpayetprāṅgāḥ phalapuṣ pasamanvitam || MS. 93.18||

การบูชาดาวเคราะห์ทั้งหลาย สวมชุดสีเดียวกับสีประจำของดวงดาว สีของดอกไม้ด้วยเช่นกันต้องเป็น
สีเดียวกันกับสีของดาว ที่นี่ มีเครื่องหอมที่บูชา รูป ดอกไม้สวย ในบริเวณนั้นมีซุ้มเป็นกรอบครอบไว้
ด้านบนเหนือขึ้นไปประดับประดาตกแต่งสวยงามด้วยการแขวนดอกไม้และผลไม้ไว้ประจำทิศนั้น

śanaīscarāya kṛsarāmajāmām saṁ ca rahure |

jitrāulanam ca ketubhyas sarvāirbhakṣyāirathārcayet || MS. 93.20 ||

บูชานมแก่ดาวเสาร์ บูชาราหูด้วยเนื้อแกะ บูชาดาวเกตุด้วยข้าว

tatas tad amṛtam tasyāi daduste mūdhacetanās |
striyāi dānavā dāiteyās sarve tadgatamānasās || MS. 251.8 ||

จากนั้น พวกทานพและพวกเทตย์ทั้งหลายทั้งปวง ผู้มีใจลุ่มหลงในนางงามโมหิณีซึ่งพระนารายณ์ (วิษณุ) ได้แปลงจำแลงเป็นหญิงงามหลังให้แล้วซึ่งน้ำอมฤตนั้น

athāstrāṇi ca mukhyāni mahāpraharṇāni ca |
pragr̥hy ābhyadravan devān sahitā dāityadānavās || MS. 251.9 ||

พวกเทตย์และทานพทั้งหลายจับฉวยอาวุธขนาดใหญ่และวิงกรูเข้าไปสู่สงคราม

tatas tad amṛtam devo viṣṇurādāya vīryavān |
jahāra dānavendrebhyo nareṇa sahitas prabhus || MS. 251.10 ||

จากนั้น พระวิษณุองค์เทพผู้เป็นใหญ่ ได้รับน้ำอมฤตนั้น พร้อมด้วยพระนระแย่งไปแล้วซึ่งน้ำอมฤตนั้น จากเหล่าทานพผู้เป็นใหญ่ทั้งหลาย

tato devagaṇāḥ sarve papus tad amṛtam tadā |
viṣṇoḥ sakāśāt samprāpya sambhrame tumule sati || MS. 251.11 ||

จากนั้น หมู่ทวยเทพทั้งปวง เมื่อได้รับน้ำอมฤตจากพระวิษณุแล้วได้ดื่มแล้วซึ่งน้ำอมฤตในเวลานั้น

tataḥ pibatsu tatkālaṃ deveṣu amṛtamīpsitam |
rāhurvibudharūpeṇa dānavah prāpibat tadā || MS. 251.12 ||

ครั้นนั้นแล้ว เมื่อเทวดาทั้งหลายกำลังดื่มอยู่ซึ่งน้ำอมฤตอันเป็นยอดปรารถนา ในเวลานั้น ฝ่ายราหูที่ปรากฏอยู่ในรูขของเทวดาผู้ปลอมตัวเป็นเทวดาก็ได้ดื่มแล้วซึ่งน้ำอมฤตในเวลานั้น

tasya kaṇṭhamanuprāpte dānavasyāmṛte tadā |
ākhyātaṃ candrasūryābhyāṃ surāṇāṃ hitakāmyayā || MS. 251.13 ||

ครั้นเมื่อน้ำอมฤตล่วงเข้าสู่ลำคอของทานพตนนั้นแล้ว ในเวลานั้นอันพระอาทิตย์-พระจันทร์เปิดโปงด้วยความเห็นแก่สวัสดิภาพของเทวดาทั้งหลาย

tato bhagavatā tasya śiraśchinnamalamkṛtam |
cakrāyudhena cakreṇa pibato 'mṛtamojasā || MS. 251.14 ||

เศียรของทานพที่มีเครื่องประดับ อันพระวิษณุพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้มีจักรเป็นอาวุธ ตัดแล้วด้วยจักร ขณะที่ทานพตนนั้นดื่มอยู่ซึ่งน้ำอมฤตอย่างมีชีวิตชีวา

tacchāilaśrngapratimam dānavasya śiro mahat |
cakraṇotkṛttamapataccālayan vasudhā talam || MS. 251.15 ||

ศิระษะของทานพซึ่งมีขนาดใหญ่ประหนึ่งยอดเขานั้น
ถูกตัดแล้วด้วยจักร ครั้นเมื่อลอยขึ้นไปแล้วสู่ท้องฟ้าตกลงมายังพื้นแผ่นดิน

tato vāiravinirbandhaḥ kṛto rāhumukhena vāi |
śāsṡvataścandrasūryābhyam prasahyādyāpi bād hate || MS. 251.16 ||

ด้วยเหตุนี้ การผูกความเป็นศัตรูระหว่างห้วงราหูกับพระอาทิตย์และพระจันทร์จึงเกิดขึ้น
ราหูย่อมกลืนพระอาทิตย์พระจันทร์ที่ต้านทานดินรนน้นภายใต้ความทุกข์ทรมาน

Padma Purāṇa IV

pīyūṣabhakṣaṇam rāhur yāvat kuryāddvijottama ||
caṁdrasūryau ca uktavaṁtau rākṣaso 'sauchalā gataḥ || PM. 10.19 ||

เมื่อราหูได้ดื่มแล้วซึ่งน้ำอมฤตลงไปสู่ลำคอ ในขณะที่ฝ่ายพระจันทร์และพระอาทิตย์ กล่าวว่
นั้นเขาคืออสูรปลอมตัวมา (ท่ามกลางหมู่เทพ)

tataḥ kruddho jagannātho jaghānasvarṇapātrataḥ ||
śirastasyapapātorvyām keturnāmnābabhūvaha || PM. 10.20 ||

บัดนั้น ราชนัแห่งโลก (พระวิษณุ) ย่อมโกรธ (ราหู) เหตุเพราะหม้อทองคำ (ที่ใส่น้ำอมฤตนั้น) จึงฆ่า
ราหู ศิระษะของราหูได้ตกลงสู่พื้นและ (อีกส่วนหนึ่ง) เป็นที่รู้จักกันในนามว่าพระเกตุ

rāhuketūtatastūrṇam gatautubhayavihvalau ||
idānīm taddine prāpte caṁdrasūrysusayudhyati || PM. 10.21 ||

(ด้วยเหตุนี้) ต่อจากนั้น ราหูและเกตุเกิดหวาดกลัวจึงรีบหนีไปจากที่นั้นทันที
บัดนี้ เมื่อถึงเวลานั้น เขา (ราหู) ก็ต่อสู้กับพระจันทร์และพระอาทิตย์

kuryādgrāsam saimhikeyas tatkṣaṇam durlabham bhavet ||
sarvaṁ gaṁgāsamaṁ toyam vedavyāsasamā dvijāḥ || PM. 10.22 ||

ไสงหิเกย (ราหู) พึ่งกระทำซึ่งคราส (กลืนกิน) (พระจันทร์และพระอาทิตย์)
ช่วงเวลานั้นเป็นช่วงเวลาที่เขาได้ยาก (เพราะในเวลานั้น) ห้วงน้ำทั้งหมดย่อมเสมอด้วยแม่น้ำคงคา
และพราหมณ์ทั้งหลายก็เสมอด้วยผู้จำแนกพระเวท (ฤๅษีเวท)

Padma Purāṇa

rāhor varṇādikaṃ sarvaṃ śanivan maṇḍalaṃ tathā |
sūryākāraṃsamuddiṣṭaṃ tatrapūjārkasūnavat || PM. 82.25 ||

(ในการบูชาราหู) สี (ของเครื่องบูชา)ของราหู ควรเหมือนสีของ (เครื่องบูชา) ดาวเสาร์ ส่วนมณฑลพิธี
ควรเป็นรูป(วงกลม) เหมือนรูปร่างของพระอาทิตย์ และ การบูชาควรเหมือนกับการบูชาดาวเสาร์ผู้
เป็นบุตรของพระอาทิตย์

gomedam sarsapās caivatilāmāśās ca kṛṣṇakāḥ |
mahiṣicatathācchāgodānaṃ rāhoḥ prakīrtitam || PM. 82.26 ||

เครื่องบูชาราหู คือ โกเมน เมล็ดมัสตาร์ด เมล็ดงา ถั่วดำ กระบือ และแพะ

siṃhikāsutadaityemdra rāhocaṃdrārkamardana |
bhavatuṣṭomahābhāga dānenānenasuvrata || PM. 82.27 ||

(บุคคลควรสวดบูชาราหูว่า) โอ บุตรของนางสิงหิกา! โอ หัวหน้าแห่งแทตย์! โอ ราหู โอ ผู้ทรمانดวง
จันทร์และดวงอาทิตย์! โอ ผู้โชคดียิ่ง! โอ ผู้มีพรดี! ขอท่านจงพึงพอใจด้วยของขวัญนี้

The Bhāgavatamahā Purāṇa

uttarāhanāvagastiradharāhanāu yamaḥ mukheṣu cāṅgārakaḥ
śanāīścara upasthe bṛhaspatiḥ kakudi vakṣasy ādityo
hṛdeye nārāyaṇo manasi candro nābryāmuśanā
stanayoraśvināu budhaḥ prāṇāpānāyor rāhurgale
ketaraḥ sarvāṅgeṣu romasu sarve tāṛāgaṇāḥ || BhP.5.23.7 ||

ดาวอค์สติดอยู่ที่คางส่วนบน ดาวยมสติดอยู่ที่คางส่วนล่าง ดาวอังคารสติดอยู่ที่ปาก ดาวเสาร์
ดาวพฤหัสบดีสติดอยู่ที่ตัก ดาวพฤหัสบดีสติดอยู่ที่หลังคอ ดวงอาทิตย์สติดอยู่ที่หน้าอก พระนารายณ์สติด
อยู่ที่หัวใจ ดวงจันทร์สติดอยู่ที่จิต ดาวศุกร์สติดอยู่ที่สะดือ พระอัศวินทั้งสองสติดอยู่ที่ยอดถันทั้งสอง
ข้าง ดาวพุธสติดอยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออก ดาวราหูสติดอยู่ที่ลำคอ ดาวตกจะสติดอยู่ที่หัวตามอวัยวะ
ต่างๆ บนร่างกาย หมู่ดาวทั้งหลายทั้งปวงที่เหลือสติดอยู่ที่ขนทั่วทั้งร่างกาย

tan niśamyobhayatrāpi bhagavatā rakṣaṇāya prayuktaṃ sudarśanam
nāma bhāgavataṃ dayitam astram tat tejasā durviṣahaṃ muhuḥ parivartamānam |
abhyavasthito muhūrtam udvijamānaś cakita-hṛdaya ārād eva
nivartate tad uparāgam itī vadanti lokāḥ || BhP. 05.24.3/1||

เมื่อทรงได้ยิน (รับทราบ) เหตุการณ์นั้นแล้ว ณ ที่นั้น อาวุธอันเป็นที่รักของพระวิษณุชื่อ สุทรรศนะ

อันพระวิษณุขว้างไปแล้ว เพื่อการปกป้องคุ้มครองทั้งสอง (พระจันทร์และพระอาทิตย์)
 ราหูด้านทานได้ชั่วขณะหนึ่งซึ่งอาวุธอันหมุนอยู่ที่ยากต่อการด้านทานได้
 ราหูผู้หวาดกลัวอยู่ก็ถอยหนีไปไกลแล้วจากที่นั่น ชาวโลกย่อมเรียกเหตุการณ์นี้ว่าอุปราคา

śrī-śuka uvāca |

adhastāt savitur yojanāyute svarbhānur nakṣatravac
 caratity eke yo' sāv amaratvaṃ grahatvaṃ cālabhata
 bhagavad-anukampayā svayam asurāpasadaḥ |
 saiṃhikeyo hyatad-arhas tasya tāta janma karmāṇi
 copariṣṭād vakṣyāmaḥ || BhP 5.24.1 ||

ศรีศุภะกล่าวว่า ที่ระยะห่าง 10,000 โยชน์เบื้องล่างของพระอาทิตย์ สวรรภานุโคจรเหมือนกับกลุ่มดาว
 นักษัตร ตัวเขาเองผู้เป็นบุตรของนางสิงหิกาเป็นอสูรที่ต่ำต้อย (ไม่ใช่ดาวนักษัตร) แต่ด้วยความเมตตากรุณา
 ของพระผู้เป็นเจ้า เขาจึงได้รับแล้วซึ่งความเป็นอมตะและความเป็นดาวเคราะห์ แม้ว่าไม่คู่ควรกับสิ่งนั้น”

yad adas taraṇer maṇḍalaṃ pratapatas tad vistarato |

yojanāyutaṃ ācakṣate dvādaśa-sahasraṃ somasya
 trayodaśa-sahasraṃ rāhor yaḥ parvaṇi tad-vyavadhāna-kṛd
 vairānubandhaḥ sūryā-candramasāv abhidhāvati || BhP. 5.24.2 ||

(ปราชญ์ทั้งหลาย) กล่าวไว้ว่า สุริยมณฑลของพระอาทิตย์ที่ส่องแสงอยู่นั้นแผ่กระจายไปได้ 10,000
 โยชน์ จันทรมณฑล (ของพระจันทร์ที่ส่องแสงอยู่แผ่กระจายไปได้) 12,000 โยชน์ ราหุมณฑล (แผ่ไป)
 13,000 โยชน์ ในวันปรวัน เขา (ราหู) ผู้เป็นศัตรู ผู้ขัดขวาง (แสงของพระอาทิตย์และพระจันทร์)
 ผู้กระทำการบดบังมณฑลนั้น ย่อมจู่โจม ซึ่งพระอาทิตย์และพระจันทร์

vipracittiḥ simhikāyāṃ śataṃ caikamajījanat |

rāhuḥ yeṣṭhaṃ ketuśataṃ grahatvaṃ ya upāgatāḥ || BhP. 6.6.37 ||

วิปจิตติให้กำเนิดบุตร 101 คน กับนางสิงหิกา อันมีราหูเป็นบุตรชายคนโต ส่วนบุตรอีก 100 คน
 ที่เหลือเป็นดาวเกตุ (ดาวตก) พวกเขาเหล่านี้ได้รับแล้วซึ่งความเป็นดาวเคราะห์

devaliṅgapraticchannaḥ svarbhānur devasaṃsadi |

praviṣṭaḥ somamapibat candrārkaḥ ca sūcitāḥ || BhP. 8.9.24 ||

สวรรภานุ (ราหู) ผู้ปลอมตัว (แปลงกาย) เป็นเทวดาเข้าไปแล้วในที่ประชุมเทวดา
 ดื่มแล้วซึ่งน้ำโสม (น้ำอมฤต) และถูกพระจันทร์-พระอาทิตย์จับได้

cakreṇa kṣuradhāreṇa jahāra pibataḥ śirah |

haristasya kabandhastu sudhayāplāvito 'patat || BhP. 8.9.25 ||

พระหริ (พระวิษณุ) ตัดแล้วซึ่งศีรษะของเขา (ราหู) ผู้กำลังดื่ม (น้ำอมฤต) อยู่ด้วยจักรที่แหลมคม
ร่างที่ไร้ศีรษะ (ของราหู) อันน้ำอมฤตยังแผ่ซ่านไปไม่ถึงก้นล้มลง

śirastvamaratām nītamajo grahamacīkṣpat |

yastu parvaṇi candrārkhāvabhīdhāvati vairadhīḥ || BhP. 8.9.26 ||

อนึ่งศีรษะ (ของราหู) ถูก (น้ำอมฤต) ได้รับแล้วซึ่งความเป็นอมตะ อช (พระพรหม) จึงนับศีรษะ
(ของราหู) เป็นดาวเคราะห์ ศีรษะนั้น (ของราหู) คิดว่าตนเป็นศัตรู (กะพระจันทร์และพระอาทิตย์)
จึงมักโจมตีซึ่งพระจันทร์และพระอาทิตย์ในวันปรวัน

Brahma Purāṇa

brahmovāca:

พรหมกล่าวแล้วว่า

rakṣakaṃ ca harim kṛtvā somapānāya tasthire |

ādityastatra vijñātā somabhojyānathetarān || BrP.106.25 ||

เมื่อกระทำแล้วซึ่งพระหริ (พระวิษณุ) ให้เป็นผู้ปกป้องคุ้มครอง (เทพทั้งหลาย) ได้ยืนอยู่แล้วเพื่อ
การดื่มน้ำโสม (น้ำอมฤต) ลำดับนั้น พระอาทิตย์รู้แล้วซึ่งเทวดาที่เหลือทั้งหลายที่ควรดื่มน้ำโสม

dātāmṛtaṃ bhāgam cakradhṛg rakṣakastathā |

naiva jānanti taddaityā danujā rākṣasāstathā || BrP.106.26 ||

พระจันทร์เป็นผู้แจกจ่ายส่วนน้ำอมฤต และจักรธฤก (พระวิษณุ) เป็นผู้คุ้มครองรักษา
ทั้งแทตย์ทานทั้งหลายและรากษสต่างไม่รู้เรื่องนี้

vinā rāhuṃ mahāprājñam saimhikeyaṃ ca somapam |

kāmarūpadharo rāhurmarutām madhyamāviśat || BrP.106.27 ||

เว้นแต่ ราหูผู้เป็นบุตรของนางสิงทิกาและเป็นผู้เฉลียวฉลาดมาก ราหูผู้มีฤทธิ์แปลงกาย
ได้ตามปรารถนาเข้าไปแล้วสู่ท่ามกลางเหล่าเทพมรุตผู้กำลังดื่มน้ำโสม (น้ำอมฤต)

marudrūpaṃ samāsthāya pānapātradarastathā |

jñātvā divākaro daityaṃ taṃ somāya nyavedayat || BrP.106.28 ||

(ราหู) แปลงกายในรูปเทพมรุตแล้วและถือไว้ซึ่งถ้วยดื่ม

เมื่อรู้แล้วว่าเขา (ราหู) เป็นแทตย์ พระอาทิตย์จึงได้แจ้งแก่พระจันทร์

tadā tadamṛtaṃ tasmai daityāyādaityarūpiṇe |
 dattvā somaṃ tadā somo viṣṇave tannyavedayat || BrP.106.29 ||
 ขณะนั้นพระจันทร์ได้ให้น้ำอมฤตนั้นแล้วแก่เทตย์นั้น ผู้อยู่ในรูปไม่ใช่เทตย์
 พระจันทร์จึงกราบทูล (ฟ่อง) พระวิษณุ

viṣṇuḥ pītāmṛtaṃ daityaṃ cakreṇodyamya tacchiraḥ |
 ciccheda tarasā vatsa tacchiras tvamaraṃ tvabhūt || BrP.106.30 ||
 โอ วัตสะ พระวิษณุตัดศีรษะเทตย์ผู้ดื่มน้ำอมฤตไปแล้วด้วยจักรอย่างรวดเร็ว
 ยกขึ้นแล้วซึ่งศีรษะนั้น แต่ศีรษะนั้น (ได้ดื่มแล้วซึ่งน้ำอมฤตจึงกลายเป็นอมตะ

śiromātravihīnaṃ yaddehaṃ tadapatadbhuvī |
 dehaṃ tadamṛtasprṣṭaṃ patitaṃ dakṣiṇe taṭe || BrP.106.31 ||
 ร่างที่ไม่มีศีรษะนั้นตกลงไปสู่พื้นโลกแล้ว ร่างที่ได้สัมผัสน้ำอมฤตแล้วนั้นตกลงไปแล้ว
 ณ ริมฝั่งทางตอนใต้

gautamyā munisārdūla kampayadvasudhātalam |
 dehaṃ cāpyamaraṃ putra tadadbhutamivābhavat || BrP.106.32 ||
 (ทางใต้) ของแม่น้ำเคาตมี พื้นแผ่นดินก็สั่นสะเทือนเลื่อนลั่น
 โอ มุนิศารทูลผู้บุตรเอ๋ย แล้วร่างนั้นก็กลายเป็นอมตะและนำพิศวงอัศจรรย์นัก

dehaṃ ca śirasō 'pekṣi śiro dehaṃ apekṣate |
 ubhayaṃ cāmaraṃ jātaṃ daityaścāyaṃ mahābalaḥ || BrP.106.33 ||
 ร่างกายย่อมพึงพาอาศัยศีรษะและศีรษะก็ย่อมพึ่งพาอาศัยร่างกาย
 ทั้งคู่นั้นก็กลายเป็นอมตะ เทตย์นี้ (ราหู) (ก็กลายเป็นผู้) มีพลังกำลังมหาศาล

śiraḥ kāye samāviṣṭaṃ sarvānbhakṣayate surān |
 tasmād dehamidaṃ pūrvaṃ nāsāyāmo mahīgatam ||
 tataste śaṃkaraṃ prāhurdevāḥ sarve sasambhramāḥ || BrP.106.34 ||
 (ถ้า) ศีรษะเข้าไปติดที่กายจะกลืนกินทวยเทพทั้งหลายทั้งปวง
 เพราะเหตุนี้ ก่อนอื่น เราทั้งหลายจะทำลายร่างกายที่ตกลงสู่พื้นโลกนี้ก่อน
 ต่อจากนั้นทวยเทพทั้งหลายทั้งปวงผู้กระวนกระวายใจเหล่านั้นกล่าวแล้วกะพระคังกระ (พระศิวะ)

devā ūcuḥ:
 ทวยเทพทั้งหลายกล่าวแล้วว่า

mahīgatam daitya deham nāśayasva surottama |
tvam deva karuṇāsindhuḥ śaraṇāgatarakṣakaḥ || BrP.106.35 ||

ทวยเทพทั้งหลายกล่าวแล้วว่า “โอ ท่านเทพผู้ยอดเยี่ยมในหมู่เทพ

ขอท่านจงทำลายร่างกายของแทตย์ (ราหู) ที่ตกลงไปสู่พื้นโลก”

ท่านคือมหาสมุทรแห่งความเมตตา ท่านคือผู้คุ้มครองบุคคลที่มาขอความคุ้มครอง

śirasā naiva yujyeta daityadeham tathā kuru || BrP.106.36 ||

ขอท่าน (พระศิวะ) จงกระทำเช่นนั้น (เพราะ) ภายของแทตย์นั้นไม่ควรเชื่อมติดอยู่กับศิวะ

brahmovāca:

พรหมกล่าวแล้วว่า

preṣayāmāsa ceśo 'pi śreṣṭhām śaktim tadātmanah |
mātr̥bhiḥ sahitām devīm mātaram lokapālinīm || BrP.106.37 ||

และ ในกาลนั้น อีศ (พระอิศวร) ได้ส่งไปแล้วซึ่งพระเทวีศักดิ์ของตน ผู้เยี่ยมยอด

ผู้เป็นพระแม่ ผู้เป็นนางผู้ปกป้องโลก พร้อมด้วยพระแม่ทั้งหลาย

īśāyudhadharā devī īśāsaktisamanvitā |
mahīgatam yatra deham tatrāgādbhakṣyakāṅkṣiṇī || BrP.106.38 ||

พระเทวีผู้ถืออาวุธของอีศ (พระอิศวร) ผู้เปี่ยมด้วยพลังศักดิ์ของอีศ (พระอิศวร)

ผู้ปรารถนาจะกิน (ร่าง) ไปแล้วสู่สถานที่ที่ร่าง (ของราหู) ตกลงมาสู่พื้นโลก

śiromātram surāḥ sarve merau tatraiva sāntvayan |
deho devyā punastatra yuyudhe bahavaḥ samāḥ || BrP.106.39 ||

ทวยเทพทั้งหลายทำให้ศิวะ (ของราหู) สงบอยู่บนยอดเขาพระสุเมรุ

ส่วนภยันั้นต่อกรกับพระเทวีเป็นเวลานานหลายปี

rāhustatra surānāha bhittvā deham purā mama |
atrāste rasamutkr̥ṣṭam tadākṣya śarīrataḥ || BrP.106.40 ||

ณ สถานที่นั้น ราหูกล่าวแล้วกับทวยเทพทั้งหลายว่า น้ำอมฤตที่ยอดเยียมอยู่ในร่างกายนั้น

ก่อนอื่น เมื่อร่างกายของเราแตกสลายแล้ว ดึงแล้วซึ่งน้ำอมฤตนั้นออกมาจากร่าง

pr̥thakbhūte rase deham pravare 'mṛtamuttamam |
bhasmībhūyātkṣaṇenaiva tasmāt kurvantu tatpurā || BrP.106.41 ||

ขอท่านทั้งหลายจงกระทำซึ่งน้ำอมฤตที่ดีเยี่ยมจากน้ำอมฤตนั้นก่อน

ครั้นเมื่อน้ำอมฤตส่วนที่เลิศถูกแยกออกมาแล้ว ร่างที่เป็นอมตะนั้นพึงกลายเป็นผงขี้เถ้า ในชั่วขณะ

brahmovāca:

พรหมกล่าวแล้วว่า

etadrāhuvacaḥ śrutvā prītāḥ sarve 'surārayaḥ
abhyaṣiñcangrahāṇām tvam graho bhūyā mudānvitaḥ || BrP.106.42 ||

เมื่อได้ฟังแล้วซึ่งคำพูดนั้นของราหู เหล่าทวยเทพทั้งปวงต่างยินดี

แต่งตั้ง (ราหู) แล้ว (ว่า) ท่านจงเป็นดาวเคราะห์ผู้ผลิตเพลินินดีของดาวเคราะห์ทั้งหลาย

taddevavacanācchaktirīśvarī yā nigadyate |
dehaṃ bhittvā daityapateḥ suraśaktisamanvitā || BrP.106.43 ||

เมื่อทิมแห่ง(ทำลาย) ภายของเจ้าแห่งแทตย์แล้ว

ศักติผู้เป็นพระเทวี ผู้ทรงพลังของเทพถูกบรรยายแล้วจากคำกล่าวนั้นของเทพ

ākṛṣya śīghramutkrṣtaṃ pravaraṃ cāmṛtaṃ bahiḥ |
sthāpayitvā tu taddehaṃ bhakṣayāmāsa cāmbikā || BrP.106.44 ||

อนึ่ง เมื่อรีบสกัดน้ำอมฤตที่ดีที่สุดออกมาแล้ว

หลังจากวางกายนั้นลงแล้ว อัมพิกาก็กลืนกินมัน

kālarātrirbhadrakālī procyate yā mahābalā |
sthāpitaṃ rasamutkrṣtaṃ rasānām pravaraṃ rasam || BrP.106.45 ||
(อัมพิกา) ผู้ทรงพลังมหาศาลถูกเรียกว่ากาลราตรีและภัทรกาลี น้ำอมฤตที่ยอดเยี่ยมที่สุด
ในบรรดาน้ำอมฤตทั้งหลายที่สกัดออกมาแล้วที่ยังอยู่ (ณ ที่นั้น) ได้กลายเป็นแม่น้ำ

tataḥ śreṣṭhā nadī jātā pravaraḥ cāmṛtā śubhā |
rāhudehasamudbhūtā rudraśaktisamanvitā || BrP.106.47 ||

ด้วยเหตุนี้ แม่น้ำปรวราที่เลิศที่สุด มีความอมตะ และงดงาม เป็นแม่น้ำที่กำเนิดขึ้นแล้ว

จากกายของราหูและเปี่ยมด้วยพลังของรุทร (พระศิวะ)

brahmovāca

purā kṛtayugasyādau devadānavasaṃgare |
pravṛtte vā siṃhiketi vikhyātā daityasundarī || BrP.142.2 ||

พรหมกล่าวแล้วว่านานมาแล้ว ในตอนต้นของยุคกฤตะ (krta) ครั้งเมื่อสงครามระหว่าง

ทวยเทพและเหล่าท้าวพ่ได้เกิดขึ้น มีแทตย์หญิงผู้งดงามชื่อว่านางสิงหิกา

tasyāḥ putro mahādaityo rāhur nāma mahābalaḥ |
amṛte tu samutpanne saimhikeye ca bhedite || BrP.142.3 ||

แทตย์ผู้ยิ่งใหญ่ผู้ทรงพลังกำลังนามว่า “ราหู” เป็นบุตรของนาง (สิงหิกา)
อย่างไรก็ตาม เมื่อคราวกวนน้ำอมฤต (เกษียรสมุทร) ไสยหิเกย (ราหู) ได้ถูกตัดออก (เป็นสองส่วน)

tasya putro mahādaityo meghahāsa iti śrutaḥ |
pitaraṃ ghātitaṃ śrutvā tapas tepe 'tiduḥkhitaḥ || BrP.142.4 ||

บุตรของราหูนั้น เป็นแทตย์ผู้ยิ่งใหญ่ อันคนรู้จักทั่วกันว่า “เมฆหสาสะ”
เมื่อได้ยินเรื่องบิดาถูกสังหาร เขาเป็นทุกข์อย่างยิ่ง จึงได้บำเพ็ญตบะ (ฝึกฝนเข้มงวดทางธรรม)

tapasyantaṃ rāhusutaṃ gautamīṭiraṃ āsṛitaṃ |
devāś ca ṛṣayaḥ sarve tam ūcur atibhītavat || BrP.142.5 ||

เหล่าทวยเทพและฤๅษีทั้งหลายทั้งปวงกล่าวกะบุตรของราหูนั้น ผู้บำเพ็ญตบะอยู่
ผู้ที่อาศัยแล้ว ณ ริมฝั่งแม่น้ำเคาตมิ (แม่น้ำโคทาวรี) ด้วยความหวาดกลัว (เขา) เป็นอย่างยิ่ง

devarṣaya ūcuḥ
tapo jahi mahābāho yat te manasi saṃsthitam
sarvaṃ bhavatu nāmedaṃ śivagaṅgāprasādataḥ |
śivagaṅgāprasādēna kiṃ nāmāsty atra durlabham || BrP.142.6 ||

เหล่าเทวฤๅษีกล่าวแล้วว่า โอ ท่านผู้มีแขนยาว ขอท่านจงลี้มเล็กซึ่ง (การบำเพ็ญ) ตบะ
ขอสิ่งทั้งปวงนี้ที่ตั้งแล้วในจิตใจของท่านจง (เป็นสิ่งที่ได้) ชื่อว่าเกิดขึ้นจากความกรุณาของพระศิวะ
และพระแม่คงคา ด้วยความกรุณาของพระศิวะและพระแม่คงคา อะไรชื่อว่า (เป็นสิ่ง) ที่ได้รับมา
ได้ยาก (ไม่มีสิ่งใดได้มาได้ยาก)

meghahāsa uvāca
paribhūtaḥ pitā pūjyo yuṣmābhir mama daivatam |
tasyāpi mama cātyantaṃ prītiś ca kriyate yadi || BrP.142.7 ||
bhavadbhis tapaso 'smāc ca ahaṃ vairān nīvartaye
vairaniryātaṃ kāryaṃ putreṇa pitur ādarāt
prārthayante bhavantaś cet pūrṇās tan me manorathāḥ || BrP.142.8 ||

เมฆหสาสะกล่าวแล้วว่า บิดาผู้เป็นพระเจ้าของข้า อันท่านทั้งหลายได้เฝ้าขณะแล้ว เป็นผู้ควรแก่การ
เคารพบูชา หากเมื่อนท่านทั้งหลายกระทำให้เขาและข้าพอใจเป็นอย่างยิ่ง ข้าจักถอนตัวจากตบะนี้
และจากความเป็นศัตรู การล้างแค้นศัตรูของบิดาเป็นหน้าที่อันบุตรพึงกระทำด้วยความเคารพ
แต่ถ้าท่านทั้งหลายวิงวอนขอร้อง (ต่อข้า) ความปรารถนาทั้งหลายของข้าต้องสำเร็จ

brahmovāca
 tataḥ suragaṇāḥ sarve rāhuṃ cakrur grahānugam |
 taṃ cāpi meghahāsaṃ te cakrū rākṣasapuṃgavam || BrP.142.9 ||

พรหมกล่าวแล้วว่า
 ต่อจากนั้น เหล่าทวยเทพทั้งปวงนั้น ทำให้ราหูเป็นดาวเคราะห์ดวงหนึ่ง
 และทำให้เมฆหahas เป็นหัวหน้าพวกรากลักษ

Vāmana-Purana

āpatantaṃ gaṇapatiṃ dr̥ṣṭvā daityo durātmavān |
 pariḡhaṃ pātayāmāsa kumbhapr̥ṣṭhe mahābalaḥ || VPM.42.30 ||

เมื่อเห็นแล้วซึ่งคณปติ (พระคเณศ) ผู้กำลังใกล้เข้ามา แทตย์ผู้ชั่วร้าย (ราหู) ผู้ทรงพลังกำลังมหาศาล
 ก็ขว้างตะบองเหล็กใส่บนตะบองของพระคเณศ

pariḡhaṃ viphalam̐ dr̥ṣṭvā samāyāntam̐ ca pārśadam̐ |
 babandha bāhupāśena rāhū rakṣan hi mātulam̐ || VPM.42.31 ||

เมื่อเห็นแล้วซึ่งตะบองเหล็กอันไร้ผลนั้นและเห็นแล้วซึ่งปารษท (พระคเณศ) ผู้กำลังเข้ามาใกล้
 ราหูผู้กำลังปกป้องลุงอยู่ ก็มีด (พระคเณศ) ด้วยเชือกบ่วงบาศที่อยู่ที่แขนตน

sa baddho bāhupāśena balādākṣya dānavam̐ |
 samājaghāna śiraśi kuṭhāreṇa mahodarah̐ || VPM.42.32 ||

เขา (พระคเณศ) ผู้มีท้องใหญ่ ผู้ถูกจับมัดด้วยเชือกบาศที่อยู่ที่แขนของราหู อดกระชากทานพ
 (ราหู) ไปด้วยกำลังแล้วฟันไปที่ศีรษะด้วยขวาน

kāṣṭhavat sa dvidhā bhūto nipapāta dharātale |
 tathāpi nātyajad rāhurbalavān dānaveśvaraḥ |
 sa mokṣārthe 'karod yatnam̐ na śaśāka ca nārada || VPM.42.33 ||

โอ นารทฤๅษี เขาผู้นั้น (ราหู) ถูกตัดออกเป็นสองท่อนราวกับไม้ฟัน และแม้ว่าราหู ผู้ทรงพลัง ผู้เป็นเจ้าทานพล้ม
 ลงบนพื้นแผ่นดินแล้ว แต่ก็ไม่ยอมปล่อย (บาศ) พระคเณศพยายามที่จะแก้มัดให้ตนเองเป็นอิสระ แต่ก็ไม่
 สามารถทำได้

vināyakam samyathamīkṣya rāhuṇā kuṇḍodaro nāma gaṇeśvaro 'tha |
pragr̥hya tūrṇa muśalaṃ mahātmā rāhuṃ durātmānamasau jaghāna || VPM.42.34 ||

เมื่อเห็นวินายก (พระคเณศ) ถูกมัดโดย ราหู ลำดับนั้นพระผู้เป็นใหญ่แห่งคณะ

ผู้มีจิตวิญญานยิ่งใหญ่ พระนามว่าพระกุนโฑทร ก็คว้าตะบองอย่างรวดเร็วแล้วฟาดราหูผู้ชั่วช้า

tato gaṇeśaḥ kalaśadhvajastu prāsena rāhuṃ hr̥daye bibheda |
ghaṭodaro vai gadayā jaghāna khaḍgena rakṣo 'dhipatiḥ sukeśī || VPM.42.35 ||

ลำดับนั้น ฝ่ายกฤษณะ ผู้เป็นใหญ่แห่งหมู่คณะได้แทงราหูที่หัวใจด้วยหลาว

ฆโฏทร ตีราหูด้วยคทา และสุเกศิผู้เป็นรากษสผู้เป็นใหญ่ฟันด้วยราหูด้วยดาบ

sa taiścaturbhiḥ paritāḍyamāno gaṇādhipaṃ rāhurathotsasarja |
samtyaktamātro 'tha paraśvadhena tuhuṇḍamūrdhānamatho bibheda || VPM.42.36 ||

ต่อมา ราหูผู้ถูกโจมตีอยู่รอบด้านโดยทั้ง 4 นั้น ได้ปล่อยตัวคณาธิป (พระคเณศ) แล้ว

เมื่อถูกปล่อยตัว พระคเณศก็จามหัวของตฤณพะด้วยขวาน

ภาคผนวก ข

ต้นฉบับวรรณคดีพุทธศาสนาฉบับภาษาบาลี

นาม จันทิมสุดต์

(สุต.ส.สคา. 15/241-245/69-70)

[241] สาวตถิย์ วิหริติ ... เตน โข ปน สมเยน จันทิมา เทวปุตโต ราหุณา อสุรินฺเทน คหิตโต โหติ ฯ
 อถ โข จันทิมา เทวปุตโต ภควนตํ อนุสฺสรมาโน ตายํ เวลายํ อิมํ คถํ อภาสิ

นโม เต พุทฺธวীরตถุ วิปฺปมุตฺโตสิ สพฺพธิ
 สมฺพาทปฏฺิปนโนสมิ ตสฺส เม สรณํ ภาวติ ฯ

[242] อถ โข ภควา จันทิมํ เทวปุตตํ อารพภ ราหุํ อสุรินทํ คากาย อชฌภาสิ

ตถาคตํ อรหนตํ จันทิมา สรณํ คโต
 ราหุ จนทํ ปมฺลวจสฺสุ พุทฺธา โลกานุกมฺปกาติ ฯ

[243] อถ โข ราหุ อสุรินโท จันทิมํ เทวปุตตํ มฺลวจิตฺวา ตรมานรฺูปเ ยน เวปจิตฺติ อสุรินโท
 เตนฺปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา สวิคฺโค โลมฺหฏฺฐชาโต เอกมฺนตํ อฏฺฐาสิ ฯ

[244] เอกมฺนตํ จิตฺ โข ราหุํ อสุรินทํ เวปจิตฺติ อสุรินโท คากาย อชฌภาสิ

กินฺนุ สนฺตรมาโนว ราหุ จนทํ ปมฺลวจสิ
 สวิคฺครฺูปเ อากมฺม กินฺนุ ภูโตว ติฏฺฐสฺสีติ ฯ

[245] สตฺตธา เม ผลเ มฺทธา ชีวนฺโต น สฺขํ ลเก

พุทฺธคากาภิกิโตมฺหิ โน เจ มฺลฺเจยฺย จนฺทิมฺนติ ฯ

ทสมํ สุริยสุดต์

(สุต.ส.สคา. 15/241-245/70-71)

[246] เตน โข ปน สมเยน สุริโย เทวปุตโต ราหุณา อสุรินฺเทน คหิตโต โหติ ฯ อถ โข
 สุริโย เทวปุตโต ภควนตํ อนุสฺสรมาโน ตายํ เวลายํ อิมํ คถํ อภาสิ

นโม เต พุทฺธวীরตถุ วิปฺปมุตฺโตสิ สพฺพธิ
 สมฺพาทปฏฺิปนโนสมิ ตสฺส เม สรณํ ภาวติ ฯ

[247] อถ โข ภควา สุริยํ เทวปุตตํ อารพภ ราหุํ อสุรินทํ คากาย อชฌภาสิ

ตถาคตํ อรหนตํ สุริโย สรณํ คโต
 ราหุ สุริยํ ปมฺลวจสฺสุ พุทฺธา โลกานุกมฺปกา

โย อนฺธกาเร ตมฺสี ปภงฺกโร
 เวโรจโน มณฺฑลฺลํ อุกฺคเตโช
 มา ราหุ คิลิ จรมฺนตฺลิกฺเข
 ปชํ มม ราหุ ปมฺลวจ สุริยฺนติ ฯ

[248] อถ โข ราชุ อสุรินโท สุริย์ เทวปุตต์ มุญจิตวา ตรมาจรูป เยน เวปจิตติ อสุรินโท
เตนุปลสงมิ อุปสงกมิตวา สวิคโค โลมหญฐชาโต เอกมนต์ อฏฐาสี ฯ

[249] เอกมนต์ จิต โข ราชุ อสุรินโท เวปจิตติ อสุรินโท คากาย อชฌภาสิ
กิณฺนุ สนฺตฺรมาโนว ราชุ สุริย์ ปมุญจสิ
สวิคฺครูป อากมม กิณฺนุ ภาโตว ติฏฐสึตี ฯ

[250] สตฺตธา เม ผล มุทธา ชีวนโต น สุขํ ลเภ
พุทฺธคากาภิกิโตมฺหิ โน เจ มุญเจยย สุริยนฺติ ฯ

อรรถกถาเล่มที่ 4 ภาษาบาลีอักษรไทย

ที.สี.อ. 4/304/251-263

(อรรถกถา ที่ฌนิกาย สีลขันธวรรค โสณทัณฺทสุตฺร)

อปฺริปี วตฺถ:- ราชุ กิร อสุรินโท จตฺตาริ โยชนสทฺสทานิ, อฏฺฐ จ โยชนสตานิ อุจฺโจ.
พาหนตฺรสมฺส ทฺวาทส โยชนสตานิ. พหฺลนฺตฺเรณ ฉ โยชนสตานิ. หตฺถตลปาทตลานํ ปุณฺณโต ตินฺนิ
โยชนสตานิ. องคฺคฺลিপพฺพานิ ปณฺณาสโยชนานิ. ฆมฺกนฺตฺรํ ปณฺณาสโยชนํ. มุขํ ทฺวิโยชนสตํ ติโยชนสต-
คฺมภีรํ ติโยชนสตปริมณฺฑลํ. คีวา ติโยชนสตํ. นลาภุํ ติโยชนสตํ. สีลํ นวโยชนสตํ. โส "อหํ อุจฺโจสมฺมิ
สตฺถารํ โอนมิตฺวา โอลเกตุํ น สกฺขิสฺสามีติ จินฺเตตฺวา นาคจฺฉิ. โส เอกทิวสํ ภควโต วณฺณํ สุตฺวา
"ยถา กถํ จ โอลเกสฺสามีติ อาคโต.

อถ ภควา ตสฺส อชฺฌาสนํ วิทิตฺวา "จตฺตฺสุ อริยาปเถสุ กตฺเรณ ทสฺเสสฺสามีติ จินฺเตตฺวา "จิตฺโถ
นาม นีจฺปิ อุจฺโจ วีย ปณฺณายติ, นิปนฺโนปนฺนสฺส อตฺตานํ ทสฺเสสฺสามีติ "อาณนฺท คณฺธกฺกุฏิปรีเวณ
มณฺจกํ ปณฺณายเปหีติ วตฺวา ตตฺถ สีหเสยฺยํ กปฺเปสิ. ราชุ อากนฺตฺวา นิปนฺนํ ภควนฺตํ คีว
อุณฺนาเมตฺวา นภมฺชเม ปุณฺณจฺนทํ วีย อุลโลเกสิ. "กิมิทํ อสุรินฺทาทิ จ วุตฺเต "ภควา โอนมิตฺวา
โอลเกตุํ น สกฺขิสฺสามีติ นาคจฺฉินฺติ. น มยา อสุรินฺท อโธมฺเขน ปารมฺมียํ ปูริตา, อุทฺทคฺคเมว กตฺวา
ทานํ ทินฺนนฺติ. ตํ ทิวสํ ราชุ สรณํ อคฺมาสิ. เอวํ ภควา อุกฺขุทฺทาวกาโส ทสฺสนาย.

พระไตรปิฎก เล่มที่ 21 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 13

อังคตฺตรนิกาย จตฺกนินฺบาท

(อง. จตฺก. 21/15/22)

ตสฺโส อิมา ภิกฺขเว อคฺคปณฺณตฺติโย กตฺมา จตฺสโส เอตฺทคฺคํ ภิกฺขเว อตฺตภาวีนํ
ยทิตํ ราชุ อสุรินฺโท เอตฺทคฺคํ ภิกฺขเว กามภิกฺขินํ ยทิตํ ราชา มนฺธาทา เอตฺทคฺคํ ภิกฺขเว

อาธิปเตยยานัน ยทิท มาโร ปาปิมา สเทวเก ภิกขเว โลเก สมารเก สพรหมเก สสุสมณพราหมณินยา
 ปชาย สเทวมนุสสาย ตถาคโต อคคมกษายติ อรหํ สมนาสมพุทโธ อีมา โข ภิกขเว จตสฺโส
 อคคปณตติโยติ ฯ

ราหุคํ อตตภาวินํ	มนธาตา กามโกคินํ
มาโร อาธิปเตยยานัน	อิทธิยา ยสสา ชลํ
อุทฺธํ ติริยํ อปาจันนํ	ยวตา ชคโต คติ
สเทวกสฺส โลกสฺส	พุทโธ อคคํ ปวฺจจตีติ ฯ

อรรถกถา อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ปฐมปณณาสกํ จวรรคที่ 2

ปัญญาตีสสูตร (อง. จตุกก.อ. 15/5/293)

ปณตติสตุตตวณณนา

[15] ปณจเม อคคปณตติโยติ อุตตมปณตติโย. อตตภาวินนติ อตตภาววนตานํ. ยทิทํ ราหุ
 อสุรินโทติ โย เอส ราหุ อสุรินโท อัยํ อคฺโค นาม. เอตถ ราหุ กิร อสุรินโท จตตาริ โยชนสทฺสทานิ อฏฺฐ
 จ โยชนสตานิ อุจฺจ, พาหนตรมสฺส ทฺวาทส โยชนสตานิ, หตถตลปาทตลानํ ปุณฺณโต ตีณิ โยชนสตานิ.
 องคฺคฺลিপพฺพานิ ปณณาส โยชนานิ, ฃมกฺกนตรมสฺส ปณณาสโยชนํ, นลาภูํ ติโยชนสตํ, สีสํ นวโยชนสตํ.
 กามโกคินํ ยทิทํ ราชา มนธาตาติ โย เอส ราชา มนธาตา นาม, อัยํ ทิพเพปิ มานุสเกปิ กาม
 ปริภุชชกานํ สตตานํ อคฺโค นาม. เอส ทิ อสงฺเขยยาเยสฺส มนุสเสสฺส นิพพตติตฺวา อิจฺฉิติจฺฉิตกฺขณ
 ทิรณฺณวสฺสํ วสฺสาเปนฺโต มานุสเก กาม ทิฆรตฺตํ ปริภุชฺชิ. เทวโลเก ปน ยว ฉตตีสาย อินฺทานํ
 อายุํปฺปมาณํ, ตาว ปณฺเฑ กาม ปริภุชฺชิติ กามโกคินํ อคฺโค นาม ชาโต. อาธิปเตยยานนติ อธิปติภูจฺจานํ
 เชฏฺฐกฺกฺจฺจานํ การณฺตานํ.ตถาคโต อคคมกษายตีติ โลกียโลกุตฺตเรทฺธิ คฺุณฺเฑทฺธิ ตถาคโต อคฺโค เสฏฺโฐ
 อุตฺโตม อกษายติ. อิทธิยา ยสสา ชลนฺติ ทิพพสมปตฺตติสมิทฺธิยา จ ปรีวารสงฺขาเตน ยสสา จ ชลนฺตานํ.
 อุทฺธํ ติริยํ อปาจันนติ อฺุปริ จ มชฺเฃ จ เหมจฺจา จ. ยวตา ชคโต คตตีติ ยตฺตกา โลกสฺส นิปตฺตติ.

อรรถกถา สังยุตตนิกาย นิทานวรรค อภิสมัยสังยุตต์ ทุกขวรรคที่ 6

นิตานสูตร (สํ.น.อ. 16/10)

ราหุอสุรินโท ปน ปาหนตโต ยว เกสนฺตา โยชนานํ จตตาริ สทฺสทานิ อฏฺฐ จ สตตานิ โหนติ,
 ตสฺส ทฺวินนํ พาทานํ อนตรํ ทฺวาทสโยชนสติกํ, พหฺลตเตน ฉโยชนสติกํ, หตถปาทตลานิ ติโยชนสติก
 นิ,ตถา มุขํ, เอเกกฺกฺคฺลিপพฺพํ ปณณาสโยชนํ, ตถา ฃมกฺกนตรํ, นลาตํ ติโยชนสติกํ, สีสํ นวโยชนสติกํ. ตสฺส
 มหาสมุทฺทํ โอตินฺณสฺส คมภีรํ อุกํ ชาณฺุํปฺปมาณํ โหติ. โส เอวํ วเทยฺย "อัยํ มหาสมุทฺโท คมภีโรติ
 วทนฺติ, กุตสฺส คมภีรตา, มยํ ชาณฺุํปฺปฏิจฺฉาทนมตฺตมปิ อุกํ น ลภามา"ติ. ตตถ กายุํปฺปนฺนสฺส

ราหูโน มหาสมุทรโท อุตตนาโนติ อณเณส อุตตนาโนติ น วตตพโพ, เออเมว ภาณูปปนุสส เณรสส
 ปฏิจจสมุปาโท อุตตนาโนติ อณเณสมปิ อุตตนาโนติ น วตตพโพ. เอตมตถัง สนุชาย ภควา มา เหว
 อานนท อวจาติ อาห. เณรสส ทิ จตุทิ การณเท คมภีโรปี ปฏิจจสมุปาโท อุตตนาโนติ อุปุจจาสิ.
 กตเมทิ จตุทิ? ปุพพูปนิสสยสมปตติยา ติตถวาเสน โสตาปนุนตาย พหุสสุตภาเวนาติ.

พระไตรปิฎก เล่มที่ 7 พระวินัยปิฎก เล่มที่ 7 จุลวรรค ภาค 2

(วิ.จ. 7/634/396-400)

[634] เอกมัท อาวุโส สมย ภควา สาวตถิย วิหริติ เขตเวเน อนาถปิณฑิกสส อาราเม ฯ ตตร
 โข อาวุโส ภควา ภิกขุ อามนุเตสิ จตตารอเม ภิกขเว จนทิมสุริยานัง อุปุกกิลเสสา เยทิ
 อุปุกกิลเสทิ อุปุกกิลิฐจา จนทิมสุริยา น ตปนติ น ภาสนติ น วิโรจนติ ฯ กตเม จตตารอ ฯ
 อพภัง ภิกขเว จนทิมสุริยานัง อุปุกกิลโส เยน อุปุกกิลเสน อุปุกกิลิฐจา จนทิมสุริยา น ตปนติ
 น ภาสนติ น วิโรจนติ มหิกา ภิกขเว จนทิมสุริยานัง อุปุกกิลโส เยน อุปุกกิลเสน อุปุกกิลิฐจา
 จนทิมสุริยา น ตปนติ น ภาสนติ น วิโรจนติ ฐมรโซ ภิกขเว จนทิมสุริยานัง อุปุกกิลโส
 เยน อุปุกกิลเสน อุปุกกิลิฐจา จนทิมสุริยา น ตปนติ น ภาสนติ วิโรจนติ ราหู ภิกขเว
 อสุรินโท จนทิมสุริยานัง อุปุกกิลโส เยน อุปุกกิลเสน อุปุกกิลิฐจา จนทิมสุริยา น ตปนติ
 น ภาสนติ น วิโรจนติ

พระไตรปิฎก เล่มที่ 29 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 21

ขุททกนิกาย มหานิทเทส

(ขุ.ม. 29/254/188)

[254] ตเมเน ราชาโน คเหตุวา วิวิธา กมมการณา กาเรนติ กสาหิปี ตาเพนติ เวตเตหิปี
 ตาเพนติ อพตมทณทเกหิปี ตาเพนติ หตถมปิ ฉินทนต์ ปาทมปิ ฉินทนต์ หตถปาทมปิ
 ฉินทนต์ กณณมปิ ฉินทนต์ นาสมปิ ฉินทนต์ กณณนาสมปิ ฉินทนต์ วิลงคถาลิกมปิ
 กโรนติ สงขมณชิกมปิ กโรนติ ราหุขมปิ กโรนติ โชติมาลิกมปิ กโรนติ หตถปชโชติกมปิ
 กโรนติ เอรกวตติกมปิ กโรนติ จิรกวาสิกมปิ กโรนติ เอณเณยยกมปิ กโรนติ พพิสมสิกมปิ
 กโรนติ กหาปณกมปิ กโรนติ ขาราปตจฉิกมปิ กโรนติ ปลิมปวิตติกมปิ กโรนติ ปลาลปีกมปิ
 กโรนติ ตตเตนปี เตเลน โอลิยจนต์ สุนเขหิปี ขาทาเพนติ ชีวันตมปิ สุล อุตตนาเสนติ
 อสินาปี สีส ฉินทนต์ เอวมปิ กิสสติ ปริกิสสติ ปริกิลิสสติ ฯ

คัมภีร์อนาคตวงศ์
อนาคตวงศ์
นารทสมพุทธสส ปณจโม อุทเทโส

โกล สารีปุตต ธรรมราช ธรรมราช ธรรมสามิพุทฺธสาสนเน อติกนฺเต สารกปเป อติกนฺเต เอโก กปโก ลกขกปโป นาม สุณฺโณ อุทปาติ ฯ เอกลกขกปเป อติกนฺเต มณฑกปโป อุทปาติ ฯ ตตถ กปเป นารโท จ รัสสิมฺนี จ เทว พุทฺธา อุปปชฺชนติ ฯ ปณฺม อสุรินฺทราหุราชา นารทพุทฺโธ นาม ภวิสฺสติ ฯ ทีฆโส ภควา วิสฺติสฺตหตฺโถ ฯ พุทฺธรัสสิปภา วิชฺชุลตา วิย อโหสิ ฯ พุทฺธรัสสิปภา หุตฺวา เอกา ปภา ปุทฺมสทิสสา ว อโหสิ ฯ พุทฺธสฺส आयु เอกนหฺตํ อโหสิ ฯ จนนฺทฺรูกฺโข โพธิรูกฺโข อโหสิ ฯ สกฺลปจฺวิย สตฺตรโส อุทปาติ ฯ สพฺเพ มหาชนา ปจฺวีรฺสํ ปริภุญฺชิตฺวา อตฺตณฺํ ชีวนฺติ ฯ

โกล สารีปุตต ธรรมราช นารทพุทฺโธ ก็ ทานํ ทตฺวา เอวรูปี มหาสมปตฺตี สกฺติ ฯ

โกล สารีปุตต ธรรมราช ทาปารมฺมียो ปุเรตฺวา เอกา ปารมฺมี ปาฎา โหติ เอวรูปี มหาสมปตฺตี สกฺติ ฯ

โกล สารีปุตต ธรรมราช กสฺสปพุทฺธกาเล โพธิสฺสโต เอโก ราชา อโหสิ ฯ นามเนน สิริคฺคฺโต ราชา นาม อโหสิ ฯ

นคฺร์ นิมนคฺร์ นาม ฯ ตสฺส มหาเทวี ปน ลมฺพุสฺสา เทวี นาม อโหสิ ฯ ราชา เทว ปุตฺตธิตโร ลกฺติ ฯ เอโก ปุตฺโต นิโครธกฺุมารो นาม ฯ เอกา ธิตา โคตรมฺมี นาม อโหสิ ฯ เอกทิวสมฺหิ อฏฺฐ พฺราหฺมณา อาคนฺตฺวา ตสฺส สนฺติกํ อุปสงฺกมิตฺวา ชยโฆเสน โธเมตฺวา ราชาณํ นคฺร์ ยาจีสุ ราชา โสมนสฺสชาโต หุตฺวา อฏฺฐจฺฉนฺนํ พฺราหฺมณาณํ นคฺร์ ทตฺวา ปุตฺตธิตฺรณฺจ เทวีนฺจ คเหตุวา นคฺรา นิกฺขมิตฺวา วนฺสนฺเท ปวีสิตฺวา ฌมฺมิกํ นาม ปพฺพตฺ อารุยฺห อสฺสมํ มาเปตฺวา ตตถ จตฺตารो ชตฺติยา สีสํ รุกฺชนฺติ ฯ

ตทา เอโก ยนฺโต นาม ยกฺโข ทีฆโส วิสฺติสฺตหตฺโถ อรณฺถํ นิกฺขมิตฺวา จตฺนณฺํ ชตฺติยานํ สมฺมุเข ติฏฺฐติ ฯ มหาราช อหํ ยกฺโข โหมิ วนํ รุกฺขามิ โลหิตํ ปิวามิ มํสํ ชาทามิ ชีวามิ อหํ อชฺช สตฺตหตฺถิ จตฺททสอสฺเส วิสฺติมิเค ชาทามิ ตาย ปิปาสา ย ปฏฺิพาหิตฺุ น สกฺโกมิ อิทานิ มหาราช เทว ปุตฺเต ยาจิตฺุ อธิ อาคจฺฉามิ เทว ปุตฺเต สเจ มยฺหํ เทหิ อนาคเต เอโก พุทฺโธ ภวิสฺสสฺตี เอวํ ยกฺโข อโวจ ฯ

ตทา ราชา ตสฺส วจฺนํ สุตฺวา เอวมาห โกล สุนฺทรมุชฺช ยกฺช อหํ เทว ปุตฺเต ทานตฺถาย โปเสมิ อิทานิ อิเม กุมาเร ยาจนตฺถาย อิทาคจฺฉสิ อิเม ปุตฺเต เต ทสฺสามิตี วตฺวา อฏฺฐาย เทว กุมาเร คเหตุวา ปุสฺสูกฺกํ ทกฺขินฺทเถน คเหตุวา อาห โกล ยกฺช มยฺหํ สนฺติกํ เอหิติ อุทกํ อภิสฺสิณฺจ ฯ ทินฺนกาเล ราชา ปจฺวิณฺจ เทวสงฺฆา จ สกฺชี กโรนฺโต อาห โภณฺโต ปจฺวีเทวสงฺฆา ภวนฺตา มยฺหํ สกฺชี โหนฺตุ ปุตฺตปิเยหิ สตฺคฺเณน สทสฺสคฺเณน สตฺสทสฺสคฺเณน สพฺพณฺณตฺถวณฺณเมว ปิยตฺร์ อิมินา ปิยปุตฺตทานผลเณน จกฺกวตฺติสมปตฺตี น ปตฺถेमิ อินฺทสมปตฺตี น ปตฺถेमิ มารสมปตฺตี น ปตฺถेमิ พฺรหฺมสมปตฺตี น ปตฺถेमิ ปเทสราชสมปตฺตี น ปตฺถेमิ สพฺพณฺณตฺถวณฺณสมปตฺตี ปตฺถेमิ อิทํ ปุตฺตทานํ สพฺพณฺณตฺถวณฺณสฺส ปจฺจโย โหตฺตุติ ปตฺถณํ อกาสิ ฯ ตทา ตสฺส รณฺโณ ปตฺถนาวสานे ปจฺวี กมฺปิ สงฺกมฺปิ สมฺปเวธิ ฯ สาคโร สงฺขฺภิ ฯ สีนฺรูปพฺพตฺราชา สุเสทิตเวตฺตงฺกูโร วิย ฌมฺมิกปพฺพตฺาภิมฺโข โอนมฺิ ฯ เทโว คชฺชนฺโต ชนฺนิกวสฺสํ วสฺสิ ฯ อกาลวิชฺชุลตา นิจฺฉริสุ ฯ

สกโก เทวราชา วิษยุตตรสงฆ์ วิธมติ มหาพรหมา อปโหมณฺสิ ฯ สพเพ เทวา มหาสาธการมทฺสุ ฯ
 สพพานิ อจฺฉริยานิ อเหตุสุ ฯ ตมตถํ ปกาเสนโต สตุถา อาห

นินทาทิตา เต ปจวี สทโท เต ติวังคโต
 สมนตา วิชชุตตา อาคฺ คิริเน ว ปตีสฺตา
 อินฺโท จ พรหมา พสุธา จ เทวา
 อากาสเทวา วนรูกฺขเทวา
 โสโม ยโม เวสสวโน จ เทวา
 เต ตํ ปสฺสา นรราชวรนฺติ ฯ

โก สาริปุตฺต ฌมฺมราช ตทา กाले ยกฺโข เทว กุมาโร คเหตุวา ปจฉิมปณฺณสาลํ คนฺตวา
 เทว กุมาเร คิวายํ ทนฺเตน ฉินฺทิตฺวา โลหิตํ ปิวิตฺวา มรุมฺราย ชาทติ ฯ ยกฺขชาทนกาลे ราชา โลหิต
 วินฺทูนี ทิสฺวา จิตฺตกมฺปนํ อกตฺวา โภจนฺโต เทวสงฺฆา มยฺหํ ทานํ อโห วต เสยฺโยติ อตฺตโน ทานํ
 โถเมติ ฯ

โก สาริปุตฺต ฌมฺมราช เทวกุมารทานผฺเลน ตสฺส พุทฺธสฺส สาสเน สพเพ มหาชนา
 รูปสิริสมปฺนนา อุปฺปชฺชนฺติ รณฺโถ ปุโรโต เทว กุมาเร ยกฺขชาทนผฺเลน พุทฺธร์สิปภา สพฺพรตฺตินฺทิวํ
 นิจจํ นิพฺพตฺติ ฯ

โก สาริปุตฺต ฌมฺมราช สพเพ มหาชนา มยฺหํ สาสเน มคฺคผลํ น ลภนฺติ อริยมตฺเตยฺยสฺส จ
 รามสมฺพุทฺธสฺส จ ฌมฺมราชสมฺมาสมฺพุทฺธสฺส จ ฌมฺมสามีสมฺมาสมฺมาสมฺพุทฺธสฺส จาติ จตฺตุนํ พุทฺธานํ
 มคฺคผลํ น สาสเน ลภนฺติ อนาคเต อสุรินฺทราหุราชนารทสมฺมาสมฺพุทฺธสฺส สาสเน ปตฺเถภาติ ฯ
 อิติ อสุรินฺทราหุราชนารทสมฺมาสมฺพุทฺธสฺส อุทเทโส ปณฺจโม นิฎฺฐิตो ฯ

ภาคผนวก ค
สรุปโครงเรื่อง เนื้อเรื่องย่อ และลักษณะเด่นของเรื่องเล่าราหู
ในสื่อสมัยใหม่

เรื่องเล่าราหูในสื่อสิ่งพิมพ์

ผู้วิจัยศึกษาสื่อสิ่งพิมพ์สมัยใหม่ ได้แก่ หนังสือและนิตยสารที่มีเรื่องเล่าราหู ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2546 – 2563 จำนวน 17 เล่ม โดยผู้วิจัยจะกล่าวสรุปความเป็นมา โครงเรื่อง เนื้อหาโดยย่อ และลักษณะเด่นโดยเรียงตามลำดับของการตีพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์ข้างต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้คำเรียกแทนราหูตามผู้เขียนเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่นั้นว่า “พระราหู” ในส่วนของเนื้อเรื่องย่อ ดังนี้

1. คู่มือดวงสรวยบุชาเทพ: เพื่อความเจริญรุ่งเรือง (ศาคะนันท์, 2546)

ศาคะนันท์ โพธิมาลาเป็นผู้เขียน ตีพิมพ์ในปี พ.ศ.2546 (พิมพ์ครั้งที่ 2) สำนักพิมพ์ไพลิน หนังสือเล่มนี้เป็นคู่มือการดวงสรวยบุชาเทพเจ้าและเทพเจ้าสตรีซึ่งผู้เขียนใช้คำว่า “เทวนารี” เพื่อขอโชคลาภและความสำเร็จ โดยมีเรื่องเล่าของราหูในฐานะของเทพเจ้าอีกพระองค์หนึ่งร่วมกับเทพเจ้าพระองค์อื่น อาทิ พระพรหม พระนารายณ์ พระศิวะ พระสุรัสวดี พระลักษมี พระแม่อุมาเทวี และเทพนพเคราะห์ทั้งหลาย ซึ่งหนึ่งในนั้นมีเรื่องราหูด้วย หนังสือเล่มนี้มีจำนวน 26 ตอน จำนวน 92 หน้า โดยเรื่องเล่าราหูถูกจัดในตอนที่ 26

ผู้เขียนเล่าประวัติความเป็นมาของราหูว่ามาจากคัมภีร์โหราศาสตร์ ซึ่งไม่ระบุชื่อคัมภีร์ใด กล่าวถึงพงศ์พันธุ์ของราหูและชื่อบุชบาของความเป็น “อสุรเทพ” จากวรรณคดีพราหมณ์-ฮินดูซึ่งเป็นแหล่งต้นเค้าตามผู้เขียนอ้างคือ “คัมภีร์โหราศาสตร์ของศาสนาฮินดู” และกล่าวถึงการกำเนิดราหูจากพระพหูสบัติกับนางสิงหิกา ตรงกับที่กล่าวไว้ในหนังสือเทพเจ้ากับสิ่งน่ารู้ (รัชกาลที่ 6) ถึงกระนั้นผู้เขียนมักมีการกล่าวว่าเป็นคติความเชื่อของคนโหราศาสตร์ เช่น ชาวฮินดูโหราศาสตร์นิยมดวงสรวยบุชาราหูเพื่อขอพรต่างๆ มาเป็นระยะยาวนานหลายพันปี ซึ่งการกล่าวอ้างในลักษณะนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าการนับถือราหูในอดีต จึงไม่แปลกแยกหรือนอกความเชื่อในศาสนาแต่อย่างใด

● โครงเรื่อง

- ประวัติราหู
- รูปลักษณ์และพาหนะ
- การขอพร เครื่องดวงสรวยและช่วงเวลาบูชา

● เนื้อเรื่องย่อ

พระราหูเป็นเทพพระองค์หนึ่ง กล่าวคือเป็นอสุรเทพหรือเทพฝ่ายยักษ์ ในคัมภีร์โหราศาสตร์ของศาสนาฮินดูบันทึกไว้ว่าพระราหูเป็นโอรสของพระพหูสบัติกับนางสิงหิกา บางคัมภีร์บันทึกไว้ว่าพระราหูเป็นพี่น้องท้องเดียวกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ในอดีตชาติ ก่อนที่จะมาจุติบนดวงสวรรค์

ในขณะที่บางคัมภีร์กล่าวว่าพระอิศวรเป็นผู้สร้างพระราหูให้เป็นอสุรเทพ ในคัมภีร์ระบุไว้ว่าพระองค์ทรงเป็นอสุรเทพที่มีร่างกายสีดำสนิทและเครื่องฉลองพระองค์นั้นก็ เป็นภูษาอาภรณ์สีดำสนิทบ้าง สีทองแดงบ้าง และมีพาหนะคือพญาครุฑ รูปเคารพของพระราหูนั้นมีให้เห็นในสังคมไทยอย่างแพร่หลาย

ชาวฮินดูโบราณนิยมบูชาและบวงสรวงพระราหูอย่างปกติ เมื่อขอพรใดๆ ก็จะสำเร็จตามประสงค์ ในสมัยโบราณ ชาวฮินเดียมักขอพรหลายประการทั้งขอให้พ้นจากเคราะห์ร้ายและภัยพิบัติต่างๆ ขอพรให้ลูกหลานพ้นอบายมุขและหนทางร้ายๆ นานาชนิด ในบางแห่งได้มีการบวงสรวงขอพรพระราหูเพื่อให้มีสติปัญญาอันฉลาดปราดเปรื่องและมีปฏิภาณไหวพริบดี ขอพรให้มีความสุขสงบกับตนและคนในครอบครัวเพื่อให้เป็นผู้ฝึกฝนในทางธรรมะ ขอพรให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและมีความปลอดภัยในทรัพย์สินเงินทอง ขอพรให้ชีวิตรุ่งเรือง ขอพรให้กิจการงานสำเร็จตามประสงค์ ดังนั้น ผู้ที่บวงสรวงพระราหูนี่มักจะได้รับพรดังกล่าวสมดังความปรารถนา มีฐานะร่ำรวยยิ่งขึ้น

การบวงสรวงพระราหูนั้น ไม่ปรากฏว่ามีการจัดพิธีกรรมจนเป็นเทศกาลงานพิธี แต่มีพิธีภายในครัวเรือนของชาวบ้านทั่วไป ตามพื้นฐานของคัมภีร์โบราณให้เตรียมเครื่องบูชา ได้แก่ ผ้าแพรสีดำหรือสีม่วงแก่เหมือนสีดอกตะแบกพวงมาลัยดาวเรือง ดอกบัว ดอกไม้ชนิดอื่นๆ (สีม่วงหรือสีแก่) ของควาและของหวานสีคล้ำเข้มหรือสีดำ สุรา ข้าวตอก ของควารสเปรี้ยว ผลไม้รสเปรี้ยวเทียนและธูปสีดำ เมื่อเตรียมข้าวของแล้วให้ตั้งไว้กลางแจ้งนอกชายคาบ้าน โดยตั้งไว้ทิศพายัพ และผู้บวงสรวงต้องหันไปในทิศนั้นด้วย ควรจุดธูปเทียนให้เรียบร้อยแล้วตั้งนะโม 3 จบ จึงกล่าวคาถาบูชาพระราหู จากนั้นก็ให้อธิษฐานขอพรตามความปรารถนา

ชาวฮินดูโบราณนิยมบวงสรวงบูชาพระราหูในช่วงคืนวันพุธในเดือนใดก็ได้ตลอดปี แต่ผู้เขียนระบุไว้เพิ่มเติมว่าเดือนที่เหมาะสมแก่การบูชาพระราหูคือเดือนกุมภาพันธ์เพราะกระทำมาตั้งแต่สมัยโบราณ

● ลักษณะเด่น

- ความเป็นมาพิสดารของราหูในฐานะเทพฝ่ายยักษ์โดยอ้างอิงคติความเชื่อฮินดูโบราณ
- คติความเชื่อของชาวฮินดูโบราณกับการบูชาและบวงสรวงราหูเพื่อเป็นสิริมงคล

จะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้บรรยายถึงราหูในฐานะของเทพเจ้าฝ่ายยักษ์ มีรูปลักษณะพิสดาร และมีพลังอำนาจสามารถดลบันดาลความสุข ความสำเร็จ ความร่ำรวยและสิ่งทีประสงค์ให้สมความปรารถนาได้ ผู้เขียนกล่าวอ้างอิงคติความเชื่อของชาวฮินดูโบราณว่าการบูชาบวงสรวงราหูมาเป็นระยะเวลายาวนาน พวกเขาต่างขอพรและความเป็นมงคลต่อตนเองและครอบครัวนั้นว่าเป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมา

2. เทพอสูรผู้บันดาลทรัพย์ (ทิพยจักร, 2550)

ทิพยจักร (นามปากกา) ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน ในปี พ.ศ.2551 ผู้วิจัยพบว่าในปี พ.ศ. 2552 มีการตีพิมพ์หนังสืออีกเล่ม คือพระพิราพมหาเทพบันดาลทรัพย์ โดยผู้เขียนคนเดียวกันของสำนักพิมพ์กรีน-ปัญญาญาณ กล่าวถึงพระราหูในตอนอสูรเทพราหูเทพเจ้าแห่งโชคลาภและความร่ำรวย ซึ่งมีเนื้อหาตรงกันกับหนังสือเทพอสูรผู้บันดาลทรัพย์

หนังสือเล่มนี้เป็นการรวมเรื่องเล่าเทพเจ้าอสูรและยักษ์ เช่น พระพิราพ พระนางพันธุรัต ท้าวเวสสุวรรณ ปุสะยาสะ และพระราหู โดยผู้เขียนได้นำเสนอถึงเทพอสูรจำนวนหนึ่งว่าเป็นเทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนา โดยผู้เขียนได้เล่าตำนาน และอิทธิฤทธิ์ของเหล่าเทพอสูรแต่ละพระองค์ ตลอดจนแนะนำวิธีการปราบไหว้และคาถาสวดบูชา ในหนังสือเล่มนี้มีจำนวน 7 ตอน มี 167 หน้า มีเรื่องเล่าราหูอยู่ในตอนที่ 2 พระราหูเทพอสูรแห่งโชคลาภและความร่ำรวย ซึ่งมีการคัดเลือกตำนานและตัดต่อมาใช้อย่างหลากหลายเพื่ออธิบายภูมิหลัง อธิบายเหตุและยกย่องพระราหูในบทบาทต่างๆ ดังนี้

● โครงเรื่อง

- ตำนานภูมิหลังของพระราหู
- ตำนานและบทบาทพระราหูในพุทธศาสนา
- เรื่องเล่าเครื่องรางพระราหู
- วิธีอธิษฐานและไหว้พระราหู
- คาถาบูชาพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

ทิพยจักรอธิบายความสำคัญของพระราหูในฐานะเทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนา และเป็นพระโพธิสัตว์ กล่าวว่พระราหูเป็นเทพเจ้าอย่างแท้จริงและเป็นภาคหนึ่งของพระเป็นเจ้า มีบทบาทเป็นผู้ผดุงคุณธรรม มีศีลสัตย์ และคุณงามความดี นับว่าพระราหูเป็นเทพอสูรที่ได้รับความนับถือมากที่สุด และเป็นที่พักในยามเมื่อเกิดเหตุการณ์ร้ายๆ เช่น โรคระบาด และภัยธรรมชาติ ทุกยุคทุกสมัย อันจะทำให้ผู้ที่เคารพกราบไหว้พ้นจากภัยที่มองไม่เห็น และนำไปสู่ความร่ำรวยได้ ดังนั้น ทิพยจักรจึงกล่าวแนะนำถึงการบูชาพระราหูอย่างไรให้ถูกต้อง และกล่าวถึงคำสอนและความเชื่อในพุทธศาสนาควบคู่กับการบูชาราหู เช่น ทาน ศีล ภาวนา เป็นต้น

ในตอนต้นของหนังสือคือ ตอนพระราหู เทพอสูรแห่งโชคลาภและความร่ำรวย บรรยายเรื่องเล่าจำนวน 27 หน้าตามโครงเรื่องข้างต้น เริ่มต้นด้วยเรื่องปรากฏการณ์การนับถือ

พระราชูในสังคัมไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 และกล่าวถึงคติการบูชาราหูในหลายแห่งโดยกล่าวว่าเป็นคติความเชื่อที่สืบเนื่องมานานนับพันปี แล้วจึงยกตำนานโบราณจากคัมภีร์ต่างๆ มาแสดงเป็นลำดับ

ทิพยจักรได้ยกตำนานในเฉลิมไตรภพ กล่าวถึงการกำเนิดเทพนพเคราะห์ทั้ง 9 พระองค์นั้นล้วนบังเกิดขึ้นจากเทวบัญชาของพระอิศวร ทรงเป็นผู้สร้างด้วยพระองค์เอง หนึ่งในนั้นคือพระราชู ด้วยการเอาหัวผีโขมดจำนวน 12 หัวมาปนให้เป็นเจ้าธูลี จากนั้นห่อด้วยผ้าสีดำ เสกเป่าแล้วพรมลงด้วยน้ำอมฤตกลายเป็นพระราชู ผู้เขียนกล่าวถึงรูปลักษณะของพระราชูที่มีร่างกายครึ่งบนเป็นเทพอสูร ครึ่งล่างเป็นงู มีพาหนะเป็นครุฑ หรือเมฆหมอก เป็นเทพนพเคราะห์อันดับที่ 8 มีกำลังเป็น 12 และเป็นเทพคุ้มครองประจำผู้เกิดวันพุธกลางคืน

วันหนึ่งพระราชูแอบขโมยตีม้ำอมฤตทำให้ตนเองเป็นอมตะ มีอำนาจเหนือเทพทั้งหลาย แต่พระอาทิตย์และพระจันทร์ซึ่งคอยเฝ้าดูและรู้เห็นการกระทำของพระราชู จึงทูลฟ้องพระนารายณ์ พระนารายณ์จึงทรงขว้างจักรเข้าตัดกลางกายของพระราชู แต่เพราะพระราชูได้ตีมอมฤตเข้าไปจึงเป็นอมตะ แม้ว่าเหลือกายเพียงครึ่งส่วนก็ตาม แต่ยังสามารถท่องเที่ยวไปในที่ต่างๆ ได้ ด้วยความอาฆาตแค้นจึงติดตามอมพระอาทิตย์และพระจันทร์ อันเป็นเหตุให้เกิดสุริยคราสและจันทร์คราส

บุพกรรมของพระราชูในอดีตเป็นพี่น้องร่วมมารดาเดียวกัน มีพระอาทิตย์ และพระจันทร์เป็นพี่คนโต ซึ่งได้สร้างบุญกรรมร่วมกันมา แต่ด้วยอุปนิสัยของพระราชูเป็นนักเลงและเจ้าโทสะ ในคราวที่ทั้งสามได้ใส่บาตรพระด้วยกัน พระอาทิตย์เลือกใช้ขันทอง พระจันทร์เลือกใช้ขันเงิน แต่พระราชูนั้นเลือกเอาภาชนะเป็นขันใส่ข้าว รวมทั้งทัพพีตักข้าวด้วย ทั้งสามได้ตั้งจิตอธิษฐานขอพรให้ตนเอง พระอาทิตย์ขอพรให้ตนเองเกิดเป็นสุริยเทพส่องแสงสว่างให้แก่มนุษย์ในยามกลางวัน พระจันทร์ขอให้ตนเป็นจันทร์เทพให้แสงสว่างในยามกลางคืน ส่วนพระราชูนั้นต้องการมีเดชอำนาจเหนือพี่ทั้งสองจึงขอพรให้ตนเป็นเทพอสูรนามว่าราหูมีร่างกายใหญ่โตสามารถบดบังแสงสว่างของสุริยเทพและจันทร์เทพได้ คำอธิษฐานจิตของพระราชูจึงส่งผลให้ต้องคอยติดตามและบดบังพระอาทิตย์และพระจันทร์เรื่อยไป

ทิพยจักร (2550: 75-79) กล่าวถึงสมัยพุทธกาลพระราชูพบพระพุทธเจ้า ซึ่งผู้เขียนกล่าวอ้างว่าที่มาของเรื่องมาจากพระไตรปิฎกทั้งสิ้น เล่าว่าครั้งหนึ่งพระราชูได้เคยเข้าจับพระอาทิตย์ และพระจันทร์ ครั้งนั้นเทพยดาทั้งหลายทูลขอให้พระพุทธองค์ช่วยเหลือและเป็นที่พึ่ง พระพุทธองค์ทรงกล่าวพระพุทธานุญาตแก่พระราชูทำให้พระราชูคลายลง เพราะกลัวว่าศิระษะของตนจะระเบิดออกเป็นเจ็ดเสี่ยงจึงกลับไปยังเมืองอสูรทันทีเพื่อไปหาพวกอสูรของตนและเล่าให้พวกพ้องฟังว่าพระพุทธเจ้ามีฤทธิ์มากจนไม่สามารถต้านทานได้ วันหนึ่ง พระราชูตั้งใจจะเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า แต่ดำริในใจว่าตนมีร่างกายใหญ่โตกว่าพระพุทธเจ้ามาก ไม่สามารถเข้าไปกราบพระพุทธองค์ได้ แต่พระพุทธเจ้ารู้ความคิดของราหูจึงได้เนรมิตร่างกายให้ใหญ่กว่าพระราชูหลายร้อยหลายพันเท่าและทรงประทับบนอน (ปางสีหไสยาสน์) ทำให้พระราชูเกรงในพระบารมีของพระพุทธองค์ยิ่งนัก และเชื่อมั่นในพุทธคุณ จึงขอไตรสรณคมน์เป็นที่พึ่งตลอดชีวิต

พระราชทูตเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าจึงทำให้ทราบบุญกรรมของตนเองว่าในอดีตว่าตนเคยเคยตั้งปณิธานว่าจะเป็นพระพุทธเจ้ามาตลอดทุกภพชาติ และได้บำเพ็ญบารมีเพื่อพระโพธิญาณ โดยผู้เขียนกล่าวอ้างพระไตรปิฎกว่าพระราชทูตจะสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้านามว่าพระนารทพุทธเจ้าเป็นองค์ที่ห้าถัดจากพระศรีอาริยมตไตรย จากคติดังกล่าวนี้จึงถือว่าพระราชทูตนั้นมีฐานะเป็นพระโพธิสัตว์และเป็นหน่อเนื้อพุทธางกูรแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งชาวพุทธพึงบูชาและกราบไหว้เพื่อสืบทอดพระพุทธรังศรีให้สูญ

ผู้เขียนได้บรรยายบทบาทสำคัญของพระราชทูตในฐานะพระโพธิสัตว์ ทำให้เห็นว่าผู้เขียนเน้นย้ำอย่างยิ่ง กล่าวไว้ในบรรดาเทพนพเคราะห์ มีเพียงพระราชทูตพระองค์เดียวที่ได้รับคำพยากรณ์ แม้พระอาทิตย์และพระจันทร์ผู้มีบุญญาธิการอันสูงส่งก็ได้เป็นพระบรมโพธิสัตว์เช่นพระราชทูต เพราะพระราชทูตเป็นเทพอสูรที่บำเพ็ญบารมีเพื่อบรรลุนิพพานมานับชาติไม่ถ้วน ภายในจิตใจมีแต่ความปรารถนาดีต่อมวลมนุษย์ ดังนั้น การบูชาพระโพธิสัตว์ในรูปกายของเทพอสูรเป็นคติสอนใจอย่างหนึ่งว่าอย่ามองเพียงรูปกายภายนอก หากตั้งใจอธิษฐานขอพรต่อพระราชทูตและพึงระลึกถึงคุณงามความดีของพระราชทูตทั้งด้านบุญฤทธิ์ (คุณธรรมแห่งพระโพธิสัตว์) และอิทธิฤทธิ์ (เดชอำนาจแห่งเทพอสูร) จะถือว่าเป็นสิริมงคลอย่างยิ่ง อีกประการหนึ่งคือพระราชทูตทรงเป็นเทพเจ้าผู้เป็นพยานแห่งการกระทำกรรมของมนุษย์เท่านั้นจึงไม่ได้ก่อโทษแก่ใคร ดังนั้น สิ่งเลวร้ายทั้งหลายในชีวิตมนุษย์ย่อมเกิดมาจากกรรมเก่าและกรรมใหม่ของแต่ละบุคคล

พระราชทูตมีบทบาทสำคัญในฐานะของเทพอสูรผู้ร่วมรจนาทศกาคา “*นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต อระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ*” ได้แก่ คำว่า ‘*นะโม*’ ผู้กล่าวคือพญายักษ์สันตาคีรี ‘*ตัสสะ*’ ผู้กล่าวคืออสุรินทราหู ‘*ภาคะวะโต*’ ผู้กล่าวคือ ท้าวมหาธาตทั้งสี่ ได้แก่ ท้าวธรรฐ ท้าววิรุฬหก ท้าววิรุฬปักข์ และท้าวเวสสุวัณ ‘*อาระหะโต*’ ผู้กล่าวคือพระอินทร์ และ ‘*สัมมาสัมพุทธัสสะ*’ ผู้กล่าวคือ ท้าวมหาพรหมสหัสปติ ซึ่งในกลุ่มของผู้ร่วมรจนาล้วนแต่เป็นผู้มีบุญญาธิการสูงทั้งสิ้น ดังนั้น หากสวดมนต์ดังกล่าวด้วยความศรัทธาก็สามารถป้องกันภูตผีปีศาจได้

ในหัวข้อถัดไปผู้เขียนได้กล่าวถึงเครื่องรางพระราชทูตหลายประเภทจากหลายสำนักโดยกล่าวถึงความสัมพันธ์ของตำนานพระราชทูตกับความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องรางของขลังโดยกล่าวถึงคุณสมบัติและอานุภาพของเครื่องรางเหล่านั้น ดังต่อไปนี้

● พระราชทูตกะลาตาเดียวของหลวงพ่อน้อย วัดศิระชะทอง

ผู้เขียนบรรยายถึงที่มาของเครื่องรางชนิดนี้มีมาตั้งแต่ยุคกรุงศรีอยุธยาจนถึงยุครัตนโกสินทร์ ครูบาอาจารย์ได้รวบรวมตำราเก่าแก่เพื่อจัดสร้างเครื่องรางกะลาตาเดียวขึ้นมา ผู้เขียนได้เล่าเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ เล่าว่ามีมนุษย์ตนหนึ่งชื่อยอดยอด แต่เดิมเป็นคนธรรมดา ต่อมาได้ไปอาศัยอยู่ในถ้ำ มีภูตผีปีศาจเป็นครูจึงได้เรียนเวทมนตร์ นานวันไปกลายเป็นครึ่งคนครึ่งผี กิน

เนื้อเสือเหลืองและสัตว์ป่าดิบๆ จนเป็นนิสัย แต่มีฤทธิ์อำนาจมาก เมื่อเจอนางละเวงก็หวังจะกินเนื้อของนาง แต่นางละเวงมีของดีคุ้มตนคือ “ตราพระราหู” ทำให้เจ้าย่องตอดไม่อาจทำร้ายนางได้เพราะแพ้วางตราพระราหู แต่กลับยอมมาสามีภักดีเป็นทาสบริวารของนางละเวง นอกจากนั้นยังกล่าวถึงเรื่องเล่าในอดีตเกี่ยวกับอานุกาปะลาตาเดียวของหลวงพ่อน้อย วัดศิระชะทอง ว่าทหารถูกยิง แต่กลับมีเพียงรอยขาดวินของเสื้อผ้า และรอยจ้ำแดงๆตามลำตัวเท่านั้น แม้โดนระเบิดจนตัวลอยฟ้าก็ไม่เป็นอะไรมีเพียงรอยฟกช้ำเท่านั้น หนังสือยวคงทนจนศักราชร่วงพันแห่งไม่เข้าเป็นเพราะพุทธคุณของกะลาตาเดียวพระราหู

● ของทนต์สิทธิ์

เครื่องรางเป็นกะลาชนิดไม่มีตาหรือมีเพียงตาเดียวเท่านั้น ไม่ต้องปลุกเสกก็มีคุณและพลังอำนาจเป็นมหาอุดคงกระพันเพราะเป็นกะลาที่เทวดารักษา จึงทำให้มีคุณวิเศษรอบด้าน ทั้งรักษาโรคต่อกระเจก มีคุณในทางเมตตามหานิยม ทำให้บังเกิดโชคลาภ แก้วดวงชะตาร้ายในยามมีราหูเข้าแทรกในดวงชะตาเพื่อผ่อนหนักให้เป็นเบา ผู้เขียนแนะนำให้วางไว้ที่หิ้งพระก็จะคุ้มครองดวงชะตาของคุณคนนั้น หากทำพิธีกรรมปลุกเสกในวันที่เกิดคราสหรือมีเมฆบดบังพระอาทิตย์และพระจันทร์และบริกรรมคาถาราหูจะทำให้เกิดความขลังด้านความอยู่ยงคงกระพัน

● แก้วจักรพรรดิพระราหู

เรียกอีกชื่อหนึ่งว่าแก้วกายสิทธิ์ของพระราหู ผู้เขียนได้นำเสนอที่มาจากเหตุการณ์ประหลาดเกิดขึ้นในจังหวัดแม่ฮ่องสอน วันหนึ่งเกิดสุริยคราส มีวัตถุประหลาดตกลงมาจากฟ้าขนาดเล็กคล้ายละอองฝนสีควันบุหรืตกลงมา เมื่อนำไปพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์พบความมหัศจรรย์ของแก้วชนิดนี้ สันนิษฐานว่าเป็นวัตถุนอกโลก มีคุณสมบัติไวต่ออุณหภูมิและสามารถเปลี่ยนสีในตัวเองได้ นับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่สร้างความตื่นเต้นให้ผู้คนอย่างยิ่ง ชาวบ้านต่างเชื่อว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ที่พระราหูประทานลงมา จึงตั้งชื่อว่า “เพชรพระราหู” ผู้เขียนกล่าวว่ามีอานุกาปะสูงกว่าแก้วโป่งขามและกะลาตาเดียว อาทิ มหาอุดคงกระพันไม่มีวันตายโหง คุ้มครองให้พ้นจากภัยธรรมชาติ และอำนาจของภูตผีปีศาจ มนต์ดำ คุณไสยทั้งปวง นอกจากนี้ยังมีฤทธิ์ให้บังเกิดเมตตามหานิยม เรียกทรัพย์สิน ป้องกันโรคภัยต่างๆ ได้

● มหายันต์สุริยประภาและมหายันต์จันทร์ประภา

กล่าวถึงที่มาของเครื่องรางจากพระฤๅษี 2 ตน ณ เขายุคันธรในยุคโบราณ พระฤๅษีทั้งสองสำเร็จฌานขั้นสูงสุด สามารถหยั่งรู้อนาคตกาลว่าภายหน้าโลกจะบังเกิดความเดือดร้อน เพราะกิเลสของมนุษย์เป็นเหตุให้มนุษย์ฆ่ากันตาย คนแล้งน้ำใจมีคุณธรรมมากกว่าคนมีศีลธรรม ด้วยจิตเมตตาของพระฤๅษีท่านจึงปลุกเสกผ้ายันต์นี้ขึ้นมาเพื่อช่วยมนุษย์ในยามกลียุค จึงเป็นที่มาของมหายันต์สุริยประภาและจันทร์ประภา

ผู้เขียนกล่าวถึงวิธีการบูชาพระราหูว่าควรไหว้พระราหูในวันพุธกลางคืน เครื่องบูชาควรเป็นของดำจำนวน 8 อย่างเพราะถือว่าเป็นเลขประจำเทพพเคราะห์ของพระราหู ผู้เขียนได้ระบุของถวายจำนวน 8 อย่าง ได้แก่ ข้าวเหนียวดำ งาดำ ถั่วดำ ขนมเปียกปูนดำ เฉาก๊วย องุ่นดำหรือลูกหว้า ซ็อกโกแลต และเหล้าดำหรือกาแฟ อาจมีอย่างอื่นร่วมด้วย เช่น ไก่ดำ ไข่เยี่ยวม้า หรือของคาวขนมหวาน ผลไม้อื่นที่หาซื้อได้ แต่ต้องเตรียมให้ครบ 8 อย่างเท่านั้น หลังจากนั้นจึงตั้งบูชาจตุรูป 8 ดอก พร้อมทั้งท่องคาถาและให้ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย คุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ พระฤๅษี ผู้ทรงคุณ และพระราหูเป็นที่สุดแล้วจึงอธิษฐานขอพระราหูว่า “ขออำนาจบารมีพระอสุรเทพบรมพระโพธิสัตว์เสด็จพ่อพระราหู จงมาโปรดแก่ลูกด้วย” หากสำเร็จแล้วควรทำบุญใส่บาตรเพื่ออุทิศบุญให้พระราหูด้วยจะเป็นมงคลยิ่ง

● ลักษณะเด่น

- การตัดต่อเรื่องเล่าราหูจากตำนานโบราณอย่างหลากหลายแล้วเสริมคำอธิบายเพื่อยกย่องให้ราหูเป็นเทพเจ้า
- การตีความและอธิบายบทบาทราหูให้สอดคล้องกับพุทธศาสนา
- การบรรยายเรื่องเล่าและอิทธิคุณของเครื่องรางราหูหลายชนิด

จากลักษณะเด่นที่กล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้บรรยายถึงราหูในฐานะของเทพเจ้าผู้พิทักษ์พุทธศาสนา พระโพธิสัตว์ และพระพุทธรูปเจ้าในอนาคตกาลโดยถือว่าเป็นผู้สืบพระพุทธรวงค์แห่งพุทธศาสนามีให้เลื่อมสูลู ผู้เขียนมักกล่าวอ้างว่าตำนานราหูมาจากพระไตรปิฎก แต่เลือกและตัดต่อตำนานมาจากคัมภีร์หลายแหล่ง ผู้เขียนพยายามสร้างความเข้าใจใหม่เรื่องการนับถือเทพอสุรให้เป็นที่ยอมรับนับถือในฐานะของเทพเจ้า และโน้มน้าวให้เกิดการไหว้บูชาราหูในสังคมไทย

3. 12 เทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์บูชาแล้วชีวิตรุ่งเรือง (ทศพล จังพานิชย์กุล, 2550)

ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2550 สำนักพิมพ์คอมมา หนังสือเล่มนี้เป็นการรวมเรื่องเล่าของเทพเจ้าจำนวน 12 พระองค์ที่หากได้บูชาแล้วจะนำมาซึ่งความรุ่งเรืองและเป็นสิริมงคลอย่างยิ่ง ในหนังสือมีจำนวน 12 ตอน 255 หน้า เรื่องเล่าราหูถูกจัดในตอนที่ 10 ตอน พระราหูเทพโพธิสัตว์ผู้คุ้มครองดวงชะตา

● โครงเรื่อง

- ข้อมูลสำคัญของพระราหู
- ตำนานความเป็นมาของพระราหู
- เครื่องรางพระราหู
- คาถาบูชาพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

ในตอนต้นผู้เขียนกล่าวถึงข้อมูลสำคัญของพระราหู ได้แก่ พระนาม วิมานสถิต สัญลักษณ์ เอกลักษณ์ พาหนะ วันประจำพระองค์ สัญลักษณ์แห่งธาตุ เทศกาลบูชา เครื่องบวงสรวง และคาถาบูชาแบบย่อ พระนามอื่นๆ ของราหู คือ อสุริน หรืออสุรา วิมานสถิตมีสถิตตั้งอยู่ในอุดรกรูทวิป ได้เขาพระสุเมรุ สัญลักษณ์คือราหูอมจันทร์หรือพระอาทิตย์ เอกลักษณ์คือวรรณสีทองหรือสีนิล หน้าที่กษัตริย์กัณโฑพระอาทิตย์และพระจันทร์ และเทพอสูรมีรูปร่างกายท่อนบนเป็นเทพ มีหางยาวเป็นพญานาคหรือดาวเกตุถือกระบอง พาหนะเป็นพญาครุฑตามรูปประติมากรรมนูนต่ำในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร มีบริวารเป็นพระเกตุหรือหางของพระราหู วันประจำของราหูคือวันพุธกลางคืน ธาตุลมพายุมีลักษณะเป็นคุณและโทษในหลักวิชาโหราศาสตร์ จุดประสงค์ในการบูชาเพื่อให้พระองค์คุ้มครองดวงชะตา มิให้ตกต่ำ บุคคลที่ควรบูชา ได้แก่ ประชาชนทั่วไปทุกระดับและทุกสาขาอาชีพ หรือบุคคลทำงานกลางคืนสถานบันเทิงต่างๆ หรือผู้เกิดวันพุธกลางคืน โดยสามารถบูชาได้ทุกวันหรือวันพุธกลางคืน และเครื่องบวงสรวงควรเป็นดอกไม้สีม่วง เช่น กล้วยไม้หรือบานไม่รู้โรย ธูปดำ 8 ดอกหรือ 12 ดอก เทียนดำ 1 คู่ กาน้ำดำ น้ำอวดลมสีดำ ข้าวเหนียวดำ ถั่วดำ งาดำ เฉาก๊วย ไข่เยี่ยวม้า ตอนท้ายมีคาถาบูชาพระราหูในฐานะอสุรินทรราหูเทวาเป็นภาษาบาลีและภาษาไทยแบบย่อ

พระราหูเป็นเทพโพธิสัตว์ผู้คุ้มครองดวงชะตา กล่าวถึงตำนานพระราหูจากตำราโหราศาสตร์ว่าเป็นธาตุลมหรือพายุ หมายถึง โลกมนุษย์ ความมืด หรือกาลเวลา ลักษณะที่สมบูรณ์ของพระราหูคือศีรษะเป็นยักษ์ มีหางเป็นนาค ผูกพันกับ พระอาทิตย์และพระจันทร์ในฐานะเป็นพี่น้องตามตำนานพระเคราะห์ชาติเวร ในอดีตชาติพระราหู พระอาทิตย์และพระจันทร์เป็นบุตรชายของเศรษฐี ทั้งสามเป็นพี่น้องกันได้ทำบุญตักบาตรร่วมกัน ทั้งสามใส่บาตรพระสงฆ์ โดยพระอาทิตย์เลือกใช้ขันทองคำ พระจันทร์เลือกใช้ขันเงิน แต่พระราหูใช้หม้อดินบรรจุข้าว แล้วทั้งสามได้ตั้งจิตอธิษฐานขอพรต่างกัน พระอาทิตย์ขอพรให้ตนเองเกิดเป็นดวงอาทิตย์ พระจันทร์ขอให้ตนเป็นดวงจันทร์ ส่วนพระราหูนั้นเกิดความน้อยใจที่ทั้งสองเลือกภาชนะดีกว่าตนจึงอธิษฐานขอให้ตนมีร่างกายใหญ่โตสามารถบดบังดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ได้สนิท เมื่อทั้งสามตายไปจึงไปเกิดเป็นสิ่งที่ต่างไปตามพรที่ตนอธิษฐาน ส่วนพระราหูก็ได้ติดตามไปบดบังพระอาทิตย์และพระจันทร์ด้วย

พระราหูเป็นหนึ่งในเทพนพเคราะห์ พระอิศวรสร้างขึ้นจากหัวผีโขมด 12 ตน ซุบด้วยน้ำอมฤตห่อด้วยผ้าขาว มีกำลัง 12 มีพระเกตุเป็นบริวาร วันหนึ่งราหูได้ลอบเข้าดื่มกินน้ำอมฤตพระนารายณ์ขว้างจักรตัดกายของราหูขาดเป็นสองท่อน แต่ไม่ตายเพราะฤทธิ์ของน้ำอมฤต ทำให้ราหูเป็นอมตะ พระนารายณ์คลายโทษสะบั้งเกิดจิตเมตตาจึงให้ราหูจับพระอาทิตย์และพระจันทร์มาอมได้เพียงครั้งเดียวแล้วต้องรีบคายออก จึงทำให้เกิดปรากฏการณ์สุริยุคราสกับจันทรคราสเป็นครั้งคราว

จากความเป็นอมตะของราหูในตำนานข้างต้นนี้ จึงถือนำไปเป็นเคล็ดในการปลุกเสกเครื่องรางราหู เพื่อเกื้อหนุนดวงชะตามิให้ตกต่ำ เช่น วัดศีรชะทองที่นิยมสร้างราหูเครื่ององค์ตามตำนานพราหมณ์

ราหูเป็นพระโพธิสัตว์พระองค์หนึ่ง อดีตชาติเป็นพญาช้างฉัททันต์ คอยปรนนิบัติ พระปัจเจกพุทธเจ้า บุญจึงส่งผลให้พระราหูมีฤทธิ์มาก เป็นกึ่งเทพกึ่งอสูร มีความสูงใหญ่มหึมา แต่พระพุทธรูปเจ้าอาสนะพระราหูได้ด้วยการเนรมิตกายให้ใหญ่โตยิ่งกว่า พระราหูจึงยอมสยบกลายมาเป็น เทพเจ้าผู้พิทักษ์พุทธศาสนาอีกพระองค์หนึ่ง ในอนาคตกาลพระราหูจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธรูปเจ้ามี พระนามว่า “นารทพุทธรูปเจ้า”

ผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นเรื่องรูปองค์จตุคามรามเทพกำลังยื่นเหยียบพระราหูถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ควรทำอย่างยิ่ง โดยผู้เขียนได้อธิบายใหม่่ว่าพระราหูเป็นเทพเจ้าชั้นสูง ดังนั้น จึงไม่สมควรมาสร้างในลักษณะนี้ เพราะการสร้างเช่นนี้จะนำมาซึ่งโทษแก่ตัวผู้สร้างเอง

ผู้เขียนกล่าวถึงพระราหูในฐานะเทพเจ้าที่ควรบูชา เพราะการเคารพกราบไหว้บูชา ท่านพระราหูมีจิตเมตตาต่อคนทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะยากดีมีจนหรือต่ำต้อยเพียงใด ท่านช่วยเหลือทั้งหมด เพราะท่านบำเพ็ญบารมีเป็นพระโพธิสัตว์จึงเพียรสร้างบารมีให้สูงส่งยิ่งขึ้นไป นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเรื่อง ความเข้าใจผิดว่าพระราหูมิใช่เป็นดาวบาปเคราะห์ที่ให้โทษหรือเป็นภัยอย่างที่เข้าใจอยู่ แต่เป็นเทพ พยานกรรมของมนุษย์ ผลกรรมของแต่ละคนที่ส่งผลให้ได้รับโทษภัยต่างๆ ไม่ใช่เป็นการบันดาลโทษ จากพระราหู ดังนั้น พึงควรพิจารณาตนเอง ทำกุศลกรรมและเว้นอกุศลกรรม จะทำให้ผลกรรมเก่าเบา บางลงได้ หากปฏิบัติทั้งแบบพุทธและพราหมณ์ควบคู่กันก็ย่อมเป็นผลดีและเพิ่มพูนบุญบารมียิ่งขึ้นไป

ผู้เขียนระบุและให้ข้อมูลเทวรูปพระราหูที่วัดตามภูมิภาคต่างๆ เช่น วัดศีรชะทอง จังหวัดนครปฐม วัดไตรมิตร กรุงเทพมหานคร วัดท่าใหญ่ จังหวัดชลบุรี เป็นต้น รวมไปถึงวัดที่มี เครื่องรางพระราหูขึ้นชื่อและให้บูชาโดยระบุชื่อพระเกจิอาจารย์ ชื่อวัดและที่ตั้งหรือจังหวัดไว้ เช่น พระราหูกะลาแคะและเหรียญหล่อพระราหูทรงครุฑของอาจารย์คม ไตรเวทย์ จังหวัดสุพรรณบุรี, ไทรยूर วัดลาดระโงง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, พญาราหูเนื้อโลหะ วัดเขากุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, ดวงตราพระ ราหู วัดบ้านระกาศ จังหวัดสมุทรปราการ, กะลาแคะทั้งลูก วัดไตรมิตร กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

ก่อนจะกล่าวถึงคาถาบูชาพระราหู ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงอำนาจของพลังพระราหูโดย ยกย่องว่าพระราหูว่ามีฤทธิ์แก่กล้า มีอำนาจบดบังพระอาทิตย์และพระจันทร์ได้ ถ้าพระราหูทรง โปรตผู้ใดก็จะทำให้บังเกิดความรวยอย่างที่สุดพร้อมกับแนะนำให้ท่องพระคาถาบูชาพระราหูเป็นภาษา บาลีมีอยู่สองแบบซึ่งไม่มีการระบุความหมายไว้

● ลักษณะเด่น

- การเลือกใช้ตำนานเพื่อให้ขอบบาทของราหูสูงกว่าเทพเจ้าพระองค์อื่น
- เน้นตำนานจุดเปลี่ยนของราหูเปลี่ยนเป็นเทพฝ่ายพุทธศาสนาในภายหลัง

จะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้บรรยายถึงราหูในฐานะของเทพผู้พิทักษ์พุทธศาสนา หลังจากที่พระพุทธเจ้าปราบราหูได้ด้วยการเนรมิตกายให้ใหญ่โตยิ่งกว่า ราหูจึงยอมสยบกลายเป็นเทพฝ่ายพุทธศาสนา และยังบรรยายถึงฐานะของเทพพระโพธิสัตว์ผู้คุ้มครองดวงชะตา และผู้บำเพ็ญบารมีชั้นสูงเพื่อช่วยเหลือมวลมนุษย์ทั้งหลายเพื่อรอคอยจะเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตตามคำพยากรณ์ ดังนั้นจึงสมควรบูชาราหู ผู้เขียนเน้นบทบาทราหูในพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าการไหว้บูชาราหูในวัดโดยปรับความเข้าใจใหม่ว่าร่าหูเป็นส่วนหนึ่งในพุทธศาสนาตามตำนานในพุทธศาสนา หากผู้ใดลบหลู่ก็ถือว่าเป็นบาปและจะเกิดเรื่องร้ายกับบุคคลนั้น แม้แต่รูปองค์จตุคามรามเทพกำลังเหยียบพระราหูถือเป็นการกระทำที่ไม่ควรอย่างยิ่ง โดยอธิบายใหม่ว่าร่าหูเป็นของสูง หากยังกระทำจะนำไปเป็นโทษ

4. เครื่องรางของขลัง ต้นฉบับ โคตรเศรษฐี บูชาแล้วดี บูชาแล้วรวย

(ชัย ป่ายางหลวง, 2550)

ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์อุทยานความรู้ หนังสือเล่มนี้เป็นการรวมเรื่องราวการบูชาเครื่องรางของขลังศักดิ์สิทธิ์ และประสบการณ์จริงของผู้บูชาเครื่องรางได้พบปาฏิหาริย์ที่ช่วยชีวิตหรือได้รับผลดีหลังการบูชา ในหนังสือมีการอธิบายเรื่องเครื่องรางของขลังที่ได้ความนิยมสูงสุดจากคนไทย เช่น นางกวัก ชูชก ตะเพียนเงินตะเพียนทอง กุมารทอง และราหู เป็นต้น มีจำนวน 13 ตอนเท่ากับจำนวนเครื่องรางของขลังที่ผู้เขียนได้รวบรวมเรื่องเล่าไว้ รวมจำนวน 189 หน้า ส่วนเรื่องของราหูจัดอยู่ในตอนที่ 6 ในชื่อตอนว่า “พระราหู ชีวิตสดใสหลังผ่านความมืดมัว”

● โครงเรื่อง

- ประวัติความเป็นมาของพระราหู
- รูปลักษณ์พระราหู
- หลักการบูชาพระราหู
- อานุภาพการบูชาพระราหู
- คาถาบูชาพระราหู
- เรื่องเล่าหรือประสบการณ์ของผู้บูชาพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

ในปัจจุบัน พระราหูเป็นสิ่งบูชาที่ผู้คนนับถือมาก พระเกจิอาจารย์ปลุกเสกเครื่องรางพระราหูเพื่อความเป็นสิริมงคล เพราะมีความเชื่อว่าพระราหูมีพลังอำนาจสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตได้อย่างอัศจรรย์และมีอานุภาพช่วยให้ชีวิตที่กำลังประสบเรื่องร้ายให้ดีขึ้น

พระราหูผู้มีอำนาจร้ายกาจเป็นที่น่าเกรงขาม ส่วนใหญ่มีอยู่ในคัมภีร์โหราศาสตร์ พระราหูเกิดเป็นเทวดาถึงอสูร พระอิศวรทรงสร้างขึ้นมาจากหัวผีโขมด 12 หัว นำมาปนแล้วประพรมด้วยน้ำอมฤตจึงเกิดเป็นพระราหูเทวบุตรในสวรรค์ชั้นฟ้า มีอิทธิฤทธิ์และไม่ยอมอ่อนน้อมให้แก่ผู้ใด ด้วยพระราหูเกิดจากศีรษะผีโขมดป่า ทำให้นิสัยของพระราหูจึงเป็นผี ชอบกินเครื่องเซ่นของมีนเมาทุกชนิด พระราหูเป็นสหายสนิทของพระเสาร์และมีอุปนิสัยคล้ายกัน ใจคอบึกบึนไม่กลัวใคร แต่พระราหูมีนิสัยเป็นคนยุดิธรรม จะไม่เบียดเบียนข่มเหงผู้น้อยที่เกรงกลัวและยอมตนเป็นพวก แต่จะให้คุณและประทานพรให้ผู้นั้น ในทางโหราศาสตร์หากราหูกุมลัคนาก็มีทั้งให้คุณอนันต์และโทษมหันต์

พระราหูเป็นพญาอสูรเพียงผู้เดียวที่มีความเป็นอมตะจึงได้รับการยกย่องจากพระพรหมให้เป็นเทพอีกองค์หนึ่ง พระราหูเป็นบุตรของของพระเวปจิตติและนางสิงหิกา แต่กลับมีร่างกายเป็นยักษ์มีความดุร้าย รูปลักษณ์ของพระราหูมีผิวกายดำสนิท มีร่างกายท่อนบนเป็นยักษ์ และท่อนล่างเป็นพญานาค และมีพาหนะเป็นพญาครุฑ เมื่อมีสงครามกับทวยเทพ พระราหูจะนำทัพอสูรเข้าบุกดินแดนและสู้กับพระอินทร์ทุกครั้ง แม้จะไม่สามารถเอาชนะได้แต่ภายหลังพระอินทร์ถูกพระฤๅษีสาปให้ถอยทัพจึงทำให้พ่ายแพ้พวกอสูรตั้งแต่นั้นมา

ต่อมาเหล่าเทวดาได้ชักชวนอสูรกวมน้ำอมฤตตามบัญชาพระนารายณ์โดยใช้พวกอสูรเป็นเครื่องมือ แต่ใช้กลยุทธ์บอกว่าจะแบ่งน้ำอมฤตให้ครึ่งหนึ่ง แต่ภายหลังพระนารายณ์ไม่ได้แบ่งให้โดยใช้กลยุทธ์ ส่วนพระราหูรู้ทันจึงทำแซ่เขื่อนไม่ให้ความร่วมมือ ครึ่งเหล่าทวยเทพขมุนมกวมน้ำอมฤตเสร็จสิ้นพระราหูแอบเข้าไปลักกินน้ำอมฤต พระอาทิตย์และพระจันทร์ไปเห็นจึงนำความไปฟ้องพระนารายณ์ทำให้ทรงกริ้วว้างจักรตัดกายราหูขาดสองท่อน แต่ด้วยเดชอำนาจน้ำอมฤตจึงไม่ตายท่อนหัวเป็นยักษ์ล่องลอยในห้วงอากาศคอยไล่จับพระอาทิตย์และพระจันทร์ด้วยความอาฆาตแค้น ส่วนท่อนล่างมีลักษณะคล้ายงู เป็นที่มาของการเกิดคราส ในภายหลังจะมีผู้เข้าใจผิดว่าพระราหูเปรียบเหมือนงาเม็ดที่เป็นกิเลสต้นเหตุที่คอยติดตามทำลายจิตมนุษย์ให้เขลานั้นไม่ถูกต้องและควรเข้าใจให้ถูกต้องถึงนัยอันลึกลับของวิชาโหราศาสตร์

เรื่องพระราหูในพระไตรปิฎกของพุทธศาสนาอยู่ในพระสูตรจันทิมสูตรและสุริยสูตรเล่าว่าพระพุทธเจ้าประทับที่สาวิตถิ จันทิมเทวบุตรและสุริยเทวบุตรถูกอสูรินทรราหูจับกลืนกินแต่ทั้งสองไม่ยอมและอ้อนวอนขอความช่วยเหลือจากพระพุทธเจ้าให้คุ้มครองและขับไล่พระราหู พระองค์ทรงใช้คาถาธรรมาณพระราหูจนยอมปล่อยพระจันทร์และพระอาทิตย์ ภายหลังพระราหูมีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาเพราะพระพุทธเจ้าทรงกระทำปาฏิหาริย์จนพระราหูลดทิฐิมานะ และละเลิกเป็นอัมฤตพาล ราหูจึงมีความเลื่อมใสในคำสอนของพระพุทธเจ้า

ในคัมภีร์โหราศาสตร์กล่าวว่าพระราหูเกิดจากงาเม็ดของโลกที่แผ่ขยายขึ้นไปในชั้นบรรยากาศ มีขนาดใหญ่มหึมาโผล่พุ่งออกไปสุดพรรณนาจึงอุปมาเป็นคลื่นพระราหูที่ทอดยาวไกลไปในจักรวาลเป็นงาเม็ดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่าโลกก็คือพระราหู สิ่งมีชีวิต วัตถุ ธรรมชาติ

ทั้งหลายในโลกจะบังเกิดขึ้นได้ และเปลี่ยนแปลงหมุนเวียนไปเป็นวงจรได้นั้นย่อมเกิดจากการโคจรรับแสงอาทิตย์ แสงจันทร์และแสงดาว จึงกล่าวได้ว่าทั้งสามต่างพึ่งพาอาศัยกัน พระราหูก็จำเป็นได้รับแสงอาทิตย์และแสงจันทร์เกิดเป็นธรรมชาติของโลกมิใช่สุริยคราสและจันทรคราสอย่างที่เข้าใจกัน หากผู้ใดเข้าใจโหราศาสตร์แตกฉานย่อมรู้ถึงอานุภาพของพระราหูว่ามีอำนาจยิ่งใหญ่ในระบบอะตอมทางวิทยาศาสตร์ อาจนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดพลังนานาประการบันดาลให้ทำในสิ่งที่ไม่เชื่อได้เสมอ หากขาดพระราหูก็อย่าหวังว่าจะสามารถสร้างสรรค์สิ่งใดขึ้นมาบนโลกนี้ได้ ดังนั้น จึงควรเข้าใจว่าคลื่นพระราหูเป็นวิญญานธาตุที่อาศัยในอากาศธาตุ เป็นพลังลมปราณรากฐานของสิ่งมีชีวิตที่ต้องดำเนินไปตามชะตากรรมสัมพันธ์กับแสงอาทิตย์ แสงจันทร์และดวงดาว ตราบเรายังหายใจ ตรานั้นเงาราหูยังมีในกายเรา

ในตำนานโบราณบอกกล่าวไว้ว่าพระอาทิตย์เกิดเป็นพญานาค พระพลหัทสบดีเกิดเป็นพระอินทร์ พระเสาร์เป็นพญาครุฑ และพระอังคารเกิดเป็นพญาราชสีห์ เทพทั้งหลายดำริจะสร้างสระน้ำสุรามฤตไว้ให้เป็นที่อยู่อาศัยแก่มนุษย์และเทวดาจึงพากันไปปรึกษาพระราหู แต่พระราหูปฏิเสธ ต่อมาเมื่อเหล่าเทพสร้างสระน้ำเสร็จ จึงเกิดการทะเลาะวิวาทกัน พญาครุฑจึงไล่จิกกินพญานาค พญานาคจึงไปขอความช่วยเหลือพระราหู พญาครุฑจึงไปฟ้องพระอินทร์ แต่พระราหูติดตามไป ระหว่างทางตีมน้ำในสระสุรามฤตทำให้ราหูมีความเป็นอมตะ พระอินทร์เห็นเข้าจึงพิโรธขว้างจักรตัดพระราหูขาดสองท่อน แต่พระราหูไม่ตายเพราะฤทธิ์จากสุรามฤต

บุพกรรมของพระราหูที่เคยสร้างร่วมกันกับพระอาทิตย์ และพระจันทร์ในอดีต พระอาทิตย์และพระจันทร์เป็นพี่ของพระราหู วันหนึ่งทั้งสามได้ใส่บาตรพระ พระอาทิตย์เลือกใช้ขันทอง พระจันทร์เลือกใช้ขันเงิน แต่พระราหูนั้นหยิบเอากระบุงมาใส่ข้าว ทั้งสามได้ตั้งจิตอธิษฐานขอพรให้ตนเอง พระอาทิตย์ขอพรให้ตนเองเกิดเป็นพระอาทิตย์ พระจันทร์ขอให้ตนเป็นพระจันทร์ ส่วนพระราหูโกรธที่ทั้งสองคนที่ถวายเป็นภรรยาที่ดีกว่าของตนจึงขอพรให้ตนมีร่างกายใหญ่โตสามารถบดบังแสงสว่างของทั้งพระอาทิตย์และพระจันทร์ได้ จึงเป็นเหตุให้พระราหูติดตามบดบังพระอาทิตย์กับพระจันทร์ให้เกิดความมืดมิดเรื่อยไป

หลักการบูชาควรเลือกบูชาในวันพุธกลางคืน ควรเป็นสถานที่โล่งแจ้ง และเหมาะแก่การตั้งโต๊ะบูชา ควรหันหน้าไปทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ถวายเครื่องบูชาด้วยทองคำ 8 อย่าง ได้แก่ ไข่เยี่ยวม้า ไก่ดำ ข้าวเหนียวดำ ถั่วดำ เฉาก๊วย ขนมเปียกปูนสีดำ กาแฟดำ และเหล้าดำ ก่อนการบูชาให้จุดธูป 8 ดอกแล้วอธิษฐานว่า “ข้าแต่พระราหู ข้าพเจ้าได้นำอาหารคาวหวานและเครื่องดื่มมาถวายท่าน ขอท่านจงดื่มกินตามอัธยาศัยและช่วยดลบันดาลความสุขความสำเร็จ โชคลาภเงินทอง และช่วยป้องกันภัยแก่ข้าพเจ้าด้วยเทอญ” จากนั้นก็ปักธูปจึงเสร็จสิ้นพิธี

อานุภาพจากการบูชาพระราหูเป็นประจำจะดลบันดาลให้ได้ตามคำอธิษฐาน เพราะพระราหูมีฤทธิ์อานุภาพสามารถดลบันดาลพรได้ทุกประการ โดยเฉพาะจะช่วยเสริมสร้างเมตตามหา

นิยมคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายจากอุบัติเหตุ อุบัติภัย และไสยศาสตร์ ตลอดจนโรคภัยไข้เจ็บ ทั้งยังบันดาลโชคลาภและความร่ำรวยให้บังเกิดเงินทองไม่ขาดสาย นอกจากนี้ผู้เขียนยังให้คาถาบูชาภาษาบาลี

ในตอนท้ายผู้เขียนเล่าเรื่องราวที่ตนเองได้ยินจากบุคคลอื่นผู้พบเจอปาฏิหาริย์จากการบูชาพระราหู เล่าว่าสามีของเขานอกใจ ทำให้เขาตรอมใจอย่างหนัก ในช่วงนั้นธุรกิจงานก็มีปัญหาขาดทุนจนต้องปิดกิจการ และมีหนี้สินจำนวนมาก วันหนึ่งได้มีโอกาสไปปฏิบัติธรรมที่วัดแห่งหนึ่งและได้เข้าบูชาพระราหุมาราบไหว้บูชาและขอพรอยู่ตลอด นับตั้งแต่นั้นชีวิตดีขึ้นราวกับปาฏิหาริย์ กิจการที่เดิมมีปัญหา ก็กลับมีช่องทางทำได้ใหม่และดียิ่งกว่าเดิม สามีที่หายไปก็กลับมาคืนดีและช่วยเหลือกิจการจนประสบความสำเร็จ และได้ขยายกิจการไปอีกหลายสาขา นับว่าเป็นปาฏิหาริย์ที่เกิดจากการบูชาพระราหูประกอบกับคุณงามความดีของผู้บูชาจึงนำสิ่งดีๆ เข้ามาในชีวิต

● ลักษณะเด่น

- การตีความเรื่องราวในโหราศาสตร์และดาราศาสตร์เป็นคุณูปการ
- เรื่องเล่าประสบการณ์จริงจากการบูชาราหูและยกย่องว่าเป็นเทพ

จะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้บรรยายถึงราหูในโหราศาสตร์และดาราศาสตร์โดยการตีความใหม่ เรียกว่า “คลื่นพระราหู” มีพลังต่อมนุษย์ ในตอนท้ายได้บอกเล่าเรื่องราวประสบการณ์จริงจากผู้บูชาราหูจนเปลี่ยนชีวิตจากร้ายกลายเป็นดีเพื่อชูสถานะราหูในฐานะเทพเจ้าผู้เปลี่ยนแปลงชีวิตจากร้ายให้กลายเป็นดี

5. อิทธิปาฏิหาริย์สิ่งศักดิ์สิทธิ์ บูชาเสริมมงคลชีวิต ให้ลาภ ให้อวย

(บุญชัย ใจเย็น, 2552)

ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เลิฟบุ๊กส์ หนังสือเล่มนี้เป็นการเผยแพร่ข้อมูลการบูชาเทพเจ้าในศาสนาฮินดูและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนไทยเคารพนับถือ เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อตนเอง โดยรวมเรื่องเล่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์หลายพระองค์ เช่น พระสิวลี พระอุปคุต พระพรหม เจ้าแม่กวนอิม แม่นาคพระโขนง พุ่มพวง ดวงจันทร์ รวมไปถึงราหูในฐานะเทพนพเคราะห์ ในหนังสือนี้มีจำนวน 21 ตอน จำนวน 144 หน้า โดยเรื่องเล่าราหูถูกจัดในตอนที่ 3

● โครงเรื่อง

- บทบาทพระราหูในโหราศาสตร์และดาราศาสตร์
- การส่งอิทธิพลของพระราหู
- พิธีกรรมบูชาพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

ราหูเป็นเทพนพเคราะห์ มีอิทธิฤทธิ์สูง เป็นอมตะไม่เกรงกลัวเทพองค์ใด เพราะพระอิศวรสร้างขึ้นและให้พรวิเศษ ราหูเป็นบุตรของของพระเวปจิตติและนางสิงหิกา มีอุปนิสัยดุร้าย โกรธง่ายหายเร็ว หากทำให้ราหูพึงพอใจก็จะประทานโชคลาภและความสำเร็จให้กับคุณนั้น

พระราหูเป็นดาวดวงหนึ่งมีการขับเคลื่อนในวิถีโคจรที่ทำมุมองศาตรีโกณกับดวงดาวอื่นๆ ตามกาลโยคโดยเชื่อกันว่าในแต่ละมุมแต่ละเรือนแห่งลัคน์นั้นก็ส่งพลังที่แตกต่างกันไป ดาวราหูจะย้ายลัคนา จากเรือนกุมภ์เข้าสู่เรือนมังกร ตามตำราโหราศาสตร์ว่าดาวใหญ่ย้ายนั้นเสมือนนกตัวใหญ่ที่เกาะต้นไม้ เมื่อจะบินก็ต้องทะยานอันจะส่งผลกระทบต่อกิ่งไม้ นั่นซึ่งอาจสั่นสะเทือนหรือแตกหักได้ เช่นเดียวกันกับชะตามนุษย์ ชะตาการค้า ห้างร้านบริษัท ธุรกิจส่งออกนำเข้าจะส่งผลกระทบต่อทำให้ข้าวยากหมากแพง ตลอดจนชะตาบ้านเมืองสุวิฤติ ประชากรแตกแยก ส่วนอีก 8 ราศีก็ไม่พ้นภัยอันตราย หากใกล้ขีดหรือผูกพันกับผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ก็มีสิทธิ์จะโดนทางเลขได้ด้วยเช่นกัน

หากคราใดที่พระราหูย้ายเรือน ควรไหว้บูชาสวดอุทิศส่วนกุศลเพื่อให้เกิดสิ่งดีๆ ในชีวิต และควรตั้งสติหรือไม่ประมาทในชีวิต แม้พระราหูจะให้โทษมหันต์ แต่หากเป็นคุณก็ให้คุณอนันต์เช่นกัน ด้วยพลังแห่งครูเฒ่า ครูท้อง ครูเทพ ครูโหร บรมครูสำนักเขาอ้อ สำนักประตูโรงธรรมเมตตาให้โหรยูร ศิษย์ครูเทพภูทอกเป็นเจ้าของพิธีมหาอายุกิจที่วัดแจ้งศิริสัมพันธ์ จังหวัดนนทบุรี พิธีอายุกิจเป็นการสืบสานกรรมวิธีมาจากอินเดียครั้งพุทธกาล และได้เข้าไปในประเทศไทยสมัยอยุธยาตอนกลางจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์เพื่อสะเดาะเคราะห์ชะตาดวงเมือง ต่อมาพิธีได้เลือนหายไป จนสมัยรัชกาลที่ 7 จึงได้นำพิธีนี้กลับมาอีกครั้ง และจัดขึ้นเรื่อยมา ซึ่งมีผู้ที่เลื่อมใสเข้าร่วมพิธีกรรมเป็นจำนวนมาก

● ลักษณะเด่น

- บทบาทและการส่งอิทธิพลของดาวราหูในโหราศาสตร์
- พิธีกรรมอายุกิจและพิธีกรรมการรับส่งพระราหู

ผู้เขียนได้อธิบายเรื่องราวในทางโหราศาสตร์เพื่อให้เข้าใจอิทธิพลของดาวราหูต่อดวงชะตาอันมีผลทั้งให้โทษและให้คุณ เมื่อมีดาวราหูในดวงชะตาจึงจำเป็นต้องกราบไหว้บูชา ทำบุญ และมีสติไม่ประมาท รวมทั้งการเข้าร่วมพิธีกรรมสำคัญจะเป็นสิริมงคล จากรูปแบบการเล่าเรื่องของผู้เขียนทำให้เห็นว่าผู้เขียนต้องการนำเสนอพิธีกรรมอายุกิจและพิธีกรรมการรับส่งราหูเป็นสำคัญ และเป็นการเชิญชวนให้ผู้คนเข้าร่วมพิธีกรรมดังกล่าวจึงได้เน้นการอธิบายความสำคัญบทบาทและการส่งอิทธิพลของราหูต่อดวงชะตาที่กระทบต่อชีวิตซึ่งต้องหาทางแก้ไขและบรรเทาให้เบาบางลง

6. พระราหู พลังแห่งอำนาจเทพผู้เปลี่ยนเคราะห์กรรมเป็นโชคลาภ

(เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์, 2553)

ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เชียงใหม่ราย: หอศิลป์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ นำเสนอเรื่องเล่าที่มาของผลงานศิลปะประติมากรรมตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – 2553 และการจัดสร้างเหรียญเครื่องรางราชูจำนวน 9,999 องค์ หล่อครั้งละ 999 องค์เป็นจำนวน 9 ครั้ง โดยอาจารย์เฉลิมชัยเป็นผู้ออกแบบและจัดสร้างขึ้นพร้อมตีพิมพ์หนังสือเล่มนี้ เพื่อบอกเล่าแนวความคิดในการสร้างเหรียญพระราหูมีจำนวน 21 หน้า และเน้นย้ำบทบาทของราชูในฐานะของเทพเจ้าผู้กุมดวงชะตา ซึ่งมนุษย์จำเป็นต้องบูชาราชูเพื่อขอความเมตตาให้ผ่านพ้นเคราะห์กรรมต่างๆ และแปรเปลี่ยนเป็นโชคลาภ

● โครงเรื่อง

- แรغبันดาลใจการสร้างศิลปะเหรียญพระราหู
- ประวัติของพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

แรغبันดาลใจของการสร้างศิลปะเหรียญพระราหูเริ่มต้นจากความชอบส่วนตัวของอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ท่านศรัทธาเลื่อมใสเทพเจ้าจำนวนสองพระองค์ คือ พระพิฆเนศวร และพระราหู เหตุผลแรกที่ชอบทั้งสองพระองค์เพราะรูปลักษณะของทั้งสอง พระองค์มีรูปร่างเหนือความเป็นจริงมีความงดงามเป็นพิเศษกว่าเทพองค์อื่นอย่างพระพิฆเนศวรมีเศียรเป็นช้างและร่างเป็นมนุษย์ ส่วนพระราหูเศียรเป็นยักษ์ใหญ่โตแต่ตัวเป็นงู รูปร่างใหญ่โตสามารถอมพระอาทิตย์และพระจันทร์ได้ อีกประการคือความชื่นชอบในพลังอำนาจฤทธิ์ของเทพเจ้าทั้งสองพระองค์ที่ให้ผลแก่มนุษย์และเทวดาทั้งหลายได้ พระพิฆเนศวรสามารถปราบอสูรและเทวดาได้ ส่วนพระราหูนั้นท่านทรงพลังอำนาจมหาศาล ดุดันและยิ่งใหญ่ ท่านสามารถส่งผลร้ายต่อมนุษย์ได้โดยตรง เพราะเป็นเทพผู้กุมชะตากรรมเคราะห์กรรมของมนุษย์

พระราหูเป็นสัญลักษณ์แห่งพระสังขารของพระพุทธเจ้า พระราหูแทนฝ่ายดำคือความทุกข์ มนุษย์มีทั้งความสุข ความทุกข์ ความรัก ความโกรธ และมีทั้งได้ทั้งเสียจนถึงตาย เหตุผลที่ชอบพระราหูเพราะท่านเป็นธรรมชาติอันใจมาโดยตลอดให้ระลึกถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นสัญลักษณ์ประจำตัวให้เข้าถึงอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

เหตุผลที่ปั้นองค์พระราหูไว้ก็เพื่อเตือนสติผู้คนที่มาวัดร่องขุนว่าพระราหูเป็นเทพผู้กุมชะตากรรมของมนุษย์ไว้เคียงคู่กับพญามัจจุราชผู้กุมจิตวิญญาณของมนุษย์ พระราหูจะให้โทษต่อผู้ไม่เข้าใจธรรมชาติหรือธรรมชาติของความจริง จำพวกมนุษย์ที่มีจิตใจอ่อนแอเต็มไปด้วยกิเลสตัณหามากมายพวกเขาเหล่านั้นต้องพบชะตากรรมต่างๆ คือการกระทำของตนเองที่เปิดช่องให้พระราหูเข้าครอบงำได้

โดยง่าย มนุษย์จึงต้องบูชาพระราหูเพื่อขอความเมตตาจากท่านให้พ้นเคราะห์กรรมต่างๆ ในชีวิตทั้งตนเอง และครอบครัวเป็นการบูชาเพื่อทำจิตตนเองให้เข้มแข็งไม่หวาดกลัวต่อชะตากรรม อีกจำพวกหนึ่งคือพวกที่พบแต่เคราะห์กรรมซ้ำเติมและขาดการฝึกฝนพัฒนาจิตตนเอง จงบูชาและขอพรพระราหูแล้วจะเกิดพลังในการดำเนินชีวิตต่อไป ความทุกข์โศกจะเปลี่ยนเป็นรับโชคลาภแทนเคราะห์กรรมต่างๆ

พระราหูเป็นอสูรคือยักษ์เรียกว่าฝ่ายมารบนสรวงสวรรค์มีทั้งฝ่ายเทพและมาร ยังมีกิเลสอยู่ จึงมักมีสงครามกัน วันหนึ่งเหล่าเทวดาบนสวรรค์ได้กวนน้ำอมฤต โดยมีพระนารายณ์เป็นองค์ประธาน หลังกวนน้ำอมฤตเสร็จสิ้น เหล่าเทวดาพากันดื่มน้ำอมฤตเพื่อความเป็นอมตะ พระราหูเป็นอสูรได้แปลงกายเป็นเทวดาขโมยดื่มน้ำอมฤตเพื่อความเป็นอมตะ แต่พระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นจึงรีบไปฟ้องพระนารายณ์ ทำให้พระนารายณ์ขว้างจักรตัดพระราหูขาดออกเป็นสองท่อนแต่ไม่ตายเพราะได้ดื่มน้ำอมฤตแล้วจึงเป็นอมตะ แต่ด้วยความโกรธแค้นพระอาทิตย์และพระจันทร์ที่ไปฟ้องพระนารายณ์เป็นเหตุให้ตนถูกตัดขาดครึ่งจึงไล่อมเทพทั้งสองจนเป็นที่มาของสุริยุปราคา (ราหูอมพระอาทิตย์) และจันทรุปราคา (ราหูอมพระจันทร์)

การสร้างพระราหูขึ้นมาก็เพื่อประโยชน์ในการเตือนสติผู้มีธรรมทั้งหลายให้ได้สติ ตั้งใจฝึกฝนธรรมะ ให้เข้าถึงพระนิพพานและสร้างเพื่อเป็นอุบายช่วยเหลือผู้ประสบเคราะห์กรรม ซ้ำซากให้รอดพ้นและมีแรงกายแรงใจในการดำเนินชีวิตต่อไป โดยมีองค์พระราหูเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ การสร้างครั้งนี้ไม่ได้หวังผลกำไรหรือเงินทองใดๆ แต่เป็นความหวังที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ทำเพื่อผู้ที่เคารพเลื่อมใสพระราหูอย่างเดียวกันเท่านั้น

ในการจัดสร้างครั้งนี้ไม่มีพิธีกรรมการปลุกเสกเพราะไม่จำเป็น ด้วยพลังอำนาจในองค์เทพเจ้ากับงานศิลปะที่ประณีตและบรรจงทำได้เหมือนอย่างที่สุดย่อมมีความขลังและศักดิ์สิทธิ์ มีพลังอำนาจมากกว่าการจัดพิธีกรรมอื่นใด อำนาจของเครื่องรางอยู่ที่พระราหูที่จะช่วยให้คนพ้นเคราะห์และมีโชคลาภ

● ลักษณะเด่น

- การบอกเล่าแรงบันดาลใจและความชอบของ อ.เฉลิมชัย
- ความเปรียบราหูกับคำสอนในพุทธศาสนา

จากลักษณะเด่นของเรื่องข้างต้นจะเห็นว่าผู้เขียนได้เล่าเรื่องของตนเอง กล่าวคือแรงบันดาลใจและความชอบส่วนตัวของตนเองที่สามารถโน้มน้าวใจผู้ที่ชื่นชมผลงานของอาจารย์เฉลิมชัย โฆสิตพิพัฒน์ ได้โดยง่าย สิ่งที่บรรยายยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดสร้างวัดร่องขุ่นเพราะเป็นการชักจูงให้ผู้คนเข้าวัด มีจิตใจโน้มเข้าหาพุทธศาสนาโดยใช้ความเปรียบราหูกับคำสอนในพุทธศาสนา ตลอดจนการสร้างที่ฟังหรือที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชนในยุคปัจจุบัน

7. เรื่องโบราณตำนานยักษ์ (ดิษฎีกษ์, 2554)

ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์อินคัม หนังสือเล่มนี้นำเสนอเรื่องเล่าโบราณของยักษ์จากตำนานวรรณคดี และนิทานปรัมปรา เช่น ตำนานยักษ์รามเกียรติ์ ยักษ์วัดแจ้งยักษ์วัดโพธิ์ ยักษ์วัดพระแก้ว ทำววกขนากที่ลพบุรี และพระราหู เป็นต้น เรื่องราวของพระราหูได้รวมอยู่ในหนังสือด้วยเพื่อบอกเล่าประวัติและคติความเชื่อพระราหูในสังคมไทย ในหนังสือมีการบรรยายไว้จำนวน 10 บท จำนวน 160 หน้า โดยพระราหูอยู่ในบทที่ 6 ในชื่อบทที่ว่า“ตำนานพระราหู”

● โครงเรื่อง

- ประสบการณ์ของผู้เขียนต่อเรื่องราว
- ประวัติพระราหู
- ปรากฎการณ์การนับถือพระราหูในสังคมไทย
- เรื่องเล่าปาฏิหาริย์ของพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

ผู้เขียนได้บอกเล่าประสบการณ์ครั้งแรกที่ทำให้รู้จักราหูคือการเกิดจันทรุปราคาในสมัยที่ผู้เขียนยังเยาว์วัย คุณตาและคุณยายได้บอกเล่าเรื่อง “ราหูอมจันทร์” ในสมัยก่อนเวลาเกิดคราสผู้คนจะพากันตีกลอง ยิงปืนหรือจุดประทัดเสียงดังให้ราหูคายพระอาทิตย์หรือพระจันทร์ อีกเหตุการณ์หนึ่งที่ผู้ใหญ่บอกคือวิธีการคลายมนต์ราหูที่จะทำเมื่อราหูอมพระจันทร์ โดยคุณยายจะเอามือถือไปเฉาะต้นมะม่วงและต้นชมพูกระตุ้นให้พระราหูปล่อยมนต์ให้ผลไม้ ออกลูกตก ซึ่งเป็นที่อัศจรรย์เพราะทุกครั้งที่ทำแล้วทั้งต้นมะม่วงและต้นชมพูจะออกลูกตกเป็นประจำ

ในพิธีการกวณเกษียรสมุทรพระราหูได้แปลงร่างเป็นเทวดาไปดื่มน้ำอมฤต แต่พระอาทิตย์และพระจันทร์ไปฟ้องพระนารายณ์ ทำให้พระราหูโกรธพระอาทิตย์กับพระจันทร์จึงตามไปกลืนกิน อีกตำนานคือพระราหูในนิทานชาติเวรที่ราหูได้ดื่มน้ำอมฤตสมใจจึงได้รับความเป็นอมตะ และด้วยความที่เป็นราตุลมทำให้มีอิทธิฤทธิ์แรงกล้าและมีความร้อนระอุจึงต้องตั้งเทวรูปพระราหูไว้กลางน้ำเพื่อลดความร้อนแรง

ตำราโบราณบอกเล่าวิธีการบูชาพระราหู กล่าวว่าบูชาราหูในวันข้างขึ้นและวันข้างแรม 15 คำของทุกเดือน ให้จัดเครื่องสังเวบูชาพระราหูจะถือเป็นสิริมงคล ในปี พ.ศ.2547 มีกระแสของโหราจารย์ที่ทำนายทายทักว่าราศีหรือปีนักษัตรจะมีเคราะห์จึงทำให้คนเข้าหาและไหว้พระราหูมากขึ้น มีการถวายของดำ 8 อย่างตามความเชื่อว่าพระราหูเป็นเทพองค์ที่ 8 และมีคติความเชื่อว่าการกราบไหว้เทพราหูจะทำให้ดวงชะตาดีขึ้น

ครั้งหนึ่งเพื่อนของผู้เขียนเคยไปนมัสการพระราหูที่วัดแห่งหนึ่งได้เข้าไปกราบ พระอธิการ กล่าวว่า “ถาวรวัตถุที่สร้างขึ้นมานี้ นับว่าเป็นสิ่งที่มีกรกล่าวอ้างในตำราโหราศาสตร์ มีตำนานเป็นเทพที่มีอิทธิฤทธิ์ สามารถกำหนดเคราะห์กรรมหรือดวงชะตาของมวลมนุษย์ได้...พระราหูเป็น เสมือนยักษ์ที่เป็นเทพทั้งที่มีคุณและโทษ หากบูชาให้ดีก็เกิดความสำเร็จรุ่งเรือง...เรื่องนี้เอาตมาเห็นว่า เปรียบเสมือนอุบายธรรมทางพระพุทธศาสนา เมื่อมีความทุกข์ย่อมต้องหาเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจช่วยให้พ้นทุกข์” ดังนั้น การไหว้พระราหูถือว่าเป็นมงคลเพราะเปรียบเสมือนการใช้ไฟเผาเทียน เมื่อเทียนละลายก็ เปรียบเสมือนเคราะห์ร้ายได้ละลายไปด้วย ถือเป็นการดับทุกข์ได้ดีที่สุด

ในอดีตเกิดเหตุการณ์ ปาฏิหาริย์ที่จังหวัดนครสวรรค์ ในปี พ.ศ.2458 เกิดโรคระบาดรุนแรงในจังหวัดนครสวรรค์จนถึงจังหวัดแถบภาคกลางตอนบน ทำให้มีคนเสียชีวิตจำนวนมาก ครั้นเหตุการณ์ดีขึ้น ผู้คนได้ถามว่าเพราะเหตุใดโรคร้ายจึงหายไปอย่างไรสาเหตุ ผู้คนต่างบอกเล่าว่าเป็นเพราะการไหว้พระราหูทุกวันของชาวบ้าน จึงทำให้พ้นเคราะห์กรรมและปัดเป่าภัยในครั้งนี้ ตั้งแต่นั้นพิธี การบูชาราหูมากขึ้น ผู้เขียนสอบถามทำให้ได้ข้อมูลว่าตามตำราโบราณบอกไว้ว่าให้ถวายของดำ 8 อย่าง ประกอบด้วยไก่ดำ เหล้าดำ กาแฟดำ ฌากวีย ข้าวเหนียวดำ ถั่วดำ ขนมเปียกปูนดำ และไข่ดำหรือไข่เยี่ยวม้า พร้อมธูปเทียนจำนวน 8 ดอกหรือเล่ม หากบูชาแล้วจะดี แม้นิยามกลียุค พระราหูทรงเมตตาช่วยเหลือผู้คน

คนโบราณอธิบายว่าพระราหูมีร่างกายใหญ่โต มีทั้งหมด 14 กร แต่ละกรถือ สิ่งต่างๆ เอาไว้ด้วย พระราหูในลักษณะนี้เรียกว่าพระพรหมยักษ์ คือยักษ์ผู้ทรงไปด้วยอำนาจบารมี ในสมัยนั้นมีการสร้างพระราหูขนาดใหญ่ปางครอบจักรวาล จากการรวมพระราหูปางต่างๆ จำนวน 7 องค์ ซึ่งแฝงด้วยคติธรรมหลายประการ โดยเฉพาะในพระกรที่ประคองลูกโลกแสดงให้เห็นการล่วงรู้ความเป็นไป ของโลก การเปลี่ยนแปลงฤดูกาล และล่วงรู้ชะตาชีวิตมวลมนุษย์ ดังนั้น ผู้สักการะมักเกิดความ เจริญรุ่งเรือง และผ่านอุปสรรคต่างๆ ได้ด้วยดี สามารถไหว้ได้ทุกคน ทุกเพศและทุกวัย ไม่เพียงแต่ผู้เกิด วันพุธกลางคืนเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการนับถือพระราหูนั้นไม่เพียงแต่การกราบไหว้อย่างเดียว แต่ต้อง ประพฤติดีด้วย เพราะไม่ว่าเทพหรือยักษ์ก็ตามย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม

● ลักษณะเด่น

- การเล่าประสบการณ์เรื่องราวของผู้เขียน
- เรื่องเล่าปาฏิหาริย์จากการบูชาราหู

จะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้บอกเล่าประสบการณ์ส่วนตัวที่เกี่ยวกับราหูตั้งแต่ใน ชีวิตวัยเด็กจนถึงปรากฏการณ์การนับถือราหูในสังคมไทยในอดีตและเรื่อยมา ตลอดจนการบอกเล่า เรื่องเล่าปาฏิหาริย์ของผู้คนที่นับถือและบูชาราหูทำให้พ้นภัยในคราววิกฤตนับเป็นเรื่องราวที่สร้างความศรัทธาเลื่อมใสต่อราหูในฐานะเทพเจ้าผู้ปัดเป่าเคราะห์ร้ายของมวลมนุษย์ นอกจากนั้น ยังมีการเล่า

ประวัติความเป็นมาของราหูโดยเลือกเล่าเรื่องเหตุการณ์การเกษียรสมุทฺรเพื่ออธิบายสาเหตุของการอมพระอาทิตย์และพระจันทร์ ตลอดจนที่มาของรูปลักษณะในลักษณะครึ่งท่อน

8. พระราหู เทพเจ้าแห่งโชคลาภ (พหุมนิส ก้อนคำ, 2554)

ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ไพลิน หนังสือเล่มนี้เป็นเรื่องราวของราหูทั้งหมดจำนวน 112 หน้า มีการนำเสนอเรื่องราวไว้หลายบทรวมทั้งสิ้น 10 บทโดยมีวัตถุประสงค์การเขียนที่ระบุในคำนำตอนต้นว่าเพื่อรวบรวมตำนานโบราณของราหู พิธีกรรม คาถาบูชา เครื่องสังเวย และสถานที่ไหว้เพื่อผู้ที่สนใจและปรารถนาความสำเร็จหรือมีโชคโดยฉับพลันจะได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์

● โครงเรื่อง

- กำเนิดพระราหู
- เหตุที่พระราหูมีกายครึ่งท่อน และการเกิดคราส
- เรื่องของพระราหูในพุทธศาสนา
- การบูชาพระราหู คาถาบูชาและเครื่องเซ่นไหว้
- วัดที่ได้รับความนิยมในการบูชาพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

ตามตำราโหราศาสตร์พระศิวะสร้างพระราหูจากหัวผีโขมด 12 หัวป่นเป็นผงห่อด้วยผ้าสีทองแล้วร่ายมหาเวทย์อันศักดิ์สิทธิ์พร้อมกับพรมด้วยน้ำอมฤตจึงบังเกิดเป็นเทพพระราหู มีวรกายสีนิลผสมกับสีทองแดง มีวิมานสีนิลอยู่ในอากาศ และมีครุฑเป็นพาหนะ โหราจารย์ใช้สัญลักษณ์เลข 8 แทนพระราหูและมีเลข 12 เป็นกำลัง ซึ่งมาจากจำนวนหัวผีโขมด 12 หัวที่พระศิวะเจ้านามาสั่งสร้างเป็นพระราหู เพราะฉะนั้นเลข 8 และ 12 จึงเป็นเครื่องหมายแทนองค์พระราหูโดยตรง ในทางโหราศาสตร์พระราหูเป็นมิตรกับพระเสาร์ แต่เป็นศัตรูกับพระพุธ

บางตำรากล่าวว่าพระราหูเป็นพวกเทวด์หรือเทวดาจำพวกหนึ่ง เป็นโอรสพระวิประจิตติกับนางสิงหิกา เกิดมามีพลังมหาศาล หน้าตาดุตันคล้ายยักษ์ และมีร่างกายงดงามในอดีตพระราหูได้เกิดเป็นพี่น้องร่วมกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ ได้ดักบาตรทำบุญร่วมกันแต่ทั้งสามใช้ภาษาแตกต่างกัน พระอาทิตย์ใช้ขันทอง พระจันทร์ใช้ขันเงิน แต่พระราหูใช้กะลามะพร้าวเป็นภาชนะ อานิสงส์ผลบุญจึงต่างกันทำให้ในชาติต่อมาพระอาทิตย์และพระจันทร์ได้รับอานิสงส์ให้เกิดมีรัศมีและวรรณะตั้งสีทองคำและสีเงินตามภาษาขณะที่ตนได้เลือกใช้ในครั้งนั้น ส่วนพระราหูไปเกิดผู้มีวรรณะสีนิลปนทองแดงหรือค่อนไปทางสีดำ จึงเป็นที่มาของการสร้างวัดมุงคลโดยนำกะลามะพร้าวมาแกะสลักเป็นภาพพระราหูแล้วจึงปลุกเสกตามตำราโบราณจารย์ทำให้มีอานุภาพให้อยู่คงกระพันชาติรี แคล้วคลาดจากศึกสงคราม เป็นต้น

สมัยหนึ่งพระอาทิตย์เกิดเป็นพญาครุฑ พระเสาร์เกิดเป็นพญานาค พระพฤหัสบดีเกิดเป็นพระอินทร์ พระอังคารเกิดเป็นราชสีห์ ร่วมกันสร้างสระน้ำทิพย์จึงไปชักชวน พระราหู แต่พระราหูปฏิเสธ เทพทั้ง 4 จึงสร้างสระน้ำทิพย์ขึ้นเองแล้วตั้งชื่อว่า “สุรามฤต” พร้อมแบ่ง น้ำที่ผลิตกันเฝ้ารักษาสระน้ำทิพย์แห่งนี้ แต่วันหนึ่งเกิดเหตุเพราะพญาครุฑไล่จับพญานาคเพื่อกินเป็น อาหาร พญานาคจึงไปขอความช่วยเหลือพระราหู พระราหูขับไล่พญาครุฑจนกลับไปหลบในวิมาน พระอินทร์ ส่วนพระราหูเกิดกระหายน้ำจึงเข้าไปดื่มน้ำทิพย์ในสระสุรามฤต ความทราบถึงพระอินทร์เกิด ความไม่พอใจจึงขว้างจักรตัดกลางตัวทำให้ขาดเป็นสองท่อน แต่ด้วยอานุภาพของน้ำทิพย์ทำให้ พระราหูไม่ตาย ส่วนเรื่องที่สองกล่าวถึงเหตุการณ์การกวนเกษียรสมุทรเพื่อให้น้ำอมฤตที่เมื่อดื่มแล้ว จะได้ความเป็นอมตะ เมื่อพระราหูรู้จึงแปลงกายเป็นเทวดาเข้าไปดื่มน้ำอมฤตแล้วพระอาทิตย์และ พระจันทร์เห็นเข้าจึงไปฟ้องพระนารายณ์ทำให้เกิดความกริ้วจึงขว้างจักรออกไปตัดกายพระราหูเป็นสอง ท่อน แต่พระราหูได้ดื่มน้ำอมฤตแล้วทำให้เป็นอมตะ แม้กายจะขาด แต่ท่อนล่างกลายเป็นพระเกตุ เทพนพเคราะห์ห้องค์ที่ 9 ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้พระราหูแค้นพระอาทิตย์และพระจันทร์จึงติดตามไป กลืนกินเป็นสาเหตุการเกิดคราส

ในคัมภีร์พระไตรปิฎก อสุรินทรราหูจะเป็นพระพุทธรูปเจ้าองค์ต่อไปนามว่าพระ นารทะสัมมาสัมพุทธเจ้าตามที่พระศาสดาองค์ปัจจุบันได้ทำนายไว้ ดังนั้น ในแต่ละภพชาติพระราหูจะ สั่งสมบุญบารมีเพื่อการตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคตกาล เดิมในสมัยหนึ่งพระพุทธรูปเจ้าประทับที่ เมืองสาวัตถี พระจันทร์และพระอาทิตย์ถูกอสุรินทรราหูตามกลืนกินจึงเข้าไปฟ้องและขอพึ่งพระพุทธรูปให้ ขับไล่ พระพุทธรูปเจ้าทรงช่วยเหลือขับไล่ไปเพราะหากไม่ปล่อยพระจันทร์จะสวดคาถาขับไล่ให้ศิระของราหู แดกเป็นเสี่ยงและทุกข์ทรมาน อสุรินทรราหูจึงปล่อยโดยดี วันหนึ่งพระพุทธรูปเจ้าประทับที่สาวัตถี พระราหู ได้ยินพระกิตติคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าเป็นผู้เลิศกว่ามนุษย์และเทวดาทั้งหลายจึงประสงค์จะไป เฝ้าจะฟังธรรมจากพระพุทธรูปเจ้า แต่สำคัญตนว่ามีร่างกายใหญ่ยิ่งกว่าพระพุทธรูปเจ้าจึงไม่ได้แสดงความ เคารพคราวที่ไปเฝ้า พระพุทธรูปเจ้าทรงประสงค์จะลดทูลิภูมานะของพระราหูจึงทรงเนรมิตกายให้ใหญ่โต กว่าอสุรินทรราหู ทรงประทับบนอนสีหไสยาสน์มีภูเขาเป็นหมอน สูงใหญ่ยิ่งกว่าพระราหูหลายเท่า และทรง พาราหูขึ้นไปยังพรหมโลก แม้ว่าพระพรหมทั้งหลายจะมีร่างกายใหญ่โตกว่าพระราหู แต่ก็ยังเล็กกว่า พระพุทธรูปเจ้า จึงทำให้พระราหูคลายจากทูลิภูมานะและมีจิตใจเลื่อมใสฟังธรรมจากพระพุทธรูปเจ้าจน ขอเข้าถึงพระรัตนตรัย โดยการกล่าว “ตัสสะ” เพื่อขอบูชาและขอนอบน้อมเป็นที่มาของบทสวดนมัสการ พระพุทธรูปเจ้า (บทนะโม) ซึ่งมีผู้ร่วมรจนาบทสวด 5 พระองค์ ได้แก่ สาตาศิริยักษ์ พระราหู ท้าวจตุโลกบาล ท้าวสักกเทวราช และท้าวมหาพรหม

พระราหูหรืออสุรินทรราหูเป็นเทพที่เปี่ยมด้วยพลังกำลังมหาศาลมาก มีความเมตตาธรรมสูง และช่วยเหลือคนตกทุกข์ได้ยากเพื่อสร้างบารมี ทั้งยังเป็นเทพที่คอยตัดสินโทษใน กรรมดี กรรมชั่วของมนุษย์ด้วย หากผู้ใดบูชาและศรัทธาท่านด้วยความบริสุทธิ์ใจถวายด้วยอามิสบูชาหรือ

ปฏิบัติบูชาที่มักจะได้โชคลาภอย่างคาดไม่ถึง พระราหูเป็นเทพที่คอยช่วยเหลือมนุษย์ที่ประกอบกรรมดี มีศรัทธามุ่งมั่นตั้งใจและตั้งตนในสิ่งดีงาม หากล้มเหลวในชีวิตควรไปสักการะซึ่งทำได้หลายวิธี ทั้งจัดตั้งพิธีเองโดยตั้งรูปองค์ท่านหรือไม่ก็ตั้งโต๊ะพิธีกลางแจ้งหันไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เตรียมธูปดำ 8 หรือ 12 ดอก พร้อมของดำ 8 อย่าง และพวงมาลัย หรือชุดบายศรีปากชาม ผ้าสีดำใช้สำหรับบูโต๊ะ นิยมทำวันพุธกลางคืนหรือวันเสาร์ เวลา 18.18น. เป็นต้นไป อีกแห่งคือเดินทางไปวัดหรือสถานที่อื่นๆที่เปิดให้สักการะพระราหูโดยมีรูปหล่อพระราหู แต่ละวัดมีพิธีแตกต่างกัน ซึ่งเปิดให้สักการะทุกวัน

ผู้เขียนได้ระบุดคาถาบูชาพระราหูเป็นภาษาบาลีที่ใช้สวดเองหรือในสถานที่สักการะทั้งแบบยาวและแบบสั้นตามความพอใจของผู้บูชา พร้อมกับคาถาถวายเครื่องสังเวทภาษาบาลีโดยมีใจความภาษาไทยที่ให้ไว้เพียงหนึ่งบทว่า “ข้าแต่พระราหูเทพแห่งโชคลาภอันศักดิ์สิทธิ์ที่สุด ข้าขอบูชาท่านด้วยของดำ 8 อย่าง ขอให้ข้าปราศจากภัยและอันตรายใดๆ ขอให้ท่านประทานพรโชคลาภ ความร่ำรวยทั้งหลายทั้งปวงให้แก่ข้าด้วยเทอญ” นอกจากนี้ยังขอพรเพิ่มเติมได้ เช่น ชัยชนะเหนือศัตรู สะเดาะเคราะห์กรรม เป็นต้น

วัดที่ได้รับความนิยมในการบูชาพระราหูมีอยู่หลายแห่ง โดยผู้เขียนได้ระบุชื่อวัดที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ และเว็บไซต์ไว้จำนวน 8 วัด ได้แก่ วัดวราฆาตยภณชลาธาราม (ขุนจันทร์) จังหวัดกรุงเทพมหานคร, วัดพิบูลเงิน จังหวัดนนทบุรี, วัดเจริญสุขาราม จังหวัดสมุทรสาคร, วัดสาขลา จังหวัดสมุทรปราการ, วัดสุวรรณบำรุงราชวราราม จังหวัดปทุมธานี, วัดช่องแสมสาร จังหวัดชลบุรี, วัดศิระชะทอง และวัดใหญ่สว่างอารมณ์ จังหวัดนครปฐม

● ลักษณะเด่น

- การยกเรื่องดีของราหูในพุทธศาสนามากกว่าอ้างและยกย่อง
- การบูชาราหูอันให้คุณด้านโชคลาภในวัดพุทธศาสนาไทย

ผู้เขียนได้นำเสนอบทบาทราหูในพุทธศาสนาโดยกล่าวอ้างว่ามาจากคัมภีร์พระไตรปิฎกเป็นหลัก และเน้นย้ำว่าราหูเป็นผู้กำลังบำเพ็ญบารมีเพื่อตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตตามคำพยากรณ์จึงได้กล่าวและให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวเป็นพิเศษ และราหูเป็นเทพเจ้าผู้บันดาลโชคและคอยช่วยเหลือคนดีให้พ้นภัย เพราะเป็นเทพผู้มีความเมตตาธรรมสูงจึงควรกราบไหว้

9. สิบสององค์เทพศักดิ์สิทธิ์บูชาเพิ่มบุญ เพิ่มลาภ เพิ่มรวย

(สรวง สวรินทร์, 2554)

ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ดอกหญ้า 2000 หนังสือเล่มนี้ได้มุ่งนำเสนอเรื่องราว นับตั้งแต่ความเป็นมา วิธีการกราบไหว้บูชา เครื่องเซ่นสรวงรวมถึงบทสวดขอพรองค์เทพเจ้าเพื่อการบูชาพระราหูให้เกิด ความสุขและความเจริญรุ่งเรืองด้วยการกราบไหว้ 12 องค์เทพเจ้าตามที่ผู้เขียนได้รวบรวมมีจำนวน 144 หน้า เช่น พระตรีมูรติ พระพิฆเนศวร พระพรหม พระอินทร์ พระสยามเทวาธิราช

และราหูเป็นองค์เทพเจ้าที่จัดอยู่ในบรรดาเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ที่จะเพิ่มบุญ เพิ่มลาภ และเพิ่มรวย อยู่ในตอนที่ 10 ในบทนำผู้เขียนได้บรรยายถึงวัตถุประสงค์ในการเขียนเรื่องการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพบูชาเป็นผลให้เพิ่มบุญเพิ่มลาภและเพิ่มรวยได้อย่างไรตลอดจนความสำคัญของการบูชาเทพเจ้า ทั้งสิบสองพระองค์ โดยมีจุดประสงค์ในการยกย่องราหูเป็นเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่นิยมสักการบูชา จึงมีการสร้างเทวรูปบูชาให้กราบไหว้ขอพรไว้หลายแห่งเพราะเชื่อว่าการกราบไหว้ราหูจะช่วยจัดสิ่งชั่วร้าย และช่วยให้ชีวิตดำเนินการไปอย่างปกติสุข ตลอดจนเพิ่มบุญ เพิ่มลาภและเพิ่มรวยได้

● โครงเรื่อง

- ประวัติความเป็นมาพระราหู
- การบูชาพระราหูเพื่อเพิ่มบุญ เพิ่มลาภและเพิ่มรวย
- ขั้นตอนการบูชาพระราหู
- คาถาบูชาพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

ในบทนำผู้เขียนกล่าวถึงความสำคัญของการกราบไหว้เทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นความเชื่อที่มนุษย์กระทำเรื่อยมายาวนาน ด้วยเพราะการกำเนิดที่แตกต่างไปจากมนุษย์ทั่วไป ส่วนใหญ่ความเชื่อจะเกิดขึ้นจากคุณงามความดีของเทวดาที่บำเพ็ญเพียรจนบรรลุธรรมชั้นต่างๆ ทำให้มีบุญบารมีสูงและอิทธิฤทธิ์เป็นที่มาของความศักดิ์สิทธิ์ที่ทำให้มนุษย์เกิดความเลื่อมใสศรัทธา เมื่อได้ขอพรจากองค์เทพแล้วสำเร็จตามที่ปรารถนาแล้วก็ทำให้เกิดการสร้างเทวรูปเทพเจ้าไว้หลายแห่ง เทพเจ้าในทางพุทธศาสนาแบ่งได้ประเภทและหลายระดับโดยมีพระไตรปิฎกที่กล่าวถึงเทวดาสังยุต ทั้งพระวิสุทธิเทพ พระอุปัชฌิตเทพ และพระสมมติเทพ โดยพระราหูถือว่าเป็นพระอุปัชฌิตเทพในพุทธศาสนา

สำหรับคำสอนในพุทธศาสนาสอนให้บูชาบุคคลที่ควรบูชาถือเป็นความดี และเป็นบุญกุศลที่ควรค่าแก่การกระทำจึงนับได้ว่าการกราบไหว้บูชาองค์เทพเจ้าผู้มีคุณงามความดีก็เท่ากับเป็นการสร้างบุญกุศลแก่ผู้บูชา เป็นผลให้ได้รับพรตามปรารถนาได้ นับว่าการบูชาเทพเจ้าไม่ใช่เรื่องงมงาย แต่เป็นการทำดีและทำบุญให้แก่ตนและอุทิศให้แก่เทพเป็นการเชื่อมบุญต่อกันจึงจะเกิดพลาณภาพโดยสามารถทำให้พรสัมฤทธิ์ผลได้หลายทาง เช่น การตั้งเครื่องสังเวย การอุทิศส่วนกุศล การสวดมนต์บูชา การแผ่เมตตา เป็นต้น นับว่าเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งถึงเทพเจ้าด้วยส่วนในการเพิ่มความร่ำรวยนั้น

พระราหูเป็นเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้คนนิยมสักการบูชา มากจึงมีการสร้าง เทวรูปบูชาให้กราบไหว้ขอพรไว้หลายแห่งเพราะเชื่อว่ากรกราบไหว้พระราหูจะช่วยจัดสิ่งชั่วร้าย และช่วยให้ชีวิตดำเนินไปอย่างปกติสุข ตลอดจนเพิ่มบุญ เพิ่มลาภและเพิ่มรวยได้

ในคัมภีร์อินเดียโบราณตามตำราศิวะศาสตร์บันทึกเอาไว้ว่าพระราหูเป็น เทพอสูรที่พระศิวะสร้างขึ้นจากหัวผีโขมด 12 ตน ร่ายมนตร์ป็นเป็นผงห่อด้วยผ้าสีดำสนิทแล้ว ประพรมด้วยน้ำอมฤตเสกสรรให้เป็นเทพองค์ที่แปดในเทพนพเคราะห์นามว่าพระราหู รูปลักษณะ เหมือนยักษ์ ผิวกายสีดำสนิท และมีพลังอิทธิฤทธิ์ ในเหตุการณ์สำคัญคือการกวนน้ำอมฤตซึ่งมีทั้ง ฝ่ายเทพและอสูรร่วมด้วย แต่พระราหูไม่ให้ความร่วมมือ เมื่อเสร็จสิ้นพิธีแล้วพระราหูได้แปลงกาย เป็นเทวดาเข้าไปร่วมดื่มน้ำอมฤตกับเทวดาเพื่อความเป็นอมตะ แต่พระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นจึง ไปฟ้องพระนารายณ์ทำให้ทรงขว้างจักรตัดกายเหลือเพียงครึ่งองค์แล้วจึงลอยไปในอากาศคอย จังหวะแค้นจับพระอาทิตย์และพระจันทร์มากลืนกินเพราะความแค้นที่ทั้งสองไปฟ้องทำให้ตนถูก จักรพระนารายณ์ตัดเหลือเพียงครึ่งท่อนซึ่งเป็นที่มาของการสร้างรูปบูชาพระราหูเพียงครึ่งองค์ ตามตำนานฮินดูพระราหูเป็นบุตรของพระวิประจิตติและนางสิงหิกา กำเนิดมา มีรูปกายสีดำ ส่วนล่างเป็นหางมีเกล็ดเหมือนพญานาค สถิตในวิมานมีพาหนะเป็นพญาครุฑ

ในอดีตชาติของอสุรินทรราหูเกิดเป็นมนุษย์บุตรเศรษฐีมีทรัพย์มาก ราหูเป็นน้องคนสุดท้อง มีพี่ชายสองคน หลังบิดาเสียชีวิตทั้งสามทำบุญต่อกับดาตร่วมกัน พี่คนโต (พระอาทิตย์) ตักข้าวใส่ขันทองนำไปใส่บาตรอริชฐานให้ตนได้เกิดเป็นพระอาทิตย์มีแสงสว่างเจิดจ้า ให้โลกในยามกลางวัน พี่คนรอง (พระจันทร์) ใช้ขันเงินอริชฐานให้ตนได้เกิดเป็นพระจันทร์มีแสง สว่างเจิดจ้าให้โลกในยามกลางคืน ส่วนน้องคนสุดท้อง (พระราหู) ตักข้าวใส่กะลา เมื่อตนได้ฟังคำ อริชฐานพี่ทั้งสองแล้วเกิดโทสะมากจึงอริชฐานมีรศมีกายมีด้ามสามารถบดบังแสงของพระอาทิตย์ และพระจันทร์ได้ เมื่อสิ้นอายุขัยพี่น้องทั้งสามคนก็ได้ไปเกิดตามแรงอริชฐาน พระราหูไปเกิดเป็น เทพอสูรร่างกายใหญ่โตตามไปบดบังพระอาทิตย์และพระจันทร์เป็นเหตุให้เกิดสุริยุปราคาและ จันทรุปราคา ในตำนานพุทธศาสนา พระจันทร์เทวบุตรและพระสุริยเทวบุตรกราบทูลขอ พระพุทธเจ้าโปรดขับไล่พระราหูที่ไล่ตามกลืนกินและคุกคามทั้งสองอยู่ พระพุทธองค์ยังรู้ว่าเทพ อสุรินทรราหูมีบุญกุศลสามารถเข้าถึงพระโพธิญาณจึงกระทำปาฏิหาริย์เป็นพุทธานุภาพเพื่อลดทิฐิ มาณะพระราหูและแสดงพุทธคาถาให้เห็นบุญกรรมว่าพระราหูเคยตั้งปณิธานเป็นพระพุทธเจ้า หากบำเพ็ญเพียรสำเร็จจะได้โพธิญาณเป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่าพระนารทะพุทธเจ้า ทำให้ พระราหูมีใจสงบฟังคำสอนและดำรงในสัมมาทิฐิตลอดมา จากคำยืนยันในอรรถกถาที่โพธิสัตตาที่ พระพุทธโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเทศนาแก่พระสารีบุตรที่ถามถึงการตรัสรู้พระพุทธเจ้าใน อนาคตทำให้ได้ทราบว่าจะได้อุบัติเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์ที่ 5 คือพระนารทะพุทธเจ้า

การบูชาพระราชาเพื่อเพิ่มบุญนั้น เนื่องจากพระราชาเป็นหนึ่งในเทพนพเคราะห์ที่เชื่อกันว่าได้คำพยากรณ์จากพระพุทธรูปเจ้าว่าจะสำเร็จโพธิญาณในกาลเบื้องหน้าอย่างแน่นอน ดังนั้นจึงเป็นเหตุที่ชาวพุทธควรรู้ว่าพระราหุมีฐานะเป็นเทพโพธิสัตว์ผู้มีบุญบารมีเป็นที่น่าเคารพกราบไหว้ การบูชาพระราหุก็เหมือนกับการบูชาพระโพธิสัตว์ในรูปลักษณะเทพอสูรที่หน้าตาคุदन่ากลัว แต่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและบุญบารมีที่จะช่วยเหลือมวลมนุษย์

นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงที่มาของบทนมัสการนอบน้อมต่อพระพุทธรูปที่พระราชาเป็นหนึ่งในองค์เทพอสูรที่ร่วมกล่าวคำนมัสการพระพุทธรูป โดยกล่าวคำว่า “ดัสสะ” จึงเป็นความเชื่อสืบต่อกันมาว่าเป็นคำกล่าวศักดิ์สิทธิ์มีพลังและอิทธิฤทธิ์ป้องกันภูตผีปีศาจได้ เพราะคำกล่าวของเทพอสูรในราหุผู้มีบุญฤทธิ์บารมีแห่งพระโพธิสัตว์ การกราบไหว้พระราชาจึงเป็นการไหว้บูชาพระโพธิสัตว์ปางเทพอสูรเท่านั้น หากผู้ใดมีจิตยึดมั่นบูชาด้วยความเคารพศรัทธาย่อมส่งผลบุญกุศลเพิ่มพูนต่อไป ดังนั้น การบูชาพระราชาให้ได้บุญต้องหมั่นสวดมนต์ไหว้พระและสวดบูชาพระราชา ควรทำสมาธิหรือทำบุญใส่บาตรแล้วอุทิศส่วนกุศลหรือถวายบุญให้พระราชาซึ่งช่วยเพิ่มพูนให้เกิดสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

การกราบไหว้ทำได้หลายโอกาส ส่วนใหญ่ผู้คนนิยมบูชาตามความเชื่อเรื่องราหุเสวยอายุหรือการเกิดคราสแต่ละครั้งจึงมีผู้คนกราบไหว้เพื่อขอให้บรรเทาและป้องกัน ตลอดจนเสริมโชคลาภและความรุ่งเรือง แต่การบูชาตามกระแสนิยมดังกล่าวคนรุ่นใหม่ควรเข้าใจให้ถ่องแท้ว่าแม้แต่พระพุทธรูปเจ้าผู้ประเสริฐสูงสุดยังกราบไหว้ด้วยอามิสบูชา แต่ไม่เทียบเท่าการปฏิบัติบูชา ดังนั้น เมื่อมีหลักฐานแน่นอนว่าพระราชาเป็นพระโพธิสัตว์ผู้บำเพ็ญบุญบารมีที่จะเข้าถึงพระโพธิญาณหรือตรัสรู้เป็นพระพุทธรูปเจ้าในอนาคต จึงควรเคารพบูชาอย่างสมำเสมอไม่ใช่บูชาด้วยของค่า 8 อย่างที่เข้าใจและกระทำมาเพราะการบูชาพระโพธิสัตว์มีต้องกระทำการเช่นไหว้แต่อย่างใดเพียงน้อมใจศรัทธาเลื่อมใสโดยใช้เพียงรูป เทียน ดอกไม้หรือถวายบุญด้วยทาน ศิล ภาวนาถือว่าเป็นสิ่งที่ดีควรปฏิบัติ ถ้าจะบูชาเครื่องเช่นไหว้ด้วยก็ย่อมได้เพราะกระทำด้วยเคารพศรัทธาพระองค์ท่าน การบูชาทำได้ในเวลากลางคืนเพราะอสูรในราหุโพธิสัตว์ขึ้นชอบความสงบยามค่ำคืนจึงนิยมไหว้กลางคืนอันเงียบสงบโดยเลือกเอาวันพุธกลางคืน จตุรปู เทียน ดอกไม้อย่างดาวเรือง บานไม่รู้โรย บัวขาวตามที่ได้หาได้ น้ำสะอาดหรือน้ำอ้อยตามที่หาได้ พร้อมทั้งคาถาบทใดบทหนึ่งเลือกตามปรารถนา โดยการบูชาควรกล่าวบูชาพระรัตนตรัยก่อนจึงกล่าวบูชาพระราชาแล้วจึงตั้งจิตเป็นสมาธิแล้วเลือกบทสวดภาษาบาลีแล้วตามด้วยภาษาไทยตามคำอธิษฐานขอพรว่า “ขออำนาจบารมีองค์อสูรเทพผู้ยิ่งใหญ่ พระอสูรในราหุบรมโพธิสัตว์จงมาโปรดแก่ข้าพระพุทธเจ้า” แล้วจึงขอพรตามที่ปรารถนา

ในความเชื่อของพุทธศาสนา นอกจากการกราบไหว้เทพเจ้าแล้วยังต้องถวายบุญเพื่อเชื่อมบุญแก่ตนคือ ทานบุญ ศิลบุญ และภาวนาบุญแล้วจึงกรวดน้ำอุทิศบุญกุศลให้พระราชาอย่างน้อย 3 วัน หรือ 8 หรือ 12 วันแล้วจึงอธิษฐานขอพรจะได้ผลมากขึ้น ส่วนในตำรา

โหราศาสตร์กล่าวถึงพระราหูเป็นเทพบรมครูแห่งโหราจารย์มีหน้าที่ควบคุมกาลเวลาหรืออายุของมนุษย์โลก สัตว์โลก และเทวดาประจำทิศ มีอำนาจสนับสนุนพิทักษ์รักษาผู้มีสัมมาทิฐิและมีอำนาจลงโทษคนมิจฉาทิฐิ หากผู้ใดต้องการสิริมงคลขอให้เริ่มต้นทำวันพุธกลางคืนหลังจากสวดมนต์ไหว้พระรัตนตรัยและพระราหูทุกวันก่อนเข้านอนเป็นประจำถือเป็นเคล็ดการบูชาอย่างหนึ่งประกอบด้วยเครื่องเช่นสรวง แม้การท่องคาถาหัวใจนะโมก็ดี ผู้ใดป่วยใกล้ตายก็หายได้ ท่องแล้วนำไปเสกข้าว เสกน้ำ เสกยา ก็ช่วยขจัดโรคร้ายได้ด้วย

- **ลักษณะเด่น**

- บทบาทราหูในพุทธศาสนา
- การปฏิบัติบูชาราหูตามคำสอนในพุทธศาสนา

ผู้เขียนกล่าวถึงตำนานโบราณหลายเรื่องทั้งจากพราหมณ์-ฮินดู โหราศาสตร์ แต่เมื่อกล่าวถึงคัมภีร์พุทธศาสนาแล้วจะเน้นบทบาทของราหูในฐานะผู้เลื่อมใสพุทธศาสนา เทพเจ้าผู้ธรรมบาลพิทักษ์พุทธศาสนา พระโพธิสัตว์และพระพุทธเจ้าในอนาคตกาลอันเป็นเหตุให้ผู้เขียนได้กล่าวให้เหตุผลได้ว่าเหตุใดจึงกราบไหว้ราหูแล้วจะช่วยเพิ่มบุญ เพิ่มลาภ และเพิ่มรวยได้เพราะบทบาทราหูในพุทธศาสนาเป็นคำตอบ ดังนั้น จึงกล่าวและเน้นประเด็นดังกล่าวเป็นผลให้ผู้เขียนได้โยงไปถึงคำสอนในพุทธศาสนาว่าการบูชาบุคคลที่ควรบูชาคือการบูชาราหูพึงกระทำได้เพราะเป็นเทพเจ้าผู้มีบารมีสูงและมีเมตตาต่อมวลมนุษย์และหากบูชาแล้วปฏิบัติตามคำสอนของพุทธศาสนาด้วยย่อมส่งผลดีต่อผู้บูชา

10. อิทธิปาฏิหาริย์สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพไท่ทเวา พลาณภาพชาวไทยในแผ่นดิน

(ภัทรรัักษ์, 2555)

ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์นานา มุ่งเน้นการเผยแพร่รูปแบบของความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ ที่คนโบราณเชื่อว่าหากได้กระทำแล้วช่วยทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์ ด้วยการไหว้เทพเจ้าแห่งความสำเร็จ ตลอดจนเครื่องรางของขลังต่างๆ จำนวน 160 หน้าผู้เขียนได้แบ่งประเภทเรื่องเล่าของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามอาณาเขตการบันดาลพรหลายด้าน ได้แก่ หน้าที่การงาน การเงิน โชคลาภ ด้านความรัก ด้านเอาชนะอุปสรรค และด้านสุขภาพ โดยกล่าวถึงความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้าหลายพระองค์ เช่น ท้าวมหาพรหม พระตรีมูรติ พระแม่อุมาเทวี และราหูเป็นหนึ่งในเทพเจ้าผู้บันดาลพรด้านโชคลาภซึ่งอยู่ในบทที่ 1 ร่วมกับเทพเจ้าผู้บันดาลพรด้านการงาน การเงิน โชคลาภ เช่น ท้าวมหาพรหม เจ้าพ่อเสือ เป็นต้น

- **โครงเรื่อง**

- ตำนานการกำเนิดพระราหู
- ขั้นตอนการบูชาพระราหู
- สถานที่บูชาพระราหู

- เครื่องรางของขลังพระราหู
- คาถาบูชาพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

พระราหูทรงเป็นอสูรเทพมีรูปร่างเป็นยักษ์ มีพระวรกายสีดำสนิท การบูชาพระราหูจึงควรบูชาด้วยของดำที่มีความหมายที่ดี สำหรับพระราหูมีตำนานการกำเนิดอยู่ 2 ตำนานสำคัญคือ ตำนานแรกเป็นตำนานความเชื่อของชาวอินเดีย เชื่อกันว่าพระศิวะเป็นผู้สร้างพระราหูขึ้นจากหัวกะโหลกของผีโหมด 12 หัวที่ได้บดจนเป็นผงห่อด้วยผ้าสีทองหรือสีดำสนิท จากนั้นจึงประพรมด้วยน้ำอมฤตแล้วสร้างเป็นพระราหูเป็นเทวดาคู่ที่ 8 มีวรกายสีนิลออกไปทางทองแดง มีครุฑเป็นพาหนะอยู่ในอากาศประจำในทิศพายัพหรือทิศตะวันตกเฉียงใต้ ส่วนในตำนานหนึ่งกล่าวถึงพระราหูว่ากำเนิดจากท้าวเวปจิตติและนางสิงทิกา มีกายเป็นยักษ์และหางเป็นนาค ทรงครุฑเป็นพาหนะและเป็นเทพหนึ่งในนพเคราะห์ลำดับที่ 8 ในอดีตชาติความสัมพันธ์ของพระราหู พระอาทิตย์และพระจันทร์เป็นพี่น้องกันในตระกูลเศรษฐีผู้มั่งคั่ง โดยพระราหูเป็นน้องคนสุดท้อง เมื่อบิดาเศรษฐีถึงแก่กรรมแล้วบุตรทั้งสามได้นิมนต์พระมาทำบุญตักบาตร พี่คนโตใช้ขันทองใส่ข้าวแล้วขอพรให้ตนไปบังเกิดเป็นพระอาทิตย์ ให้แสงสว่างในยามกลางวัน พี่คนรองใช้ขันเงินและขอพรขอให้ตนบังเกิดเป็นพระจันทร์ให้แสงสว่างในยามกลางคืน ส่วนพระราหูไม่มีขันจึงคว้าเอากระบุงหรือกะลามาใช้แทนด้วยความโกรธที่ทั้งสองที่แย่งภาชนะดีไปหมด และยังได้ยินพรของพี่ทั้งสองแล้วจึงเกิดไม่พอใจจึงขอพรให้ตนเองมีร่างกายใหญ่โตยิ่งกว่าจนสามารถบดบังพระอาทิตย์และพระจันทร์จนไม่สามารถส่องแสงเงินแสงทองได้ตั้งคำอธิษฐานไว้ได้ จึงเป็นที่มาของการเกิดสุริยุปราคาและจันทรุปราคา

ในพิธีการกวนเกษียรสมุทร พระราหูแอบลงไปดื่มกินน้ำอมฤตก่อนใคร พระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นจึงนำความไปรายงานพระนารายณ์ ทำให้เกิดความพิโรธจึงขว้างจักรออกไปตัดกายของพระราหูขาดสองท่อน แต่พระราหูไม่ตายเพราะได้ดื่มน้ำอมฤตแล้วจึงเป็นอมตะกายท่อนล่างที่ขาดออกกลายเป็นพระเกตุหนึ่งในเทพนพเคราะห์ที่อยู่ในลำดับที่ 9 ครั้นเมื่อพระราหูรู้ว่าพระอาทิตย์และพระจันทร์ไปฟ้องพระนารายณ์เป็นเหตุให้ตนถูกลงโทษจึงผูกจิตอาฆาตแค้นและติดตามกลืนกินพระอาทิตย์และพระจันทร์ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดคราส

การบูชาพระราหูด้วยของดำจำนวน 8 อย่างจากที่มาของเลข 8 เป็นพลังของความไม่สิ้นสุดจะนำมาซึ่งความร่ำรวยจึงทำให้เกิดความเชื่อเกี่ยวกับของไหว้ที่เป็นของดำ 8 อย่างได้แก่ ไก่ดำ เหล้าดำ กาแฟดำ ข้าวเหนียวดำ ถั่วดำ ขนมเปียกปูนดำ ไข่ดำ และเน่าก๊วยซึ่งมีสีดำเป็นสัญลักษณ์เดียวกับสีกายของพระราหู หากทำพิธีถูกต้องแล้วจะดีทำให้ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบเจอเคลื่อนคลายหายไปจนนำมาซึ่งโชคลาภ มีผลเป็นมงคลแก่ชีวิต โดยของไหว้ต้องปรุงสุกสะอาดและวางไว้ที่สูงจากพื้นในลานกว้างที่โล่งแจ้งหรือบนตึกคาดฟ้าโดยหันไปทิศตะวันตกเฉียงใต้ ส่วนวันที่ควรบูชาคือวันพุธกลางคืน

สำหรับการบูชาครั้งแรกควรเตรียมของดำให้ครบแปดอย่าง จุดธูปและอธิษฐานพร้อมของไหว้พร้อมกับ เหล้า 1 จอก แต่ที่สำคัญคือธูปที่ทำกรไหว้ต้องเป็นสีดำจำนวน 8 ดอกด้วย

โบราณท่านว่าให้ไหว้พระราหูเป็นประจำจะทำให้มีโชคลาภ ร่ำรวยเงินทอง ประสบความสำเร็จ แคล้วคลาดปลอดภัยในทุกช่วงของชีวิตและเป็นมหามงคล แต่ที่สำคัญผู้บูชาควรตั้ง มั่นในศีลธรรม ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในคุณงามความดี เพราะพระราหูจะเมตตาผู้ที่เป็นคนดีมีศีลธรรม การไหว้พระราหูควรกระทำขึ้นโอกาสพิเศษหรือไหว้ด้วยความศรัทธาเพื่อขอพรต่างๆ หากมีโอกาสร่วม พิธีกรรมการไหว้พระราหูพิธีใหญ่มักจัดในสถานที่ที่มีรูปเคารพของเทพราหูอยู่อย่างวัด สำนัก เป็นต้น ผู้เขียนยกตัวอย่างวัดศิระชะทอง จังหวัดนครปฐม โดยบอกเล่าประวัติวัดไว้ว่าวัดศิระชะทองสร้างขึ้น พ.ศ. 2358 ภายหลังจากกัเอกราชจากพม่าได้แล้วมีชาวลาวเวียงอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานกระจายในบริเวณนั้น แล้วมีเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาจึงคิดว่าสร้างวัดขึ้นมา เผอิญได้พบเศียรพระพุทธรูปในบริเวณดังกล่าว ชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่า “วัดหัวทอง” ภายหลังมีการขุดคุ้ยคลองจึงย้ายวัดมาตั้งริมน้ำและเปลี่ยนชื่อวัดใหม่เป็น “วัดศิระชะทอง” โดยเจ้าอาวาสผู้ได้รับความนับถือมากคือ “หลวงพ่อน้อย” ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถเก่งกล้าเรื่องคาถาอาคมคุณไสยจนเป็นที่เลื่อมใสของชาวบ้าน ด้วยจริยวัตรในการครองเพศ บรรพชิตที่งดงามและการเป็นนักพัฒนาเท่านั้น หลวงพ่อน้อยท่านได้สร้างเครื่องรางของขลังได้รับความนิยมนิยมและแพร่หลายไปผู้ที่นิยมพระเครื่องและเครื่องรางของขลังต่างๆ เครื่องรางของขลังที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงมากที่สุด คือ “ราหูอมจันทร์” และ “ว้าวธนู”

ราหูอมจันทร์เป็นเครื่องรางที่มีรูปแบบมาจากหลวงพ่อดำซึ่งเป็นอดีตเจ้าอาวาสของวัดมาก่อน แต่มาได้รับความนิยมภายหลังในสมัยหลวงพ่อน้อย มีลักษณะการสร้างตาม ตำราโบราณจารอักขระขอมลาวที่มาจากประเทศลาวคราวที่มีการอพยพเข้ามาในประเทศไทยสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น ประกอบกับกรรมวิธีการสร้างที่แกะกะลาตาเดียวและการจารด้วยลายมือหลวงพ่อน้อย ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญ ประกอบกับความเก่าและลักษณะพิเศษหลายประการที่ยากจะ เลียนแบบจึงทำให้กะลาตาเดียวของหลวงพ่อน้อยมีเอกลักษณ์โดยผู้เขียนได้กล่าวอ้างถึงตำนาน พระราหูผู้เป็นอมตะเพราะได้ดื่มน้ำอมฤตในเหตุการณ์การกวนเกษียรสมุทร แม้จะถูกพระนารายณ์ ขว้างจักรตัดกายเป็นสองท่อนก็ตามแต่ไม่ตาย ด้วยความเป็นอมตะของพระราหูตามตำนานดังกล่าวจึง เป็นที่มาของความศรัทธาพระราหู

ในตอนท้ายผู้เขียนได้ให้คาถาบูชาพระราหูภาษาบาลีและแนะนำให้ท่องให้จบ จำนวน 12 ครั้ง หากจะบูชาควรมีธูปหรือเครื่องรางของพระราหูด้วย โดยบูชาในวันแรกในวันพุธกลางคืน ด้วยธูปจำนวน 12 ดอกตามกำหนดพร้อมของดำบูชาด้วย ครั้งต่อไปอาจบูชาวันพุธกลางวันด้วยธูปดำ โดยอาจมีหรือไม่มีของดำเช่นไหว้ก็ได้ตามแต่สะดวกของผู้บูชา แต่หากเดินทางไปบูชาที่วัดศิระชะทอง ทางวัดจะมีการจัดเตรียมเครื่องบูชาดังกล่าวไว้ซึ่งสามารถทำบุญและรับเครื่องบูชามาไหว้พระราหูได้

11. เทพรักษา เทวดาคุ้มครอง (แก้วธारा,2557)

ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ปราชญ์ หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงเทวดาประจำตัวและการบูชา เทวดาตามหลักคำสอนและความเชื่อในพุทธศาสนา ผู้เขียนอธิบายตั้งแต่เรื่องเทวดาคืออะไร หน้าที่ของ เทวดา ฤทธิ์ของเทวดา การเพิ่มบุญให้เทวดา การบูชาเทวดา และเทวดาประจำวันเกิดซึ่งกล่าวถึงเทวดา นพเคราะห์ถือเป็นผู้ดูแลรักษาดวงชะตาของผู้ที่เกิดในแต่ละวัน โดยมีจำนวน 192 หน้า แบ่ง ออกเป็น 13 บทเพื่อบรรยายถึงเทพราหูในฐานะเทวดาประจำวันเกิด

● โครงเรื่อง

- ประวัติของพระราหู: เทวดาประจำวันเกิด
- คาถาบูชาพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

เทวดานพเคราะห์ดูแลรักษาดวงชะตาของผู้ที่เกิดในแต่ละวัน ดังนั้น ผู้ที่เกิดวันใดก็ควรบูชาเทวดาประจำวันนั้น เทวดานพเคราะห์มี 9 พระองค์ ซึ่งมีความเชื่อว่าเป็น เทวดาประจำวันเกิดที่ควรบูชากราบไหว้ด้วยการสวดคาถาบูชา ผู้เขียนได้กล่าวถึงเทวดานพเคราะห์ ตามลำดับตั้งแต่พระอาทิตย์ (วันอาทิตย์), พระจันทร์ (วันจันทร์), พระอังคาร (วันอังคาร), พระพุธ (วันพุธ), พระพฤหัสบดี (วันพฤหัสบดี), พระศุกร์ (วันศุกร์), พระเสาร์ (วันเสาร์), พระราหู (วันพุธกลางคืน) และพระเกตุสำหรับผู้ไม่ทราบวันเกิดตนเอง

พระราหูเป็นเทวดาประจำวันผู้เกิดวันพุธกลางคืน และเป็นเทพนพเคราะห์ องค์ที่ 8 ตำนานของพระราหูในคติพราหมณ์กล่าวถึงราหูว่าเป็นเทพนพเคราะห์เพียงองค์เดียวที่เป็น “เทพอสูร” ในตำนานกล่าวไว้ว่าแม้พระอาทิตย์และพระจันทร์ยังถูกพระราหูบดบังแสงสว่าง หรือ แม้แต่ความเชื่อเรื่องพระราหูเข้าแทรกดวงชะตาทำให้เกิดสิ่งไม่ดีนั้น หากบูชาพระราหูถูกต้อง ด้วยการอุทิศบุญและแผ่เมตตาสามารถบรรเทาเคราะห์กรรมนั้นได้

พระศิวะสร้างราหูขึ้นจากหัวผีโขมดจำนวน 12 หัวด้วยกันแล้วบดป่นผงห่อด้วย ผ้าสีดำ เสกประพรมด้วยน้ำอมฤตกลายเป็นพระราหูที่มีพระวรกายสีดำ มีรูปร่างแปลก ส่วนบนเป็นเทพอสูร แต่ส่วนล่างเป็นงู มีครุฑเป็นพาหนะ พระราหูอาศัยอยู่ในวิมานทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ บางตำนาน กล่าวถึงพระราหูว่าเป็นพระโอรสของท้าววิประจิตติและนางสิงหิกา มีร่างกายเป็นยักษ์และหางเป็นนาค ในอดีตชาติพระราหูเกิดเป็นพี่น้องกับพระอาทิตย์และเทวดาพระจันทร์ ทั้งสามเคยทำบุญใส่บาตรร่วมกัน แต่ทั้งสามใช้ภาชนะใส่ข้าวแตกต่างกัน พี่คนโตคือพระอาทิตย์ใช้ภาชนะสีทอง พระจันทร์เป็นพี่คนรองใช้ ภาชนะสีเงิน แต่พระราหูตักบาตรในภาชนะที่ทำจากกะลามะพร้าว ในชาติต่อมาทั้งสามจึงได้เกิดเป็นเทวดา

มาจากผลของการทำบุญ ที่คนโตได้เกิดเป็นพระอาทิตย์รัศมีสีทอง ที่คนรองได้เกิดเป็นพระจันทร์รัศมีสีเงิน และน้องคนเล็กเกิดเป็นพระราหูรัศมีสีดำ

พระราหูได้ลักลอบเข้าดื่มน้ำอมฤตในพิธีกวนเกษียรสมุทร แต่พระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นเข้าจึงนำความไปแจ้งแก่พระนารายณ์จึงถูกขว้างจักรตัดเข้ากลางลำตัวพระราหูทำให้กายขาดสองท่อน แต่ด้วยฤทธิ์น้ำอมฤตทำให้พระราหูไม่ตายและกลายเป็นเทวดานพเคราะห์ส่วนท่อนล่างกลายเป็นพระเกตุ ด้วยความโกรธแค้นพระราหูจึงตามจับพระอาทิตย์และพระจันทร์มากลืนกินกลายมาเป็นที่มาของราหูอมจันทร์และราหูอมอาทิตย์ แต่กระทำได้เพียงไม่นานเพราะไม่อาจทนความร้อนแรงของรัศมีได้

ผู้เกิดวันพุธกลางคืนนั้นควรบูชาพระราหูด้วยคาถานารายณ์พลิกแผ่นดินมาจากพระคาถาอิติปิโสแปดทิศ “คะ พุท บัน ทุ ทัม วะ คะ” โดยสวดตามกำลังวัน 12 จบ อานุภาพของพระนารายณ์พลิกแผ่นดินนั้นสามารถกลับเคราะห์ร้ายกลายเป็นดี และมีอานุภาพในด้านการต่อสู้คดีความให้ชนะ สำหรับผู้เกิดวันพุธกลางคืนควรสวดทุกวันจะช่วยหนุนดวงและป้องกันภัยอันตรายต่างๆได้ หากจะเดินทางไปทิศตะวันตกเฉียงเหนือควรจะสวดพระคาถานี้เพื่อให้คุ้มครอง

● ลักษณะเด่น

- คติความเชื่อการบูชาเทวดาประจำวันเกิด
- คาถานารายณ์พลิกแผ่นดิน

จากลักษณะเด่นข้างต้นแสดงให้ว่าผู้เขียนได้บอกเล่าเรื่องราวของราหูในฐานะเทวดาประจำตัวผู้เกิดในวันพุธกลางคืนที่ควรบูชาทั้งการกราบไหว้ สวดมนต์พระคาถา และสร้างบุญกุศลตามหลักคำสอนพุทธศาสนาซึ่งเป็นไปตามขนบของพุทธศาสนิกชนที่พึงกระทำอันจะเป็นผลดีแก่บุคคลนั่นเอง นอกจากนี้ยังมีการกล่าวเรื่องเล่าราหูจากหลายตำนานเพื่อบอกเล่าที่มาหรือสาเหตุของต่างๆทั้งรูปลักษณ์ และการเกิดคราสดจากการใช้ตำนานดังกล่าวข้างต้น แต่อย่างไรก็ตามภายหลังมีการกล่าวถึงพระคาถาศักดิ์สิทธิ์ที่มีอานุภาพโดยได้แรงบันดาลใจจากเรื่องคติความเชื่อในตำนานพระนารายณ์ในตำนานการกวนเกษียรสมุทรเป็น “นารายณ์พลิกแผ่นดิน” ซึ่งสอดคล้องกับอานุภาพการให้พรศักดิ์สิทธิ์คือสามารถกลับเคราะห์ร้ายกลายเป็นดี และมีอานุภาพในด้านการต่อสู้คดีความให้ชนะ ซึ่งคล้องกับความหมายของคำว่า “พลิก” คือกลับร้ายกลายเป็นดีได้นั่นเอง

12. 9 เทพนพเคราะห์ บูชาเทพประจำตัวฤกษ์วิธี ปัดเป่าเคราะห์ ดวงดี ชีวิตมีแต่รุ่ง (ตรีนิสิงเห, 2559)

ตรีนิสิงเห ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์กรีน ปัญญาญาณ มุ่งนำเสนอเรื่อง เทพนพเคราะห์ในฐานะ เทวดาคอยปกป้องรักษามวล ในหนังสือเล่มนี้มีจำนวนบท 12 บท จำนวน 229 หน้า โดยเรื่องเล่าพระราหูอยู่ในบทที่ 8 ในบทชื่อ “เทวดาพระราหู”

● โครงเรื่อง

- บทนำ: ที่มาของการสวดนพเคราะห์
- ตำนานเวทดาพระราหู
- เวทดาพระราหูกับพุทธศาสนา
- เครื่องรางของขลัง
- ที่มาของการสร้างพระนารายณ์ทรงครุฑประทับราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

เวทดาพระราหูเป็นหนึ่งในเวทदानพเคราะห์ ในบรรดาเทพนพเคราะห์ พระราหูเป็นเทวดาที่ผู้คนกราบไหว้มากที่สุด เทวดานานกล่าวกันว่าเวทดาพระราหูถือกำเนิดจากพระอิศวรเอาฝีม็อมด 12 ตนมาปนเป็นผงแล้วห่อด้วยผ้าสีทองและประพรมด้วยน้ำอมฤตจึงบังเกิดเป็นเวทดาพระราหูเทพบุตรขึ้นมา โดยรูปลักษณะของพระราหูมีกายสีส้มฤทธิ์มีใบหน้าคล้ายยักษ์ มีหางคล้ายงู มีครุฑเป็นพาหนะ ทำหน้าที่รักษาเขาพระสุเมรุทางด้านทิศพายัพมีธาตุดูประจำเป็นธาตุลมถือเป็นเทวดาหรือเทพแห่งความลุ่มหลงและมัวเมา

พระราหูเป็นพระโพธิสัตว์และจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกัปต่อไป แต่สำหรับชาวบ้านทั่วไปจะรู้ตำนานพระราหูที่แอบดื่มน้ำอมฤตในพิธีกวนเกษียรสมุทร พระอาทิตย์กับพระจันทร์ฟ้องพระนารายณ์ ทำให้พระราหูโดนจักรตัดกายขาดครึ่ง จึงคอยติดตามไล่กินพระอาทิตย์กับพระจันทร์เป็นเหตุทำให้เกิดคราส

พระพรหมมิ่งคลาจารย์หรือเจ้าคุณธงชัย วัดไตรมิตร กล่าวถึงการกำเนิดของพระราหูมีตำนานเล่าขานว่าพระศิวะเทพสร้างพระราหูจากหัวฝีม็อมด 12 หัวโถมจนเป็นผงประพรมด้วยน้ำอมฤตที่ทรงสร้างขึ้นมาเอง โดยปั้นเป็นยักษ์แต่ปั้นได้ครึ่งตัว พระศิวะเหลือบเห็นพญานาคของท้าวมหาพรหมผ่านมา 9 ตัว จึงทรงคว่ำมาขย่ำรวมกันแล้วนำไปเสียบต่อกลางตัวยักษ์แล้วเป่าพระคาถาใส่พระราหูจึงถือกำเนิดขึ้นมา เมื่อแรกกำเนิดพระราหูทรงมีเรือนกายเป็นสีทองสีทองคำเหลืองอร่ามเป็นแห่งๆ แต่ต่อมาพระศิวะชักผ้าพันพระศอมาขัดดูไปทั่วกายพระราหูและให้ผ้าที่ทำจากทองคำแก่พระราหูสวมใส่ พระศิวะยังให้พรพระราหูเพื่อทดแทนร่างกายที่พิกลนั้นพร้อมกับพระขรรค์ชัยว่า “หากยามใดที่เจ้ามีจิตใจม่องใส มีกุศลกรรมเป็นที่ตั้ง ยามนั้นให้เรือนกายและใบหน้าของเจ้ากลับกลายเป็นเทพบุตรสุดสง่า มีฤทธาภาพที่สูงส่งไม่มีผู้ใดต้านทานได้” แล้วท่านก็จับพญาครุฑดำมาให้พระราหูขี่ท่องเที่ยวไปในจักรวาลเป็นที่มาของพระราหูทรงครุฑสีดำซึ่งคนละตัวกับพระนารายณ์เป็นครุฑสีแดง

เมื่อพระพุทธเจ้าโปรดพุทธมารดา พระราหูมีดวงจิตม่องใสมีกุศลต้องการสดับพระธรรมเทศนาด้วย เรือนกายของพระราหูกลับกลายเป็นสีงามขึ้นตามพรที่ได้รับมา เมื่อสดับพร

ไปถึงตอนที่ว่า “นักชัตตะยกขาภูตานั้น ปาป้คคะหะนิวาระณา ปรีตัสสานุภาเวนะ หันตวา เตสัง อูปัททะเว” ทำให้พระราหูเกิดความพอใจยิ่งจนหลุดกล่าวคำออกมาว่า “นะโม ตัสสะ” เมื่อได้ฟังธรรมเทศนาจบลง พระราหูเกิดดวงตาเห็นธรรมเกิดความเบื่อหน่ายในภพชาติ ชรา พยาธิ และเกิดมรณานุสติขึ้นในดวงจิต แม้ท่านจะเป็นเทพอมตะ แต่เมื่อสดับพระธรรมเทศนาจากพระพุทธองค์หลายบทท่านจึงกำหนดดวงจิตที่จะจุดเพื่อบำเพ็ญโพธิสัตว์บารมีให้สำเร็จ รอกการบำเพ็ญโพธิญาณบารมีเพื่อการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาลต่อไป

- **ลักษณะเด่น**

- บทบาทราหูกับความเชื่อในพุทธศาสนา
- ตำนานเทพราหูของพระเดชพระคุณเจ้าคุณธงชัย

ผู้เขียนเน้นบทบาทของราหูที่มีความสัมพันธ์กับพุทธศาสนาทั้งเรื่องการบำเพ็ญตนเป็นพระโพธิสัตว์จะเป็นพระพุทธเจ้า และตำนานที่เจ้าคุณธงชัยเล่าใหม่ซึ่งอธิบายถึงที่มาของราหูทรงครุฑ และรูปลักษณะที่เปลี่ยนไปเป็นเทพบุตร ซึ่งแตกต่างไปจากเดิม

13. นิตยสารแรงศรัทธา (เล่มที่ 5 ฉบับเดือนกันยายน 2560 โดยบริษัทวงค์สว่าง ครีเอชั่น จำกัด)

ตีพิมพ์ในปี พ.ศ.2560 นิตยสารแรงศรัทธาเป็นนิตยสารเผยแพร่ความเชื่อในสังคมไทย เริ่มตีพิมพ์ฉบับแรกในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2560 กำหนดออกเป็นรายเดือนโดยนำเสนอข้อมูลเรื่องความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามกระแสนิยมของสังคมไทย ภายในเล่มมีการนำเสนอเรื่องราวที่คนไทยให้ความสนใจมีความเชื่อและความศรัทธา รวมถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีพละานุภาพ สำหรับฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายนได้นำเสนอเรื่องราวของ “พระราหูเทพอสูรผู้กุมดวงชะตา” พร้อมแจกวัดถุมงคลพระราหูที่ผ่านพิธีพุทธาภิเษกโดยพระครูสังฆรักษ์ประสิทธิ์ สิทธิโก แห่งวัดเพลง จังหวัดนนทบุรีพร้อมนำเสนอเรื่องเล่าราหูและอานุภาพของเครื่องรางของขลัง เพื่อตอบรับกระแสราหูย้ายราศี

- **โครงเรื่อง**

- ตำนานกำเนิดพระราหู
- ความเชื่อเกี่ยวกับพระราหู
- เครื่องรางพระราหู
- วิธีและขั้นตอนบูชาพระราหู
- คาถาบูชาพระราหู
- วิธีรับมือเมื่อพระราหูย้ายราศี
- แนะนำวัดเพื่อการสักการะพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

นิตยสารแรงศรัทธาจัดพิธีปลุกเสกเครื่องรางพระราหู โดยพระครูสังฆรักษ์ประสิทธิ์สิทธิโก หรือหลวงพ่อประสิทธิ์ วัดเพลง ตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรีทำพิธีปลุกเสกวัตถุมงคลพระราหูขึ้น ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นวัตถุมงคลที่มีอานุภาพสูง ผู้ที่นำไปบูชาจะช่วยเสริมดวงชะตาราศีและแคล้วคลาดปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง

พระราหูเป็นเทวดานพเคราะห์ซึ่งมีความเชื่อกันว่าสามารถบันดาลประโยชน์และโทษให้เกิดขึ้นกับบุคคลหรือสิ่งต่างๆ ได้ พระราหูเป็นอสูรเทพมีรูปร่างเป็นยักษ์ มีพระวรกายสีดำสนิท เชื่อกันว่าการบูชาพระราหูหรือเทพราหูถือเป็นเทพเจ้าองค์หนึ่งที่มีฤทธิ์ทำให้สิ่งเลวร้ายบรรเทาเบาบางลง และแปรเปลี่ยนเป็นสิ่งที่ดีเกิดความสำเร็จในหน้าที่การงาน มีโชคลาภ เจริญก้าวหน้า และร่ำรวย

พระศิวะได้เนรมิตผิวขมด 12 ตน และร่ายพระเวทป่นให้แหลกเป็นผง จากนั้นใช้ผ้าดำมาห่อประพรมด้วยน้ำอมฤตเสกให้เป็นพระราหูเป็นเทพพระเคราะห์องค์ที่ 8 พระราหูจึงมีฤทธิ์และศักดิ์ฐานภาพมาก บางตำรากล่าวถึงอดีตชาติพระราหูว่าเป็นพี่น้องกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ พระราหูเกิดเป็นน้องคนสุดท้อง แต่ด้วยบุญที่ทำร่วมกันมา ทำให้ทั้งสามได้เกิดมาเป็นเทพนพเคราะห์เป็นพระอาทิตย์ พระจันทร์ และพระราหู

ตามคติความเชื่อโหราศาสตร์ พระราหูเป็นเทพเจ้าแห่งการเปลี่ยนแปลงและภัยพิบัติ เรียกว่า “ให้คุณอนันต์โทษมหันต์” ดังนั้น เมื่อดาวราหูจรเข้าทับลัคนา วยหรืออายุจรของบุคคลใดแล้ว ชีวิตผู้นั้นจะพบแต่ความวุ่นวาย การเปลี่ยนแปลง เจ็บป่วยเป็นต้น เช่นเดียวกับพระเกตุและพระเสาร์มีอิทธิพลเรื่องกลางร้าย ตามตำราโหราศาสตร์พระราหูถูกแทนด้วยเลข 8 และมีกำลัง 12 เป็นเทวดาของผู้ที่เกิดวันพุธตอนกลางคืน เป็นมิตรกับพระเสาร์และมีอุปนิสัยคล้ายกัน มีจิตใจห้าวหาญไม่เกรงกลัวใคร และไม่ยอมคบหาสมาคมกับเทพพระเคราะห์อื่น

พระราหูเป็นเทพอสูรที่มีฤทธิ์ร้ายกาจและเป็นที่ยำเกรงของทวยเทพทั้งหลาย ในเหตุการณ์การกวนเกษียรสมุทร พระราหูได้ดื่มน้ำอมฤตจึงบันดาลบังเกิดขึ้นเป็นอสูรเทพราหูมีรูปร่างใหญ่โต มีร่างกายครึ่งบนยักษ์ครึ่งล่างเป็นพญานาค มีร่างกายสีทองอมดำ สัมฤทธิ์ ทรงครุฑเป็นพาหนะหรือทรงเมฆหมอกบ้าง แสดงให้เห็นว่าพระราหูทรงเดชานุภาพควบคุมธาตุน้ำและธาตุลมครอบงำทั้งสามโลก จึงเป็นที่เกรงกลัวของพระอาทิตย์และพระจันทร์ เมื่อพระราหูลักดื่มน้ำอมฤตจึงเป็นอมตะ แต่พระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นเข้าจึงไปฟ้องพระนารายณ์ จึงขว้างจักรตัดกลางกายของพระราหู แต่กายที่อ่อนล้าที่จากกลายเป็นงูหรือพระเกตุเป็นเทพผู้คุ้มครองดวงชะตาให้ปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งหลาย

ในอดีตชาติ พระราหู พระอาทิตย์และพระจันทร์เป็นพี่น้องกัน วันหนึ่งทั้งสามได้ใส่บาตรร่วมกัน แต่ใช้ภาชนะต่างกัน พระอาทิตย์ใช้ขันทองทำให้เกิดเป็นสุริยเทพ

รัศมีสีทอง พระจันทร์ใช้ชั้นเงินทำให้เกิดเป็นจันทร์เทพรัศมีสีเงินเย็นตา ส่วนพระราหูไกรสรที่ทั้งสองที่
ชั้นของตนเป็นกะลาจึงอธิษฐานว่าจะดับแสงสว่างของสุริยเทพและจันทร์เทพให้มีมืดมิด ทำให้
พระราหูเกิดมีร่างกายดำทมิฬสามารถดบังได้สนิท ภายหลังถูกนำมาวาดหรือแกะเป็นลายรูป
พระราหูอมพระอาทิตย์และพระจันทร์มากที่สุด

ในสมัยพุทธกาล พระราหูจับพระอาทิตย์มากลืนกินเกิดเป็น
สุริยคราส ทำให้เทพดาทั้งหลายเข้าไปทูลขอให้พระพุทธเจ้าเข้าช่วยเหลือ พระองค์ทรงกล่าว
พระคาถาให้พระราหูรีบคายพระอาทิตย์ออกแล้วกลับไปเมืองอสูร ทำให้พระราหูเลื่อมใสใน
ฤทธานุภาพของพระพุทธเจ้าที่ไม่อาจต้านทานได้จึงปรารถนาจะขอเข้าเฝ้า แต่คิดตรึกในใจว่าตนมี
รูปร่างใหญ่โตยิ่งกว่าพระพุทธเจ้าไม่เหมาะจะเข้าไปกราบพระพุทธเจ้าที่ตัวเล็กยิ่งกว่า พระพุทธเจ้า
ทรงหยั่งรู้ความคิดจึงเนรมิตกายใหญ่ยิ่งกว่าพระราหูประทับนอนปางไสยาสน์ ทำให้พระราหูเกรง
พระบารมียิ่งนักและเชื่อมั่นในพระพุทธคุณจึงขอถือเอาไตรสรณคมน์เป็นที่พึ่ง

ในครั้งนั้นพระพุทธองค์กล่าวถึงบุพกรรมของพระราหูว่าเคยตั้ง
ปณิธานไว้ว่าจะจะเป็นพระพุทธเจ้าซึ่งบำเพ็ญบารมีมาทุกภพทุกชาติจะสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าใน
อนาคตนามว่า “พระนารทะพุทธเจ้า” พระราหูได้ฟังเกิดความปีติยินดีและมีความเลื่อมใสใน
พระพุทธองค์จึงตั้งบำเพ็ญเพียรทางพระโพธิญาณมากขึ้น พระราหูเป็นพระโพธิสัตว์และเป็นหน่อ
เนื้อพระพุทธางกูรแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งนำเคารพกราบไหว้ของชาวพุทธ แม้จะเป็น
พระโพธิสัตว์ที่รูปร่างอสูร แต่ทำหน้าที่ดูแลพุทธศาสนา ให้พรคนดีและข่มขู่คนชั่ว บำเพ็ญสร้าง
บารมีภพชาติเพื่อสืบพระพุทธศาสนามีให้สูญ และโปรดสรรพสัตว์ให้พ้นวิภวสังสารเป็นมหาปณิธาน
ดังนั้น จึงควรที่จะได้รับการกราบไหว้บูชาเช่นเทพเจ้าองค์อื่นๆ เพราะในบรรดาเทพนพเคราะห์
ทั้งหมดมีเพียงพระราหูที่เป็นพระโพธิสัตว์และได้รับพุทธพยากรณ์ ดังนั้น การนับถือพระราหูจึงไม่ใช่
การนับถือภูตผีปีศาจแต่เป็นการนับถือพระโพธิสัตว์ในรูปร่างเทพอสูร

การไหว้พระราหูควรจตุรูป 12 ดอก ตามกำลังเทพนพเคราะห์
และเช่นสรวงของดำ 8 อย่าง ได้แก่ ของดาว ของหวาน ผลไม้และเครื่องดื่มสีดำ ไก่ดำ เหล้าดำ
ฉะก้วย ถั่วดำ ไข่เยี่ยวม้า เป็นต้น เลือกตั้งโต๊ะกลางแจ้งหันไปทิศตะวันตกเฉียงเหนือและเริ่มไหว้ใน
คืนวันพุธ ตั้งแต่เวลา 18.00 – 24.00 น. จตุรูปเทียนและสวดคาถาบูชาพระราหูตามที่ในนิตยสารได้
แนะนำเป็นบทสวดภาษาบาลี ได้แก่ พระคาถาสุริยะบัพพา จันทบัพพา คำถวายเครื่องสังเว

สถานที่สักการะพระราหูมีหลายแห่ง ได้แก่ วัดสามพระยาวรวิหาร
กรุงเทพมหานครมีพระพุทธรูปปางโปรดอสูรอินทราหู วัดศิระษะทอง จังหวัดนครปฐมมีเทวรูปพระราหู
และต้นตำรับเครื่องรางของขลังพระราหูอมจันทร์และวัธนูของหลวงพ่อน้อยที่มีชื่อเสียง และหากจะ
ไหว้พระราหูด้วยของดำ ทางวัดยังมีการจัดเตรียมไว้ให้ วัดไตรมิตรวิทยารามวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

มีเทวรูปพระนารายณ์ทรงครุฑยืนบนพระราหู วัดบัวขวัญ จังหวัดนนทบุรี และวัดท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

- **ลักษณะเด่น**

- การยกย่องบทบาทราหูในพุทธศาสนา

- การบูชาราหูในวัดพุทธศาสนาไทย

ผู้เขียนกล่าวยกย่องบทบาทราหูในฐานะพระโพธิสัตว์ และผู้ได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะเป็นผู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตซึ่งเป็นการกล่าวที่เน้นย้ำและโน้มน้าวได้ง่ายถึงการที่กราบไหว้ราหูเป็นสิ่งที่สมควรแล้วเพราะบทบาทของราหูเป็นพระบรมโพธิสัตว์ที่ปรารถนาจะช่วยเหลือมวลมนุษยชน ซึ่งสอดคล้องกับการบูชาในภายหลังมีคำกล่าวอธิษฐานขอพรโดยนำตำนานหรือเรื่องเล่าดังกล่าวมารองรับ และภายหลังมีการกล่าวถึงการบูชาราหูในวัดพุทธศาสนาไทยหลายแห่งที่มีรูปราหูอสุรินทรโพธิสัตว์ที่วัดบัวขวัญ จังหวัดนนทบุรี รวมไปถึงพระพุทธรูปปางโปรดอสุรินทรราหูที่ตรงตามเรื่องเล่าในหนังสือ

14. รวมเครื่องรางและตำนานพระราหู แหวนพระราหู เหนือดวง

(สุวัฒน์ บุญรอด, 2561)

ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Candnbook หนังสือเล่มนี้นำเสนอตำนานราหูพร้อมกับภาพสีของเครื่องรางราหูที่จากสมาคมผู้นิยมพระเครื่อง เพื่อการสั่งซื้อ สำนักพิมพ์มีของสมนาคุณมาพร้อมกับหนังสือคือ “แหวนราหู เหนือดวง” เป็นเครื่องรางราหู ดังนั้น ในตอนต้นของหนังสือเป็นบทนำกล่าวถึงเรื่องเล่าราหูจากการติดต่อตำนานต่างๆ มารวมไว้ หนังสือมีจำนวน 128 หน้า

- **โครงเรื่อง**

- ตำนานการกำเนิดพระราหู

- สาเหตุที่พระราหูมีกายเพียงครึ่งท่อน

- ลักษณะความเชื่อ

- ตำนานพระราหูในพุทธศาสนา

- การเตรียมเครื่องเซ่นไหว้พระราหู

- คาถาบูชาพระราหู

- **เนื้อเรื่องย่อ**

การกำเนิดพระราหูมีอยู่สองตำนาน ได้แก่ ตำนานที่พระศิวะสร้างพระราหูขึ้นมาจากหัวกะโหลก 12 หัว บดเป็นผงแล้วห่อด้วยผ้าสีทองแล้วประพรมด้วยน้ำอมฤตเสกได้เป็น

พระราหู และอีกตำนานว่าพระราหูเป็นโอรสของท้าววิประจิตติและนางสิงหิกา เมื่อเกิดมามีกายเป็นยักษ์ และมีหางเป็นนาค ส่วนในโหราศาสตร์ไทย พระราหูแทนตัวเลข 8 มีกำลัง 12 เป็นเทวดาวันพุธกลางคืน

เมื่อครั้งพิธีกวนเกษียรสมุทรเพื่อให้ได้น้ำอมฤต เทวดาและอสูรทั้งหลายเข้าร่วมพิธี แต่พระราหูลักลอบไปดื่มน้ำอมฤต พระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นจึงไปฟ้องพระนารายณ์ ทำให้พระองค์ขว้างจักรเข้าตัดกลางตัวพระราหู ครึ่งบนเป็นพระราหูเป็นอมตะ แต่ครึ่งล่างเป็นพระเกตุหนึ่งในเทวดานพเคราะห์ พระราหูเกิดผูกใจแค้นพระอาทิตย์และพระจันทร์ที่ไปฟ้องพระนารายณ์จึงตามจับพระอาทิตย์และพระจันทร์มากลืนกินจึงเป็นเหตุให้เกิดคราส

ในอดีตชาติ พระราหู พระอาทิตย์และพระจันทร์เป็นพี่น้องกัน และเคยสร้างบุญร่วมกันมา ทั้งสามชอบทำบุญใส่บาตร แต่พระราหูนิสัยเกรเจ้าโทสะ ไม่ค่อยประดีประดอยเหมือนพี่ทั้งสอง แม้แต่ใช้ภาชนะที่ใส่ข้าวก็ใช้ต่างกัน พระอาทิตย์ใช้ขันทองทำให้เกิดเป็นสุริยเทพศรีมีสีทอง พระจันทร์ใช้ขันเงินทำให้เกิดเป็นจันทร์เทพศรีมีสีเงินเย็นตา ส่วนพระราหูโกรธพี่ทั้งสองจึงต้องการมีฤทธิ์เดชเหนือกว่าพี่ทั้งสองจึงทำให้ไปเกิดมีร่างกายดำทะมึนสามารถบดบังได้สนิท สามารถดับแสงสว่างของสุริยเทพและจันทร์เทพให้มีมืดมิดได้ด้วยลักษณะการบดบังดังกล่าวซึ่งภายหลังครุบาอาจารย์นำมาวาดเป็นยันต์พระราหูหรือเกาะเป็นลายรูปพระราหู บังพระอาทิตย์และพระจันทร์มากที่สุด ดังนั้น จึงได้คิดค้นเครื่องรางและวิธีการบูชาพระราหูเกิดขึ้น เนื่องจากมีความเชื่อว่าหากบูชาพระราหูแล้วจะบรรเทาสิ่งที่เลวร้ายในชีวิตให้บรรเทาเบาบางลง และแปรเปลี่ยนเป็นสิ่งที่ดีเกิดความสำเร็จในหน้าที่การงาน มีโชคลาภ และเจริญก้าวหน้ารุ่งเรือง

ในสมัยพุทธกาล พระราหูเข้าจับพระอาทิตย์มากลืนกิน พระพุทธเจ้าทรงกล่าวพระคาถาให้พระราหูปวดศีรษะจนจะระเบิดหรือแตกเป็นเจ็ดเสี่ยง พระราหูจึงรีบคายพระอาทิตย์ออกแล้วหนีกลับไปเมืองอสูร ทำให้พระราหูกลับไปเล่าให้บรรดาอสูรฟังถึงฤทธานุภาพของพระพุทธเจ้าที่ไม่อาจต้านทานได้จึงปรารถนากลับมาเข้าเฝ้า แต่คิดว่าตนมีรูปร่างใหญ่โตกว่าพระพุทธเจ้า แต่พระพุทธเจ้าทรงรู้ใจจึงเนรมิตกายใหญ่กว่าพระราหู ทำให้พระราหูเลื่อมใสและขอถือเอาไตรสรณคมน์เป็นที่พึ่ง ในครั้งนั้นพระพุทธองค์ยังได้กล่าวถึงบุพกรรมของพระราหูว่าเคยตั้งปณิธานไว้ว่าจะจะเป็นพระพุทธเจ้าแล้วจะสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาล พระราหูได้ฟังแล้วจึงเกิดความปีติยินดีและมีความเลื่อมใสในพระพุทธองค์ จึงตั้งบำเพ็ญเพียรเป็นพระโพธิสัตว์ แม้จะเป็นพระโพธิสัตว์ที่รูปร่างอสูร แต่เป็นพระบรมโพธิสัตว์ที่บำเพ็ญสร้างบารมีนับไม่ถ้วน ภายในจิตใจมีคุณธรรมและปรารถนาดีต่อมวลมนุษย์ ควรแก่การกราบไหว้บูชา

ของบูชาหรือของไหว้ควรเป็นจำนวนตามตัวเลข 8 และ 12 กำลังเท่ากับพระราหู ของไหว้ควรประกอบด้วยของคาว ของหวานหรือผลไม้ เครื่องดื่ม เป็นต้น โดยเตรียมจำนวนรูป 8 ดอกแล้วไหว้ไปในทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เวลาไหว้ 23.05 น. เป็นต้นไปแล้ว

ท่องนะโม 3 จบตามด้วยคาถาบูชาพระราหู คาถาสุริยะบุพพา จันทรบัปพา คำถวายเครื่องสังเวก
พระราหู และคาถาของไหว้ “คะ พุท ปัน ทู ธัม วะ คะ” ก่อนที่จะทานของไหว้แต่ละอย่าง

- **ลักษณะเด่น**

- **บทบาทของราหูในพุทธศาสนาฐานะพระโพธิสัตว์**

แสดงให้เห็นผู้เขียนตั้งใจเน้นเรื่องบทบาทของราหูในพุทธศาสนา
ฐานะพระโพธิสัตว์อย่างยิ่ง ด้วยการลงท้ายประโยคทุกครั้งว่าควรแก่การกราบไหว้บูชาซึ่งเป็นการดึง
ความศรัทธาของชาวพุทธด้วยการกล่าวยกย่องคุณงามความดีและบทบาทในฐานะที่ราหูเป็น
พระโพธิสัตว์ผู้ช่วยเหลือและปรารถนาดีต่อมวลมนุษย

15. เทพพระราหูบรมเทวโพธิสัตว์ (ลักษณะ เรขานิเทศ, 2562)

ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ รศ.221 พับลิเคชั่น กรุงเทพมหานคร
หนังสือเล่มนี้เป็นการเผยแพร่ความคิด ความเชื่อ และความศรัทธาต่อราหู ที่เขียนเรื่องเล่าราหู
เพื่อบอกเล่าประวัติความเป็นมาของราหู ตลอดจนการอธิบายเหตุในการสร้างเทพราหูทรงครุฑ
โดยเฉพาะการเน้นตำนานราหูและบทบาทสำคัญในพุทธศาสนาพร้อมทั้งตำนานเครื่องรางราหู และ
การบูชาเพื่อความ เป็นสิริมงคล ในหนังสือเล่มนี้มีจำนวนบท 14 บท จำนวน 387 หน้า

- **โครงเรื่อง**

- ตำนานพระราหูตามคติความเชื่อต่างๆ
- ตำนานเทพพระราหูทรงครุฑบรมเทวโพธิสัตว์
- ประวัติความเป็นมาการสร้างเทพพระราหูทรงครุฑ
- เรื่องเล่าความศรัทธาเทพพระราหูของอาจารย์ลักษณะ
- การบูชาสักการะและอธิษฐานขอพรเทพพระราหูทรงครุฑ

- **เนื้อเรื่องย่อ**

เทวดาพระราหูเกิดจากพระอิศวรนำเอาหัวผีโขมดมาบดเป็นผง
แล้วห่อด้วยผ้าสีดำหรือสีทองสัมฤทธิ์ ประพรมด้วยน้ำอมฤตจนบังเกิดเป็นเทวราชนามว่าเทพ
พระราหู มีใบหน้าคล้ายยักษ์ ในภาพประกอบเทพพระราหูแต่โบราณมีเต็มองค์ให้เห็น มีวรกาย
สีทองสัมฤทธิ์ ตำนานเทवासุรสงครามเป็นตำนานการเกษียรสมุทรในพิภพกวนน้ำอมฤตเพื่อดื่มแล้ว
เป็นอมตะโดยฝ่ายยักษ์และเทวดาหยุดทำสงครามชั่วคราวแล้วมาช่วยกันในพิภพดังกล่าว เพราะเดิมที
ระหว่างยักษ์และเทวดามักทำสงครามจนฝ่ายเทวดาไม่สามารถต้านทานฝ่ายยักษ์ได้ ในครั้งหนึ่งฤๅษี
ทูรวาสได้เอามาลย์มอบให้พระอินทร์ แต่ช้างเอราวัณพาหนะของพระอินทร์กลับเขี้ยวมาลย์ลงพื้น
แล้วกระแทกทำให้ฤๅษีทูรวาสโกรธและสาปแช่งให้กำลังของพระอินทร์และเทวดาทุกองค์มีกำลังลด

น้อยลงและไม่มีชัยชนะ จากคำสาปแช่งนี้ทำให้ฝ่ายเวทดาพ่ายแพ้ต่อบรรดายักษ์เรื่อยไปซึ่งตรงกับพระปริตรชัคคสูตรเป็นเครื่องยืนยันเรื่องสงครามของยักษ์และเวทดา

พระอินทร์จึงไปทูลขอโอกาสต่อพระอิศวรให้เวทดามีกำลังและไม่พ่ายแพ้ต่อยักษ์ เพื่อไม่ให้สูญเสียพลังอำนาจของบรรดาเหล่าเวทดาบนสวรรค์ พระอิศวรจึงให้พระนารายณ์ไปหย่าศึกสงครามและชักชวนให้ฝ่ายยักษ์และฝ่ายเวทดาช่วยกันกวนน้ำอมฤตที่จะได้ดื่มแล้วเป็นอมตะซึ่งทั้งสองฝ่ายจะได้ดื่มเสมอภาคและเท่าเทียมกัน เมื่อกวนน้ำอมฤตใกล้เสร็จสิ้นองค์พระนารายณ์กลับมีความลำเอียงเห็นความเป็นพวกแก่ฝ่ายเวทดามากกว่าฝ่ายยักษ์จึงเนรมิตกายให้เป็นนางฟ้าไปหลอกล่อให้บรรดายักษ์ไปอีกด้านหนึ่ง แต่พระราหูล่วงรู้ความไม่ยุติธรรมของพระนารายณ์ ท่านจึงแปลงกายจากยักษ์ให้เป็นเวทดาไปอยู่ร่วมกับบรรดาเทพเวทดาเพื่อดื่มน้ำอมฤต แต่พระอาทิตย์และพระจันทร์สังเกตเห็นจึงได้ร้องขอพระนารายณ์จึงกลับมาเป็นร่างเดิมแล้วจึงเขยื้อนจักรไปตัดกายครึ่งหนึ่งขาดไปเหลือแต่ท่อนบน แต่พระราหูไม่ตายเพราะได้ดื่มน้ำอมฤตแล้วท่านจึงได้ตะโกนขอความเป็นธรรมจากที่พระนารายณ์กลับเอนเอียงเข้าข้างเวทดาและเอาเปรียบฝ่ายยักษ์แล้วยังมาทำร้ายพระราหูเป็นสิ่งไม่สมควร พระนารายณ์มีความละอายจึงให้ร่างกายของพระราหูมีกายกลับมามากดังเดิมและให้ครุฑเป็นพาหนะทรงจากนั้นสืบไป จึงเป็นที่มาของพระราหูทรงครุฑซึ่งเป็นความเชื่อในฝ่ายเทพไทย

ในสมัยพุทธกาล อสุรินทรราหูได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า จึงเป็นจุดที่พระราหูเปลี่ยนแปลงจากมารมาเป็นฝ่ายกุศล เมื่อฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าแล้วซึ่งเป็นที่มาของการสร้างรูปเคารพพระพุทธรูปปางโปรดอสุรินทรราหูขึ้นเพื่อแสดงและรำลึกนึกถึงเรื่องของเทพพระราหูที่เคยเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ที่เนรมิตกายให้ใหญ่กว่าพระราหู เทศนาโปรด และมีพระกรุณาพาไปชมพรหมโลกที่มีบรรดามหาพรหมร่างกายใหญ่โตเพื่อลดมานะทิฐิพระราหูอันเป็นเหตุให้พระราหูมีใจเลื่อมใส และถือพระพุทธองค์เป็นสรณะ ซึ่งเรื่องราวดังกล่าวได้ยืนยันว่าพระราหูมีอยู่ในพุทธประวัติเป็นการยืนยันการมีอยู่ของอสุรินทรราหู

เมื่ออสุรินทรราหูฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า ทำให้อสุรินทรราหูบรรลุโสดาปัตติผลในชาตินั้น และได้ฟังธรรมอย่างเนืองนิตย์จนสิ้นแห่งยุคสมัยพระพุทธเจ้า อสุรินทรราหูจึงได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ และได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาล ถัดจากพระศรีอาริย์มีนามว่าพระนารทะพุทธเจ้า ตามที่เจ้าคุณธงชัยบอกว่าพระราหูยอมไม่ธรรมดา ยังมีมุมมองการเปลี่ยนแปลงจากร้ายกลับกลายเป็นดี คือเปลี่ยนตัวท่านเองจากมีฉันทิฐิเป็นสัมมาทิฐิที่ปรากฏในพุทธประวัติ ทั้งยังมีฤทธิ์เดชานุภาพในภพอสูรที่สมาคมกับอมนุษย์ทั้งหลาย ได้ศึกษาธรรมจากพระพุทธเจ้า และได้เดินทางชมสวรรค์และพรหมโลกมาแล้วถือเป็นผู้ผ่านไตรจักรใน 3 โลกและบรรลุธรรมอันวิเศษแล้วย่อมเหมาะสมที่จะเกิดทูลบูชาสักการะอย่างยิ่ง

จากประติมากรรมเทพพระราหูทรงครุฑเป็นการสร้างขึ้นตามอุดมคติของไทยโดยองค์ความรู้ทางโหราศาสตร์ที่ปรากฏในคัมภีร์ และไม่ได้เกี่ยวข้องกับเทพฝ่ายฮินดู ซึ่งถือเป็นความศรัทธาตามความเชื่อตามเทพฝ่ายไทย ซึ่งสอดคล้องตามหลักคำสอนพุทธศาสนา ท่านเจ้าคุณธรรมาจารย์วัดไตรมิตรฯ ถือว่าการไหว้บูชาพระราหูเป็นการบูชาเทพที่ไม่ขัดตามคำสอนพุทธศาสนาที่เรียกว่า “เทวดาพลี” และพระราหูมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในพุทธประวัติ และเป็นที่มาของพระพุทธรูปปางโปรดอสุรินทรหูดด้วย แม้แต่พิธีกรรมต่างๆเป็นการประยุกต์ในทางพุทธศาสนาในการสร้างบุญกุศลและทำให้เกิดขวัญกำลังใจนำพาความเป็นมงคลแก่ชีวิต ดังนั้นการจัดสร้างรูปเคารพพระราหูทรงครุฑที่ลักษณะ เรขานิเทศ เป็นประธานสร้างเพราะพระราหูไว้เป็นสัญลักษณ์ในพุทธศาสนาหมายถึงการเคารพบูชาคุณงามความดีของพระราหู

ลักษณะ เรขานิเทศบอกเล่าประสบการณ์ชีวิต ในปี พ.ศ.2553 พบว่าดวงชะตาของตนเองจะมีเคราะห์ภัยก่อนที่จะเข้าพบท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ จึงได้อุปสมบทเหตุเพราะพระราหูจรเข้าราศีกรกฎเล็งราหูเดิมที่อยู่ราศีมังกรตามพื้นดวงชะตาเดิมซึ่งตรงตามที่ท่านเจ้าประคุณฯ บอกทุกประการ ท่านจึงแนะนำให้บวชและปฏิบัติตามคำแนะนำ หลังจากนั้นก็เกิดเหตุไฟไหม้ที่บ้านของลักษณะ ตรงตามคำทำนาย หลังจากนั้นชีวิตก็เข้ามาเกี่ยวข้องและพบเจอเรื่องราวของเทพพระราหูทรงครุฑ วันหนึ่งลักษณะได้รับภาพเทวดานพเคราะห์และแหวนอสุรินทรหูด ทำให้ชีวิตดีขึ้น

การบูชาพระราหูควรใช้บทสวดภาษาบาลีเรียงตามลำดับ ได้แก่ บทสวดชุมนุมเทวดา บทนะโม บทอาถรรพณ์ปริตร บทคาถาสूरียประภา จันทรประภา และคำอธิษฐานภาษาไทย หากมีโอกาสควรเดินทางไปไหว้เทวรูปพระราหูทรงครุฑที่ประดิษฐานในวัดต่างๆ มี 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ วัดพระธาตุหริภุญชัย, ภาคอีสาน วัดศาลาลอย, ภาคใต้ วัดนางพระยา, และภาคกลาง วัดเจ้าอาม หรือศาลศิवालีสถานแยกถนนลาดพร้าวซึ่งมีการจัดเตรียมเครื่องบูชาไว้ให้แล้ว ตลอดจนการเข้าร่วมพิธีนพเคราะห์เป็นการอุทิศบุญให้เทพพระราหูด้วย

● ลักษณะเด่น

- ตำนานและบทบาทราหูในคัมภีร์พุทธศาสนา
- เรื่องเล่าประสบการณ์ความศรัทธาต่อเทพราหูทรงครุฑ

ผู้เขียนเน้นเรื่องเล่าราหูในคัมภีร์พุทธศาสนา เพื่อเป็นการยกย่องคุณงามความดีและเน้นจุดเปลี่ยนของราหูหลังการฟังธรรมจากพระพุทธรเจ้า ตลอดจนการบูชาคุณงามความดีของเทวดาที่สอดคล้องตามหลักพุทธศาสนาซึ่งไม่ขัดแต่อย่างใด ผู้เขียนเล่าประสบการณ์ในชีวิตที่ทำให้ชีวิตดีขึ้นหลังการบูชาราหู

16. พระราหูเทพแห่งทรัพย์ วัดพิบูลทอง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี

(นิตยสารแม่บ้าน, 2562 ฉบับที่ 492 รายปี 16 กันยายน พ.ศ. 2562)

● โครงเรื่อง

- คุณสมบัติและพลังอำนาจของพระราหู
- ประสบการณ์ตรงของคุณวันชัย สงค์ประภา
- ประสบการณ์ตรงของคุณรณชัย ถาวรวงศ์
- ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของวัดพิบูลทอง

● เนื้อหาเรื่องเล่า

เทพพระราหู หรือ “เสด็จปู่ราหู” เป็นเทพที่คนไทยรู้จักและคุ้นเคยมากที่สุด พระราหูเป็นเทพที่มีความเป็นอมตะจากการดื่มน้ำอมฤต ด้วยเหตุนี้จึงมีความเชื่อกันว่าผู้ใดบูชากราบไหว้พระราหู ชีวิตจะมีความเป็นอมตะในทุกๆด้าน คือ จะไม่ตายโหง และดวงจะไม่ตกต่ำ ส่วนเรื่องโชคลาภนั้น พลังอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของเสด็จปู่ราหูกลายเป็นข่าว คุณวันชัย สงค์ประภา ถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 1 หลังได้เดินทางไปไหว้พระราหูที่วัดพิบูลทอง ทำให้เขามีบ้านและรถยนต์เป็นของตนเองอย่างที่ตั้งใจในที่สุด อีกท่านหนึ่งคือคุณรณชัย ถาวรวงศ์ ชาวจังหวัดปทุมธานีได้ไปไหว้พระราหูที่วัดพิบูลทอง เขาได้บนบานขอมิโชคนางวานั้นเขาซื้อลอตเตอรี่ไว้ 2 ใบ ผลปรากฏว่าถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 2 ทั้งสองใบ เมื่อสัมภาษณ์เขาเล่าว่า “พระราหูท่านเป็นเทพที่ศักดิ์สิทธิ์มาก ตอนแรกๆ ก็ไม่ค่อยเชื่อจนกระทั่งได้มาเจอกับตัวเอง”

วัดพิบูลทองสร้างขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประมาณ พ.ศ. 2374 ไม่ทราบนามและประวัติผู้สร้าง ต่อมาได้มีคนจีนชื่อฮงซึ่งเป็นต้นตระกูลของโพนะวนิกได้ล่องเรือผ่านมาเห็นวัดจึงเกิดศรัทธาได้บริจาคทรัพย์สินส่วนตัวสร้างพระอุโบสถขึ้นในราว พ.ศ. 2521 และประชาชนทั่วไปมักเรียกวัดแห่งนี้ว่า “วัดพิบูลทอง” มีความสำคัญเป็นวัดที่ประดิษฐานหลวงพ่อบุญโพธิ์โสธร (จำลอง) องค์แรกของประเทศไทย และมีองค์พระราหูที่มีความศักดิ์สิทธิ์ด้วย

● ลักษณะเด่น

- ประสบการณ์ตรงของผู้ถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 1 และ 2

เรื่องเล่าดังกล่าวเล่าถึงความศักดิ์สิทธิ์ของเทวรูปราหูที่วัดพิบูลทอง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี เพื่อบอกเล่าว่าผู้ใดต้องการโชคลาภให้ไปกราบไหว้และขอพรต่อราหูเทพแห่งโชคลาภและความร่ำรวย โดยเฉพาะทางด้านการเสี่ยงโชคในลักษณะดังกล่าวซึ่งสะท้อนความต้องการของคนไทยในปัจจุบันที่แสวงหาทางรวยด้วยวิธีลัด และเห็นว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ย่อมเป็นที่พึ่งได้สามารถบันดาลโชคลาภและความร่ำรวยให้บังเกิดขึ้นตามความมุ่งหวังไว้โดยเร็ว

17. มหาโพธิสัตว์เทพพระราหู รุ่นเสาร์ 5 (วัดเขตนมกุล จ.พิจิตร) นิตยสารพระเกจิ

เป็นเรื่องเล่าในนิตยสารพระเกจิ ฉบับที่ 332 ปีที่ 27 ประจำเดือนเมษายน ซึ่งปรากฏในหน้าโฆษณาเครื่องรางวัดมุงคลซึ่งเชิญชวนให้เข้าบูชาวัตถุมงคลหลายประเภทของวัดเขตนมกุล จังหวัดพิจิตร ในที่นี้มีการเน้นเครื่องรางมหาโพธิสัตว์เทพราหู รุ่นเสาร์ 5 และเผยแพร่เรื่องเล่าซึ่งเป็นแหล่งที่มาของการสร้างวัตถุมงคลซึ่งถ่ายทอดมาจากประสบการณ์ตรงของหลวงพ่อพร เขมนนโท วัดเขตนมกุล

● โครงเรื่อง

- ประสบการณ์ตรงของพระเกจิอาจารย์หลวงพ่อพร เขมนนโท
- กรรมวิธีการปลุกเสกวัตถุมงคลตะกรุดเสาร์ 5

● เนื้อเรื่องย่อ

หลวงพ่อพร เขมนนโท เล่าที่มาของการปั้นเทพราหูที่ประดิษฐานที่วัดเขตนมกุล อ.วังทรายพูน จ.พิจิตร ว่าองค์เทพพระราหูได้มาเข้าฝันให้หลวงพ่อพรช่วยปั้นเทวรูปราหูให้มีชีวิต และเมื่อปั้นแล้ว ก็มีวัตถุลึกลับลึกลับลึกลับลอยหล่นตกลงมาจากเบื้องบน หลวงพ่อพรจึงได้นำวัตถุลึกลับลึกลับลึกลับที่หล่นลงมาไปบรรจุที่เหนือเศียรองค์มหาโพธิสัตว์เทพราหู ในส่วนของตะกรุดเสาร์ 5 หลวงพ่อพรท่านได้ลงอักขระยันต์จารมือทุกดอก พร้อมทั้งบรรจุจิวและถักเชือก

จากเรื่องเล่าข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามีการเล่าขานถึงที่มาของวัตถุมงคลพระราหูอันเกิดขึ้นมาจากเหตุการณ์อัศจรรย์กับพระเกจิอาจารย์ผู้ปลุกเสกทำให้เกิดเป็นวัตถุมงคลที่มีความพิเศษและความศักดิ์สิทธิ์ เรื่องเล่าดังกล่าวเล่าไว้ในหน้าหนึ่งบนนิตยสารพระเกจิเพื่อประชาสัมพันธ์ให้บูชาบูชาวัตถุมงคลเป็นเหรียญลึกลับและภาพของพระราหูซึ่งตั้งชื่อว่า “มหาโพธิสัตว์เทพพระราหู รุ่นเสาร์ 5” ซึ่งมีการตั้งชื่อโดยการบูชาพระราหูเป็นพระโพธิสัตว์ตามเรื่องเล่าในสื่อสิ่งพิมพ์ก่อนหน้านี้ที่ล้วนยกย่องไว้จำนวนมากซึ่งได้แรงบันดาลใจมาจากคัมภีร์อนาคตวงศ์มาเป็นหลักฐานในการยืนยันสถานะของพระราหู

● ลักษณะเด่น

- ประสบการณ์ตรงของพระเกจิอาจารย์หลวงพ่อพร เขมนนโท

จะให้เห็นว่าพระเกจิอาจารย์ผู้ปลุกเสกได้เล่าประสบการณ์ตรงที่ทำให้ปั้นเทวรูปราหูมีชีวิตไว้ที่วัด และปลุกเสกวัตถุมงคลชื่อว่ามหาโพธิสัตว์เทพพระราหูรุ่นเสาร์ 5 ซึ่งมีการตั้งชื่อโดยการบูชาพระราหูเป็นพระโพธิสัตว์ตามเรื่องเล่าในสื่อสิ่งพิมพ์ก่อนหน้านี้ที่ล้วนยกย่องไว้จำนวนมากซึ่งได้แรงบันดาลใจมาจากคัมภีร์อนาคตวงศ์มาเป็นหลักฐานในการยืนยันสถานะของพระราหู

เรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัล

จากการรวบรวมเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัลที่ ได้แก่ เว็บไซต์, เฟซบุ๊ก และยูทูป ในปี พ.ศ. 2555 – 2562 จำนวน 28 แหล่ง ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความเป็นมา โครงเรื่อง เนื้อหาโดยย่อ และ ลักษณะเด่นโดยนำเสนอตามประเภทของสื่อและเนื้อหา ผู้วิจัยจำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มเรื่องเล่าราหูในเว็บไซต์และเพจเฟซบุ๊ก (Facebook) เพราะเน้นเนื้อความมากกว่าการแสดงภาพและเสียง ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มเรื่องเล่าราหูในยูทูป (Youtube) เพราะเป็นกลุ่มที่เน้นภาพและเสียงในรูปของคลิปวิดีโอ ซึ่งมีคุณลักษณะต่างกัน ดังนี้

1. กลุ่มเรื่องเล่าราหูในเว็บไซต์ และเพจเฟซบุ๊ก

เว็บไซต์และเฟซบุ๊กที่เผยแพร่เรื่องเล่าราหูในรูปแบบของข้อความตั้งแต่ปีพ.ศ. 2555 – 2562 จำนวน 14 แหล่ง แบ่งเป็นเว็บไซต์ 5 ประเภท คือ ข่าวสาร, ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า, วัตถุประสงค์ศาสนาไทย, เครื่องรางของขลัง, และเพจเฟซบุ๊กจำนวน 1 แหล่ง

2. กลุ่มเรื่องเล่าราหูในยูทูป

ยูทูปมีการเผยแพร่คลิปวิดีโอเรื่องเล่าราหูในเว็บไซต์และแอปพลิเคชันตั้งแต่ปี 2555–2562 จำนวน 14 แหล่งที่มีจำนวนการเข้าชมมาก และสามารถจำแนกประเภทของคลิปวิดีโอออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

- คลิปวิดีโอเป็นรายการโทรทัศน์ย้อนหลัง ได้แก่ ตำนานพระราหู (รายการห้องสมุด 4 มิติ) และอำนาจทิพย์ ปี 7-01 ตำนานและการไหว้พระราหู
- คลิปวิดีโอของผู้ทำวิดีโอและโพสต์ในช่องบนยูทูป (YouTuber) ได้แก่ ตำนานพระราหู, ตำนานพระราหู เจ้าแห่งโชคกลางและความร่ำรวย, พระพุทธเจ้าปราบพระราหู และตำนานพระพุทธรูปปางไสยาสน์, อาจารย์ยอด: ตำนานพระราหู [น่ารู้], เรื่องเล่าวันนี้: พระราหู เทพโพธิสัตว์ผู้คุ้มครองดวงชะตา, ราหูกลืนทรัพย์, บุษบาพระราหู ขอโชคกลาง?, สุริยบุตร เรื่องเล่า: ไหว้พระราหูปีชงเกี่ยวกับพุทธหรือไม่
- คลิปวิดีโอของโหราจารย์ (ลักษณะ ฟันธง)ในช่องยูทูป Thefuntong ได้แก่ สักการะเทพพระราหูทรงครุฑ, อธิษฐานขอพรเทพพระราหูทรงครุฑ, ราหูจะย้าย ราศีนี้จจะรวย (หมอลักษณ์ฟันธง), หมอลักษณ์ฟันธง ไข้เลขเด็ด (ตอนกำเนิดพระราหูทรงครุฑ)

กลุ่มที่ 1: เรื่องเล่าราหูสำนวนต่างๆ ในเว็บไซต์และเพจเฟซบุ๊ก

เรื่องเล่าราหูในแหล่งดังกล่าวมีลักษณะของการเผยแพร่ข้อมูลแบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ ข่าวสาร, ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า, วัตถุประสงค์ศาสนาไทย เครื่องรางของขลัง ที่มีการเผยแพร่เนื้อหาเรื่องเล่าราหูอันมีผลต่อการบูชาเทพราหูในสังคมไทย ตั้งแต่ปี 2555 – 2562 จำนวน 14 แหล่งโดยผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นลำดับตามประเภทของเว็บไซต์ โดยบางเว็บไซต์มีการระบุจำนวนผู้อ่าน ผู้วิจัยจะแสดงจำนวนตามตัวเลขจริงซึ่งสำรวจไว้ล่าสุด ดังนี้

1.1 เว็บไซต์ประเภทข่าวสาร

เว็บไซต์ประเภทข่าวสารมีหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลและข่าวสาร ในอดีตสื่อที่มีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารมากที่สุดพบในสื่อสิ่งพิมพ์คือ หนังสือพิมพ์ ในปัจจุบันสื่ออินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทต่อการรายงานข่าว และสร้างพื้นที่ใหม่บนเว็บไซต์ ทำให้การเข้ามาของสื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าวเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการรับข่าวสารของประชาชนไปจากเดิมมากขึ้น (สรรพชญ์เจียรนานนท์, 2561) โดยเว็บไซต์ประเภทข่าวสารยังมีการเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องราหูในสังคมไทย สะท้อนกระแสความสนใจของผู้คนในสังคมปัจจุบัน ซึ่งสื่อมวลชนก็มีหน้าที่ในการเสนอสิ่งที่ผู้คนสนใจ และยังมีศักยภาพในการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในสังคมวงกว้างได้มากยิ่งขึ้นด้วย โดยเว็บไซต์จำนวนหนึ่งที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นเว็บไซต์ประเภทข่าวสารที่มีการเล่าเรื่องราหูมาเป็นหลัก และเป็นเว็บไซต์ที่มีผู้คลิกอ่านและส่งต่อข้อมูลเป็นจำนวนมาก และยังเป็นเว็บไซต์ที่เป็นที่รู้จักสำหรับผู้ใช้ในปัจจุบันด้วย

- ชื่อเว็บไซต์ <https://horoscope.kapook.com>
 - วิธีไหว้พระราหูพร้อมคาถาบูชาพระราหู ในเว็บไซต์ <https://horoscope.kapook.com> ที่เผยแพร่วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2555 มีจำนวนการเข้าอ่าน 624,227 ครั้ง
- โครงเรื่อง
 1. ตำนานการกำเนิดพระราหู
 2. นิทานอธิบายสาเหตุกายครึ่งท่อนและคราส
 3. ตำนานพระราหูในพุทธศาสนา
 4. การบูชาด้วยของดำ เวลาไหว้และคาถาบูชาพระราหู

- เนื้อเรื่องย่อ

พระราหูเป็นเทวดานพเคราะห์ผู้แปรเปลี่ยนสิ่งร้ายให้เป็นดีและให้ประโยชน์กับโทษได้, พระศิวะสร้างราหูจากหัวผีโขมด วันหนึ่งราหูลักดื่มน้ำอมฤต พระนารายณ์จึงใช้จักรตัดร่างของราหูขาดเป็นสองท่อน ราหูจึงเกิดความแค้นและติดตามกลิ่นพระอาทิตย์และพระจันทร์ ในอดีตทั้งสามมีบุพกรรมร่วมกันเป็นพี่น้องและผูกเวรต่อกันมาช้านาน ในพุทธศาสนาพระพุทธรูปเจ้าสวดคาถาขับไล่ราหูเพราะราหูกลิ่นกินพระอาทิตย์และพระจันทร์ พระพุทธรูปทรงโปรดและตรัสเล่าบุพกรรมของราหูว่าในอดีตเคยตั้งปณิธานจะเป็นพระพุทธรูปเจ้าในอนาคตและจะสำเร็จได้ ทำให้ราหูเกิดปิติจึงตั้งใจบำเพ็ญเพียร ดังนั้น จึงควรบูชากราบไหว้เพราะท่านถือว่าเป็นพระโพธิสัตว์ ควรไหว้ของดำ 8 อย่าง ในคืนวันพุธด้วยคาถาภาษาบาลีและภาษาไทย

- ชื่อเว็บไซต์ <https://www.tnews.co.th>

- เทพรากู ผู้ได้รับการพยากรณ์ ว่าจะจะเป็นพระพุทธรูปเจ้าในอนาคต บุษบาพระราหูเทียบเท่า “บุษบาพระโพธิสัตว์” ในเว็บไซต์ <https://www.tnews.co.th> ที่เผยแพร่วันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2559 อยู่ในหมวดปัญญาญาณของเว็บไซต์ดังกล่าว

- โครงเรื่อง

- ตำนานบุพกรรมของราหู
- ตำนานราหูในพุทธศาสนา
 - พระพุทธรูปปางโปรดอสุรินทรากู
 - พระโพธิสัตว์ราหูเทพ

- เนื้อเรื่องย่อ

ในอดีตชาติ ราหู อาทิตย์และจันทร์เป็นพี่น้องกัน แต่ราหูมีความเคืองแค้นพี่ทั้งสอง จึงอธิษฐานจิตขอลงเวรติดตามไล่กลิ่นพระอาทิตย์และพระจันทร์ วันหนึ่งราหูเฝ้าพระพุทธรูปเจ้า พระพุทธรูปเจ้าตรัสเล่าว่าในอดีตราหูตั้งปณิธานจะเป็นพระพุทธรูปเจ้าในอนาคต เป็นเหตุให้ราหูมุ่งมั่นจะบำเพ็ญเพียรเพื่อพระโพธิญาณ

- ชื่อเว็บไซต์ <https://www.phenkhao.com>

- ย้อนตำนาน " พระราหู " พระไตรปิฎกกล่าวว่า พระราหูจะสำเร็จเป็นพระพุทธรูปเจ้านาม “พระนารทพุทธรูปเจ้า” เคล็ดลับการไหว้บูชาที่ถูกต้องในเว็บไซต์ www.phenkhao.com ที่เผยแพร่วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2560

- **โครงเรื่อง**

- ตำนานการกำเนิดราหู
- สาเหตุกายครีงท่อนและคราส
- ตำนานพระราหูในพุทธศาสนา
 - พระพุทธรูปปางโปรดอสุรินทรราหู
 - พระราหูโพธิสัตว์และพระพุทธรเจ้าในอนาคต
- การบูชาด้วยของดำ เวลาไหว้และคาถาบูชาพระราหู

- **เนื้อเรื่องย่อ**

พระศิวะสร้างราหูจากหัวผีโขมด พระราหูลักดื่มน้ำอมฤตจึงถูกจักรของพระนารายณ์ตัดกายขาด เป็นเหตุให้ราหูโกรธแค้นพระอาทิตย์และพระจันทร์และติดตามกลืนกินทั้งสองเสมอ ฝ่ายพุทธศาสนากล่าวว่าพระราหูเป็นพระโพธิสัตว์ และจะเป็นพระพุทธรเจ้าในอนาคต จึงควรถูชาด้วยของดำ 8 สิ่ง และไหว้ขอพรในคืนวันพุธด้วยคาถาบูชาพระราหู (ภาษาบาลี)

จะเห็นได้ว่าเรื่องเล่าดังกล่าวเป็นการเลือกตัดต่อตำนานและเรื่องเล่ามาจากสื่อสิ่งพิมพ์ในบทที่แล้ว โดยเฉพาะเรื่องราหูพบพระพุทธรเจ้าและได้รับพุทธรพยากรณ์ว่าจะเป็พระพุทธรเจ้าในอนาคต และตำนานการกำเนิดพระราหู โดยการเลือกเรื่องมาเฉพาะบางตอนเพื่อมาใช้เผยแพร่ให้ข้อมูลเรื่องภูมิหลังของราหู และสถานะราหูที่สำคัญในพุทธศาสนาบนเว็บไซต์ประเภทข่าวสารซึ่งถูกจำกัดพื้นที่ไว้ จึงทำให้เรื่องเล่าดังกล่าวที่นำมาเผยแพร่จำเป็นต้องมีความกระชับรัดกุม

1.2 เว็บไซต์ประเภทความเชื่อเรื่องเทพเจ้า

เว็บไซต์ประเภทความเชื่อเรื่องเทพเจ้าที่ผู้วิจัยพบเป็นกลุ่มของผู้ทรงภูมิรู้ในเรื่องเทพหรือเทวดา ซึ่งทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลข้อมูลที่เกี่ยวกับเรื่องเทพปกรณัมรวมทั้งเรื่องของราหูด้วย ส่วนอีกเว็บไซต์หนึ่งเป็นเว็บบล็อกของผู้มีศรัทธาในเทพเจ้าโดยเฉพาะอย่างราหูจึงได้จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่เรื่องราวต่างๆ ไว้ สิ่งที่ผู้วิจัยพบคือโครงเรื่องและเนื้อหามีลักษณะเหมือนกับประเภทเรื่องเล่าในสื่อสิ่งพิมพ์เพราะมีสำนวนการเขียนที่ตรงกันอย่างชัดเจน โดยมีลักษณะดังนี้

- **ชื่อเว็บไซต์** www.siamganesh.com
 - “พระราหู (วันพุธกลางคืน)” พระประจำวันเกิด (นวนพเคราะห์) พระประจำวันพุธกลางคืน เทพนพเคราะห์ ดาวันพเคราะห์ ในเว็บไซต์ <https://www.siamganesh.com>

● โครงเรื่อง

- การกำเนิดพระราหูจากเทพปรณของรัชกาลที่ 6
- พระราหูในตำราโหราศาสตร์เป็นข้อเขียนของศรีมหาโพธิ์ และพล.ต.ท. สรรเพชญ์ ธรรมาธิกุล
- ขั้นตอนวิธีการบูชาพระราหู
- บทสวดบูชาพระราหู
- ที่มาของพระพุทธรูปปางปาเลไลย์

● เนื้อเรื่องย่อ

พระราหูเป็นโอรสของพระพฤษและนางสิงหิกา วันหนึ่ง ราหูลักดื่มน้ำอมฤต พระนารายณ์ จึงตัดหัวราหู อีกตำนาน ราหูไล่ล่าพญาครุฑแล้วแอบดื่มน้ำอมฤต พระอินทร์กริ้วจึงขว้างจักรตัดร่างขาดสองท่อน บางตำนานเล่าว่าพระศิวะสร้างราหูจากหัวผีโขมด 12 หัว ในโหราศาสตร์ ราหูคือโลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาลระบบจันทรคติ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดาวเคราะห์ ดาวฤกษ์ ดาวหาง ต่างเป็นบริวารจึงโคจรรอบโลกตลอดเวลา อันเป็นที่มาของความเชื่อในเรื่องพระราหูเทวบุตร มีฤทธิ์เดชไม่ยิ่งหย่อนกว่าเทวดาองค์ใดในสวรรค์ หากกล่าวคือ พระราหู ไม่ใช่ยักษ์มารผีโขมดหรือ ความชั่วร้ายดังที่เข้าใจกัน แต่พระราหูเป็นโลกของเรา และเป็นดาวเคราะห์เพียงดวงเดียวที่มีสิ่งมีชีวิตอาศัยสืบพันธุ์กันไปไม่มีที่สิ้นสุด สมดังคำกล่าวที่ว่า พระราหูได้ดื่มน้ำอมฤตจึงไม่ตายเป็นอมตะและมีฤทธิ์มากเป็นที่ยำเกรง วิธีบูชาพระราหูสวดได้ทุกคนโดยเฉพาะผู้เกิดในวันพุธกลางคืน ควรสวดคาถา และบูชาพระพุทธรูปปางปาเลไลย์ และสวดคาถานารายณ์ถอดจักร

เว็บไซต์ข้างต้นนี้เป็นการรวมเรื่องเล่าราหูจากหลายสำนวนที่ตัดต่อมาเพื่อกล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของพระราหูตามทัศนะของบุคคลสำคัญ ได้แก่ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (รัชกาลที่ 6), ศรีมหาโพธิ์ ซึ่งมาจากหลายตำนาน ในตอนท้ายได้กล่าวถึงวิธีการบูชาบทสวดภาษาบาลีซึ่งเป็นบทเดียวกับคาถาที่นิยมเผยแพร่ทั่วไปซึ่งมีอยู่หลายแบบ รวมไปถึงคาถาที่ตั้งชื่อใหม่ว่า “นารายณ์ถอดจักร” ซึ่งใกล้เคียงกับชื่อคาถาที่ปรากฏในหนังสือเทพรักษา เทวดาคุ่มครองของแก้วธารา (2557) โดยใช้ชื่อว่า “นารายณ์พลิกแผ่นดิน” ซึ่งทั้งสองชื่อเป็นการตั้งชื่อคาถาตามตำนานที่พระนารายณ์ปราบพระราหูด้วยจักร และมีความเชื่อว่าพระนารายณ์เป็นเทพผู้ปราบทุกข์เชิญได้

● ชื่อเว็บไซต์ <http://เทพพระเจ้า.com>

- พระราหู Rahu ในเว็บไซต์ <http://เทพพระเจ้า.com>

- **โครงเรื่อง**

- ตำนานการกำเนิดพระราหู
- สาเหตุของกายครึ่งท่อนพระราหู
- คาถาบูชาพระราหู
- วิธีบูชาพระราหูและของถวาย

- **เนื้อเรื่องย่อ**

พระศิวะสร้างพระราหูจากหัวกะโหลก 12 หัว มีพาหนะครุฑ บางตำนานบอกว่าราหูเป็นโอรสของท้าววิประจิตต์กับนางสิงหิกาและเป็นเทพนพเคราะห์ ในอดีตชาติเป็นพี่น้องกับอาทิตย์และจันทร์ได้ทำบุญร่วมกันมา ราหูมีครึ่งท่อนเพราะถูกจักรของพระนารายณ์ตัดในคราวที่ราหูลักดื่มน้ำอมฤต ราหูจึงโกรธแค้นพระอาทิตย์และพระจันทร์จึงเป็นเหตุให้เกิดคราส คาถาที่ใช้สวดบูชาราหูคือคาถาสूर्यบัพพากับจันทร์บัพพาลและคำถวายของดำในตอนกลางคืนของวันพุธ

- **ชื่อเว็บไซต์** <http://dew590.blogspot.com>

- ตำนานพระโพธิสัตว์ราหูเทพอสุรินทร์ ในเว็บไซต์ที่สร้างขึ้นเองโดยบุคคลเป็นลักษณะเว็บบล็อก <http://dew590.blogspot.com> ที่เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2560

- **โครงเรื่อง**

- เรื่องเล่าของพระโพธิสัตว์ราหู
- คติความเชื่อการบูชาพระราหู
- อิทธิฤทธิ์พระราหู
- การอธิษฐานไหว้พระราหู
- คาถาบูชาพระราหู

- **เนื้อเรื่องย่อ**

ในบรรดาเทพนพเคราะห์ มีเพียงพระราหูที่เป็นพระโพธิสัตว์และได้รับการพยากรณ์ ดังนั้นการบูชาพระราหูไม่ใช่การบูชาภูตผีเป็นคติสอนให้อย่ามองรูปร่างภายนอก สิ่งเลวร้ายที่คนพบเจอไม่ใช่พระราหูแต่เหตุมาจากกรรมของแต่ละคน พระราหูมีฤทธิ์บังคับพระอาทิตย์ดับร้อนให้เย็นลงได้และบังตาได้อัจฉริยะ การอธิษฐานขอบารมีพระราหูโดยให้อำคุณพระรัตนตรัยขึ้นก่อนแล้วจึงขอพระอสุรเทพบรมพระโพธิสัตว์ราหูให้โปรดตนแล้วระลึกถึงความดีงามของท่านจะเป็นสิริมงคลอย่างยิ่ง

1.3 เว็บไซต์ประเภทวัดพุทธศาสนาไทย

เว็บไซต์ประเภทวัดพุทธศาสนาไทยเผยแพร่เรื่องเล่าราหูเนื่องมาในวัดมีเทวรูปพระราหูประดิษฐานอยู่ จึงเผยแพร่ในเว็บไซต์เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนรู้จักและเดินทางไปไหว้พระราหู จึงได้มีการเผยแพร่ประวัติความเป็นมาของพระราหู และเน้นสถานะของราหูในฐานะเทพในพุทธศาสนา

- **ชื่อเว็บไซต์** <http://www.วัดท่าการ้อง.com>

เป็นเว็บไซต์ของวัดท่าการ้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เผยแพร่ข้อมูลประวัติความเป็นมาของพระราหู โดยกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของพระราหูจากการใช้ตำนานอินเดียโบราณหลายที่มา เพื่อให้ข้อมูลและอธิบายสาเหตุของการเสียกายครึ่งท่อนของพระราหูซึ่งตรงตามรูปลักษณะของเทวรูปพระราหูในวัดท่าการ้อง ซึ่งการยกตำนานดังกล่าวมาแล้วในตอนท้ายได้กล่าวถึงความเชื่อพระราหูในฐานะเป็นเทพเจ้าที่ควรบูชาเพื่อบรรเทาสิ่งร้ายต่างๆ และทำให้บังเกิดความสำเร็จและโชคชัย

- **โครงเรื่อง**

- การกำเนิดพระราหู
- สาเหตุที่กายขาดสองท่อน
- อานุภาพการบูชาพระราหู

- **เนื้อเรื่องย่อ**

พระราหูเป็นโอรสพระวิประจิตติและนางสิงหิกา พระราหูเป็นเทวดานพเคราะห์องค์ที่ 8 มีพาหนะเป็นครุฑ บางตำนานกล่าวว่าพระราหูเกิดจากกาพระศิวะปลุกเสกหัวผีโขมด 12 ในอดีตพระราหูเกิดเป็นพี่น้องกับอาทิตย์และจันทร์เคยใส่บาตรร่วมกันและอธิษฐานร่วมกัน แต่ราหูโกรธพี่ชายทั้งสองจึงอธิษฐานจิตขอติดตามไปบดบังแสงสว่างของพระอาทิตย์และพระจันทร์ ในวันหนึ่ง ราหูถูกจักรพระนารายณ์ตัดกายขาดครึ่ง แต่ไม่ตายเพราะฤทธิ์น้ำอมฤต ชาวบ้านมีความเชื่อว่าการบูชาพระราหูจะช่วยบรรเทาสิ่งเลวร้ายให้เบาบางและแปรเปลี่ยนเป็นสิ่งที่ดี มีโชคลาภ เจริญก้าวหน้า และร่ำรวย

- **ชื่อเว็บไซต์** <https://www.watphrarahoo.com>

เป็นเว็บไซต์ของวัดศิระชะทอง จังหวัดนครปฐมเผยแพร่ข้อมูลประวัติความเป็นมาของพระราหูโดยเน้นบทบาทตอนสำคัญของตำนานในพุทธศาสนาเป็นหลัก เพื่อยกย่องฐานะราหูในฐานะพระโพธิสัตว์และพระพุทธรูปเจ้าในอนาคตโดยไม่ได้กล่าวถึงตำนานฝ่ายพราหมณ์แต่อย่างใด

นอกจากนี้ยังเลือกกล่าวถึงความสำคัญของการเกิดคราสที่รุนแรงอันมีผลร้ายที่มีผลกระทบในทางโทษจึงเป็นการกล่าวไว้ให้เกิดความตระหนักในผลที่จะเกิด

- **โครงเรื่อง**

- ประวัติความเป็นมาพระราหู
- ราหูในพุทธศาสนา
- ผลกระทบของการเกิดคราส

- **เนื้อเรื่องย่อ**

พระราหูเป็นเทพเจ้ามีศักदानุภาพ ในพุทธศาสนาพระราหูได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เดิมเป็นพระโพธิสัตว์ที่บริจาคบุตรของตนแก่ยักษ์แล้วตั้งจิตขอสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าและในครั้งหนึ่ง พระพุทธเจ้าทรงปราบราหูที่กำลังไล่กลืนกินพระอาทิตย์และพระจันทร์เพราะความริษยา การเกิดคราสมักก่อผลร้ายต่อดวงชะตาของบุคคล โดยเฉพาะคราสอาทิตย์ ส่วนกรณีคราสจันทร์มักให้โทษมากกว่าให้คุณ สุริยุปราคาในไทยนับตั้งแต่ พ.ศ.2411-2538 ซึ่งเมื่อมีการเกิดคราสแล้วมักเกิดความรุนแรงต่อสังคมเมืองและโลกโดยเฉียบพลัน

- **ชื่อเว็บไซต์** <https://www.watmaikhamwan.com>

เป็นเว็บไซต์ของวัดใหม่คำวัน จังหวัดพิจิตร เผยแพร่ประวัติความเป็นมาของราหู ตลอดจนวิธีการอธิษฐานและการบูชา เพราะเนื่องมาจากวัดแห่งนี้มีเทวรูปราหูประดิษฐานและมีชื่อเสียงแตกต่างจากที่อื่น คือราหูขนาดใหญ่ สามารถเดินลอดเข้าปากได้ ทางวัดมีการเชิญชวนให้คนไปไหว้ในช่วงเทศกาลวันวิสาขบูชา และวันสำคัญในพุทธศาสนา

- **โครงเรื่อง**

- ตำนานการกำเนิดพระราหู
- เรื่องเล่าราหูในพุทธศาสนา
- วิธีอธิษฐานถึงพระราหู
- วิธีการบูชาพระราหู
- คาถาบูชาพระราหู

- **เนื้อหา**

พระราหูกำเนิดขึ้นจากการสร้างของพระอิศวรทรงนำหัวผีโขมด 12 หัวมาป่นให้เป็นถ้ำผงธุลี จากนั้นห่อด้วยผ้าสีดำ เสกเป่าและประพรมด้วยน้ำอมฤตจึงบังเกิดเป็นพระราหูมีอานุภาพและเป็น

เทพอสุรมฤทธิเดช มีร่างกายใหญ่โต ครึ่งบนเป็นเทพอสุร ครึ่งล่างเป็นนง พระราหูเป็นเทวดานพเคราะห์องค์ที่ 8 และเป็นเทพประจำวันพุธกลางคืน กาลต่อมาพระราหูได้แอบขโมยคัมภีร์น้ำอมฤตเพื่อให้ตนเองเป็นอมตะ แต่พระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นจึงไปพูลต่อพระนารายณ์ ทำให้ทรงกริ้วและขว้างจักรตัดกลางกายพระราหู จึงทำให้เหลือเพียงครึ่งกายและครึ่งล่างเป็นนงได้กลายเป็นเทพดาขึ้นใหม่คือพระเกตุ เป็นเทพคุ้มครองดวงชะตา จากเหตุนี้ทำให้พระราหูติดตามก่อกวนพระอาทิตย์และพระจันทร์ทุกครั้ง พระราหูยังเป็นผู้ร่วมรจนาบหนอบน้อมพระพุทเจ้า (บพนะโม) คือคำว่าตัสสะ ในพระไตรปิฎกกล่าวว่า พระราหูจะสำเร็จเป็นพระพุทเจ้าในอนาคต วิธีอธิษฐานต่อพระราหูให้อ้างเอาพระรัตนตรัยขึ้นก่อนแล้ว จึงระลึกถึงบารมีพระราหูในฐานะพระโพธิสัตว์ที่ได้รับพุทธพยากรณ์ ส่วนวิธียูชาให้ไหวในวันพุธกลางคืน ด้วยรูป 8 ดอกและของดำ 8 อย่าง พร้อมทั้งคาถาสूरियะบัพพา จันทบัพพาและคำถวายเครื่องสังเวย

● **ชื่อเว็บไซต์** <https://www.watthakhanun.com/webboard>

เป็นเว็บไซต์ของวัดท่าขนุน จ.กาญจนบุรี ภายในเว็บไซต์มีกระดานสนทนาของวัดที่จัดแบ่งห้องตามหมวดหมู่ อย่างในกรณีที่พบอยู่ในห้องธรรมะพระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุธรรมปณฺโญ) ซึ่งมีผู้ติดตามจำนวนมาก และมีการเข้าชม 201,996 ครั้ง ผู้วิจัยพบว่ามีกรตั้งกระทู้เริ่มต้นจากประเด็นความสนใจเรื่องกระแสราหูที่มีความโด่งดัง จึงมีผู้มาเข้าถามโดยมีพระครูวิลาศกาญจนธรรมให้คำตอบในประเด็นเหล่านั้น ลักษณะที่พบคือการกล่าวถึงบทบาทสำคัญราหูในพุทธศาสนาและถือว่าการบูชาราหูเป็นไปตามหลักคำสอนในพุทธศาสนาเรียกว่าเป็นเทวดานุสสดีอย่างหนึ่งซึ่งการกล่าวในลักษณะนี้มีที่มาจากตำนานราหูในพุทธศาสนาที่บอกเล่าสถานะว่าเป็นเทวดานพเคราะห์ และบทบาทราหูว่าเป็นพระโพธิสัตว์และกำลังจะเป็นพระพุทเจ้าในอนาคตนับว่าเป็นตำนานที่แพร่หลายมาก หลังจากนั้น ในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการสร้างเพจเฟซบุ๊กใหม่ว่า “พระเครื่องวัดถุมงคลพระอธิการเล็ก วัดท่าขนุนและสายวัดท่าซุง” โดยนำเอาเนื้อเรื่องดังกล่าวมาเผยแพร่ซ้ำอีกครั้งในรูปของเรื่องเล่าราหูของพระอาจารย์เล็กลงในเพจเฟซบุ๊กประจำวันที 2 สิงหาคม พ.ศ. 2559 โดยในเพจมีการระบุวัตถุประสงค์ไว้ว่าเพจนี้เป็นการรวบรวมคำสอนและกิจกรรมของพระอาจารย์เล็กโดยลูกศิษย์ เพื่อเผยแพร่พระธรรมของพระพุทธศาสนาในสายพระอาจารย์เล็กและพระคุณพระอธิการฤๅษี เพื่อให้ข้อคิดที่ดีในการดำเนินชีวิต ภายหลังจากผู้วิจัยพบที่มีการสร้างเครื่องรางราหูรุ่นหนึ่งขึ้นโดยระบุว่าเป็นของวัดท่าขนุนและมีการเปิดให้เช่าบูชาในเว็บไซต์จำหน่ายสินค้าออนไลน์ มีการโฆษณาเครื่องรางพระราหูอมจันทร์ รุ่นบูชาแก้ดวงตก แก้ปีชง โดยมีการระบุข้อมูลว่าทำจากเนื้อทองเหลืองแท้ ปลุกเสกพิธีเป่ายันต์เกราะเพชร วัดท่าขนุน และพิธีอื่นๆ หลายวาระ และมีอานุภาพหลายประการ ได้แก่ จะไม่ตายผิดธรรมชาติอย่างเด็ดขาด, จะไม่ตายด้วยพิษสัตว์ทุกชนิด, ปลอดภัยจากไสยศาสตร์ทุกชนิด และจะสะท้อนย้อนกลับไป

- **โครงเรื่อง**

- วิธีการบูชาพระราหู
- เครื่องรางพระราหู
- บทบาทพระราหู

- **เนื้อเรื่องย่อ**

เว็บไซต์มีการตั้งกระทู้ถาม-ตอบว่า “ช่วงนี้สื่อมวลชนบอกราหูแรงต้องทำอะไร? เขาจึงให้บูชาด้วยของดำตามกำลัง 12 มีธง ธูปเทียนและอาหารสีดำนำไปถวายพระ พร้อมกับเงิน 12 บาทและตั้งใจอุทิศส่วนกุศลให้พระราหูเพื่อขอให้บันดาลแต่สิ่งดีมาให้เรา” และให้ระลึกนึกถึงให้ตีว่าพระราหูเป็นพระโพธิสัตว์ที่กำลังจะได้ตรัสรู้เป็นพระนารทพุทธเจ้า ดังนั้น การบูชาพระราหูจึงระลึกว่าเป็นเทวตานุสสติ ซึ่งกระทำได้โดยไม่ขัดกับพุทธศาสนา ผู้ที่บูชาธรรมจักรกะลาที่ปลุกเสกก็สามารถตัดเคราะห์ได้ บทบาทพระราหูในความคิดแยกเป็นความพเคราะห์ดวงหนึ่ง เล่าว่าครั้งหนึ่งเคยสนทนากับหลวงพ่อดำชุงว่า “ทำไมราหูอมจันทร์ ท่านตอบว่าอมขึ้นดินเพราะพระจันทร์เป็นเพียงก้อนขึ้นดินเพราะนั่นเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ”

1.4 เว็บไซต์ประเภทเครื่องรางของขลัง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องเล่าราหูในกลุ่มเว็บไซต์ประเภทเครื่องรางของขลังพบว่ามีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันเพราะมุ่งเน้นการเผยแพร่ตำนานราหูเพื่อนำมาบอกเล่าความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องรางของขลัง จึงได้มีการเผยแพร่ประวัติความเป็นมาของราหูประกอบกับการบอกเล่าคุณสมบัติหรืออิทธิคุณพิเศษของเครื่องรางของขลังในเว็บไซต์ โดยมีจุดเน้นที่บทบาทของราหูในพุทธศาสนาเพื่อยกย่องคุณงามความดี สิ่งที่ผู้วิจัยพบคือโครงเรื่องและเนื้อหามีลักษณะเหมือนกับเรื่องเล่าในหนังสือและเว็บไซต์ก่อนหน้านี้ โดยผู้วิจัยพบว่ามีอาการอ้างอิงที่มาของข้อมูลจากแหล่งเว็บไซต์อื่นซึ่งมีการอ้างอิงต่อกันมา มีรายละเอียดดังนี้

- **ชื่อเว็บไซต์** <http://www.itti-patihan.com>

- ราหูอมจันทร์ ดีทางเมตตามหานิยม แคล้วคลาด มหาอุด และป้องกันภูตผีปีศาจ

เป็นเว็บไซต์ที่รวมเรื่องพระเครื่องที่บอกเล่าประวัติความเป็นมาและความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องรางของขลังหลายประเภทผ่านตำนานและคติความเชื่อของไทยโดยราหูเป็นหนึ่งในเรื่องเล่าที่อยู่ในเว็บไซต์เกี่ยวกับเครื่องรางกะลาตาเดียว และยันต์สุริยประภาและจันทร์ประภา โดยมีลักษณะเด่นคือการบอกเล่าความเชื่อเรื่องราหูจากในโหราศาสตร์และคติความเชื่อการเกิดคราสที่มีผลร้ายหรือเป็นภัยซึ่งป้องกันได้ด้วยเครื่องรางราหู รวมถึงการกล่าวถึงพระเกจิอาจารย์ผู้มีชื่อเสียงทางด้านการปลุกเสกเครื่องรางกะลาตาเดียวและยันต์พระราหูเพื่อทำให้เกิดความเชื่อถือนมากขึ้น โดยสำนวนการเขียน

ตรงกันกับในหนังสือของทิพยจักรซึ่งกล่าวในประเด็นเรื่องเล่าเครื่องรางของขลัง ได้แก่ กะลาตาเดียว และยันต์สุริยประภาและจันทรประภา

- **โครงเรื่อง**

- ราชูในตำราโหราศาสตร์
- การสร้างเครื่องราง
 - กะลาตาเดียว
 - ยันต์สุริยประภาจันทรประภา
- อานุกาพย์และคาถา

- **เนื้อเรื่องย่อ**

ในตำราทักษามหาพยากรณ์กล่าวถึงเมื่อบุคคลใดถูกพระราหูเสวยอายุจะต้องทำพิธีรับพระราหู ไมเช่นนั้นจะเดือดร้อนและสิ่งหนึ่งที่บรรเทาฤทธิ์ได้ทั้งในคราวพระราหูเสวยอายุ การเกิดคราสด้วยกะลาตาเดียวตามตำนานพระราหูเป็นอมตะเพราะฤทธิ์น้ำอมฤตที่ดื่มในครั้งเกษียรสมุทรแม้พระนารายณ์จะใช้จักรตัดร่างขาดกลางตัว หัวเป็นอมตะ แต่ส่วนล่างพินาศไป การสร้างเครื่องรางกะลาตาเดียวนั้นเป็นศิลปะภาคอีสาน รกรากบรรพบุรุษของหลวงพ่อน้อย วัดศิระชะทองเป็นอาจารย์ไสยศาสตร์ถ่ายทอดให้หลวงพ่อน้อยจนหมดสิ้น ท่านจึงกำหนดวิธีการสร้างขึ้นมาตั้งแต่คัดเลือกกะลามะพร้าวตาเดียวและแบ่งโคลน แกะสลัก ปลุกเสกและรอให้เกิดคราสจึงจะลงอักขระ อีกเครื่องรางหนึ่งคือยันต์สุริยประภา และจันทรประภา มีตำนานเล่าว่าฤๅษีสั่งสร้างเพราะหยิ่งรู้กาลล่วงหน้าว่าจะมีทุกข์ภัย ฤๅษิตนแรกสร้างยันต์สุริยประภา และอีกตนหนึ่งสร้างยันต์จันทรประภาจากกะลาตาเดียวแกะรูปราหูอมจันทร์ ราชูในพุทธศาสนา ได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะได้เป็นพระพุทธรูปเจ้าในอนาคต ดังนั้น การบูชาหนับถือนาหูกี่ประดุจบูชาพระพุทธรูป โดยท่องคาถาสุริยประภาและจันทรประภาเพื่อบูชาราหูและเครื่องรางกะลาตาเดียว

- **ชื่อเว็บไซต์** www.thepunditsmiracles.com/

- ราชูเรียกทรัพย์ หนุนดวง หนุนหน้าทีการงาน หนุนโชคลาภ หนุนธุรกิจการค้า เป็นเว็บไซต์ที่รวมเครื่องรางของขลังจำนวนหนึ่งไว้ เว็บไซต์นำเสนอเรื่องเล่าต่างๆ เช่น การกล่าวถึงอานุกาพย์ของเครื่องราง พร้อมกับเรื่องเล่าของราชูโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพุทธศาสนาที่ยกย่องราชู เพื่อทำให้เกิดความศรัทธาในการบูชาเครื่องราง

- **โครงเรื่อง**

- อานุกาพย์ของกะลาตาเดียว
- ประวัติความเป็นมาของราชู

- บทบาทราหูในพุทธศาสนา

● เนื้อเรื่องย่อ

กะลาตาเดียวเป็นวัตถุมงคลที่มีฤทธิ์ในตัวเองโดยไม่ต้องปลุกเสกมีคุณวิเศษหลายอย่างติดตัว จะทำให้ร่ำรวย ป้องกันภัย คุ้มไสยและภูตผี และสามารถรักษาโรคภัยได้ ราหูในโหราศาสตร์เป็นเทวดาประจำผู้เกิดวันพุธกลางคืน หากราหูเสวยอายุต้องไหว้บูชาราหูจะทำให้ร้ายกลายเป็นดีได้ ราหูเป็นเทพอสูรมีฤทธิ์ ที่มาของกายขาดสองท่อนเพราะจักรของพระนารายณ์ แต่ราหูเป็นอมตะเพราะดื่มน้ำอมฤต ในพุทธศาสนาพระราหูเป็นเทพอสูรฝ่ายดีที่พระพุทธรูปเจ้าก่อกำจัดมานะละพยศ พระราหูขอสมทาน ไตรสรณคัมภ์และเป็นเทพองค์หนึ่งที่รจนาบทสวดนะโมตั้สสะ ในอดีตราหูเป็นพี่น้องกับอาทิตย์และจันทร์ ทั้งสามทำบุญร่วมกันแต่ราหูริษยาพี่ทั้งสองจึงไปเกิดเป็นพญาเทพอสูรมีฤทธิ์ที่ตามไปบดบังแสงสว่างพี่ของตนคืออาทิตย์และจันทร์ เมื่อเกิดคราสจึงต้องเอาเครื่องรางกะลามาคะเาะเพราะกะลาเคยเป็นภาชนะที่ราหูใช้ตักบาตรร่วมขันกับพี่ในอดีตชาติ เมื่อราหูได้ยินเสียงเคาะจะทำให้คลาย ประการสำคัญพระราหูเป็นพระโพธิสัตว์ซึ่งได้รับพยากรณ์ว่าจะจะเป็นพระพุทธรูปเจ้าในอนาคต ดังนั้น การไหว้พระราหูไม่ใช่มีจิตอธิษฐานหรือลัทธิอื่นใดเพราะท่านบำเพ็ญบุญบารมีที่จะโปรดพุทธศาสนิกชนที่กราบไหว้ และเมื่อคราใดที่พระราหูเหินดวงชะตาถือเป็นการเตือนเรื่องผลกรรมของมนุษย์ ซึ่งการบูชาพระราหูจะช่วยบรรเทากรรมหนักให้เบาบางลงได้

● ชื่อเว็บไซต์ www.tienjakkapad.blogspot.com

- เจาะตำนาน “พระราหู” นับเป็นองค์ “พระโพธิสัตว์ในแดนอสูร” ได้รับการพยากรณ์ว่าจะจะเป็นพระพุทธรูปเจ้าในอนาคต

เว็บไซต์ดังกล่าวเผยแพร่วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ.2560 นำเสนอเรื่องเล่าราหูในพุทธศาสนา โดยเฉพาะบทบาทในฐานะของพระโพธิสัตว์และผู้ได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะจะเป็นพระพุทธรูปเจ้าในอนาคต เนื้อหาในเว็บไซต์นี้ตรงกับเว็บไซต์ประเภทข่าวสารซึ่งกล่าวยกย่องราหูในพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน ในปี พ.ศ. 2560 เดียวกัน ผู้วิจัยพบที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่เนื้อหาลักษณะเดียวกันในนิตยสารแรงศรัทธาที่มีการตีพิมพ์นิตยสารออกมาในอีก 2 เดือนถัดมา ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความนิยมเผยแพร่ของเรื่องเล่าราหูดังกล่าวเพื่อยกย่องถึงความศักดิ์สิทธิ์และสร้างความศรัทธา

● โครงเรื่อง

- ตำนานราหูในพุทธศาสนา
- บทบาทราหูในพุทธศาสนา

● เนื้อเรื่องย่อ

ในอดีตชาติทั้งสามคือพระอาทิตย์พระจันทร์และพระราหูเป็นพี่น้องกันได้ทำบุญร่วมกันแล้วอธิษฐานขอให้ตนเองเกิดเป็นสุริยเทพ กับจันทร์เทพ แต่พระราหูอยากมีเดชอำนาจเหนือกว่าพี่จึงขอให้ติดตามไปบดบังแสงด้วยร่างกายใหญ่โตของตน ภาพนี้จึงถูกครูอาจารย์นำมาวาดเป็นยันต์พระราหูอมอาทิตย์และจันทร์ ยังมีเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่งพระพุทธรูปเจ้ากล่าวคาถากำราบพระราหูที่ไล่จับพระอาทิตย์โดยยกสุริยสูตร ยังมีเหตุการณ์ที่พระราหูได้เข้าเฝ้าพระพุทธรูปเจ้าที่เนรมิตพระกายให้ใหญ่โตยิ่งกว่าเพื่อปราบพยศราหูโดยการเทศน์สอนและพาไปชมยังพรหมโลกเพื่อดูพรหมผู้มีร่างกายใหญ่โตยิ่งกว่าพระราหูจนมีใจเลื่อมใสพระศาสดาและขอถือเป็นสรณะ จึงเป็นเหตุให้พระพุทธรูปเจ้าตรัสถึงบุญกรรมที่พระราหูเคยตั้งปณิธานเป็นพระพุทธรูปเจ้าและพยากรณ์ว่าจะสำเร็จทำให้ราหูปลาบปล้ำและตั้งใจบำเพ็ญเพียรบารมีเป็นพระโพธิสัตว์ และเป็นผู้รจนาสวดคาถาณะโมตัสสะอันเป็นคาถาที่ป้องกันภูติผีปีศาจเพราะเกรงกลัวพระราหูด้วยบุญบารมีของเทพพระราหูที่มนุษย์ควรจะกราบไหว้

● กระแสความสนใจเรื่องการบูชาราหูในเว็บไซต์ประเภทกระดานสนทนา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่ากระทู้เรื่องราหูจำนวนมากที่แพร่กระจายในเว็บไซต์ประเภทกระดานสนทนาหรือเว็บไซต์ที่มีการตั้งกระทู้ถาม-ตอบเป็นสาธารณะให้สมาชิกเข้ามาใช้บริการ ได้แก่ www.pantip.com, www.chiangraifocus.com, www.sookjai.com และ www.payakorn.com/webboard โดยปีที่มีการตั้งกระทู้ที่เก่าสุดเท่าที่สืบค้นคือ พ.ศ.2548 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นช่องทางในการเปิดให้สมาชิกของเว็บไซต์เข้ามาตั้งกระทู้ถาม-ตอบบนกระดานสนทนา เช่น การตั้งกระทู้ถามบทสวดไหว้ราหู, สอบถามวัดหรือสถานที่ไหว้ราหู, และแสดงความคิดเห็นเรื่องความมีอยู่จริงของราหู

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นกระแสความสนใจเรื่องของพระราหูอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2548-2562 สะท้อนให้เห็นกลุ่มคน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนบูชาพระราหูที่เข้ามาสอบถามวิธีการบูชาที่ถูกต้องและแสวงหาวัตถุมงคลกับสถานที่สักการบูชา กับกลุ่มคนผู้ยังไม่บูชาราหูและมีความลังเลสงสัยจึงต้องการหาคำตอบว่าเหตุใดต้องบูชาและมีผลดีอย่างไร ซึ่งในเว็บไซต์ประเภทกระดานสนทนาดังกล่าวถือว่าเป็นพื้นที่หนึ่งที่ช่วยตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มคนเหล่านี้เพื่อมาตั้งกระทู้ถาม-ตอบ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

1.5 เรื่องเล่าราหูในเฟซบุ๊ก

ผู้วิจัยพบว่ามีการเล่าราหูในสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับเว็บไซต์ เพราะมีรูปแบบของการนำเสนอเรื่องเล่าเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเดียวกัน เฟซบุ๊กหนึ่งที่ผู้วิจัยพบชื่อว่า “เพจอสุรินทรารหูเทวาราชจ้าว” สร้างขึ้นเป็นเพจบุคคลสาธารณะ เริ่มเผยแพร่

ครั้งแรกในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ประวัติความเป็นมา เรื่องเล่าและคำสอนของราหูผ่านการเข้าทรง และนำมาถ่ายทอดลงเพจเฟซบุ๊กเป็นสาธารณะ ผู้โพสข้อความจะเรียกแทนตัวเองว่า “เสด็จปูราหู” ตัวอย่างคำสอนของราหูเนื้อหาในเพจดังกล่าวมักจะเป็นคำสอนของปูราหู ซึ่งมีการเผยแพร่วันละ 2-3 ครั้ง เช่น

“พระพุทธเจ้าท่านให้เดินทางสายกลาง ให้เราใช้ปัญญาในการปฏิบัติ”

(เพจสุรินทรราหูเทวาธิดราชเจ้า. 2562, 4 ตุลาคม)

“ปฏิบัติเพื่อลดละ ปล่อยวาง สร้างบารมี หรือปฏิบัติเพราะอยากเก่งกว่าคนอื่นเขา? มนุษย์ความคิดมีเหมือนกันหมด อยากเก่งกว่าเขา อยากมีกว่าเขา แต่ดีกว่าเขาแล้ว เขาจะมาชมหรือมาทำเพื่อเรา ถ้าเขามาชม...เขาก็มาชมต่อหน้า...ว่าเราเก่ง ใ้ันนี้มันเก่ง เก่งเพราะอยากได้คำชม รู้ยัยความคิดแบบนี้มันปิดกั้นตัวเรา ปิดกั้นสิ่งรอบข้างที่เข้ามาหาตัวเรา แต่ปฏิบัติได้บารมีแล้ว เขาเข้ามาเหมือนกัน เขาเข้ามาช่วย ไม่ได้เข้ามาชม อันไหนจะดีกว่ากัน เราต้องรู้ตัวเอง รู้การปฏิบัติของเรา ว่าเราจะเอาแบบไหน”

(แหล่งเดียวกัน. 2562, 29 ตุลาคม)

“ปู่เป็นยาทา พวกเราเป็นยากิน ยาทาหมายถึงปู่สอนให้ปฏิบัติ ยากินพวกเราต้องนำคำสอนของปู่ไปทำกันเอง ทำเองหมายถึงการกระทำของเรา ต่อให้ปู่จัดยาดีขนาดไหน แต่พวกเราไม่ยอมกิน ไม่เอายาไปรักษาตัวเอง มันก็ไม่หายไข้ไหม”

(แหล่งเดียวกัน. 2563, 3 มีนาคม)

ปัจจุบันเพจสุรินทรราหูเทวาธิดราชเจ้ามีผู้ติดตามทั้งหมด 5,796 (สำรวจเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2563) ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้เฉพาะเป็นเรื่องเล่าราหูเท่านั้นจำนวน 7 เรื่อง ดังนี้

ตารางที่ 14 เรื่องเล่าราหูในเพจเฟซบุ๊กสุรินทรราหูเทวาธิดราชเจ้า

ปีที่เผยแพร่	โครงเรื่อง	เนื้อหา
2560 (8/4/60)	บทบาทของราหู - ประวัติราหู ชายา และลูกของราหู - วิธีการไหว้บูชา - คาถา	พระราหูเป็นเทพอสูรผู้เปี่ยมเมตตาอยู่ในสวรรค์ชั้น จาตุมหาราชิกา ทั้งคนธรรพ์ นาค ครุฑ ยักษ์ กินรีล้วน เกรงกลัวอำนาจบารมีทั้งสิ้น พระราหูมีชายาผู้งดงาม และภักดีนามว่า “อัปสรสวรรค์” มีบุตรสาวคือนาง วิสุทธินิภาหรือพระแม่ธรณี ทั้งสองเป็นนางฟ้า

ปีที่เผยแพร่	โครงเรื่อง	เนื้อหา
	- อานิสงส์การบูชาราหู	<p>ชั้นจาตุมหาราชิกา ในอดีตราหูผ่านไปในพิธีกวนเกษียรสมุทร เกิดความกระหายน้ำใคร่อยากดื่มน้ำให้ชุ่มคอ เหลือบไปเห็นอ่างน้ำจึงเข้าไปดื่มน้ำโดยไม่รู้ว่าเป็นน้ำอมฤต พระจันทร์และพระอาทิตย์เห็นเข้าจึงไปฟ้องพระนารายณ์ ทำให้ราหูถูกจักรของพระนารายณ์ตัดขาดออกเป็นสองท่อน แต่ราหูไม่ตายเพราะน้ำอมฤต แต่ถูกนำไปขังไว้ ผ่านไปเนิ่นนาน นางอัปสรสวรรค์ได้ออกตามหาราหูทั่วดินแดนสวรรค์ แต่ไม่พบจึงคิดน้อยใจว่าราหูทั้งตนไปมีหญิงอื่น จึงกลั่นใจฆ่าตัวตายในที่สุด ทำให้นางวิสุทธิดาเผ่ารพอเพียงลำพัง นานเข้าพระนารายณ์ทรงรู้ว่าพระราหูมิได้ลักน้ำอมฤตดั่งที่พระจันทร์พระอาทิตย์มาฟ้องจึงสั่งให้ปล่อยราหูออกมา ราหูรู้ข่าวว่าชายาของตนตายแล้ว จึงโกรธพระอาทิตย์และพระจันทร์ที่เป็นต้นเหตุให้ตนถูกจองจำจึงได้แปลงกายให้ใหญ่ตามกลืนกินหรือไล่จับจนเกิดความมืดมิด แต่ด้วยความสงสารจึงปล่อยเพราะความเห็นใจทั้งสองเทพจะตกต้องตามชะตากรรมเดียวกันกับตนเอง เพราะชายาของทั้งสองต้องหมองหม่นจึงคายและเคลื่อนคล้อยออกมาในที่สุด การให้บูชาพระราหู ให้ใช้ธูปสีดำ 16 ดอก และเทียนสีดำ 1 คู่ ของบูชา ได้แก่ น้ำเปิบชี ฉือก้วย และไข่เยี่ยวม้า พร้อมกับท่องบท นะโม ตัสสะ (3 จบ) ตามด้วยคาถานอมอ (อำนาจบารมี) จะจะ (เปิดโลก) สะสะ (เปิดดินเปิดบาดาล) นะนะ (เปิดทิศ เปิดทาง) นะโมพุทธานะ (ครอบโลก ครอบตัวเอง) ท่องวนไป 3 ครั้ง และอธิษฐานขอพร บุคคลใดบูชาพระราหูจะเป็นผู้มีเดชเกียรติยศ เจริญยศศักดิ์ เจริญทรัพย์ และคลาดแคล้วจากหมู่มาร หากท่องคาถาบูชาด้วยย่อมนี้อานุภาพช่วยเสริมดวงชะตา และพลิกจากร้ายให้กลายเป็นดีได้</p>

ปีที่เผยแพร่	โครงเรื่อง	เนื้อหา
2560 (9/4/60)	เรื่องเล่าราหู (ต่อเนื่องจากตอนที่แล้ว)	เมื่อพระราหูกลับมาเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับชญาและบุตรสาวของตนที่ต้องทนทุกข์เพราะตนหายไป พระราหูโศกเศร้าเพราะเสียชญาไป และทำให้บุตรสาวเสียใจ จึงเป็นเหตุให้ตัดสินใจเดินตามรอยพระพุทธร่องค์ด้วยการตั้งใจบำเพ็ญเพียรนั่งสมาธิและบำเพ็ญบารมีด้วยการให้ทานและรู้จักให้อภัย ราหูตั้งใจกระทำสังฆกรรมด้วยการรักษาศีลให้บริสุทธิ์และเพียรภาวนาเข้าฌานนานนับเป็นแสนกัป จึงเป็นเหตุให้พระราหูผู้บำเพ็ญธรรมตามรอยพระพุทธร่องค์เพราะได้รับพุทธานุญาตว่าจะสำเร็จเป็นพระพุทธร่องค์ในอนาคต
2561 (12/9/61)	เรื่องเล่านางวิสุทฐิภา (บุตรของพระราหู)	เมื่อนางวิสุทฐิภาหรือพระแม่ธรณีมีรูปโฉมงดงาม เมื่อนางรู้ว่าแม่ของตนตาย และราหูหายไปจึงโศกเศร้าอย่างมาก ร้องไห้จนน้ำตาไหลออกมาไม่หยุด ทำให้น้ำท่วมไปยังโลกมนุษย์จนได้รับความเดือดร้อนจึงทำให้พระนารายณ์เข้าไปปลอบพระแม่ธรณี พระนารายณ์จึงประทานพรให้พระแม่ธรณีสามารถบังคับน้ำได้ เพื่อให้สามารถใช้ผสมดินน้ำตาที่ท่วมโลกมนุษย์กลับคืนให้หมด นอกจากพระนารายณ์จึงรับพระแม่ธรณีไป
2562 (5/5/62)	เรื่องเล่าราหู พระแม่ธรณี และพระนารายณ์	มีเรื่องเล่าในงานไหว้ครูที่วัดถ้ำดาวเขาแก้ว อ.มวกเหล็ก จ.สระบุรี มีการเข้าทรงองค์เทพ ระหว่างที่มีการเข้าทรงพระราหูอยู่ ก็มีการลงทรงของพระนารายณ์เพราะท่านลงมาหาบุตรสาวของท่าน การลงทรงของพระนารายณ์ไม่เหมือนเทพทั่วไป มักแสดงปาฏิหาริย์และเล่นไฟ ตามตำนานคือพระนารายณ์มีพระแม่ธรณีเป็นชญา หลังจากทีปุราหูออกเดินตามรอยพระพุทธร่องค์ ส่วนพระแม่ธรณีมีรูปร่างเหมือนพ่อโดนตัดหัวขาดเพราะพระนารายณ์ผู้เป็นสามีจึงตัดสินใจพาบุตรสาวหนีจากพระนารายณ์ ตอนนั้น

ปีที่เผยแพร่	โครงเรื่อง	เนื้อหา
		<p>บุตรสาวอายุยังไม่ถึงขวบ งานในวันนั้นพระนารายณ์ จึงลงมาบอกกับบุตรสาวของท่าน ถ้าเปรียบเทียบกับ โลกมนุษย์ พระราหูมีศักดิ์เป็นพ่อตาของพระนารายณ์ ปูราหูยังกล่าวว่าเวลาพระนารายณ์ประทับลงทรงชอบ แสดงปาฏิหาริย์มักถูกมองไม่ดีเป็นการอวดอุตริ ปูราหู จึงสอนธรรมไม่ยอมสร้างปาฏิหาริย์</p>
<p>2562 (29/9/62)</p>	<p>เรื่องอดีตชาติของพระราหู พบพระพุทธเจ้า</p>	<p>ในสมัยพุทธกาล พระราหูได้เคยจับพระอาทิตย์จนเกิด สุริยคราส เทพดาจึงกราบทูลให้พระพุทธเจ้าช่วยเป็นที่พึ่งจึงทรงทองศาถาให้ราหูบังเกิดชนพองสยองเกล้า ธิปไตยออก เพราะศีรชะจะระเบิดเป็นเจ็ดเสียง จึงเร่งไปหาเพื่อนอสูรเพราะไม่อาจต้านทานพระพุทธรองค์ได้ในพระไตรปิฎกได้เล่าว่าพระราหูเคยคิดจะเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ แต่เกรงว่าตนมีร่างกายใหญ่โตกว่าพระพุทธเจ้ารู้ความคิดของราหูจึงได้เนรมิตร่างกายตนให้ใหญ่กว่าพระราหูหลายพันเท่าประทับด้วยปางไสยาสน์ เมื่อเห็นก็เกิดความเกรงในพุทธบารมีพระพุทธเจ้าทรงแสดงปาฏิหาริย์พาอสุรินทราหูไปขึ้นพรหมโลก บรรดาพรหมทั้งหลายพากันเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พรหมที่ว่าเป็นผู้มีร่างกายใหญ่แต่ก็ยิ่งเล็กกว่าพระพุทธเจ้า เหล่าพรหมจ้องมองอสุรินทราหูเหมือนมดปลวกตัวเล็กจึงทูลถามพระพุทธองค์ว่าพาตัวอะไรมาด้วย อสุรินทราหูห้วนกลัวจึงหลบหลังพระศาสดาหลังจากอสุรินทราหูได้ชมพรหมโลกและฟังธรรมเทศนาแล้วจึงฟังละทีฐิมานะในทันที เกิดความเลื่อมใสในพุทธศาสนาจนขอยึดพระรัตนตรัยเป็นสรณะในครานั้น และกล่าวทำนายว่าจะสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตมีนามว่า “พระนารทะ”</p>
<p>2562 (29/9/62)</p>	<p>เรื่องเล่าพระราหูเดินตามรอยพระพุทธเจ้า</p>	<p>หลังเหตุการณ์ที่พระนารายณ์จับพระราหูกักขังเป็นเวลานาน ทำให้นางอัปสรสวรรค์ผู้เป็นชายาเข้าใจผิด</p>

ปีที่เผยแพร่	โครงเรื่อง	เนื้อหา
		คิดว่าพระราหูตีจากไปหาหญิงอื่นจึงทำให้นางฆ่าตัวตาย เมื่อพระราหูออกมาจากที่กักขังจึงรู้ว่าชายาได้ถึงแก่ความตายแล้วจึงเสร์วาศึกมากจึงหันหน้ามาถือศีลและบำเพ็ญเพียรทางธรรมเพื่อสร้างบารมีและมุ่งตามรอยพระพุทธเจ้า ดังนั้น อสุรินทรหาผู้บำเพ็ญบารมีนานนับหมื่นปีได้เฝ้าเห็นลูกหลานเวียนว่ายตายเกิดจึงขออนุญาตพระพุทธองค์ลงมาเพื่อมาช่วยเหลือลูกหลาน (มนุษย์) ตามที่ได้ตั้งจิตมุ่งมาดไว้แล้วแต่กาลก่อน ด้วยการชี้ทางสว่างตามคำสอนของพระพุทธองค์เพื่อมุ่งจะสืบสานพุทธศาสนา
2562 (1/10/62)	ความสัมพันธ์ของราหูและเจ้าแม่กวนอิม	ปูราหุเล่าว่าหนึ่งในพระโพธิสัตว์จำนวน 8 องค์ที่ท่านอยู่ร่วมด้วยคือพระโพธิสัตว์กวนอิมหรือเจ้าแม่กวนอิม ซึ่งมีปณิธานในการร่วมสร้างบารมีกับลูกหลาน (มนุษย์)

เรื่องเล่าข้างต้นแตกต่างจากแหล่งอื่น ผู้โพสข้อความอ้างว่าเป็นเรื่องเล่าและคำสอนที่ราหูถ่ายทอดแก่ผู้เข้าทรงราหูโดยตรง และมีการแชร์เรื่องเล่าราหูดังกล่าวซ้ำในเพจสุรินทรหาฯ เพื่อเน้นย้ำภูมิหลังและแสดงความเป็นเทพของราหูสอดคล้องกับการเข้าทรงเพื่อมาช่วยเหลือมนุษย์และสืบสานพุทธศาสนาตามที่ระบุในเรื่องเล่า ดังนั้น เรื่องเล่าในเพจดังกล่าวจึงมีความแตกต่างไปจากเรื่องเล่าอื่น ได้แก่ ประวัติของราหูที่สร้างขึ้นใหม่โดยการเล่าถึงความสัมพันธ์ในวงศ์พันธุ์ใหม่ มีพระมเหสี พระธิดาและพระขามาตาที่ผูกโยงขึ้นใหม่ รวมทั้งความสัมพันธ์คู่ศัตรูระหว่างพระอาทิตย์กับพระจันทร์ที่ไม่ถูกเน้น แต่เน้นความสัมพันธ์ฉันมิตรกับพระนารายณ์เจ้าในฐานะของพระขามาตา และพระแม่กวนอิมในฐานะเป็นพระโพธิสัตว์เช่นเดียวกัน ตลอดจนความสัมพันธ์กับพระพุทธเจ้าในฐานะพระบรมครูที่มีพระเมตตาต่อราหูอันเป็นจุดเริ่มต้นให้ราหูลงมาช่วยเหลือมนุษย์ผ่านการเข้าทรงเพื่อถ่ายทอดคำสอนและเป็นที่พักพิงใจ

จากเรื่องเล่าดังกล่าวสะท้อนว่า ราหุมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญในศาสนาหลายพระองค์ ทั้งเทพเจ้าฝ่ายพราหมณ์และฝ่ายพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการรับเอาตำนานและคติความเชื่อจากทั้งสองฝ่ายเข้ามา สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยในปัจจุบันต่างยอมรับตำนานและความเชื่อทั้งสองฝ่ายอย่างสนิทใจและไม่ขัดแย้ง และเรื่องเล่าข้างต้นยังมีบทบาทในการสร้างความเชื่อถือต่อราหูซึ่งในเพจสุรินทรหาฯ เหวออิราชจ้าว ยังมีการเผยแพร่อานิสงส์ของการบูชาราหูอย่างสม่ำเสมอด้วย

“บุคคลใบบุชาพระราหู จะเป็นผู้ขจรเดชเขตไพศาล เจริญทรัพย์ยศ
อำนาจและบริวาร มวลหมู่มารมีอาญาพาลผจญ จะรุ่งเรืองก้าวไกลในหน้าที่
คุณความดีก่อเกิดกำเนิดผล สิ่งที่มา ย สมดังคิด ตั้งจิตดล รอดผ่านพ้น ทุกข์ภัย
ในทุกครา”

(เรื่องเดียวกัน .2563, 28 เมษายน)

กลุ่มที่ 2 : เรื่องเล่าราหูในยูทูป (Youtube)

ในยูทูปมีการเผยแพร่เนื้อหาเรื่องเล่าราหูที่เน้นการแสดงภาพเคลื่อนไหวและเสียงมากกว่าสื่อ
ประเภทอื่นซึ่งทำให้ผู้รับสารให้ความสนใจและมีผลต่อการบูชาเทพราหูในสังคมไทย ผู้วิจัยเก็บ
รวบรวมได้ตั้งแต่ปี 2555 – 2562 จำนวน 14 เรื่อง โดยผู้วิจัยได้สรุปโครงเรื่อง เนื้อหาและลักษณะ
เด่นของแต่ละเรื่องไว้ในภาคผนวก ค แล้ว ดังนั้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงลักษณะของเรื่องเล่า และ
การนำเสนอข้อมูลในยูทูป โดยกล่าวเรียงลำดับจากการจัดจำแนกประเภทของคลิปวิดีโอ ได้แก่
คลิปวิดีโอเป็นรายการโทรทัศน์ย้อนหลัง, คลิปวิดีโอของผู้ทำวิดีโอและโพสต์ในยูทูป และคลิปวิดีโอ
ของผู้มีชื่อเสียงและโพสต์วิดีโอในยูทูป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 คลิปวิดีโอเป็นรายการโทรทัศน์ย้อนหลัง

2.1.1 ตำนานพระราหู (รายการห้องสมุด 4 มิติ)

- ยอดการเข้าชม 2,687 ครั้ง
- มีความยาว 21.17 นาที
- เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ.2556

● โครงเรื่อง

- ประสบการณ์ของใบบุชาพระราหู
- ตำนานกำเนิดพระราหู
- อิทธิพลพระราหูในโหราศาสตร์
- ของเซ่นไหว้พระราหู
- แนะนำวัดและสถานที่สำหรับสักการบูชาพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

ใบบุชาพระราหูจำนวนหนึ่งในรายการห้องสมุด 4 มิติ บอกเล่าประสบการณ์ของตนเองหลังจากขอพร
พระราหูแล้ว ท่านหนึ่งเล่าว่ารับทราบข่าวความศักดิ์สิทธิ์จากแหล่งข้อมูลต่างๆ จึงเกิดความเชื่อที่จะเดินทางเพื่อ
มากราบไหว้พระราหูซึ่งทำแล้วเกิดความสบายใจโดยขอพรให้พระราหูบันดาลพรให้เมื่อได้ตั้งปรารถนาแล้วจึง

กลับมาไหว้อีกครั้ง และอีกท่านหนึ่งเล่าว่าตนตั้งใจมากราบพระราหูเพื่อขอพรให้ท่านบันดาลโชคกลางและความร่ำรวย มีความเชื่อมั่นมากและเดินทางมากราบไหว้เป็นประจำทุกเดือน จากความสนใจและกระแสดความนิยมในการบูชาพระราหูในสังคมไทย จึงทำให้เกิดคำถามที่ว่าพระราหูคือใคร? และเหตุใดต้องไหว้พระราหูด้วยของดำ? โดยในรายการได้เรียนเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ รศ.สัจจกรวาลในฐานะแขกรับเชิญผู้มาตอบคำถามดังกล่าว

พระราหูกมีกายสองท่อน ท่อนแรกเป็นยักษ์และท่อนล่างเป็นนาค และมีพาหนะเป็นพญาครุฑสาเหตุที่กายขาดสองท่อนเกิดจากเหตุการณ์การกวนน้ำอมฤตที่มีเหล่าเทวดาร่วมช่วยกันอยู่ พระราหูรู้ว่าหากดื่ม น้ำอมฤตแล้วจะเป็นอมตะ จึงแปลงกายขึ้นไปขโมยดื่ม น้ำอมฤต แต่พระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นจึงไปฟ้องพระนารายณ์ทำให้พระองค์กริ้วมาก ท่านขว้างจักรตัดกายพระราหูขาดสองท่อนแต่พระราหูไม่ตาย ทำให้ท่อนล่างที่ขาดกลายเป็นพระเกตุหรือดาวนพเคราะห์องค์ที่ 9 พระราหูเกิดความโกรธพระอาทิตย์และพระจันทร์มากจึงติดตามไล่ล่าเพื่อกลืนกินพระอาทิตย์และพระจันทร์จึงเป็นที่มาของการเกิดคราส ส่วนตำนานของฮินดู พระอิศวรเป็นผู้สร้างพระราหูจากหัวของผีโขมด 12 หัว เอามาปั้นเป็นผงแล้วประพรมด้วยน้ำอมฤต และเป็นที่มาของการไหว้ของดำจำนวน 12 อย่าง รวมไปถึงเลข 8 ที่นิยมนำมาใช้ใช้นั้นมาจากที่พระราหูเป็นเทพนพเคราะห์องค์ที่ 8 จึงมักนิยมใช้เลข 8 แทน เช่น ของดำ 8 อย่าง เป็นต้น

ในโหราศาสตร์ หากราหูเข้าแทรกดวงชะตาของบุคคลใดถือว่ากำลังมีเคราะห์ จึงเป็นเหตุให้ต้องมาไหว้พระราหูเพื่อบรรเทาเคราะห์กรรมนั้นลง แต่ดาวพระราหูกมีคุณด้วยหากรับถูกก็นำโชคลาภให้มหาศาล สำหรับการบูชาพระราหู สิ่งที่สำคัญคือการเตรียมของเช่นไหว้เพื่อบูชาพระราหูด้วยของดำ 8 อย่างซึ่งล้วนมีความหมายที่เป็นมงคล ได้แก่ ไก่ดำหรือซूपไก่ดำแทนการทำมาหากินและการลงทุน กาแฟดำแทนความคิดและความสมปรารถนา ข้าวเหนียวดำแทนความเป็นปึกแผ่นหรือเหนียวแน่นทางการเงิน เฉาก๊วยแทนความสงบร่มเย็น ถั่วดำแทนความเจริญงอกงาม ขนมเปียกปูนแทนการบูรณาบ่มเพาะหรือการเพิ่มพูนยศถาบรรดาศักดิ์ ไข่เยี่ยวม้าแทนความเจริญด้านการงานและรูปเทียนดำ ในสำหรับเครื่องเช่นจำนวน 8 อย่างควรจะมีของหวาน ผลไม้ และเครื่องดื่ม

สถานที่สักการะพระราหู เช่น วัดศิระษะทอง วัดไตรมิตรและวัดที่จัดพิธีกรรมใหญ่ได้ อาจจะทำที่บ้านก็ได้ แต่ต้องมีผ้าปูโต๊ะสีขาวปูทุกครั้งและหันไปทางทิศตะวันออกและทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

● ลักษณะเด่น

- เรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้บูชาราหู
- การอธิบายความหมายและความสำคัญของของเช่นไหว้ราหู

ผู้วิจัยพบว่าในรายการได้นำเสนอการสัมภาษณ์ผู้เดินทางมากราบไหว้ราหูในวัดศิระษะทอง จ.นครปฐม นอกจากนี้ยังมีการอธิบายถึงความหมายและความสำคัญของของเช่นไหว้ราหูทั้ง 8 อย่าง ซึ่งสะท้อนถึงกุศโลบายในการเลือกของเช่นไหว้ เพื่อบูชาราหูซึ่งล้วนแต่มีความหมายและความสำคัญ

ทำให้ของเช่นไฉ่วเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมการบูชาอย่างยาวนานโดยยึดถือตามชื่อ คุณสมบัติ ลักษณะและกรรมวิธีการทำของเช่นไฉ่วเหล่านี้ไว้

2.1.2 อำนาจทิพย์ ปี 7-01 ตำนานและการไหว้พระราหู

- ยอดการเข้าชมจำนวน 49,390 ครั้ง
- มีความยาว 16.56 นาที
- เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2560

● โครงเรื่อง

- ตำนานเทวกำเนิดพระราหู
- รูปลักษณ์ของพระราหู
- ตำนานพระราหูในพุทธศาสนา
- พระราหูในโหราศาสตร์
- คติความเชื่อเรื่องพระราหูในสังคมไทย

● เนื้อเรื่องย่อ

พระราหูเกิดจากการชบชีวิตของพระอิศวรขึ้นจากหัวผีโขมด 12 หัวมาบดเป็นผง ท่อด้วยผ้าดำแล้วประพรมด้วยน้ำอมฤต และร่ายมนตร์จึงกลายเป็นพระราหูโดยรูปลักษณ์ของพระราหูเป็นเทพกึ่งอสูร มีพระพักตร์เป็นอสูร ตาโปนโตสีแดงก่ำ มีหางคล้ายงู อาวุธคือกระบองเหล็กและพระขรรค์วิมานสีนิลมีพญาครุฑเป็นพาหนะ

กายพระราหูขาดสองท่อนเพราะลักน้ำอมฤต พระอาทิตย์และพระจันทร์เฝ้าสังเกตอยู่จึงนำความไปฟ้องพระนารายณ์ทำให้ท้าวขว้างวัชรจักรตัดเข้ากลางกายพระราหูขาดสองท่อน ท่อนล่างกลายเป็นพระเกตุเป็นหนึ่งในเทวดานพเคราะห์ ดังนั้น ในกลุ่มเทวดานพเคราะห์มีเทพที่เป็นพระราหูถึงจำนวน 2 พระองค์ ได้แก่ พระราหูที่เป็นกายท่อนบน และพระเกตุซึ่งเป็นกายท่อนล่างของพระราหู

ในพุทธศาสนากล่าวถึงอสูรินทรราหูเป็นอสูรที่มีฤทธิ์ และมีร่างกายที่สูงใหญ่มาก ในคัมภีร์ไตรภูมิถรรพะบุไว้ว่าพระราหูมีความสูงมากถึง 98,000 โยชน์ และคัมภีร์สุมังคลวิลาสินีก็กล่าววว่าพระราหูมีความตั้งใจจะเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า แต่ค้ำิ่งว่าตนเองมีร่างกายใหญ่โตกว่าพระพุทธเจ้าจะไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นมนุษย์ธรรมดาอาจจะมองไม่เห็นพระพุทธเจ้าได้ ถึงกระนั้นพระราหูก็ได้ไปเข้าเฝ้า แต่ปรากฏว่าพระราหูกลับต้องเฝ้ามองพระพุทธเจ้าที่ประทับในท่าลีลาไสยาสน์ทำให้พระราหูเกิดความเกรง

กล้วยและเคราฟนัถือพระพุทธรูปเจ้าในฐานะเป็นครู ดังนั้น การแก้เคราะห์ร้ายมีที่มาจากตำนานดังกล่าว เหตุเพราะพระราหูเกรงกล้วยพระพุทธรูปเจ้าจึงใช้อำนาจของพุทธศาสนาข่มอำนาจของพระราหูได้

การทำพิธีรับพระราหูประกอบด้วยรูป เทียน ข้าวตอก ดอกไม้ ธงชัยสามเหลี่ยม และฉัตร อย่างละ 12 ตามกำลังของพระราหู พร้อมบูชาไว้หน้าพระพุทธรูปปางปาลีไลยก์ จีงห้องพระคาถาบูชาและเพื่อบอกรับพระราหู แล้วจึงอาราธนาพระสงฆ์สวดพระปริตร แล้วจึงถวายจตุปัจจัย หลังจากนั้นให้นำพระพุทธรูปปางปาลีไลยก์ และของบูชาทั้งหมดไปบูชาต่อด้วย พร้อมท่องคาถาเป็นประจำ ซึ่งเป็นสิริมงคลแก่ผู้บูชา ส่วนการบูชาอีกลักษณะหนึ่งตามคติความเชื่อพราหมณ์และไสยศาสตร์ ได้แก่ การบูชาของดำ 8 อย่างที่เชื่อว่าจะทำให้พระราหูพึงพอใจและอำนวยการให้ผู้บูชาพบเจอแต่สิ่งดีและเป็นมงคลสำหรับของดำ 8 อย่างที่ตรงตามตำรา ได้แก่ รูปดำ เทียนสีดำ ดอกไม้สีดำหรือสีม่วง ไข่ดำ กุ้งปลาปลาย้าหรือไก่ดำ (ของสด) ข้าวเหนียวดำ ขนสีดำ และสุราดำหรือเครื่องดื่มสีดำ ตามเลขลำดับของพระราหูในนพเคราะห์ สำหรับในบางแห่งมีการทำพิธีกรรมในตอนเย็นให้วิเศษเคราะห์ด้วยยาดหรือกระทงใบตองที่บรรจุเล็บมือ เล็บเท้า เส้นผม เลือดแล้วจึงอธิษฐานเพื่อขอให้พ้นเคราะห์ร้ายทั้งปวงแล้วจึงนำกระทงไปลอยตามแม่น้ำ นอกจากนี้ยังต้องซื้อธูปดำไปถวายพระสงฆ์เพื่อให้อานิสงส์เป็นเกราะคุ้มกันภัยให้ตนเอง

● ลักษณะเด่น

- การใช้ตำนานในการอธิบายเหตุ
- การใช้ตำนานในการอธิบายพิธีกรรม

ผู้วิจัยพบว่ามีทางเลือกตัดต่อตำนานมาจากแหล่งข้อมูลอื่นเพื่ออธิบายเหตุ เรื่องรูปลักษณะราหู การผูกอาฆาตต่อพระอาทิตย์และพระจันทร์ และการกำเนิดราหูจากหัวผีโขมด โดยเลือกตัดต่อเอาตำนานพระอิศวรสร้างราหูขึ้นจากหัวผีโขมดมาเป็นเทพนพเคราะห์และตำนานราหูลักต่อน้ำอมฤตและโดนจักรตัดสองท่อนเพราะเหตุจากพระอาทิตย์กับพระจันทร์ไปฟ้องพระนารายณ์ แม้จะมีการกล่าวขยายความเพิ่มเติมเล็กน้อยว่าเหตุที่พระอาทิตย์และพระจันทร์ล่วงรู้ว่าเป็นราหูเพราะราหูไม่รู้ธรรมนิยมเทวดาก่อนการต่อน้ำอมฤตต้องมีการสวดมนต์ก่อน และอธิบายเสริมเรื่องราวใหญ่ของราหูตามในคัมภีร์ไตรภูมิถึงขนาดของร่างกายที่ใหญ่โตพิสดาร ตลอดจนพิธีกรรมการบูชาราหูในรูปแบบต่างๆ และคติความเชื่อที่ล้วนมีความสำคัญต่อการทำให้เกิดความเชื่อและความศรัทธาในการบูชาราหูในฐานะของเทพเจ้าได้ โดยเรื่องเล่าที่นำมาเล่านี้มีความกระชับรัดกุมและผู้ดำเนินรายการอาจค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งอื่นทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และเว็บไซต์ก็สามารถทำได้

1.2 คลิปวิดีโอของผู้ทำวิดีโอและโพสต์ในยูทูป

เรื่องเล่าราหูในกลุ่มนี้เป็นผลงานของผู้ทำวิดีโอและอัปโหลดในยูทูป เรียกว่า ยูทูปเบอร์ (YouTuber) นำเรื่องราวมาเล่าใหม่หรือจัดทำใหม่ให้น่าสนใจยิ่งขึ้น

1.2.1 ตำนานพระราหู

- ยอดการเข้าชม 97,055
- มีความยาว 24.57 นาที
- เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2557

● โครงเรื่อง

- ตำนานการกำเนิดพระราหูในไสยศาสตร์
- อิทธิฤทธิ์ของพระราหู
- สาเหตุการเกิดคราส
- อิทธิคุณพระราหู
- การบูชาและการอธิษฐานขอพรพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

การกำเนิดเทพนพเคราะห์ที่มาจากการสร้างของพระศิวะ หนึ่งในนั้นคือพระราหูเป็นเทพอสูรผู้มีฤทธิ์เดชร้ายกาจและเป็นเกรงกลัวของทวยเทพทั้งหลาย พระศิวะสร้างจากหัวผีโขมด 12 หัว มาบดเป็นเล้าธูลีและเสกเป่าด้วยน้ำอมฤตกลายเป็นพระราหูผู้มีร่างกายใหญ่โต ครึ่งบนเป็นเทพอสูร และครึ่งล่างเป็นงูทรงเดชานุภาพครอบงำได้ทั้งสามโลกและเป็นเกรงกลัวของพระอาทิตย์และพระจันทร์นับว่าเป็นเทพนพเคราะห์องค์ที่ 8 มีกำลัง 12 และเป็นเทพประจำแห่งวันพุธกลางคืน

พระราหูมีร่างกายครึ่งบนเป็นยักษ์และครึ่งล่างเป็นพญานาค ร่างกายสีทองอมดำ สัมฤทธิ์ พาหนะเป็นครุฑ บ้างกล่าวว่าเป็นเมฆหมอก แสดงให้เห็นว่าพระราหูนั้นเป็นผู้ควบคุมธาตุน้ำ และธาตุลม บางตำนานกล่าวทรงพาหนะเป็นยักษ์ จึงเป็นหนึ่งในเทพยดาที่มีฤทธิ์มาก มีอุปนิสัยนักเลง ไม่เกรงกลัวใคร มีพระเสาร์เป็นเพื่อนสนิท

ในกาลต่อมาพระราหูแอบขโมยน้ำอมฤตเพื่อดื่มให้เป็นอมตะและมีอำนาจเหนือทวยดาทั้งหลายพระอาทิตย์และพระจันทร์เฝ้าระวังเรื่องดังกล่าวเมื่อเห็นพระราหูลักตืมน้ำอมฤตจึงทูลพระนารายณ์ว่าพระราหูอาจเป็นภัยต่อทั้งสามโลก พระนารายณ์จึงขว้างจักรเข้าตัดกลางกายพระราหูแต่ไม่ตายเพราะได้ตืมน้ำอมฤตแล้ว แต่กายได้ขาดออกครึ่งบนได้ล่องลอยไปสถานที่ต่างๆ ได้ แต่ครึ่งล่างกลายเป็นงูและเป็นเทพยดาพระเกตุเป็นหนึ่งในเทพนพเคราะห์มีหน้าที่คุ้มครองดวงชะตา ส่วนพระราหูนั้นคิดแค้นใจพระอาทิตย์และพระจันทร์ที่แอบนำเรื่องไปทูลฟ้องพระนารายณ์จนเป็นเหตุให้ตนเองถูกตัดร่างจึงไล่ตามจับพระอาทิตย์และพระจันทร์มากลืนกิน แต่เมื่อใดที่ได้ยินเสียงคนตีเกราะเคาะไม้ก็จะคายพระอาทิตย์และพระจันทร์ จึงเป็นเหตุให้เกิดสุริยคราสและจันทรคราส จากเดชานุภาพ

พระราชหัตถ์ที่สามารถบดบังพระอาทิตย์และพระจันทร์ให้มีมืดมิดได้ ครูบาอาจารย์ได้กล่าวสรรเสริญไว้ว่า แม้พระอาทิตย์ที่ว้าร้อนแรงก็ยังมีพระราหูมาบดบังได้ จึงกล่าวว่าพระราหูมีคุณสมบัติบดบังให้เป็น เย็น และบดบังตาได้อย่างน่ามหัศจรรย์

ในการบูชาพระราหูสามารถทำได้ด้วยเริ่มต้นการอธิษฐานโดยขอขบารมีของคุณพระศรีรัตนตรัยจากนั้นจึงขออำนาจพระราหูพระบรมโพธิสัตว์ลงมาโปรดแก่ตนเองด้วย เหตุที่อธิษฐานเช่นนี้เพราะพระราหูได้รับพยากรณ์จากพระพุทธเจ้ามีบารมีธรรมว่าจะสำเร็จมรรคผลโพธิญาณ จะเห็นได้ว่า พระราหูเป็นผู้มีอิทธิฤทธิ์และบุญฤทธิ์ พลังงานของพระราหูมีความเร้นลับ แม้ว่ารูปเคารพพระราหูไปปรากฏที่ใดในสถานที่นั้นจะปราศจากภูตผีปีศาจทั้งหลายด้วยเดชอำนาจของพระราหูอันน่าเกรงขาม มีอิทธิคุณครอบจักรวาล ได้แก่ มหาอุดคงกระพัน ไม่ตายโหง คัมภีร์จากภัยอันตรายทั้งปวง ภูตผีปีศาจ คุณไสย มนต์ดำ เรียกทรัพย์สินเงินทอง ทำให้พืชพรรณที่ปลูกอุดมสมบูรณ์ เมตตามหานิยม ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและยังค้าชู้ดวงชะตาไม่ให้ตกต่ำแม้พระศุกร์เข้าพระเสาร์แทรกก็ตาม ควรบูชาในวันพุธกลางคืน ของถวายเป็นทองคำ 8 อย่างเพราะพระราหูมีกายสีดำ และเลข 8 เป็นเลขประจำพระราหู ของดำ ได้แก่ ข้าวเหนียวดำ ถั่วดำ งาดำ ขนเมเปี้ยกปูนองุ่นดำ ซ็อกโกแลต เหล้าดำ รูป 8 ดอก ระลึกถึงคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ และคุณพระราหูแล้วจึงอธิษฐานขอพร หากสำเร็จสมใจแล้วจึงควรทำบุญใส่บาตรและอุทิศบุญกุศลให้ครูบาอาจารย์และพระราหูจะเกิดลาภผลทวีคูณยิ่งขึ้นไป

● ลักษณะเด่น

- อิทธิฤทธิ์และอิทธิคุณของราหู

ผู้วิจัยพบว่าคติปวัตินี้เองกล่าวเลือกตำนานบางเรื่องมาใช้เพื่ออธิบายทั้งด้าน รูปลักษณะ และการกำเนิดราหูเป็นเทพนพเคราะห์ โดยเลือกตัดต่อเอาตำนานราหูลักษณะที่ม่น้ำอมฤตและโดนจักรตัดสองท่อน กับตำนานพระอิศวรสร้างราหูขึ้นจากหัวผีโขมตมาเป็นเทพนพเคราะห์ เพื่อเล่าภูมิหลังและกล่าวยกย่องอิทธิฤทธิ์ของราหู ทั้งยังกล่าวถึงอิทธิคุณจากการบูชาราหูที่จะให้คุณนานาประการให้บังเกิดแก่ผู้บูชาซึ่งครอบคลุมตามความต้องการโดยทั่วไปของบุคคลทั้งหลาย และในตอนท้ายมีการกล่าวยกย่องฐานะของราหูว่าเป็นพระบรมโพธิสัตว์ โดยกล่าวถึงการได้รับพุทธพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าว่าราหูจะได้เป็นพระนารทพุทธเจ้าในอนาคตกาล ดังนั้น จึงมีการแนะนำให้อธิษฐานเป็นภาษาไทยถึงราหู โดยเริ่มต้นการกล่าวด้วยการขานพระนามว่า “พระราหูพระบรมโพธิสัตว์” พร้อมกับการถวายทองคำ 8 อย่าง และหมั่นทำบุญเพื่ออุทิศบุญให้ผู้มีพระคุณและราหูซึ่งเนื้อความดังกล่าวมีลักษณะโครงเรื่องและสำนวนที่ค่อนข้างใกล้เคียงกับที่มีการเผยแพร่ในสื่อสิ่งพิมพ์

1.2.2 ตำนานพระราหู เจ้าแห่งโชคลาภและความร่ำรวย

- ยอดการเข้าชมจำนวน 375,432 ครั้ง
- มีความยาว 4.25 นาที
- เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2557
- ผู้จัดทำขึ้นคือทีมงานของศาลพระพิฆเนศ อาเขตเชียงใหม่

● โครงเรื่อง

- ตำนานพระราหูของอินเดียโบราณ
- พระราหูในโหราศาสตร์
- คติความเชื่อในการบูชา พระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

อสุรินทรราหูหรือพระราหูเป็นหนึ่งในเทวดานพเคราะห์ ตามคติความเชื่อของคนไทย พระราหูมีร่างกายสีนิล มีร่างกายครึ่งท่อนและมีอำนาจกลืนกินริศมีของดวงจันทร์ดังที่ปรากฏรูปเคารพพระราหู คนไทยเชื่อว่าพระราหูเป็นเทพเจ้าแห่งการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ประทานพรคนดีและย้ายคนชั่ว พระศิวะสร้างพระราหูสร้างจากหัวผีป่า 12 หัวที่บดเป็นเถ้าธุลีและใช้น้ำอมฤตมาประพรมกลายเป็นพระราหูที่ผู้มีท่อนบนเป็นยักษ์และท่อนล่างเป็นคล้ายงู มีพาหนะเป็นครุฑและสิงห์อยู่ประจำทิศพายัพ ทรงเดชานูภาพเป็นที่ยำเกรงของเทพนพเคราะห์อื่นๆ ด้วยฤทธานูภาพที่เป็นทั้งเทพและอสูรในร่างเดียวกัน จึงมีอิทธิฤทธิ์ อย่างตำนานการกวนเกษียรสมุทรเพื่อชีวิตที่เป็นอมตะโดยทำพิธีนานถึง 7 ปี 7 เดือนและ 7 วัน หลังพิธีเสร็จสิ้นแล้วเหล่าเทวดาคิดอุบายหลอกไม่ให้เหล่าอสูรได้ตีมน์น้ำอมฤต เพราะเกรงว่าอสูรเหล่านี้จะเป็นภัยในภายภาคหน้า แต่พระราหูได้ลักลอบตีมน์น้ำอมฤตได้สำเร็จ ฝ่ายพระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นเข้าจึงทูลฟ้องพระนารายณ์เป็นเหตุให้ขว้างจักรตัดเข้ากลางพระราหูจนขาดเป็นสองท่อน แต่พระราหูไม่ตายและกลับมีฤทธิ์มากยิ่งขึ้นจากน้ำอมฤตที่ขโมยตีมไป ด้วยเหตุนี้พระราหูจึงล่องลอยไปในท้องฟ้าด้วยกายครึ่งท่อน และรอคอยจ้องหาจังหวะแก้แค้นพระอาทิตย์และพระจันทร์ ด้วยการกลืนกินเป็นเหตุให้ปรากฏการณ์การเกิดคราส ส่วนท่อนล่างคือพระเกตุ

● ลักษณะเด่น

- การยกย่องรูปลักษณ์และบทบาทเทพนพเคราะห์โดยใช้ตำนาน

คลิปนี้เป็นการให้ข้อมูลเชิงประวัติความเป็นมาของการกำเนิดราหูจากหัวผีโขมดและมีกายเพียงครึ่งท่อนของราหูและอธิบายเหตุที่ราหูอมพระอาทิตย์และพระจันทร์อันก่อให้เกิดปรากฏการณ์คราส นอกจากนี้ยังกล่าวยกย่องฤทธิ์และเดชานูภาพมากจากการที่พระราหูได้ตีม

น้ำอมฤตแล้วเป็นเหตุให้มีอิทธิฤทธิ์มาก โดยเลือกตัดต่อเอาตำนานราหูลักดื่มน้ำอมฤตและโดนจักรตัดสองท่อน กับตำนานพระอิศวรสร้างราหูขึ้นจากหัวผีโขมดมาเป็นเทพนพเคราะห์ รวมไปถึงคติความเชื่อทางโหราศาสตร์เกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงดาวที่มีผลกระทบต่อชะตาชีวิต

1.2.3 พระพุทธเจ้าปราบพระราหู และตำนานพระพุทธรูปปางไสยาสน์

- ยอดการเข้าชมจำนวน 42,776 ครั้ง
- มีความยาว 10.16 นาที
- เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

● โครงเรื่อง

- ประวัติพระราหู
- ตำนานพระพุทธเจ้าปราบพระราหู
- ตำนานอนาคดวงส์

● เนื้อเรื่องย่อ

อสุรินทรราหูหรือพระราหูมีตำแหน่งเป็นมหาอุปราชาครองพิภพอสูรตอนเหนือซึ่งอยู่ใต้อุดรกรูประเทศ เป็นเทพอสูรที่มีรูปร่างใหญ่โต มีอุปนิสัยที่ไม่ยอมอ่อนข้อต่อผู้ใด ครั้งหนึ่งพระราหูได้ทราบว่ามีเทวดาเข้าเฝ้าและสรรเสริญพระพุทธเจ้าเป็นจำนวนมาก ทำให้พระราหูปรารถนาจะเข้าเฝ้าเพื่อพิสูจน์ว่าคำร่ำลือเหล่านั้นเป็นจริง แต่ก็ยังขัดความรู้สึกของตนเองอยู่เพราะพระราหูมีรูปร่างใหญ่โตที่ต้องเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าที่เป็นเพียงมนุษย์ขนาดเล็ก แต่ในที่สุดพระราหูก็ได้ฝืนใจติดตามเหล่าเทวดาไปด้วย พระพุทธเจ้าล่วงรู้เหตุการณ์ และได้หยั่งรู้ว่าพระราหูมีบุญบารมีที่ควรจะไปตรึงตรัสกับพระอานนท์ให้จัดสถานที่รับรองเพื่อให้โอกาสพระราหูได้เข้าเฝ้าพระองค์ได้อย่างใกล้ชิด โดยพระองค์จะประทับนอนและทรงกระทำปาฏิหาริย์ให้พระวรกายใหญ่ยิ่งกว่าพระราหูซึ่งภาพที่ทรงเนรมิตมีเพียงพระราหูเห็นแต่เพียงผู้เดียวฝ่ายพระราหูเกิดความประหลาดใจอย่างยิ่งเพราะต้องแหงนหน้าดูพระพุทธเจ้าที่มีพระวรกายใหญ่และงดงามมากจึงเกิดความปลื้มปีติอย่างยิ่ง จากนั้นพระพุทธองค์ตรัสเทศนาโปรดอสุรินทรราหูว่าอย่าหยิ่งผยองและคิดดูถูกผู้อื่นว่าตนเองดีกว่าผู้อื่นเปรียบเหมือนดังปลาใหญ่ในคลองที่คิดว่าตนเองเป็นปลาใหญ่ที่สุดในคลองทั้งที่ไม่เคยเห็นปลาตัวอื่นเลยในพรหมโลกล้วนมีผู้ที่มี่ร่างกายใหญ่กว่าพระราหูทั้งสิ้น พระพุทธเจ้าได้พาพระราหูไปเยือนพรหมโลกในทันที เมื่อเสด็จไปยังพรหมโลกก็มีเหล่าเทพพรหมชั้นสูงทั้งหลายมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าซึ่งเหล่าเทพพรหมนั้นมีรูปร่างขนาดใหญ่กว่าจนประมาณมิได้ ทำให้พระราหูเกรงกลัวอย่างยิ่ง พระพุทธเจ้าได้ตรัสแนะนำและเล่าถึงพระราหูให้เหล่าเทพพรหมทั้งหลายว่าเป็นผู้ที่สำคัญตัวว่าตนมีร่างกายใหญ่ที่สุดจึงได้พาพระราหูขึ้นมาเยือนพรหมโลกเพื่อให้พระราหูละทิฐิมานะลง

หลังจากนั้นจึงพาพระราหูกลับลงมายังเขตวันมหาวิหาร พระพุทธเจ้าทรงมีพระเมตตาและเทศนาโปรดอย่างต่อเนื่องเป็นเหตุให้พระราหูบรรลุถึงขั้นโสดาบันในที่สุด ในคัมภีร์อนาคตวงศ์ อสุรินทรราหูจะสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าลำดับที่ 5 หลังจากสิ้นพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน นามว่าพระนารทพุทธเจ้า และมีพระฉัพพรรณรังสีสว่างทั้งกลางวันและกลางคืน

- **ลักษณะเด่น**

- การยกย่องพุทธานุภาพของพระพุทธเจ้า
- บทบาทราหูในพุทธศาสนา

คลิปีวิดีโอดังกล่าว มุ่งเน้นการนำเสนอเรื่องพุทธานุภาพของพระพุทธเจ้าที่สามารถปราบราหูได้ด้วยการแสดงปาฏิหาริย์และการเทศนาจนราหูกลับใจไปจนถึงขึ้นบรรลุนิพพาน และได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต ซึ่งแสดงจุดเปลี่ยนจากความเป็นอสูรของราหูจากการเล่าเรื่องต่างๆ เพื่อแสดงสถานะของราหูในพุทธศาสนาอันเป็นที่มาของการสร้างพระพุทธรูปปางปราบอสุรินทรราหูตามชื่อของคลิปีวิดีโอ

1.2.4 อาจารย์ยอด: ตำนานพระราหู [น่ารู้] new

- ช่องยูทูปชื่อว่า “อาจารย์ยอด” มีผู้กดติดตาม 2,700,000 คน
- ยอดการเข้าชมจำนวน 740,855
- มีความยาว 35.48 นาที
- เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ.2560

- **โครงเรื่อง**

- ประวัติและการกำเนิดพระราหู
- อิทธิฤทธิ์ของพระราหู
- พระราหูในพุทธศาสนา
- เครื่องรางกะลาตาเดียว
- วิถีบูชาพระราหู

- **เนื้อเรื่องย่อ**

ในปี พ.ศ.2538 มีปรากฏการณ์สุริยุคราสเต็มดวงที่กระตุ้นให้เกิดคตินิยมเชื่อเรื่องพระราหู และนับตั้งแต่นั้นมีการบูชากราบไหว้พระราหูที่ได้รับความนิยมจากผู้คนอย่างยิ่ง เรื่องราวของพระราหูมีความสืบทอดเรื่องราวมาหลายพันปี โดยตำนานที่เก่าแก่ที่สุดคือตำนานของพราหมณ์เกี่ยวกับการกำเนิดเทวดานพเคราะห์จากเทวบัญชาของพระอิศวรตามคัมภีร์ศิวะศาสตร์ ในบรรดาเทวดา

นพเคราะห์ที่มีพระราหูที่มีเป็นเทพอสูรผู้มีฤทธิ์เดชร้ายกาจมากและอาณุภาพเป็นที่ยำเกรงของเทวดาทั้งหลายที่ไม่อาจต้านทานได้ ตามตำนานการกำเนิดของพระราหูเกิดจากพระอิศวรนำหัวผีโขมด 12 หัวมาบดเป็นผงแล้วห่อด้วยผ้าสีดำ และเสกเป่าแล้วจึงประพรมด้วยน้ำอมฤตแล้วกลายเป็นพระราหูหรืออัมพรปิตาจ ร่างกายของพระราหูใหญ่โตเกินประมาณ มีครึ่งบนเป็นเทพอสูรและครึ่งล่างเป็นงู ทรงเดชานุภาพครอบงำได้ทั้งสามโลก เป็นที่เกรงกลัวของสุริยเทพและจันทร์เทพ พระราหูเป็นเทพประจำวันพุธกลางคืนและเทวดานพเคราะห์ห้องค์ที่ 8

อิทธิฤทธิ์ของพระราหูมีความพิสดาร เพราะเมื่อแรกกำเนิดมีครึ่งบนเป็นยักษ์และครึ่งล่างเป็นนาค มีร่างกายสีทองอมดำสัมผัสฤทธิ์ มีพาหนะเป็นครุฑ หรือเมฆหมอกที่รูปร่างเหมือนครุฑ แสดงให้เห็นว่าพระราหูเป็นผู้ควบคุมธาตุน้ำและธาตุดม ดังนั้น จึงถือว่าพระราหูเป็นหนึ่งในเทพดาที่มีฤทธิ์มากในนิตยเป็นนักเลงในโหราศาสตร์พระราหูเป็นเพื่อนกับพระเสาร์

พระราหูแอบขโมยดื่มน้ำอมฤตเพื่อความเป็นอมตะ พระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นจึงฟ้องพระนารายณ์ ทำให้พระราหูถูกจักรตัดเข้ากลางกายทำให้กายขาดสองท่อน ท่อนล่างกลายเป็นพระเกตุที่มีฤทธิ์เดชมาก และเป็นเทวดาคุ้มครองดวงชะตา ส่วนพระราหูคิดแค้นพระอาทิตย์และพระจันทร์ที่เป็นเหตุให้ตนเองถูกจักรตัดกายขาดจึงไล่ตามกลืนกินซึ่งเป็นเหตุของการเกิดคราส

ในวรรณคดีพุทธศาสนาได้เล่าเรื่องพระอาทิตย์ พระจันทร์ และพระราหูที่เกี่ยวกับบุพกรรมที่เคยสร้างร่วมกันมาอันเป็นเหตุให้ผูกอาฆาตแค้นฝังใจ ทั้งสามเคยเป็นพี่น้องกัน พระราหูเป็นน้องคนเล็ก วันหนึ่งพระอาทิตย์ พระจันทร์ และพระราหูใส่บาตรร่วมกัน พระอาทิตย์เลือกใช้ขันทอง พระจันทร์เลือกใช้ขันเงิน แต่พระราหูนั้นเลือกเอากะลาเป็นขันใส่ข้าว รวมทั้งทัพพีตักข้าวด้วย ด้วยกรรมดังนี้ พระอาทิตย์ตั้งจิตอธิษฐานขอให้ตนเกิดเป็นสุริยเทพผู้มีรัศมีส่องสว่างเป็นสีทอง ส่วนพระจันทร์ขอให้ตนเป็นจันทร์เทพผู้มีรัศมีเย็นตาให้แสงสว่างในยามกลางคืน ส่วนพระราหูนั้นต้องการมีเดชอำนาจเหนือพี่ทั้งสองจึงขอพรให้ตนเป็นเทพอสูรนามว่าราหูมีร่างกายใหญ่โตสามารถดับความแสงสว่างของสุริยเทพและจันทร์เทพได้ด้วยการเข้าไปอม หนีบไว้ที่รักแร้ เป็นต้น จึงเป็นการอธิบายเหตุการณ์เกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติ ซึ่งในภายหลังครุฑาจารย์ได้นำมาวาดเป็นยันต์พระราหูอมพระอาทิตย์และพระจันทร์

ในสมัยพุทธกาล พระราหูเคยจับพระอาทิตย์บังเกิดเป็นสุริยคราส ดังนั้น เทวดาทั้งหลายทูลขอให้พระพุทธรูปเจ้าช่วยเหลือ พระพุทธรูปองค์ทรงกล่าวพุทธานุภาพเพื่อทรมานพระราหู ทำให้พระราหูรีบคายเพราะศีระจะแตกเป็นเจ็ดเสี่ยง ในพระไตรปิฎกพระราหูปรารถนาจะเข้าเฝ้าพระพุทธรูปเจ้า แต่ตนเองคิดว่าตนมีร่างกายใหญ่โตไม่สามารถเข้าไปเฝ้าพระพุทธรูปเจ้าได้ พระพุทธรูปเจ้าทรงหยั่งรู้ความคิดนั้น จึงทรงเนรมิตร่างของพระองค์ให้ใหญ่โตยิ่งกว่าประทับปางไสยาสน์ พระราหูเห็นดังนั้นจึงเกิดความเลื่อมใสและเชื่อมั่นในพุทธรูป จึงขอไตรสรณคมน์เป็นที่พึ่ง ดังนั้น จึงถือได้ว่าพระพุทธรูปปางสี่ไสยาสน์เป็นปางปราบอสูรนทรราช ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้พระราหูมีฤทธิ์มาก แต่ก็ยังเกรงกลัวพระพุทธรูปเจ้า ดังนั้น หากผู้ใดที่มีพระราหูเข้าแทรกในดวงให้ไหว้และบูชาพระพุทธรูปปางดังกล่าวจึงเป็นสิริมงคล โดยในเหตุการณ์ครั้ง

นี้ พระพุทธเจ้ายังได้ตรัสถึงคำพยากรณ์ว่าพระราหูจะสำเร็จพระโพธิญาณเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตอย่างแน่นอนทำให้พระราหูปลื้มปิติและตั้งใจบำเพ็ญบารมียิ่งขึ้น ในพระไตรปิฎกกล่าวว่าพระราหูจะสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าองค์ที่ 5 ถัดจากพระศรีอาริย์ พระนามว่า “พระนารทะ” ดังนั้น พระราหูถือว่าอยู่ในฐานะเป็นพระโพธิสัตว์ และหน่อเนื้อพุทธางกูรของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ควรกราบไหว้และบูชาเฉกเช่นเทพเจ้าองค์อื่น แม้ในบรรดาเทพนพเคราะห์ทั้ง 9 องค์นั้นมีเพียงพระราหูพระองค์เดียวที่เป็นพระโพธิสัตว์และได้รับการพยากรณ์แล้ว แม้พระอาทิตย์และพระจันทร์ผู้มีบุญญาธิการอันสูงส่งก็มีได้เป็นพระบรมโพธิสัตว์เช่นพระราหู เพราะคำรัสพระพุทธรองค์เป็นที่แน่แท้แล้วจึงช่วยยืนยันได้ว่าพระราหามีบุญบารมีสูงและสามารถช่วยเหลือและโปรดมวลมนุษย์ในฐานะพระโพธิสัตว์บำเพ็ญบารมีซึ่งดำเนินมาถึงเส้นชัยแล้วจึงได้รับการขนานนามตามคำพยากรณ์เช่นนี้ ดังนั้น เรากำลังบูชาพระราหูในรูปกายเทพอสูรเป็นคติธรรมว่าอย่ามองที่รูปร่างภายนอก แม้ว่ารูปร่างแห่งพระราหูจะดูดุดันน่ากลัว พระราหูเป็นเทพอสูรที่บำเพ็ญบารมีเพื่อบรรลุนิพพานพระโพธิญาณมานับชาติไม่ถ้วน ภายในจิตใจปรารถนาดีต่อมวลมนุษย์ส่วนสิ่งเลวร้ายที่ผู้คนพบเป็นเพราะเรื่องของการกรรมแต่ละบุคคล

นอกจากนี้พระราหูยังมีบทบาทในการรณนาบทสวด นะโม ตัสสะ ร่วมกันกับพญายักษ์สาตะคีรี ท้าวมหาราช 4 พระอินทร์ และท้าวมหาพรหมที่กล่าวสรรเสริญและระลึกถึงพระพุทธเจ้า ดังนั้น การท่องคาถาดังกล่าวจะช่วยป้องกันภูตผีปีศาจทั้งหลาย และถือเป็นคำกล่าวที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างยิ่ง หากภาวนาแล้วระลึกถึงเทพทั้งหลายจะเป็นสิริมงคลอย่างยิ่ง

เครื่องรางพระราหูที่มีชื่อเสียงมาก คือ กะลาตาเดียวของหลวงพ่อน้อย วัดศิระชะทอง จังหวัดนครปฐม ที่ท่านเลือกจากกะลาที่มีตาเดียวหรือไม่มีตาเท่านั้นเพราะถือว่าของที่เทวดารักษาที่มีฤทธิ์ตามธรรมชาติทำให้อยู่ยงคงกระพัน โดยเล่าว่าเครื่องรางนี้มีอิทธิคุณเข้มขลัง นอกจากนี้ในเครื่องรางจตุคามรามเทพมีรูปของพระราหูจำนวน 8 ตนแสดงให้เห็นความเชื่อถือในพลังของพระราหูซึ่งถือเป็นคติความเชื่อที่สามารถป้องกันภูตผีปีศาจได้ และเป็นการคุ้มครองดวงชะตาทั้ง 8 ทิศในทางคติธรรมพุทธศาสนาแล้วพระราหูถือเป็นสัญลักษณ์กาลเวลา หมายถึงผู้กลืนกินทุกสรรพสิ่งและการล้อมรอบจักรราศีทั้ง 12 ยังหมายถึงสังสารวัฏ และพระโพธิสัตว์ตรงกึ่งกลางคือพระผู้รู้แจ้งและช่วยเหลือโปรดสรรพสัตว์ทั้งหลายให้พ้นจากบ่วงมาร ผู้ใดที่ได้บูชาไว้ล้วนประสบความสำเร็จ แม้ผู้เป็นโรคตาหรือเป็นต้อก็สามารถรักษาให้หายได้ ด้วยอิทธิคุณของกะลาตาเดียวที่เกาะเป็นราหูอมจันทร์มีหลายประการ ได้แก่ ศัตรูมองไม่เห็นตัว มหาอุดคงกระพันไม่มีวันตายโหง คุ้มครองให้พ้นจากอัคคีภัย โจรภัย ฟ้าผ่า ตลอดจนอำนาจภูตผีปีศาจ มนต์ดำ คุณไสยทั้งปวง เรียกทรัพย์สิน ป้องกันโรคภัยและภัยอันตราย เมตตามหานิยม คุ้มครองดวงชะตาไม่ให้ตกต่ำ ทำให้หญิงคลอดลูกง่าย เป็นต้น

การบูชาพระราหูควรกระทำในวันพุธกลางคืน ของถวายเป็นของดำตามสีกายของพระราหามีจำนวน 8 อย่างตามลำดับของเทพราหูในบรรดาเทพนพเคราะห์ จึงควรเตรียมเครื่อง บูชา 8 อย่าง ได้แก่ ข้าวเหนียวดำ งาดำ ถั่วดำ เฉาก๊วย องุ่นดำ ซ็อกโกแลต ขนเมเป็ยกปูน เหล้าดำหรือเครื่องดื่มสี

ดำ นอกจากนี้ยังสามารถบูชาด้วยของควาอย่างไ่ดำได้ แล้วจึงจุดธูปบูชากลางแจ้งแล้วระลึกถึง พระพุทธเจ้า บิดามารดา ครูบาอาจารย์ ฤๅษี และพระราหู จึงขอพรตามต้องการ หากสำเร็จแล้วควร ทำบุญอุทิศถวายพระราหูจะเป็นสิริมงคลต่อผู้บูชาอย่างยิ่ง

- **ลักษณะเด่น**

- เรื่องเล่าราหูเพื่ออธิบายอิทธิฤทธิ์ของราหู
- เรื่องเล่าอิทธิคุณเครื่องรางกะลาตาเดียวราหู

คลิปวิดีโอเรื่องตำนานราหูในช่องของอาจารย์ยอด นำเสนอตอนสำคัญในตำนานราหู หลายเรื่องมาร้อยเรียงกันเป็นเรื่องขนาดยาว โดยเน้นความแปลกพิสดารของราหูเพื่อบ่งบอกฤทธิ์ และ เพื่อให้เข้าใจและยอมรับราหูโดยการใช้ตำนานในพุทธศาสนา ทั้งยังบอกเล่าเรื่องเครื่องรางกะลาตาเดียวที่มีอิทธิคุณ ภายหลังจะมีการนำเสนอวิธีการบูชาราหูเพื่อส่งเสริมศติความเชื่อของชาวบ้าน

1.2.5 เรื่องเล่าวันนี้: พระราหู เทพโพิธสัตว์ผู้คุ้มครองดวงชะตา

- ยอดการเข้าชมจำนวน 4,500 ครั้ง
- มีความยาว 21.21 นาที
- เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2562

- **โครงเรื่อง**

- รูปลักษณ์ของราหู
- การกำเนิดพระราหู
- เรื่องราหูในพุทธศาสนา
- นิทานชาติเวรและความเชื่อโหราศาสตร์
- เครื่องรางกะลาตาเดียว
- วิธีไหว้บูชาพระราหูและคาถา
- สถานที่สักการบูชาพระราหู

- **เนื้อเรื่องย่อ**

ราหูเป็นธาตุลมหรือพายุในโหราศาสตร์ หมายถึงโลก ความมืด กาลเวลา มีรูปลักษณ์สี่ระยะ เป็นยักษ์ มีหางเป็นนาค อดีตเป็นพี่น้องกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ กำเนิดจากผีโขมด 12 ตัวซุบด้วย น้ำอมฤต มีกำลัง 12 มีพญานาคเป็นบริวาร ราหูแอบดื่มน้ำอมฤตจึงถูกจักรตัดกาย แต่ไม่ตาย เมื่อพระนารายณ์หายกริ้วจึงอนุญาตให้ราหูสามารถอมพระอาทิตย์และพระจันทร์ ในฝ่ายพุทธศาสนากล่าวเล่าว่าเดิมในอดีตกาลพระราหูเป็นพระโพิธสัตว์องค์หนึ่งในอดีตชาติเคยเกิดเป็นช้างฉัททันต์คอยปรนนิบัติ

พระปัจเจกชนพุทธเจ้า บุญนี้จึงส่งผลให้ไปเกิดเป็นพระราหูมีฤทธิ์มาก มีทิพย์วิมานอยู่เหนือเมฆ มีกายสีนิล เป็นกึ่งเทพกึ่งอสูร มีร่างกายใหญ่โตหลายโยชน์ แต่พระพุทธเจ้าทรงเอาชนะพระราหูได้ด้วยกามนิมิตกายให้ใหญ่โตกว่า พระราหูจึงยอมสยบได้กลายมาเป็นเทพผู้พิทักษ์พระพุทธรูปศาสนาอีกพระองค์หนึ่ง ในอนาคตกาล พระราหูจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้านามว่านารทพุทธเจ้า ในนิทานชาติเวร ราหูเกิดมาเป็นพี่น้องกับ พระอาทิตย์และพระจันทร์ และเคยทำบุญด้วยกัน แต่เลือกใช้ภาชนะต่างกัน ทั้งสามต่างอธิษฐาน แต่ราหูได้ ขอให้เกิดในชาติหน้ามีกายใหญ่กว่าพี่ทั้งสอง ในโหราศาสตร์กล่าวว่าราหูเป็นทั้งคุณและโทษต่อดวงชะตา สามารถแก้ได้ด้วยการปฏิบัติดีด้วยการรับทั้งศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์-ฮินดูยิ่งดีต่อผู้บูชา

กะลาตาเดียวเป็นเครื่องรางที่มีความศักดิ์สิทธิ์ในตัวโดยไม่ต้องผ่านพิธีปลุกเสก เพราะมี อิทธิคุณและอาถรรพณ์ในตัวอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม เครื่องรางใช้เป็นเครื่องป้องกันภัยได้ แต่การปฏิบัติสมาธิ ตามหลักพุทธศาสนาให้ได้บรรลุธรรมสำเร็จย่อมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในโลก ผู้ที่สมควรบูชาพระราหู ได้แก่ บุคคลทุกสาขาอาชีพ โดยเฉพาะผู้ทำงานกลางคืน หรือเกิดวันพุธกลางคืน ควรบูชาพระราหูด้วยทองคำ และทองคำบูชาพระราหู สถานที่บูชาพระราหูที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ วัดศรีชะทอง จังหวัดนครปฐม

● ลักษณะเด่น

- การยกตำนานราหูทั้งฝ่ายพุทธศาสนา โหราศาสตร์และไสยศาสตร์

การยกตำนานราหูทั้งฝ่ายพุทธศาสนา โหราศาสตร์และไสยศาสตร์อย่างหลากหลายมาใช้นั้น โดยเนื้อหาข้างต้นในคลิป์วิดีโอมีการกล่าวอ้างอิงโดยผู้จัดทำว่าได้อ้างอิงข้อมูลมาจากหนังสือเรื่อง 12 เทพเจ้า ศักดิ์สิทธิ์บูชาแล้วชีวิตรุ่งเรือง ของ ทศพล จังพานิชย์กุล และนำมาตัดต่อบางส่วนเพื่อเล่าเรื่องในคลิป์วิดีโอ ประกอบภาพขนาดสั้น จึงทำให้เกิดการผนวกรวมเรื่องจากหลายแหล่งทั้งตำนานฝ่ายพุทธศาสนา โหราศาสตร์ และไสยศาสตร์ให้ครอบคลุมมากที่สุด แม้แต่ตำนานฝ่ายพุทธศาสนาของทศพล จังพานิชย์กุล ที่มีการสร้างขึ้นใหม่ ได้แก่ เรื่องอดีตชาติของราหูที่เกิดเป็นช้างฉัททันต์และเป็นผลบุญให้ไปเกิดเป็นราหูนั้น เป็นเรื่องที่ไม่เคยปรากฏในที่อื่นใดมาก่อน ดังที่ได้สันนิษฐานว่าผู้เล่าเรื่องได้นำชาดกเรื่องช้างฉัททันต์กับช้างป่าเลไลยก์มาใช้ โดยเอารากุเข้าไปเป็นตัวละครให้มีความเกี่ยวข้องกันเพราะมีร่างกายขนาดใหญ่อย่างเดียวกัน และสร้างความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า แสดงเจตนาของผู้เขียนอย่างชัดเจนว่า ต้องการทำให้ราหูเป็นส่วนหนึ่งใน พุทธศาสนา ซึ่งในคลิป์ดังกล่าวได้นำเรื่องนี้มาใช้ในการเผยแพร่โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาแต่อย่างใด

1.2.6 ราหูกลืนทรัพย์

- ยอดการเข้าชมจำนวน 259 ครั้ง
- มีความยาว 39.09 นาที
- เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2562

- **โครงเรื่อง**

- ที่มาของเครื่องรางดวงตาพระราหูกลืนทรัพย์
- ตำนานและอนุภาพเครื่องราง
- วิธีบูชาเครื่องรางราหู

- **เนื้อเรื่องย่อ**

ดวงตาพระราหูกลืนทรัพย์ ปลุกเสกโดยหลวงพ่от่านเขี้ยว วัดห้วยเงาะ จังหวัดปัตตานี ท่านปลุกเสกด้วยการเอาเงินเหรียญแดงมาจากมหาเศรษฐีผู้มีจิตใจดีและหมั่นทำบุญทำทานมาให้ได้ 12 คน เพื่อมาลงยันต์ราหู เนื่องจากมีความกังวลเพราะราหูเข้าลัคนาราศีสิงห์จึงหวาดกลัวพระราหู ดังนั้น จึงต้องหาเครื่องรางของอสุรราหูปางใจดีมาติดตัวไว้เพราะจะส่งผลดี เมื่อมีเครื่องรางติดตัวย่อมเป็นการยอมรับนับถือและก่อให้เกิดสิริมงคล เครื่องรางดวงตาพระราหูจะกลืนกินทรัพย์และดึงดูดทรัพย์เข้ากระเป๋าเงิน เพราะเกิดจากการปลุกเสกของพรหมณ์ผู้มีวิชา 4 เทพ ร่วมกับพระเกจิอาจารย์วัดห้วยเงาะ จากตำนานตราพระราหูของนางละเวงในนิทานพระอภัยมณีมีอนุภาพมากโดยยกบทเสภาตอนหนึ่งที่กล่าวถึง “ดวงตราพระราหู” เพื่อกล่าวอ้างว่าเป็นวิชาการปลุกเสกในสมัยโบราณซึ่งมีประวัติมาอย่างยาวนาน วิชานี้มีจุดเด่นโดยใช้พรหมวิหาร 4 ในการสะกดให้ราหูไม่ส่งผลร้าย การบูชาเครื่องรางดวงตาพระราหูกลืนทรัพย์ให้หมั่นท่องคาถาบูชาราหูซึ่งเป็นความลับและจะได้รับเมื่อบูชาเครื่องรางแล้วเท่านั้น

- **ลักษณะเด่น**

การนำเสนอเครื่องรางดวงตาพระราหูกลืนทรัพย์ ซึ่งตั้งชื่อใหม่อันเกิดจากการอ้างอิงลักษณะของราหูกลืนอาทิตย์และจันทร์นำไปสร้างปลุกเสกเครื่องราง โดยใช้คำว่า “กลืน” เช่นเดียวกัน แต่เปลี่ยนมาเป็น “ราหูกลืนทรัพย์” และกล่าวอ้างคุณสมบัติตามตราราหูจากนิทานพระอภัยมณีกล่าวไว้ว่ามีชื่อดวงตาพระราหูอยู่จริงและเป็นอาวุธของนางละเวงซึ่งมีอนุภาพมาก อย่างเดียวกับในสำนวนหนังสือของทิพย์จักรที่ใช้ตำนานดังกล่าวมาอธิบายเครื่องรางกะลาตาเดียว แต่ในคลิปวิดีโอนี้มีการสร้างเครื่องรางชื่อใหม่ แต่ยังคงนำเอาเรื่องเล่าและกลวิธีอย่างเดียวกับที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์

1.2.7 บูชาพระราหู ขอโชคลาภ?

- ยอดเข้าชมจำนวน 110 ครั้ง
- มีความยาว 14.42
- เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2562

- **โครงเรื่อง**

- อิทธิพลราหูในโหราศาสตร์
- บทบาทสำคัญของพระราหู
- การกำเนิดและรูปลักษณ์ของราหู
- การบูชาเครื่องรางยันต์พระราหู

- **เนื้อเรื่องย่อ**

ปี พ.ศ. 2562 เกิดการเปลี่ยนแปลงดวงดาวในทางโหราศาสตร์ กล่าวว่าร่าหูจะเข้ามาเสวยอายุเพราะจะมาพบกับพระเสาร์ จะทำให้เกิดเรื่องดีเกิดขึ้น ดังนั้น ควรบูชาและไหว้พระราหูในพุทธศาสนา แม้ว่าจะเป็นอสูร แต่เพราะพระราหูบำเพ็ญบุญเป็นพระโพธิสัตว์มาจนจะได้รับคำทำนายไว้ว่าจะบรรลุมิเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาล เดิมพระราหูเคยถูกตัดกายขาดครึ่งก่อนจึงทำให้กายไม่สมบูรณ์ การบูชาพระราหูควรมีความตั้งใจ จะบันดาลให้เกิดโชคลาภ และถูกหวย ยันต์พระราหูของอาจารย์ประสิทธิ์พร มีผู้บูชาไปแล้วถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 2 และผู้ที่มีอาชีพด้านความเสี่ยงต่างๆ ควรบูชาและไหว้พระราหูจะได้โชคเปลี่ยนชีวิต และประสบความสำเร็จ

- **ลักษณะเด่น**

จากคลิปวิดีโอดังกล่าวเป็นผู้สร้างเครื่องรางยันต์ราหูจึงมีการจัดทำวิดีโอเพื่อแนะนำเรื่องราหูกับการบูชาโดยนำเสนอประวัติและบทบาทความสำคัญของราหู ตลอดจนเรื่องของผู้ที่ไหว้และบูชายันต์ราหูตามคำแนะนำแล้วได้รับโชคลาภและประสบความสำเร็จตามความปรารถนา เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในเครื่องรางยันต์ราหูและนำไปสู่การเข้าบูชาเพื่อเป็นที่พึ่งทางจิตใจ

1.2.8 สूरียบุตรเรื่องเล่า: ไหว้พระราหู ปีชง เกี่ยวกับพุทธหรือไม่ ไหว้ทำไม?

- ยอดเข้าชมจำนวน 8,192 ครั้ง
- มีความยาว 12.43
- เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562

- **โครงเรื่อง**

- ตำนานราหูในพุทธศาสนา

- **เนื้อเรื่องย่อ**

ในไตรภูมิพระร่วง ราหูเป็นอสูรผู้เป็นใหญ่ที่มีขนาดร่างกายใหญ่โต ตำนานฝ่ายพุทธศาสนา คืออสูรอินทราหูเคยไปรังควานพระอาทิตย์และพระจันทร์ พระพุทธเจ้าทรงเป็นที่พึ่ง และขอให้ราหูปล่อยเสีย

พระราหูยังปรารถนาจะเข้าเฝ้าพระพุทธรเจ้า ราหูพบพระพุทธรเจ้าในปางไสยาสน์จนเปล่งวาจา ตัสสะเพื่อนอนน้อมพระพุทธรเจ้า ในนิทานชาติเวร พระราหูเป็นพี่น้องกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ แต่ราหูผิดใจเพราะพี่ทั้งสองไม่แบ่งปันภษาชนะตักบาตรให้จึงหาคะลามาทแทนและอธิษฐานจิตไปเกิดเป็นเทพและยังคงความแค้นและคอยระรานพี่ของตนเสมอ คนไทยได้บูชาพระราหูเป็นเพราะคนไทยเชื่อว่าราหูจะเป็นพระพุทธรเจ้านารทะ ในอนาคตกาล จึงเป็นคติเรื่องพระโพธิสัตว์ผู้ปกป้องพระพุทธรศาสนาจึงเป็นเหตุให้คนไทยยอมรับนับถือมาก ดังนั้น จึงมีการกล่าวถึงว่าการบูชาพระราหูจึงจัดว่าเป็น “เทวดาพลี” ในพุทธศาสนา

● ลักษณะเด่น

จากเรื่องเล่าดังกล่าวเป็นการตอบคำถามว่าเหตุใดคนไทยต้องไหว้ราหู และราหูมีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา จึงมีการนำเสนอตำนานราหูในพุทธศาสนาและกล่าวให้มีความสำคัญบทบาทของราหูที่ใกล้ชิดพระพุทธรเจ้าและพุทธศาสนากับการอ้างอิงคัมภีร์อนาคตวงศ์เรื่องคำพยากรณ์ราหูคือพระโพธิสัตว์ผู้ปกป้องพุทธศาสนาและจะสำเร็จเป็นพระพุทธรเจ้าในอนาคตกาล

1.3 คลิปวีดีโอของผู้มีชื่อเสียงและโพสดีวีดีโอในยูทูป

ในกลุ่มนี้จัดว่าเป็นกลุ่มคลิปวีดีโอที่มีการเผยแพร่ในช่อง *Thefuntong* บนเว็บไซต์ยูทูปซึ่ง สร้างขึ้นโดยโหราจารย์ผู้มีชื่อเสียงของไทยว่า คือ นายไพฑูรย์ อ่อนบัว หรือรู้จักชื่อในวงการว่า ลักษณะ เรขานิเทศ (ชื่อเดิม) ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “ลักษณะ ราชสีห์” ซึ่งเป็นนามแฝงสำหรับใช้ในวงการของนักโหราศาสตร์ โดยมีฉายาว่า “หมอลักษณะพันธง” ที่สื่อมวลชนตั้งขึ้นจากเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือเมื่อจบการบอกเล่าคำทำนายจะลงท้ายด้วยคำว่า “พันธง” นั่นเอง

ในปี พ.ศ. 2534 ลักษณะเข้าสู่วงการนักโหราศาสตร์โดยเริ่มต้นจากการศึกษาวิชาทำนายด้วยหัตถศาสตร์หรือการดูลายมือ และวิชาโหราศาสตร์ไทยกับโหราจารย์ผู้มีชื่อเสียง อาทิ พัฒนา พัฒนศิริ , ชูบ โทนมณี และยังศึกษาดำราของหลวงวิศาลดรุณกรและเทพย์ สาริกบุตร จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2547 เริ่มมีชื่อเสียงมากขึ้นจึงได้ใช้นามแฝงแทนชื่อจริงของตนว่า “ลักษณะ เรขานิเทศ” หรือ “หมอลักษณะพันธง” จากการจัดรายการโทรทัศน์และการเข้ามาเป็นโหราจารย์ผู้ทำนายดวงชะตาของนักแสดงและนักร้องในวงการบันเทิง ตลอดจนการเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองเพราะการพยากรณ์ดวงชะตาเมืองและผู้นำของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งมีความแม่นยำสูงทำให้เกิดความเชื่อถือและเป็นกระแสนิยมที่ทำให้คนไทยหันมาสนใจโหราศาสตร์นับตั้งแต่นั้นเรื่อยมา

นอกจากบทบาทของการเป็นนักโหราศาสตร์ที่มีชื่อเสียงแล้วยังเป็นผู้มีชื่อเสียงด้านการจัดสร้างประติมากรรมของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีชื่อเสียงของไทยในหลายลักษณะ เช่น พระกริ่ง พระชัยวัฒน์สมเด็จธงชัย, พระพุทธมหาเศรษฐีนวโกฏิลอยองค์จิว, นรสิงห์ปราบมาร, โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทวรูปและเครื่องรางเทพรานุทรงครุฑหลายลักษณะซึ่งทำให้เกิดกระแสความนับถือเทพรานุทรงครุฑและเทพรานุบรมเทวโพธิสัตว์ขึ้นในหมู่ของชาวไทย ซึ่งมีการถ่ายทอดออกอากาศในสื่อวิทยุ

โทรทัศน์หลายช่องเพื่อเปิดพื้นที่การประชาสัมพันธ์ จนนำไปสู่การเพิ่มพื้นที่ใหม่ในสื่อดิจิทัลซึ่งทำให้เกิดการกระจายข่าวสารและข้อมูลได้กว้างขวางยิ่งขึ้น จึงมีการสร้างทั้งเว็บไซต์, เพจเฟซบุ๊ก, ไลน์ และช่องบนยูทูปด้วยชื่อฉายาที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ “ฟันธง” หรือ The funtong, โทรฟันธง ลักษณะ เรขานิเทศ โดยมีการเผยแพร่เรื่องคำทำนายดวงชะตา 12 ราศีในวาระโอกาสต่างๆ ตลอดจนการนำเสนอวิธีของการเสริมดวงชะตาราศี และเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการสร้างพื้นที่ที่เฉพาะเจาะจงลงไปเกี่ยวกับผู้นิยมเครื่องรางศักดิ์สิทธิ์ ตามการบอกเล่าของลักษณะ ราศีที่ ได้แก่ ชมรมแหวนอสุรินทรากู ซึ่งผู้ติดตามสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย จากการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยพบว่าในปัจจุบันมีจำนวนผู้กดติดตามเป็นจำนวนมาก ดังนี้

ตารางที่ 15 เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนาย ลักษณะ เรขานิเทศ และจำนวนผู้ติดตาม
(สำรวจเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2563)

ปีที่สร้าง เพจ	ประเภทและชื่อของสื่อ	จำนวนผู้ติดตาม
2553	ช่องยูทูป “The Funtong”	310,000 และมียอดเข้าชม จำนวน 45,422,648 ครั้ง
2554	เฟซบุ๊ก “โทรฟันธง ลักษณะ เรขานิเทศ”	2,810,041
2558	ไลน์ “The Funtong”	210,644 (ผู้กดติดตาม)
2562	ไลน์ “ชมรมแหวนอสุรินทรากู”	4,780 (สมาชิก)

ข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นลำดับของการเพิ่มพื้นที่บนสื่อสังคมออนไลน์หลากหลายประเภท เพื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์และทำให้ผู้ติดตามสามารถรับทราบข่าวสารและกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง จากการสำรวจรายการช่องทางดังกล่าวพบว่าเว็บไซต์ที่เป็นช่องทางในการเข้าถึงข้อมูล อีกช่องทางหนึ่ง คือ www.thefuntong.com ไม่สามารถเข้าถึงได้ อาจเป็นเพราะว่าถูกยกเลิกไปแล้ว และใช้สื่อสังคมออนไลน์เข้ามาแทนที่เพราะมีศักยภาพในการเผยแพร่และเข้าถึงผู้รับสารได้เร็วและง่ายอันสอดคล้องกับกระแสนิยมในปัจจุบันที่มีผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นทุกปี สอดคล้องกับผลการสำรวจของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเปิดเผยไว้ล่าสุดว่าในปี พ.ศ. 2562 มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้นจากเดิมโดยเพิ่มขึ้น 17 นาทีและยังมีสัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้นกว่า 70% คิดเป็นร้อยละ 47.5 (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2563: 16) ซึ่งสอดคล้องกับการเพิ่มพื้นที่ด้วยสื่อดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสังคมออนไลน์ ดังที่ผู้ใช้ในปัจจุบันส่วนใหญ่ มีกิจกรรมออนไลน์มากที่สุด ได้แก่ การค้นหาข้อมูลผ่านออนไลน์ (Search Engine) ร้อยละ 97.3

และรองลงมา ได้แก่ YouTube ร้อยละ 75.2, Facebook Fanpage ร้อยละ 67.3 และเว็บไซต์หรือบล็อก (Website/Blog) ซึ่งถือว่าช่องทางออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงในปัจจุบัน (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2563: 45)

จากการสำรวจพบว่าสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทในการนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์และเป็นช่องทางติดต่อระหว่างผู้ส่งสารคือลักษณะ เรขานิเทศ กับหมู่ชาวไทยผู้สนใจเรื่องโหราศาสตร์และความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือเรื่องเล่าและกลวิธีการนำเสนอเรื่องเล่าซึ่งมีการเผยแพร่ในยูทูปโดยการเล่าด้วยวาจาถึงเรื่องเล่าราหูซึ่งเผยแพร่มาตั้งแต่สื่อโทรทัศน์ และยังคงเพิ่มพื้นที่ในสื่อสังคมออนไลน์ อย่างไรก็ตาม ยูทูปเป็นช่องทางของการเล่าเรื่องเล่าที่มีการสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่บนพื้นที่บนเครือข่ายที่เอื้อประโยชน์ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารได้เป็นอย่างดี และถือเป็นสื่อที่มีศักยภาพในสื่อสารเพราะคุณสมบัติที่โดดเด่นคือการนำเสนอเป็นภาพเคลื่อนไหวและเสียง ตลอดจนการออกแบบการนำเสนอได้อย่างหลากหลาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคัดเลือกคลิปวิดีโอในช่องยูทูป THE FUNTONG ซึ่งเป็นแหล่งรวมเทปย้อนหลังที่เคยออกอากาศต่างๆ ของลักษณะ เรขานิเทศ ที่มีการนำเสนอเรื่องราหูและเผยแพร่การบูชาราหูที่เป็นรูปธรรมชัดเจน โดยมีลักษณะของการสร้างสรรค์และการนำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างกันซึ่งมีจุดเด่นและเรื่องเล่าดังกล่าวยังมีการกล่าวซ้ำในสื่ออื่นด้วย ตลอดจนการนำไปรวบรวมขึ้นเป็นในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือเทพพระราหูบรมโพธิสัตว์ที่จัดจำหน่ายในปี พ.ศ.2561 ซึ่งยังคงนำมาใช้ในการกล่าวเน้นย้ำบทบาทของราหูในพุทธศาสนาซึ่งสร้างกระแสความเชื่อและความศรัทธาในหมู่ชาวไทยพุทธให้กระจายกว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยจะแสดงรายละเอียดมีจำนวน 4 เรื่องดังนี้

1.3.1 สักการะเทพพระราหูทรงครุฑ (รายการคุยโขมงข่าวเช้า) ตอนที่ 1

- ยอดการเข้าชมจำนวน 172,400 ครั้ง
- มีความยาว 4.49 นาที
- เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ.2555

● โครงเรื่อง

- แนะนำวัดบัวขวัญ จ.นนทบุรี
- ที่มาการสร้างเทพพระราหูทรงครุฑ
- ตำนานพระราหูในพุทธศาสนา
- การทำนายดวงชะตาอิทธิพลจากพระราหู
- ขั้นตอนการกราบสักการะและอานุภาพการบูชาพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

ลักษณะ เรขานิเทศแนะนำวัดบัวขวัญพระอารามหลวง จังหวัดนนทบุรี เนื่องจากมีเทวรูปพระราหูทรงครุฑที่ใหญ่ที่สุดในโลก ในวัดแห่งนี้มีพระพุทธรูปเมตตาในพระอุโบสถ มีปิดทองฝังลูกนิมิตและกราบไหว้พระจันทร์ตลอดทั้งปี สำหรับการสร้างเทวรูปพระราหูทรงครุฑโดยประธานจัดสร้างโดยคุณลักษณะ เรขานิเทศ และมีเจ้าพระคุณสมเด็จพระวันรัต วัดบวรนิเวศเป็นประธานในการเททองหล่อเทพพระราหูองค์แรกเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ.2554 ที่วัดศรีมหาธาตุฯ บางเขน ขณะนี้มีอยู่ 4 องค์ทั่วประเทศไทย องค์แรกประดิษฐาน ณ วัดบัวขวัญ จ.นนทบุรี องค์ที่ 2 ณ วัดพระธาตุหริภุญชัย จ.ลำพูน (ภาคเหนือ) องค์ที่ 3 (ภาคใต้) ณ วัดนางพระยา จ.นครศรีธรรมราช และองค์ที่ 4 (ภาคอีสาน) ณ วัดศาลาลอย จ.นครราชสีมาส่วนในภาคกลางมีสองที่ ได้แก่ วัดป่าธรรมโสภณ จ.ลพบุรี และวัดบัวขวัญ จ.นนทบุรี

การที่พระราหูได้เข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และฟังธรรมเทศนา จึงทำให้เกิดการสร้างพระพุทธรูปปางโปรดอสุรินทราหู ในเหตุการณ์นั้นพระราหูบรรลุนิพพานเป็นโสดาบันและบำเพ็ญบารมีเป็นพระมหาโพธิสัตว์ช่วยเหลือมวลมนุษย์และเปลี่ยนแปลงดวงชะตาจากร้ายกลายเป็นดี

ในโหราศาสตร์ บุคคลผู้เกิดวันพุธกลางคืนและเกิดราศีกุมภ์ (ระหว่างวันที่ 13 ก.พ. - 13 มี.ค) ถือว่ามีราหูเป็นดาวประจำตัว เป็นคนมีกลางสังหรณ์ดี ช่างสังเกต จับผิดเก่ง และเป็นคนเดินทางตลอดชีวิต และหากผู้ใดมีพระราหูเข้าทับเข้าแทรกดวงชะตาจะมีเคราะห์หรือภัยตามเกณฑ์อสุรินทร์ถือลัคนา นัยบาปพระเคราะห์จรไปมาและหากจันทร์ทับลัคนาจะเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตายได้ หรือมีการเปลี่ยนแปลงในชีวิต เช่น เจ็บป่วย เกิดอุบัติเหตุ ซ่อมบ้าน ย้ายบ้าน หากผู้ใดอยู่ราศีพฤษภและราศีพิจิกจะมีปัญหาในปีนี้ เพราะฉะนั้น หาโอกาสเปลี่ยนงาน ย้ายบ้าน ซ่อมรถเสีย ซ่อมบ้าน หรือหาโอกาสมากราบไหว้เทพพระราหูทรงครุฑตามสถานที่ต่างๆ ที่อยู่ใน 5 แห่ง ทั่วประเทศเพื่อสิริมงคลและหาโอกาสกราบพระปางปาไลไลยก์ วัดป่าเลไลยก์ จ.สุพรรณบุรี หรือที่วัดบัวขวัญ จ.นนทบุรี พระพุทธรูปจำลอง 2 องค์ ได้แก่ ปางปาไลไลยก์ และปางโปรดอสุรินทราหู

ขั้นตอนการกราบไหว้พระราหูต้องเริ่มต้นกราบพระพุทธรูป ได้แก่ ปางปาไลไลยก์ และปางโปรดอสุรินทราหูก่อนเพื่อขอขมาของพระพุทธรูปให้คุ้มครอง และร่วมทำบุญ ก่อนจะกราบไหว้พระราหูทรงครุฑ หากจะเป็นมงคลควรหาโอกาสเข้าร่วมพิธีขอเงินจากพระจันทร์ ณ วัดบัวขวัญ จ.นนทบุรี

● ลักษณะเด่น

- การเล่าเรื่องเพื่อแสดงอำนาจและอิทธิพลราหู
- การชักชวนให้ผู้ชมมีส่วนร่วม เข้าวัดและไหว้ราหูทรงครุฑในวัดพุทธศาสนาไทย

จากลักษณะเด่นข้างต้น การนำเสนอโดยคุณลักษณะ เรขานิเทศ โหราจารย์ผู้ที่มีชื่อเสียงมากในประเทศไทยได้นำเสนอเรื่องเล่าราหูและสถานที่สักการะราหูในรายการโทรทัศน์ โดยรูปแบบการนำเสนอเป็น

การชักชวนเข้าวัดเพื่อกราบไหว้เทวรูปปราสาททรวงครุฑและทำบุญเพื่อความเป็นสิริมงคลในคติปฏิบัติโอมมีการเล่าตำนานราหูในพุทธศาสนา และอิทธิพลราหูต่อราศีหรือลัคนาที่เกิดในโหราศาสตร์ซึ่งเป็นการอธิบายเหตุผลของความสำคัญในการกราบไหว้เทพราหู ทั้งในฐานะที่ราหูเป็นพระมหาโพธิสัตว์ช่วยเหลือมวลมนุษย์และเป็นส่วนหนึ่งในพุทธศาสนาที่กราบไหว้ได้แล้ว ในทางโหราศาสตร์ก็ช่วยบรรเทาโทษภัยและแปรเปลี่ยนจากร้ายให้กลายเป็นสำหรับผู้เกิดในราศีที่มีราหูเข้าทับหรือแทรก ซึ่งเป็นจุดเด่นของเรื่องดังกล่าว ซึ่งการเผยแพร่ในช่วงนั้นถือเป็นช่วงของการเริ่มต้นในการเผยแพร่เรื่องเล่าเพื่อการประชาสัมพันธ์ในช่วงของการสร้างเทวรูปปราสาททรวงครุฑตามวัดในภูมิภาคต่างๆ และเครื่องรางราหูรูปแบบใหม่โดยมาพร้อมกับเรื่องเล่าราหูและการเชื่อมโยงเรื่องอิทธิพลของดาวราหูต่อชะตาชีวิตในโหราศาสตร์

2.3.2 อิทธิฐานขอพรเทพพระราหูทรวงครุฑ

- ยอดการเข้าชมจำนวน 42,823 ครั้ง
- มีความยาว 4.45 นาที
- เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2555

● โครงเรื่อง

- ขั้นตอนการขอพรและอิทธิฐานต่อเทพพระราหูทรวงครุฑ
- คาถาและคำอิทธิฐานต่อเทพพระราหูทรวงครุฑ

● เนื้อเรื่องย่อ

ในตอนที่สองของรายการมีความต่อเนื่องจากตอนแรก กล่าวถึงขั้นตอนของการกราบสักการะพระราหู เพื่ออิทธิฐานจิตและขอพรต่อเทพพระราหูทรวงครุฑ ลักษณะ เรขานิเทศ ได้เป็นตัวแทนในการกราบไหว้พร้อมกับการอธิบายขั้นตอนและคำอิทธิฐานเพื่อให้สัมฤทธิ์ผล ขั้นตอนแรกคือการเขียนชื่อ-นามสกุลของผู้บูชาและคำอิทธิฐานลงในแผ่นกระดาษ โดยครั้งนี้คุณลักษณะ เรขานิเทศ ได้เขียนถึงท่านผู้ชมรายการให้เป็นส่วนหนึ่งในการบูชาครั้งนี้เพื่อให้พ้นเคราะห์ภัยอันตราย มีความสุข มีความเจริญและร่ำรวยความเป็นสิริมงคล และได้นำอิทธิฐานพร้อมนำกระดาษที่เขียนคำอิทธิฐานติดที่ธงชัยของเทพพระราหูทรวงครุฑซึ่งถือว่าเป็นมหามงคลอย่างยิ่งเริ่มต้นการบูชาด้วยการจุดธูป 12 ดอกตามกำลังพระราหูแล้วกราบไหว้บูชาด้วยกาย วาจา ใจไม่จำเป็นต้องบูชาด้วยทองคำ 8 อย่าง สามารถบูชาด้วยดอกไม้ ธูป เทียน และบุญที่กระทำถือว่าเป็นเพียงพอและเหมาะสม แล้วจึงตั้งนะโม 3 จบ และอิทธิฐานตามทั้งประเทศผ่านรายการคุยโหมงยามเช้า ดังนี้

“เอกจกขุ นาพิเกลา สุริยปภา ราหูคาหา สดตตรตนสมปนโน มณีโชติโรโส ยถา
 สุวณฺณรชชตสมิทธา อหํ วนฺทามิ เม สทา ฯ เอกจกขุ นาพิเกลา จนฺทปภา ราหูคาหา สดตตรตนสมปน
 โน มณีโชติโรโส ยถา สุวณฺณรชชตสมิทธา อหํ วนฺทามิ เม สทา ฯ

ด้วยอำนาจแห่งพระรัตนตรัย ข้าแต่เทพอสุรินทราหุบรมโพธิสัตว์ ขอท่านจงประทานพรให้แก่ข้าพเจ้าชื่อ...นามสกุล และแผนรายการทั่วฟ้าเมืองไทยรายการคุษงมข่าวเข้าในวันนี้ ขอ บารมีที่ได้บูชาองค์เทพพระราหูทรงครุฑจงเปลี่ยนแปลงดวงชะตาของข้าพเจ้าจากร้ายกลายเป็นดี ด้วยบุญกุศลแห่งข้าพเจ้าที่ได้มาร่วมบุญสร้างพระอุโบสถวัดบัวขวัญในครั้งคราวนี้ จงเป็นบุญวิถีสำเร็จ แก่องค์เทพพระราหูทรงครุฑและประทานพรอันบริสุทธิ์ให้แก่ข้าพเจ้าตั้งปรารถนาตั้งแต่บัดนี้สืบไป โดยถ้วนหน้ากันเทอญ...”

หลังจากนั้นคุณลักษณะ เรขานิเทศ จึงนำให้ผู้ชมทางบ้านร่วมกล่าวสาธุพร้อมกันเพื่อส่งจิต อธิษฐานมา ในครั้งนี้ พร้อมกับได้กล่าวเชิญชวนแผนรายการให้หาโอกาสเดินทางกราบพระราหู บรมโพธิสัตว์เพื่อเป็นมงคล

● ลักษณะเด่น

- การอธิบายขั้นตอนในการกราบสักการะเทพราหู
- การอธิบายความเข้าใจใหม่เรื่องการบูชาราหู
- การสร้างสถานการณ์ให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมในการบูชาราหู

ผู้วิจัยพบว่าคลิพวิดีโอนี้เป็นตอนใหม่ที่ทำต่อมาจากคลิปลัทธิการะเทพราหูทรงครุฑ โดยเน้นไปที่การนำเสนอเพื่ออธิบายขั้นตอนในการกราบสักการะขอพรเทพราหูทรงครุฑไว้อย่างละเอียด โดยมีคุณลักษณะ เรขานิเทศ สาธิตการบูชาเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล โดยนำขั้นตอนตั้งแต่การเตรียมดอกไม้ ธูปเทียน การเขียนใบอธิษฐานและการกล่าวอธิษฐานขอพรต่อโดยมีการเน้นบทบาทจากการเล่าเรื่องในตอนแรกมาสู่การสร้างเป็นหลักการอธิษฐานขอพรโดยกล่าวยกย่องว่า “เทพอสุรินทราหุบรมโพธิสัตว์” และ “เทพพระราหูทรงครุฑ” พร้อมกับการอธิบายเรื่องการเตรียมของถวายที่ไม่จำเป็นต้องเป็นของดี แต่กล่าวว่าการปฏิบัติบูชาคือการสำรวมกาย วาจาและใจและบำเพ็ญบุญกุศลตามคำสอนพุทธศาสนาถือว่าเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีการสร้างความมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการทางบ้านซึ่งเทปดังกล่าวมีการถ่ายทอดช้อยู่ในช่องยูทูป เพื่อการเชิญชวนให้เกิดการบูชาราหูและมีส่วนร่วมในการอธิษฐานขอพรซึ่งนำโดยลักษณะ เรขานิเทศ จึงถือว่าเป็นจุดเด่นอย่างหนึ่งของการใช้กลวิธีการนำเสนออย่างสร้างสรรค์ที่ กระตุ้นปลุกเร้าให้เกิดความศรัทธาต่อราหู

1.3.2 ราหูจะย้าย ราศีนี้จะรวม (หมอลักษณ์ฟันธง)

- ยอดการเข้าชมจำนวน 141,680 ครั้ง
- มีความยาว 1.11.14 นาที
- เผยแพร่วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2560
- เก็บข้อมูลวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2561

● โครงเรื่อง

- ตำนานการกำเนิดพระราหู
- เรื่องเล่าอธิบายเหตุของการสร้างพระราหูทรงครุฑ
- อิทธิพลของพระราหูในโหราศาสตร์
- การแก้เคล็ดหรือวิธีการป้องกันภัยจากอิทธิพลพระราหู

● เนื้อเรื่องย่อ

พระศิวะสร้างพระราหูจากหัวมีโขมด 12 หัว ห่อด้วยผ้าสีดำหรือสีส้มฤทธิ์แล้วประพรมด้วยน้ำอมฤต มีพาหนะเป็นครุฑ แต่เดิมพระราหูมีร่างกายเต็มองค์ขึ้นทรงครุฑอยู่ ต่อมาเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทระหว่างเหล่าเทพและอสูร พระศิวะเห็นว่ามีการทะเลาะวิวาทเช่นนี้มากเกินไปเป็นนิจจึงมีบัญชาให้จัดพิธีกวนน้ำอมฤตขึ้นให้ได้ดื่มแล้วเป็นอมตะทั้งเหล่าเทพและอสูรทั้งหลาย เพื่อเป็นอุบายให้สงบศึกการทะเลาะวิวาทกันให้กลายเป็นความสามัคคีในการประกอบพิธีกรรม เมื่อเสร็จสิ้นพิธีแล้วพระนารายณ์ใช้เล่ห์ทกลองอสูรโดยการแปลงกายเป็นนางอัปสรยั่วชวนเหล่าอสูรยักยอกไม่ให้ดื่มน้ำอมฤตได้ แต่พระราหูมีความฉลาดรู้ทันกลลวงจึงแปลงกายเป็นเทพบุตรเพื่อดื่มน้ำอมฤตซึ่งแท้จริงเป็นสิทธิ์ของพระราหูที่จะได้ดื่มอยู่แล้วเพราะร่วมพิธีกวนเกษียรสมุทรด้วย แต่ฝ่ายพระอาทิตย์และพระจันทร์เกิดผัดสังเกตเพราะกลืนกายไม่เหมือนเหล่าเทวดาจึงฟ้องพระนารายณ์ในทันที แต่พระราหูได้ดื่มน้ำอมฤตจนมีฤทธิ์และเป็นอมตะแล้ว พระนารายณ์เกิดความกริ้วจึงขว้างจักรเข้าตัดกลางตัวพระราหูทำให้กายขาดเป็นสองท่อนแต่ไม่ตาย ดังนั้น พระราหูจึงทูลขอความเป็นธรรมต่อพระนารายณ์ ทำให้พระนารายณ์ประทานพรให้กายของพระราหูต่อกันเป็นปกติดังเดิม และให้ครุฑซึ่งเป็นพาหนะของท่านเป็นพาหนะของพระราหู ซึ่งความเข้าใจของคนทั่วไปคือการสร้างเทวรูปพระราหูครึ่งองค์เป็นเพียงการตัดไม้ข่มนามหรือข่มพระราหูซึ่งยอมไม่เป็นที่พึงพอใจของพระราหู และไม่เป็นผลดีต่อผู้ทำเทวรูปเพราะถือว่าเป็นภาคพระราหูถูกทำร้ายซึ่งที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ดังนั้น แท้จริงแล้วพระราหูต้องเต็มองค์ถือค้อนตรงตามภาพที่ปรากฏในไตรภูมิพระร่วงเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว

ในกาลต่อมาเมื่อพระพุทธรูปเจ้าอูบตีขึ้นบนโลก เหล่าเทวดาได้เฝ้าฟังธรรม พระราหูได้ยินว่าเหล่าเทวดาสรรเสริญพระพุทธรูปเจ้าจึงตั้งใจจะติดตามเทวดาไปเข้าเฝ้าพระพุทธรูปเจ้า แต่พระราหูรู้ว่าพระพุทธรูปเจ้าเป็นเพียงมนุษย์มีขนาดเล็กมากจึงกังวลว่าจะไม่สามารถฟังธรรมได้ พระพุทธรูปเจ้าทรงหยั่งรู้ความคิดจึงทรงเนรมิตพระองค์ให้ใหญ่โตยิ่งกว่าพระราหูประทับในท่านอนหรือปางไสยาสน์โดยมีพระราหูเห็นแต่เพียงผู้เดียวเป็นที่มาของพระพุทธรูปปางไสยาสน์ที่มีการสร้างขนาดใหญ่ในปัจจุบัน จากเหตุการณ์ในครั้งนี้พระราหูได้ดวงตาเห็นธรรม และพระพุทธรูปเจ้าตรัสคำพยากรณ์ว่าเมื่อสิ้นพระศรีอาริย์แล้ว พระราหูจะบังเกิดเป็นพระนารทพุทธรูปองค์ที่ 5 ต่อไป ดังนั้น การบูชาพระราหูเต็มองค์จึงถูกต้องแล้วเป็นการบูชาเพื่อขอพรให้คุ้มครองคนดีและอย่าย่ำคนชั่ว ด้วยความมีฤทธิ์ที่ช่วยคุณและให้โทษได้ จึงมีอิทธิพลทำให้คนยอมรับนับถือและบูชาพระราหูมากอย่างในสังคมปัจจุบัน

ในโหราศาสตร์ว่าไว้ถ้าพระราหูทับราศีจะส่งผลต่อชีวิต คือ ถ้าโสดจะมีคู่ ถ้าแต่งงานจะ
 ตันหากลับ หรือเกิดเหตุไฟไหม้บ้าน ย้ายบ้าน เลิกงานรัก ออกจากงาน ในทำนองที่ว่าถ้ามีจะไม่มี และถ้าไม่
 มีจะมีเพราะอิทธิพลดาวราหูทับราศีซึ่งตรงตามสังขารชีวิตโลกธรรม 8 ดังนั้น หากมีเคราะห์กรรมต้อง
 ตระหนักว่าเป็นเรื่องกรรมจึงต้องตั้งสติ ยึดมั่นในคุณธรรม และควรหมั่นทำบุญและบำเพ็ญกุศล พร้อมทั้งหา
 โอกาสกราบไหว้พระพุทธรูปปางไสยาสน์ ปางปาลีไลยก์ และพระราหูทรงครุฑ โดยเฉพาะผู้เกิดราศีกรกฎและ
 ราศีมังกรต้องระวังทรัพย์สิน ชีวิต คดีความ ของรักจะสูญหาย ดังนั้น ต้องแก้เคล็ดด้วยการปลุกตันธรณีสาร
 ภายในบริเวณบ้าน และควรเข้าร่วมพิธีรับและส่งพระราหูจึงจะเป็นมงคล

สำหรับผู้เกิดราศีกรกฎและราศีมังกร หากตั้งอยู่ในความไม่ประมาทด้วยอิทธิพลการทับของ
 ดาวราหูในดวงชะตาที่อาจจะมีดวงพลิกผันจากร้ายกลายเป็นดีได้ เช่น เสียบ้านแต่จะได้บ้านหลังใหญ่กว่าเดิม
 แทนหรือเสียเงินแล้วจะได้เงินคืนมากกว่าเดิม เป็นต้น แต่จะเป็นมงคลยิ่งขึ้นหากได้เข้าร่วมพิธีรับส่งพระราหู
 และอาบน้ำพระพุทธรูปต่อเนื่องตลอดปี สำหรับผู้เกิดราศีมีถุณีมีเกณฑ์ที่พระราหูจะขยับมาคั่นทรัพย์สินเป็นเหตุ
 ให้ต้องเกิดการจับจ่ายจึงควรซื้อทรัพย์สินที่มีมูลค่าและต่อยอดได้ในอนาคต ส่วนราศีธนูมีพระเสาร์เข้ามาทับจะ
 เกิดความเหนียวยากอย่างหนักจึงควรบูชาเหรียญพระราหูไว้ เพราะพระราหูเป็นมิตรกับพระเสาร์ และควรตั้งสติ
 กำกับไว้เสมอเพื่อให้ผ่านไปได้ในที่สุด ตลอดจนการเข้าร่วมพิธีหล่อพระพุทธรูปหรือนำมีองค์ประกอบไม่ครบให้
 ทำบุญโดยการต่อพระพุทธรูปให้ครบองค์ประกอบเป็นมงคล และหมั่นสร้างบุญกุศลให้ต่อเนื่อง

● ลักษณะเด่น

- เรื่องเล่าอธิบายเหตุราหูทรงครุฑ
- อิทธิพลดาวราหูต่อดวงชะตาราศี

ลักษณะ เรขานิเทศ อธิบายเหตุของการสร้างและนับถือราหูเต็มพระองค์ทรงพาหะ
 ครุฑจากเรื่องเล่ามีตำนานการกวนเกษียรสมุทรในรูปแบบของหมอลักษณะในฐานะของโหราจารย์ผู้มี
 ชื่อเสียงที่เป็นประธานในการจัดสร้างเทวรูปราหูทรงครุฑประดิษฐานไว้ในวัดพุทธศาสนาไทยตาม
 ภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังมีการอธิบายอิทธิพลดาวราหูต่อดวงชะตาราศีต่างๆ เพื่อ
 อธิบายให้เห็นความสำคัญของการบูชาราหู เข้าร่วมพิธีกรรมรับส่งราหู การบูชาเครื่องรางตลอดจน
 การปฏิบัติตนตามคำสอนและความเชื่อในพุทธศาสนา

สิ่งที่ผู้วิจัยพบคือการทำนายดวงชะตาจากราศีเกิดของหมอลักษณะ เรขานิเทศ จะมี
 เป็นประจำทุกปีซึ่งผู้วิจัยพบว่าในปี พ.ศ.2561 ในช่วงปลายปีมีการเผยแพร่คลิปวิดีโอทาง YouTube
 เกี่ยวกับการทำนายดวงชะตาราศีของผู้เกิดราศีต่างๆ ในปี พ.ศ.2562 ซึ่งมีการกล่าวถึงเรื่องเล่า
 ปาฏิหาริย์ของผู้ที่มาไหว้บูชาราหูทรงครุฑ ได้แก่ เรื่องเล่าในสื่อสมัยใหม่เรื่อง “*พันดวงชะตาราศี
 กุर्म ปี 2562*” ยอดการเข้าชมจำนวน 600,001 ครั้ง เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ.2561

เช่น ประสบการณ์ของนักแสดงในวงการบันเทิงของไทย หลังจากได้ไหว้ราหูแล้วกลับทำให้มีชื่อเสียงจากการแสดงและมีผลงานในวงการบันเทิงในระยะเวลาอันรวดเร็ว ดังนั้น จึงมีการเชิญชวนให้สักการะราหูทรงครุฑที่ควาลัยแยกรัชดา-ลาดพร้าว ณ โรงแรมเดอะบาสาร์ รัชดา-ลาดพร้าวเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้ที่เกิดใน 12 ราศี เรื่องที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างมานั้นเพื่อแสดงให้เห็นอีกหนึ่งลักษณะเด่นของการเผยแพร่ข้อมูลจากลักษณะ เรขานิตศ ที่มีการเผยแพร่อยู่เป็นประจำเกี่ยวกับการทำนายดวงชะตา ราศีของแต่ละบุคคล และการเชิญชวนให้บุคคลเหล่านั้นมาบูชาราหูเพื่อเป็นมงคล

1.3.3 หมอลักษณ์ ฟันธง ใบ้เลขเด็ด (ตอนกำเนิดพระราหูทรงครุฑ)

- ยอดการเข้าชมจำนวน 4,010 ครั้ง
- มีความยาว 1.20.38 นาที
- เผยแพร่ข้อมูลวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ.2561
- เก็บข้อมูลวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2561

● โครงเรื่อง

- โขนสดจากเรื่องเล่าพระราหู (หมอลักษณ์ ฟันธง)
- เรื่องเล่าพระราหูโดย หมอลักษณ์ ฟันธง

● เนื้อเรื่องย่อ

การแสดงโขนมีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำเนิดพระราหูและเหตุการณ์กวนเกษียรสมุทร โดยเหตุการณ์แรกกล่าวถึงพระอิศวรสร้างเทวดานพเคราะห์ รวมไปถึงพระราหูที่ทรงสร้างขึ้นจากหัวผีโขมด 12 หัวซุบเป็นตัวเทพอสูรพระราหูผู้มีฤทธิ์เดชมหาศาล โดยการสร้างในครั้งนี้เพื่อให้พระราหูช่วยเหลือและโปรดมวลมนุษย์โดยการคุ้มครองคนดีและข้าย้ายคนชั่ว ต่อมาพระอิศวรมีเทวบัญชาให้ทำพิธีกวนเกษียรสมุทรให้ได้น้ำอมฤตเพื่อให้เหล่าทวยเทพและอสูรดื่มแล้วเป็นอมตะตลอดกาล พระราหูได้เข้าร่วมช่วยในพิธีการกวนเกษียรสมุทรด้วย แต่ภายหลังเสร็จสิ้นพิธีแล้วเกิดการแย่งชิงน้ำอมฤตระหว่างเทวดาและอสูร พระนารายณ์จึงปลอมเป็นนางฟ้าไปล่อหลอกให้เหล่าอสูรเพิลิตเพิลินจนลืมน้ำอมฤต ในขณะที่เทวดากำลังดื่มน้ำอมฤตอยู่ แต่พระราหูไม่หลงกลจึงแปลงเป็นเทวดาเข้าไปดื่มน้ำอมฤต ฝ่ายพระอาทิตย์และพระจันทร์เห็นเข้าจึงไปฟ้องพระนารายณ์ว่าพระราหูแปลงตัวแอบดื่มน้ำอมฤต พระนารายณ์จึงให้พระอาทิตย์และพระจันทร์ล่อพระราหูเข้ามาแล้วพระนารายณ์จึงขว้างจักรเข้าตัดกลางตัวพระราหูจนขาดเป็นสองท่อน พระราหูจึงขอความยุติธรรมว่าตนได้ร่วมช่วยกวนเกษียรสมุทรด้วยและมีสิทธิ์ได้ดื่มน้ำอมฤต แต่กลับเข้าข้างเทวดาและทำร้ายพระราหู ดังนั้น พระนารายณ์จึงสำนึกผิดจึงเสกให้ร่างกายต่อติดเป็นปกติตามเดิม และประทานพรให้ 2 ประการ ได้แก่ ให้พระราหูมีพาหนะเป็นครุฑเหมือนกับพระนารายณ์ และประทานพรให้มีฤทธิ์

เดชานภาพเหมือนทေး และมีอำนาจครอบงำได้ทั้งโลเกะ โมหะ และโทสะ โดยมีฤทธิ์เดชช่วยมนุษย์ โดยการคุ้มครองคนดีและย้ายคนชั่ว

ในช่วงรายการสุดยอดพื้นธง หมอลักษณ์พื้นธงได้กล่าวถึงการสร้างพระราหูครึ่งองค์ เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม เพราะตามเรื่องเล่าแล้วพระราหูได้รับพรจากพระนารายณ์ให้ร่างกายต่อดีกันตามเดิมและให้พาหนะแก่พระราหูเป็นครุฑจึงเป็นที่มาของการสร้างพระราหูทรงครุฑในวัดพุทธศาสนาตามภูมิภาคต่างทั่วประเทศ นอกจากนี้พระราหูในเรื่องเล่าพุทธศาสนาที่พระราหูเคยเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าที่ทรงเนรมิตพระองค์ให้ใหญ่ยิ่งกว่าพระราหูเพื่อลดทิฐิมานะพระราหูในที่สุดพระราหูบรรลุนิเวศน์ และได้รับคำพยากรณ์ว่าจะสำเร็จพระพุทธเจ้าในอนาคต ซึ่งตำนานดังกล่าวเป็นที่มาของการสร้างพระพุทธรูปปางไสยาสน์หรือปางโปรดอสุรินทราหู

- **ลักษณะเด่น**

- การแสดงโขนตามเรื่องเล่าอธิบายเหตุการณ์สร้างราหูทรงครุฑ

ในคลิปดังกล่าวเป็นการแสดงโขนตอนกำเนิดเทพราหูทรงครุฑในงานสมโภชพิธีเททองหล่อเทพราหูตามโครงการสร้างเทพราหูประดิษฐาน 4 ภาคในประเทศไทย และพิธีพุทธาเทวามังคลาภิเษก ณ วัดศรีมหาธาตุฯ บางเขน วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ.2554 จะเห็นได้ว่าเป็นการถ่ายทอดเรื่องเล่าราหูจากหมอลักษณ์ผู้เป็นประธานจัดสร้างราหูทรงครุฑ มีวัตถุประสงค์ให้ข้อมูลถึงที่มาของการสร้างเทพราหูทรงครุฑซึ่งมีเป็นการยืนยันถึงข้อเท็จจริงตามเรื่องเล่าดังกล่าว และเป็น การสร้างความเชื่อและความศรัทธาให้พุทธศาสนิกชนยอมรับนับถือราหูมากขึ้น

ภาคผนวก ง
นิทานชาติเวรในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย

เรื่องที่ 1: ตำนานของพระอินทร์ พระยาครุฑ พระยาราชสีห์ พระยานาคและพระราหู

ในอดีตกาล พระอาทิตย์ พระอังคาร พระพฤหัสบดี พระเสาร์ได้เกิดเป็นเทวบุตรสี่พระองค์มีเจตนารมณ์ว่าจะร่วมกันสร้างดินและน้ำให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์โลกทั้งหลาย และเล็งเห็นว่าพระราหูทรงฤทธิ์และมีกำลังสามารถช่วยให้กิจลุล่วงได้จึงไปปรึกษาพระราหู แต่พระราหูตอบปฏิเสธเหล่าเทพทั้งสี่ไปอย่างไม่ไยดีเพราะเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์อันใดกับตนเองจึงทำให้เหล่าเทพทั้งสี่พระองค์โกรธกริ้วและแค้นเคืองพระราหูยิ่งนัก เทพทั้งสี่ยังคงสร้างน้ำและดินตามความปรารถนาซึ่งน้ำอมฤตได้เกิดขึ้นในครานั้น และเทพทั้งสี่ต่างแบ่งรักษาในการรักษา ได้แก่ พระพฤหัสบดีเป็นพระอินทร์ผู้รักษาเขาพระสุเมรุราช พระอาทิตย์เป็นพระยาครุฑผู้รักษาเขาสัตบริภัณฑ์ทั้ง 7 พระอังคารเป็นพระยาราชสีห์ผู้รักษาป่าหิมพานต์ และพระเสาร์เป็นพระยานาคผู้รักษามหาสมุทรมีอาณาเขต 4,000 โยชน์ ครั้นมาถึงกรรมวิบากจากการเกิดชาติเวร พระยาครุฑได้เห็นพระยานาคก็มีความปรารถนาที่จะจับนาคกินเป็นอาหารจึงสำแดงฤทธิ์เข้ารุกไล่พระยานาค แต่พระยานาคหนีไปขอความช่วยเหลือพระราหู จึงร้องทวาดไล่พญาครุฑผู้จะพิฆาตสหายของตนเอง และไล่ตามพญาครุฑที่หนีไปสำนักพระอินทร์ แต่ด้วยความกระหายน้ำเป็นกำลัง พระราหูจึงเข้าไปดื่มน้ำอมฤต พระอินทร์ทรงพิโรธพระราหูว่าลักดื่มน้ำอมฤตจึงทวาดไล่พระราหูและขว้างจักรเพชรตัดกลางกายพระราหูจนขาดเป็นสองท่อน ด้วยอำนาจที่พระราหูได้ดื่มน้ำอมฤตนั้นจึงทำให้ไม่ตายและดำรงกายหนีไปยังที่อยู่ของตนเองได้ในที่สุด

จากตำนานข้างต้นนี้มีเค้าโครงเรื่องใกล้เคียงกับตำนานการกวนเกษียรสมุทรในคัมภีร์พราหมณ์-ฮินดู และมีความพ้องกันในเรื่องที่กล่าวถึงพระราหูลักดื่มน้ำอมฤตซึ่งตรงกันกับหลายแห่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายสาเหตุของพระราหูที่มีกายไม่ครบส่วน จากตำนานข้างต้นนี้ถือเป็นมูลแห่งชาติเวรว่าพระอาทิตย์กับพระเสาร์เป็นศัตรูกันกับพระอาทิตย์ พระพฤหัสบดีเป็นศัตรูของพระราหู ส่วนพระราหูกับพระเสาร์เป็นมิตรกัน ซึ่งเป็นมูลพยากรณ์ทายพระเคราะห์ตามดวงชะตาของบุคคลว่า เมื่อพระอาทิตย์โคจรต้องพระเสาร์ในดวงชะตาก็จะมีผู้คิดปองร้าย แต่จะแคล้วคลาดได้เหตุเพราะผู้ใหญ่ผู้มีอำนาจเป็นที่พึ่งได้ หากพระราหูโคจรถึงพระอาทิตย์กำเนิดก็ตายได้นัยหนึ่งว่าจะจากถิ่นฐานและบุตรภรรยา ถ้าพระพฤหัสบดีโคจรต้องพระราหูกำเนิดทายว่าจะเจ็บตัว บังเกิดความเดือดร้อน ความระส่ำระสาย อาจเสียชีวิตภัยกึ่งหนึ่งแล

เรื่องที่ 2 : ตำนานทศปาโมกข์ มานพ เพทยาธร และนางจันทร์

ในอดีตกาล พระอาทิตย์เกิดเป็นมานพ พระพฤหัสบดีเกิดเป็นทศปาโมกข์ พระจันทร์เกิดเป็นบุตรทศปาโมกข์มีนามว่านางจันทร์ พระอังคารเกิดเป็นเพทยาธร มานพนั้นได้ไปเรียนศิลปศาสตร์กับอาจารย์ทศปาโมกข์ อาจารย์เห็นว่ามานพเป็นคนดีจึงยกนางจันทร์ให้เป็นภรรยา มานพพาภรรยาไปซ่อนไว้ในผอบที่บ้าน เพทยาธรได้โอกาสก็ลอบเข้าเป็นชู้กับภรรยาของมานพ ครั้นอาจารย์ทศปาโมกข์ผู้เป็นบิดาของนางจันทร์รู้จึงพยายามจะบอกให้มานพรู้ จึงทำอุบายที่จะ

บอกมาณพ เมื่อมาณพมาที่เรือนของอาจารย์ อาจารย์จึงหยิบเขียนหมากมารับรองสองเขียน มาณพสงสัยว่าเหตุใดจึงรับรองด้วยหมากสองเขียน อาจารย์จึงบอกว่าอยากรู้จักไปเปิดผอบดูเถิด เมื่อกลับไปมาณพจึงไปเปิดผอบออกดู พบว่าเพชฌัญญูเข้ามาดูกราน จึงใช้พระขรรค์ขึ้นสู้กัน แต่เพชฌัญญูฟันถูกศีรษะของมาณพจนแตกออกได้แผลหนึ่ง แล้วจึงเหาะหนีไป มาณพจับได้จักรเพชร ก็ขว้างไปโดยแรงถูกขาของเพชฌัญญูจนขาดออก ทำให้เพชฌัญญูพ่ายแพ้และตกลงมายังพื้นดินในที่สุด

ตำนานดังกล่าวมีเค้าโครงเรื่องใกล้เคียงกับนิทานชาดกในอรรถกถาสีลวิมังสาชดก เรื่องความลับไม่มีในโลกที่เล่าว่า อาจารย์ทิศาปาโมกข์มีลูกสาวสวยคนหนึ่งต้องการอยากจะได้ลูกเขยเป็นผู้มีศีลธรรม จึงคิดแผนการ และเรียกประชุมลูกศิษย์ทั้งหมดเพื่อประกาศให้ทราบว่าจะมอบลูกสาวให้ผู้ที่หาผ้ามาใช้ในงานแต่งงานได้ โดยให้ไปลักเอาผ้าประดับจากพวกญาติ แต่มีข้อแม้ว่าต้องไม่มีใครเห็น หลังจากนั้นเหล่าลูกศิษย์ต่างพากันนำผ้าที่ลักขโมยมาเอาไปให้อาจารย์ มีเพียงลูกศิษย์คนหนึ่งที่ไม่มีผ้าอะไรมามอบให้ เพราะการกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นบาปจึงไม่กระทำ แต่กลับกล่าวเป็นคาถาไปว่า “ชื่อว่าที่ลับในโลกย่อมไม่มีแก่ผู้กระทำบาปกรรม ต้นไม้ที่เกิดในป่าก็ยังมีคนเห็น คนพาลย่อมสำคัญบาปกรรมนั้นว่าเป็นความลับ” เมื่อฟังคำของศิษย์อาจารย์เกิดความพอใจมาก จึงยอมยกลูกสาวให้แก่เขาในที่สุด (ขุ.ชา.อ.3/411) ซึ่งลักษณะของโครงเรื่องตอนต้นใกล้เคียงกับนิทานชาตเวร ต่างกันเพียงตอนท้ายของเรื่องที่มีการแต่งเพิ่มเพื่อแสดงความเป็นมิตรและศัตรูอันเป็นมูลแห่งชาติเวรโดยแสดงว่าพระอาทิตย์กับพระอังคารเป็นศัตรูกัน พระอาทิตย์และพระพฤหัสบดีเป็นมิตรกัน ส่วนพระจันทร์เกลียดกันเพราะเหตุที่ว่าพระพฤหัสบดีปากบอน จึงเป็นศัตรูกัน และเป็นมูลพยากรณ์ว่าพระอาทิตย์โคจรมาต้องพระอังคารในขณะตาจะเจ็บเท่า พระอังคารโคจรมาต้องพระอาทิตย์กำเนิดจะปวดศีรษะและจะตกลงมาจากที่สูง และเมื่อพระอาทิตย์และพระพฤหัสบดีถึงกันโดยพระเคราะห์โคจรมาทายว่าจะได้ลาภเพราะมิตร นัยหนึ่งพระอาทิตย์โคจรถึงพระพฤหัสบดีกำเนิดว่าจะเกิดความเสียหายเพราะปาก พระอังคารโคจรถึงพระจันทร์กำเนิดว่าจะหลงด้วยขู จะพลัดพรากจากบิดามารดา ถ้าพระพฤหัสบดี พระจันทร์ พระอังคารต้องกันในทางพระเคราะห์โคจร และพระเคราะห์กำเนิดให้ระวังศัตรูจะทำร้าย มีคนดูหมิ่นและนินทา

เรื่องที่ 3 : กูกับกบ และรุกขเทวดา

ในกาลครั้งหนึ่งที่พระอังคารเกิดเป็นกบ พระเสาร์เกิดเป็นงู และพระศุกร์เกิดเป็นรุกขเทวดา เมื่องูเห็นกบก็ไล่จับจะกินเป็นอาหาร กบจึงกระโดดหนีเข้าไปในโพรงไม้ที่รุกขเทวดาอยู่ รุกขเทวดาเห็นงูไล่กบมาก็รู้สึกสงสารกบ จึงร้องตวาดงูด้วยเสียงอันดังจนงูตกใจกลัวอำนาจรุกขเทวดาก็ไม่กล้าไล่กบต่อไป กบจึงรอดพ้นอันตรายจึงกล่าวสรรเสริญคุณรุกขเทวดาเป็นอันมาก

ตำนานข้างต้นมีเค้าโครงเรื่องตรงกับนิทานชาดกจากอรรถกถาเตรสภกัมมัท สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ 8 กล่าวเล่าความตอนหนึ่งว่าในกาลก่อนว่ามีพระราชโอรสองค์หนึ่งเสด็จประพาสอุทยานกลั่นทกนิวาปะ แต่ทรงมีเมมาเพราะน้ำจันทน์จึงบรรทมไปในสวนนั้น ขณะนั้นมีงูเลื้อยออกมาจาก

ต้นไม้เพราะกลิ่นของสุรา งูกำลังเลื้อยเข้ามาหาพระราชารุกขเทวดาเห็นเข้าจึงแปลงเป็นกระแตมาทำเสียงร้องไห้อาลัยพระกรรมของพระราชาราชานบรพรม จึงรอดพ้นจากงูตัวนั้นได้ พระราชาทอดพระเนตรเห็นกระแตตัวนั้นช่วยพระองค์ไว้ จึงถือว่าเป็นผู้มีพระคุณ ดังนั้น พระราชาจึงทรงประกาศในเขตนั้นเป็นเขตพระราชทานอภัยทานแก่ฝูงกระแตในอุทยานแห่งนั้น อันเป็นเหตุให้ตั้งชื่ออุทยานว่า “*กลิ่นทกนิวาปะ*” หมายถึง เป็นที่เลี้ยงเหยื่อแก่กระแต (วินย.อ. 2/77)

ตำนานข้างต้นถือว่าเป็นมูลแห่งชาติเวรว่าพระศุภกับพระเสาร์เป็นศัตรูกัน ส่วนพระอังคารกับพระศุกรเป็นมิตรกัน และเป็นมูลพยากรณ์ว่า หากพระอังคารโคจรต้องพระศุกรในดวงชะตา หรือพระศุกรโคจรต้องพระอังคารในดวงชะตา ทายว่าจะได้มิตรสหายเป็นที่พึงที่ตี ถ้าเจ็บไข้จะหายในเร็วพลัน แต่หากพระเสาร์โคจรมาต้องพระศุกรในดวงชะตา ทายว่าจะมีศัตรูคอยทำร้าย หรือจะมีโจรปล้นทรัพย์ ถ้าพระศุกรถึงพระเสาร์ในดวงชะตาว่าจะมีผู้เบียดเบียนและขัดลาภ ทายว่าไม่ดีอย่างยิ่ง

เรื่องที่ 4 : คฤหบดีกับคนเข็ญใจ

ครั้งหนึ่งพระจันทร์เกิดเป็นคนเข็ญใจ พระราหูเกิดเป็นคฤหบดี พระเสาร์เกิดเป็นพ่อค้าเพื่อนของคฤหบดี พระพุธเกิดเป็นสุนัข คนเข็ญใจได้กู้เงินของคฤหบดีนั้นมาใช้ แต่ไม่ยอมชดใช้หนี้ เพราะหาเงินมาใช้ไม่ได้ เมื่อถูกเจ้าหนี้ทวงบ่อยๆ ก็หนีไปอยู่เสียในที่อื่น ภายหลังพ่อค้าได้ไปเที่ยวค้าขายในที่ต่างๆ ไปพบกับคนเข็ญใจจึงกลับไปบอกคฤหบดีให้ตามไปจับลูกหนี้ และขูดคร่าเอาตัวกลับไปยังเคหะของตน สุนัขที่อยู่ในบ้านนั้นได้ช่วยคนเข็ญใจจึงเข้าไปไล่ขบกัดคฤหบดี เป็นเหตุให้คฤหบดีจำต้องปล่อยลูกหนี้ให้หนีไปได้ในที่สุด

ตำนานดังกล่าวเป็นมูลแห่งชาติเวรว่าพระราหูกับพระพุธเป็นศัตรูกัน พระราหูกับพระเสาร์เป็นมิตรกัน และพระพุธกับพระจันทร์เป็นมิตรกัน อันเป็นมูลพยากรณ์ว่าพระเคราะห์โคจรต้องพระเคราะห์ว่า หากพระพุธและพระจันทร์ถึงกันจะได้มิตรอันดี พระพุธต้องราหูให้เกรงสุนัขจะกัดและจะต้องเขี้ยวงาต่างๆ จนมีเลือดตกจากตน หากพระราหูถึงพระพุธทายว่าจะมีศัตรูปองร้าย แต่หากพระพุธกับพระจันทร์ถึงกันว่าจะได้มิตรอันดีและนำลาภมาให้ตน พระราหูและพระเสาร์ถึงพระจันทร์ว่าจะมีคนดูหมิ่นดูแคลนและถูกใส่ความ และหากพระราหูกับพระเสาร์ต้องกันให้ทายว่าจะมีบุคคลที่นำพาความเดือดร้อนมาให้

เรื่องที่ 5 : วานร กับ นายพราน

ครั้งหนึ่งที่พระอาทิตย์เกิดเป็นวานรอยู่ในป่าแห่งหนึ่ง พระอังคารเกิดเป็นพราน วันหนึ่งวัวของพรานนั้นหลุดออกไป พรานจึงเที่ยวตามวัวของตนไปที่ชายป่า เขาเจอสิงอยู่บนต้นไม้ พรานจึงขว้างก้อนอิฐไปโดนหัวของสิงจนแตก ตำนานดังกล่าวเป็นนิทานเพื่อเล่าถึงมูลแห่งชาติเวรอีกบทหนึ่งว่า พระอาทิตย์กับพระอังคารเป็นศัตรูแก่กัน และเป็นมูลพยากรณ์ว่า พระอังคารโคจรต้องพระอาทิตย์ในดวงชะตากำเนิดให้ระวังศีรษะจะแตกหรือป่วยไข้ไม่สบาย

ตำนานดังกล่าวมีเค้าโครงใกล้เคียงกับนิทานชาดกในอรรถกถาจูลลนันทิยชาดกว่าด้วยเรื่องผลของกรรมดีกรรมชั่ว พระพุทธเจ้าทรงปรารภพระเทวทัตมีความย่อว่าครั้งหนึ่งในอดีตที่พระโพธิสัตว์ถือกำเนิดเป็นวานรชื่อนันทิยะอาศัยอยู่ในหิมวันตประเทศ มีน้องชายชื่อจูลลนันทิยะ ทั้งสองเป็นพี่น้องกันท่ามกลางวานร 84,000 ตัวเป็นบริวาร สองพี่น้องปรนนิบัติมารดาตาบอด วันหนึ่งวานรสองพี่น้องให้มารดาพักนอนที่พุ่มไม้ และหาผลไม้มาให้มารดาเสมอ วันหนึ่งพราหมณ์มาฆพหนุ่มเข้าป่าหวังล่าเนื้อเลี้ยงชีวิตตน พลันเห็นมารดาสิงห์หมายจะยิงเป็นอาหาร นันทิยะเห็นเข้า จึงตั้งใจจะสละชีวิตตนให้แทนมารดา จึงสั่งให้น้องจูลลนันทิยะดูแลมารดาต่อจากตน แต่มาฆพกลับยิงสิงห์ทั้งสามตัวและหอบกลับไปยังบ้านของตนหมายจะเอาไปฝากภรรยาและลูก เมื่อกลับไปยังบ้านเกิด สายฟ้าตกลงที่บ้านของเขาทำให้เกิดไฟไหม้ลามภรรยาและลูกของเขาจนตาย หลงเหลือเพียงแต่เสาและชื่อของบ้านเท่านั้น แต่ชื่อก็หักตกลงถูกหัวมาฆพแตก แผ่นดินแยกออกเป็นช่องสูบมาฆพหนุ่มนั้นลงไปยังอเวจีมหานรก (ชา.อ.ทุก 37/265-269)

เรื่องที่ 6 : ราชสีห์ กับ นกกะโน

ครั้งหนึ่งพระอังคารเกิดเป็นพระยาราชสีห์ พระอาทิตย์เกิดเป็นนกกะโน ราชสีห์กินเนื้อสัตว์ทั้งหลายเนื่องนิสัย วันหนึ่งกระดุกสัตว์ที่กินนั้นตำคอราชสีห์ จึงไปอ้อนวอนขอร้องให้นกกะโนช่วยเอากระดุกที่คอคอยู่นั้นออกให้ นกกะโนก็เจาะคอราชสีห์แล้วเอากระดุกที่คอคออกได้ในที่สุด ตำนานข้างต้นเป็นมูลแห่งชาติเวรว่า พระอาทิตย์เป็นศัตรูของพระอังคาร อันเป็นมูลพยากรณ์ว่าเมื่อพระอาทิตย์โคจรมาต้องพระอังคารในดวงชะตาก็กำเนิดเตือนให้ระวังเวลากินอาหารจะมีก้างติดคอหรือจะเจ็บปากหรือเจ็บคอ

ตำนานดังกล่าวมีเค้าโครงเรื่องค่อนข้างตรงกับนิทานชาดกในอรรถกถาขุสสุกนชาดกว่าด้วยผู้ไม่มีความกตัญญูไม่พึงคบหา ความย่อว่าครั้งเมื่อพระพุทธเจ้าประทับ ณ เวฬุวันวิหาร ทรงปรารภความกตัญญูของพระเทวทัตจึงตรัสพระธรรมเทศนานี้แก่พระภิกษุทั้งหลายจึงทรงสาธกเรื่องในอดีตกาลที่พระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นนกหัวขวานอยู่ในหิมวันตประเทศ ครั้งนั้น ราชสีห์ตัวหนึ่งกินเนื้อจนกระดุกติดคอจนทำให้คอบวมและไม่สามารถจับเหยื่อกินได้ นกหัวขวานผ่านมาเห็นจึงถามทำให้รู้ความทุกข์ของราชสีห์ นกจึงอาสาจะเอากระดุกที่ติดอยู่ในคอนั้นออกให้ แต่ราชสีห์ต้องสัญญาว่าจะไม่กินนกตัวนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น ราชสีห์จึงรับปากและให้นกเข้าไปในปากโดยใช้จงอยเคาะปลายกระดุกจนเคลื่อนตกไปแล้วจึงบินออกมาจากปากของราชสีห์ เมื่อราชสีห์หายดีแล้ว นกหมายจะทดลองใจของราชสีห์จึงถามว่าข้าช่วยท่านแล้วจะได้อะไรตอบแทน แต่ราชสีห์กลับตอบว่าข้อที่ท่านได้เข้าไปในปากของเราแล้วท่านยังรอดชีวิตอยู่ได้นั้นก็ถือว่าเป็นคุณมากแล้ว นกได้ฟังจึงได้กล่าวคาถาว่า “น่าดีเตียนคนที่ไม่รู้คุณที่เขาทำแล้ว ผู้ไม่ทำคุณให้แก่ใคร ผู้ไม่ทำตอบแทนคุณที่เขาทำไว้ ความกตัญญูย่อมไม่มีในบุคคลใด การคบคนนั้นยิ่งไร้ประโยชน์ บุคคลไม่ได้มีมิตรธรรมด้วยอุปการคุณที่ตน

ประพุดตีต่อหน้าในบุคคลใด บุคคลนั้น บัณฑิตไม่ต้องริษยา ไม่ต้องด่าว่า พึงค่อยๆ หลีกห่างออกจากบุคคลนั้นไปเสีย” (ชา.อ.ติก. 38/257-259)

เรื่องที่ 7 : นกอีลุ้ม กับ เหยี่ยว

ในกาลครั้งหนึ่ง พระพุดที่สบดี เกิดเป็นนกอีลุ้ม พระจันทร์เกิดเป็นเหยี่ยว เมื่อเหยี่ยวเห็นนกอีลุ้มก็ไล่ตีเพื่อจะฆ่าและกินเป็นอาหาร แต่นกอีลุ้มบินหนีไปซ่อนตัวอยู่ในรอยเท้าโค เหยี่ยวก็โผลงที่รอบเท้าโคนั้นเต็มกำลัง ออกก็ไปกระแทกเข้ากับรอยมูลดินที่ข้างรอยเท้าโคนั้นอย่างเต็มแรง ออกเหยี่ยวก็แตกและถึงแก่ความตายอยู่ตรงนั้น ตำนานข้างต้นเป็นมูลแห่งชาติเวรว่าพระจันทร์เป็นศัตรูของพระพุดที่สบดีและเป็นมูลพยากรณ์ว่า เมื่อพระจันทร์โคจรมาต้องพระพุดที่สบดีในดวงชะตากำเนิดจะบังเกิดโรคร้ายจึงห้ามจรไปไกลแล

เรื่องที่ 8 : พระยานาคฤรিত กับ นายพรานออลัมพาย

กาลครั้งหนึ่งพระเสาร์เกิดเป็นพระยานาค มีนามว่าฤริต พระอังคารเกิดเป็นนายพรานมีนามว่าออลัมพาย ออลัมพายจับพระยานาคฤริตไปแสดงให้คนดู อันเป็นเหตุให้พระยานาคได้รับความลำบากยิ่งนัก จากบทนี้มีมูลแห่งชาติเวรว่า พระอังคารกับพระเสาร์เป็นศัตรูกัน และถือว่าเป็นนิทานที่เล่าถึงมูลพยากรณ์ว่าเมื่อพระอังคารโคจรมาต้องพระเสาร์ในชะตากำเนิดมักจะได้รับ ความลำบากใจอย่างหนักหนา เดินทางไกลก็มักเป็นโทษ และจำเป็นพลัดพรากจากแหล่งที่อยู่ของตน

ตำนานดังกล่าวมีเนื้อหาตรงกับทศชาติชาดกเรื่องที่ 6 ฤริตชาดก ความตอนหนึ่งที่สำคัญว่า มีนายพรานชื่อเนสาทออกเที่ยวล่าสัตว์ บังเอิญได้พบกับฤริต แต่ฤริตหยิ่งรู้ด้วยปัญญาว่าพรานคน นี้ไม่ดีและจะนำอันตรายมาสู่ตน แต่เนื่องจากพระฤริตรักษาศีลบริสุทธิ์ จึงมิสามารถกระทำอันใด เพราะเกรงว่าศีลจะขาดและต่างพร้อย แต่พราหมณ์ก็ร้ายมนต์ออลัมพายหมายเข้าไปจับฤริตให้จงได้ แต่ฤริตไม่สู้แต่อย่างไรทำให้พราหมณ์สามารถจับฤริตใส่ขามตาขายได้สำเร็จ จึงนำไปออกแสดงให้ ประชาชนดูเพื่อหาเงิน และพราหมณ์ก็พยายามบังคับให้ฤริตแสดงอิทธิฤทธิ์ต่างๆ เพื่อดึงดูด ความสนใจจากเหล่าชาวบ้าน เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนอย่างหนักแก่พระฤริต แต่พระองค์ก็ ไม่หวั่นไหวและไม่ขัดขืนพึงกระทำตามนั้นเพราะทรงยึดถือการบำเพ็ญเพียรทางศีลธรรมมี ซึ่งนิทาน ชาดกเรื่องนี้สะท้อนคติธรรมสำคัญเรื่องของขันติธรรมคือความอดทนยอมประเสริฐและยิ่งใหญ่กว่าสิ่ง อื่นใด (ชา.อ.มหา 44/10/1-94)

เรื่องที่ 9 : พระยาปริสาด กับ ไม้ตะเคียน

ครั้งหนึ่งพระเสาร์เกิดเป็นไม้ตะเคียน พระอังคารเกิดเป็นพระยาปริสาด พระยาปริสาดออกไป ไล่เนื้อในป่าแล้วไปสะดุดต่อไม้ตะเคียนจนเสี้ยนไม้ตะเคียนตำให้เกิดความเจ็บปวดอย่างแสนสาหัส จากนิทานข้างต้นนี้เป็นมูลแห่งชาติเวรว่าพระเสาร์กับพระอังคารเป็นศัตรูกัน และเป็นมูลพยากรณ์ว่า

ถ้าพระอังกคารโคจรต้องพระเสาร์ในดวงชะตา หรือพระเสาร์โคจรมาต้องพระอังกคารในดวงชะตาก็ดี เจ้าของชะตาย่อมจะมีอาการปวดเท้าและมีมือ ระวังมีดบาดหรือต้องเสี้ยนหนามให้เจ็บปวดกาย

นิทานชาติเวรข้างต้นมีเนื้อหาตรงกับเหตุการณ์ตอนหนึ่งในเรื่องบุญกรรมของพระองค์สิมมาล ซึ่งปรากฏในอรรถกถามหาสุตโตสมชาดกว่าด้วยเรื่องพระเจ้าสุตโตสมทรงทรมานพระเจ้าปรีสาด เดิมทีพระเจ้าปรีสาดทรงโปรดเนื้อของมนุษย์มาก และสั่งฆ่ามนุษย์จำนวนมากเพื่อนำมาปรุงเป็นพระกระยาหารเพื่อเสวยทุกมื้อจนพวกนักโทษในเรือนจำหมด และนำพาความหวาดหวั่นมาสู่ชาวเมือง วันหนึ่งพระเจ้าปรีสาดขึ้นบนต้นไม้สอดส่องหาจับมนุษย์กินเป็นอาหาร ครั้นพ่อค้าผ่านมาพระเจ้าปรีสาดเห็น จึงวิ่งรี่หมายจะเข้าไปจับ แต่พ่อค้าได้ว่าจ้างคนให้คุ้มครองตน พวกรับจ้างจึงวิ่งไล่จนพระเจ้าปรีสาดวิ่งไปเหยียบตอไม้ตะเคียนทำให้ทะลุถึงหลังเท้า แต่ความเจ็บปวดนั้นก็กลับทำให้พระเจ้าปรีสาดยังไม่หยุดฆ่ามนุษย์ แม้ไปบนบานรุกขเทวดาเพื่อให้เท้าของตนหายและหมายจะล่าเอาเลือดของกษัตริย์ 101 พระองค์มาล้างต้นไม้และนำเนื้อมาบวงสรวงแก่รุกขเทวดา จึงเป็นเหตุให้พระโพธิสัตว์ลงมาโปรดในรูปของพระสุตโตสมเทศนาให้เห็นโทษของการกินเนื้อมนุษย์และให้เลิกกินอย่างเด็ดขาดจะได้ไม่ไปเกิดในอบายภูมิ ดังนั้น พระเจ้าปรีสาดจึงตัดสินใจเลิกกินเนื้อมนุษย์ในที่สุด ซึ่งพระเจ้าปรีสาดในกาลก่อนนั้นก็คือพระองค์สิมมาล รุกขเทวดาในกาลนั้นก็คือพระมหาภักสสะ และพระเจ้าสุตโตสมก็คือพระพุทธเจ้า (ชา.อ.ปญ.อสี. 42/405-483)

เรื่องที่ 10: ไฟ กับ ไม้เกด

ครั้งหนึ่งพระอังกคารเกิดเป็นไม้เกด พระราหูเกิดเป็นไฟป่า ไฟนั้นได้ลุกลามไหม้ลามป่าและไม้เกดจนมอดไหม้ในที่สุด บทนี้เป็นมูลแห่งชาติเวรว่า พระอังกคารกับพระราหูว่าเป็นศัตรูกัน ด้วยพระราหูมีนิสัยโกรธร้ายดุจไฟไหม้ป่า ดังนั้น เรื่องของไฟจึงต้องมีพระราหูเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ เมื่อราหูเป็นกาลีทับลัคณ์ในราศีธาตุดุไฟมักเกิดไฟ และจากนิทานเป็นมูลพยากรณ์ว่าถ้าพระราหูโคจรถึงพระอังกคารในดวงชะตากำเนิด เจ้าของชะตาต้องระมัดระวังตนให้เกรงไฟจะไหม้บ้านตนได้ และหากราหูเป็นกาลีผ่านโจโรฤกษ์ทับลัคณ์ในราศีธาตุดูอื่น ๆ นอกจากธาตุดุไฟแล้วมักจะถูกลักขโมยปล้นสะดม หรือเหตุร้ายจากไฟไหม้ เป็นต้น (ภูมิ กาญจนรัชฎายี, 2510 : 193)

เรื่องที่ 11: พระยาช้างฉัททันต์ กับ นายพรานโสอุดร

ครั้งหนึ่งพระพุทธเกิดเป็นชื่อพระยาฉัททันต์ พระอังกคารเกิดเป็นนายพรานมีนามว่า นายพรานโสอุดร วันหนึ่งนายพรานโสอุดรได้ไปขุดอุโมงค์เพื่อตักยิงพระยาฉัททันต์ นายพรานยิงถูกที่ท้องข้างแล้วจึงเข้าไปเลื่อยเอางา พระยาฉัททันต์ได้รับความเจ็บปวดมากจนถึงแก่ความตายในที่สุด บทนี้เป็นมูลแห่งชาติเวรว่า พระอังกคารกับพระพุทธเป็นศัตรูกัน และเป็นมูลพยากรณ์ว่าพระอังกคารโคจรถึงพระพุทธในดวงชะตากำเนิดจะเจ็บปวดท้อ และเตือนว่าให้ระวังอย่ากินเนื้อสัตว์จะเป็นพิษและแสลงโดยง่าย

นิทานชาติเวรข้างต้นมีเนื้อเรื่องตรงกันกับเนื้อความในพระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 19 ขุททกนิกาย ชาดก ภาค 1 และอรรถกถาฉัพทนต์ชาดกอันว่าด้วยเรื่องของพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพญาช้างฉัททันต์ผู้ปกครองช้างบริวารโขลงใหญ่ในเขตป่าร้างอันบริบูรณ์ เหตุการณ์ตอนที่เล่าเรื่องถึงพรานโสณูครที่พระนางจุลลสุภทาจำจางวานเพราะต้องการงาและชีวิตของพญาช้างจึงสั่งให้พรานออกตามล่าพญาช้างฉัททันต์ พรานจึงขุดหลุมพรางดักตามเส้นทางที่พญาช้างจะผ่านเพื่อไปสักการะพระปัจเจกพุทธเจ้า จนกระทั่งพญาช้างติดกับดักของพราน ซึ่งตรงกับเนื้อความในพระไตรปิฎกที่กล่าวถึงนายพรานขุดหลุมกระดานปิดเสร็จแล้วสอดธนูเข้าไว้ ทำให้พญาช้างถูกยิง (ขุ.ชา. 27/4/411-415) และพยายามดิ้นรนจะสู้ แต่นายพรานถือผ้ากาสาหวัดรัด พญาช้างจึงเกิดใจสับสน และยินยอมให้กระทำมหาทานมอบงาทั้งสองให้แก่พรานโดยไม่มีจิตคิดประทุษร้าย ด้วยความเจ็บปวดทนทุกข์ทรมานจึงขาดใจตายไปในที่สุด (ชา.อ.วิ.41/226-255)

เรื่องที่ 12: เศรษฐีหัดวิไล กับ นางสุนทร

นิทานเล่าว่ามีเศรษฐีสองคนผิวเมีย ผิวชื่อหัดวิไล ภรรยาชื่อนางสุนทรอาศัยเคหาสถานในพระมหานครแห่งหนึ่ง มีบุตรชายสามคน แต่ภายหลังยากจนลงจึงคิดจะทำมาหาเลี้ยงชีพ จึงได้ถวายเคหาและถิ่นฐานของเดิมเป็นของสงฆ์ แล้วจึงพากันไปตั้งถิ่นฐานใหม่และเลี้ยงชีพตนในชนบทแห่งหนึ่ง วันหนึ่งเศรษฐีนอนหลับและสิ้นอายุขัยไป ภรรยาและบุตรจึงจัดการเผาศพหัดวิไลตามประเพณีนิยม แล้วจึงไปนิมนต์พระอรหันต์มา 9 รูป เพื่อมาเจริญพระพุทธมนต์และฉันอาหารบิณฑบาตที่บ้านและทำบุญ 7 วัน พี่คนโตได้ขันทองคำเป็นภักษาสำหรับใส่ข้าวตักบาตร คนที่สองได้ขันเงิน และคนน้องไม่มีภักษาใส่บาตรจึงเกิดความโกรธเคืองที่ชายทั้งสองเป็นอันมากกว่าแย่งเอาขันทองและขันเงินไปเสีย จึงเอากระหายมาเป็นภักษาใส่ข้าวตักบาตร พี่ชายคนโตอธิษฐานขอให้ตนได้เกิดเป็นพระอาทิตย์ส่องแสงสว่างให้โลก คนที่สองขอให้ตนเป็นพระจันทร์ ส่วนน้องสุดท้ายได้อธิษฐานขอให้เกิดเป็นพี่ชายของพระอาทิตย์และพระจันทร์ ให้ตนมีร่างกายใหญ่สามารถปิดบังพระอาทิตย์และพระจันทร์ได้ เมื่อทั้งสามตายไปจึงไปบังเกิดบนสรวงสวรรค์ร่วมกับบิดาและมารดา ครั้งนั้นเทพหัดวิไลเกิดเป็นพระสุธา และนางสุนทราก็เกิดเป็นพระคงคา พระอาทิตย์เกิดเป็นราชสีห์ พระจันทร์เกิดเป็นนางฟ้า พระอังคารเกิดเป็นควาย พระพุธเกิดเป็นช้าง พระพฤหัสบดีเกิดเป็นฤๅษี พระศุกร์เกิดเป็นควาญ พระเสาร์เกิดเป็นเสือ พระราหูเกิดเป็นผีโขมด พระเกตุเกิดเป็นนาค และพระอิศวรเป็นเจ้าของได้ทรงสร้างขึ้นเป็นเทวดาพระเคราะห์ตรงตามที่ปรากฏในเฉลิมไตรภพ จากนิทานเรื่องนี้เป็นมูลแห่งชาติเวรของพระอาทิตย์ พระจันทร์อันมีมาแก่พระราหูอันเป็นสาเหตุของการเกิดสุริยคราสและจันทรคราสนั่นเอง

จากนิทานมูลแห่งชาติเวรทั้ง 12 เรื่องแสดงให้เห็นความเป็นมิตรและความเป็นศัตรูของดาวเคราะห์ทั้งหลาย ซึ่งพระราหูเป็นคู่มิตรกับพระเสาร์ เป็นคู่สมพลกับพระจันทร์ แต่เป็นศัตรูชาติเวรกับพระพุธ เป็นคู่ธาตุลมกับพระอังคาร หากพระราหูกับพระอังคารอยู่ราศีธาตุลม (ราศีเมถุน, तुลย์,

กุมภ) เป็นคู่่อสตีธาตุ เป็นศัตรูธาตุกับพระพฤษสบดี คูมีเป็นคูชิงตีชิงเด่นชิงไหวพริบชิงตำแหน่งแหล่งที่อยู่หรือการงานตามนิทานเรื่องแรก นอกจากนี้ พระราหูยังเป็นคู่บังเงาของพระอาทิตย์ เป็นคู่บันเทิงหลงมงายกับพระศุกร์ และหากร่วมพระจันทร์มักเกิดเหตุให้วิกลจริตหรือพิกลพิการ มัวเมาหรือไม่สมประกอบ เป็นต้น ซึ่งนิทานดังกล่าวส่วนใหญ่มักมีเค้าโครงเรื่องและเนื้อหาตรงหรือใกล้เคียงกับนิทานชาดกในคัมภีร์พุทธศาสนาย่อมแสดงให้เห็นว่านิทานชาดกในคัมภีร์พุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการนำมาใช้สร้างสรรค์ สะท้อนความใกล้ชิดของคนไทยกับพุทธศาสนา และเรื่องราวดังกล่าวสอดคล้องกับคำสอนพุทธศาสนาในแง่ของการสอนธรรมอันเป็นการตอกย้ำความเชื่อที่คล้อยตามคำสอนในพุทธศาสนาทางหนึ่งด้วย

นิทานดังกล่าวที่มีเค้าโครงเรื่องจากนิทานชาดกได้ถูกดึงเอาบางเหตุการณ์ที่แสดงความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือเหตุอันสะท้อนมูลของความเป็นศัตรูภพมาใช้ในการเล่าเรื่องผลของดาวเคราะห์เพื่อแสดงมูลพยากรณ์ความเป็นคูมิตรและคู่ศัตรูของดาวทั้งหลายซึ่งนำไปใช้ประโยชน์ทางการพยากรณ์ดวงชะตา เช่น มหาทักษาเกี่ยวกับดาวเคราะห์เสวยอายุหรือเข้าแทรก หากเป็นคูมิตรกันย่อมส่งผลดี แต่หากเป็นดาวคู่ศัตรูกันย่อมส่งผลร้าย อย่างพระราหูเสวยอายุ 12 ปี ในตำราพรหมชาติ (2516: 238) หากพระราหูเสวยตัวเองจะเกิดความเจ็บป่วย เสียของรัก ระวังไฟไหม้ และมักถูกกล่าวโทษแล้ใส่ถูกใส่ร้าย หากมีดาวศัตรูอย่างพระอังคารมาแทรกจะเกิดภัยต่างๆ และเกิดความร้อนใจเพราะผู้ใหญ่ในบ้าน และหากพระพุธเข้าแทรกจะเสียทรัพย์สินต่างๆ แต่ถ้าพระเสาร์เข้าแทรกจะบังเกิดลาภสักการะต่างๆ จากมิตรสหายและพวกพ้อง เป็นต้น

ประวัติผู้เขียน

นางสาวภัทรรณม์ แสนพินิจ เกิดเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2535 ณ โรงพยาบาลตำรวจ กรุงเทพฯ จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสามพรานวิทยา จังหวัดนครปฐม ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีที่วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล และในปีการศึกษา 2556 เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรศิลปศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง รางวัลเหรียญทอง สาขาศาสนศึกษา ระหว่างศึกษาได้สอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ตำแหน่งผู้ช่วยอาจารย์ในสาขาวิชาที่กำลังศึกษาอยู่ และได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อในระดับปริญญาโท-เอก เพื่อกลับมาทำงานในตำแหน่งอาจารย์

ในปีการศึกษา 2558 ได้เข้าศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาภาษาบาลี-สันสกฤต และพุทธศาสนศึกษา ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และปีการศึกษา 2559 ได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรบริหารแบบต่อเนื่องเต็มเวลา หลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตในสาขาวิชา และสถาบันเดียวกันจนสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2562 โดยได้รับทุนการศึกษาจากทุนการศึกษาหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต “100 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” และได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย “ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต” บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และทุนรางวัลด้านพุทธศาสนศึกษาจาก Khyentse Foundation และทุนการศึกษาจากมูลนิธิคีตาอาศรมแห่งประเทศไทย

ปัจจุบันได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศาสนศึกษา) มหาวิทยาลัยมหิดล

